

منتدى إقرا الشافعي

www.iqra.ahlamontada.com

مدرسة محمد بن عبد الله

إقرا

مه سعوو د محه مه د

مرؤف

و

ده وروبهر

ناوهندی ئاویر بو چاپ و بلاوکردنهوه
ژماره‌ی بلاوگراوه: ۳۵۱

مروّف و دهورو بهر

مه‌سعوود محهمه‌د

به‌رگ: ئاكار جه‌ليل كاكه‌وه‌يس

شوئینی چاپ: چاپخانه‌ی روژه‌ه‌لات/هه‌ولیر

تیراژ: (۱۰۰۰) دانه

نرخ: (۱۴۰۰۰) دینار

له به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتبخانه گشتیه‌کان/هه‌ریمی کوردستان
ژماره‌ی سپاردنی (۴۴۸) ی سالی ۲۰۱۶ ی پیدراوه

ناوهندی ئاویر
بو چاپ و بلاوکردنهوه
ناویشان: هه‌ولیر- پشت پاریزگا- به‌رانبه‌ر ده‌رگای قه‌لات

ژماره‌ی موبایل: 07504209495 07504242101

ئیمیل: Nawendi.awer@yahoo.com
فیس بوک: www.facebook.com/nawendiAwer

مرؤف و دهوروبه ر

مرؤف و دهوروبه ر
- بهشی یه که م -

«کۆری زانیاری کورد»

«مرۆف و ده‌وروبه‌ر» - به‌شی به‌که‌م

ئه‌ندامی کارا: مه‌سه‌وود مه‌مه‌د

چاپخانه‌ی «کۆری زانیاری کورد»، به‌غدا ۱۹۷۷

هه‌زار و پینجسه‌د دانه‌ له‌م کتێبه‌ له‌ چاپ دراوه‌.

ده‌ست پیکردنی له‌ چاپ دان 05-11-1977.

میژووی لیبوونه‌وه‌ له‌ چاپ 14-01-1978.

له‌ کتێبخانه‌ی نیشتیمانییدا ژماره‌ 1397 ی سالی 1977 ی دراوه‌تی.

نرخ‌ی ۲۵۰ فلسه‌.

من مطبوعات «المجمع العلمي الكردي»

«الإنسان وما حوله». القسم الأول.

العضو العامل: مسعود محمد. مطبعة «المجمع العلمي الكردي» 1977.

«...»

له به‌رگی یه‌که‌می کتیبی «حاجی قادری کزبی» کاتیک خه‌ریکی توژیینه‌وه له باره‌ی چه‌ندوچۆنی گویزانه‌وه‌ی حاجی له ژبانی لادینه‌ بۆ شارستان بووم، سه‌رنجی خۆم و خوینه‌رم بۆ ئه‌و راستیه‌ی راکیشا که له دیوانی حاجی له‌چاو دیوانی نالی دیارده‌ی گول و گیا و ده‌شتوده‌ری که‌م ره‌نگه‌، هه‌ر ده‌لنی حاجی له زوویکه‌وه ژبانی ده‌شتوده‌ری به‌جی هیشتیبت و مه‌ودای چه‌سپانی وینه‌ی ئه‌و ژبانیه‌ی له بۆل و بیر و فکری خۆیدا ده‌ست نه‌که‌وتیبت، بۆیه‌یه له شیعری حاجی قادر هه‌ر بایی ده‌نگدانه‌وه‌ی گول و گیا له شیعری شاعیرینکی شارستاندا گونیستی ئه‌و ده‌نگه‌ ده‌بین به‌ پیچه‌وانه‌ی حاله‌تی دیارده‌ی گول و گیا و ده‌شتوده‌ر له شیعری نالیدا که‌وا هه‌تا بلنی دیارده‌ییکی ده‌وله‌مه‌ند و به‌بنج و ره‌سه‌نه، له‌وه‌ ده‌وه‌شیه‌وه‌ نالی سه‌رله‌به‌ری ژبانی ساوایی و مندالی خۆی له نیوان گول و گیا و ئاژه‌لی ده‌شتوده‌ردا رابواردیبت.

وه‌ک ده‌بینیت، ئه‌م به‌یه‌کدی گرته‌ی دیوانی حاجی و نالی بایه‌خینکی زۆری داوه به کارتیکردنی ده‌وروبه‌ر له ده‌روون و خه‌یالی شاعیر: له رواله‌تدا وا راده‌گه‌یه‌نیت که شاعیر (یاخود مرؤف به‌ تیکراییی) به‌نده‌ییکی ملکه‌چه بۆ ده‌وروبه‌ری ماددی، ئه‌و گوته‌یه‌ش به‌راست ده‌گیزی که ده‌لنی شاعیر و ئه‌ده‌یب و هونه‌رمه‌ند «ئاوینه‌ی واقع»ن. لینه‌دا پیوستم زانی ده‌ستی «فیتۆ»ی بیروباوه‌ری خۆم له ئاست ئه‌م بۆچوونه هه‌لبه‌رم چونکه له راستیدا بۆچوونه‌که به‌شینی یه‌کجار گه‌وره‌ی کاریگه‌رایه‌تی ئاده‌میزادی هه‌ستیا‌ری خاوه‌ن ئیراده و هۆش و سه‌دان تایبه‌تی سه‌ربه‌مرؤفایه‌تی ده‌داته‌وه به‌ ماده‌ی سارد و سه‌ری مردوو.

من که ده‌لیم ده‌ستی فیتۆ هه‌لده‌به‌رم، به‌ رواله‌ت ناره‌زامه‌ندی به‌رانه‌ر گوته‌ی خۆم ده‌رده‌به‌رم چونکه بۆچوونه‌که هی خۆم بوو، به‌یه‌کدی گرته‌که‌ش هه‌روه‌ها: به‌لام له واقیعدا فیتۆکه به‌ر خۆم ناکه‌ویت چونکه هه‌ر ئیستاکه له‌و رووپه‌رانه‌ی لینه به‌ داوه‌ ده‌یانخوینیته‌وه ئه‌م راستیه‌ت بۆ روون ده‌بیته‌وه؛ ئه‌وه‌ی فیتۆی به‌رده‌که‌ویت به‌ره‌ییکی فره‌وانی خاوه‌ن لیکدانه‌وه و شی کردنه‌وه‌ی ماددین که هه‌ر له‌وانه‌وه و بیر کردنه‌وه‌یانه‌وه به‌ خیزایی گومانی کزکردنه‌وه‌ی «ده‌وری مرؤف» له‌و ته‌رزه

بهیهکدی گرتتهی دیوانی حاجی و نالی دهکری، چونکه دهمیکه به هزی کهلهکه کردنی ئه و بیروباوه‌رهی دهوروبەر به‌سه‌ر مرؤفا زال دهکات زیهنی خهلق ناماده بوه بژ ئه‌وهی هه‌موو جۆره شی کردنه‌وه‌یه‌کی ماددی بداته‌وه پال بیده‌سه‌لاتی مرؤف و زال‌بوونی مادده.

من له‌گه‌ل ئه‌وه‌دا که هیچ لاریم نییه له گرنگی و بایه‌خی مادده و دهوروبەر و هه‌لکه‌وت و پروداو... هتاد له ژیانی مرؤف و به‌ره‌وپینشچوونی کۆمه‌لایه‌تی و بزووتنه‌وهی میژوو و هه‌موو ئه‌و لایه‌نانه‌ی پینهنه‌دییان به مرؤفه‌وه هه‌یه، ده‌مه‌وی له هه‌مان کاتدا برۆای بیسنوور و له‌حه‌ده‌ده‌ر به «مادده» و کاریگه‌ریه‌تی مادده نه‌کیشیته‌وه سه‌ر دزینه‌وه‌ی کاریگه‌رایه‌تی و خالقیه‌تی «مرؤف» بژ مادده که ده‌زانین مرؤف سه‌ره‌رای مادده‌بوونی له‌ش و ئه‌ندامه‌کانی، گیان و هه‌زش و ئیراده‌شی هه‌یه که ئه‌مانه له مادده‌ی مردوو دهوروبه‌ری شه‌خته‌کردوودا په‌یدا نین، ئه‌مه‌ش راستینیکی هینده سه‌ره‌تایی و بنجییه له خویندنه‌وه‌ی ده‌فته‌ری کۆمه‌لایه‌تیدا، ئه‌گه‌ر تینه‌خویندیریته‌وه وه‌ک ئه‌وه ده‌بێ که بێ فیزیوونی ئه‌لفوبێ بمانه‌وی فیزی خویندنه‌وه ببین، من که‌یفم به مادده دیت خزمه‌تکاری مرؤف بیت؛ هه‌رچه‌ند نه‌شمه‌وی ئه‌م مه‌یله‌م له خۆرای و بێ وردبوونه‌وه و هه‌لسه‌نگاندن خزمه‌تکاری مادده و ئاغا‌یه‌تی مرؤف بکات به ده‌ستووری کۆمه‌لایه‌تی و میژوو، هه‌رگیز بێ به خۆم نادم له که‌سیش ناسه‌لمینم نه‌خشه‌کیشانی کۆمه‌لایه‌تی و میژوو له بێی بیرکردنه‌وه‌ی ماددییه‌وه به‌شینه‌یه‌ک بێ راستییان سه‌ره‌وبن بکات. دیاریشه‌ گه‌وره‌ترین سه‌ره‌وبن کردن له‌م مه‌یدانه‌دا کړنووبردنه به مرؤف زیندووی هه‌ستیاری خاوه‌ن ئیراده بژ به‌ر مادده‌ی ره‌ق و ته‌ق.

من له‌م باسه‌دا سه‌یرم به‌وه دیته‌وه که ده‌بینم ئه‌و خاوه‌ن بیرورایانه‌ی مرؤف بژ مادده نزم ده‌که‌نه‌وه به خۆیان ده‌لێن مرؤف‌دۆست و رابه‌ر و شه‌رشگیز. واشده‌زانن دارنینی به‌رگی خالقیه‌ت و داهیته‌رایه‌تی و کاریگه‌رایه‌تی له مرؤف و به‌خشینی ئه‌و به‌رگه به مادده‌ی مردوو پته‌وترکردنی بناخه‌ی فه‌لسه‌فه‌ی ماتیریاالیسته که هه‌ر به‌لای خودی خۆیانه‌وه بنه‌مای خیر و خۆشی و به‌ره‌وپینشچوونی مرؤفه.

به‌راستی ئه‌م ته‌رزه تیفکرینه وه‌ک ئه‌وه‌یه که‌یفمان به بیهیزی چاوی مرؤف بیت بژ خاتری به‌رزبوونه‌وه‌ی نرخه‌ی عه‌ینه‌گ. ده‌زانم ئه‌و خاوه‌ن بیرانه‌ی که هیزی

فلسهفه‌ی ماددی له زالېوونې ته‌ئسیری مادده به‌سهر مرؤفدا ده‌بینن ناتوانن و ناشویرن. بگره به خه‌یالی‌شیاندا نایه‌ت عه‌ینه‌گ و چاوی مرؤف بخه‌نه دووتای ته‌رازووی نرخاندن و بایه‌خ پیدانه‌وه، چونکه دیاره له‌م حاله‌ته‌دا به‌یه‌کتر گرتنه‌که و هه‌لسه‌نگاندنه‌که هیند ناقولاً و کال و کرچه به هیچ زړه ته‌ئولیکیش ناچپته‌وه سه‌ر حیسابی مرؤفدوستی و رابه‌رایه‌تی و شوړشگنیرایه‌تی، به‌لام ته‌وانیش له خزیانه‌وه نه‌سه‌لمینن، ده‌قی تیوریه‌که‌یان و راگه‌یاندنه‌کان و نه‌نجامه فکریه‌کانی ته‌و تیوریه به‌ناچاری ده‌مانبه‌نه‌وه بز لای زال کردنی عه‌ینه‌گ به‌سهر چاودا، دان نه‌هینتانی خاوه‌ن تیوریه‌کانیش به‌و نه‌نجامه ناقولایه هه‌لاتنیکیی کزلده‌رانه، بگره ترسنوکانه‌یه، له ناکامی ته‌و پیشه‌کیانه‌ی ته‌وان به سه‌رچاوه‌ی گه‌ش و پر ته‌وژمی تیوریه‌که‌یانی داده‌نین: بیروباوه‌ر و فلسه‌فه‌بیک که له سه‌ره‌تای رسکان و شیرازه‌هونبوونه‌وه پرشنگی به‌لینه‌کانی رابه‌رایه‌تی خوی به‌ره‌و رووکاریک ده‌هاویژیت و مزده‌ی چاکه و راستیی ته‌و رووکاره‌مان پېن ده‌دات، لنی ناسه‌لمیندریت هه‌ر چاره به به‌هانه‌یه‌ک چاومان له نه‌هاتنه‌دیی ته‌و به‌لینانه‌ی بنووسینت یاخود خوی بدزیته‌وه له ناکامی ته‌و پیشه‌کیه فکریانه‌ی هه‌لی نابوون بز ده‌رخستنی راستی و نه‌یتی شتان.

ئیمه له مه‌یدانی فکر و فلسه‌فه‌دا ته‌و به‌رده‌داده‌یه نین که دامه‌زنان به پنی فهن‌دی یاریه‌که جیگورکینی پنی ده‌کن به‌رده‌کش هه‌ست به خوی و به جیگورکینه‌که ناکات. ئیمه مرؤفین له بیرمانه چیمان پنی گوتراوه، دواتریش که لیمان داوا کرا میشکی خومان داخه‌ین له ناکامی چاوه‌روانکراوی ته‌وه‌ی گوتراوه ده‌بې توند ده‌ست له هوش و زانین و بیرکردنه‌وه‌مان گیر بکه‌ین و ری نه‌ده‌ین لیمانی بدزنه‌وه. هه‌روه‌ها که شتیک روویدا دزی ته‌و به‌لینانه‌ی پیمان راگه‌بیندراووه ده‌بې لنی پیرسینه‌وه و نه‌شه‌یلین به‌چاوه‌سته‌کی و به‌رگ تینه‌لکینشان زهره‌د و سوور و ره‌ش و سپیمان لی تیکه‌ل بکه‌ن و نوخته‌ی ره‌خنه‌که‌مان به فهن‌دی زارقه‌له‌بالغی تینبه‌ن.

برنارد شو له ناموژگاریینکدا به قوتابی زانکرکانی به‌ریتانیای گوت، ناکاداری خویان بن له‌وه‌دا ماموستاکانیا نه‌قلیان لی بستین و چی ده‌یانه‌وی پینان به‌سه‌لمینن. ئیمه‌ش ته‌گه‌ر بتوانین وه‌یا بویرین ده‌ست له هوشی خومان گیر بکه‌ین له به‌شیکی زوری ته‌و فروفیله‌ی لیمان ده‌کریت بزگار ده‌بین، زور که‌سپیش له‌وانه‌ی

به هۆی گالته به هۆشی خهلق کردن دهبنه رابهری پهنجه‌نیشان وهک ئه و شیخه‌یان لئ به‌سه‌ر دیت که‌وا که‌رامه‌ته‌کانی به درۆ ده‌خزینه‌وه. هه‌روهک که شیخیکی ته‌ریقه‌ت خه‌به‌ری رابوونی قیامه‌تی له ماوه‌ییکی نزیکدا به خه‌لق راگه‌یاندا و قیامه‌تیش دانه‌هات ده‌بن له شیخایه‌تی بخزیت و ته‌ئویل و به‌هانه‌ی له‌و زره‌درۆیه‌دا لئ نه‌سه‌لمیندریت هه‌روه‌هاش که خاوه‌ن بیروباوه‌ریکی فه‌لسه‌فی ده‌وری «ماده»‌ی زال کرد به‌سه‌ر ده‌وری «مرؤف»‌دا و دواتر ویستی له ئه‌نجامه‌ نا‌قۆلاکانی ئه‌و رایه‌ی هه‌لێت ده‌بن توند یه‌خه‌ی بگیریت و روه‌به‌رووی ئه‌و ئه‌نجامه‌ نا‌قۆلایانه‌ بکیریت و له‌سه‌ر خۆی و بیروباوه‌ره‌که‌ی حیساب بکیریت. من و تۆ و خه‌لقی تریش له به‌ندی قسه‌قه‌له‌وه‌کان و عه‌وام خه‌له‌تینه‌کانی ره‌ها بیین.

هه‌لبه‌ت خۆ دانوساندنمان له‌وه‌ی خاوه‌ن فه‌لسه‌فه‌کان ده‌لێن هه‌ر له‌و مه‌یدانه‌ به‌رته‌سکه‌ی «پیشه‌کیی و ئه‌نجام»‌ی نه‌زه‌ریه‌کانیان کاریگر نابیت. به‌لکوو له هه‌موو مه‌یدانه‌کانی کۆمه‌لایه‌تی و به‌ره‌وپیشه‌چوون و خه‌بات و هونه‌ر و ئه‌ده‌ب و زانست و... هتاد نه‌ک هه‌ر کاریگر بگره‌ له‌ پێویستیش پێویستتره‌ چونکه‌ من و تۆ و ئه‌وانه‌ی پێره‌وی فه‌رمانی غه‌یر ده‌که‌ین به‌لگه‌ی مرؤقایه‌تی و ریز له‌خۆنان و به‌خۆ نازینمان له‌و هه‌له‌وه‌ستانه‌دایه‌ که تیندا ئازاد و ئازاین و بایی رازیبوون و رازینه‌بوون ئیراده‌مان ده‌پاریزین. من هه‌روه‌ک ناره‌حه‌تم له‌وه‌دا که ده‌بینم ملیۆنانی خه‌لق ده‌سته‌به‌ستراو و بئیراده‌ن له‌ ئاست ئه‌و مۆدیله‌ جلکانه‌ی که مۆده‌سازان به‌سه‌ر زه‌وق و باخه‌لیاندا ده‌یانسه‌پینن و وه‌ک بووکه‌شوشه‌ په‌رۆیان تیده‌ئالینن، وه‌ها و پتریش ناره‌حه‌ت ده‌بم که ده‌بینم ئاپۆره‌ی رۆشنییران و شۆرپشگیزان و خه‌باتکه‌ران و ئه‌دیبان و هونه‌ره‌کاران به‌ده‌ست خاوه‌ن فه‌لسه‌فانه‌وه‌ وه‌ک قوربه‌چوره‌ (طین صنایعی)یان لئ دیت و هه‌ر ساته‌ به‌ پنی ئاوازگۆپی ئه‌و فه‌لسه‌فانه‌ ئه‌وانیش کورتر و دریزتر و پانتر و باریکتر و سوورتر و سپیتر و «هه‌موو شت»‌تر ده‌بنه‌وه‌ و له‌ باریکه‌وه‌ بۆ باریکی تر نانا‌سزینه‌وه‌. من هه‌رگیز پیت نالیم قه‌ناعه‌ت به‌ هیچ که‌س و هیچ شتیک مه‌هینه‌، من ده‌لیم حورمه‌تی «قه‌ناعه‌ت»‌ت بگره‌ به‌وه‌دا که هه‌لمه‌ت ببه‌یته‌ سه‌ر ئه‌و چه‌وت و چوێزییه‌ی له‌و فه‌لسه‌فه‌یه‌دا ده‌یدۆزیته‌وه‌ که کردوته‌ به‌ نیرتکی قه‌ناعه‌ت... من ده‌لیم مه‌به‌ ده‌رویشی فه‌لسه‌فه‌ی ئاخه‌لیوه‌ی سه‌ده‌ی بیسته‌م. هه‌ر ئه‌م زیده‌ په‌رۆشه‌م بۆ

قودسيه تي بيروباوه ري نازاد بوو گيزاميه وه سهر لينكدانه وه كه ي خزم تاكوو گوماني كز كردنه وه ي دهوري خالقيه ت و خوازي مرؤفي لي بته كينمه وه.

ثم تيبينييه ي ترسي «كز كردنه وه ي دهوري مرؤف» لهو به يه كدي گرته ي ديواني حاجي و نالي يه كسهر قه له مي پي هه له نكاوتم له باسي حاجي و بايدامه وه لاي زوون كردنه وه ي راستي مه سه له ي كار تينكردن و كار تينكراني نيواني مرؤف و ماده به و جزره ي كه خزم باوه ري پي ده كه م. كاتيگ لهو روون كردنه وه يه بوومه وه ديتم دهوري 80 لاپه ريه يكي گرتوته وه، له بهر ثمه ناچار بووم له باسه كه ي حاجي قادري دهر بهاويژم، به لام هه ر له كتنيه كه ي «حاجي قادري كويي» و له ژير ناو نيشاني «لاباسيني گرنگ» له لاپه ره 156 وه به چند لاپه ريه ييك چؤنيه تي مه سه له كه م باس كرد و نمونه ييكي نووسينه كه شم خسته به رچاوي خوينه رانه وه، له كز تايشدا به لئيم دا زووبه زوو نووسينه كه بلاو بكه مه وه به مه رچيگ «هيچ به ره له ستيكي له خزم به هيزتر نه يي و ده ستم بگري».

نووسينه كه هي سه ره تاكاني 1972 ه به لام به رگي يه كه مي كتنيه كه ي «حاجي قادري كويي» له بهر نه بووني دهر فته ي له چاپداني وه خزا تاكوو له رؤزي 1973\11\29 به بؤنه ي هه لگرتني په رده له سه ر په يكه ري حاجي له كويي بلاو كرايه وه. ئه وه ي «لاباسيني گرنگ» يش ئيشاره ي بؤ كرد مايه وه تا ئيمرؤ، رني بلاو بوونه وه ي به رنه كه وتوه، ئينستا كه ش كه بلاو ده بيته وه نؤره بري له به رگي چواره مي كتيني «حاجي قادري كويي» ده كات.

ده بي بلنم به و دوايه كه هاتمه سه ر پاك نووس كردن و ناماده كردني باسه كه بز له چاپدان، به پني داخوازي روون كردنه وه ي بابه تي لينكدانه وه، رووداو و به سه ره ات و ورده ليكؤلينه وه ي تازه شي تيكه وتوه، ناواناوه بيروباوه ري ديكه شم تينچين كرده كه هه ر هي خزم بوون به لام ري كه وت دهر فته ي دهر برينيان ي نه دا بوومي. ثم هزيانه وايا ن كرد نووسينه كه له بهر يه ك بكشيتته وه و گه ليك پتر له 80 لاپه ره پر بكا ته وه هه ر چند به شيكي كه مي لينكدانه وه و بروا و بيرورا و فكري خؤم له مه يداني گوريسكيشه كني «ماده و مرؤف - سروشت و هؤش» خستوته نيو ئاميزي ئه و لاپه رانه وه.

وا باش ده‌زانم بز پتر روون کردنه‌وه‌ی سه‌رچاوه‌ی ئه‌و بابه‌ته‌ی که‌وته ژیر عینوانی «لاباسینکی گرنگ» چه‌ند لاپه‌ره‌یینکی به‌رگی یه‌که‌می کتینی «حاجی قادری کژی» که پنه‌ندی به‌ کردنه‌وه‌ی ده‌رگه‌ی ئه‌و لاباسه‌وه‌ه‌یه‌ لیزه‌دا بنووسمه‌وه‌ ئه‌وجار یه‌کسه‌ر لاباسه‌که‌ی به‌ دوا‌دا بنووسم.

له‌ پاش لیک‌ولینه‌وه‌ له‌ جینگه‌ و سالی هاتنه‌ دنیای حاجی قادر دیمه‌ سه‌ر لیک‌دانه‌وه‌یینکی یه‌کجار تاییه‌تی خۆم به‌ ده‌وری لیک‌ولینه‌که‌وه‌. ئه‌و لیک‌دانه‌وه‌یه‌ له‌ سه‌ره‌تاکانی لاپه‌ره‌ 149 ی کتینه‌که‌وه‌ ده‌ست پنده‌کات به‌م شیوه‌یه‌ی وا لیزه‌دا بز خوینه‌ری ده‌نووسمه‌وه‌:

«ئه‌مانه‌ی خستمه‌ به‌رچاوی خوینه‌ر سه‌رجومه‌ی گوته‌ و بیرو‌رای جیا‌جیا‌یه‌ ده‌رباره‌ی سال و جینگه‌ی له‌ دایکی‌بون و کاتی هاتنی حاجی قادر بز کژی. قسه‌یینکی تاییه‌تی خۆم ماوه‌، وه‌ک تینی، له‌ باره‌ی ئه‌و ساله‌ی هاتنی حاجی بز کژی، له‌ پیشتر ئیشاره‌م بز کرد و ناوم نا به‌لگه‌ی زیهنی. قسه‌که‌م له‌ بنه‌رتدا له‌سه‌ر ته‌واتور هه‌ل ده‌ستی به‌لام به‌لگه‌که‌ی زیهنی. وه‌ک داروه‌کاز، بالای له‌رزۆکی ئه‌م قسه‌یه‌م راست راده‌گرئ: دیمه‌نینکی که‌مه‌رنگی سپیات وه‌ک زه‌ه‌خه‌ون یاخود ورینه‌ی تادار که‌ه‌یه‌ و نییه‌... ده‌دیترئ و نادیتئرئ، له‌ به‌راورد کردنی دیوانه‌که‌ی حاجی له‌گه‌ل هی نالیدا دیته‌ پیش چاویکی تارمایی بین وه‌ یا هه‌ستی زامی کول. دیمه‌نه‌که‌ ئه‌مه‌یه‌:

وه‌ک بلئی نالی له‌ سه‌ره‌تای عومریه‌وه‌ تا ماوه‌یه‌کی ئه‌وتۆ فرچکی گرتین به‌ «لادینی» هه‌ر له‌ شاره‌زور و «خاک و خۆل» و ده‌شتودهر بوه‌ و له‌ ده‌ستوراتی فه‌لاحه‌تدا قال بۆته‌وه‌ و که‌ینوبه‌ینی شۆبرین و وه‌رددانه‌وه‌ و تۆ کردن و دروینه‌ و خه‌رماندانان و هه‌لگرتن و هه‌موو کاروباریکی کشتوکالی لئ بوه‌ به‌ «سروشتی مکتسب» و ناوی گۆ و گیا و گول گولاله‌ی بز بوه‌ به‌ فه‌ره‌نگی سه‌ره‌تایی گروگالی منداله‌تی. وینه‌ی ژیان و نه‌حوال و بوخساری ده‌ر و ده‌شت له‌ رووپه‌ره‌ی زیهن و هه‌ستی بوه‌ به‌ نه‌قشی هه‌لکه‌ندراو. ده‌بی بۆیه‌ بی، له‌ زۆر شوینی دیوانه‌که‌یدا چاندن و دانه‌ویله‌ و وه‌رد و شۆ و ناژهل و گول و گیا وا ده‌بریقینه‌وه‌ هه‌ر ده‌لنی تریفه‌ی مرواری و که‌وه‌ه‌ره‌ که‌ له‌ رسته‌یینکا وه‌ستا‌یینکی شاره‌زا و پسپۆر هۆندبیتیه‌وه‌. وتووژی نالی

له‌گه‌ل ده‌شتوده‌ر و گيا و گول و ئاژه‌لدا له هي مرؤفنيكي لاديني نازمووده ده‌كا نه‌ك بوئيژنيكي خه‌يالباژ. له‌گه‌ل مندا سرنج بده ده‌وري «چه‌لتووك» له‌و دوو به‌يته:

به‌حري غه‌زله‌م پر له دور و گه‌وه‌ره ئه‌مما
غه‌وواسي ده‌وي به‌عني به‌تعميقي بزانه
پرڊانه‌يه ئه‌مما نه‌وه‌كوو دانه‌يي چه‌لتووك
به‌حرم گوتوه نه‌ك وه‌كوو گولي مه‌ره‌زانه
«...»

[ليزه به‌دواوه هم‌وو لاپه‌ره‌كاني 151، 152، 153 نمونه‌ي ئه‌وتۆ له شيعري نالي نيشان ده‌ده‌ن كه زۆر له نزیکه‌وه خه‌ريكي ژباني ده‌شتوده‌ر و وه‌سفي گول و گيا و ئاژه‌له تاكوو له ديزي كۆتايي لاپه‌ره 153 ليكدانه‌وه‌كه ده‌ست پينده‌كاته‌وه به‌م شينوه‌يه‌ي خواره‌وه].

«له‌و شيعرانه و گه‌لئ شويني ديكه‌دا نالي كه ناوي گول و دار و دره‌خت دينئ ئه‌و شاعيره نيه له قاموس و كتنيان ناوي ديتوون يا له خه‌لقی گوئيبيستيان بوه... نه‌خير كابرانيكي ده‌شته‌كي ئه‌وتۆيه سه‌دان جار ده‌سته‌ي لئ به‌ستوون و له‌سه‌ريان نووستوه و ئه‌مديو و ئه‌وديوي كردوون. به ئاساني نايه‌ته ميشكي بوئژه‌وه ته‌شبيهي زمان بكا به «سووسني ته‌ر و پاراو» ياخود دوو چاوي خيليك، به‌كيان به «نه‌شكوفته وه‌نه‌وشه» و ئه‌وي دييان به «نه‌يلوفه‌ر» دابني، ياخود به‌و هم‌وو ده‌سه‌لات و ديغه‌تكاربييه‌وه «زار و زبان و ددان و پووك» بكا به وئنه‌ي ناو ئاوتنه‌ كه له غونچه‌بيكي شه‌ونم لئ نيشتوو دووباره بيته‌وه. ده‌مه‌وي بلييم سه‌ره‌راي ده‌سه‌لاتي شاعيري و هه‌ستي تيژ و فيكري ورد ده‌بن «له‌گه‌لداژيان - معاشره» يش يارمه‌تي نالي دابي بۆ ئه‌و هم‌وو ئيعجازكارنيه له عاست گول و گيا و دره‌ختدا و هه‌ر بۆيه‌ش ئه‌وه‌نده خۆيان ده‌ شيعري هاويشتيني».

ئهم زاهيره‌يه‌ي «نباي» به هه‌ردوو رووي «چهند و چۆن» يه‌وه له ديواني حاجي قادردا خۆ نانوئيني. به‌لئ گول و گيا و ميوه و ده‌شتوده‌ر له شيعيري

هموو شاعیریکدا هه‌یه، به‌لام هه‌بوونی تی‌هه‌له‌نگوتن وه‌یا به‌دوادا گه‌ران و خۆ پنیوه ماندوو کردن به‌کجار جی‌اوازه له هه‌بوونی «زگماک» یکی ئاسایی که ده‌لنی پارچه‌بیکه له سروشت و ده‌روونی شاعیر. به‌راده‌ی ئه‌وه که شاعیر له نزیکه‌وه ره‌فاقه‌تی کردبن ناوه‌ننان و له‌کاره‌ننان بۆ ده‌ربیرینی واتا و نه‌خشه‌کیشان وه‌ستایانه‌تر ده‌بن.

هه‌لبه‌ت ئه‌و ره‌فاقه‌ته تاکوو له سه‌ره‌تای ژبانی شاعیره‌وه بێ، پتر فرچکی پنیوه ده‌گرێ و له گیان و میزاجی جیگیرتر ده‌بن. بۆیه من وا ده‌زانم نالی پله‌ی مندالی و ساوایی خۆی له دنی «خاک و خۆل» و ده‌شتوده‌ر و نیوگیا و گۆل و ئاژه‌لدا رابواردبێ.

به‌و پنیه و له ریتی قیاسی «مفهوم المخالفة» وه‌ ده‌بن کزی و که‌می زاهیره‌ی «نباتی» له دیوانی حاجی قادردا له‌وه‌وه هاتبێ که حاجی به‌ ساوایی وه‌یا له سه‌ره‌تاکانی مندالیدا له لادنی رانه‌بواردبێ. که‌واته ده‌گه‌م به‌و ئه‌نجامه که ئه‌گه‌ر حاجی قادر وه‌لاده‌تیشی له کزی نه‌بووبێ ده‌بن له زوییکه‌وه واتا هه‌ر له ساوایه‌وه لادنی به‌جی هه‌شتبێ و هاتبیته کزی.

رواله‌تی به‌یه‌کدی گرتنی دیوانه‌که‌ی له‌گه‌ل هه‌ی نالی وا راده‌گه‌یه‌نی که ئه‌م ره‌فاقه‌ته‌ی سه‌ره‌تای ژبان له‌گه‌ل شیناورد و گۆل و دره‌خت و ده‌شتوده‌ردا بۆ حاجی رینگ نه‌که‌وتوه، بۆیه‌هه‌ ئاشنایی ئه‌و له‌گه‌لیاندا هه‌ر به‌قه‌ده‌ر ئاشنایی شاعیریکدی شارستانی بوه. به‌لام هه‌مان حاجی قادر، چونکه چه‌ند سالیکی خویندنێ فه‌قیه‌تی له نیو‌عه‌شیره‌ت و ره‌وه‌ند و له‌گه‌ل ره‌شمال و مه‌ر و مالاتدا رابواردوه و له چه‌ند به‌هاریکدا خۆی له هه‌واره‌کانی لاجان و باله‌که‌تی و ده‌وروبه‌ری سابلاغ و بیتوش دیتوه و له ته‌فسیلاتی ژبانی کۆچه‌ری و مه‌رداری و گاران به‌خنیو کردن و خیمه‌نشینی شاره‌زا بوه بۆیه به‌و هه‌موو ده‌سه‌لاتی «تعبیر و تصویر» ه له به‌هاریه‌که‌یدا وینه‌بیکدی له سه‌دی سه‌د و ره‌سسامانه‌ی ژبانی نیو ره‌شمال و گژه‌گژی دا کردنی ئاژه‌ل و بیچوو تینه‌ردان و هه‌موو که‌ینوبه‌ینی کۆچه‌ری وه‌ک تابلۆی زه‌یتی نارایش ده‌دا و به‌هار و عیله‌جات و سه‌گ و که‌حیل و مه‌رومال و باران و هه‌وره‌تریشقه و په‌ره‌وولی تاقی ئاسمان و هه‌موو باریکی ئه‌و کاره‌مان به

چاوقوچینیک بژ دهخاتوه سه ر بهک. تژ بلنی تهگه ر بهچاوی خزی نهو
جزره ژبانه و تیکههلقژانه و ههلسوور و داسوورهی نه دیتبا بیتوانیباه له
نه خشه کیشانیدا هینده خامه رنگین و شیرینکار بووبا؟

جاریکی دیکهش سرنج بگره له وهسفی بیابان و رهمل و درک و داری رتی
حیجاز که نالی له چند قهسیده بیکی «مناجاة» دا به رهو حج له کانیاوی
دلی خزی هلی هینجاون. نه نالی دهیتوانی له غه بیه وه نهو وهسفه
نه فسوناوییهی سه حرا بکا، نه هیج وهسفیکی وا له سه رانسهری دیوانی حاجی
یا غهیری حاجی که دیمه نه کهی نه دیتبی وجوودی هیه. نهو وینه گریه ی
نالی کردوه تی له دهسه لاتی تاک تاکه شاعیری هه لکه وتوو نه بن نیبه با
چوویتته حه جیش، چ جایی نه وهی شاعیری حج نه کردوو و سه حرا نه دیتوو
بتوانی هه بی.

ئا نه م تیبینانه وا ده کهن من نهو تهواتوره په سند بکه م که ده لی حاجی له
مندالینکی زوه وه، یاخورد به ساوایی، هاتوته کزین و له وئی چاوی پشکوتوه
خویندنی سه ره تایی دهست پیکردوه تا بوه به فه قنیه کی فراژوو له خویندنا،
نه بیستراوه له گه شته کهی باله کایه تی و کوردستانی ئیرانی به پیشه وه له
کزین چوویتته ده ری بژ خویندن».

لیره به دواوه ده گینه نهو لیکزلینه وهیه ی که له کزتایی لاپه ره 156 ی بهرگی
یه که می «حاجی قادری کزینی» نیشاره تی بژ کرا و له لاپه ره 158 یش نمونه ی لی
وهرگیرا، به لام دیسان ده لیمه وه چی ئیستا که به چاپ دهگات به رفره وانتره له وهی
کاتی خزی نووسیووم. سه ره رای به رفره وانی باسی هه لکه وت و رووداوی
نه وتوشی تیدایه که له کاتی دهست پیکردن و لینیونه وه له نووسینه که جاری
روویان نه دابوو.

لیره شدا حه زم به وه کرد که نووسینه که نهو عینوانه وهک سایه بان به سه ر خزیه وه
بگریت که له سه ره تاوه به سه ریه وه بوو. بزیهش پتر لهو عینوانه کزنه رازیم چونکه
سال به سال رووداو و نه زمون راستیوونی بژچوونه کانم، چ لهو لیکدانه وهیه دا

بیت چ له سه رله بهری سنی بهرگه که ی «حاجی قادری کوی» دا بیت، به نیسپات دهگه یه نی: به نیازی تا قی کردنه وهی قسه کانم بگه پړیوه بز لاپه ره کانی 24، 25، 26 ی بهرگی یه که می «حاجی قادری کوی». نازادیشی له وه دا هر لاپه ره و قسه یه کی دیکه م له و نو سینانه دا بخه یته بهر تا قی کردنه وه وه...

به م هه سته ی رازیوونم له وهی چند به یینکه نووسیومه بانگ هیشتنت ده که م بز خویندنه وه و دووباره نه زمونی:

«لاباسنکی گرینگ»

لیره دا پښوېست ده بېنم نه ختیک سه رگوزه شتی حاجی قادر به دیار لاباسنکه وه رابگرم بز ئه وهی ئه م به راورد کردنه ی لایه نی دیارده ی «نباتی» له شعیری نالی و حاجیدا به و شپوه سه پښییه ی پیندا تیپه ریم به وه و خلیسکی فیکری و فهلسه فیمانه وه نه بات. ئه م ته رزه هه لوه سته له منه وه بز ره واندنه وهی تۆز و ته م و تاریکایی به دهوری نووسینه که مه وه پینداویستیکه راسته و خۆ له گرتنه ئه ستزی ئه رکی نووسینه که وه سه ر هه لده دات چونکه یه که م مه به ست له نووسینی دل سوزانه سوودی مرؤفه چ له ئیستا که و چ له دواړوژدا بیت.

دیاره مرؤفی لیره به پښه وه له ده ست سوود و زیان و خۆشی و ناخۆشی و که م و زوری ده رچوون، پتوه ندینکی ئه وان به و شتانه وه مابیت هر ئه وه یه ئیمه و که سانی دوا ی ئیمه له به سه ر کردنه وهی زیان و خه بات و چاکه و خراپه ی پوژگاری ئه وان په ند و سوود وه رگرین. په ند و سوودی فکری شتیک نییه کښانه و پتوانه ی به سه نگ و به ره سته هه بیت، چی به لای قناعت و باوه ری خاوین و بیفیلته وه سوود بیت هر خۆیه تی ده بپته هانده ری خاونه که ی له وهی ده یکات و ده یلیت، منیش که بزانه بیرو رایه کی ده رم بریوه مه ترسی به سه هوو بردنی خوینه ری لن بکریت ده بیت پروناکینکی وه ها بهاویژمه ده ورو به ریوه که شوین هه نکاوی تندا به تاریکی نه هیلیته وه نه کا ته له زگی تندا بکات.

ئا به م نیازیه پروپه ری ئه م لاباسه به رووی خوینه ردا ده که مه وه و چی به راست بزانه ئه ویانی بز ده خه مه سه ر کاغه ز، ده شانم له م کاره دا گه لیک فکری قالبیه ستووی شه خته کردو و دژی خۆم ده ورووژنیم به لام خوتخوته ی کومه کردن به دلی خۆمدا ناهنیم چونکه زور حه یفه باسی حاجی قادر، که خۆی چاکه ی پروت بوه، به هزی نه فه سکورتی و که موکه سری نووسینه که ی من سه ر بکښیته وه بز به سه هوو بردنی خوینه ر. له خۆشم ناسه لمینم ترسی دلره نجانندی ئه م و ئه و بکه م به به هانه ی خاموشبوون.

من ئەگەر ئه‌و ترسنۆکه سلکردوه بم که له به‌خنه و توانج و سه‌رکۆنه و دژایه‌تی مینشکوشکان هه‌ل بێم چ به‌وای هه‌ق بوو له سه‌ره‌تاوه ده‌ست بۆ قه‌له‌م دیژ بکه‌م؟ کێ یه‌خه‌ی گرتبووم به‌ده‌نگ بێم؟ ئه‌وه‌ی راستی بێت من تارا‌ده‌ی شه‌یدا‌بوون هه‌ز له‌ پوو‌چاندنه‌وه‌ی هه‌له‌ی په‌ره‌سه‌ندوو ده‌که‌م. له‌به‌ر ئه‌مه زۆر زه‌حمه‌ته‌ خاترا‌نه و کۆمه‌ کردن و تییینی دلی ئه‌م و ئه‌و شتی‌کم بێ بنووسیت که به‌ راستی نازانم... به‌لێ هه‌موو که‌س قسه‌ی وه‌ها ده‌که‌ن. وا منیش کردم، به‌لام با خویته‌ر به‌ره‌وان بێت له‌وه‌دا ئایا چه‌ند که‌س قسه‌ی زاریان و هه‌له‌وه‌ستی راسته‌قینه‌یان وه‌ک یه‌که...!!

با لێزه‌دا شتیکی دیکه‌ش بکه‌م سه‌ر ئه‌م قسانه‌م:

من وه‌کوو ئه‌و نووسه‌ره «ملتزم» ه‌ی سه‌ربه‌ لایه‌نی فه‌لسه‌فه وه‌یا سیاسه‌تی قه‌رار‌دا‌ده نيم که قه‌ناعه‌تی پێشه‌کی لایه‌نه‌ باوه‌ر پیکراوه‌که‌ی به‌سه‌ر خۆیدا هینتاوه و به‌ پێی بۆچوونی که‌سانی له‌ خۆی به‌ره‌ژوورتر ده‌لی و ده‌کات و ده‌نوسیت پتر له‌وه‌ی گوی بده‌ته‌ واقیع و رووداو و راستی و ناراستی شتان. قه‌ناعه‌تی من وه‌ک قه‌ناعه‌تی هه‌ر که‌سێکی دیکه‌ی زال به‌سه‌ر دل و مینشک و ده‌ست و زمانێ خۆیدا، له‌ ناخی دل و ده‌روون له‌ ئاکامی لیکدانه‌وه و لیکۆلینه‌وه و توێژینه‌وه‌ی سه‌ربه‌خۆ و ئازادی خاوه‌نه‌که‌ی په‌یدا بوو. هه‌ر بۆیه‌ش ئیمکان هه‌یه ئه‌وه‌ی به‌ ئازادی قه‌ناعه‌تی له‌ دلی خۆیدا په‌یدا کردوه به‌ ئاسانی واز له‌ هه‌له‌ی خۆی به‌هینیت، چونکه که‌ حه‌قیقه‌تی لێ بوون بۆوه چاوه‌نۆری پارێبوون و را لیبوونی ده‌سه‌لاتی سه‌ره‌وه‌ی خۆی ناکات بۆ ئه‌وه‌ی بپروا بکات به‌ په‌وابوونی گۆرینی قه‌ناعه‌ت.

ئه‌وانه‌ی به‌ عاده‌ت ناوی «ملتزم» له‌ خۆیان ده‌نێن ناتوانن دان به‌ راستبوونی شتاندا به‌هین به‌ر له‌وه‌ی فه‌توای ئه‌و راستییه‌ له‌ ده‌سه‌لاتی سه‌رووی خۆیه‌وه ده‌رچیت. دیاره‌ مرؤفی لاتهریکی وه‌ک من له‌وانه نيم، چونکه ئه‌رکی من چاوه‌نۆری فه‌توا ناکات. بریارێ پێشه‌کیشم بێ نادات به‌ راستی و چه‌وتیی شتان، رینگه‌شم بێ له‌ توێژینه‌وه‌ی ئازاد نابریته‌وه شاللا ئه‌و توێژینه‌وه‌یه بیروباوه‌ری هه‌موو دنیای سه‌ره‌وژیر ده‌کرد چونکه له‌ حیسابی مندا هه‌چ ته‌رازوویک به‌ ده‌رکه‌وتنی راستی شرایه‌وه داناله‌نگیت. قۆنته‌راتیشم نه‌گرتوه له‌سه‌ر راستبوونی ئه‌و شتانه‌ی باوه‌ریان بێ ده‌که‌م تا ئەگەر هه‌له‌ی یه‌کیکیان ده‌رکه‌وت نه‌ختیکی سوودی قۆنته‌راته‌که‌م لێ

که م بکریته وه وهک که «ملتزم» هه فهلسه فیه که به دوو پیتی نه گونجاو له گهل فهلسه فه به «التزام» گیراوه که ی ریزپه ر ده بیت و ناوی له لیسته دا رهش ده بیته وه.

من «التزام» م له گهل خۆمدا هه یه نهک له گهل ده ره وه ی وجودم، خۆشم دوو لایه ن نیم یه کیان پاره ی «التزام» له وی تریان داشکینیت، چهند به ئاسانی له تینوه تیدا ئاو ده خۆمه وه هه روه هاش به ئاسانی واز له و باوه رهم ده هینم که به به لگه ده پووچیتته وه با به هه موو عومریشم ریزم لینی گرتین. من یه که م ئامۆژگاریم بۆ رۆشنیری تازه پینگه یشتوی کورد ئه وه یه خۆی نه کاته پاسه وانی فکری قالبه ستوو... چاوی ره خنه ی نه نو قینی... هه رده م ئاماده ی «ره فز» بیت به مه رچیک سه ره له نو ی نه بیته وه پاسه وانی ره فز.

بوته رستی چ له چه پ و چ له ناوه ند بئ و چ له راست هه ر بوته رستییه، فکره ش به وه چاک و خراپ نابیت داوا ی «چه پایه تی» و «راسته یه تی» بکات. فکری خراپ به و چاک نابیت به ره ییکی چه پره و بیکه ن به ئابنی خۆیان، فکری چاکیش به وهنده خراپ نابیت چه پره وه کان بیکه ن به توهمه و له ملی راسته وه کانی بپنچن. فکری ئه گه ر خراپ بئ هه ر خراپه و به ند نییه به چه پ و راسته وه.

ناشن فهلسه فه و بیروباوه ر قالبی سۆفیکه ری و ده رویشایه تی وه رگریت، تا لایه نی «ماددییه ت» یش له فهلسه فه دا به هیزتر بئ پتر پئویستی هه یه به نه رم و شلی و به رفره وانی و باخه لفرایه چی که فهلسه فه ی ماددی له سه ر بنگه ییکی ره ق که ماده یه ره گ داده کوتی به ته مایشه ته فسیر هه موو شتیک بکات به ماده و مه عناهه. به نمونه ده لیم سۆزی دایک بۆ بپچوه که ی دره نگتر خۆی به ده ست ته فسیری ماددی ته سکینه وه ده دات له و ته فاعوله کیمیا ییه ی که به پنی ده ستوری ماددی ره ق و زه ق پینک دیت، که چی کابرایه کی «مثالی» غه ییبه رست زۆر به ئاسانی ده توانی بلئی ئه م سۆزه مه عنه وییه له م مریشه نه زانه وه بۆ ئه و جوجه لانه ی که داوی دوو مانگی تر له خۆیانی ده کاته وه به هره یه کی خۆداییه و له گهل حکمه تی بپیا یانیدا گونجاوه به قه در گونجانی ته فاعولی کیمیا یی له گهل ئه و حکمه ته دا.

زۆر به داخه وه، ئه غله ب وا ده بی بیرکه ره وه ی ماددی ئینکاری ئه و شته مه عنه وییانه ده کات که له گهل راسته حیسابی فهلسه فه ماددییه که یدا ناگونجیت. ئینکار

کردنه‌که‌ش هه‌ر به زه‌ره‌ری ئه‌و قوتابیانه ته‌واو ده‌بیت که وه‌ک سو‌فی و ده‌رویش چاویان ئه‌بله‌ق بوه به‌رانبه‌ر وشه‌گه‌وه‌ه‌رینه‌کانی ئه‌وه‌وه. فه‌لسه‌فه‌ی ماددی که هات و بنگه و سه‌رشاری خۆی ته‌سک کرده‌وه له پینا‌و پاراستنی ئابرووی خۆی، وه‌ها «محدود» ده‌بی که به هه‌یچ لیکدانه‌وه‌یه‌کی نی‌مچه ژیرانه‌ش بایی ته‌فسیری ئه‌م جیهانه‌نامه‌حدوده‌ناکات.

فه‌لسه‌فه‌ی ته‌سک یا ده‌بی له ئاست ته‌فسیری «بو‌ونه‌وه‌ر» هه‌لیت و کۆل بدات یا ده‌بی جیهان ته‌سک بکاته‌وه بۆ ناو قالبه‌که‌ی خۆی، واش ده‌زانم ئه‌و رۆژگارانه‌ی فه‌رمانی «محاکم التفتیش» و ئۆردوگای عه‌مه‌لی سو‌خره‌ی سیبریایان تیندا ریز لئ گیرابوو خه‌ریکن له ئاسۆی به‌سه‌رچوون و برانه‌وه‌وه ئاودیوی نه‌مان ده‌بن. لیزه‌دا که ده‌لیم ده‌بی فه‌کری ماددی خۆی له‌به‌ریه‌ک بکیشیته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی بتوانی ته‌فسیری دیارده‌ی ناماددی وه‌کوو «سو‌زی مریشک بۆ جووجه‌له‌کانی» بکات وه‌ک که بابای غه‌په‌ه‌رست به ئاسانی و بی ئه‌وه‌ی «تناقض» له باوه‌ره‌که‌ی خۆیدا بکات دیارده‌که‌ی گێزایه‌وه بۆ حیکمه‌تی خوا.

لیزه‌دا هه‌رگیز مه‌به‌ستم ئه‌وه نیه بلیم بیرکه‌ره‌وه‌ی ماددی واز له باوه‌ری خۆی بیتیت و بیته‌ خودا‌په‌رست، خۆ ئه‌گه‌ر ئه‌مه‌ش بکات په‌کی لایه‌نی ماددی بیرو‌رایه‌که‌ی نا‌که‌و‌یت چونکه‌ خوا‌په‌رسته‌کانیش باوه‌ریان به ده‌ستوره‌کانی ماددی هه‌یه و فرۆک لئ ده‌خوون و شرنقه له نه‌خۆش ده‌دن و باراش بۆ ناشی ئاگر ده‌بن... مه‌به‌ستی من ئه‌وه نیه شتیکی تره: من ده‌لیم [دواتریش به چاکی خۆم روون ده‌که‌مه‌وه] خۆ لکاندن به ته‌فسیری ماددی ره‌ق و ته‌ق تا ئه‌و راده‌یه‌ی مرۆف سل بکاته‌وه له‌وه‌ی ته‌فسیری «سو‌زی مریشک» به شتیکی جودا دابنیت له ته‌فسیری پینک هاتنی ئاو له ئۆکسجین و هایدرو‌جین، که ده‌شزانین تابلی له‌یه‌که‌تر جودان، سه‌ر ده‌کیشیته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی بلین دابرنی گلاسیک ئاو له کووپه‌پینک ئاو عمه‌لیه‌تیکی ماددییه وه‌ک لیک‌دانه‌وه‌ی سه‌ری مریشک له له‌شه‌که‌ی... ئه‌مه‌شیان دیسان وه‌ک برینه‌وه‌ی ده‌ست و قاچی مرۆف به‌ مشار، هه‌موویان هه‌ر عمه‌لیه‌تی ماددین.

ئهم ئه‌نجامه سه‌یره راسته‌وخۆ له سه‌پاندنی یه‌ک ته‌فسیری ماددی به‌سه‌ر «ئاو» - مریشک - مرۆف «مردوو- زیندوو- هۆشدار» په‌یدا ده‌بیت، هه‌یچ له کابرای

ماددیش ناسهلمیندری لهم ئهجامه سهیره ی بریاره پیشهکیهکی خوی ههلیت بهوهدا بلنی من که سۆزی مریشک و پیک هاتنی ئاوم گنرایهوه بز تهفسیری ماددی مه بهست ئهوه نهبوو له دوایدا بلنم سهبرینی مریشک و دابراینی پهرداغه ئاو وهک یهکن، چونکه ئهگه ئه مهی لئ بسهلمینین ری پی ددهین فیلمان لئ بکات. ده بی لنی داوا بکهین له سه رهتای هه لنانی فهلسه فه ماددییه کهیدا فهرقی مردوو و زیندوو و هژشدار بکات تاکوو دواتر لنی بسهلمینین که دابراینی ئاو و سهبرینی مریشک و دهستبرینی مرؤف به پینی فهلسه فه که ی ئه ویش شتی له یه کتر جودان. ده بی فهلسه فه که له سه ره تاوه ئه وهنده بنگه ی لیکدانه وه و تهفسیری تیدا هه بیت که بایی مامه له ت کردن له گه ل ملیونه ها شتی له یه کتر نه چوو بکات، نه ک هه ر چاره که هات و که لینیکی تیکه وت و شت به و که لینه دا تینه ری و بهر تهفسیره که ی نه که وت قورپیکی تازه کردی «فکری ماددی» بهنیت و که لینه که ی پی پر بکاته وه و بشلی فهرموون سهیری فهلسه فه که م بکه ن چه ند راست و ته واوه.

ئیمه ئه گه ر ئه و پینه چیه تیه له بیروباوه ر و فهلسه فه یه کی تریش بسهلمینین، با ئه و فهلسه فه یه جنۆکه په رستن بیت، به رانبه ری دهمکوت و دهسته وستان ده بین چونکه له هه موو په ککه وتینکدا ته کانیکه نوئ ده داته خوی و له قورته که دهر دیت. چ فکری ماددی بیت و چ هه ر فکریکی دیکه بیت، له پیشه کیه کانی و له بنگه بنجییه کانییه وه ته واوی و ناته واویه که ی دهر ده که ویت، نه ک فه ند و فیلی پینه چیه نه ی دواکاتیه وه. ئه گه ر ئه م مه رجه ی «ته واوی و دروستی له سه ره تاوه» نه که ین به پیوانه ی دۆزینه وه ی راستی و دروستی باوه ران ناتوانین به هیچ باوه ریک بلین ناته واو وه یا هه له یه. به نمونه ییکی سه ری پی ده لیم، بابایه ک که گوئی «کن ده یه وئ ده هه زار دیناری بده من؟» ده بی ده هه زار دیناره که ی هه بی، یاخود هه ر نه بی خیرا پی پی پهیدا بکری، ده نا ئه ویش ده توانی به لینه که بدات و که پاره که ی لئ داوا کرا بلنی لیم راوهستن تا بۆتانی پهیدا ده که م.

بی هه موو نیازیکی تاییه تی به هه له دهر خستنی هیچ یه کیک له بیروباوه ر و فهلسه فه جوداکانی ئه م جیهانه ده لیم فهلسه فه ی ته سک و دنیای به رین دوولایه نی یه کجار پینچه وانه ی «معاده له ی فکری» ن. ناشکری له قه پیلکی که لله سه ری مرؤفدا جییان بز

بکریته وه مه گه ر به زهبری قه مچی و زمانبرین و به ندیخانه وه یا دلدانه وه و ده م
چه ور کردن...

تۆ ده زانی منیش ده زانم «مطلق» و «أزل و أبد» و نه نیه کانی سروشت و ماده ی
زیندوو و هؤشدار و دیارده ی خواز (إرادة) و خه سلته کانی تری روه ک و
گیانله بهر و مرؤف... و پرسیاره کانی نیسبی و فه له ک و ئه سللی ماده و ههستی
شه شه م و حه و ته م و صه دان و هه زاران هه زاری باسی ئه و تزیی، خه یالی بیسنوور
و ورینه ی بهر به ره للاً و خه ونی ره ها تینان بر ناکات مه گه ر ترسی هیزبوون و
سه رسووران و گیزان پهراویزی ده سکر دیان به دهوره وه هه ئنیت و مه و دایان
کورت بکاته وه، ئه گه ر نا جیهان و پرسیاره کانی بیسنوور... نامه حدودن، دیاریشه
پیوانی ئه و نامه حدودانه به عه یاره ی مه حدود گه پینکی سافیلکانه یه. که بهتوئ
بزانی ده ریا چه ند ده ولکه ئاوی تیدایه، یا ده بی ده ریا که بچووک بکه یته وه بز
ده سه لاتی ده ولکه، یا ده بی ده ولکه که ت ئه وه نده زل بی بز پیوانی ده ریا ده ست
بدات، یا واز له پیوانی ده ریا به نیت: ئه وه نده ی زانی بی تیشم که س وازی له ده ریا
پیوان نه هیناوه تا ئه وه ی به ئه نگوستیله ی دروومانیش ئاوی لی هه لینه جابیت...
هه موو خاوه نیکی ده ولکه ی فکری ته سک به زمان و به قه له م وایان رانوانده که
ده ولکه یان به شی ده ریای تریش ده کات. زوریشیان له وانن دوا ی هه لینه جانی چه ند
ده ولکه بیگ ده لین له پیوانه ی ده ریاکان بوینه وه، جا ئه گه ر ده سه لاتیکی دنیا یان له
پشته وه بوو وه یا هیزیکی ئایدیولژی دلخوشکه ره وه له راگه یاننده کانیاندا هه بوو
خه لکیکی زوریان به دوا ده که ویت، به چاوی خؤشمان ده بینین فه لسه فه ماده یه کان
به هه شتیکی سه ر ئه رزی وه ک به هه شتی دینه ئاسمانیه کان ده که ن به راکیشه ری
مه رده م بز ناو باوه شی خویان که به هه شتیش دروست نه بوو به چاو لی زه ق
کردنه وه کاری خؤی ده کات.

ئه م پینسه کیانه که وه ک و توویژیکی ده روونی نووسه ر و ئاخیره ر (الیره دا من ئه و
نووسه ر و ئاخیره ره م) خؤ دنوینن به به ریانه وه هه یه گه لیک شریته ی تر به
دهوری خویانه وه به او یژن هه مووشیان له جغزی ره هایه ی فکر و پووچاندنه وه ی
قالبه ستن و شه خته کردنی فه لسه فه دا که پرؤکه بیه ستن چونکه هه م ره هایه ی فکری
بیسنووره هه م قالب به ستنی فه لسه فه کانیس، وه ک به چاوی خؤمان ده یانینین،

دياردهينكي بهرچاو و پهرسه ندوه. له راستيشدا دمه ته قه هه لستاندن به دهوړي باسه كاني فكري و فلسفه فیه یوه. به هه موو جوړه كانيه وه. نه كوتايي هينان هه لده گري و نه هېچ ئهركيك و دريژه پندانيشي لئ خه ساره. ته نانه ت به نيسبت زوربه ي خوينده واري نه و باوي كورده وه كوتانه وه ي بروړاي ليره به پيشه وه باسكراوئش. به تايه تي نه وه ي رهخنه له لايه ني «يوتوپيا» ي فلسفه ي ماددي ده گريت، هه زور به سووده چونكه به داخه وه سي سال پتره خوينده واري كورد هه چي فكريكي ده ره وه ي جغزي ماتيرياليزم هه يه لئ حه رام كراوه.

خوينده واري كورد هه نه و ونده چاوي به فلسفه فیه یكي جودا له ماتيرياليزم ده كه وي كه نووسه ري ماتيرياليس ت له نووسيني خزيدا و به مه به ستي پته و كرندي بنه ماي فلسفه فیه ی ماددي باس له فلسفه فیه ی تر دهكات و به درويان ده خاته وه و له بال يه كيان هه لده وه شينيت وهك نه وه ي كه ئيمانداريك ديت و باسي زه نديق و كافر و بيثمانان دهكات و سه ره به ري بيروباوه ره كانيان و ئاكاره كانيان و كرداره كانيان به ئيشي شه يتان داده نريت و دزيوترين وه سفيا ن بز به كار ده هينيت، به لام ليره شدا هه رقيكي گوره هه يه له نيوان زه ليلبووني زه نديقيه تي به دست ئيمانداره وه له گه ل وردوخاشبووني فلسفه فیه ی غه يري ماددي له لايه ن فه يله سووفي مادديه وه له و سنوورده كه خوينه ري تازه پيگه يشتوي كورد ده بينيت و ده بينه ت: مومكينه زه نديقيه تي له ولاتي ئيمانداردا باسي لئوه بكريت وهك كه هه يه بي نه وه ي به سه ري وه بندريت و لئني كه م بكريته وه. دواتر به به لگه ي ئيماندارانه هه ولي پوچاننده وه ي بدريت. واش بوه زه نديقي زور گوره كتيبي داناوه و بلاوئش بوته وه. بگره هه نديك له و ره خنانه ي كه زه نديقيه تي له وشكه باوه ري غه يبي گرتوه له لايه ن هه ندئ زاناي ئيمانداره وه بايه خيشي بي دراوه. به لام له و ماوه ي سي ساله ي دوايدا گه نجی كورد له مه يداني فكري فلسفه ي و سياسيدا له تاكه يه ك ئاوازي ماتيرياليس ت به ولاوه هيجي تري به سه ره خزيي نه بيستوه. هيج كه سيكيش جورته تي نه كرده يه كسه ر رهخنه له سه رچاوه و بنه ما فكرييه كاني ماتيرياليس ت بكريت وه يا بويزي به هيج فلسفه فیه یكي ديكه ي بكرئ وه يا بي را ي بي را ي باسي نه گه ييشته دي شته خو شه چاوه روا نكراوه كاني بكات. وه يا روزهك له روزهان زياني

کریکاری ولاتیکی وهک سوید و دانمارک ته‌رجیح بدات به‌سه‌ر ژیانی کریکاری
رووسیا...

خولاسه‌ه‌رامبوونی باسی فه‌لسه‌فه‌ی غه‌یری ماتریالیست له‌ خوینده‌واری کورد
گه‌لیک به‌ولای‌ه‌رامبوونی زه‌ندیقایه‌تیی له‌نه‌زه‌ر ئیماندار تینه‌ری کردوه و ده‌رگای
له‌سه‌ر داخراوه. هیچ موباله‌غه‌ له‌وه‌دا نیه‌ که‌ ده‌لیم دیتومه‌ مه‌لای کورد له‌ نیو
ئالقه‌ی تازه‌ خوینده‌واری کوردا نه‌یویزاوه‌ به‌ره‌هایی هه‌موو باوه‌ریکی ئایینی راست
و دروست و بیته‌ئویلی ئیسلامه‌تی باس بکات وه‌یا به‌ ده‌نگی دلیره‌وه‌ بلئی بنه‌ما
ئابووریه‌کانی ئیسلام له‌ کزمیونیزم باشتره‌.

من له‌م قسه‌یه‌مدا مه‌به‌ستم ئه‌وه‌ نیه‌ داوا بکه‌م له‌ خاوه‌ن بیری کزمیونیزم واز له
باوه‌ره‌که‌ی به‌هتیت، نه‌ک هه‌ر ئه‌مه‌و به‌س، ئه‌وه‌ی به‌ چاوی مامله‌ت سه‌یری
نووسینه‌کانی من بکات ده‌زانی تا ئیستا نه‌مگوتوه‌ ئایینه‌ ئاسمانیه‌کان راستن و
«وحی» هه‌بوه‌ وه‌یا خوا چیه‌ و چۆنه‌. به‌کورتی و به‌ کوردی یه‌ک پیت له‌ نووکی
خامه‌ی منه‌وه‌ نه‌چۆته‌ سه‌ر کاغه‌ز ویستبیتی خه‌تیک له‌ نیوان ماده‌ و غه‌یب
پابکیشیت و فه‌لسه‌فه‌ی ماده‌ی بۆ خاتری ئایین وه‌یا هه‌ر جزره‌ بیر کردنه‌وه‌ییکی
میسانی و غه‌یبی بی بپوچینیته‌وه‌. ئه‌وه‌ی کردومه‌ و نووسیومه‌ دیارخستنی
ناراستی و که‌موکه‌سری ئه‌و بۆچوونه‌ ماددیانه‌ بوه‌ که‌ پئویستی شی کردنه‌وه‌ی
بابه‌تی نووسین به‌ ملیدا بریوم.

من که‌ له‌ به‌رگی یه‌که‌می «حاجی قادری کزیی» ده‌وری خویندنی فه‌قییه‌تیم له
به‌یه‌که‌وه‌ به‌سته‌نه‌وه‌ی کوردستانی گه‌وره‌دا روون کرده‌وه‌ نه‌مگوت بابه‌تی
خویندنه‌که‌ چهن‌دی راسته‌ و چهن‌دی هه‌له‌یه‌، بگره‌ دوور و نزیکیش به‌م لایه‌دا
نه‌چووم، یاخود که‌ وه‌ک کوردیک شانازیم به‌ ناو و ناوبانگی مه‌ولانا خالید و
که‌سانی وه‌ک ئه‌وه‌وه‌ کرد نه‌مگوت مه‌زه‌به‌که‌یان راسته‌ وه‌یا سۆفیه‌تی باشه‌.
جاری یه‌ک تالی شیرازه‌ و رسته‌ی باوه‌ری خۆم له‌ باره‌ی حه‌قیقه‌تی ئه‌و بنه‌ما
فکریانه‌ی ماده‌ی و ئایینه‌وه‌ ده‌رنه‌خستوه‌. وه‌ک گوتم له‌وه‌م پتر نه‌کرده‌ که‌ به
پیی تیب‌ر کردنی هۆشی خۆم بۆچوونه‌ سه‌راوه‌کانی ماده‌ی له‌و باسانه‌ی دینه‌ پینشم
بی کۆمه‌ کردن بخره‌ به‌ر رووناکایی ره‌خنه‌وه‌. هه‌روه‌هاش ئه‌و شته‌ ناماددیه‌
کاریگه‌رانه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و میژوویی که‌ فکری ماده‌ی حه‌زیان لی ناکات ده‌یه‌وی

ده‌وریان کهم بکاته‌وه، وه‌یا هه‌ر به‌ جارئ نه‌یسه‌لمینئ وه‌یا هه‌ر نه‌بئ به‌ ته‌ئویلان بز به‌ر حوکمی خزی بیاندرزیته‌وه من تاراده‌ی قه‌ناعه‌تی خۆم بیانخه‌مه‌وه جینگه‌ی ره‌وای خزیان.

جارینکیان له‌گه‌ل ئاشناییکی کۆمیونیستدا له‌ هه‌ندئ باری تیکه‌ه‌لفزانی فکری ماددی و ناماددی‌وه و توویژم ده‌کرد، له‌ نیوان قساندا گوتم بیرکه‌ره‌وه‌ی ماتیریاالیست چ مانعیکی له‌وه‌دا نییه‌ ئه‌و حیکایه‌ته‌سه‌لمینئ که‌ ده‌لئ ده‌مه‌و عه‌سر پشیله‌یه‌ک بیچوه‌کانی خزی له‌ دئییه‌کی بناری شاخیکه‌وه راگویت بز ئه‌وبه‌ری دۆلی دامانه‌ دئییه‌که‌ و به‌ شه‌و هه‌ره‌سی به‌فر دئییه‌که‌ی ویزان کرد و خه‌لکه‌که‌ی کوشت، وه‌یا سه‌گئیک له‌په‌ر کزی و عاجزی دایگرت و دوا‌ی چه‌ند رۆژئیک خاوه‌نه‌ خۆشه‌ویسته‌که‌ی مرد به‌لام هه‌مان ماتیریاالیست ناسه‌لمینئ پیاویکی وه‌ک «حلاج» بایی پشیله‌که‌ «که‌رامه‌تی» هه‌بووبیت. پئم گوتم چۆن به‌ خۆت ره‌وا ده‌بینی سه‌لماندنی که‌رامه‌تی پشیله‌ و ئینکار کردنی که‌رامه‌تی مرؤف به‌ باوه‌پریکی مرؤفدۆست و پیشه‌رۆ و راست و دروست دانیت؟ له‌ وه‌رامدا گوتم پیاوه‌ ئاینیه‌کان هینده‌یان فیئل له‌ ئاده‌میزاد کردوه و سه‌ریان لی شینواندوه و بز ته‌ماعی خزیانین چه‌وساندۆته‌وه بزیه‌یه‌ ئینکاری که‌رامه‌تیان ده‌که‌ین. پئم گوتم من ئه‌و وه‌رامه‌ت لی قبول ده‌که‌م به‌ مه‌رجیک داوا‌ی عیلمانییه‌ت و گیانی زانسته‌پرستی و ئینساف و... هتد واز لی به‌نینیت و دان به‌وه‌دا بنینیت که‌ مرؤفئیک «انفعالی»یت. ده‌بینی من پئم نه‌گوتم «حلاج» راست ده‌کات یا ناکات...

جارینکی دیکه‌ش له‌گه‌ل یه‌کینکی تری کۆمیونیست و توویژئیک کورتیله‌م بوو به‌م شیوه‌یه‌ی وا بۆتی ده‌گنریمه‌وه: پینشه‌کییه‌کی عه‌ره‌بیم نووسیوو له‌باره‌ی دیوانی شاعیرینکی لاهوتی کورد، له‌و پینشه‌کییه‌دا گوتمبووم ئاین شتیک نییه‌ له‌ جغزی سوودی کۆمه‌لایه‌تی ده‌رچوو بیت وه‌یا له‌لایه‌ن کۆمه‌له‌وه‌ بینابه‌خ و بیریز بووبیت، هه‌ر به‌ده‌م ئه‌و قسانه‌یشه‌وه‌ گوتمبووم ئایا ئه‌و فه‌لسه‌فه‌ و بیروباوه‌ره‌ پشت له‌ ئاینانه‌ی ده‌یانه‌وی ده‌وری دین له‌ کۆمه‌لایه‌تی و میژوو که‌م بکه‌نه‌وه‌ بز خزیان هینده‌ی ئاین به‌رده‌وام ده‌بن؟ ده‌توانن هه‌زاران سال بژین وه‌ک که‌ ئاین ژیاوه‌؟ ئاشنا کۆمیونیسته‌که‌م پئی گوتم ئه‌وه‌ی تۆ نووسیوته‌ له‌ باره‌ی ته‌سیری دین و ریز لی گیرانیشیه‌وه‌ ره‌نگه‌ ته‌واو راست بیت به‌لام چ فایده‌ که‌ پیاوه‌ ئاینیه‌

فیلبازهکان ئه و تهرزه قسهیه به زیر دهکرن و له ههواوه دهیقززنهوه؟ پیم گوتهوه چ سووچی من له وهدا نییه راستیکی دهیلیم فهلسهفهییکی لئی وهتهنگ دیت وهیا خۆی تیندا زهره رهمند دهیینت. دهبئ ئه و فهلسهفهیه خۆی بهاویته سهر باریک که تیندا زهره له راستییان نهکات نهک داوا له خهک بکات ئینکاری راستی بۆ بکن وهیا درۆیانی بۆ ههلبهستن. قابلیهتی بهردهوامبوونی باوهری ئاینیش پتر له باوهری ماددی و فهلسهفی، ئهویش بۆ خۆی راستییکه دهبئ سهرنجی بیرکه رهوه، ماددی بئ یا ههرچی دهبئ، بۆ دۆزینهوهی سهراوهکانی ئه و بهردهوامبوونه رابکیشیت.

چهند سهیره ملیونهها خهلق له خۆوه به ئهرك و مهسرهفی خۆیان خهریکی بهدهوام کردنی باوهریک بن که بهلای بیرکردنهوهی ماددی و عیلمانییهوه فری بهسهر راستی و ماده و سوودی خهلقهوه نییه، کهچی فهلسهفه ماددییهکه که خۆی داناوه به ئالای سوود و خیر و خۆشی گهلهگهر پۆلیس و عهسکه نهپیاریزن لهوانهیه به زوویی له بیران بچیتهوه. من بلیم و نهلیم، تۆش پیت خۆش بئ یا ناخۆش، دیاره ئاین ئه و بئ بنج و بناوانه نییه له دل و دهروونی خهلقدا که مواعدهله سهراویهکانی فهلسهفهیی ماددی سهر به کۆمهلایهتی بۆی ههلهنن. ههر جار هه که بیرکه رهوهی ماددی بهردهوامبوون و پیز لئ گیرانی ئاین دهدهنهوه بهو فیلبازی و چاوبهستهکینییهی پیاوه زۆرزان و عوامخهلهتینهکانی شهعهدهباز له پیناو سوودی دنیایی خۆیان له خهلقی دهکن دوو راستی زۆر گهوره پیشیل دهکن:

یهکهم راستی ئهوهیه ئهگهر ئاین ئه و کهم بایهخ و بینجهیه له دلاندا که به پنی تهفسیراتی فهلسهفهیی ماددی وهها دهردهچیت بۆچی مرؤفی عادهتی به دوو فرۆفیلی شیخی نیوهخویندوو واز له مالهکهی خۆی دینت بۆ خاتری ئه و باوهره کهمبایهخ و بینجه؟ بۆچی شیخهکه ناتوانی به غهیری ئه و شته «کهمبایهخ و بینجه» داوای مالی دنیا و، بگره گیانیش، له و خهلقه بکات؟

راستی دوهم ئهوهیه، بۆچی فهیلهسوفه ماددییهکه خۆی به ههموو بیروباوهره پۆشن و مرؤقدۆستهکانی خۆیهوه ناتوانی دهینیکی فیلبازه درۆزنهکه خهلق بهدوا خۆیدا راکیشیت ئهگهر پۆلیس و عهسکه خهلقی بۆ نهتۆقینن؟ بۆ دهبئ مهرقهدی کابراییکی مردووی ههزار ساله له دوورایی ههزاران کیلومهترهوه مرؤفی بیپارهی

بیدهسه لاتی لاتی رووتوقوت بۆ خۆی راکیشیت و به دهوری په رۆ و پاله که ی خۆیدا خولی پی بدات و هزاران فرمیسکی له چاوان هه لوه ریتن، هیچ حکومت و دهسه لاتی دینایی و چاوسوورکردنه وهش له و کاره دا دهستی نه بوو بیت؟ چۆن دهشی وهها به ئاسانی ئەم هیزه زله ی ئایین به دوو موعاده له ی قوت و قرتا و ببوو چیته وه که له واقعیدا نه ک ناپوو چیته وه به لکوو پتریش تاو وهرده گری.

دهبینی من له م قسانه مدا نالیم ئەو باوه ری به کینکی پاکستانی بۆ سه ر مه رقه دی گه یلانی راده کیشیت ئاخۆ راسته یا چه وته، من ته نها دیارده که به رووی خوینته ردا ده ده مه وه له گه ل هه ندیک پرسیا ری دوو دلانه و گومانکارانه بۆ ئەوه ی په له نه کات له بریاره کانی و خیرا خیرا ریشی خۆی ته سلیم به باوه رینک نه کات که وا، کوردی گوته نی. به به لگه و بئ به لگه هه موو شیتک به درۆ ده خاته وه که له گه ل نیازه کانی خۆیدا ناگونجیت.

لێزه دا نمونه ییکی شه ره گه ره کینکی نیوان بیرى ماددی و ئایینیت نیشان ده دم تا کوو تۆش وه ک من سه رنجت بۆ لایه نی خیرا کردنی فه لسه فه ی ماددی له سه پاندنی باوه ر و به رژه وه ندی خۆی بکشیت هه رچه نده له راستیدا ئەو به لگانه ی به سه ریا نه وه هه لده وه سستیت دژی ئەو بنه ما و ما که فکریانه بن که فه لسه فه خۆی له بنه رته دا له وانه وه رسکاوه:

له ژماره ی 2512 ی گۆفاری «روزالیوسف» ی رۆژ 2-8-1976، گوتاریکی د. فوئاد زه که ریا له ژیر ناو نیشانی «مارکس و افیون الشعب» دا بلاو کرایه وه. گوتاره که و بلاو کردنه وه ی. رووپه ره ییکی هه رای نیوان فکری چه پ و فکری راستی ئەوسا و ئیستا که ی میسرمان به روودا ده کاته وه له هه مان کاتیشدا نیشانمان ده دا چۆن له پیتا و به ره رچدانه وه ی هیرش و خۆ له ره خنه په راندنه وه دا راستی په کجار زل، به نویژی نیوه رۆ، سه رپۆش ده کریت، سه ریش له وه دایه له هیچ لاییکه وه نیشانه یه ک ده رنه که وت که وا که س فه رقی به و سه رپۆش کردنه کردبیت.

وه ک دیاره گوتاره که به گۆ هیرش به رانی سه ر ئەو گوته ززه مه شووره ی مارکس دیته وه که ده لی ئایین ئەفیوونی گه لانه، له زۆر شوینی ئایینه رستی ئەم جیهانه شدا گوته که به گه وره ترین گوناھی «مارکسایه تی Marxism» دانراوه، د. زه کریا له

دوا پینشه‌کیه‌کی دۆستانه له‌گه‌ل بیرى ماکسدا به پنی به‌رژه‌وه‌ندیگ که خۆی بز به‌ره‌ی مارکسیستی ره‌چاو کردوه به تایبه‌تی له نیوان مسلماناندا، ئەمه ده‌نووسیت:

ولأبدأ اولا بالسياق الذي وردت فيه هذه العبارة: ففي كتاب «مقدمة لنقد فلسفة الحق او القانون عند هيجل» وهي من كتابات مارکس المبكرة يقول: «ان العذاب الدينى تعبير عن العذاب الفعلي وهو في الواقع ذاته احتجاج على هذا العذاب الفعلي. فالدين هو زفرة المخلوق المضطهد، وهو بمثابة القلب في عالم بلا قلب، والروح في اوضاع خلت من الروح. انه افیون الشعب». [لاحظ انه استعمل كلمة «الشعب» بصيغة المفرد، لا الجمع كما هو شائع]...

به دوا ئەمه‌دا د. زه‌که‌ریا له‌سه‌ر نیازی مارکس له‌و گوته‌یه‌دا ده‌کاته‌وه و زۆریش ژیرانه و زانیانه به‌ره‌و به‌ده‌سته‌یتانی قه‌ناعه‌تی خوینه‌ر ده‌روات، هه‌روه‌ها له‌ نیوان قساندا ده‌لێ مرؤفی سته‌ملیکراو هه‌قیه‌تی به‌ته‌مای ژیا‌نه‌وه‌ییکی دنیای دوهم بیت که تیدا به‌سه‌یته‌وه و دلێ خو‌شی دابین بکات به‌وه‌ی که ئەم جیهانه‌ ده‌بی دادیکی تیدا هه‌بیت هه‌رچه‌نده هاتنه‌دیشی بوه‌خریت و بکه‌ویته دواى مردن. به‌لام د. زه‌که‌ریا له‌گه‌ل هه‌موو زیره‌کی و هوشیارییکی که هه‌یه‌تی [ره‌نگه هه‌ر له‌به‌ر ئەو زیره‌کی و هوشیارییه‌ش بیت] خۆی له‌وه به‌ده‌نگ ناهینیت که‌وا دین هه‌ر جینگه‌ی ئومید و پیز لیگرتنی هه‌ژار و سته‌ملیکراو نییه چونکه ده‌وله‌مه‌ند و ده‌سه‌لاتداریش زوربه‌یان بروایان به‌ دین هه‌یه و گه‌لیکیشیان به‌ راستی دیندارن و زۆر جارانیش خۆیان له‌ سته‌م ده‌گێرنه‌وه له‌به‌ر تا‌که هۆی را‌گه‌یان‌دنی دین و ترسی ئازاری رۆژی قیامه‌ت.

د. زه‌که‌ریا خۆی له‌ شتیکی یه‌کجار یه‌کجار گرنگ‌تریش ده‌دزیته‌وه که‌وا که‌م و زۆر له‌گه‌ل گوته‌ی مارکسدا رینگ ناکه‌ویت: به‌شیکی زۆری گه‌لان له‌ کۆن و نویدا دینه‌رست بوون و چ باوه‌ریشیان به‌ زیندوو‌بوونه‌وه و قیامه‌ت و به‌هه‌شت و جهه‌ننه‌م نه‌بوه، ته‌نانه‌ت دینی جووله‌که له‌ سه‌ره‌تای په‌یدا‌بوونی له‌ کاتی پی‌غه‌مبه‌ر موسادا باسی دوا‌رژۆی تیدا نه‌بوه پاشتر له‌ زه‌مانی دانیاڵ ئیشاره‌ت په‌یدا بوه بز ژیا‌نه‌وه‌ی مردوان [به‌ نموونه‌ ب‌رواته‌ گوتاری «أنبياء العهد القديم». له‌ نووسینی د.کامل سعفان - ژماره 103- سالی ده‌یه‌م، گۆفاری «الرسالة الاسلاميه»، که له‌لایه‌ن وه‌زاره‌تی ئەوقافه‌وه ده‌رده‌چیت]. عه‌ره‌به‌کانی پیش پی‌غه‌مبه‌ر (د. خ) و زه‌مانی ئەویش خواپه‌رست و هه‌جکردووش بوون به‌لام باوه‌ریان به‌

زیندوو بوونهوه نه بوه تاكوو به هۆی ئیسلامبوونیاوه كهوتنه سەر دانھینان به قیامت و به ههشت و جهه ننه م.

خولاسه ته مای به ههشت و ترسی جهه ننه م نه به ته نها خوتخوته ی دلی هه زارن بوه نه جینگای باوه ری هه موو دینیک بوه. ئەگەر بگه رینته وه بۆ سه رده می کۆنی میسر ده بیینی فیرعه ونه کان پتر له هه ژاران و هه موو خه لقی تر به فکری ژیا نه وه وه خه ریک بوون و هه ره می سه یروسه مه ره یان بۆ ئه و مه به سه ته دروست کردوه... هه رچۆنیک بێ ئه م قسانه ی لیره دا کرده ن هه رچه ند به نیسه ت بۆچونه که ی مارکس زۆریش گرنگ بێ. مه به سه تی یه که می وتووێژه که م نین. له گوتاره که دا لایه نکی تری گوتار دوا ی ئه م پشه کیانه دیته سه ر ده رخستنی ئه و هۆیا نه ی که مارکسیان به ره و دژایه تی دین برده و. له وه دا هه وه ل جار باسی مارکس و جووله کایه تی ده کات که چۆن لینی نارازی بوه و له ئه نجامدا ئه ویش وه ک سپینۆزا له جووله کایه تی ده رچوه. له م جینگایه دا به دوا قسه کانی خزیدا ئه مانه له مارکسه وه بۆ ناو نووسینه که ی خزی راده گوێزیت که له زویکه وه مارکس به ناوی «المسأله اليهودیه» وه نووسی بوونی:

«لو وجد تنظيم للمجتمع يلغي الشروط الضرورية للمساواة، وبالتالي يقضي على امكانها لاصبحت اليهودية مستحيلة، و عندئذ ينقشع الوعي الديني اليهودي كما لو كان ضبابا كثيبا بدده هواء المجتمع المنعش».

سه ره نوئ ئه مه ی خواره وه ش له «المسأله اليهودیه» وه وه رده گریت:

«ان المال هو الاله الغيور لاسرائيل الذي لايمكن ان يوجد اله قبله. والحق ان المال ليحط من قدر كل الهة البشر...».

دوا ی ئه مه د. زه که ریا باسی ته جره به ی مارکس له گه ل مه سیحیه تدا ده کات و چۆن که نیشه ببوه ناوچه ی ده سه لاتی ناره وا و مالپه رستی و سه تم، خاوه ن بیری رۆشنیش به ناچار ی دوشمنایه تی ده کرد هه ره و هک که نیشه ش دوشمنی هه موو زانین و بیریکی رووناک بوه تاكوو ده لئ:

«وعلى ذلك فان ماركس لم يكن الا واحدا فى سلسلة طويلة من المفكرين الذين افرزتهم الحضارة الغربية، والذين وجدوا الزاما عليهم ان يهاجموا الدين دفاعا عن حقوق الانسان».

لهم قسانه دا و پيش نهوانهش خاوهن گوتار پيمان دهليت دزايه تيبى نهو رؤشنبيرانه له گهل دين له وه وه هاتوه كه تهجره بهيان تهنها پروبه پرووى دينى سته مكار و ته ماعكار و جه هاله تدؤستى كردون [دهبى گوتاره كه بخوينيته وه] تاكوو دواتر ديتيه سهر باسى دينى ئيسلام و پيدا هه لدهلنى و بهمه دهست به قسه كانى له باره ي ئيسلامه وه دهكات:

«يمكنا اذن ان نقول ان تجربة ماركس مع الدين كانت تجربة مع تراث ديني رجعي فى صميمه...»

تاكوو دهگاته نهمه:

«على ان هناك تجربة اخرى لم يكن من الممكن ان يعرفها ماركس لانها تنتمي الى تراث حضاري لم يعرفه معرفة كافية فضلا عن ان معالمها لم تتحدد الا فى عصر لاحق لذلك الذي عاش فيه ماركس. تلك هي تجربة الدين كقوة تحررية يستمد منها المجتمع طاقة روحية تعينه على التصدى لطغيان الاستعمار الاجنبي. وهذه التجربة لم تظهر ملامحها الا فى بلاد العالم الثالث وفى النصف الثانى من القرن التاسع عشر وان كان تأثيرها لم يتضح بجلاء الا فى القرن العشرين».

دواى گه ليك ليكؤلينه وهى ديكه و له كؤتايبى گوتاره كه دا دهلنى:

«... وان موقف ماركس من الدين كان مرتبطا بعصر معين وثقافة معينة، وان ماركس لو كان عايش تلك التجربة الشديدة التعقيد التي عاشتها مجتمعات العالم الثالث فى عصرنا الحاضر لكان من الجائز ان يعدل احكامه البسيطة المباشرة بحيث يعمل حسابا للدور التحرري الذى قام به الدين فى بعض هذه المجتمعات».

ئهم گوتاره له لايه ن بهره ی چه پی میسر وه کړا به قه لځانیک بز بهر په رچدانه وه ی به شینکی زوری ئو هیژشانه ی به ناوی ئایین ده برینه سر مارکسایه تی Marxism، سه یریش له وه دا بوو که س نه هات راگه یانده راسته قینه کانی ئهم گوتاره له بهر تیشکی میژوو و زانست و مارکسایه تی خوشیدا لیک بداته وه بز ئه وه ی به چاکی بزاندري ئایا چه ندی راستی پینکاو و چه ندیش له راستی دور که وتوته وه. جگه له مهش ئایا گوته کان، به تاییه تی ئو چه ند دیزه ی هره دوا یی، له واقعیدا له سر مارکسایه تی ده که نه وه یا خود له بهر یه کی هله ده وه شینن!

له پيشه وه زور به خیرایي ئه وه نده ده لیم مه سیحایه تی له سره تایی په یدا بوونیه وه تا کو ما وه ی چه رځیکیش بریتی بوو له خز به خت کردن و کوژران و خنکان و خورانی پیړه وه کان و پاو نده کانی چ جایی ئه وه ی خزی سته مکار بوو بیت وه یا خزمه تی سته مکاری کرد بیت. مارکسیش ئهم راستییه ی زور چاک ده زانی. باشتر له من و له د. زه که ریاش، ئاگاداری میژووی هره کونی جو له کایه تیش بوو، هی سرده می موسا، که چ خزمایه تی له گه ل میژووی دواتری ئهم ئایین و ره گه زه نییه. هره ها قه ناعه تم هیه ماکس بن ئاگا نه بوو له ئیسلامه تی به کون و نوییه وه، ته نانه ت زور نووسینی سر به مارکسایه تی ئایینی ئیسلام و پیغه مبه ری به ئازاد یخواز له قه لیم دا وه، ئیتر نه مارکس و نه من و توش ئه وه ناسه لمینین که ئیسلامه تی هر له و کاته وه که «استعمار» به رهنگاری عالمی سنیهم بوه بؤته ئازاد یخواز، خز ئه وه ی راستی بن له هه موو میژووی نویی ئیسلامه تیدا پیاری وه ک «علی کوری ئه بو طالب» و «عومه ری کوری عه بدولعه زیز» مرؤف دوست و دژه سته م و دیموکرات و دادپه روه ر نه په یدا بووه نه ری پی په یدا بوونیشی هه بوه. مارکس ئهم راستییه رووته ی ده زانی، له وهش به ولاوه له لایه ن به گژدا چوونه وه ی داگیر که ره وه، تز بلئی باس و خواستیکی شه ری خاچه رسته کان و سه لاحود دینی ئه ییووبی نه بیستبی؟ چه ندین قاره مانی دیکه ی وه ک سه لاحود دینیش؟ من ئه مانه هه موو به لاوه ده نیم و ئو چه ند دیزه ی هره دوا یی گوتاره که له نوخته ی پشتگیری کردن له مارکسایه تییه وه هله ده سه نگینم:

وا ده زانم مارکس خه یالی بز ئه وه نه چوه که وا رؤژیک دیت دوسته کانی هر ئه وه نده یان پی ده کړی بز له سر کردنه وه ی که بلین ئه ی مه ردم له مارکس مه گرن

وه‌ها بېناکانه له نایین دواوه چونکه کابراینکی که‌مران بوو. ناگاداری میژووی کزن و نوئ نه‌بوو، هر هینده‌ی له باری نایینه‌وه ده‌زانی که به‌چاو ده‌یدیت... باوهر ناکم هیچ ناحه‌زینکی مارکس به چاوی کراوه‌وه تا ئم راده‌یه پایه‌ی مارکس له پلیکانه‌ی زانایی و فه‌یله‌سوفایه‌تی به‌یینه‌تی خواره‌وه. هر نه‌بئ له‌به‌ر حورمه‌تی خزی نه‌کا له نه‌زه‌ر خه‌لق به مرؤفینکی نیوه‌خویندوو ده‌رچیت چونکه که‌سی خوینده‌وار نیه نه‌زانی مارکس چند شاره‌زای میژووی به‌رفره‌وانی گه‌لان بوو به هم‌مو لایه‌نه‌کانی ئابووری و کومه‌لایه‌تی و نایینی و زانستی و نازانم چیه‌وه.

ئوه‌ی من بزوی ده‌چم له ته‌علیلی هیندیک له‌و گوته و بیروباوه‌رانه‌ی مارکس که‌وا له‌گه‌ل راسته‌ی حسابی زانباری بېگوماندا ناروات شتیکه هیچ پڼوه‌ندی و خزمایه‌تی و نیزیکیایه‌تی به نه‌زانین و نه‌شاره‌زاییه‌وه نیه. باشتیش ئوه‌یه بلیم دوو شته نه‌ک شتیک، نه‌شم دیتوه تا ئیستا هیچ نووسینک و قسه‌که‌ریک باسیان بکات وه‌یا له دیراسه‌ی مارکس و مارکسایه‌تیدا حسابینکیان بز بکات، من وا ده‌زانم مارکس له‌به‌ر تیشکی دوو چرای زور گه‌ش و به‌تیندا نووسیوه‌تی: یه‌که‌میان ئه‌و ئامانجه سیاسییه‌ی که ده‌یه‌ویست پرؤلیتاریای جیهانی له‌سه‌ر کز بکاته‌وه، دوه‌میان دانانی شوین په‌نجه‌ی بیروباوه‌ری خزی له هم‌مو ئه‌و باسه‌ گرینگانه‌ی که شوین په‌نجه‌ینکی ئاشکرای له‌مه‌وپنشی به‌سه‌ره‌وه بوه، ریگه‌شم نیه لیره‌دا، به پنی پڼویستی خز روون کردنه‌وه، به‌دوا قسه‌کانی خزم بکه‌وم، ئه‌وه‌نده‌ی که وه‌ها یه‌کجار به‌کورتی و خیزایی گوتیشم هر بز ئه‌وه بوو له‌لای خومه‌وه گومانی بیتاگایی و نه‌شاره‌زایی و نه‌زانی له‌و بلیمه‌ته بیره‌زایه‌ته‌کینمه‌وه.

ئه‌گه‌ر مارکس ئه‌و بېخه‌به‌ره بووبایه که له‌سه‌ر کردنه‌وه‌ی د. زه‌که‌ریا بزمانی باس ده‌کات چزن ده‌یتوانی له‌سه‌ر زه‌قایی ماده‌ی پشت له غیب و نایین و رووبه‌رووی جیهانینکی زانست تیگه‌راو نویلینکی وه‌ها گه‌وره له بیروپراکانی خزی ساز بکات که چینی هه‌ژارانی پنی راست بکاته‌وه تا ئه‌و راده‌یه‌ی به‌سه‌ر ده‌وله‌مه‌ند و ده‌سه‌لاتداراناندا راشکینتیت، به‌ر له هه‌ژارانش هم‌مو روښنیرانی جیهان به خزیوه‌ه خه‌ریک بکات ئیتر به دؤستایه‌تی و شاگردایه‌تی بیت یا به دوشمنایه‌تی. به‌راستی لیره‌دا مه‌ودای قسه‌ی یه‌کجار به‌رفره‌وانه، هم‌موشی به‌کز رایه‌کانی د. زه‌که‌ریادا دیته‌وه، من هر ئه‌وه‌نده ده‌خمه‌سه‌ر ئه‌وانه‌ی تازه‌گوتمن که بلیم

ئه‌گەر مارکس تا ئه‌و راده‌یه‌ی د. زه‌که‌ریا ده‌لی پابه‌ندی ته‌جره‌به‌ی به‌رت‌ه‌سکی شه‌خسی خۆ بی‌ت و چه‌شمه‌ندازی بینین و فه‌لسه‌فه‌ی هه‌ر بایی دیمه‌نی به‌رچاو پان و به‌رین بی‌ت. ئه‌وسا نه‌ک هه‌ر له‌ مه‌یدانی ئاییندا دووچاری چاوبه‌سته‌کتی بینینی شه‌خسی ده‌بوو به‌لکو له‌ مه‌یدانه‌ گرینگه‌ره‌کانی ئابووری و رامیاریشدا هه‌مان چاوبه‌سته‌کتی له‌ خۆی ده‌کرد ئیتر ده‌بوو بلین ئه‌گەر مارکس په‌نجا سالی‌ک دره‌نگتر هاتبایه‌ دنیا وازی له‌ به‌شی هه‌ره‌ زوری شو‌رپ‌شگێزایه‌تی خۆی ده‌هیتا چونکه‌ ئه‌وسا ته‌جره‌به‌ی له‌گه‌ل پرۆلیتاریایه‌کی زۆر جودا ده‌بوو له‌وه‌ی له‌ سه‌ده‌ی نۆزده‌هه‌مدا دیتی که‌ ده‌زانین له‌ په‌نجا سالی‌کدا هه‌م چینی کریکار ماوه‌یه‌کی درێژی له‌ وه‌ده‌سته‌ینانی مافه‌ خوراوه‌کانی خۆی ب‌ری هه‌م باوه‌ری گشتی تیکرای کۆمه‌لایه‌تی به‌رانبه‌ر مه‌فه‌ومی داد و سته‌م و چاکه‌ و خراپه‌ له‌ هه‌موو مه‌یدانی‌کدا به‌ره‌و‌پیشه‌وه‌ گۆزا. به‌و پینه‌ ده‌بوو مارکس تیزیری خه‌باتی چینایه‌تی وه‌ها ده‌ست لێ بدات و ته‌عدیلی تیدا بکات که‌ بیته‌وه‌ به‌رنامه‌یینکی «اصلاحی» و ئه‌و ئه‌زه‌لیه‌ت و ئه‌به‌دیته‌ی که‌ بۆ فه‌لسه‌فه‌که‌ی دیاریکراوه‌ و پێر‌ه‌وه‌کانی ئیستا بۆی گه‌رمتر و به‌ هه‌له‌ترن له‌ سه‌د سال‌ پینش ئیم‌رۆ. هه‌مووی بس‌رابایه‌وه‌ شتیکی تری له‌ جینگدا په‌یدا بووبایه‌ زۆر جودا بێ له‌وه‌ی هه‌یه. هه‌رچه‌ند من تارا‌ده‌یینک ب‌روا ده‌که‌م که‌ ته‌جره‌به‌ی شه‌خسی به‌ تیکرای له‌ پیکه‌ینانی باوه‌ری بنجی و گشتی ته‌ئسیری خۆی ده‌کات، به‌لام دوو تینینیم له‌وه‌دا هه‌یه‌ به‌ نیه‌به‌ت مارکسه‌وه‌:

1. نه‌فسی مارکس له‌وانه‌یه‌ که‌ ته‌جره‌به‌ی شه‌خسی سه‌ر نه‌رم ده‌که‌ن بۆ پرۆگرامیک که‌ خۆیان هه‌زی لێ ده‌که‌ن [ریم نییه‌ به‌دوا ئیسه‌پاتی قسه‌که‌م بکه‌وم].

2. ئه‌گەر ده‌قی قسه‌کانی د. زه‌که‌ریا بسه‌لمینین له‌وه‌ی ته‌علیلی هه‌ل‌ه‌سته‌ی مارکسی له‌ ئاست ئاییندا پین کرد، هه‌ر ئه‌و ریگه‌یه‌مان له‌ پینشدا ده‌بیته‌ که‌ هه‌مان پێوانه‌ و کینشانه‌ بۆ سه‌رله‌به‌ری مارکسایه‌تی به‌کار به‌هینیت و سیفه‌تی «علیمانیه‌» له‌ فه‌لسه‌فه‌که‌ دارن‌ین و پنی بلین ئه‌مه‌ گروگالی باباییکی رقه‌ه‌ئستای که‌ مزانه‌.

لهگه لئ ئه مانه شدا ده بی هه ر دان به وه دا بهیندری که گوتاره که ی د. زه که ریا له کات و جینگ و هه لکه وتنی خزیدا زۆر به تهئسیر بوو چونکه به ره ی چه پ و به ره ی راست به رواله تی دۆستانه ی گوتاره که بۆ مارکسایه تی تیخیچان و هه ر ئه وه نده یان لئ خوینده وه که به پنی بۆچوون و شی کردنه وه ی خاوه نه که ی توه مه ی ناره وای له مارکس و مارکسایه تی ته کاندوه و پا کانه ییکی دله ره وه ی لای مسلمان ه کان بۆ کردوه.

هه لبه ت ئه م ته رزه په راندنه وه و پا کانه نه یه به مه فهوومی «تاکتیک» تا بلنی کاریکی سه رکه وتوه چونکه ئه وانه ی له کیشه ی سیاسه تدا خه ریکی زۆرانبا زین پتر په ککه وته ی تاکتیکن. بیروبا وه ره فه لسه فه یه کان نه هه موو رۆژیک له شه ره که دا به بیروبا وه ری دیکه ده گیریت نه که سیش ئاماده یه بیروبا وه ری خۆی بخاته تا قی کردنه وه و ئه زمونه وه، خۆ ئه گه ر هه موو رۆژی ده عه بییشی لئ به دیار که ویت بایی تۆسقالیک کار ناکات سه ر پایه و حورمه ت و پیروزیی با وه ره که لای په ی ره وه کانی، به پینچه وانه، ئه وه ی من بیزانم پیره وه دلگه رمه کانی با وه ری سیاسی، به تایبه تی مارکسایه تی، پتر پشتگیری له لایه نه بیهیزه کان و مه یله و سا واهه کانی نه زه ریه که ده کن پتریش هه لمه ت ده به نه سه ر لایه نه به هیزه کان و راست و دروسته کانی ئه و شته ی له گه لی به شه ر دین. هه ر له م کولانه وه، به چاوی خۆمان دیتمان له و کاتانه ی پیره وه کانی مارکس له کوردستان ده سه لاتینکیان گرت ه ده ست خه ریکی ئابوو بردن و ریسوا کردنی ئه و که سانه بوون که له مه یدانی نیشتمانه په ره ریدا ناو و ناوبانگینکیان هه بوو به سه راحه تیش ده یانگوت ئیمه بۆیه وا ده که یین چونکه ئه مانه جینی با وه ری خه لقن عه بیی به رچاویان تیندا نییه، خه ته ری ئه وان له دوشمنه کانی دیکه پتره که هه یج هیزیکی کۆمه لایه تی و سیاسییان به دوا وه نییه و عه یب و عاریشیان دیاره.

به لئ ده زانم سیاسه ت مامله ت له گه ل ئاپۆره ی خه لقا ده کات و زوربه ی که لیش به نه خویندوو و رۆشنی بیری وه رواله ته په رسته، به لام من که هه یج جووتم له زه ویی سیاسه تدا نه گه ری بۆچی جله وی هۆشی خۆم بده مه ده ست مرؤفی رواله ته په رستی نیاز له خۆ گرتوو و له پشت چاویلکه ی ئه وه وه سه یری جیهان بکه م؟ بۆچی فیل له خوینته ری کوردی لئ قه وماو بکه م به وه دا که په رده درۆزنه که ی سه ر رووی قسان

و بیروپایانی لئ بکه م به حقیقهتی ئەو شتهی له ژیریدا شاردر اوتهوه؟ چاوبهستهکی فیلبازان، بگره هەر له شهعهدهباز و جادوو تا دهگهته شیخی درۆزن... تا دهگاته پیاوی قسهلووس و خهلق خهلهتین... تا دهگاته مرؤفی سیاسی جهرهزه... تا دهگاته خاوهن بیروباوهری فهلسهفی خلیسکینهر ههمووی له بهر روالهتپهستی و سهراوبینی خهلقهکه به ئامانج دهگات. فیلبازیش له نیواندا نه بی هەر دهبی ئەوهنده ریزه له هۆش و گۆش و مرؤقایه تیمان بنین، ههلهی ههلهوست و گوته و بیروباوهر و فهلسهفان باس لئ بکهین و پنی رازی نه بین.

زانست هات و رازی نه بوو به روالهته شین و بهرین و بهرزهکمی «ئاسمان» و ئەنگوستی له چاوی ههمو روالهتپهستان نا به ودا که بۆشایهتی و هیچایهتی و نه بوونایهتی ئاسمانی به رچاوانی به ئیسیات گه یاند و به ناو ئەو هیچهشدا رۆی بۆ ئەو ئەستێزانهی که له روالهتدا کهسیان پئ ناگات. جا من و تۆش بۆ دهبی کۆمه بکهین له دهرخستنی ناراستی ئەو رایهی که دهلئ دین هەر دلخۆشکه رهوهی هه ژار بوه وهیا هەر به ئومیدی به ههشتیکی مهوهومم خوا په رستراوه؟ ئەو کهسانهی که ریزیشیان لهو رایه نادروسته ناوه بۆ دهبی زهندهقیان بچی له باس کردنی نادروستیهکه؟ بۆچی خۆیان پیش من و تۆ راستی مهسهلهکه نهخه نه روو؟ د. زهکه ریاییک ژیرانه و هۆشیارانه چاوبهستهکینهکی فکریمان لئ دهکات و ئیمهش به چاوی کراوهوه و بی خواستنهوهی چاویلکهی ئەم و فهندهکه ده دۆزینهوه. بۆ دهبی زراورژاو بین له دهستیشان کردنی راستی کیشهکه؟ ئەوانهی که سوودی بیروباوهریشیان له به سهرداتیپه رینی چاوبهستهکینهکه دا ده بینن بۆ نایه نه سهر باوهرینک پهکی له سهر چاوبهستهکئ و زینده به گۆر کردنی راستی نه که وتبئ؟ چهنده سهیره له چوارییکی دوایی سهدهی بیسته مدا مرؤفی خۆ به عالم زانیوه و داواکاری داد و راستی به گوته وهی راستییکی بچووک قهلس بیت و پاریزگاری روو پۆشی درۆزنی سهر رووی راستی بکات! به داخه وه ژبانی جیل له دوا جیلی میله ته که مان به سهر دهچیت و به رهینیکی گه وره له رۆشنییره کانمان هەر سوورن له سهر ئەو باوهرانهی بلۆفیان بۆ ههمو چاویکی مه یله و کزیش ده رکه وتوه، ئەوهی له دلدا رهخه و توانجیکیشی لهو باوهره نادروستانه ههیه ناویزئ ورتهی له به رهوه بیت،

ورته‌ش بکات جورئەتی ئەوێ نیه به نووسین دوو دیزان له‌باره‌ی هه‌له‌بوونی ئەو باوه‌ره نادرۆستانه‌وه بهاویته به‌ر پووناکایی.

سه‌د جاری دیکه‌ش به داخه‌وه ده‌لیم رۆشنیبری سه‌ربه لایه‌نی چه‌پی کورد پتر له هی هه‌موو جیهان قولابی په‌نجه‌کانی خزی له دروشم و ده‌قه نه‌زه‌ریه‌کانی به‌ر له سه‌د سال گیر کردوه وه چه‌مبۆله‌ی لئ شل ناکاته‌وه وه‌ک بلئی به‌سه‌ر سووری ماهی هه‌زاری به هه‌زاره‌وه ده‌ستی له پهنچکێک قه‌یم کردوه هه‌ر لینی بترانی هه‌پرون به هه‌پرون ده‌بن. ملکه‌چی و فه‌رمانبه‌رداری رۆشنیبری چه‌پی کورد بۆ ده‌قه به‌ره‌وپاشبوه‌کانی کۆنینه‌ی چه‌پ هه‌موو ئەو شه‌قله‌ ده‌رویشه‌نه و ترسنزکانه‌ی پنه‌یه که به ناچاری و به پنی بریاری سروشت له سه‌رله‌به‌ری پووپه‌ره‌کانی ژیان و بوونی میله‌تی بیده‌سه‌لاتی دواکه‌وتوی لاساییکه‌ره‌وه‌ی هیچنه‌داری بێشیتوانی پارچه‌کراوی وه‌ک میله‌تی کورد زه‌ق زه‌ق له چاوان ده‌چه‌قیت.

کۆمیونستی کورد شه‌رعییه‌تی بزووتنه‌وه‌ی خزی له‌و ده‌قه کۆنانه وه‌رده‌گریت که ژماره‌یه‌کی زۆر له پارتیه کۆمیونستییه‌کانی جیهان ئەوه‌نده‌یان لئ تێپه‌ریون. ریسوا نه‌کردن و نه‌پووجانه‌وه‌ی ئەو ده‌قانه به به‌لگه‌ی دواکه‌وتن و کۆنه‌په‌رستی داده‌نرین. گومانت نه‌بیت له‌وه‌دا کۆمیونستی کورد کاتیک ده‌بیته پارتی کۆمیونستی فه‌رنسه وه یا ئیسپانیا به گۆیه‌کیک له بریاره‌کانی پارتی بۆلشه‌فیکێ پووسیا‌دا دینه‌وه هه‌موو ده‌ماری له‌شی کشت ده‌بیت و مووی سه‌ری راست راده‌وه‌ستی و دنیای لئ وه‌ته‌نگ دیت. هه‌ر ده‌لئی کونتییوونی ئەو زیندانه فکرییه‌ی خزی تیندا مه‌لاس داوه ریسوی مرؤفایه‌تی و پرۆلیتاریا و پینشکه‌وتن و ئازادی ده‌کاته‌وه خوری.

بێگومان تیکرای کورد له میله‌تیکێ تری دراوسینی خزی پاشکه‌وتووتره. به‌لام دیسانه‌وه بێگومان کۆمیونستیکی کورد له‌چاو یه‌کیکی ملله‌تیکێ تر یه‌کجار پاشکه‌وتووتره له پاشکه‌وتوویی تاکیکێ تری کورد. نه‌ک هه‌ر ئەوه‌نده به‌لکوو هه‌تا کۆمیونسته کورده‌که پتر له کۆمیونستییه‌تی تیه‌لده‌کشیت و پایه‌ی له نیوان بزووتنه‌وه‌ی کۆمیونستی جیهاندا به‌رزتر ده‌بیت که‌متر ده‌ویزی ناوی کورد به‌ینیت و باشتر له‌سه‌ر میله‌تیکێ تر ده‌کاته‌وه.

بێ ئەوەی ناو بهینم دەلیم بەرپرسیکی زێدە گەورەیی بزووته‌وه‌ی کۆمیونیست له رۆژه‌لاتی ناوه‌راستا کورده و باره‌ها لینی بیستراوه که کوردایه‌تیه‌که‌ی لێ بۆته بار. خۆ ئەگەر واش نه‌لێت و هیچ ده‌نگی له‌به‌ره‌وه‌ دهر نه‌یه‌ت ئەم راستییە‌ی هەر لێ به‌دیار ده‌دات چونکه رۆژه‌ک له رۆژان لینی نه‌بیسترا له‌سه‌ر کورد بکاته‌وه به‌لام میله‌تی ره‌ش و سپی و سوور و زه‌ردی رووی زه‌مین نه‌ماوه ئەم کۆمیونیسته کورده شیوه‌نی بۆ نه‌کات و داوای مافه‌کانیان نه‌کات. ئەم خۆ به‌ موته‌هه‌م زانینه‌ی کۆمیونیستیکی کورد له‌ داواکردنی مافی نه‌ته‌وایه‌تی کورد به‌ جوړیکی سه‌ربه‌خۆ، به‌ته‌واوی له‌ کورده قه‌ومیه‌که‌ش ده‌رده‌که‌وته‌وه به‌وه‌دا که ئەو پتر له‌ قه‌ومیکی عه‌ره‌ب وه‌یا فارس وه‌یا تورک خۆی له‌ تۆهمه‌ی شوڤینییه‌تی ده‌پاریزی له‌ حالیکدا کوردی بێده‌سه‌لات ئەوه‌نده نه‌دار و که‌مه‌یزه ناتوانی به‌ درۆش شوڤینی بیت وه‌ک که به‌رخ و کار هه‌رگیز ناتوان هه‌ره‌شه‌ی گۆشخۆری و درنده‌یی بکه‌ن.

سه‌یری په‌ژاره‌یی کورد له‌ چ پله‌ییکی مرۆف تۆقیندایه، که هه‌ستی خۆ به‌که‌م گرتنی هه‌زاران سه‌له‌ی ژێرده‌ستی و نۆکه‌رایه‌تی وا له «شوڤشگێر!» که‌ه‌ی ده‌کات ترسی گله‌مه‌ندیی ناغا کۆنه‌کانی و «هاوڕی» تازه‌کانی سواری وه‌هم و خه‌یالی بییت و به‌ تف له‌خۆکردن و جێبو به‌ کورد و کوردستان دان توه‌مه‌ی ره‌گه‌زه‌په‌رستی له‌ خۆی بته‌کینیت له‌ حالیکدا ده‌بوو، به‌په‌نچه‌وانه. ئەو ناغا کۆنانه عوزر بۆ کورده‌که به‌په‌ننه‌وه و حورمه‌تی «ره‌گه‌ز» ی کورد بگرن، «هاوڕی» تازه‌کانیش به‌و لاواندنه‌وه و دل‌راگرتنه‌ی میله‌تی ئیمپرۆکه‌ی کورد نه‌ختیک له‌ ره‌شایی مه‌غدووریه‌تی کورد به‌ درێژایی ئەزهل بسپرنه‌وه.

هه‌موو ئەو خۆشکاندنه‌وانه‌ی له‌ راپه‌رینه‌که‌ی 1948 هه‌وه تاكو داوی شوڤشی 1958 و سه‌لانی داوی 11ی ئەیلوولی 1961 و هه‌تا ئیستا که‌ش که به‌ره‌ی چه‌پی کورد له‌سه‌ر حیسابی ئابرووی قه‌ومایه‌تی میله‌تی کورد کردووه‌تی و ده‌یکات راسته‌وخۆ له‌ هه‌سته په‌سته‌که‌ی ژێر ده‌ستی و نۆکه‌ری و بینافی و بینگانی و بیسامانی و ده‌ربه‌ده‌ری پارچه‌کراوی و ده‌رده کوشنده‌کانی تری کورده‌وه ده‌په‌رنه‌وه بۆ سه‌ر زار و قه‌له‌می به‌شی زۆری «رۆشنبیر!» ی چه‌پ به‌و جزه‌ که له‌ به‌ره‌ی چه‌پی هیچ میله‌تیکی تر دا شه‌به‌نگیسی نییه. رۆشنبیری به‌ره‌ی چه‌پی ئەو میله‌تانه‌ی که مه‌سه‌له‌ی «کوردایه‌تی» تێیاندا بوه به‌ کینه‌ به‌ ده‌گمه‌نیکی به‌کجار

که م نه بی هه ر دانیش به مافی نه ته وایه تی کورددا ناهینن چ جایی نه وهی عوزری ستمی لیره پیشه وهی که له کوردیان کردوه بکن به دلخۆشکه ره وهی کورد با به درۆش بن!! ئیمه ده بن ده مه به شک به مانگری که ببینن «توده» ی ئیزان دان به بوونی کورددا ده هینن، دان پینداهیتانیک که رهنگه داگیرکه ری ئیستعمار له کوردی چاو نه بووبن چونکه هیچی تینه چوه و پینوهی ماندوو نه بوه و چ فره قی نه بوه له گه ل دان پینداهیتان به مافی تورک و فارس و نازانم کئ.

ئا لیره شدا سه ره له نوئ به ره ی چه پ په سستی و بیده سه لاتی میله ته ی کوردی لئ دیار ده دات به وه دا که نه گه ر ئیستعمار مافی میله تیکی غه یری کوردی سه لماند چه پرۆیه که ی کورد ده لئ خه باتی گه لان ئیستیماری ناچار کرد مافه که سه لمینت به لام نه گه ر ئیستعمار به راست یا به درۆ باسینکی مافی کوردی کرد خیزابه خیزا به ره ی چه پی کورد به ده میدا دیته وه و خرابی لئ ده دنه وه هه ر ده لئ کورد سنووری حه یا و نه ده ب ده به زینئ نه گه ر وه ک میله تیکی تر باسی کرا. بگه رپوه بز میژووی 30 ساله ی رابردوو ده بینئ ئه م شکاندنه وهی ره گه زی کورد له لایه ن به ره ی چه پی کورده وه دیمه نیکی هه میشه یی و به به رینایی کوردستانه.

له نامیلکه زۆر تاوانباره که ی «کورد ئوممه ت نیه» تا نه شیدی «ئیمه گورگین نه ته وهی گورگین»... تا «مه عاریفی قلیاسان»... تا هه لکه ندنه وهی قه بری عه لی کوردی... تا «بلئ کوردم هه تا سه رت بېرم»... تا ده گاته شکاندنه وهی شیخ له تیفی شیخ مه حمود له کاتی سه ردانی وه فدیکي عیراق له «خرۆشچیف» له لایه ن شووعینکی کورده وه له وه دا که شیخ له تیف باسی میله ته ی کوردی هینابوه ناو قسانه وه... تا ده گاته خوشامه دی کردن له فرۆکه ی میکی رووسی له لایه ن «چه پی» په کانه وه که ده هات له سه رده می عه بدولکه ریم قاسمدا بز مبادمانی کوردستانی ده کرد... تا به ره له سستی کردنی بیوچانی کۆمیونیسته کانی کورد له پیکه یتانی دامه زراوه دیمۆکراته کوردستانیه کان هه ر له سه ره تای به رپابوونی شوژی چوارده ی ته مووزه وه... تا چه ندین تیکه له قزانی چه په کان له گه ل ئه وانه ی به خۆیان ده گوت قه ومی له سه ر داوا کردنی مافه کانی سه ربه قه ومایه تی کورد...

ئه مانه و هه رچی وه ک ئه مان هه یه له هه لوه سستی «چه پ» ی کورد له ناوه وه و ده ره وهی عیراق هه مووی زاده ی دایک و باوکینکی ئیعتبارین:

- 1- خۆ به‌که‌م زانین له ئاکامی تیشکانی چه‌ندین هه‌زار ساله‌ی میله‌تی کورد.
- 2- خۆ دانه‌پال بزووتنه‌وه‌ییک که یه‌که‌م هزی شانازی له کوردایه‌تیدا نابینیت به‌لکۆ له «اممیه» دا ده‌بینیت. با ئه‌و بزووتنه‌وه‌یه‌ش هه‌ر ببه‌رای ببه‌رای دانی به‌ کوردیه‌تیدا نه‌هیتابیت.

به‌راستی ده‌شئ ئه‌م دان پیدانه‌هینانه‌ش هۆیه‌کی بنجی بیت له کزبونه‌وه‌ی هه‌ستی شانازی کردن به‌ نه‌ژادی کورد لای کۆمیونیستی کورد. به‌وه‌دا که ئه‌و له پینشه‌وه خۆی به «اممیه» وه‌ لکاند و کردی به‌ کیشانه و پێوانه‌ی چاکه و خراپه‌ی شتان. «اممیه» یش مه‌رحه‌بای له کوردایه‌تی نه‌کرد یه‌کسه‌ر کوردایه‌تیه‌که له به‌رچاوی کۆمیونیسته‌که ده‌پووچیته‌وه و له سه‌به‌به‌ هه‌ره گه‌وره‌که‌ی شانازی پێوه‌کردن به‌تال ده‌بن. هه‌ر ئه‌م راستیه‌یه‌ و ده‌کات کۆمیونیستی کورد شانازی به‌ بزووتنه‌وه‌ی پرۆلیتاریای هه‌موو جیهانی ده‌ره‌وه‌ی کوردستان بکات وه‌ک ئه‌وه‌ی که به‌ره‌می بزووتنه‌وه‌که راسته‌وخۆ برژیته‌ عه‌نباری مالی خۆی، وه‌یا باوک و برای خۆی رابه‌ری بزووتنه‌وه‌که بن.

تاریکترین رووپه‌ره‌ی ئه‌م هه‌سته په‌سته‌ی «کورد به‌که‌م زانین» ی میژووکرد که به‌م دوایه‌ له به‌ره‌ی چه‌پی کوردی به‌دیار دا‌بیت ئه‌وه بوو که له ژماره 42 ی تشرینی دوهمی سالی 1976 ی گۆفاری «رۆژی کوردستان» له ژێر عینوانی «سه‌رکۆته‌له‌که‌ی ماوه پینمانی به‌ارن» به‌ناوی «دنیادیده» وه‌ بلاو کرایه‌وه. که‌م وه‌ها ریک ده‌که‌ویت ده‌ست و قه‌له‌می مرۆف تا ئه‌و راده‌یه به‌ ئازادی و به‌ ورشه‌ی له‌ خۆباییبونه‌وه‌ ئابرووی خه‌لق بتکینیت.

باباییکی وه‌ک من هه‌رچه‌ند له‌ گۆشه‌ی لاتهریکی خۆمه‌وه‌ تیکه‌ل به‌ چه‌ندوچۆنی سیاسه‌تی ناوه‌وه‌ و ده‌ره‌وه‌ش نه‌بم ئه‌وه‌نده‌م په‌یوه‌ندی به‌ دنیاوه‌ هه‌ر ده‌مینیت که‌ فه‌رقی ده‌می تیخ له‌ گه‌ل نه‌رمایی چه‌پکه‌ گۆل بکه‌م. وا بزانه‌م هه‌چ کوردیکی خاوه‌ن دل و ده‌روونیش نییه‌ وه‌ک من هه‌ستی ئه‌و ده‌مه‌تیغه‌ی نه‌کردبیت: ده‌ک مالی بیده‌سه‌لاتی و ئیفلاسی مه‌عه‌نوی برمیت چ گالته‌یینک به‌ که‌رامه‌تی مرۆف ده‌که‌ن.

تۆ سه‌یری، له‌ نیوان چه‌ند هه‌زار ملیۆن ئاده‌میزادی دوور و نزییک و بینه‌ره‌ف و دوشمندا هه‌ر نووسه‌ری کورد ری به‌خۆی بدات چه‌نگال له‌ شه‌ره‌ سه‌رپۆشی سه‌ر

حهیا و شهرم و پروهتی بهشیکی میلیله ته که ی خزی، ئه و به شه چی دهبن بابینی، گیر بکات و زراوژر دای بدریت. تاکه یهک نووسه ری عه ره بی عیراق شتیکی وه ها بیحورمه تی له و قوتابیانه نه گرت، نه خیر هر هیچی بیحورمه تی پی نه گوتن.

نهک هر ئه وهنده و بهس؛ ئه وهی خهلق دهیبیته وه له رهفتاری حکومه تی عیراق بهرانه ر قوتابی کورد شتیکی زور جودایه له بیحورمه تی به وه دا که هه میسه خهریکه بیانگیزیته وه بز خاک و مهفته نی خزیان. خاوه نی ئه و نووسینه بیحورمه ته زور چاک ده زانیت قوتابی کورد وهک پوره ههنگی ههنگوین لی گیراو که ههنگه کانی په رت و بلاو و بیده ره تان بیزه و به ویدا په له فره دهکن، ئه وانیش له سه ر شیناویه کی بیسه رویندا په له کوتکه ی خۆگرته وه یانه. خۆشیان پی ناگیریته وه... با من قسه ی خۆم رابگرم تاکوو بهشیکی دهقی ئه و گوتاره لیزه دا تۆمار بکم، ئه و به شه ی قسه هه ره نازداره کانی تیدا یه.

گوتاره که نهختیک به زۆر زانی قسه ی په ندامیزی تیکه ل به زه هره کوشنده که ی کردوه بز ئه وهی، کوردی گوته نی، له روو دانه مینیت به لام چ عوزران دروست ناکات و هر ده مینیته وه وهک نموونه ی شهرمهینه وه و به خۆدا شکینه وهی مرؤفی خاوه ن دل و دهروون. فرموو بخوینه وه:

«... ئیمه داخ بز ئه م جۆره مرؤفانه ناخۆین، چونکه ئاماده ن شوینی هه موو «عیو» یکی نوژمن بکه ون به لام داخی ئه و لاره خوینده وارانه دهخۆین که له بهینی بهرلینی رۆژاوا و فرانکفورتدا سهریان لی شیناوه... ده ترسین وهکوو سهگه که ی بهینی «ته په لو» و «له یلان» یان لی بیت. له م قسه یه دا هیج نیازی رووشکینی که س نین. به لام له کورده واریدا گه لی قسه ی نهسته قی وا هه ن که هر یه که سه ر عه قلی لی وه رده گرین:

ته په لو و له یلان دوو دین نزیک ی شاری که رکوک. سه گیک ده بیت بز دهنگی دههۆل و زۆرنا زۆر گویی سووک ده بیت. ده زانیت دههۆل و زۆرنا مانای شاییه، شاییش خوارده مهنی چه وری تیدا یه. له هر یه که له م دنیانه، دهنگی دههۆل ده بیسیت خزی بز بهر ئه دات...

دوو چاوه‌شی قۆشمه و بلیمه‌ت هه‌ر به‌که له مائیکی ئەم دوو دینیە خۆیان ده‌شارنه‌وه، که سه‌گه‌که له ته‌په‌لو ده‌بیت چاوه‌شی له‌یلان زرمه له ده‌هۆل هه‌له‌ستینیت سه‌گه‌که وا ده‌زانیت شایه له له‌یلانه و تاو ئەدات بۆ ئەوی، که ئەگاته له‌یلان ئەم بێ ده‌نگ ده‌بیت و چاوه‌شی ته‌په‌لو له ده‌هۆل ئەدات، سه‌گه‌که به تاو ده‌گه‌ریته‌وه بۆ ته‌په‌لو. سه‌گه‌که ئەوه‌نده ده‌بن و ده‌هینن ده‌په‌روکینن...»

ئەم قسه بینحورمه‌تانه که‌وا هیچ دوودلی و زمانگرتن و لێ که‌م کردنه‌وه‌ی تیندا په‌چاو نه‌کراوه تا ئەو راده‌یه‌ی ده‌توانم بڵێم به دلخۆشی و هه‌ستی هه‌سانه‌وه‌شه‌وه ده‌ربراون له‌لایه‌ن چ دوشمنیکه‌وه له کورد نه‌گیراون، ته‌نانه‌ت ده‌سه‌لاتداره‌کانی به‌رلین و فرانکفۆرتیش شتی وه‌ها سووکیان به‌و قوتابیه کوردانه نه‌گوتوه که سه‌ر به‌و ولاته‌ن به‌لای خاوه‌نی گوتاره‌که‌وه به هه‌شتی سه‌ر زه‌مینه. بینگومان چ کوردیکیش به دلیدا نایه‌ت ئەو ته‌رزه سووکیه‌تیه‌ی به‌داته پال قوتابی میلیه‌تیکی دیکه، خۆ خاوه‌ن گوتار له‌به‌ر پا‌کانه‌ی خۆی له توهمه‌ی ره‌گه‌زه‌په‌رستی هه‌ر نزیکه شتی وه‌ها «بفه» نابیته‌وه.

ئیمه که هه‌ر خه‌ریک بیه‌ن گۆی بگرینه ده‌هۆلی ته‌په‌لو و له‌یلان با ئەوه‌نده‌ش به بی‌ری خاوه‌ن گوتار و سه‌ره‌رشته‌یکه‌رانی «پۆژی کوردستان» به‌هینمه‌وه که نو‌قسانیه‌کی زۆر گه‌وره له‌و وینه ناحه‌زه‌دا هه‌یه: که قوتابی کوردی ئەوروپا بوون به سه‌گی نینوان ته‌په‌لو و له‌یلان بۆچی ئەوه‌ش نه‌گوتی که وا له ولاته سۆشیا‌لیسته‌کانیش ده‌هۆل و زورنایه‌ک له کۆنه‌وه بۆ قوتابی کورد ده‌گوتی، به‌و پینه ئەوه‌ی بۆ کورده‌که نراوه‌ته‌وه شتی‌که وه‌ک «سی رسکانه» لیشم به‌سه‌لمینن که ده‌لیم «له‌م قسه‌یه‌دا هیچ به‌نیازی رووشکینی که‌س نیم».

وا ده‌زانم قوتابیه‌کانمان بدریته ده‌ست دوشمنه‌کانیان دوو قازانجی مناسب ده‌ستگیر ده‌بیت: یه‌که‌میان ئەوه‌یه قوتابیه‌کان به ده‌ست دوشمنه‌وه پتر ده‌حه‌سینه‌وه له‌وه‌ی ده‌ست و زمانی مرۆقی وه‌ک خاوه‌ن گوتاره‌که پینان ده‌کات. دوه‌میان ئەوه‌یه هه‌ر نه‌بی که‌فوکولی دل‌ه‌رق هه‌لگرتوه‌که‌ی کوردیک دژی ئەو لێقه‌وماوانه بۆ به‌رچاوی

دؤست و دوشمن سهر ناکات، بایې بادانه وهی سبه رؤژیش مهیدانی سیاسه تگزړی بز خواهن گوتار به هه موارتري و بی کؤسپتر ده مینتته وه وهک ده شزانین زؤر جارن مهیدان گؤریمان لن دیتوه تهنانهت به شینک له وانهی. ناوانوه، په نای بردوونه ته بهرئ له و ناپاکانه بوون شوین هه موو «عیو» یک ده که ون، له عنه تیان لن بیت.

خوینتهر ده بینې، هه لسوړ و داسوړ پمان به دهوری «فکر» هوه چند به ناسانی پرووبه پرووی هه لوه ست و رووداو و واقعمان دهکات، ههر ده لئی بزووتنه وهی نوقته یه خهت دروست دهکات و خه ته که ش وینتهی ئالقه و سینسوچ و چوارگوشه و شکله کانی تری ئه ندازه ده کیشیت و به دوا ئه ویشدا «بارست» په یدا دهکات. ئه وهی راستیش بی موناغه شهی فکر که ههر له جغزی فکری رووتدا بمینتته وه سوو دینکی چهنانی ناییت: ئیمه ده بی فکر به ناو هه لکه وت و رووداو و هه لوه ستدا بگیزین بز ئه وهی په کتر یه کاللا بکه نه وه ئیتر یا فکره که راست ده رده چیت و چه وتی شته ماددیه کان ده رده خات، یا به پینچه وانوه شته ماددیه بهق و زه قه کان پووجه لئی فکره که به ئیسپات ده که یه نن، دیاریشه مه به ست له «چه وتی» ی شتی ماددی نه بوونی شته که نیبه چونکه شتی چه وت وجودی هه یه به لام ده شی بگوتری دروست نیبه، راستگؤز نیبه. به رژه وهندی تیدا نیبه، مرؤفانه نیبه، له گه ل زور به ی گه لدا نیبه، پاک نیبه... هتاد. هه رچی «فکر» هکه یه له وانیه سهره رای ئه وه موو عه بیانه ی له مادده دا هه بوو عه بیکی تری زیده گوره شی تیدا بی ئه ویش ده رنه چوونی راگه یاننده کان و به لینه کان و ئومیده کانیه تی.

فکر که بنگه کان و پینشه کییه کانی مه وهوم وه یا درؤزن بوون ده بیتته وه برای نامه وجود... به هه مه حال دابرینی فکر له واقع که لک له فکره که ده برئ و وای لن دهکات بچیتته ریزی دامه و شه ترنج که زانین و نه زانینی له سنووری خویدا ده مینتته وه و هیچ شتان به ئیسپات ناگه یه نیت و هیچ تاریکیان روون ناکاته وه و هیچ درؤیان له که س سپی ناکاته وه... ههر هیچ ناکات، بینگومان ئه م نیازهی ئه زموونی واقع و هه بوونی ماددیه وام لن دهکات به دوا ساغ کردنه وهی ناکامه کانی ئه و بزچوونه ی به یه کدی کرتتی دیوانی نالی و حاجی بکه وم تا بزانیان

ئایا راسته له معادله‌ی «سروش + مرؤف» دا مرؤف لایه‌نه کارتی‌کراوه‌که‌یه و سروشتیش کاریگه‌ره؟ ئایا دهوروبه و مادده ئاغایه مرؤفه‌که‌ش نۆکه‌ر؟

دهزانم هه‌ندی ئه‌دیبه‌که‌ که‌ حز له «تحلیلی ماددی» ده‌که‌ن له‌وانه‌ن په‌سندی ئه‌و به‌یه‌کدی گرتنه‌ی دیوانی نالی و حاجی قاده‌ به‌کن به‌و جزه‌ی که‌ کردم، چونکه‌ له‌ پ‌واله‌تدا به‌یه‌کدی گرتنه‌که‌ ئه‌وه‌ ده‌سه‌پینی که‌ «مادده» زاله‌ به‌سه‌ر «فکر» دا، ئه‌دی ئه‌وه‌ نییه‌ تیکه‌لبوونیک‌ی سه‌ره‌تای عومر له‌گه‌ل گزویگیدا شاعیریکی وه‌ک «نالی» کرد به‌ پسپۆری نه‌بات؟ مانه‌وه‌ی حاجی له‌ نیوان عه‌شره‌ت و کۆچه‌ر و به‌هاره‌هه‌واردا کردی به‌ ساحیر له‌ کیشانی وینه‌ ئه‌و ژیانه‌؟ له‌ زاهیردا ئه‌مانه‌ به‌لگه‌ی تازهن ده‌چنه‌ ریزی زنجیره‌ی هه‌زار ئالفه‌ی به‌لگه‌کانی دیکه‌ «نظری و تجریبی» یه‌وه‌ که‌ به‌لگه‌خانه‌ی فه‌لسه‌فه‌ی ماددی ده‌وله‌مه‌ند کردوه‌.

خوینهر ئه‌گه‌ر زیهنی خۆی له‌ قسه‌کانم نه‌خلیسکینی ده‌زانن من نامه‌وی مادده‌ پ‌ووت بکه‌مه‌وه‌ له‌و بایه‌خه‌ی که‌ هه‌یه‌تی و له‌و ده‌وره‌ی له‌ عه‌مه‌لیه‌تی بوون و ژیا‌ن و گزواندا ده‌یبینیت. ئه‌وه‌ی من مه‌به‌ستمه‌ به‌یه‌کدی گرتنی ده‌وری مرؤفه‌ له‌گه‌ل ده‌وری مادده‌ له‌و عه‌مه‌لیاته‌دا بژ ئه‌وه‌ی چه‌ندوچونی هه‌ردووکیان له‌ قالبی راسته‌قینه‌ی خۆیدا دا‌بنین. ده‌مه‌وی بزانی‌ن له‌ ته‌فاعولی مرؤف له‌گه‌ل سروشت که‌ بنه‌مای هه‌موو ژیا‌ن و به‌ره‌وپیتشچوونیکه‌ ئایا کاریگه‌ری به‌که‌م مرؤفه‌که‌یه‌ یا مادده‌که‌؟ ئایا مرؤف که‌ دیت و ده‌چیت و راو ده‌کات و ده‌چینیت و نه‌وت ده‌رده‌هینیت و فرۆکه‌ به‌ره‌و بلندی ده‌بات و بژ بنی ده‌ریا قوول ده‌بیته‌وه‌ و فابریقان داده‌نیت و هه‌نگوین له‌ هه‌نگ ده‌ستینیت و هیزی ئاو و با و کاره‌با و ئاتۆم به‌کار ده‌هینیت و مرؤفی دیکه‌ ده‌کوژیت و ده‌یگریت و ده‌یفرۆشیت (و ده‌شی لاوینیته‌وه‌) و ملیۆنه‌ها شتی چاک و خراپ و نه‌ چاک و نه‌ خراپ ده‌کات خۆی کارتی‌که‌ر و ئیراده‌تمه‌نده‌ یاخود بووکه‌شوشه‌یه‌کی کۆکراوه‌ به‌ده‌ست ئه‌و شتانه‌ و ئه‌وان کارتی‌که‌ر و کاریگه‌رن، مرؤفیش کارتی‌کراو و بی ئیراده‌؟

ئیمه‌ ئه‌گه‌ر له‌و پرسیاره‌دا مه‌سه‌له‌که‌ به‌ لای مرؤفدا بشکینینه‌وه‌ زه‌ره‌ر له‌ که‌س و له‌ چ لایه‌نیک‌ ناده‌ین چونکه‌ «مادده» - به‌ هه‌موو جۆره‌کانیه‌وه‌ - هه‌یچ داخوایینک و مافیکی کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری و سیاسی نییه‌ به‌ کز کردنه‌وه‌ی ده‌وری له‌م جیهانه‌دا ئه‌و مافانه‌ی که‌م بینه‌وه‌، به‌لام که‌ هاتین و له‌ بایه‌خی راسته‌قینه‌ی ده‌وری

مرؤفمان کهم کردهوه به خۆی و هموو داخوازیهکان و مافهکان و ثارهزوهکانیهوه دادهشکیت و لهکیسی دهچیت و لینی کهم دهبیتهوه چونکه له کاتی دیار کردنی پشکی مرؤف لهو خیر و خۆشیهی که کۆمه‌لایه‌تی پینکی دههینیت. ئه‌و لایه‌نه دهسه‌لاتداری که دابه‌ش کردنه‌کهی به‌دهسته‌ویه بایی کزبوونه‌وهی دهوری مرؤف له عه‌مه‌لیه‌تی به‌ره‌مه‌نیان و به‌ره‌وپینشچووندا له پشکه‌کهی داده‌له‌نگینیت و بز ئه‌و مه‌به‌ستانه‌ی خۆی چه‌زیان لئ دهکات گلپان ده‌داته‌وه، له‌گه‌ل ئه‌م فیله‌ ماددییه‌دا ری‌ی رازینه‌بوونیش له مرؤفه‌که ده‌برپه‌ته‌وه که ئه‌مه‌یش هر جزریکه له داله‌نگاندنی پایه‌ی مرؤف له مه‌یدانی نازادیی بیروباوه‌ردا.

له‌به‌ر ئه‌مه و له‌به‌ر گه‌لئ هزی تر که هموو راسته‌وخۆ له چاوه‌دیاری کردنی سوودی مرؤفه‌وه هه‌لده‌ستنه‌وه ده‌بی ناگادار بین هرگیز کینشانه و پینوانه‌مان به‌ره‌و ماده‌ و پشت له مرؤف نه‌بیت. له سه‌رده‌مه‌کانی کۆندا به راشکاوی ماده‌ی مردوو له شیوه‌ی بوتدا له‌لایه‌ن مرؤفه‌وه ده‌په‌رسترا، با ئیمه‌ شتیکی وه‌ها نه‌که‌ین له ری‌ی فه‌لسه‌فه‌وه سه‌رله‌نوئ مرؤف بکه‌ینه‌وه به بوته‌پرستیکی مؤدیلی سه‌ده‌ی بیسته‌م...

له زه‌مینه‌ی به‌یه‌کدی گرتنی دهوری مرؤف و ماده‌ له‌سه‌ر ئه‌م ئه‌رزهدا، تا ئه‌وه‌نده‌ی بگوتری مرؤف، یاخود فکر، ناتوانی له بز‌شاییدا هیچ به‌ره‌مه‌نیکی هه‌بیت، نه ماده‌ی نه‌ عه‌قی، چ جزره به‌ره‌له‌ستیکم به‌دلدا نایه‌ت، ده‌شتوانم له‌و گوته‌یه زیاد کهم و بلنیم بئ ماده‌ هۆش و مرؤفیش هیچیان په‌یدا نابن تاکوو باس له به‌ره‌م و ده‌وریان بکه‌ین، به‌لام له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا ده‌بی بز‌انین که گوته‌ی وه‌ها به‌دییه‌ هموو فه‌لسه‌فه‌کان له‌سه‌ری ریک که‌وتوون، هه‌ندئ خه‌یالبازی ئایدیالیست نه‌بی که به‌ره‌و ئه‌ودیوی ماده‌ بز «مطلق - په‌ها» تپه‌لده‌کشن و جیهانیکی وه‌می له «وینه‌ی زیه‌نی» دروست ده‌کن و به دهوری ئه‌و وینه‌یه‌دا ده‌مه‌ته‌قه‌ی مه‌نیتیقی نه‌زه‌ری هه‌لده‌ستین و چه‌که‌به‌ده‌ی ئه‌و دنیا مه‌وه‌ومه بز ناو جیهانی خۆمان ده‌هیننه‌وه.

له‌و ته‌رزه ئایدیالیسته نه‌بی زوربه‌ی خاوه‌ن فکران هر له ماده‌یه‌تی مولحیده‌وه تا ده‌گاته چه‌رگه‌ی ئابین ده‌لین تا «زانراو» نه‌بی «زانین» نابن. مه‌لاکانی ئیسلام به‌ر له هه‌زار سال زیاتر گوتویانه «حقایق الاشیاء ثابتة والعلم بها متحقق». ته‌نها جو‌داو‌ازیه‌ک هه‌بی له نینوان ئابینه‌پرست و مرؤفی مولحید له‌م مه‌یدانه‌دا ئه‌ویه که

پیاوه ټایینیه‌کان باوهریان به‌وه هه‌یه که نه‌ګر خوا بیه‌وی ده‌توانی هرچی زانستی جیهان هه‌یه، هی لیره به‌پیشه‌وه و هی لیره به‌دواوه که وا جارئ په‌دش نه‌بوه، بخاته میټکی نه‌خوینده‌واریکه‌وه. ئەم قسه‌شیان شتیکی چاوه‌روانکراوه له باوهره‌یتان به خوا چونکه که خوا هه‌بی ده‌بن هه‌موو شتیک بزانی با جارئ شته‌کش په‌یدا نه‌بوو‌بی له و روه‌وه که پزویسته زانینی خوا نو‌قسانی تیدا نه‌بیت ده‌نا به‌شی خوایه‌تی ناکات. چه‌ند سه‌یره خوا عیلمی دواړوژی نه‌بیت ټیر نه‌وه‌یش وه‌کوو من و تر له‌نکاو به‌سه‌ر شتاندا بکه‌ویت.

پیاوی ماددی تاراده‌ینک عیلمی پیټه‌کی له داهینه‌ر (مخترع) ده‌سه‌لمینی و دان به‌وه‌دا ده‌ینتی که ده‌بی داهینه‌ر پتر له خه‌لکی تر بزانی فلانه مه‌کینه و فیساره دیارده چ ده‌کن و چیان به‌سه‌ر دیت، دیاره که هات و باوهری به خوا په‌یدا کرد ده‌بی بایی ده‌سه‌لته بیسنوره‌که‌ی خوا عیلمی بیسنوریشی لی بسه‌لمینی.

من له‌م قسه‌یه‌مدا مه‌به‌ستم نیه له جیاتی پیاوی ټایینی به‌لگه‌ی هوشه‌کی (عقلی) بز عیلمی خوا په‌یدا بکه‌م. داواش له مولحید ناکه‌م ټیمان به بوونی خوا به‌ینتیت که ده‌زانم نه زاناکانی ټایین په‌کیان له‌سه‌ر به‌لگه‌هینانه‌وه‌ی من که‌وتوه نه مولحیدیش نه‌وه‌نده خو‌ش‌جله‌وه به دوو قسه‌ی وها به‌په‌له قناعتی خو‌ی بگزړیت. مه‌به‌ستی من نه‌وه‌یه بلیم، له دهره‌وه‌ی جغزی خوایه‌تیدا، پیاوی ټایینیش هینده ماددییه‌ته‌ی لایه که بلئ بی «معلوم» چاوه‌روان ناکرئ «علم» هه‌بیت.

له ټاست ئەم به‌دییه‌دا تییبینه‌کم هه‌یه نابی چاوی لی بپو‌شم: ده‌زانم گوته‌ی «بی بوونی «زانراو» مومکین نیه «زانین» هه‌بی» ئەلف بیتکه‌ی قسه‌ی مه‌نتیقیه و هینده ساده و سافیلکه و ته‌نکه که‌سی پی سوودمه‌ند نابیت. لیره‌ش به‌دواوه ده‌بینی من له به‌یه‌کدی گرتنی ده‌وری هوش له‌گه‌ل ماده‌ لایینی هه‌بوونی ماده‌ و په‌ک که‌وتنی هوش له‌سه‌ر نه‌وه‌ه‌بوونه‌م له حیسابان سرپوه‌توه و هه‌رگیز لیکدانه‌وه‌که‌م له‌سه‌ر نه‌وه‌ه‌ل ناستینم بلیم نه‌ګر ماده‌ نه‌با هوش نه‌ده‌بوو یاخود نه‌یده‌توانی بیر له هیچ شتیک بکاته‌وه چونکه هوشیش هه‌یه و مادده‌ش هه‌یه و له‌وه‌ه‌بوونه‌دا پیکه‌لپیکن... به‌لئ ئەمه شتیکی زور روونه و نابی له موعاده‌لاندا «هه‌بوون» بکرئ به دیاری بز لایه‌نیک و له‌وی تر بسیندریته‌وه. به‌لام نه‌وه‌ی سه‌رنجم راده‌کینشیت له‌و نرخاندنه‌ی که به‌عاده‌ت بیری ماددی له روودای

میژوویی به کاری دههینت شتیکه وهک ئه و به دیهیهی «ئهگه ر نه بوویا...» یه یه که تازه پووچاندمانه وه: زور جاران میژوونوسی (به اصطلاح مادی) دهوری تاک له روودای میژوویی دهپووچینیتته وه به وهدا که دهلی ئهگه ر گه ل نه با تاکه که هیچی پی نه دهکرا هه رگیزیش خزی له وه ناگایه نی ئایا گه له به سته زمانه زورلینکراوه که چ دهسه لات و ئیراده ییکی هه بوو له و رووداوه دا؟ ئایا به خواهشتی خزی ده بوو به عهسکه ر و تاوی ده دایه بیتاوانان و له شه ردا دهیکوشتن وه یا به زهبری قه مچی مزه و ههسته و پیتاکی له بیدهسه لاتان دهستاند بز زورداره که ی که سه ربازی بز ده کرد؟ ئه م تیبینییه زور جاران یه خمان دهگریته وه، با جارئ بچینه وه سه ر رچی لینکدانه وه که مان، له به یه کدی گرتنی دهوری هزش و سروشت...

به خه یال یه کیک له تاریکستانی ئه و دیوی کاکیشان خه لئ بکه، هه لیه ت ناتوانئ شیعر هه لیه ستئ و گزرائی بلئ و بیر له ته لاق که وتن بکاته وه، به لام حیکایه تی پیوه ندی هوش به ماده وه و زالیه تی یه کیکیان به سه ر ئه وی دیکه دا به و دوو سی رسته یه ته واو نابئ و راستی مه سه له که له وه نده دا ده رناکه وی. هه روه ک له به تالاییدا هوش [واته مرؤف] کار ناکات، به بی هوشیش هه رچی سروست هه یه به ئه زه ل و ئه به دیه وه و ده ستوورات و هیزه نه ئینه کانیه وه ناتوانئ یه ک خال بنووسن... یه ک وشه بلین... یه ک هه لپه رکی ریک بخن. هه موو ئه و شتانه ی په کیان له سه ر هوش که وتوه و بی بوونی ئه و په یدا نابن سروشت له هه موویاندا بیدهسه لاته نه ک هه ر به و مانه یه ی که نه توانئ بیانکات، بگره له شیوه ی «هیزه کی، وجود بالقوه، Potential»¹ یشدا وینه ی مه وهومی ئه و شتانه له سروشت په یدا نابئ.

¹ - زاراوه ی «بوونی هیزه کی - وجود بالقوه - Potential» به کورتی ئه وه ده گه یه نی که شتیک وه یا رووداویک وه یا وتنه و هه لکه وتیک ئیحتیمالی به یدا بوونیان هه یه به لام جارئ کات و باری ده رکه وتیان نه هاتوه وه ک ئه وه ی قابیلیه تی «ئاخاوتن» به شیوه ی «هیزه کی» له مندالدا هه یه به لام ده بی بگاته ته مه نی توانینی قسه کردن ئه وسا لینی به دیار ده دات و بوونه که ی ده بیته «بوونی کرده کی - وجود بالفعل».

من که دهلیم «ئەو شتانەى پەیدابوونیان بە ھۆش بەستراوەتەو بەر لە پەیدابوونی ھۆش بوونی ھیزەکیشیان نییە»، مەبەستەم ئەو یە کەوا ئەو «ماددە» یە فەیلەسووفە ماددیەکان بۆ ئیتمەیان باس کردووە لە، خۆو نائوانی لە پینشەووە مشووری ئەو بوونە ھیزەکییە بخوات چونکە ئیرادە و ئیدراکی نییە نە ھەست بە خۆی بکات و نە «خەریک» بێت بەو شتانەووە. ھەرۆھاش خاسیەتی وەک زیندووتی و ئیرادە و ھۆش کە بوونی ھیزیکیان لە ماددەدا نەبوو، مومکین نییە لە ھەناوی ماددەى مردودا وردە وردە بە تیبەرینى کات برسکین چونکە لە نوختەنەزەرى «نەبوون» ەو دەقیقەى ئیستاکە و دوای ئەو و دواتر و ھەتا کۆتایی میلۆنەھا دەقیقە ھەموویانە وەک یە کترن ھیچ تاکتیکیان نائوان شتیک پەیدا بکەن کە ئەوی بەر لە خۆی پنی پەیدا نەکرابوو دەنا دەبی بلین ھیزیکى سىحرى و غەیبى لەو تاکەیاندا ھەبوو کە ئەمە دزی ھەموو بیرکردنەوویکی ماددیە.

ئەو فەیلەسووفانەى دەلین ماددە لە فلانە پلەدا و لە فلانە باردا قابیلیەتی «زیان» ی لى پەیدا دەبی سیفەتیکى نامەووجود بۆ ماددە کە لە غەیبەو دەخوازنەو [ئەمەش جەرگەى میتافیزیکایەتیە] کەچی پینشینیەکانی نەزەریەى ماددى مۆتلەق ج جینگەى پەیدابوونی سیفەتی غەیری کیمیایی و فیزیایی و سروشتی کە ھەموویان خاوەن «بوونی کردەکی - وجود بالفعل» ن تییاندا نایتەووە چاوەنۆریش نابین ئەو فەیلەسووفە دەنگ دلیرانە ھیندە بەناچارى ھەنگاوی وەھا میتافیزیکى بەرین و کۆلدەرانە بەھاوین. ھەر دەلیی لە کاری خۆیان بە تالوو کەن و دەیانەوی خیرا خۆیان و نەزەرە کەشیان لە دوودلی و نەسەلماندن رزگار بکەن. فەیلەسووفی ماددی کە نەسەلمینی «خوا» ئەو بوونە ھیزەکیەى لە ماددەدا خەلق کردووە دەبی بسەلمینی کە ئەو ماددەى تا ئیستا قسەى لى کراوە ھەر بە جارى لى ھەناسی بەرەبەرە خاسیەتیک لە ھەناوی خۆیدا برسکینى کە پیشتەر و جوودی نەبوە...

تەعلیلی بەدیار کەوتنی خاسیەتی غەیری سروشتی و کیمیایی و فیزیایی وەک زیندووتی و ھۆش و ئیرادە لە ماددەى مردودا دەبی لە یە کتیک لەو سى رینگایەووە بچیتە زېھنى رووناکەووە:

- یا دەبی بگوتترى «خوا» ماددە و خاسیەتەکانی دروست کردووە.
- یاخود لە ماددەدا قابیلیەتی پەیدا کردنی ھۆش و زیان و ئیرادە ھەبە کە ئەوسا ماددە کە خۆی جینگەى خوا دەگریتەووە.
- یاخود ماددە لە زیمنى «مادیەت» ی خۆیدا قابیلیەتی وەھای ھەبە کە تا ئیستا فەلسەفەى ماددى و زانست لەبەر غەلەبە کردنی ماددیەتی تالیی و مردوو بەسەر قەناعەتیاندا بۆی

بئ مرؤف، ئه‌وه‌ی چالاکی «طبیعی» ماده‌ی مردوو و زیندووی بوه‌ک و ئاژهل هه‌یه. له‌ سروشتدا په‌یدا ده‌بئ: گیا ده‌رویت، بوومه‌له‌رزه جیهان ده‌هه‌ژینیت، باران ده‌باریت، شیز مامز راو ده‌کات، مانگ و رۆژ ده‌گیرین، سأل تیوه‌رده‌سوورپیتته‌وه... به‌لام که مرؤف نه‌بئ هه‌رچی ده‌ریا و کئوه به‌رزه‌کان و بیابانه‌کان و فرته‌نه‌کان و رۆژ و مانگ و ئه‌ستیره‌کان هه‌یه ناتوانئ یه‌ک ته‌قه‌ل له‌ پینه‌ی پئلاویک بدات... پئلاو نابئ تاکوو پینه بکری... پینه نابئ ته‌قه‌لی لئ بدرئ... فکری ته‌قه‌لئش له‌ فره‌ه‌نگی سروشتدا وجودی نابئ.

له‌م رۆوبه‌رۆوبوونه‌ی ماده‌ و هۆش، له‌به‌ر تیشکی بوونی لایه‌کیان و نه‌بوونی ئه‌وی دیکه‌دا دیتمان هه‌ر یه‌که‌یان له‌ مه‌یدانی خۆیدا «فرمانه‌وا»یه. به‌لام ده‌بئ ئه‌وه بزانیین که‌وا په‌ک که‌وتنی هۆش له‌ سه‌ر هه‌بوونی «ماده» به‌ خواهشتی ماده‌که‌ نییه: ماده‌ ئاگای له‌ هۆش و له‌ خۆیشی نییه تا بیه‌وی په‌کی بخت، هه‌ر له‌ بنه‌رتدا چ خواهشتی نییه، ماده‌ بیئیراده و بیئاگایه ئه‌گه‌ر هیزیکی خاوه‌ن ئیراده‌ی ده‌ره‌وه ماده‌ به‌گژ مرؤف وه‌یا غه‌یری مرؤفیدا نه‌هینی له‌ خۆوه به‌ پنی ئاره‌زۆ و خواهشت ورته‌ی له‌به‌ره‌وه نابئ به‌ ره‌زامه‌ندی و به‌ پیناخۆشبوون... به‌ هیشتن و به‌ نه‌هیشتن... به‌ کردن و به‌ ریگه‌ لئ برینه‌وه. ئه‌وه‌ی به‌ پنی ده‌ستوره ئه‌زه‌لیه‌کانی ماده‌ روو ده‌دن له‌ خۆوه بئ ته‌دبیر و بئ خوازی ماده‌ روو ده‌دن. که‌ هۆی رۆودانیشیان په‌یدا بوو ده‌بئ هه‌ر روو بدن، به‌لام مرؤف له‌ته‌ک سروشتدا و له‌ته‌ک ئه‌وه‌ی بۆ خۆشی ده‌یکات وه‌ها ناچار و بیده‌سه‌لات نییه: مرؤف ده‌توانئ بکات ده‌شتوانئ نه‌کات.

هۆشی مرؤف به‌ره‌مه‌یکی میکانیکی و ماددی رۆوت نییه وه‌ک سه‌عاتی کۆکراو به‌ شیوه‌ییکی ئالی مرؤفه‌که بخولینیتته‌وه و بیوه‌ستینیت... ئاگر هه‌ر گه‌رمه...

نه‌چوون وه‌یا نه‌یان سه‌لماندوه، که‌ ئه‌مه‌ش قبول کرا هه‌موو بینین و بۆچوون و بنه‌مای فکری و تصوراتی ماددی ده‌بئ له‌ نوپوه هه‌لئرتته‌وه چونکه کاریگه‌ریکی نوی دیته ناو حیسانی لیکدانه‌وه‌ی «ماددی»یه‌وه که هه‌ج حیسانی بۆ نه‌کراوه.

تا ئه‌وه‌نده‌ی زانست و لیکدانه‌وه واقعیان روون کردۆته‌وه له‌م سی ریگه‌یه به‌ولاوه نایه‌نه به‌رچاو.

رووناکایی له چرکه‌بییکا سئ سهد هزار کیلۆمه‌تر ماوه ده‌بریت... کیشی زه‌وی شه‌ش هینده‌ی هی مانگه... دوو زه‌رپه‌ هایدروژین و یه‌ک زه‌رپه‌ ئۆکسجین ئاو پینک ده‌هینن... ناسن له‌ خه‌لۆوز قورستره... سال 365 پوژ و چه‌ند سه‌عاتیکه... تیشک له‌ حه‌وت ره‌نگ پینک هاتوه... هه‌رچی له‌ سروشتدا هه‌یه‌ به‌ پینی ده‌ستووری قه‌رارداده‌ کار ده‌کات و که‌ مه‌رجه‌کانیان هاته‌ جئ به‌ پینی بریاری ده‌ستوره‌کانیان ده‌که‌ونه‌ گه‌ر.

مرؤف ئه‌و چشته «مفروغ منه» وه‌ نییه‌. مرؤف له‌وانه‌یه‌ برسی بیت و خواردنی خۆشیشی له‌ لا‌ هه‌بیت و نه‌شی خوات: ره‌نگه‌ به‌رۆژوو بیت، یاخود زگی بیه‌شینت، یاخود لینی یاساغ کرابیت، یاخود بۆ فرۆشتنی دانا‌بیت، چاوه‌رینی میوان بیت، یاخود بیه‌وی هه‌لی بگریت... یاخود... یاخود تا ده‌یان یاخودی دیکه‌. برسیش بوو ئه‌گه‌ر خواردنیشی نه‌بئ هه‌ول ده‌دا په‌یدای بکات، وه‌یا دروستی بکات. ره‌نگه‌ بگوترئ ئاژه‌لێش له‌ برسییه‌تیدا خه‌ریکی په‌یداکردنی خواردن ده‌بیت. قسه‌که‌ش راسته‌ چونکه‌ زیندوه‌تی و هه‌ستی برسییه‌تی پالی پتوه‌ ده‌نین به‌ره‌و هه‌ولی خواردن کردن به‌لام نه‌ لینی به‌رۆژوو ده‌بیت و نه‌ دروستی ده‌کات و نه‌ ده‌یفروشینت و نه‌ به‌ دیار هاتنی میوه‌یه‌وه‌ لینی کنارگیر ده‌بیت. ئاژه‌لێش تارا‌ده‌ییکی زۆر «مفروغ منه» وه‌ به‌لام نه‌ک هینده‌ی ماده‌ی مردوو.

گه‌لیک جاران له‌ نووسینی نووسه‌ری ماده‌ی، که‌ به‌ پینی لیکدانه‌وه‌ «ئاوینته‌یی» به‌که‌ی خۆی مرؤفیش به‌ به‌ره‌میکی عاده‌تی داده‌نیت، ده‌وری له‌ موعاده‌له‌ به‌رفه‌وانه‌کاندا هینده‌ی ده‌وری ماده‌ به‌ ئاسایی و ناچاری و ئالی حیساب ددگریت. له‌ نووسینی به‌ره‌ییکی زانا‌کانی سایکۆلۆجی بزوتنه‌وه‌ و خواهشت و ویستن و نه‌ویستنی مرؤف وه‌ها به‌ «ردالفعل»ی هاندهران داندراوه‌ فه‌رقینکی ناکات له‌ گه‌ل به‌گه‌ره‌هاتن و رۆیشتن و وه‌ستانی عه‌ره‌بانه... ئه‌و زانا‌یانه‌ چ مه‌به‌ستیشیان نییه‌ مافی سیاسی و ئابووری و کۆمه‌لایه‌تی مرؤف که‌م بکه‌نه‌وه‌ به‌لام له‌ گۆشه‌نیگای ئیلحاده‌که‌ یانه‌وه‌ هه‌ز ده‌که‌ن خاسیه‌ته‌کانی مرؤف بیه‌نه‌وه‌ ریزی خاسیه‌تی ماده‌ی ره‌ق و ته‌ق تاکوو که‌له‌به‌رینک نه‌دن به‌ حیکمه‌ت و ئیراده‌ییکی غه‌یبی که‌ مرؤفی خستبیته‌ به‌ر ده‌ستوو و یاسای تاییه‌تییه‌وه‌: ده‌یانه‌وی تارمایی «خوا» سایه‌ نه‌خاته‌ سه‌ر هه‌چ شتیکی...

با بگه‌رینه‌وه بژ باسه‌که‌ی خۆمان و نه‌ختینکی دیکه‌ش له نزیکتره‌وه مرؤف و سروشت به یه‌کدی بگرین له رووی ئه‌و ده‌وره‌ی له «روداو» دا ده‌یبینن.

ئه‌گه‌ر ئه‌و کابرایه‌ی که به‌خه‌یال له‌و دیو کاکیشان خه‌لقمان کرد بتوانی زبه‌ فکریک به‌ دلی خۆیدا به‌ینیت وه‌یا گروگالینکی مندالانه‌ بکات. سروشت بی مرؤف ئه‌وه‌نده‌شی بی ناکری، به‌ولای بزوتن وه‌یا وه‌ستانه‌ ئالییه‌که‌ی که زاده‌ی ده‌ستوره‌ نه‌گزاراوه‌کانیه‌تی هه‌رچی چالاکیکی سه‌ربه‌ فکر و دوان و جوانکاری و خاسیه‌ته‌کانی دیکه‌ی مرؤف هه‌یه، میکرو‌سکۆپیش بی، له‌ ده‌سه‌لاتیدا نییه.

نالی که له‌ سروشته‌وه‌ وینه‌ی گول و گیا و دره‌خت بژ ناوه‌ هه‌لبه‌ستی خۆی ده‌هینیت چ ئیزنی له‌ سروشت نه‌خواسته‌بۆه‌ بژ ئه‌م کاره، سروشتیش چ ئاگیکی له‌ هه‌چ سه‌روبه‌ریکی خۆی و چالاکیه‌که‌ی نالی نه‌بوو تاکوو بینین به‌شیکه‌ی که‌م یاخود زۆری وینه‌کانی ناو ئه‌و هه‌لبه‌ستانه‌ بژ ئه‌و حیسابه‌ بکه‌ین.

گول و گیا له‌و ده‌مه‌دا که مه‌رومالات و که‌ر و ئیستر ده‌یخۆن چه‌ند بیده‌سه‌لاته، که نالی ده‌یانخاته‌ شیعری خۆیه‌وه‌ وه‌یا وینه‌گر له‌وحه‌یان لی دروست ده‌کات وه‌یا پووشفرۆش، ده‌یاندریته‌وه‌ ئه‌وساش هه‌ر هه‌مان بیده‌سه‌لات و بیچاره‌یه، ئا لیره‌شدا یه‌ک تیبینی گرنگ هه‌یه‌ پشتگۆی ناخری، تیبینییه‌که‌ش ئه‌مه‌یه:

بیرکه‌ره‌وه‌ی ماددی له‌ هه‌لسه‌نگاندن و نرخاندنی ده‌وری ئه‌و کاریگه‌رانه‌ی روداو پیک ده‌هینن به‌ خه‌یالیاندا نایه‌ت له‌ عه‌مه‌لیه‌تی خواردنه‌که‌دا ده‌وری که‌ر و ئیستر به‌ ده‌وری گیا و گول بگرن، چ مانعیکیشیان نییه‌ که‌ر و ئیستره‌که‌ به‌ کاریگه‌ر حساب بکرین چونکه‌ دیاره‌ ئه‌وان گیاکه‌ ده‌که‌ن به‌ خۆراک و پینی تیز ده‌بن گیاکه‌ش تیده‌چیت، به‌لام که‌ مرؤف له‌ جینگه‌ی که‌ر و ئیستردا بوو به‌ ته‌ره‌فینکی موعاده‌له‌که‌ ئه‌وسا هه‌موو گومان و شوبه‌ه و خوتخوته‌ی زانا ماددییه‌که‌ به‌خه‌به‌ر دیت دژی کاریگه‌ربوونی مرؤفه‌که‌ و بیه‌ره‌فی و بیبایه‌خی گیاکه‌. مرؤف له‌ ئاست گیاکه‌دا شاعیر بی وه‌یا پووشفرۆش بی وه‌یا وینه‌گر بی ورده‌ حیسابیک له‌گه‌لیدا ده‌ست پیده‌کا که‌ هه‌رگیز له‌گه‌ل که‌ر و ئیستره‌که‌دا نه‌کرا‌بوو. ناشکری.

له‌وانه‌یه‌ بگوتری ئه‌ی شاعیر تۆ که‌ی ده‌توانی شیعره‌که‌ت به‌ وینه‌ی گول و گیا برا‌زینیه‌وه‌ ئه‌گه‌ر چاوت پێیان نه‌که‌وتبا، هه‌روه‌هاش تۆ ئه‌ی وینه‌گر... کابرای

پووشفرؤش تؤش نه‌گەر گيا نه‌با له‌وانه بوويت له برسان بمریت، جگه له‌و لایه‌نه‌ی له برسان مردنیش، بزانه گيا دروون چؤن ناچاری کردی داسولکه و گوريس و کهر په‌يدا که‌یت... بزانه چهند ملکه‌چیت بز یاسای گيا دروون... که‌چی ده‌شی له ئاست کهر و ئیستردا ده‌م و دوو‌یه‌کی دیکه‌ی هه‌بیت و بلیت، سروشت کهر و ئیستری به‌سهر گيا دا زال کرده به‌و‌دا که ده‌یخؤن و پینشیلې ده‌کن و له‌سهری پال ده‌کون هیچ ده‌سه‌لاتیکې سه‌رپیچی و رازینه‌بوونی نییه، به‌راستی مرؤف ناراحه‌ته به‌ده‌ست دؤسته‌کانیه‌وه!!

به‌لای باوه‌ری منوه سروشت له‌عه‌مه‌لیه‌تی گؤران و به‌ره‌وپینشچوون و ژیان و چالاکی مرؤفا ده‌وریکې بیته‌ره‌فانه‌ی هه‌یه، به‌و مانایه که له بوونی خؤی به‌ولوه شتیکی تر [وهک پڼوه‌ماندوو‌بوون، خواهشت، ویستن، نه‌ویستن، ئیراده] تیکه‌ل به‌و عه‌مه‌لیه‌ته یه‌کجار ئالؤزکاوه ناکات، بوونه‌که‌شی له‌ده‌ست خؤیدا نییه، «امر واقع» یکه بڼ ئاگا، بڼ ئیراده‌یه، نه‌و گيا به‌ی زه‌هراوییه و خؤره‌ره‌که‌ی ده‌کوژیت له‌گه‌ل نه‌و میوه و گؤشت و ده‌غلودانه‌ی هؤی ژیانی کامه‌رانن هه‌موویان یه‌کسانن له‌رووی بوون و نه‌بوونی ده‌وری «ایجابی» یه‌وه چونکه تیکرایان ده‌وری بیته‌ره‌فانه‌یان هه‌یه به‌ته‌واوی وهک نه‌و به‌رده‌ی که له‌تؤقه‌له‌ی سهری چیا له‌ژیر پڼی مرؤف ته‌له‌زگه‌ ده‌به‌ستیت و مرؤفه‌که‌ی پڼ هه‌لده‌دیریت و ده‌مریت وهیا نه‌و ته‌خته‌داره‌ی که له‌گيژهنی ئاودا مرؤفی پڼ له‌خنکان رزگار ده‌بیت: به‌رده ته‌له‌زگه‌به‌ستوه‌که و داره رزگارکه‌ره‌که هه‌ردوویان له‌تای ته‌رازووی عه‌مه‌لیه‌تی ژیان و مردن و رزگاربوون و تیوه‌گلاندا بیته‌ره‌فن، نه‌ئویان مردنی مرؤفی مه‌به‌ست بوو نه‌ئهمیشیان ویستی رزگاری بکا، نه‌و هیزه کینشه‌ره‌ی که قورسایې له‌سهره‌وه بز خواره‌وه راده‌کیشیت و بوو به‌هؤی مردنی کابرای ته‌له‌زگه‌به‌ستووی سهری شاخ نه‌ویش وهک قابیلیه‌تی سه‌راو‌بوونی دار له‌خؤه وه‌ها بوو بڼ ئیراده و بڼ مه‌به‌ست.

لیره‌دا شتیکی بچوک به‌بیری خوینته‌ردا ده‌هینم: گؤران دوو جؤره یه‌کینکیان گؤرانی بایه‌لؤجی که هه‌موو گيانله‌به‌ریک، به‌روهک و حه‌یوانه‌وه، ده‌گریته‌وه و ...رؤفیش تیندا به‌شداره، نه‌م گؤرانه ده‌شی پڼی بلین ماددی سروشتی چونکه گؤرانیکې ئالی ناچاری هه‌میشه‌یی و پڼی داخوازی نه‌و ده‌ستوره ماددیانه‌ی روو

ده‌دات که له ئەزه‌له‌وه بینخواهشت و بینلان کاریان کردوه² و کاریش ده‌کن. گۆرانه‌که‌ی دیکه گۆرانی کۆمه‌لایه‌تی سه‌ربه مرؤفه که ئه‌ویان له هه‌موو روپکه‌وه له‌وی دیکه‌یان جودایه چونکه عامیلیکی نوینی بن سابیقه‌ی له‌گه‌لدايه ئه‌ویش خاسیه‌ته‌کانی مرؤفه که له پیش هه‌موویاندا «هۆش» دیت. گۆرانی بایۆلۆجی به‌ره‌می په‌یدا‌بوونی «گیان - زیندوه‌تی» بوو که وا به‌ر له په‌یدا‌بوونی هه‌موو جیهانی بیسه‌روبن و بن سه‌ره‌تا و کوتایی یه‌ک پارچه سه‌رانسه‌ر مردووی بن گۆرانی «کیفی- چۆنی» و هه‌مووی تاکه یه‌ک مه‌یدانی ده‌ستوره گشتیه‌کانی فیزییا و کیمیا و کاره‌با و زه‌رپه و پرووناکایی و... هتاد بوو، که له هیچیاندا خواهیشت و جووله‌ی ئیرادی و ویستن و نه‌ویستن و ناگا له‌خۆبوون و... مردن و زاووزی نه‌بوو. ته‌نانه‌ت یه‌ک گرام ماده‌ی زینده‌ل (عضوی) جاری له هه‌ناوی سروشتدا نه‌پسکابوو... گۆرانی ئەم گیانله‌به‌رانه که پنی ده‌لئین «بایۆلۆجی» تا بلنی ته‌نبه‌ل و درێژخایینه.

که مرؤف په‌یدا بوو سه‌ره‌له‌نوئ عامیلیکی نوینی گۆران و کار تینکردن هاته کایه‌وه که ئه‌ویش نه‌ک هه‌ر له به‌رانبه‌ر سروشت، به‌لکوو له به‌رانبه‌ر روک و جانه‌وه‌ریشدا، به هه‌موو خاسیه‌ته‌کانیه‌وه که شه‌قلی تاییه‌تی ئه‌ون سه‌رانسه‌ر نوئ و بن پیشینه بوو. هیزی هۆش و لیکدانه‌وه و به‌بیرها‌تته‌وه و به‌یه‌کدی گرتن و... هه‌ست و پیزانینی ئه‌وتۆیی بوو به سه‌ره‌تای جزره گۆرانیک که نه له کۆندا هه‌بوو نه له ئیمکاندا بوو هه‌بن. مرؤف له لاییکه‌وه هاوبه‌شی سروشته له‌ودا که له‌شی بریتیه له ماده، له لاییکه‌وه هاوبه‌شی گیانله‌به‌رانه له‌ودا که له‌شی بریتیه له ماده‌ی زینده‌ل. دیاره گیانله‌به‌ریش وه‌ک مرؤف هاوبه‌شی خاسیه‌ته سروشتیه‌کانه چونکه ئه‌ویش هه‌ر ماده‌یه. له‌وه به‌ولاوه مرؤف هیچ هاوبه‌شینی له‌و جیهانه‌دا نییه، نه سروشت و نه گیانله‌به‌ر، چونکه هه‌روه‌ک هیزی زینده‌وه‌تی هه‌موو زیندووینیکی له سروشت جودا کرده‌وه هه‌روه‌هاش هیزی هۆش و لکه‌کانی تری که تینکرایان خاسیه‌ته‌کانی مرؤفایه‌تی پینک ده‌هینن مرؤفی له هه‌موو جیهان دا‌بر‌ی و

²- لیره‌دا قسه‌که له گۆشه‌نیگای ماددییه‌وه باسی ئه‌و گۆرانه ده‌کات. نامه‌وی له گۆشه‌ی لاهوته‌وه موئافه‌شه‌ی مه‌سه‌له‌که بکه‌م.

خستیه سهر رارهویک که بهر له په‌یدابوونی مرؤف نه‌دهشیا په‌پدا بین. زیندوه‌تی گۆرانی بایزلوجی داهینا، ئەم جارەیان هۆشدارێ گۆرانی کۆمه‌لایه‌تی داهینا.

ئەم سنی دیاده‌یه‌ی:

1. سروشت
2. گیانله‌به‌ر
3. هۆشله‌به‌ر

هەرچەند له‌گه‌ڵ یه‌کتهدا تیکه‌ل و هاوری «هه‌بوون»-ن. سنی جیهانی له‌ یه‌کتەر جودا پینک ده‌هینن که هەر یه‌که‌یان به‌ پنی خاسیه‌تی تایبه‌تی خۆی به‌ته‌واوی له‌وانی دیکه‌ ده‌ترازی. خۆینه‌ر نابن سه‌یری به‌م قسه‌یه‌م بن به‌تایبه‌تی ئەو خۆینه‌ره‌ی برۆای به‌ «تناقض» هه‌یه‌ چونکه هه‌روه‌ک ئاو و ئاگر که دژی یه‌کتەرن و به‌یه‌که‌وه‌ش هەن بن ئەوه‌ی که‌س سه‌یری به‌م کۆبوونه‌وه‌یه‌ی له‌یه‌ک نه‌کردوو بیه‌توه، هه‌روه‌هاش ناشن سه‌یرمانن بیه‌توه له‌وه‌ی که سنی جیهانی یه‌کجار له‌یه‌کتەر جودا به‌یه‌که‌وه‌ و له‌ ته‌ک یه‌کتهدا په‌یدان، بن ئەوه‌ی له‌ هه‌موو خاسیه‌ته‌کانی یه‌کتەر به‌شدار بن.

من له‌ خۆینه‌نه‌وه‌مدا سه‌رنج له‌ بیرکه‌ره‌وه‌ی ماددی سه‌ربه‌ چینه‌یه‌تی ده‌گرم و ده‌بینم زۆر به‌ عه‌نتیکه‌یی خولیا‌ی جوداوازی «چین» وای لێ ده‌کات ئەو بایه‌خه‌ی که به‌ جودایی نیوان کریکار و پاره‌داری ده‌دات هه‌رگیز به‌ جودایی نیوان ده‌وری «سروشت» و ده‌وری «مرؤف» له‌ گۆرانی کۆمه‌لایه‌تی نادات. بایه‌خ نه‌دانکه له‌ سه‌رجومه‌ی بزچوونه‌کان و شی کردنه‌وه‌ ماددییه‌کانیه‌وه‌ به‌دی ده‌کریت نه‌ک له‌وه‌ی به‌ سه‌راحه‌تی پاته‌وپات مرؤف و سروشت وه‌ک یه‌ک حساب بکات. له‌لایه‌ن زنده‌ بایه‌خدان به‌ جوداوازی چینه‌یه‌تییه‌وه‌ ئەوه‌نده‌ به‌سه‌ که له‌ هه‌ندیک ولاتی سۆشیا‌لیستیدا کۆری کۆنه‌ ده‌وله‌مه‌ند و کۆنه‌ پیاوماقۆله‌کان وه‌ک کۆری کریکاریک مافی خۆینه‌نی زانکۆی پێ نادری هه‌رچەند له‌ ئەزمووندا پله‌ی به‌رچاویشی وه‌رگرتی. لێزه‌دا ئەم جودایی کردنه‌ پتر له‌ به‌جعه‌یت رۆچوه‌ له‌وه‌ی باباییکی سه‌ی خۆی له‌ په‌شینک هه‌لاویزی چونکه هەر نه‌بن جوداخواری په‌نگ له‌گه‌ڵ هه‌موو دزیوییکی که هه‌یه‌تی شتیکی بایزلوجیه‌ی و به‌ میرات وه‌رده‌گیری و

کاری سروشته له حالیکدا «پاره‌داری» خاسیه‌تیک نییه وهک خوین و پښت به جزړیکی ئالی له باوک و دایکه‌وه بز وچه‌کانیان سهره‌ژیر بیته‌وه و ماکی خیانه‌تی نه‌وان بز نه‌مان به‌دیاری بهینیت.

هر له‌م بابه‌ته‌ی بایخ نه‌دان به خاسیه‌ته هره زل و جودا‌که‌ره‌وه‌که‌ی مرؤف له جان‌وه‌ران که هوش و زانینه نه‌وه‌یه که مانگانه‌ی کریکاریکی عاده‌تی مه‌یله‌و نه‌خویندوو هینده‌ی هی دکتوریکه، بگره زیاتریشه، به‌راستی نه‌م ترزه جودا‌وازییه فهرقینکی نییه له‌وه‌ی پنی ده‌لین جودا‌وازیی ره‌گه‌ز به‌لکوو له‌ویش خراپتره چونکه مومکینه کومه‌لنیک هه‌مووی یه‌ک ره‌گه‌ز بیت که له‌و حاله‌ته‌دا جودا‌وازیی ره‌گه‌ز به‌ته‌واوی بزر ده‌بیت. به‌لام له هه‌مان کومه‌لدا جودا‌وازیی «چین» کاره نار‌ه‌واکه‌ی خزی ده‌کات چونکه دیاره له‌و کومه‌لدا کونه ده‌وله‌م‌ند و دکتور و نه‌ندازیار و کریکار هر ده‌بن که فهرق و جودا‌وازییان له نیواندا بکری. هه‌لبه‌ت من لیره‌دا دژی یارمه‌تیدانی کریکار نیم که ده‌بی حیسابی نه‌خویندوو یه‌که‌لدا نه‌کریت و هه‌موو مافیکی مرؤفایه‌تی بز جینه‌جی بکریت و حورمه‌تی بوون و ژین و بیروبا و خواهشتی بگیریت. به‌لام نابی موجه‌له‌ کردن له‌گه‌ل کریکار به زهره‌ری دکتور و نه‌ندازیار ته‌واو بیت وه‌یا له توله‌ی سالانی فیزونازی دکتور و نه‌ندازیاری سه‌د سال پیش ئیمرؤ نه‌مانه‌ی سه‌رده‌می ئیستا‌که مافی خوین پین نه‌دریت.

تی ناگه‌م بزچی هه‌مان ده‌ستور به‌سه‌ر نه‌و که‌سه‌دا جاری ناکریت که خزی بزته جیگری کونه فهرمان‌ره‌وا و قه‌یسه‌ره‌کان و پاشاکان و توله‌ی زولم و زوری نه‌وانی لی‌سه‌ندریته‌وه!

له نمونه‌ی خز ده‌رهاویشتنی فهرمان‌ره‌وا له‌و بریاره‌ی به‌سه‌ر غه‌یری خزیدا ده‌سه‌پینیت شتیکی کزتایی سالانی چله‌کانم بیر ده‌که‌ویته‌وه که ستالین له شیوه‌ی «أمر اداری» فه‌تواینکی ده‌رچواند به‌سه‌ر زیره‌کی و زه‌کای مرؤفدا و بریاریدا پله‌ی زیره‌کیی تاکان له بنه‌ره‌تدا وه‌ک یه‌که به‌لام جودا‌وازیی چین و په‌روه‌رده بوو لیکیان دوو ده‌خاته‌وه. له‌م فه‌توا سافیلکه‌یه‌دا - که چ پینه‌ندی به‌راستی و به‌ره‌زه‌وه‌ندی مرؤفیشه‌وه نییه - هر نه‌وه‌م مه‌به‌سته که نه‌گه‌ر خاوه‌نی فه‌تواکه بروای پنی هه‌بووبا ده‌بوو خیرابه‌خیرا واز له‌و رابه‌رایه‌تی زنده زه‌حمه‌ته بهینتی که به‌نه‌ستی خزیه‌وه گرتبوو چونکه له سه‌ره‌تای ژیانی خزیدا به‌ه‌ژاری

رايواردبوو و بزى ريك نه كه وتبوو له ربى پهروه ده بوونى تايبه تيه وه، به پنى قسه كهى خزى، زيره كيه كهى به ره وپيش بچيت ئيتر بز ده بى يه كيكى خواپندا و دلسوز نه دوزيته وه و ده سلاتى رابه رايه تى و به رپوه به راتيه كهى خزى پى نه دات؟

بينگومان هه موو ئه و كه سانهى كه قسهى وه ها دوور له واقع ده كه ن هه رگيز به ته ما نين قسه كان به سه ر خزياندا به يتن، به پيچه وانه، به نيازى رام كردن و كهوى كردنى غه يري خزيان سيبه رى گومان كردن له قابليه تى مرؤف به سه ر خاوه ن قابليه تاندا ده يتن.

به هه مه حال، مرؤف هه رچى ده بى با بين، ئه گه ر غه درى لى نه كرى له لايه ن ده سه لاتداره كانه وه پتويسته هه موو مافى مرؤف ايه تى پى بدرى هه ر له خواردن و خواردنه وه وه تا ده گاته ئه وهى به و «فه يله سووف» ه ده سه لاتدارانه بلنى رام ليتان نيه، فه رموون له ماله كهى خوتان دانيشن، سه يرش له وه دايه كه ده بينى ئه و رؤشنبيرانهى خزيان به مرؤف دوست و شوڤر شگير داده نين هه ميشه ده بنه كوته كى ده ستى ئه و فه يله سووفه زوردارانهى ئاره زوى خزيان به سه ر گه لدا ده سه پتين.

ده سه لاتداريكى وه ك ستالين هيجى نه هيشته وه نه يكا دزى ئاره زوى فه لاحى رووس له مه سه لهى «دابه ش كردنى زهوى و كيلگهى هه ره وه زى» و ئه و سياسه تانهى به سه ر زهويدا ده هيتنرا، له وه شدا ره فتاريكى هيتنده درنده له گه ل فه لاحاندا كرا به وه هم و ورينهى شوڤرشى ئوكتوبه رى 1917 دا نه ده هات كه چى رؤشنبيرى چه پى كوردى ئه م رؤزگار به راشكاوى خزى ده داته پال ئه و درنده ييه بپه حمه و بيئيسافه و مليونه ها فه لاح به تاوانبار داده نيت نه كا «سه روكى كه هه نووتى فه لسه فه» عه يبيكى به سه ردا بيت: به راستى گه لدوستى و پرؤليتاريا په رستى هه ر وه ها ده بى!

مونا قشه به ده ورى «فكر و ماده» و چؤنيه تى وه رگيرانى بيروباوه ر له و پرسياره دا بز هه لوه ستى واقيعى گه ليك مه يدانمان پى ده كو تيته وه چونكه دياره مرؤف له ئاكامى ته تبقيقى بيروباوه رى خاوه ن فه لسه فاندا خزى له حاله ته جزر جزره كانى سياسى و ئابوورى و كزمه لايه تى و رؤشنبيريدا ده بينيته وه كه لنيان رازيه يا خود نارازيه له به ر ئه مه به ناچارى ده بى هه ر ساته بابده ينه وه سه ر ئه و

حاله ته مادديبانه‌ی که بیروپای پیاوی وهک ستالین له فلسه‌فه‌وه ده‌یانکات به یاسا و ده‌ستووری گوزهران و خویندن و هونه‌ر... بگره په‌رستنیس. بیروپای ئه‌و خاوهن فلسه‌فانه نرخی و هها زل له مرؤف و ه‌رده‌گرن به‌رانبه‌ر به‌و نانه‌ی که گزیا بژی په‌یدا ده‌کن، صه‌د جارن مافی ئه‌وه به‌ه‌موو که‌سینک ده‌دات هه‌ر نه‌بی من به‌قسه و لیکدانه‌وه هه‌لیان سه‌نگینیت. خۆ به‌نیسه‌ت ئه‌و خه‌لقه‌ی که یاساکانی بیروپای خاوهن ده‌سه‌لاته‌کانیان به‌سه‌ردا ده‌ب‌دریت. ئیتر یا تیریان ده‌کات یا نایانکات. هه‌زاران جاریش هه‌قی رازیبوون و رازینه‌بوونیان هه‌یه‌ته‌نانه‌ت ئه‌و هه‌قه‌ نابی له‌زوربه‌ی میله‌ت بستیندریته‌وه با هه‌مووشیان به‌و یاسانه‌تیز و ته‌سه‌ل بووبن چونکه ناشی یه‌کینک یا کۆمه‌لیک خزیان له‌میله‌ت بکن به‌«دایانی مندا» و به‌زۆر شیریان ده‌رخوارد بدن.

ئه‌مه له‌لایه‌نی هه‌قی زوربه‌ی میله‌ته‌وه، به‌لام لایه‌نی ده‌سه‌لاتداره خاوهن فلسه‌فه‌که‌ واز له‌چه‌رخ و بازاری خزی ناهیتیت ئه‌گره هه‌موو رۆژه‌کیش به‌هه‌زاران خه‌لق له‌برسان بکوژیت، وه‌هاش له‌سه‌ر هه‌له‌وستی خزی به‌رده‌وام ده‌بیت و به‌چاکی ده‌زانیت میله‌ته‌که‌ تاوانبار ده‌کات له‌نه‌هاتنه‌ دی‌خیز و خۆشی بیروباوه‌ره‌ بووناکه‌کانی! صه‌دان قه‌له‌می ب‌رنده‌ی به‌کریگی‌راویش [وه‌یا تۆقاندراوه] له‌قالبی دۆستایه‌تی گه‌لدا ده‌بنه‌وه به‌هاوبه‌شی جه‌لاده‌که.

ئا له‌م ته‌رزه هه‌له‌که‌وته‌دا خاوهن فلسه‌فه‌ی ماددی که له‌هه‌وه‌له‌وه‌ واده‌ب‌ریت گزیا زه‌رفی ماددی یه‌که‌م بایه‌خداره له‌هه‌لنانی باری کۆمه‌لایه‌تی و یاساکانی و بیروباوه‌ره‌کانی، هه‌ر به‌جاری له‌فلسه‌که‌ی خزی به‌ره‌ودوا ده‌بیته‌وه چونکه بیروپاکه‌ی خزی، چه‌وت بیت و راست بیت، ده‌کاته ئه‌و زه‌ویه‌ی که سه‌رله‌به‌ری کۆمه‌لایه‌تی به‌سه‌روهه هه‌له‌ند‌ریت، ئه‌گر نه‌لیم ده‌چیندریت. له‌مه‌شدا نابی چ بایه‌خیک به‌وه‌ بدین که گزیا بیروپاکه و فلسه‌فه‌که له‌بنه‌ره‌تدا له‌واقیع هه‌لینجراوه با هه‌له‌ش بئ، چونکه هه‌له‌بوونی بیروپاکه جاریکی دیکه‌ش پووچاندنه‌وه‌ی واقیعه‌که له‌نه‌زه‌ر خاوهن بیروپاکه ده‌رده‌خات له‌وه‌وه که ئه‌و وینه‌ نادرسته‌که‌ی ئاویته‌ی میشکی خزی داناوه به‌جیگر و نویته‌ری واقیعی ره‌ق و زه‌ق، گویش ناداته ده‌رچوون و ده‌رنه‌چوونی ئه‌و به‌لینانه‌ی که پیشینی و گه‌شینی بیروپاکه‌ی به‌ته‌مایان بوو.

مرؤف ئەگەر لەگەڵ خۆی راستگۆ و سەریح بێت لەسەریهتی، بێ ئەوی لە پێشەوه
 بڕیاری قەراردادهی لە خۆی کردبیتە ئایین، هەر شتە نرخێ خۆی پێ بدات و ئەو
 دەورەیی که لە گۆزان و بەرەوهپیش چووندا هەیهتی بزێ تێبخوینیتەوه، هەلبەت
 لەمەشدا دەبێ تەجرەبە رابەر بێت چونکه هەر تەجرەبە لە دەستی دیت راستی و
 هەلهیی بیروبا و فکر و فەلسەفە و پرۆژان ساغ بکاتهوه. ناوناوهییک نەبێ که
 هەندێ بنگەیی فکری سەرەتایی و بەدییهی لە پێشەوه و بەر لە تەجرەبە دەشن
 بڕیاریان لێوه وەبگیریت.

لێزەدا مەبەس لە «تەجرەبە» واتای دەقاوودەقی وشەکه نییه چونکه پێویست نییه
 هەموو جارێ سەرلەنوێ شتی تەجرەبەکراو تەجرەبە بکریتهوه، لەوهش بەولاه
 هەلێنجانی بیروباش لە واقعیی راست و دروست هەر دەچیتەوه ریزی تەجرەبە و
 نرخێ ئەوی پێ دەدریت، خۆ ئەگەر وەها نەکهین و هەمیشە چاوهنۆزی تەجرەبە
 بێن دەبێ هەموو موناقه‌شەیینک راگرین و هیچ لێکدانەوهییک هۆشەکی «عەقڵی»
 نەکهین. ئێمه که واقعی بکەینە رابەر بۆ دەرخستنی دەوری مرؤف و دەوری غەیری
 مرؤف، بەمردوو و زیندووێهوه، لە رووداو و گۆزان و بەرەوهپیش چوونی
 کۆمه‌لایه‌تیدا، بە نیازی دەستنیشان کردنی عامیلی کاریگر و لایه‌نی کارتیکراو،
 نمونه‌ی زۆر ساده و ئاشکرا و بێگومانمان هەیه، لەوانه‌ی ئەگەر راستی
 مەسه‌له‌که‌ی تێدا نەگوتی و دەوری هەر لایه‌نه‌ به‌خۆی نەدریتەوه گالته‌ به
 لێکدانەوه‌مان دەکات و شەرمیشمان لە خۆمان دەهینیتەوه. لێزەدا ده‌گه‌ریمه‌وه بۆ
 لای نالی و هەلبه‌سته‌کانی و له‌ویوه بۆ نمونه‌کان دیمه‌وه:

ئێمه ئەگەر بلیین نالی له‌ خواستنه‌وه‌ی دیمه‌نی گۆل و گیا و ده‌شتودەر بۆ ناو
 هەلبه‌سته‌کانی ئەسیری سروشت و کارتیکراوی بوو، دەبێ بلیین قه‌سایش
 ئەسیری ئەو مەرە و ئەو گامیشه‌یه که به‌ نیازی سوودی خۆی و گۆزه‌ران کردن
 سەریان دەبریت. نالی ئەسیری گیا و گۆله‌ قه‌سایش ئەسیری بزێ و مەرە
 راوکەریش ئەسیری پیستی ئەو رێوه‌یه‌یه که به‌ ته‌له‌ ده‌یگرئ... یا هەروا به‌دوا
 قسان بکەوین و بلیین خاوه‌ن زه‌ویش ئەسیری ئەو فەلاحیه‌یه که ده‌لێین دیلی
 زه‌ویه‌که‌یه، فەلاحیش ئەسیری گاجووته‌که و گه‌نم و جۆیه‌که و کیلگه‌که‌یه...
 ده‌وله‌ته‌ ئیمپێریالیسته‌کانیش ئەسیری میله‌ته‌ داگیرکراوه‌کانیان... جه‌لادیش

ئه‌سیری ئه‌و مه‌حکومانه‌یه که هه‌لیان ده‌واسیت چونکه له‌وه‌وه مانگانه وهرده‌گریت...

ده‌توانین به‌م جۆره هه‌رچی جیهان هه‌یه سه‌روژیری بکه‌ین و راگه‌یاندنه‌کانی هه‌لگیرینه‌وه، وه‌ک که بلنن ئه‌و تیپانه‌ی یاری ده‌دۆرینن ده‌بی پاداشه‌که‌یان بدریتی چونکه ئه‌گه‌ر ئه‌وان نه‌به‌زیبان لایه‌نه‌که‌ی تر رپی نه‌ده‌بوو سه‌رکه‌ویت، له‌شکری شکاویش هه‌قی پندا هه‌لگوتنی ده‌بیت چونکه به‌هۆی شکانی ئه‌وه‌وه له‌شکره‌که‌ی دیکه شه‌ری برده‌وه... هه‌رچی نمونه‌هه‌یه، له‌وانی دوو لایه‌نی کاریگه‌ر و کارتیکراویان تیدا بیت، سه‌رله‌به‌ریان له‌ ته‌رازوی خسته‌پیشی ده‌وری ماده‌دا به‌م جۆره سه‌ره‌وین ده‌ین.

ده‌زانین و ده‌لنن و ده‌سه‌لمنن، ده‌بی ماده‌هه‌بی تاکوو مرؤف بتوانی کاری تینکات، به‌لام به‌وه‌دا شتیکمان نه‌گوتوه فلسیک به‌یتت وه‌یا تیشکینکی هه‌بی تاریکایی رووناک بکاته‌وه چونکه، وه‌ک گوتمان، ده‌بی هه‌موو لیکدانه‌وه‌یینکمان له‌ مه‌یدانه‌ی به‌یه‌کدی گرتنی ده‌وری مرؤف و سروشتدا له‌سه‌ر بناخه‌ی «هه‌بوون» ی کاریگه‌ره‌کانه‌وه هه‌لبستیت. به‌و پینه‌ده‌بی بلنن سروشتیش هه‌یه و مرؤفیش هه‌یه و له‌وه‌بوونه‌دا پینکه‌لپینک، هه‌ر بزیه‌شه‌ ده‌توانین هه‌بوونه‌که له‌ حسابی هه‌موان ده‌ره‌هاویژین و هه‌چیشیان حسابیان دانه‌له‌نگی. ئیمه‌ ده‌بی سه‌یری ده‌وری چالاکی مرؤف و چالاکی سروشت بکه‌ین له‌و شتانه‌ی که له‌ جیهانی مرؤفدا روو ده‌دن. به‌ نمونه، خانوو دروست کردن به‌اویننه‌ به‌ر لیکدانه‌وه‌مانه‌وه و زه‌ینی خۆمان به‌دینه‌ ئه‌و چالاکیه‌ی له‌ دروست کردنه‌که‌دا ده‌دیترت تا بزانیان کاریگه‌ری بزچ لایه‌نیک ده‌گه‌رپته‌وه: ئایا مرؤف خانوو دروست ده‌کات یاخود به‌هۆی گه‌چ و به‌رد و قور و خشت و سیمه‌نت و شیلمان و دار و گه‌را خانوه‌که دروست ده‌بی؟ به‌راستی خۆ نه‌زان کردنه‌ ئه‌گه‌ر نه‌لین مرؤف دروستکه‌ره‌که‌یه چونکه نه‌ک هه‌ر دروستکه‌ره به‌لکوو شاره‌زا و وه‌ستایشه، بز مه‌به‌ستینکیش دروستی ده‌کات. ئه‌و مه‌به‌سته‌ش له‌وانه‌یه یه‌ک له‌ هه‌زار مه‌به‌ستان بیت وه‌ک: تیدا ژیان، قۆنتره‌ت ته‌واو کردن، به‌کریدان، تیدا خویندن، عیبادت تیدا کردن... هتاد، ئه‌وانه‌ی پتوه‌ی خه‌ریکیشن هه‌ر یه‌که‌یان به‌ ئامانجینکی خۆیه‌وه خه‌ریک بیت وه‌ک عه‌مه‌له‌یی،

وه‌ستایی، ئەندازیاری، خاوه‌ن مالی، خاوه‌نایه‌تیی قۆنته‌رات، چاودیزی کردن، پاسه‌وانی، گوێزانه‌وه‌ی شتومه‌ک، نه‌جاری، سوخره و بینگار... هتاد.

نموونه‌ی خانوو دروست کردن نوینه‌ری هه‌موو ئەو به‌ره‌مانه‌یه که مرؤف تیندا به‌شداره، له مرؤفیش به‌ولاره هه‌رچی به‌کار دیت له پیکهینانی ئەو به‌ره‌مانه تاکینکی هه‌ست به‌خۆی و به‌دهوری خۆی ناکات و هه‌یج خواهشتینکی نییه له بوون و نه‌بوونی به‌ره‌مه‌که‌دا، ته‌نها جوداوازیه‌ک هه‌بێ له نێوان ماده‌ی مردوو و ماده‌ی زیندوودا که مرؤف بۆ ئاره‌زه‌کانی خۆی به‌کاریان ده‌هه‌یتیت هه‌ر ئەوه‌یه که وا گیانه‌به‌ر لێی ده‌وه‌شیته‌وه له ترسی رۆحی خۆی هه‌لبیت وه‌یا جووته به‌او‌یژیت وه‌یا گاز بگرت و اش ده‌بێ به‌ته‌مای ئالیک و خواردن وه‌یا له‌به‌ر ترس وه‌یا له‌به‌ر وه‌فاداری [سه‌گ!] مل بنبته چالاکێ بۆ مرؤف و ئۆگری بیت. ماده‌ی مردوش تیناندا هه‌یه به‌زه‌حمه‌ت چنگ که‌ویت وه‌یا ده‌رده‌ست بکرت وه‌یا سوودی لێ وه‌ربگیریت به‌لام هه‌یج تاکینکی هه‌له‌وستی «ایجابی» نییه: نه‌ده‌یه‌ویت و نه‌نایه‌ویت و به‌ئیراده‌ی خۆشی لاتهریک ده‌وه‌ستیت. بگره له‌خه‌سته‌خانه‌وه که نیوه‌مردووی تیندا ده‌ژیته‌وه تا ئەو په‌ته‌ی که مرؤفی پێ ده‌خکینن، هه‌روه‌ها له‌و گیابه‌وه که هه‌ندێ نه‌خۆشی پێ چاک ده‌بیته‌وه تا ئەو زه‌هره‌ی که مرؤف ده‌کوژیت هه‌یچیان نه‌ده‌سه‌لاتینکی خۆی هه‌یه و نه‌مه‌به‌ستینکی هه‌یه.

له‌م لیکدانه‌وه‌یه‌دا، که وا تا بلنی سه‌ره‌تایی و سه‌راویشه، ده‌بن له‌وه‌ی پینی ده‌لێن ده‌وروبه‌ری ماده‌ی حساب بۆ شتینکی گرنگ بکرت: به‌شینکی زۆری ده‌وروبه‌ری ماده‌ی ده‌سکردی مرؤفه‌که‌ خۆیه‌تی وه‌ک دامه‌زراوه‌ سیاسییه‌کان و زانستیه‌کان و... هتاد، وه‌ک ئایین و نه‌ریتی کۆمه‌لایه‌تی... وه‌ک هه‌موو خانوو و کارگه و رینگه‌وبان و به‌ره‌مه‌ پێشه‌سازیه‌کان و کانه‌کان و کشتوکێل و مه‌رومال [که به‌خێو ده‌کرین و ده‌بن به‌ مالی مرؤف] و... هه‌رچی سامانی میژوویی ته‌ته‌وايه‌تی هه‌یه.

حیسابی ئەم ته‌رزه‌ ده‌وروبه‌ره‌ ماددیه‌ له‌گه‌ل ده‌وروبه‌ری سروشتی کال و خام زۆر جودایه له‌ رووی دیاری کردنی ده‌وری مرؤف و ده‌وری ماده‌ له‌ گۆرانی کۆمه‌لایه‌تیدا چونکه ئەمانه‌ی ده‌سکردی مرؤفن، ئەگه‌ر به‌دیش بن، له‌ ده‌سته‌ته‌رازووی مرؤفا داده‌ندرین. به‌ره‌له‌ستی کردنی یاساینکی به‌د له‌ به‌ره‌وپێشچوونی مرؤف هه‌رگیز وه‌ک زه‌حمه‌تی وه‌ده‌سته‌ینانی نه‌وتی بن به‌حران

نییه که ئه‌ویش به پنی وه‌زه‌حمهت یه‌خستنی کاری مرؤف جزریک به‌ره‌ه‌لستی پینک ده‌هینتیت... شه‌هیدبوونی ئاشتیخوازیک به دهستی زۆرداریک وهک ئه‌وه نییه که بروسکه بیکوژیت وه‌یا تاویریک پانی بکاته‌وه. دهوروبه‌ری ده‌سکردی مرؤف، به ه‌ردوو جزری ماددی [وهک خانوو، فابریقه، رهن، پۆشاک، خۆراک...] و مه‌عنه‌وییه‌وه [وهک ئایین، سیاسهت، نه‌ریت، درۆ و راستی...] شتی بیته‌ره‌ف نین و ه‌موویان به مه‌به‌ستی تاییه‌تییه‌وه په‌یدا بوون ئیتر مه‌به‌سته‌که چاک بیت یا به‌د. زۆریش له‌وان ه‌ر له‌بنه‌رتدا به‌ نیازی «شه‌ر پین فرۆشتن» وه‌یا «له‌سه‌رخۆ کردنه‌وه» و خۆ پاراستن په‌یدا کراون، واش ده‌بین له‌ دوا‌ی په‌یدا‌بوون و به‌یه‌کتر که‌وتنه‌وه‌یاندا ده‌بنه‌ ه‌زی شه‌ر و ه‌ه‌را. به‌نمونه:

1- خانوو، پۆشاک، خۆراک، کینلان، چاندن... ه‌موویان بۆ پاراستنی ژیانن.

2- چهک، له‌شکر، وه‌رزشی سپایی، هاندانی سیاسی و ئایینی، پرۆپاگانده... له‌وانن بۆ خۆ پاراستن بن له‌وانیشن بۆ شه‌ر پینفرۆشتن بن.

3- ئه‌و ناکۆکیانه‌ی له‌سه‌ر جو‌دایی باوه‌ر ه‌له‌ده‌ستن به‌زۆری له‌ دوا‌ی به‌یه‌ک که‌وتنه‌وه و به‌یه‌ک گه‌بیشتنی باوه‌ره‌کان په‌یدا ده‌بن نه‌ک له‌ سه‌ره‌تاره ه‌موو باوه‌ریک به‌ نیازی شه‌ر فرۆشتن به‌ باوه‌ریکی دیکه ده‌بریته‌ مینشکانه‌وه: ئیسلامه‌تی له‌ داهینانی قوربانی چ مه‌به‌ستی ئه‌و نه‌بوو دوا‌ی چه‌ندین سال مسلمان و هیندۆسه‌کان له‌سه‌ری به‌شه‌ر بین...

حیسابی ئه‌م ده‌وروبه‌ره‌ی که ده‌سکردی مرؤفه لیکۆلینه‌وه‌ی سه‌ره‌خزی ده‌ویت، له‌وه‌شدا ده‌وری لایه‌نه‌ چاکه‌کان و لایه‌نه‌ به‌ده‌کانی ده‌وروبه‌ره‌که‌یه به‌ جزریکی ناوکۆیی به‌یه‌کدی ده‌گیرین نه‌ک تیکه‌ل به‌ ده‌وروبه‌ری سروشتی ده‌کریت، من که بێم له‌ ده‌وری «نه‌وت» بکۆلمه‌وه له‌ پینشه‌وه نه‌وته‌که به‌ ماده‌دییکی مردوو دانیم که له‌ خۆه هیچ ناکات و چ نیازیکی نییه و ه‌هرچی سه‌ر به‌ویشه وه‌ک باشی و خرابی نه‌وعه‌که‌ی و نزیک‌ی و دووری ه‌ه‌لینجانی و له‌باری و ناله‌باری و شویتی لێ

ده‌رهاتنی ئه‌ویش هه‌ر ده‌گه‌رپه‌ته‌وه بۆ حیسابی مادده‌ی مردوو (سروش‌ت) که هه‌مووی «امر واقع»ه. له‌وه به‌ولاوه ده‌وره سه‌ربه‌خۆیه‌که‌ی مرؤف ده‌ست پنده‌کات ئه‌ویش به‌هه‌موو لایه‌نه‌ چاک و خراپه‌که‌یه‌وه بگه‌ له‌ ته‌کنیکه‌وه تا ده‌گاته هه‌ره‌وه‌ز و هاریکاری و په‌یمان‌ه‌وتاو‌یه‌کان و ته‌قه‌لای سه‌رمایه‌داران و خۆ به‌ده‌سته‌وه نه‌دانی خاوه‌نه‌ دل‌سۆزه‌کانی نه‌وت و هه‌زاران لایه‌نی دیکه‌ی ئاشکرا و بزری کیشه‌ی نه‌وت... من لێزه‌دا رینگه‌م نییه‌ له‌م گۆشه‌ فکرییه‌ تایبه‌ته‌ی نر‌خاندنی ده‌وری مرؤف و سروشته‌وه باده‌مه‌وه سه‌ر ورده‌کاری شی کردنه‌وه‌ی لایه‌نی چاک و خراپ و به‌هیز و بیهیزی ئه‌و ده‌وروبه‌ره‌ی که ده‌سکردی مرؤفه‌ و بریتیه‌ له‌ هه‌موو میژوو و کۆمه‌لایه‌تی مرؤف. له‌ویشدا چۆنیه‌تی هۆنیه‌وه‌ی شیرازه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و به‌ره‌وپینشچوون و به‌ره‌ودوا هاتنه‌وه‌ی میژوو و ده‌وری راسته‌قینه‌ی دیارده «تناقض» به‌ چاک و خراپه‌وه و بزربوونی «تناقض» له‌و حاله‌تانه‌ی هاریکارییان تیدایه‌ و... هتاد به‌ پنی بۆچوونی خۆم به‌ دریزی باس بکه‌م.

من لێزه‌دا ئه‌وه‌نده رپه‌شم نییه‌ که میژوو به‌ چاوی میژوو ناساکان و به‌ چاوی فه‌یله‌سووفه‌کان و به‌ چاوی مارکس سه‌یر بکه‌م و ده‌مه‌ته‌قه له‌سه‌ر بیروراکانیان هه‌لستینم. من به‌حال ده‌توانم له‌ کولانه‌ی به‌راورد کردنی حه‌قیقه‌تی ده‌وری مرؤف و سروشته‌وه تیشکیکی بیرورای خۆم به‌هاوێژم بۆ ئه‌و ناته‌واوییه‌ فکرییه‌ی که ده‌وری فاعیلیه‌ت و خالقیه‌ت له‌ مرؤف ده‌دزیته‌وه بۆ ده‌وروبه‌ر که‌چی به‌شی هه‌ره زۆری ده‌وروبه‌ره کاریگه‌ره‌که ده‌سکردی مرؤفه‌که خۆیه‌تی.

به‌ زۆری، ئه‌گه‌ر نه‌لیم هه‌میشه‌ کات، ئه‌وانه‌ی له‌ پنی شی کردنه‌وه‌ی ماددی ته‌قلیدییه‌وه میژوو و کۆمه‌لاتی و رووداوه‌کانی ده‌ده‌نه‌وه به‌ عامیلی ده‌وروبه‌ر و زه‌رفی ماددی و له‌وه‌شدا «مرؤف» ده‌که‌نه‌وه به‌ داشی دامه‌، زۆر به‌ عه‌نتیکه‌یی زه‌رفه «مرؤفکرد» هه‌ک‌ش هه‌ر ده‌خه‌نه‌وه سه‌ر ئه‌و لایه‌نه‌ی که له‌ لیکدانه‌وه‌کانی ئه‌واندا به‌ شتی ده‌ره‌وه‌ی و جوودی مرؤف حیساب ده‌کریت، واته‌ بۆ کاریگه‌ری مرؤفه‌که‌ی حیساب ناکه‌ن هه‌رچه‌ند له‌وه‌وه هه‌لقولیوه. به‌ نمونه‌ له‌وانه‌یه‌ له‌ لیکدانه‌وه‌ی ته‌قلیدی بخوینیه‌وه «...قوتابخانه‌ زۆر بوون، ده‌رگه‌ی بازرگانی له‌گه‌ل ولاته‌ پینشکه‌وتوه‌کاندا کرایه‌وه سه‌رپشت، ده‌نگوباسی ئازایخوازی و زانست و بزووتنه‌وه کۆمه‌لایه‌ته‌یه‌کان بلاو بزوه، رۆژنامه‌ و گۆفاره‌ و کتیب و - به‌ تیکرایه‌ی -

چاپه مەنی که و ته کوچه و بازار، هۆی هاتوچۆ و راگوستن جیهانی به یه که وه به سته وه... ئا له م زه رفه دا فلانه فەندی، وهک به ره مینکی سه رده می خۆی. که و ته سه ر خوولیا ی داوا کردنی مافه کۆمه لایه تیه کان...» ئه م ته رزه لیکدانه وه یه فاعیلیه تی «فلانه فەندی» تیده بات، له وهنده ش راناوه ستی که بایه خه که ی لی ده ستینیتته وه بۆ لایه نینکی دیکه چونکه لیکدانه وه که حیسابینک بۆ ئه و راستیه ش ناکات که هه رچی ئه و عامیلانه ی ناو زه رفه تازه که هه یه هه موویان ده سکردی مرؤفن و له مه ریخه وه به سه ر زه ویدا نه باریون.

به لی رهنگه منیش له نووسیندا شینوازیکی وه ها به کار به یتم بۆ مه به ستی کورت کردنه وه ی قسان، چونکه له وانه یه زهحمه ت بی هه موو جارینک و له هه موو حالیکدا لایه نی زهرفی مرؤفکرد هه لاییزم له زهرفی سروشتی، به لام من راستیه که م هه ر له بیره و و زهینم ته له زگه ناکات بۆ ئالۆزبیلۆزی لیکدانه وه ی ناره وا. جا ئه گه ر بیت و نووسه ران و خاوه ن بیرو رایان به جزریکی گشتی له سه ره تاوه خۆیان باوه ر بکن و خه لقیش رابیتن به وه ی تاکه عامیلی ئیجابی له گۆرانی کۆمه لایه تی و له مێژوودا مرؤفه ئه وسا پنی ناوی هه موو جارینک راستیه که دووباره بکه ینه وه له نووسین و گوتندا، وهک که ده لئین پۆه لات و ئه ستیره ئاوا بوو پئویست نابین هه موو جاری بلین «به هۆی سوورانه وه ی زهوی به دهوری خزیدا» چونکه ئه و راستیه مان لی بۆته به دیه یه و له زیمندا حیساب کراوه.

خاوه نی ئه و بیرکردنه وه یه ی که چه ز دهکا بۆ پته وکردنی بنگه ی فهلسه فه ی ماددی له بایه خی دهوری سه ره به خۆی زیده گرنگی مرؤف که م بکاته وه نه کا لایه نی زاتی به سه ر ماده دا زال بیت، زۆر به عه نتیکه یی خۆی له باری پێچه وانه دا ده بینیتته وه، واته زاتی خۆی ده بیته یاسا و ده ستور تا ئه وه ی هه موو دروستکراویکی ماددی له سه ر وه هم و خه یه له کانی ئه و زاته هه لده ندریت. کابرای خاوه ن فکری ماددی دوا ی ئه وه ی، به پنی باوه ری خۆی، ده گات به دۆزینه وه ی یاسا ماددیه عیلمیه کانی کۆمه لایه تی، ده ست دهکا به پرۆژه دانان بۆ به ریوه بردنی کۆمه ل، سه ره له به ری پرۆژه کانیش له بیرو باوه ری خۆی هه لده نتیجیت وهک ده شرانین نه له که س ده سه لمیتی هه له ی بۆ راست بکاته وه نه گویش ده داته ئه و ته جره بانه ی که هه له ی پرۆژه کانی ده رده خه ن، سه یریش له وه دایه میله تی ئه و ته رزه جینگایه ش که

گڼيا پېزهوېي فلهسهفهبيکي ماددي دهکڼ پتر له ميلله تي جيگه ي دیکه ملکه چن بز نهو بيروړا و پرؤژه نادرستانه ي که له «زات» ي سهروکه کهيان هلهده قولې، به کوردي پتر بهردهست و رامکراوي «زات» ن لهوه ي هي «مادده» بن چونکه هيچ مادده بيک و بهرژه وهنديک خؤي له نيوان نهو ميلله ته دا نادؤزيته وه نهگه ر «زات» ي سهروکه کهيان نه يسه لمانديت. بهلام نه م حيكايه ته له وهنده دا به کؤتايي ناگات.

نوسه ران و خاوه ن فلهسه فان که دين باسي فكري زاتي و فكري «موضوعي» دهکڼ راستينيکي په کجار گه وړه و بنجي له و باسه دا هلهده بويزن، راستييه که ش له و شته په کجار بهرچاوانه يه که وا له بهر زيده ئاشکراييان نيگا بز خؤيان راناکيشن:

جودا کردنه وه ي شينوازي بير کردنه وه و بيروړا بز زاتي و مهوزووعی له نه نجامي دوايندا بينايه خ و بينرخ دهرده چيت، چونکه کابراي مهوزووعی دواي ته جره به ناچاره هر ده ي باوه ر به و بيروړايه بکات که له زات و ميشک و دهر وونيدا خؤي به راست ده نوينيت له وانه يشه نهو بيروړايه فري به سهر راستييه وه نه بيت. ته جره به و ئاکامه کاني راسته وخز نابنه بيروباوه ر له ميشکي نهو که سه ي پنيانه وه خريکه، ده شي مرؤفي خاوه ن ته جره به ي جزا جزر بروا به هله ترين ته جره به بکات، ههروه ک مومکينه ليکدانه وه ي کابراي «زاتي» له گه ل ئاکامي راسترين ته جره به دا ريک بکه ويت. به لي ده زانم نهو که سه ي رينيازي مهوزووعی ده گريته به ر پتر به لاي زانستدا دهروات، به لام هيچ مه رج نييه له و رينيازه دا هه موو جارن نيشان بپيکت که چي نهو هه موو جارن باوه ر به راستي و دروستي قه ناعه ته که ي خؤي دهکات. پني ناوي من بلنم له خؤوه دياره نهو که سه مهوزووعيه ي به هله دا چوه، بيروړايه که ي نابي مهوزووعی بيت هه رچه نده له سهر ته جره به ش هه لچه قبييت: ئا ليره دا زؤر ئاشکرايه که شينوازه مهوزووعيه که فكريکي زاتي به دهسته وه دا فکره که ش هه له يه. کابرا مهوزووعيه که ي که نيشانيش ده پيکت هه ر له رني زاته وه بروا به راستي مهوزووعه که دهکات، له وانه يه په کيکي تري مهوزووعی وه ک خؤي برواي جودا بيت له هه مان پرسياردا.

مومکين نييه مرؤف له هيچ حالنکدا له قه پيلکي زاتييه ته درچيت: نهگه ر ده ته وي فكري مهوزووعی دوور له زات بينيت سه يري ته خته و ره مزه کاني هؤشي نه ليکترؤني بکه چونکه نهو زاتيکي نييه تنکه ل به بابته بيت، که زانباري راستيشي

پې بدریت نهنجامی هره راست به دهسته وه ددات و به دهگمهنیکې وهک نه بووش نه بې هله ناکات. هه موو میقیاسیکې دیکه ی ماددیش وهک هژشی نه لیکترؤنی هه ږه که له مهیدانی خؤیدا مهوزووعی ته واوه. نه گهر له دروست کردنیاندا هله نه کرابیت ناکامی راست به دهسته وه ددهن وهک، ته رومه تر، بارومه تر، سیسمؤگراف، رادار... هتاد.

مرؤف له هه موو حالو باراندا به ناچاری مه خلوقیکې ذاتییه، هه ر نه و خه سله ته یش که زاده ی هژشیه تی یه کجار جودای دهکاته وه له گیانله به ری دیکه چونکه له واندا غه ریزه هه یه دهیانکیریت ناوناوه ینک نه بې هه ندی جانوه ر له سنووریکې ته سکدا هه لوهستی ذاتی ده بیت وهک نه و وه فایه زیده به رچاوی سهگ که له وه دهچیت بز سوودی خؤی بیت. سهگیش تا سهگ فه رق دهکات. واش ده بی جانوه وریک رق له غه یری هه لده گریت و خه ریکې توله سهندنه وه ده بیت، به لام نه مانه سه ره پای که مبوونیان چ نهنجامیکې دیکه په یدا ناکه ن سه ربه هچ شتیک بگه یه نیته وه وه یا گؤرانیک له حالو باری جانوه ره که په یدا بکات... [باسی نه و جانوه ورانه زؤری به به ره وه یه تا نه وه ی هه ندی له زاناکان باس له سایکؤلؤجی جانوه وران دهکهن، به لام لیزه دا کارمان به وانوه نییه].

مرؤف له رؤزی له دایکوبوونییه وه بوونه وهریکې ذاتییه. پنبه پنی ته مه نی جؤری خه ریکبوونی ده گؤریت. له هه ر ته مه نیکدا بیت به بابه تیکه وه خه ریک ده بیت که له و ته مه نه دا جنی بایه خ پندانی هه ست و هژشیه تی. نهک هه ر نه مه: گه لان به پنی پله ی شارستانه تییان خه ریکې گوزه ران و رابواردن و خؤشی و ناخؤشی ده بن. مهوزووعاتی جیهان له نه زه له وه هه ر نه وانن که هه ن به لام مامله تی مرؤف له گه لیاندا به پنی به ره ژوورچوونی ذاتی ده گؤریت و پینش ده که ویت.

هه رچی بابه ت و ماده و مهوزووعی جیهان هه یه ناتوانن مرؤف بیزون نه گهر تییان نه گات، که تیشیان گه بیشت به پیریانه وه ناچیت نه گهر بروا به سوودیان نه کات، برواش به سوودیان بکات خه ریکې ده رده ست کردنیان نابیت نه گهر توانای نه بیت وه یا لنی نه گهریت وه یا عه قیده ری پې نه دات خولاسه هه تا به داو خورد کردنه وه ی چالاکیی مرؤف بکه ویت بزت روونتر ده بیته وه که وا مرؤف چه ند ذاتییه و چؤن مهوزووعیه ته که شی هه ر به بزته ی زاته که یدا تیده په ریت نجا ده بیته هاندر.

ده‌بن لیزه‌دا ئه‌وه له‌بیر نه‌که‌ین که زاتی مرؤف هه‌موو دهم ئازاد نییه له‌وه‌ی ده‌یکات و نایکات. له‌گه‌لیک باردا ئازادی ئیراده تیده‌چیت وه‌ک که هه‌ره‌شه لیکردن به‌کار به‌ئیندریت وه‌یا به‌ پاره‌ دَل و ده‌روون بک‌دریت وه‌یا به‌ فه‌ندی جادوو‌گه‌رانه دَل و ده‌روونه‌که خه‌فه بک‌ریت. له‌و ته‌رزه‌ حاله‌ته‌دا زاتیبه‌تی مرؤف زۆر کز ده‌بیته‌وه به‌لام هه‌ر ده‌مینێ و هه‌ر خۆی بریار ده‌دا سه‌ر بۆ هه‌ره‌شه‌ دانه‌وینیت وه‌یا به‌ پاره‌ خۆی بفرۆشیت، مرؤفی واش هه‌یه له‌و حاله‌ته‌دا زال ده‌بن به‌سه‌ر ترسی هه‌ره‌شه‌دا و ده‌شکوژری به‌لام واز له‌ باوه‌ری ناهینیت. دیاره‌ ئه‌و ته‌رزه‌ مرؤفه‌ باوه‌ری خۆی به‌ هه‌موو دنیا ناگ‌ریته‌وه. ته‌نانه‌ت که نادرستی باوه‌ری خۆشی دۆزیه‌وه شه‌رم ده‌یگرێ وازی لێ به‌ئینیت. له‌م حاله‌ته‌دا زات ده‌گاته ئه‌وپه‌ری زال‌بوون به‌سه‌ر بابه‌تا. ئه‌وه‌ی به‌ چاری خۆشمان ده‌بینین شتی‌که دژی چاوه‌پوان کردنمان چونکه به‌ زۆر ئه‌وانه‌ی به‌ خۆیان ده‌لێن مه‌وزووعی و خاوه‌ن بیروپرای ماددی پتر له‌ خه‌لقی دیکه‌ پێ داده‌گرن له‌سه‌ر ئه‌و بیروپرایانه‌ی رۆژگار به‌ درۆیان ده‌خاته‌وه.

له‌ نیوان خاوه‌ن بیروباوه‌ره‌ ماددییه‌کاندا دوو سه‌رۆکی زیده‌ گه‌وره‌ ئه‌م لایه‌نه‌ی له‌خۆ رازیبوون و باوه‌ر به‌خۆ هینتایان له‌را‌ده‌به‌ده‌ره‌. هه‌ر له‌ پێی ئه‌م خه‌سله‌ته‌شه‌وه‌ بوون به‌ دوو رابه‌ری هه‌ره‌ گه‌وره‌ی فکری ماتیریا‌لیست چونکه‌ قسه‌کانیان زه‌رپه‌بیک گومان له‌خۆ کردن و پیدان به‌ ئیحتیمالی دوه‌میان تیدا نییه‌. ئه‌وی ده‌لێن له‌ شینوه‌ی قه‌تعی وه‌ها پته‌و و بی که‌له‌به‌ر جلوه‌ ده‌به‌ستی هه‌رچی باوه‌رینکی دیکه‌ هه‌یه له‌ته‌ک ئه‌ودا به‌ کیش و ته‌رازووی ئه‌و پووچه‌له‌ و درۆزن و ورپنه‌ و ئه‌فسانه‌ ده‌رده‌چیت.

یه‌که‌می ئه‌و دوو رابه‌ره‌ مارکسه‌ و ئه‌وی دیکه‌یان لینینه‌. مارکس و پرای ئه‌و هه‌موو زانیاره‌ بپایانه‌ی له‌ مینشکی خۆیدا کۆی کردبۆوه‌، ماده‌بینکی له‌ نووسینه‌کانیدا به‌کار ده‌هینا که‌ زاته‌که‌ی خۆی بوو، ئه‌و زاته‌ی چه‌زی ده‌کرد به‌ گۆ هه‌موو جیهانی ده‌روه‌ی قه‌ناعه‌تی خۆیدا بچیت و شه‌ری پێ بفرۆشیت. برنارد شو‌ له‌ وه‌سفی مارکسدا ده‌لی «یه‌که‌م مرؤفه‌ به‌سه‌ر به‌رزاییه‌وه‌ راوه‌ستا و بی ترس سه‌یری جیهانی کرد» به‌لام من یه‌ک ته‌عدیلیم هه‌یه له‌م قسه‌یه‌دا ئه‌ویش لێ زیاد کردنی دوو وشه‌یه‌: «... به‌سه‌ر به‌رزایی نه‌فسی خۆیه‌وه» مه‌به‌ستیشم له‌ به‌رزایی،

باوهر به‌خؤ کردن و گیانی ته‌هددی و هه‌لمه‌ت بردنه‌ سهر باوهری‌ غه‌یر و نه‌و ته‌رزه‌ خاسیه‌تانه‌یه‌، ده‌نا گه‌لیک که‌سی دیکه‌ هه‌یه‌ له‌سهر سه‌کزیکی زانستی به‌رینتر و به‌رزتریش له‌ سه‌کزی مارکس، راوه‌ستاوه‌ و پتر راستیه‌کانی جیهانی زانیوه‌ به‌لام له‌ زاتیدا را‌به‌رایه‌تی و ئیمان به‌خؤ هیتان و گیانی ته‌هددی و هه‌لمه‌ت بردن نه‌بوه‌ خه‌لقیش به‌دوا بریقه‌ی زات و بریقه‌ی قسان و بریقه‌ی به‌لینیان ده‌که‌ون نه‌ک به‌دوا بریقه‌ی راستی و دروستی که‌ زؤر جارن له‌ هه‌موو شتیک ناحه‌زتر ده‌بیت.

مارکس ده‌گه‌رئ به‌دوا باوهری پته‌وی به‌ بنگه‌ و بنج و بناوان و هه‌لی ده‌ته‌کتین و یه‌کیکی خؤی له‌ جینگه‌دا داده‌نی هه‌رچه‌نده‌ له‌وه‌شدا «هه‌له‌»ی له‌ جینگه‌ی «راست» دانابیت. نمونه‌ییکی زیده‌ بچووک و زیده‌ به‌رچاوی ئه‌م شهر به‌ دنیا فرؤشته‌ هیزشه‌ مه‌شوره‌که‌یه‌تی بؤ سه‌ر یاسا ئابووریه‌ به‌دیهیه‌که‌ی «عرض وطلب» که‌ هینده‌ی گه‌رمای هاوین و سه‌رمای زستان ئاشکرایه‌ که‌چی مارکس هات و یاساییکی وه‌ها «زاتی» خسته‌ جینگه‌ی نه‌و «موضوعی» یه‌وه‌ به‌وه‌دا که‌ نرخ‌ی شتانی گنیرایه‌وه‌ بؤ نه‌و ئیشه‌ی لینی خه‌رج کراوه‌ که‌ نه‌گه‌ر باوهری بی بکه‌ین ده‌بی کیلزی دونبه‌لان به‌ ئانه‌بیک بیت... نه‌و گله‌ی له‌ کاتی دؤزینه‌وه‌ی نه‌لماسدا هه‌لی ده‌که‌نین ده‌بی نه‌وه‌یش به‌ نرخ‌ی نه‌لماسه‌که‌ بیت... چونکه‌ دونبه‌لانه‌که‌ خؤرسکه‌ و مه‌سره‌فی گویزانه‌وه‌ی پتر تینه‌چوه‌، خؤله‌که‌ش به‌ قه‌ده‌ر نه‌لماسه‌که‌ ماندووبوونی ویستوه‌.

لیزه‌دا هه‌ر ته‌ئولینیک به‌هیندریته‌وه‌ بؤ به‌درؤخسته‌وه‌ی «عرض وطلب» و به‌راست گنیرانی بؤچوونه‌که‌ی مارکس له‌وه‌ تینه‌ر ناکات که‌وا ره‌نگه‌ ته‌ئولینیکی ژیرانه‌ بی و بایی کوشتنی کرمی گومانی ناو دلان بکات [ره‌نگه‌ نه‌شکات] خؤ نه‌گه‌ر زاته‌ له‌خؤرازییه‌که‌ی مارکس لینی گه‌رابابه‌ چ زه‌ره‌ریک له‌ مارکسایه‌تی و بیرى ماددیش نه‌ده‌که‌وت، نه‌وسا قوتاییه‌کانی مارکسیش هه‌موویان ده‌بوونه‌ محامی ده‌ستوره‌که‌ی «عرض وطلب» ده‌شیان کرد به‌ به‌لگه‌ی عیلمی‌بوونی ماددیه‌تی مارکس.

لینین چونکه‌ له‌ باریکی پتر سه‌ربه‌ چالاک‌ی و جموجوولی شؤرشگنیرانه‌ بوه‌ له‌و باره‌ی مارکس تیندا ژیا، لایه‌نی زاتیه‌تی لی دیارتره‌. لینین له‌ هه‌موو نووسینه‌کانیدا

يهك خهتى راست و بى خوارهكه و پيچهكهى بروابهخز كردن و غه يريسيوا كردنه، له وشدا رستهى وهها «زاتى» بهكار دههينيت دهبن چهند جارن لى ورد بيته وه ثنجا يا تى دهگهيت يا ناگهيت. بهراستى لينين هه موو ناحزه فكريه كانى خزى بهلاوه له ژيرووى پلهى جانه وه راندان. له وشدا يهك زه ربه زمان گرتن و وشه به پاشدان و ليگرته وه بهكار نايه نيت هه ر ده لنى باسى قاپ و قاچاخ و به ربه و سه رماوه ر دهكات. ليزه دا نمونه ييكي مهيله و اتا ئاشكرا له نووسينه كانى دههينمه وه بؤ ئه وهى بزاندريى به چ چاويكى سووك سه يريى ئه وانه دهكات كه به غه يانى پروليتاريان داده نيت. له لاپه ره 115 ى كتيبي [لينين: «عن الامبريالية والامبرياليين» - دار التقدم، موسكو-1971] ئه م جهه ننه مه دهخويننه وه:

ولكن جميع هؤلاء الكاوتسكيين، وهيلفدينغ والوكيين، ومارتوف وشركاه، هم، فى الواقع، متفائلون... من الانتهازية. وكل المسألة هنا.

ان البروليتاريا هي نتاج من الرأسمالية، الرأسمالية العالمية، لا الاورويبيه وحسب، ولا الامبريالية وحسب، ويقينا ان «البروليتاريا» «ستكون» واحدة على النطاق العالمي، بعد خمسين سنة او قبل خمسين سنة - تلك نقطة تفصيلية في هذا النطاق - وبها سنتنصر الاشتراكية- الديمقراطية الثورية «بصورة لامرد لها» ولكن، ليس المقصود ذلك ايها السادة الكاوتسكيون، انما القصد انكم الان في البلدان الامبريالية الاورويبيه، تزحفون على بطونكم امام الانتهازيين الذين هم غرباء عن البروليتاريا بوصفها طبقة، والذين هم خدم البرجوازية وعمالؤها، وناقرو نفوذها وتأثيرها. واذا لم تتحرر الحركة العاملة منهم، ظلت حركة عاملة برجوازية. إن دعايتكم «للوحدة» مع الانتهازيين، مع ليغن ودافيد، مع بليخانوف او تشخنكيلى، وبوتريسوف، وغيرهم واضراهم، انما تعني، موضوعيا، الدفاع عن استعباد البرجوازية الامبريالية للعمال بوساطة خير عملائها في صفوف الحركة العاملة. إن انتصار الاشتراكية الديمقراطية الثورية على النطاق العالمي أمر محتم إطلاقاً، ولكنه سيجري وسيجري، يقوم وسيقوم ضدكم فقط. وسيكون انتصارا عليكم».

ئه وشانه‌ی له‌سه‌ره‌وه به خه‌تی ره‌ش نووسراون له نووسینه‌که‌ی لینی‌ندا خه‌تیان له ژیر کیشراوه، نووسینه‌که‌ش هی سالی 1916 یه.

به‌شیک‌ی ئه‌م توندوتیژییه پینداویستی مه‌وزووعه، به‌شیک‌یشی هی زاته خورت و سه‌رکه‌شه‌که‌ی لینی‌نه، هه‌رچی نووسینیکی‌شی من دیتیتیم له و جزیره‌یه. تیکه‌لبوونی زاته‌که له‌گه‌ل مه‌وزووعه‌که چاک بیت یا خراپ بیت لیره‌دا لینی نادویم، ئه‌وه‌ی مه‌به‌ستمه‌ته‌ن‌ها ر‌وون کردنه‌وه‌ی لایه‌نی زور به‌رچاوی «زاتی» بوونی بیرو‌رای ئه‌وانه‌یه له به‌ره‌ی ماتیریالیست‌ن. نه‌ختیک وردبیته‌وه ده‌بینی مرؤفی وه‌ک لینی‌ن که هه‌ل‌وه‌ستی «ئه‌وپه‌ر» ی له کومه‌لایه‌تیدا هه‌یه وا به‌راشکاوی ده‌ویزی ئه‌و هه‌موو خه‌لقه له‌و هه‌موو هه‌لوه‌ستانه‌دا [له سه‌رله‌به‌ری کتیبه‌که و گه‌لینکی دیکه‌ی وه‌ک ئه‌و] له هه‌موو روینکه‌وه ریسوا بکات.

سه‌یری چۆن له کۆتایی قسه‌کانیدا هه‌ر ده‌لنی له ئامانجی بنجی‌ی شۆرپی پرۆلیتاریا، که به‌زاندنی ئیمپیریالیزمه، دوور ده‌که‌ویته‌وه و ده‌لکی به‌زاندنی ئه‌و که‌سانه‌ی شۆر‌شگین‌ی سۆشیالیستی ته‌واو نین [سیجری و سیجری، یقوم و سیقوم ضدکم فقط- ئه‌م «فقط» هه‌رچی هیزی ئیمپیریالیزم و بۆرجوازیه‌تی هه‌یه له حیسابانیان ده‌رده‌هاوین‌یت. زاتیبه‌ت له‌مه‌ پتر مومکین نییه‌].

به‌لای منه‌وه، وا ده‌زانم به‌ لای واقیعه‌شه‌وه، هیزی هه‌ره‌ گه‌وره‌ی مارکسایه‌تی و لینی‌نایه‌تی له زاته‌که‌ی خۆیان و له‌لایه‌تی روحانیه‌تی فه‌لسه‌فه‌که‌یانه‌وه په‌یدایه‌ نه‌ک له‌وه‌ی پنی ده‌لین لایه‌نی ماددیه‌ت و زانستایه‌تی، هه‌ر ئه‌مه‌ش بوو وای کرد به‌ده‌نگ هاتنی پارته‌ کۆمیونیسته‌کانی ده‌ره‌وه‌ی ده‌سه‌لاتی سۆقیه‌ت ده‌یان سال له کاتی خۆی دوا بکه‌ویت. هه‌ر ئه‌مه‌یشه‌ وا ده‌کات تازه‌په‌ره‌وی کۆمیونیزم له جینگه‌ییکی وه‌ک کوردستانی عیراقددا پتر له سۆفی گه‌رمه‌ته‌ریق جه‌زبه‌گرتوو ده‌بیت بز ئه‌و فه‌لسه‌فه‌یه‌ی که‌ جارئ هه‌ر تیی ناگات چ ده‌لنی. گومانم نییه‌ له‌وه‌دا که کۆمیونیستیکی ئه‌وتزیی ئه‌م قسانه‌ ده‌خوینیته‌وه هه‌مان حاله‌تی خۆ و ن کردنی دووچار ده‌بی که له کاتی جنیودان به‌ شیخی ته‌ریقه‌ت دووچاری مریده‌که‌ی ده‌بی، که‌چی ئه‌وه‌ی گوتومه‌ شتینک نییه‌ هه‌یج که‌سیکی مه‌وزووعی زویر بکات چونکه‌ سه‌دییکی ئه‌وه‌م نه‌گوتوه‌ که کۆمیونیست له‌سه‌ری زمانیه‌وه به‌ هه‌موو دنیای ده‌لنی.

ئه‌وانه‌ی که له ماددیه‌تی ته‌قلیدی زۆر تینه‌لناکشین. به عاده‌ت، گه‌لێک مه‌وزووعی ترن له‌و ماددیه‌ ته‌قلیدیانه‌ی که به‌ غه‌یری بیرورای خزیان هیچ نرخیک و بایه‌خیک ناده‌ن، بگره‌ ئه‌گه‌ر له‌ ناچاریه‌وه‌ نه‌بن هه‌موو بیروباوه‌ریکی نا‌کۆمیونیست به‌ پووچه‌ل و پاشکه‌وتوو و چه‌وسینه‌ره‌وه‌ داده‌نیت، له‌ سه‌ره‌تای فه‌لسه‌فه‌که‌شیانه‌وه‌ گوتراوه‌ و نووسراوه‌ هه‌موو بیرورا و بزووتنه‌وه‌یه‌کی غه‌یری مارکسی پینه‌پێ ده‌بن له‌ناو بچێ. ئه‌مه‌ش به‌ فه‌رمانی میژوو داده‌نێن. نامه‌وزووعیه‌تی ئه‌م باوه‌ره‌ له‌وه‌وه‌ دیت که نه‌ خزی ئه‌و چاکه‌ و ئه‌و راسته‌یه‌ ئیدیعی ده‌کات نه‌ غه‌یری خۆشی هه‌موویان ئه‌و به‌ده‌ و ئه‌و هه‌له‌یه‌ن که لێی کردوون به‌ ته‌مغه‌ی حه‌تمیه‌ت. مه‌وزووعیه‌تی باوه‌ری دیکه‌ که زۆر تینه‌لناکشیت له‌ ماددیه‌ت ئه‌ویش له‌وه‌وه‌ دیت هه‌موو چاکه‌ و راستی دنیای به‌ به‌ر خۆی هه‌لنه‌بریه‌وه‌، به‌دی و هه‌له‌شی نه‌کردوه‌ به‌ شه‌قل و دروشمی غه‌یری خۆی. له‌به‌ر ئه‌مه‌ ده‌رگه‌ی مه‌وزووعیه‌ت له‌ باوه‌ره‌ ماددیه‌که‌ داخراوه‌ ناتوانی مه‌ودا بدات به‌ ته‌ع‌دیل و راست کردنه‌وه‌یه‌کی که ته‌جره‌به‌ ده‌یکات به‌ پنیوست چونکه‌ خزی ناچار کردوه‌ به‌ به‌رده‌وامبوون له‌سه‌ر قه‌ناعه‌ته‌کانی با هه‌موو رۆژه‌کیش ده‌یان هه‌له‌ی لی ئاشکرا بێت.

لایه‌نه‌که‌ی دیکه‌ به‌م جۆره‌ ته‌سکپنوه‌یه‌ خزی به‌ تاکه‌ ئیحتیمالی «راست و چاک» نه‌به‌ستۆته‌وه‌، له‌ مه‌یدانیکی به‌رفه‌ره‌وانه‌وه‌ سه‌یری جیهان ده‌کات و ئیحتیمالی هه‌له‌بوونی خزی و راستبوونی غه‌یری خزی له‌ حیساباندا ده‌هیلێته‌وه‌. هه‌ر بزیه‌شه‌ فکری ماددی له‌ سینه‌ری ده‌سه‌لاتی غه‌یری خۆیدا ده‌توانی گه‌شه‌ بکات و بشکات به‌ حوکم، ئه‌گه‌ر باوه‌ره‌کانی دیکه‌ش وه‌ک ئه‌و هه‌موو جیهانی غه‌یری خزی به‌ غه‌یان دانا‌با نه‌یده‌هیشته‌ ماددیه‌ته‌که‌ هه‌ناسه‌ هه‌لینیت وه‌ک که‌ ماددیه‌ته‌که‌ له‌ یه‌که‌م رۆژی گه‌یشتنی به‌ ده‌سه‌لات هه‌موو باوه‌ریکی غه‌یری خزی ته‌فروتونا و تاوانبار ده‌کات. که‌ ده‌لێن «حه‌تمیه‌تی سه‌رکه‌وتنی فکری ماددی» له‌م راستیه‌وه‌ هیز و ده‌رگرت نه‌ک له‌به‌ر ئه‌وه‌ی فکری ماددیه‌که‌ به‌چکه‌ شه‌ریعه‌ نازداره‌که‌ی به‌ره‌وپنشه‌چوونی کۆمه‌لایه‌تییه‌.

له‌و ولاتانه‌ی به‌ره‌ی کۆمیونیست تیندا ده‌سه‌لات و ده‌رگرت هه‌رگیز پاراستنی خزیان ته‌سلیم به‌ «برپاری میژوو و حه‌تمیه‌تی چاره‌سه‌ر کردنی سزشیالیست» نا‌که‌ن، به‌ پینچه‌وانه‌ و هه‌ا خزیان پرچه‌ک ده‌که‌ن و حیزبایه‌تی ده‌سه‌پێتن و غه‌یری خزیان

که‌نه‌فت ده‌که‌ن هر ده‌لنی بریاری میژوو دژی خزیان ده‌رچوه. لیره‌شدا نه‌و به‌هانه‌یه‌ی که کز میونیسته‌کان ده‌یهیننه‌وه بژ سه‌رکوت کردنی غه‌یری خزیان به‌وه‌دا که گویا نه‌مه تاکتیکه بژ خز پاراستن دژی دوشمنه‌کانیان. نه‌م به‌هانه‌یه چ بایه‌خینکی نییه چونکه که‌س رینی لئ نه‌گرتوون بژ خز پاراستن دژی بیگانه له‌شکر و ئاتۆم و گواله‌به‌ند و تیغه‌ندیش پیکه‌وه بنین، نه‌وه‌ی جینی گله‌یه سه‌رکوت کردن و ده‌مکوت کردنی میله‌ته‌که‌ی خزیانه که سه‌د سالیس له‌گه‌یشتیان به‌ده‌سه‌لات هر نایه‌لن ورته‌ی له‌به‌روه‌ه بیت.

نه‌گه‌ر راسته‌ گۆرانی چه‌تمیی میژوویی، جیهان به‌ره‌و کز میونیزم ده‌بات با نه‌وانیش وه‌ک ده‌وله‌تینکی که‌مه‌سه‌لاتی وه‌ک دانمارک و سویره نه‌ختیک رینگه به‌و چه‌تمییه‌ته بدن له‌خزوه و بی بگره بیسته بال به‌سه‌ر میله‌تدا به‌یتیت. هه‌له‌ت ده‌زانم رینبازی مرؤف به‌ره‌و که‌م کردنه‌وه وه‌یا نه‌هینشتی جودایی رینکاری ژیانی تاک و چین ده‌پوات، هه‌رچه‌ند نه‌مه‌ش نه‌گه‌ر به‌ رینگه‌ی ئاساییدا به‌ره‌و ته‌تیق برّوا ره‌نگه زۆر بخاییتتی، نه‌مه ده‌زانم و باوه‌رم هه‌یه بی نه‌مه گۆزه‌ران مومکین نایی به‌لام نه‌مه‌رجه پیک هاتنی به‌کسانی و دادی کۆمه‌لایه‌تی له‌ رینی دیکتاتوریه‌تی پرۆلیتاریاوه بیت [که هه‌رگیز پرۆلیتاریاش له‌ ولاتی کۆمیونیست له‌ ره‌عیه به‌ولاره نه‌بوه] نه‌ راستیشه گویا هه‌موو بیروراییکی باسی داد و به‌کسانی ده‌کات نه‌گه‌ر مارکسی نه‌بی درۆ و ده‌له‌سه و خیانه‌ته.

چی کۆمیونیسته‌کان به‌ میرات له‌ نه‌زه‌ریه‌ی مارکسی لینینیان پئ گه‌یشتوه له‌ زاتی نه‌و دوو شو‌رشیگیره‌وه زه‌نه‌ی کرده‌ پتر له‌وه‌ی راسته‌وخز به‌ جۆگه‌له‌ی چه‌تمییه‌تی میژوودا له‌ رینی مینشکی نه‌و دوو که‌سه‌وه بۆیان بووبیت به‌مه‌شخه‌ل. بینگومان نه‌و بیرورایانه‌ی که‌ مارکس و نه‌نگلز واده‌نوینن زاده‌ی رووداو و کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری و میژوون، تیکه‌ل به‌ زاتی نه‌وان بوون و به‌شینکی زۆری باوه‌ری شه‌خسی نه‌وانیان له‌گه‌ل خزیاندا کرد به‌ ناوه‌رۆکی نه‌زه‌ریه‌.

که‌ ده‌لین نه‌گه‌ر مارکس نه‌با به‌کینکی دیکه نه‌زه‌ریه‌که‌ی داده‌رشت، له‌م گوته‌یه‌دا راستینکی به‌قه‌ده‌ر ئاسمان ئاشکرا و به‌رین ده‌شارنه‌وه: به‌لی خه‌لقی دیکه ده‌بوو، هه‌شبوو، ماددییه‌تی میژوویی و ده‌وری پرۆلیتاریا... و هتاد بکات به‌ نه‌زه‌ریه‌ به‌لام له‌وانه بوو پنه‌ندی نه‌بیت به‌و مارکسایه‌تی‌یه‌ی ده‌یناسین و ده‌یزانین چونکه

جوداوازی نیوان فەلسەفان زۆر بە ئاسانی و بە لیک ترازانیککی کەم پەیدا دەبیت و ئاکامی یەكجار گەوره‌ش دادەهینتیت، بە نمونە ئەگەر ئەو کەسە لە جیگەیی مارکس دەبوو بە داهینەری ماددیەتی جەدەلی تەنھا فەقەرەیی دیکتاتۆریەتی پڕۆلیتاریایی لە نەزەریە کەم کردبایەو. وەک بەو دواویە پارتی شیووعیی فرەنسەیی کردی، سەرلەبەری بزووتنەو هی شیووعی دەگۆرا، لەوانە بوو ئەوسا پلخانۆف جیی لینی گرتباو، ستالین پەیدا نەبێ. بەرەیی یەگگرتوی شیووعی و سۆشیالیستان جیهانیتەر و پتەوتر و هەمیشەبیتەر بوویایە، نازی نەگاتە حوکم [بە یەگگرتنی کۆمیونیستەکان و سۆشیالیستەکانی ئەلمانیا].... دەیان پاشەکشەیی نەزەریەش کەوا، لەبەر چەپەرەویەکی تیندایە، بەناچاری بە مل دەولەتە کۆمیونیستەکاندا دیت بیلزوم بایە [هەرچەند بە زمان و بە نووسین دان بەو پاشەکشانەدا ناهینن، بەلام لە چاوی نووستوش دەچەقن...].

بینگومان هەموو ناواقعیەتیکی کە لە نەزەریە کۆمیونیزمدا هەیه کاری ئەو زاتانەیه کە دانەهینتاو و پشت لە ماددیەت و مەوزووعیەتی شە کۆیا ناوەرۆکی نەزەریە کەیه. لە تەجرەبەیی رۆژانەماندا دیتوومانە، لەو کاتەدا کە بەریکی غەیری کۆمیونیست هەلۆستیککی خۆبەختکەرانی و دلسۆزانە و راست و دروستیان هەبوو، لەپەر هیرشیان براووتە سەری لەلایەن بەرەیی کۆمیونیستەو بەدەست و بە زمان و بە قەلەم و بە دروشم، زۆر جارانی هیرشی کۆمیونیستەکان دەنگدلیتر و پاتەوپاتتر و بریندارکەتر بوو لە هی ئەو حکومەتە رەجعیەیی کە هەلۆستە کە دژی بوو. لەو تەرزە حالەتەدا کە لایەتی خاوەن هەلۆستە کە چ تاوانیککی نەبووبیت، یا دەبێ بلیین لایەنە کۆمیونیستە کە لەبەر بەدی و هەلەیی خۆی هیرش دەبات، یا دەبێ بلیین لە تیوەرمانیککی زاتی دوو لە مەوزووعیەتەو گومانی بەد لە غەیری خۆی دەکات چونکە ئەگەر وا نەلین ئەوسا لە باشتترین ئیحتمالدا دەبێ نەخۆشی نەفسی ئەو کارە نارەوایەیی پێ بکات. بۆیەش ئەمە باشتترین ئیحتیماله چونکە کە هۆی هیرشە کە بەدی و هەلەیی بیروباوەر نەبوو. تیوەرمانی زاتی نەبوو، نەخۆشی نەفسی نەبوو دەمینیتەو تەنھا هۆی جیبەجێ کردنی فرمانی بیگانە. ئەو کەسە و ئەو لایەنەیی بە خۆرایی هیرشی دەبریتە سەر باشتترین بەلگەیه بۆ سەلمانندی مەوزووعینەبوونی لایەنی هیرشەبەر، کە مەوزووعیەتی ش لە نیواندا هەلستا هەر

ده‌مینیتیه‌وه هژی زاتی راقه‌ی ئه‌و هیزشه بکات چونکه ئه‌وه‌ی راستی بئ، نه‌خۆشی نه‌فسی و فرمانبه‌رداری بیگانه‌ش هه‌ر ده‌گه‌رپته‌وه بز هه‌لوه‌ستی زاتی به‌لام له‌ حاله‌تی بیگانه‌نه‌وازیدا هه‌لوه‌سته زاتییه‌که به‌ چاوی کراوه‌ویه نه‌ک وه‌ک نه‌خۆشی نه‌فسی که نه‌خۆشه‌که هه‌سته به‌ خۆی ناکات.

ره‌نگه‌ بگوترئ له‌و حاله‌تانه‌دا که بیرکردنه‌وه‌ی ده‌روون و هه‌لکه‌وتی ده‌ره‌وه‌ی وجودی مرؤف به‌کسان بوون ریگه‌ نامینئ بز تیخویندنه‌وه‌ی ده‌وری سه‌ربه‌خۆی زات، به‌لام ئه‌م لیکدانه‌ویه تۆزالی سه‌ره‌وه‌ی راستی و واقعی ئه‌نگاوتوه چونکه ئه‌وه‌ی مرؤفه‌که ده‌بزوینئ بریاری زاته‌که‌یه‌تی، له‌گه‌ل واقعی به‌کسان بئ یا به‌کسان نه‌بئ. من که تینوو بووم و له‌ دووره‌وه بریقه‌یینکم دیت و به‌ ناوی تیگه‌یشتم، بز ئه‌و بریقه‌یه ده‌چم به‌ پپی بریاری زاتی خۆم و به‌ نیازی ئاو خواردنه‌وه، له‌وه به‌و لاوه ده‌شی بریقه‌که هی ئاو بیت و ده‌شی هی شتیکی دیکه بیت وه‌ک شووشه و ئاسنجاو. پاسه‌وان که له‌ شه‌وی تاریکدا تارمایی دیت، تفه‌نگی پپوه ده‌نی ئیتر له‌وانه‌یه تارماییه‌که هی دز بیت له‌وانه‌شه هی باباییکی بئ خه‌تا بیت وه‌یا هی براده‌ریکی خۆی بیت وه‌یا هی ئاژه‌ل بیت وه‌یا ره‌شکه‌وپیشکه‌ی چاو بیت.

هه‌لبه‌ت به‌راوه‌ی نزیکبونه‌وه‌ی بریاری زات له‌ پینداویستی واقعی بریاره‌که «مه‌وزووعیتر» ده‌بیت به‌لام هه‌رگیز خوازی زاته‌که ناپووچیتته‌وه به‌وه‌دا که له‌گه‌ل واقعی گونجاوه چونکه هه‌میشه بریاره‌که له‌ زاته‌وه ده‌رده‌چیت نه‌ک له‌ واقعی ده‌ره‌وه‌ی زات. زۆر جارن ده‌گوترئ به‌رژه‌وه‌ندی ماددی خه‌لک دینیت و ده‌بات ئه‌م گوته‌یه‌ش وه‌ک به‌لگه‌نه‌ویست حساب ده‌کریت به‌لام فیئیکی گه‌وره‌ی تیندایه بئ ئه‌وه کهس مه‌به‌ستی بیت له‌و گوته‌یه‌دا فیئ بکات. بز ئه‌وه‌ی گوته‌که راست بیت و فیئلی تیندا نه‌مینیت ده‌بئ بلین مرؤف به‌رژه‌وه‌ند له‌ چدا ببینیت ئه‌و ده‌کات ئیتر ره‌نگه‌ به‌رژه‌وه‌نده‌که ماددی بیت یا مه‌عنه‌وی بیت [حه‌ج، نوێژ، پیتاکدان، خۆبه‌خت کردن...]. وه‌یا به‌رژه‌وه‌ندیکی مه‌وه‌وم و دززن بیت، ته‌نانه‌ت له‌وانه‌یه مرؤف شتیکی به‌ به‌رژه‌وه‌ند بزانی‌ت و بیکات که‌چی گه‌وره‌ترین هه‌له‌ی کوشنده‌ی هه‌موو ژیا‌نی بیت. واش ده‌بئ مرؤفه‌که ده‌زانئ له‌ رووی سوودی ماددیه‌وه فلانه‌ شت به‌کجار خراپه‌ که‌چی به‌ پاله‌په‌ستۆی هه‌ستیکی دیکه گوی ناداته سوود و زیان و چه‌ندوچۆنی ئه‌و شته و بئ دوودلی، به‌ شانازییه‌وه ده‌یکات.

ئەم حالەتانه و هەزاران و ملیۆنان حالەتی دیکە‌ی وەک ئەوان لەبەر چاومانن و هەمووشیان هەر ئەو دەسەلمینن کە رەفتاری مرؤف وەک هۆشی ئەلیکترۆنی و تەرمزتر نییه بە شیوه‌بینکی ئالی فەرمانی سروشت و ده‌وروبه‌ر جینه‌جی بکات، وەک گیانلەبەری دیکە‌ش نییه بە پنی حوکمی غەریزه‌ی ساده بجمیت و بچوولیت: له مرؤفا «زات» هه‌یه ویتە و شەبەنگ و واتا و نرخ و سوود و زیانی جیهانی دەرەوه‌ی خۆی پێدا تێدەپەریت و بە جۆریک له جۆران هەڵدەسەنگیندریت و بریاری بۆ دەرده‌چیت، هەر کاتیکیش ئەو زاتەت له مرؤفا کوشت و هیا بێدەسەلاتت کرد و هیا فیلت لێ کرد مرؤفایه‌تیه‌که‌ی داده‌لەنگیت تا ئەو راده‌یه‌ی که یه‌کێک به‌خه‌وی مغناتییسی ده‌خه‌ویندریت جل‌ه‌وی زاته‌که‌ی ده‌که‌ویتە دەست یه‌کیکی تر و ئیراده‌ی نامینیت. شیت مافه‌ نازاده‌کانی مرؤفایه‌تی نابیت چونکه زاتی هۆشدارێ نییه له کاریان به‌ینیت. منداڵ هه‌موو ئەو مافانه‌ی که به‌ندن به «زاتی ته‌واو» هه‌ لێی ده‌گیریته‌وه تا ده‌گاته پله‌ی مرؤفایه‌تی ته‌واو.

هه‌موو فیلبازه‌کانی جیهان چ له‌ مه‌یدانی سیاسه‌ت بن چ له‌ ئاین چ له‌ ئابووری چ له‌ هەر شتیکی دیکه‌ بن له‌ ربی په‌کخستن و کول کردنی زاتی ئەو خه‌لقه‌ی فیلبان لێ ده‌کەن ده‌گەن به‌ ئامانجیان ئیتر له‌وه‌دا جۆره‌ها هۆی په‌کخستن و کول کردنی زات به‌کار دیت هەر له‌ چاوبه‌سته‌کێ و به‌لێنی درۆزنه‌وه تاکوو ده‌گاته‌هه‌بس کردن و کوشتن و تۆقاندن، که زاته‌که‌شی په‌کی که‌وت و نه‌یتوانی وه‌یا له‌ بیرێ چۆه‌ رازی نه‌بیت و ده‌ست بکاته‌وه، سامانه‌که‌ی و خیر و خۆشیه‌که‌ی ده‌بیته‌ هی ئەو که‌سه وه‌یا ئەو لایه‌نه‌ی سواری زاته‌که‌ی بوه.

تۆ سه‌یری شیخی ته‌ریقه‌تی ساخته‌چی بکه‌ چۆن دل و ده‌روونی ده‌رویشه‌که‌ی خۆی داگیر ده‌کات، له‌وه‌ش به‌ولاوه‌ چۆن ده‌رویشه‌که‌ گر ده‌خوا له‌ ولات تا لوقمه‌ینک په‌یدا ده‌کات و ده‌یخاته‌ زاری شیخه‌که‌یه‌وه. له‌ سیاسه‌تیشدا دیتومه‌ و تۆش دیتوته‌ گه‌نجی تازه‌پینگه‌یشتووی بیته‌جره‌به‌ وەک ده‌رویشی شیخه‌که‌ گیانبازی بۆ سه‌رۆکی خۆی کردوه تا سنووری خۆ به‌ قوربان کردن. به‌هه‌مه‌حال هینده‌ی به‌دیه‌یه‌ ئاشکرایه، تۆ که‌ دل و میشکی یه‌کیکت بۆ خۆت دزیه‌وه هه‌موو شتیکی ده‌بی به‌ هی تۆ. بۆ ئەوه‌ی ئاگاشمان له‌ هه‌موو سه‌روبه‌ریکی ئەم لیکدانه‌وه‌یه‌ بیت پیویسته‌ ئەو بزانی که به‌ هۆی خه‌ریکیوونی جه‌رده‌ی فکر و فیلباز و باخه‌لێر به‌

به‌رژه‌وه‌ندی ماددییه‌وه مامله‌ته‌که و فیئل لیکردنه‌که لایه‌نی زاتی نادۆرینیت، به پیچه‌وانه لئی زیاد ده‌کات چونکه کابرای فیئل‌یکراو ماده‌ده ده‌دۆرینیت. دیاره له رینی کویر کردنی زاتیشیه‌تی مال دۆراندنه‌که‌ی لئ خۆش دیت.

لیرده‌ا وا به‌چاک ده‌زانم قسه‌ییکی پیشووتری خۆم به‌ینمه ناو ئەم لیکدانه‌وانه به نیازی پتر روون کردنه‌وه‌ی بابته و، تاراده‌یینکش، پتر روون کردنه‌وه‌ی قسه‌که خزی.

له لاپه‌ره 32ی به‌رگی سینییه‌می کتیبی «حاجی قادری کزیی» له ئاست موناقه‌شه‌ی هه‌ندی بیروباوه‌ری ته‌سکپنوی ماددی ئەمه‌ی خواره‌وه ده‌خوینیته‌وه:

«تیکرای ئەو بیروباوه‌رانه‌ی وا ده‌زانن شی کردنه‌وه‌ی میژوو به شتیوازی ماددی بریتیه له دۆزینه‌وه‌ی پنه‌وه‌ندی ماددی ره‌ق و زه‌ق و به وه‌زن و سه‌نگ خۆ ده‌دزنه‌وه له واقیعیکی کۆمه‌لایه‌تی گه‌لیک گه‌وره‌تر و به‌رینتر و قوولتر و ئالوزکاوتر و به‌گیروگرفتتر له‌و واقیعه‌ ساده‌یه‌ی که به موعاده‌له‌ی ریازی و پنه‌وانه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی بازارپی و راسته‌حیسابی کرین و فرۆشتن و سوود و زیانی مامله‌تی رۆژانه شی ده‌کرتیه‌وه: هه‌روه‌ک مرؤف بریتی نییه له شنیست کیلۆ ئاو و ده کیلۆ خوی و چه‌ند کیلۆیه‌ک ئاسن و خه‌لووز و گه‌چ که نرخ‌ی هه‌موویان له دوو دینار تیپه‌ر ناکات هه‌روه‌ها کۆمه‌لایه‌تیش بریتی نییه له چه‌ند ده‌ستووریکی ساده‌ی بن قوولایی و له‌سه‌ر زه‌قایی ماده هه‌لچه‌قیو.

مرؤف و کۆمه‌لایه‌تی به هزی ئەو تاییه‌تیه به‌کجار بیمانه‌ندانه‌ی که له هه‌موو جیهانیان جوداواز ده‌کاته‌وه به سروشت و گیانله‌به‌ریه‌وه، له شتیوه‌ییکی زۆر ئالوزکاو و سه‌یر و گرینیاویدا، پتر له ده‌روونی خۆیاندا رووچوون نه‌ک له ماده. ته‌جربه‌ی رۆژانه‌ی ده‌یان و سه‌دان و هه‌زاران ساله ئیسپاتی ئەوه ده‌کات مرؤف و کۆمه‌لایه‌تی ره‌گی پنه‌ندیان به وجوده‌وه له توژالی سه‌ره‌وه‌ی ماده‌وه رۆ ده‌چیت به‌ره‌و ناخی ناوه‌رۆکی خۆیدا؛ هه‌روه‌ک گیا له زه‌وی و ئاو و هه‌وا و تیشکی رۆژه‌وه ماده‌ی مردوو و هه‌ر ده‌گرنیت و ده‌یکات به ماده‌ی زیندوو (عضوی) هه‌روه‌هاش مرؤف له ده‌وربه‌ری ماددی و

به‌رژه‌وه‌ندی گوزهران و هۆیه‌کانی مانه‌وه‌ی نوع و دیارده‌کانی سروشت و هه‌زاران ماکی بزۆینه‌ری چه‌رخ و مه‌نگه‌نه‌ی ژیان و بوون به‌سه‌ربرده‌وه که‌رسته‌ییکی خامی سه‌ره‌تایی ده‌داته به‌ر هه‌نزه زگماکه‌کانی بیئه‌ژماری هه‌ست و زانین و هۆش و سۆز و به‌زه‌یی و رقبوونه‌وه و به‌ خۆدا شکانه‌وه و ترس و ئازایی و نه‌زانین و به‌سه‌هوو چوون و بیرری چه‌وت و ئیشان و بیه‌ئیزی و خۆشی و نه‌خۆشی و جینس و ته‌ماع و چه‌په‌سان و چه‌ند هه‌زاران خاسیه‌تی تری ئاشکرا و بزۆری مرؤفایه‌تییه‌وه، له‌وه‌وه کیانیکی ماددی - مه‌عنه‌وی - عه‌قلی - عاتیفی - مه‌نتیقی - غه‌یبی - ته‌مه‌عکارانه - خۆبه‌ختکه‌رانه‌ی ره‌نگاو‌ره‌نگ و هه‌زار ئاواز و ده‌ ده‌رگه و ده‌ریبونه‌ی لێ دروست ده‌کات که هه‌ر به‌کێک له‌و باریکه‌ ره‌نگایانه‌ی لێی ده‌بیته‌وه و تنی ده‌که‌نه‌وه جیلاوجیلی زانا و پسپۆر و پشکنه‌ر و لیکۆله‌ره‌وه خه‌ریک ده‌کات و به‌شه‌ریان دینیت و لیکتریان نزیك ده‌کاته‌وه و دووریان ده‌خاته‌وه و پیلان دینیته‌وه تاکوو له‌ ئاکامی ئه‌و شه‌ر و ئاشتبوونه‌وه‌یه‌یاندایه‌سه‌ر شتیکیان هه‌لده‌وه‌ستینیت که له‌وانه‌یه به‌ته‌واوی پیچه‌وانه‌ی راستی بێت و له‌وانه‌یشه‌ جه‌رگه‌ی چه‌قیقه‌تی گرتبینه‌وه».

ئه‌م لیکدانه‌وه‌ی ناو کتیبه‌که‌ی «حاجی قادری کۆبی»، وه‌ک ئیزه‌کانه، مرؤف له‌ جیگه‌ی راستینه‌ی خۆیدا داده‌نیت و ده‌یداته‌وه به‌ هه‌موو ئه‌و کاریگه‌رانه‌ی که له‌ زاتی خۆیدا زگماکه و ئه‌وانه‌ی له‌ سروشتدا ده‌بنه‌وه به‌ هانده‌ری زاته‌که وه‌یا له‌ ئاکامی په‌یدابوونی کۆمه‌لایه‌تی به‌ هه‌موو لایه‌نه‌ ماددی و مه‌عنه‌وییه‌ چاکه‌کان و به‌ده‌کانیه‌وه بۆته‌ کاریگه‌ر و هانده‌ر و په‌کخه‌ر. ئه‌گه‌ر کورده‌غیره‌تی و کورتبینی و ته‌عه‌سوب لێمان بگه‌رێ زۆر چاک ده‌زانین تاکه‌ هۆی به‌رژه‌وه‌ند و ته‌ماع و ماده‌ ناتوانی تێمان بگه‌یه‌نی بۆچی جوداوازیی زمان خه‌لقی شاریک به‌ته‌واوی ده‌کاته دووکه‌رتی سه‌ره‌به‌ر بێ ئه‌وه‌ی ده‌وله‌مه‌ندایه‌تی و هه‌ژاری بتوانی له‌وه‌دا ده‌وری هه‌بێ؟ بۆچی دوو برای داک و بابی یه‌کیان ده‌بیته‌ چه‌په‌رۆ ئه‌وی دیکه‌شیان ده‌چیته‌ خه‌نده‌قی به‌رانبه‌ر، خۆ هه‌تا بمانه‌وئ نمونه‌ی یه‌کسانی و هاوچوونی ده‌وروبه‌ر بینه‌وه له‌ برایانمان چاکتر چنگ ناکه‌وئ؟ بۆچی زۆر له‌ به‌چه‌که‌ ئاغاکانی دزه‌یی،

دوای شه‌ری دوهم، بوون به شیووعی و هژیه‌کی به‌رچاوی بزووتنه‌وه فه‌لاحیه‌که‌ی دزییاتی سالی 1953 له‌وانه‌وه ده‌رکه‌وت؟

فه‌لاحی دزه‌یی له‌ کاتی ته‌سویه‌ی زه‌وی که هینستان رابه‌ری سیاسی به‌ره‌ی چه‌پیان تیدا په‌یدا نه‌بووبو له‌ خۆیانه‌وه ملکا‌یه‌تی زه‌ویه‌کانیان بز نا‌غاکان ئیسپات کرد و نه‌میستوه که‌سیان له‌سه‌ر زه‌وی هه‌رای نابیته‌وه، مه‌گه‌ر کینشه‌ی عاده‌تی که‌وا له‌ نیوان فه‌لاح و فه‌لاحیش په‌یدا ده‌بی بی ئه‌وه‌ی بی‌نی چینیایه‌تی لی بیت؟ بزچی فه‌لاحی مسلمان کچی خزی نادات به‌ فه‌لاحی گاور؟ بزچی پیاوینکی عاده‌تی لاهۆر، کابول... دلیان نایه‌ت بابی دوو دینار له‌ پیتاو به‌رژه‌وه‌ندی گشتی ماندوو بن که‌چی به‌ کویره‌وه‌ری چه‌ند سه‌د دیناریک په‌یدا ده‌که‌ن و ده‌چن بز حه‌ج؟ زۆر جارن له‌ ئاست ئه‌م پرسیاره‌دا گویت لی ده‌بی ده‌لین کابرای هه‌جکردوو دوای گه‌رانه‌وه به‌ هزی که‌شیده‌ی سه‌ریه‌وه باشتر ده‌توانی له‌ مامله‌تدا فیل له‌ خه‌لق بکات، واش تیده‌گه‌ن ئه‌م وه‌رامه‌ فززه‌ی لایه‌نی ئایینی بری و ماددییه‌ته‌که‌ی به‌ ئیسپات گه‌یاند!!

ئه‌م خه‌یاله‌ نه‌ک هه‌ر به‌تاله، به‌ره‌واژیشه، چونکه‌ ئه‌گه‌ر بشسه‌لمینین هه‌موو جارن حاجی به‌ نیازی فیل له‌ خه‌لق کردن ده‌چیته‌ حه‌ج - که‌ ئه‌مه‌ هه‌چ پێوه‌ندی به‌ راستییه‌وه‌ نییه - به‌وه‌دا هه‌ر هه‌له‌وستی مام حاجیمان روون کرده‌وه؛ ئه‌و خه‌لقه‌ی که‌ به‌ که‌شیده‌که‌ هه‌له‌خه‌له‌تین، بز کام ته‌ماعی ماددی له‌ حاجی ده‌سه‌لمینن فیلیان لی بکات؟

به‌راستی حورمه‌تی حه‌جه‌که‌ به‌لای خه‌لقه‌وه‌ له‌وه‌دا پتر ده‌رده‌که‌وی که‌ حاجی بز ده‌ستبرین حه‌ج بکه‌ن چونکه‌ هه‌لبه‌ت ئه‌و نیازه‌ی ده‌ستبرین، که‌ هه‌بی، ده‌نگ و باسینکی ده‌گاته‌وه‌ لای خه‌لق، ئیتر که‌ له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا گوئ نه‌ده‌نه‌ فیلبازیه‌که‌ی و هه‌ر مامله‌تی له‌گه‌لدا بکه‌ن دیاره‌ حورمه‌تی که‌عه‌به‌ گه‌لیک له‌وه‌ پتره‌ که‌ من و تو به‌ خه‌یالماندا دیت، وه‌ک ئه‌وه‌ی کورینک کچینکی خۆش بویت بشزانی بزسه‌ی لی داندراوه‌ته‌وه‌ هه‌ر بز ژوانی بچیت دیاره‌ خۆشویسته‌که‌ عاده‌تی نییه، ئه‌و حاجیه‌ درۆزنی که‌ بز قۆلبهرین ده‌چیته‌ حه‌ج دیاره‌ ده‌زانی که‌عه‌به‌ و هه‌جه‌رولنه‌سوه‌د به‌لای مسلمانانه‌وه‌ به‌حورمه‌تن و ریز له‌و په‌رۆیه‌ی تۆقه‌له‌ی سه‌ری حاجییان ده‌نین که‌ نیشانه‌ی به‌ده‌وردا گه‌رانی که‌عه‌به‌ و ماچ کردنی به‌رده‌ ره‌شه‌که‌یه، حورمه‌ته‌که‌ش هی غه‌یبه‌ نه‌ک هی دنیا ده‌نا ده‌بوو فیلبازینکی کورد بچن سه‌ردانی قه‌ندیل و ده‌شتی

دزییان بکات، که ئه‌ویان هاوینه‌هه‌وارینکی به‌هه‌شت ئاسایه‌ ئه‌میشیان ئه‌نباری گه‌نمه‌ زینینه‌ی ولاتی کوردانه، ئیتر بگه‌ریته‌وه‌ بژ دینه‌که‌ و شاره‌که‌ی خزی و به‌ خه‌لق بلێ ئاوه‌رن ده‌ستم ماچ بکه‌ن و لیم گه‌رین قۆلتان بېرم چونکه‌ حه‌جی ولاته‌ پیرۆزه‌که‌تانم کردوه‌!! فرۆفیلی حه‌جکردوان پتر ئیسه‌پاتی به‌رزیی پله‌ی حه‌ج له‌ دلاندا ده‌کات نه‌ک به‌ پینچه‌وانه‌. خز ئه‌گه‌ر فیلبازی به‌ ناوی ئایینه‌وه‌ بکه‌ینه‌ به‌لگه‌ی که‌مبایه‌خیی ئایینه‌که‌ که‌واته‌ ده‌بێ فیلبازی به‌ ناوی سۆشیا لیزم و کۆمیونیزمه‌وه‌ش بکه‌ینه‌ به‌لگه‌ی پووجه‌لییان، چونکه‌ ده‌زانین زۆر که‌س بژ مه‌رامی کاری خزی ره‌نگی ئه‌و بیروباوه‌رانه‌ له‌ خزی هه‌لده‌سویت و پیتی ده‌وله‌مه‌ند ده‌بێ!!

بیستومه‌ له‌ وتووێژدا گوتراوه‌، له‌ سالی گرانیدا قورئانیان به‌ نان ده‌دا، به‌ مه‌شدا وا راده‌نواندرا که‌ حورمه‌تی نان له‌ قورئان پتر بیت. هه‌لبه‌ت ده‌زانم نان و هه‌موو هزیه‌کی زیان و گوزه‌ران به‌حورمه‌ته‌، به‌لام مه‌سه‌له‌ی فرۆشتنی قورئان بژ په‌یدا کردنی نان له‌ سالی گرانیدا نرخه‌ مه‌عه‌ویه‌ په‌کجار زله‌که‌ی قورئان نیشان ده‌دات چونکه‌ له‌و ته‌رزه‌ قات و قریبه‌دا هه‌ر زیز و ملک و شتی ئه‌وتزیی نانی پێ ده‌هات، ئه‌گه‌ر ئه‌ولادت فرۆشتبا که‌س نانیکێ پێ نه‌ده‌دا، که‌واته‌ ئه‌گه‌ر راست بێ قورئان نانی هه‌تاوه‌ دیاره‌ گه‌لیک به‌ولای زیز و ملک و نانه‌وه‌ به‌حورمه‌ت بوه‌ لای ئه‌و که‌سه‌ی کړیویه‌تی چونکه‌ قورئان نه‌ ده‌خوری و نه‌ له‌به‌ر ده‌کری و نه‌ ده‌زی و نه‌ فلسیک ده‌خاته‌ گیرفانانه‌وه‌ و نه‌ هه‌چ جۆره‌ سوودیکێ ماددی لێ په‌یدا ده‌بێ.

ئه‌و که‌سه‌ی که‌ قورئانی له‌ سالی گرانیدا خسته‌ تای ته‌رازووی نانه‌وه‌ بۆچی ئه‌و هه‌له‌سه‌نگاندنه‌ له‌ سالی هه‌رزانیدا ناکات تا بزانی په‌ک قورئان نانان ده‌هه‌یتیت. له‌ سالی گرانی پشپه‌یه‌یک خانووینک و دوو ئافه‌رتی جوانی ده‌هه‌یتا.

من مه‌به‌ستم نیه‌ لێزه‌دا داوا له‌ خویته‌ر بکه‌م مسلمان بیت و رۆژی جزمینکی قورئان بخوینیته‌وه‌، ته‌نها مه‌به‌ستیکم هه‌بێ ئه‌وه‌یه‌ که‌ لایه‌نی «زاتییوون»ی مرۆف به‌ینمه‌ به‌ر چاوانه‌وه‌ و مینشکی خویته‌ر بژ ئه‌و ریبازه‌ فکریانه‌ بیه‌م که‌ به‌لای خۆمه‌وه‌ باشتر له‌ قسه‌ عاده‌تیه‌کانی نینو رۆژنامه‌ و گوتاری دلگه‌رمانه‌ راستی ده‌وری مرۆف له‌م ژبانده‌دا دیار ده‌خه‌ن ئیتر ده‌وره‌که‌ چاک بێ یا به‌د. من ده‌مه‌وی بلیم مرۆف حوکمرانی کۆمه‌لایه‌تییه‌ و تاکه‌ عامیلی کاریگه‌ری ئیجابیه‌ هه‌تا له‌

حاله‌ته‌شدا که ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر شتاندا راناشکیت، حوکمرانییه‌که‌شی له‌و خه‌سه‌لته‌تانه و تایبه‌تیانه‌وه دیت که هر له مرؤفدا هه‌یه.

ره‌نگه بگوتری ئه‌و میسالانه‌ی له‌و لاپه‌ره‌ی دوایدا هینامنه‌وه میسالی که‌مبایه‌خ و مه‌یدانکورتن که به هر لاینکا بکه‌ویت سوودی زۆر پین ناگه‌یه‌نیت و زه‌ره‌ری گه‌وره‌ش له لایه‌نه‌که‌ی دیکه نادات: حه‌ج و قورئان و حه‌رامبوونی ژنی مسلمان له گاوران و ده‌وری به‌چکه ئاغای دزه‌یی له بزوتنه‌وه‌ی فه‌لاحان و ئه‌و ته‌رزه شتانه که‌نگی ده‌چیته پله‌ی بایه‌خی ئه‌و بزوتنه‌ره ماددیانه‌ی که ده‌وله‌تان ده‌وروژینن و شه‌ران هه‌لده‌گیرستین و پاپۆران به ده‌ریایاندا ده‌گیزن و پسه‌پۆران بز بنی ده‌ریا و زه‌قایی قوتبه‌کان ده‌نیزن و په‌یمانان بنیات ده‌نیزن و هه‌لیان ده‌وه‌شیننه‌وه و خۆبه‌ختکه‌ران به بزموابه ده‌نیزن بز ده‌سته‌سه‌ردا گرتنی ته‌یاران له تا‌قی ئاسمان و... و... و هه‌زاران و ملیۆنان شتی وه‌ها به مرؤف ده‌که‌ن که هه‌موو میژوو و ئینستاکی پر کردۆته‌وه و دواپۆژیش به خۆیه‌وه خه‌ریک ده‌کات: نه‌زه‌ره‌یه‌ی ماددی له‌به‌ر پۆشنایی بووداو و به‌رژه‌وه‌ندی گه‌وره‌ی ئابووری و سیاسی... و هتاددا مرؤفی کردۆته کارتیکراو که ده‌بینین به داخوازی ئه‌و کاریگه‌ره زلانه مرؤف به خۆی و کۆمه‌لایه‌تی و ده‌وله‌ته‌کانیه‌وه ده‌جمی و ده‌ره‌قسی و کپنوش ده‌بات.

ئهم قسه‌یه له رواله‌تدا پالپشتیه‌کی باشی زالبوونی مادده به‌سه‌ر مرؤفدا ده‌کات، به ئاسانیش قه‌ناعه‌تی زوربه‌ی خه‌لق ده‌هینیت و مه‌سه‌له‌که‌یان به سه‌رکه‌وتنی مادده بز ساغ ده‌کاته‌وه چونکه وه‌ک گوتومه، خه‌لقی دیکه‌ش گوتوویانه، که‌متاکورتیکی خاوه‌ن بی‌ری ورد نه‌بی که‌س تا‌قه‌تی ئه‌وه‌ی نییه په‌رده‌ی رواله‌ت هه‌لده‌اته‌وه تا بزانی له‌و دیو په‌رده‌که‌دا چی هه‌یه! به‌راستی فه‌لاکه‌تی زۆر گه‌وره‌ی مرؤف ئه‌وه‌یه که وا له زۆر حاله‌ندا به‌رژه‌وه‌نده‌که‌ی له‌وه‌دایه واقیع وه‌ک هه‌یه وای وه‌ر‌بگرت که‌چی له‌ پینی «زات» که‌یه‌وه «تصور» ی واقیعه‌که ده‌کات و لینی به‌سه‌هوو ده‌چیت. ئالیزه‌دا خه‌لق به رواله‌تی قسه‌که هه‌لده‌فریوین، به‌لام ئه‌گه‌ر «موضوعی» بان ده‌هاتن راستی شتانیان ده‌کرد به بنکه‌ی بریار و قه‌ناعه‌ت نه‌ک بووکه‌شی شتان.

جاری له پیشه‌وه ئه‌وه بَلْیَم، من به‌ر له چه‌ند لاپه‌ره‌یینک (بگه‌ریوه بۆ لاپه‌ره 77)³ بیروراه‌کی بنجیم ده‌ربیری به‌وه‌دا که گوتم:

«مرؤف به‌رژه‌وه‌ند له چ‌دا ببینیت ئه‌وه ده‌کات ئیتیر ره‌نگه به‌رژه‌وه‌ندکه ماددی بیت یا معنه‌وی بیت وه‌یا به‌رژه‌وه‌ندیکی مه‌وه‌وم و درۆزن بیت، ته‌نانه‌ت له‌وانه‌یه مرؤف شتیکی به به‌رژه‌وه‌ند بزانیته و بیکات که‌چی گه‌وره‌ترین هه‌له‌ی کوشنده‌ی هه‌موو ژیا‌نی بیت...».

به‌مه‌دا ئاشکرایه من نه‌مگوتوه ماده‌ نایته هانده‌ر، هه‌لبه‌ت ناشیی وه‌ها بَلْیَم چونکه که به‌لامه‌وه زاتی مرؤف بریاری چاکه و خراپه و سوود و زیانی شتان بدات دیاره ده‌بی یه‌که‌م شتیکی ببیته بنگه‌ی ئه‌و بریاره و زه‌رفی ته‌فاعولی زاته‌که جیهانی ماددی بیت نه‌ک و‌رینه و وه‌هم و خه‌یال ته‌نانه‌ت و‌رینه و وه‌هم و خه‌یاله‌که‌ش هه‌ر له ئاکامی گه‌ییشتنی زاته‌که به ماده‌ په‌یدا بوه.

من ئه‌گه‌ر جیهان حساب بکه‌م به ته‌خته‌دامه و مرؤفیش به دامه‌چی دابنیم، به‌وه‌دا سه‌لماندومه که به بی ته‌خته‌که و به‌رده‌کان یاری دامه‌ ناکری: ئه‌وه‌ی من زیاد له بریاره ماددییه‌کان ده‌بَلْیَم ئه‌وه‌یه که ته‌خته‌دامه له خۆوه و به دلخوازی خۆی مرؤف ناچار ناکات به یاری کردن، له و ته‌شبییه‌شدا [ته‌شبییه کردنی جیهان به ته‌خته‌ی دامه] ئاگادارم که مرؤف جیهانی دروست نه‌کردوه وه‌ک که ته‌خته‌دامه‌ی دروست کردوه. هانده‌ری برسپیه‌تی و جینس و ته‌ماع و ده‌سه‌لات و خۆپاراستن و له‌زه‌ت وه‌رگرتن... و چه‌نده‌ها هانده‌ری دیکه‌ش گه‌لێک پتر له مه‌راقی دامه کردن مرؤف ده‌بزیون. زۆر جارانیس، له‌به‌ر هۆی تاییه‌تی، له بۆیان وه‌ها ئاره‌زوومه‌ند و موحتاج ده‌بیت هه‌ر ده‌لنی جله‌وی ئیختیاری له ده‌ستان ده‌رچوه. به‌لام چ زه‌ره‌ریک له و ته‌شبییه‌دا له ماده‌ و جیهان و ده‌وروبه‌ر و هیچ شتیکی ده‌ره‌وه‌ی وجودی مرؤف ناکه‌ویت چونکه من نامه‌وی له‌وه‌دا بایه‌خی ماده‌ که‌م بکه‌مه‌وه و ته‌شبییه کردنه‌که‌ی له‌سه‌ر حساب بکه‌م به داله‌نگانی پایه‌ی. ته‌نها مه‌به‌ستم هه‌ر ئه‌وه‌یه که بَلْیَم له هه‌موو حالاندا ئاکتۆری شانزی کۆمه‌لایه‌تی هه‌ر مرؤفه، جیهان و ته‌خته‌دامه، نه‌وت و پینسته‌ریوی، تیشکی رۆژ و ئه‌سفهنجی ده‌ریا... - هتاد سه‌رله‌به‌ریان

³ - ده‌کاته‌وه لاپه‌ره 67ی ئه‌م چاپه، سایی ماموستا.

دهوری کاتیکراو ده‌بینن. مه‌گه‌ر شه‌ویان بۆ به‌ کاریگه‌ری حساب بکه‌ین که زاته‌که‌ی مرؤف بزبان ده‌بزویت، شه‌مه‌ش هه‌رگیز نابیته‌ کاریگه‌ری.

شه‌مه‌ له‌لایه‌ن تیخویندنه‌وه‌ی ماده‌ له‌ بیروباوه‌ره‌که‌ی مندا. له‌لایه‌ن که‌مبایه‌خیی شه‌و میسالانه‌ش که‌ مه‌به‌ستم پی روون کردبوونه‌وه‌ له‌ته‌ک میساله‌ زله‌کاندا، به‌رپه‌رچدانه‌وه‌ هینده‌ زۆره‌ لینی به‌کۆتایی ناگه‌ین شه‌گه‌ر قسه‌ی لئ کورت نه‌که‌ینه‌وه‌:

لیره‌ به‌ پینشه‌وه‌، میله‌تان به‌ تیکرایی چ پشکینک و ره‌زاله‌سه‌ریبونیک و نارهبازییه‌کیان نه‌بوه‌ له‌و کاره‌ساته‌گه‌ورانه‌ی که‌ ده‌وله‌ته‌کانی خه‌ریک ده‌کرد. به‌شی هه‌ره‌ زۆری خه‌لق ته‌نها توانیوه‌تی خه‌ریکی شه‌و شته‌ بچووکانه‌ بیت که‌ له‌ میساله‌کاندا دیتمانن. هه‌زاران خه‌ریکبوونی بچووکی وه‌ک ته‌لاق هه‌لبه‌سته‌وه‌ و خزم ناشت کردنه‌وه‌ و له‌یه‌کتر زویربوون و گوئی گرتنه‌ پهنی مزگه‌وت و خانه‌قا و ساغ کردنه‌وه‌ی ده‌ستتویژ له‌یه‌کدیشکانی کور و کچیک بۆ به‌یه‌کتر شیان و نه‌شیانیان و گیزانه‌وه‌ی چه‌ندوچۆنی شایی و تازیان و ورده‌ رابواردنی شه‌وانه‌ی کاره‌مستینه‌ به‌دیار ئومیدی شه‌وچه‌ره‌ی باسووغ و بادام و حیکایه‌تی فلان هات و فستان هه‌لات و هه‌زاران هه‌زاران بوودای خوینیه‌ی شه‌وتۆیی [زۆر به‌ داخه‌وه‌] ناوه‌رۆکه‌یه‌کجار گرنگه‌که‌ی ژبانی به‌شی هه‌ره‌ زۆری میله‌تانی پر ده‌کرده‌وه‌.

شه‌و بووداوه‌ گرنگانه‌ی میژوو خه‌ریکیانه‌ و نه‌زه‌رییه‌کان به‌به‌ر خۆیانیان هه‌لده‌برن له‌وه‌ پتر مالی میله‌تان نه‌بوه‌ که‌ وه‌ک داستانی شه‌رسه‌لاننامه‌ و شه‌میر هه‌مزه‌ بزبان ده‌خویندرايه‌وه‌، میله‌تانیش چ ته‌مایینکیان به‌و کاره‌ گرنگانه‌ نه‌بوه‌ و به‌ مالی خۆشیانیان نه‌زانیه‌ شه‌گه‌ر من و تۆ شه‌مرۆ له‌ رینی فه‌ندوفیلتی چاوبه‌سته‌کینی فکری و فه‌لسه‌فیه‌وه‌ بۆ نیازی سیاسی شه‌مرۆکه‌مان له‌ قه‌به‌لیان نه‌که‌ین. تاکه‌کانی میله‌تان له‌و رۆژگاره‌ تیپه‌ریوانه‌دا شه‌و ده‌مه‌یان خۆشی ده‌بوو که‌ نوینه‌ره‌کانی ده‌سه‌لاتی ده‌وله‌تی و دنیایی نه‌بینن و له‌گه‌زه‌نده‌یان دوور بن چ جایی شریکی چاکه‌ و خراپه‌یان بن.

تا ئیستاش ترسی پیاوی میریی خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی دنیایی له‌ ناخی دلی شه‌وانه‌ی پینان ده‌لین «میله‌ت» ره‌گ داکوتاو و تیراگه‌راوه‌. من له‌ نووسینی دیکه‌مدا گوتومه‌ میله‌تی هه‌ژار چ لزومی به‌وه‌ نییه‌ بووداوه‌کانی میژووی پی بدیریته‌وه‌ به‌و هه‌موو

ناشیرنی و نام‌ردییانه‌ی که له و رووداواندا هه‌یه: هه‌ر تاکیکی میلیله ت ئه‌وه‌نده کرده‌وه‌ی به‌د و نا‌په‌سه‌ند له ژیانیدا هه‌بوه که پنیویست نه‌هیلنی به‌وه‌ی لنی زیاد بکری به هزی به‌شدار کردنی له و رووداوه درنده و دزیوانه‌ی که ئه‌و هه‌چ ده‌ستیکی تییاندا نه‌بوه. وه‌یا هه‌ر نه‌بن به خواهشتی ئه‌و روویان نه‌داوه. گۆیا ده‌بن باغه‌وانیکی هه‌ژار و به‌سته‌زمانی کووفه‌یی چ شه‌ره‌فیک زیاد بکات به‌وه‌دا که بکریته شریکی کاره‌ساته چلکن و گلاوه‌کانی ئه‌و قه‌سرانه‌ی ده‌سترژی‌بیشه‌وه‌کانی سه‌رده‌می عه‌باسی ئاره‌زوه نار‌ه‌واکانی خۆیانیان تیدا داده‌مرکانده‌وه؟ تۆ بلنی دانیشتوانی شاری رۆمای سه‌رده‌می نیرۆن چ شانازییه‌ک په‌یدا ده‌که‌ن ئه‌که‌ر بگوتری «نیرۆن» به‌ قسه‌ی ئه‌وان و بۆ که‌یفی ئه‌وان خانوه‌کانی سووتاندن؟ یا ئه‌که‌ر بگوتری دژی خواهشتی وان رۆما سووتیندرا کام پیچکه‌ی ره‌وره‌وه‌ی میژووی گه‌لان په‌نچه‌ر ده‌بی؟ په‌نچه‌ر ده‌بی نابی «ملی وه‌قوته‌وه» ده‌سا رۆماییه‌کان نه‌ ئاگاداری سووتاندنه‌که‌ بوون و نه‌ حه‌زیشیان لئ بوو نه‌ بوو نه‌ هه‌چ ده‌سه‌لاتیکیشیان هه‌بوو له‌ روودان و روونه‌دانی کاره‌ساته‌که‌.

با میسالیکت بۆ به‌ینه‌وه له‌ بیده‌سه‌لاتی میلیله‌تان له‌ و رۆژگاره‌دا که ئیتر پنیویست نه‌هیلنی نمونه له‌ میژووی کۆن بخوازینه‌وه: سالی 1967 په‌کسه‌ر دوا‌ی تیشکانه‌که‌ی پینجی حیزران مانگانه‌ی مه‌ئمووران لنی داشکا تاکوو مانگیکیان سه‌یری قایمه‌ی مانگانه‌ی خۆم کرد دیتم نه‌وه‌د دینادی لئ داشکابوو به‌ ناوی «نه‌کسه» و فه‌له‌ستین و نازانم چی، گوتم ئای براگه‌ل که وه‌ته‌نیم و ئاگام له‌ خۆم نییه!!

میلیله‌تان، دوا‌ی به‌سه‌رچونی ژیانه دیمۆکراته‌که‌ی شاره‌کانی یۆنان - تاراده‌ییکیش هی رۆما - ده‌ستیان له‌ رووداوی گه‌وره‌دا نه‌بوه تا ده‌وروبه‌ری شۆرشی فره‌نسه، ئه‌وساش وه‌ک ده‌زانین و ده‌خوینینه‌وه‌نه نه‌ هه‌موو میلیله‌تان گه‌بیشه‌نه‌ پله‌ی هاوبه‌شبوون له‌ رووداوی گه‌وره‌دا نه‌ ئه‌وه‌ی هاوبه‌شیش ده‌بوو به‌ پینی دل‌خوازی خۆی ده‌یتوانی رووداوان لئ بخوریت... تا ئیستا که‌ش گه‌لێک میلیله‌ت هه‌ر به‌ قه‌ده‌ر میلیله‌تانی سه‌رده‌می سۆمه‌ر و ئاکاد خاوه‌نی ده‌سه‌لاتی خۆیه‌تی.

له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا به‌شداربوونی میلیله‌ت له‌ رووداوان و خه‌ریکبوونی خاوه‌ن ده‌سه‌لاتان به‌ کاری گه‌وره‌وه‌یه‌ک زه‌رپه‌ یارمه‌تی «ماده‌» نادات بۆ ئه‌وه‌ی بیته

ئاغای «مرؤف» چونکه مرؤفه‌که خه‌ریکه نه‌ک ماده‌که، زوربه‌ی میله‌ت بریار نادات یه‌ک دوو مرؤف بریار ده‌دات ئه‌وانیش هه‌ر مرؤفن. له‌مه‌ش بترازی به‌شداربوونه‌که و خه‌ریکبوونه‌که وه‌ک هه‌لکشانی جیوه‌ی ته‌رمۆمه‌تر نه‌بوه‌ که به‌ناچاری و هه‌تمی و به‌یه‌ک جزر [که هه‌رگیز ناگزی‌ت] به‌پنی زیاده‌بوونی گه‌رمایی سه‌رده‌که‌ویت، مرؤف، میله‌ت بئیت و ده‌وله‌ت بئیت، به‌شئوه‌ی ئالی ڤوه‌و ته‌ماع و هه‌ز و شه‌هوه‌ت ناروات، ترسه‌که‌شی وه‌ک هی به‌رخ و چوئله‌که ئالی و ساده‌ نییه: مرؤف له‌حاله‌تی ترس و ته‌ما و په‌رستن و کفر کردن و خۆبه‌خت کردن و خه‌لق به‌قوربانی خۆ کردن و هه‌موو حاله‌تینکدا زاتینکی هه‌یه‌له‌گه‌ل ئه‌و هانده‌راندا مامله‌ت ده‌کات، ئیتر یا به‌سه‌رکه‌وتوویی یا به‌هه‌لاتوویی له‌مامله‌ته‌که ده‌بئته‌وه، ته‌نانه‌ت که زاته‌که‌ی له‌ئاست ده‌وروبه‌ری مرؤفکرد وه‌یا سه‌روشکردیشدا په‌کی ده‌که‌ویت و پنیان ناویری‌ت هه‌ر خۆی کاریگه‌ره ئیجابییبه‌که‌یه به‌لام له‌حاله‌تی هه‌لاتوویدا، تۆ که نه‌تتوانی تابه‌گه‌نمیکي 200 کیلزی هه‌لگری‌ت نه‌بوویت به‌ کارتیکراوی گه‌نمه‌که ئه‌ویش نه‌بوو به‌ کاریگه‌ر، تۆ هه‌ر زیندوویت و خاوه‌ن ئیراده‌یت ئه‌ویش هه‌ر مردوه و هه‌ر بیئراده‌یه چ پئیت هه‌لبگری‌ت چ پئیت هه‌لنه‌گری‌ت. ئه‌وه‌ی که گوتم له‌باره‌ی خه‌ریکبوونی زوربه‌ی تاکانی میله‌ت به‌شتی که‌مبایه‌خ و سه‌راوی و به‌رته‌سک و که‌مبیرشت راستینکه به‌دریزی هه‌بوونی مرؤف به‌رچاو بوه، هه‌ر ئه‌و شته که‌مبایه‌خانه‌یش تاموشامینکی خستۆته ژبانه تال و تاریکه‌که‌ی بیده‌سه‌لاتانه‌وه، هه‌روه‌هاش له‌خۆشی خاوپنداوانی زیاد کرده چونکه دیاره له‌زه‌تی خۆشگوزهرانی له‌ره‌شبه‌له‌ک و یاری که‌وشه‌ک و گنیرانه‌وه‌ی سه‌رگورشته‌کانی مه‌لا نه‌سه‌رده‌دین و ڤاوه‌به‌راز و سه‌یرانی به‌هاران و شتی ئه‌وتوییدا هه‌یه‌نه‌ک له‌شته‌گرنگ و تال و تفت و نه‌فه‌سپر و به‌ئه‌رکه‌کاندا. ته‌نانه‌ت مه‌به‌ست له‌سه‌رکه‌وتن له‌شتی گرنگدا ئه‌وه‌یه دواتر له‌زه‌ت له‌شته وردیله خۆشه‌کان وه‌رگری‌ت.

ده‌بینی ده‌وله‌مه‌ندیک ڤاره‌یینکی زۆر به‌ولاغی جوان وه‌یا جاریه‌ی جوان وه‌یا مافووری جوان وه‌یا هه‌ر شتینکی دیکه‌ی جوان ده‌دات خۆ جوانی مرؤفیش تیر ناکات له‌گه‌رما و سه‌رماشی دوور ناخاته‌وه... بایه‌خی ئه‌و شته بچووکانه‌ی

مرؤفیان بهخوځیانه وه خهړیک کرده به ودها داناښکیت که شتیکی دیکه هه یه پنی دهلین گوزهران و نان پهیدا کردن هه رچهند بی گوزهران ژیانیش مومکین نابیت.

من لیره دا که باسی گوزهران ده کهم له تک نهو شتانه ی گوزهرانیان پڼوه به ند نییه جؤریک به راورد کردن و به یه کدی گرتن له نیوان دوو شتان هه لده ستینم که هه ردوویان پڼکهینه ری څاره زؤی مرؤفن. له بهر نه مه هه ر لایه کیان له روی نرخ و بایه خوه به سه ر لایه که ی دیکه دا زال بوو له خاسیه تی کاریگه ربوونی دهوری مرؤف داناښکینیت، له م به راورد کردنه شدا چ مه به ستینم نییه تای تهرازووی لایه کیان له تای له یه که ی دیکه قورستر بی چونکه له هه موو حالدا زهره ر به هپچ شتیکی ناگات. هه رچهند نهو که سانه ی که وا واده زانن میژوو بریتییه له هه رای خهلق به دهوری «فائض القیمة» هوه هه موو ریسیان لی ده بیته وه خوری نه گه ر بایی فلسنیک له نرخی عامیلی گوزهران داشکا، له وه شدا له سه ر هه ق نین چونکه لیکدانه وه و لیکؤلینه وه و نه زموون به چ څا کامیکمان بگه یه نیت نه ویان راستی مه سه له که یه. نیر بؤ ده بی پو وچانه وه وه یا که صبوونه وه ی دهوری یه کیک له و عامیلانه ی وا ده زاندره یه که م کاریگه ره من و تز و یه کیک دیکه دل شکسته بکات.

من نه مه ده لیم له حالیکدا بؤ خو شم له و باوه رده ام [هه ر ده بی وایشبم] که خه ریکبوونی مرؤف به گوزهرانه وه به شی زؤری ژیانی مرؤف بؤ خؤی داده بریت و له هه موو شتان پتر گیروده و پابه ندی ده کات و بیره و به ویندا ده گنریت. نه م راستییه ش هینده ی پڼویستبوونی څا و هه وا بؤ زیندووبوون څا شکره و به لگه نه ویسته به شیکی زؤری نووسین و هونه ری نویش هه ر به دهوری گرنگی گوزهران و نان پهیدا کردنده ده خولیته وه و لیشی زیاد ده کات، رهنگه بؤشی قهرز بکات.

نه م گرنگییه ی دهوری گوزهران له ژیانی مرؤفدا دیارده ییکی تاییه تی له کومه لایه تی به رفره واندا پڼک هیناوه تا څیستا نه هاته به ر چاوم هپچ یه کیک له وانیه به څا بووری و رامیاری و میژوه وه خه ریکن په نجه ییکی بؤ دريژی بکات، چا نه گه ر نووسینیک هه بیت من نه مدیتی قسه که م له گه ل نه وه نییه.

گوزهران که نامانجی یه که می جموجولی مرۆفه، به نيسبته زۆرینهی چینهکانی میلیله تهوه کاریکی سهخت و به ئه رکه و تا بلنی دووره له خۆشی و نه رمی و شلکی و ته رپایه تیه وه. هه یچ له راستی دوور ناکه ومه وه که بلیم که سبی ره نجبه ری وه ک دروینه و خه رمان کوتان و کیشه ی کا و دان، میزده زمه و کامووسی پاله یه، ده ماری پیاوه تی و ئاده میایه تی تیندا ده کوژیت. ئه وانهی له نزیکه وه ئاگاداری ئه م ژیا نه ن ده زانن سه پان و تیله که کیش و جووتیار، به تایبه تی سه پان، له چ عه زاییکی درنده و کوشنده دان.

به راستی ئه گه ر ناچار بی نه بیته، که ده زانین له وانیه ناچار ی خۆکوژیش به مرۆف بکات، فه لاح نایه ته پیزی ژیا نی ئاده مییه وه به ر له وه ی له گاسن و له داس بزگار بیته. هه ر ئه م سه ختییه و نه فه س برییه یه ناهیلنی یه ک به سه ته و یه ک گۆرانی هه بی له سه ره له به ری کشتوکالدا، ته نها ئه وه نده هه یه له سه ره تای دروینه ی کۆتایی به هار، که جار ی هه وا فینکه و ده غله که شلکه و سه پانیش گۆره وشار نه دراوه یه ک دوو پۆژان گویت لئ ده بن کوپی به تاقهت و له خۆ رازی چه ند به ندیکی کورتی دروینه ده لئ «هه ر دروونه دروونه ده سکی داسیم به روونه...» له وه به ولاره، کافر به حالی سه پان و فه لاحی خۆمان و وه ک هی خۆمان بی! له کۆتایی هه موو پۆژیکی سه پانیدا ده بن گیانیکی نوئ به به ر پاله بیته وه ده نا گیانه که ی رۆژی پیتشووی بایی رو ح کیشانی پۆژیکی دیکه ی ناکات.

من هه یچ سه یرم له وه دا نابیته وه که فه لاحی رووسی له ده وری ستالین، کاتیک ویسترا زه وی لئ به سه ندریته وه ئاگر به ر بوه عومری و شیتانه و هاران هه رگه را ئاژه له کانی و کوشتنی هه ر بۆ ئه وه ی نه که ونه ده ست ئه و حکومه ته ی زه ویی لئ ده سه نیته وه و به فه لاحیشی ده هیلتیه وه. سه یری ئه م دوو هه له وه سه ته بکه به دیار یه ک به رژه وه نده وه، هه ردوو یان هه له وه ستی زاتی مرۆفن، هه رچی هی ستالینه شینوه ناز کردن و کوپینیه که له سه ر ته ختی نه رم و نۆله وه به سه ر واقیعیکا که ده بی رام و که وی و خه ساو و بیده سه لات بی له ئاست ئه و کوپینیه دا. هه له وه ستی فه لاحیش ده ست گیر کردنه له زه وی و ئاژه لیک که خویتی خۆی و باپیرانی بوون به مزه یان، زوربه ی شیوو عییه کانیش بی ئه وه ی ورته له دلپانه وه بیت چه پله ریزانیان ده کرد بۆ کوپینیه که، فه لاحی خوین به فیر زچووشیان ده جار ان تاوانبار ده کرد.

هه‌ر له‌م سالانه‌دا ئهم مه‌سه‌له‌یه‌م له‌گه‌ڵ شیوو‌عیی‌کی مه‌یله‌و واقیعی‌ش باس کرد. ده‌رده‌که‌وت تا ئیستاش لایه‌نگیری سیاسی ته‌که‌ی ستالین ده‌کات: ده‌یگوت فه‌لاحه‌که نه‌زان بوو سوودی خۆی لێ بزر بوو بوو... ده‌ک له‌و فکره‌ پوونه‌ مرۆفانه‌یه‌! تۆ وه‌ره‌ له‌ شۆرشینکدا که ده‌لێ بۆ حه‌سانه‌وه‌ی فه‌لاح به‌ریا بووم. به‌ شق و ده‌ر کردن و کوشتن یاسایه‌ک به‌سه‌ر ئه‌و فه‌لاحدا به‌سه‌پینه‌ که حه‌زی لێ ناکات، دواتریش مه‌علوم بوو که یاسایه‌کی زۆر به‌ زه‌ره‌ره‌ و تاکوو ئیستاش کشتوکالی سۆفییه‌تی لێی هه‌لنه‌ستاوه‌ته‌وه‌. ئنجا دوای چل سال له‌ کاره‌ساته‌که‌ و دوای تاوانبار کردنی ستالینیش هه‌ر پێ داگریته‌ له‌سه‌ر راستیوونی ئه‌و هه‌له‌یه‌ و پیاوخرایبوونی ئه‌و سه‌تملیکراوه‌!! پنی ناوی من بلێم، له‌ خۆوه‌ دیاره‌ ئهم ته‌رزه‌ هه‌له‌سته‌ چه‌ پێوه‌ندی به‌هیچ کۆیزه‌ پێگایه‌کی مه‌زوعیه‌ تیشه‌وه‌ نییه‌، هه‌له‌وستیکی «زاتی» پێ لێ شیواوه‌ که به‌ هه‌موو حیسابان هه‌ر به‌ زه‌ره‌ری مرۆف ته‌واو ده‌بیت.

هه‌رچی بابته‌ی فۆلکۆریی هه‌یه‌ خۆ له‌و که‌سب و کارانه‌ ناگه‌یه‌نیت که مرۆف نیوه‌مردوو ده‌که‌ن. بگه‌ر له‌ به‌ند و بالۆزه‌ تا ده‌گاته‌ حیکایه‌ت و لاوک و به‌سته‌ و هه‌له‌په‌رکێ هه‌موویان خه‌ریکی چشتی وه‌هان به‌ گۆی لینگرتن و تیندا هه‌لسوورانیان حه‌سانه‌وه‌یه‌ک به‌ مرۆف بگات. عه‌مه‌له‌یی و فه‌لاحی له‌ ئاره‌قه‌رشتن به‌ولاوه‌یان تیندا نییه‌ بۆیه‌یه‌ که‌له‌پۆری گورانی و به‌سته‌یان ده‌وله‌مه‌ند نه‌کردوه‌ چونکه‌ دیاره‌ که‌سانیکی ده‌یانته‌وی له‌ پێی گۆی گرتن وه‌یا تیندا به‌شداربوونه‌وه‌ خۆیان بخافلینن زۆر به‌ ئاسایی یه‌خه‌گیری بابته‌ی وه‌ها ده‌بن که‌ وا به‌به‌ریانه‌وه‌ هه‌بێ ئه‌رک و ژانی ژیان له‌ بیران بیه‌نه‌وه‌. هه‌موو ئه‌و حیکایه‌تانه‌ی به‌ده‌وری قاره‌مانه‌تی کۆره‌ هه‌ژارندا ده‌خولیته‌وه‌ له‌ کۆتاییدا ده‌یانگه‌یه‌نی به‌و ژیانه‌ ئاسوده‌یه‌ و ده‌وله‌مه‌نده‌ی که‌ له‌ هه‌ژاریدا ده‌ست ناکه‌وی.

تۆ سه‌یری که‌سه‌یی شوان چونکه‌ ئاسانتر و ئازادتره‌ له‌ هی عه‌مه‌له‌ و فه‌لاح هه‌ر له‌ پێشه‌وه‌ بلویزی خستۆته‌ ده‌ست شوانه‌که‌ بۆ خۆی له‌و ده‌شتوده‌ره‌ به‌ربه‌ره‌للایه‌دا ته‌رده‌ماغیه‌کی پێ په‌یدا ده‌کات. ئینجا مه‌ره‌کانیش پتر پێ ئۆگر و فه‌رمانبه‌رداری خۆی ده‌کات، تۆ له‌وه‌ گه‌رێ که‌ ئه‌وه‌نده‌ی حه‌زیش بکا له‌ شیره‌که‌یان ده‌خواته‌وه‌ - سه‌پان و فه‌لاحی وه‌ها هه‌یه‌ سالی یه‌ک قوم شیر ناخواته‌وه‌. شوان به‌ خۆی و بلویزه‌که‌یه‌وه‌ له‌ زۆر بابته‌ی فۆلکۆریدا ده‌شبن به‌ پاله‌وانی سه‌ر شانۆ... مرۆف

به‌دهست خۆی نییه ده‌یه‌وئ بحه‌سیتته‌وه، حه‌سانه‌وه‌شن له پالهبی و عه‌مه‌له‌بیدا نه‌بوه تاکوو له سه‌رگوزه‌شت و گۆرانیدا پیناندا هه‌لبلیت. گوزه‌ران کردن چونکه کارینکی زه‌حمه‌ته و هی پین رابواردن نییه، له‌و به‌شه فۆلکلزهدا ناوی دیت که ئه‌ویش به‌ نیازی حه‌سانه‌وه و گه‌پ و خۆشوه‌قتی دانه‌نداراوه: گوزه‌ران له‌ پهن‌دی پینشینان ناوی هه‌یه که ده‌زانین «په‌ند» له‌ کۆمه‌لایه‌تی زوربه‌ی میله‌تدا جینگه‌ی «فهلسه‌فه» ده‌گریته‌وه، فهلسه‌فه‌ش مه‌به‌ستی بزده‌هینانه سه‌رلینوان نییه به‌لکوو، به‌ زۆری، ڕووبه‌رووبوونی لایه‌نه سه‌خته‌کانی ژیانه.

به‌رچاوترین دیارده‌بینکی کۆمه‌لایه‌تی له‌وانه‌ی سه‌رده‌کێشنه‌وه بۆ لایه‌نی گوزه‌ران، ئه‌و ئاهه‌نگه‌ زله‌ی قوربانی دانه به «نیل»ی میسر که ئیستا ناوی «وفاء النیل»ی به‌سه‌ردا برآوه. ئه‌م داب و نه‌ریته تا داهاتی ئیسلام و زالبوونی له‌ میسر هه‌ر به‌رده‌وام بوو. بینگومان به‌ بووک بردنی کچینکی جوان و تازه و رازایه‌وه بۆ نیل و هه‌لدانی ئه‌و کچه بۆ نیوان باوه‌شی شه‌پۆله خنکینه‌ره‌کانی به‌ ناوی پاداش له‌ بری زیادبوونی ئاوه‌که‌ی بۆ به‌ره‌مه‌بنانی ده‌غل و شینایی و مینوه بایه‌خدانینکی زۆر گه‌وره‌یه به‌ گوزه‌ران که به‌ زاهیر دیارده‌که ده‌گیریتته‌وه بۆ «موضوعیه» نه‌ک «ذاتییه» به‌لام له‌ دوو نوخته نه‌زه‌ری زۆر بنجییه‌وه لایه‌نی مه‌وزووعیه‌ته‌که له‌م کاره‌ساته‌دا ده‌بیته‌وه به‌ خزمه‌تکاری زاتیته.

نوخته‌ی یه‌که‌م ئه‌وه‌یه ئاهه‌نگه‌که و قوربانی دانه‌که و ده‌ستی پارانه‌وه پان کردنه‌وه‌که و فرمیسک و هه‌نیسک و بزه‌که هه‌موویان بۆ ره‌زامه‌ندی «غیب» که به‌ پینی لیکدانه‌وه‌ی ماددی و مه‌زوعی ڕواله‌تینکی زنده به‌رزی پابه‌ندبوونی زاته به‌ هیزی نادیاره‌وه. له‌ ڕووی ده‌لاله‌تی قوولی ره‌فتاره‌وه فه‌رقیک نییه له‌ نیوان «وفاء النیل» و دروست کردنی هه‌ره‌مه‌کان بۆ پاراستنی له‌ش به‌ نیازی ژیانه‌وه‌ی دوا‌ی مه‌رگ.

نوخته‌ی دوهم ئه‌وه‌یه که ئه‌م قوربانی دانه هه‌ر بۆ ته‌ئمینێ گوزه‌ران باو نه‌بوه به‌لکوو له‌ زۆر جینگه‌دا کاتیک پاشایان مردبایه نه‌ک هه‌ر یه‌ک ژن بگره هه‌رچی ئه‌و که‌سانه‌ی له‌ نینزیکه‌وه تیکه‌ل به‌ ژیانێ پاشاکه بوون هه‌موویان له‌گه‌ل ئه‌ودا زینده‌به‌چال ده‌کران.

زور جارن نووسهري ماددي که دووچاري دياردهي به زاهير ناماددي له کومه لايه تيدا ده بڼت به سووک و ناساني خزي و نه زهريه که ي له و ناراحه تيه په دهکات به ودا که ده لني. هم ديارده يه ش له شي کردنه وه ي نيهائيدا سه ربه مادديه ته وه ده نيت کولنکيش که يفي به خزي و قسه که ي ديت و خه لقه که ي زوريش لني رازي ده بڼت و «سه دهق» ي بز ده کيشن. به راستي هم ته رزه خو دهر باز کردنه جگه له وه ي که هيچ پيوه ندي به مه وزوعيه ت و عيلمانيه ته وه نيه له وه زياتر که وشه سازيه که ي رووت و قووته. له دوو نوخته ي زور بنجييه وه خه تاباريشه:

يه که م: له ودا که به چاوبه سته کني له بيرت ده باته وه که نه وه ي بايه خي هه يه له ديار کردني چاکه و خراپه و مه وزوعيه ت و نامه وزوعيه تي شتان باري نئستا که يانه نه ک هي بابهلپيران. من که تينو بم له به ستي که ي ره ق و ته قدا چ دادم ده دات بگوتري هم به سته ش وه ختي خزي رووبار بوو وشک بوه. فلانه که س پزار مليونير بوو دواتر ئيفلاسي کرد: ئايا خاوه ن چاوبه سته کي که ناماده يه پاره ي به قهرز بداتي له بهر روضنايي سامانه که ي پيزاري؟ به راست خو مردووي قهرستانانيش زووتر زيندوو بوون! هم ته رزه خو په رانده وه له وه ده چيت کابرايه ک گره وي دامه ي کردبي و خه ريك بي بدزريني ئيتر به دزيه وه به رده دامه خوراوه کاني خزي بخاته وه سه ر ته خته.

براله خو ئيمه که سمان قونته راتمان نه گرتوه فلانه جزره لينکدانه وه و شي کردنه وه راست ده رچيت، که بووشين به قونته راتچي فه لسه فان نرخي چي به خو مان و به و فه لسه فانه وه ده مينيت؟ چ گومان نيه له ودا که نه گه ر لينکدانه وه ي فه لسه في له مه يداني کومه لايه تيدا وازي له واقع هيتا بز نه و سه رچاوه دوورانه ي که واقيعه که يان لي هه لقوليوه ئيتر له وه را چاره سه ري گيروگرقتان بکات، به لايه که ي ودها گه وره به سه ر کومه لدا ده هيتيت هيچ دوشمني که ي نه يتوانيوه به سه ري به نيتيت، مه سه له که ش هينده ئاشکرايه پيوست نيه پتري به دوا بکه وم.

دوهم: له ودا که هم گه رانه وه يه بز بنچه ي شتان هر له و حاله تانه دا ده کري له سوودي بيروباوه ري ماددي تيدايه و شه رده نندووکني موناقه شان به ره و زالووني فکري مادديه وه ده بات. له هر حالو باري کدا بردنه وه ي «شت» بز سه ر «بنج» ي خزي مه به ستي لينکدانه وه ي ماددي جيبه چي نه کات نه و به لايدا ناچيت له که سيش

ناسه‌لمینتی به‌لایدا بچن. به نمونه ده‌لیم بایی ئه‌وه‌ی کاردروستایی خۆی په‌کی له‌سه‌ر په‌کچوونی مرؤف ده‌که‌ویت ده‌لنی میلله‌تان بران. بایی ئه‌وه‌ی کار و بازاره‌که‌ی له‌ هینماییدا رادوه‌ستی قبولی نییه‌ خه‌لقی ده‌ربوونه‌ی شاریک برای په‌کدی بن هه‌رچه‌نده هه‌چ هۆیه‌کی راست و دروستی دوشمنایه‌تیش له‌ به‌یندا نه‌بن. چه‌ند سه‌یره ئیمه هه‌موومان برای هه‌موو دنیا بین به‌لام نه‌شی نه‌ ئیمه و نه هه‌چ میلله‌تینکی دیکه‌ش له‌ نیوان خۆیاندا برا بن. بۆ ئه‌وه‌ی به‌قالینک و عه‌مه‌له‌یه‌کی ره‌واندوز شه‌ری جوداوازی چینه‌یه‌تی بکه‌ن. ئه‌وه‌نده هۆیه به‌سه که عه‌مه‌له‌یه‌کی ئه‌لمانیا و سه‌رمایه‌داره‌که‌ی له‌ په‌کدی جودا بن.

تازه راپه‌پینه‌که‌ی 1948 - وثبة - ته‌قی بۆوه. کۆین وه‌ک هه‌موو شوینانی دیکه ولات به‌ گه‌وره و گچکه‌یه‌وه سه‌ر له‌ سه‌به‌ینه که‌وته نمایشت... ویسترا گه‌رانیکی جه‌ماهیری له‌ کوچه و جادان بکری بۆ ده‌رخستنی پشتگیری کردن له‌ جه‌ماهیری به‌غدا. له‌ هه‌رچه‌ند هه‌نگاوینکا شۆرشگیرینکی چه‌پ فرتکی ده‌به‌ست بۆ سه‌ر به‌رزایی دیواریک وه‌یا سه‌ر پشتی ئۆتۆمۆبیلینک و ده‌که‌وته هاندانی خه‌لقه‌که بۆ پتر شۆرشگیرایه‌تی... تا نزیک نیوه‌رۆ خه‌لقه‌که بیزار بوو. قسه‌که‌ریک تکای له‌ جه‌ماهیر کرد که بلاوه‌ی لی بکات... له‌م کاته‌دا په‌کیکی زۆر خوینگه‌رم پینشی به‌ عالم گرت و گوتی ده‌چنه‌وه ماله کاوله‌کانتان؟ خۆ ئه‌گه‌ر که‌ر گیای ده‌ست که‌وی بیخوا ئیوه گیاشتان نییه؟ چۆن ده‌چنه‌وه بی خوینرشتن؟ ئه‌م شۆرشگیره، زۆر به‌ داخوه. نمونه‌ی هاوتاکانی خۆیه‌تی له‌ جینگه‌ی پینشکه‌وتووشدا. به‌لای ئه‌وه‌وه چ فه‌رق نییه له‌ نیوان کۆنتینکی فره‌نسه‌ی سه‌رده‌می شۆرش 1789 که به‌ قه‌مچی ئاگری له‌ پشتی فلاح هه‌لده‌ستان له‌گه‌ل ئه‌و بازرگانه کۆبییه‌ی که مانگانه‌ی ده‌دا به‌ بزووتنه‌وه‌ی نیشیمانی و کوپ و خزم و که‌سیشی به‌دل له‌ بزووتنه‌وه‌که‌دا بوون. له‌ حاله‌تی بازرگانه‌که‌ی کۆین، ئه‌و لیکدانه‌وه‌یه نه‌ده‌کرا بلن ئه‌ویش به‌ده‌ست داگیرکه‌ر و حوکی زۆرداران‌ه‌وه وه‌ک عه‌مه‌له و فلاحه‌که سه‌تمه‌دیده‌یه به‌پینچه‌وانه هه‌ر ئه‌و لایه‌نانه‌ی له‌سه‌ر حساب ده‌کرا که له‌ هه‌ژاریکی جودا ده‌کاته‌وه.

من ئه‌م نمونه‌یه له‌ ده‌وروبه‌ری خۆمان ده‌هینمه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی به‌ هزی شاره‌زایی خۆمان له‌ نمونه‌که و وه‌کوویه‌کبوون و له‌ په‌کچوونی بازرگان و عه‌مه‌له‌یینکی کورد له‌ لایه‌ن مه‌غدوریه‌ت به‌ده‌ست ده‌سه‌لاتی نارِه‌واوه باشته‌ر بۆمان روون بیته‌وه چۆن

بیری ماددی له دهمی پښوښتدا لایه‌نی جوداوازیی نیوان شتان پیش ده‌خات و نه‌و مه‌بدنه‌ی «شی کردنه‌وه نیهای» له بیر خزی ده‌باته‌وه، خز نه‌گه‌ر نه‌مهم مه‌به‌ست نه‌بن ده‌توانم هر به‌و لیکدانه‌وه‌ی «شی کردنه‌وه‌ی نیهای» و گوته‌ی «له بنج و بناواندا» کام شت به پنی سیاسه‌تی فکری ماددی له یه‌کدی دوورن وه‌ک یه‌کدی‌بان حساب بکه‌م و بلیم عه‌مه‌له و سه‌رمایه‌دار نه‌ک له شی کردنه‌وه‌دا به‌لکوو له یه‌که‌م نیگاو ده‌یاره هه‌ردووکیان مرؤفن. داگیرکراویش هه‌روه‌ها. له‌وه‌ش به‌ولاو ده‌برؤم بلیم مرؤف و مه‌شکه‌ی دز هه‌ردوویان هر ماده‌ن... له شی کردنه‌وه‌ی نیهایدا په‌لکه شووتی و که‌شتی ناسمانی وه‌ک یه‌ک هه‌ردوویان ماده‌ن.

ده‌بینیت نمونه‌کان به‌لای گه‌پ و نوکته‌دا ده‌چنه‌وه به‌لام له راستیدا نه‌گه‌ر موجامه‌له له به‌یندا نه‌بی ینبایه‌خ کردنی گزیرانه‌وه‌ی دیارده‌ی «ناماددی» بز بنیچه‌ی «ماددی» به نیازی پته‌و کردنی بیرکردنه‌وه‌ی سه‌ربه ماددییه‌ت که وا هر له خه‌یال و فکرا پنی پته‌و ده‌بی نه‌ک له واقیعدا. نه‌وه‌ی لی ده‌وه‌شیته‌وه که ماددییه‌ت‌که کز بکه‌یته‌وه به هزی به‌راورد کردنی نمونه‌ی ماددی له‌گه‌ل نمونه‌ی دیکه‌ی ماددیدا که‌وا یه‌کسه‌ر ماده‌ن و هیچیش له یه‌کتر ناچن و به هیچ مه‌زه‌بیش ناشی بگوتری چونکه ماددین ده‌بی وه‌ک یه‌ک بن: که گوتم پښسته‌رپوی و فرؤک هه‌ردوویان به هزی ماده‌بوونیانه‌وه هاوتای یه‌کترن له زه‌مینیه‌ی گزیرانی ئابووری و کز مه‌لایه‌تیدا، خیرا به خیرا بیرکه‌ره‌وه‌ی ماددی لیم به‌ده‌نگ دیت و قسه‌که‌م به هزار و یه‌ک به‌لکه رت ده‌کاته‌وه، نه‌وسا منیش خیرا به خیرا پنی ده‌لیمه‌وه «پښغه‌مه‌رایه‌تی» و «نانه‌وایی» ش هه‌رگیزاو هه‌رگیز قیاسیان له یه‌کدی ناکریت نه له لایه‌ن سه‌رچاوه‌ی په‌یدا بوونیانه‌وه و نه له لایه‌ن نه‌و ده‌وره‌ی له کز مه‌لایه‌تیشدا ده‌بینن... چند سه‌یره «ماددییه‌ت» له رینی هینانه‌وه نمونه‌ی ماددی و به‌یه‌کدی گرتنیانه‌وه کز بیته‌وه، لښته‌وه دیاره کز بوونه‌وه‌که‌ی له‌وه‌وه دیت که تاییه‌تی و خاسیه‌تی شتان پشتگویی بخریت و ته‌نها لایه‌نی «ماددیوونیان» وه‌یا «له بنجا ماددیوونیان» له ته‌رازووی هه‌لسه‌نگاندنی فکریدا سه‌نگی پښ بدریت.

نه‌م فیله ناشکرایه‌ی بیر کردنه‌وه‌ی ماددی ده‌یکات راسته‌وخز له‌لایه‌نی «زاتی» خاوه‌نی نه‌زه‌ریه‌که‌وه هه‌لداستی نه‌ک له «مه‌وزووعیه‌ت» ی نه‌زه‌ریه‌که‌ خزیه‌وه

چونکه بیرکردنه‌وه‌ی ماددی، که لیزه‌دا مه‌به‌سته، هر فکری روت به‌لکوو پتر سیاسه‌ته له‌وه‌ی فکر بیت، وه‌ک ده‌شزانین هیچ چالاکیه‌کی فکری نییه هینده‌ی سیاسه‌ت «زاتی» بیت. تۆ که‌میک له مه‌سه‌له‌که ورد ببه‌وه، ده‌بینیت داهینتیه‌ری فه‌لسه‌فه‌ی (به‌دوا ئه‌ویشدا هه‌موو پیره‌وه‌کانی) به نیازی به‌هیز کردنی سیاسه‌تی ناو فه‌لسه‌فه‌که بنه‌ما و بنجی فکری سه‌ربه ماددیه‌تی بۆ هه‌لئاوه تاکوو بۆی بلوئ له ریی به‌سته‌وه‌ی فه‌لسه‌فه‌که و فکره‌که به مادده‌وه داوای حه‌تمیوونی ئه‌و ئه‌نجامانه بکات که له فه‌لسه‌فه‌که‌یان هه‌لدیتجیت چونکه که فه‌لسه‌فه‌که زاده‌ی ماده بوو به ناچاری و به شینوه‌یینکی حه‌تمی ده‌بی راستبوون و دروستبوونی به‌سه‌لمیندیری له‌و روه‌وه که ماده جینگه‌ی نه‌سه‌لماندن و بروا پی نه‌کردن نییه.

کام بیروباوه‌ری سست و کزه‌ بیته له ماده‌ی گری بده ده‌رحال به‌راست وهرده‌گیری چونکه ماده گه‌وره‌ترین و بی شوبه‌ترین راستیه‌کانی ئه‌م جیهانه‌یه، هینده هه‌یه گریدانه‌که زه‌کا و پیتۆلی و زۆرانی پی ده‌ویت، له‌وه به‌ولاوه هه‌روه‌ک که گوتت ئوکسیجینم له ناو ده‌ره‌یناوه چار نامینتی ده‌بی بروا به هه‌بوونی ئوکسیجنه‌که بگری چونکه ئاوه‌که ماده‌ی به‌ره‌ست و بی فیئه هه‌روه‌هاش که گوتت فه‌لسه‌فه‌که‌م له ماده هه‌لینجاوه یه‌که‌نده‌ردوو باوه‌ر پینکردنی ده‌بیته شتیکی ناچاری، خۆ که ناویشنا «اشتراکي علمي» ئیتر کئ ده‌ویزی بلی له‌!

لایه‌نی سیاسه‌تی دایه‌لیکتیک زه‌کایه‌کی گه‌وره‌ی دیکه‌شی به‌کار هیناوه له هه‌لئاوی یه‌کیک له بنه‌ما ئابووریه مه‌شوره‌کانی، که ئه‌ویش هر جزریکه له تیئه‌لکیشانی به‌رگیکی مه‌وزووعیه‌ت به‌به‌ر قه‌لافه‌تیکی یه‌کجار گه‌وره و که‌له‌گه‌تی زاتییه‌ت: گوته‌یینکی زۆر په‌ره‌سه‌ندوو و سه‌لمینراوی ئابووری مارکسی له شینوه‌ی به‌لگه‌نه‌ویستدا ده‌لی که هزی به‌ره‌مه‌یتان گۆرا به دوا ئه‌ودا «پیوه‌ندی» یه‌کانی به‌ره‌مه‌یتان له نیوان خه‌لقدا ده‌گۆریت و... ئیتر واقعی سه‌ره‌له‌به‌ری کۆمه‌ل ده‌گۆریت.

به‌لای باوه‌ری منه‌وه ئه‌م موعه‌ده‌له‌یه یه‌کیکه له‌و ته‌له فکریه گه‌وره و مه‌حکه‌م و به‌دۆلابانه‌ی وه‌ک جانه‌وه‌ری هه‌شت پی Octopus له مینشکی مرؤف ده‌ئالیت و فرزه‌ی ده‌بریت، پینشی ده‌سه‌لمینیت که هزی به‌ره‌مه‌یتان باوک و دایکی کۆمه‌لایه‌تییه به‌ داب و ده‌ستوو و نه‌ریت و یاسا و بیر و شه‌ره‌ف و

ناموسیشیه‌وه. کهم وا ده‌بن تاکه «گوته - مقوله» هینده به نار‌ه‌وایی و بیئنسافانه و دژی مرؤف و فکری رۆشن دنیای لئ ماره بکریت. له‌م گوته‌یه‌دا پایه‌ی هژی به‌ره‌مه‌هینان له ژیانی ماددی و مه‌عنه‌وه‌یی مرؤفدا گه‌لینک به‌رزتر بۆته‌وه له پایه‌ی بوت له نیوان بوت‌په‌رستاندا چونکه بوت‌په‌رست له کولانه‌ی مه‌عنه‌ویاتی سه‌ربه غه‌بیه‌وه عه‌بدایه‌تی خۆی بۆ بوته‌که جینه‌جئ ده‌کات. لایه‌نه‌کانی دیکه‌ی ژیانی که‌متر به‌نده به ده‌ستوراتی بوت‌په‌رستیه‌وه. به‌لام ئه‌م گوته‌یه‌ی ده‌وری «هژی به‌ره‌مه‌هینان» له ژیانی کۆمه‌لایه‌تی به‌رفه‌واندا ده‌بیته هه‌وریکه ئیقلیم‌گیر به‌سه‌ر هه‌رچی جیهانی مرؤفدا هه‌یه ده‌کیشیت. پتریش خه‌ته‌ری له‌وه‌دایه که ده‌بیته ئایینی به‌ره‌ی رۆشن‌بیران ئه‌وانیش خۆیان ده‌بن به رابه‌ر و مامۆستای ماددی و مه‌عنه‌وییه‌ی گه‌ل.

زۆر ئاشکرایه ئه‌م هه‌موو پینشکه‌ش و شاباشه گه‌وره‌یه‌ی هه‌لده‌دریته به‌ر پینلاوی هژی به‌ره‌مه‌هینان، به‌ نیازی دانانی تاجی پینشه‌وایی و یه‌که‌مینایه‌تی و گه‌ورایه‌تییه له‌سه‌ر که‌له به‌هه‌وا ئاخناوه‌که‌ی عامیلی ئابووری له‌ گۆرانی کۆمه‌لایه‌تیدا، مرؤفی زه‌لیل و بینچاره‌ش با بۆ خۆی له‌ پله‌ی سینیهم و چواره‌می کاریگه‌ریدا [که ده‌کاته‌وه ناکاریگه‌ری] مینشه‌کزه له‌ لووتی خۆی ده‌ر بکات.

ئه‌م گوته‌یه له‌ رووی زاتییون و مه‌وزوو‌عییونه‌وه، نه‌ک هه‌ر بۆ مه‌به‌ستیکی قه‌رارداده و نیهاتی و بی لئ زیاد و که‌م کردن هه‌لنراوه که ده‌یکاته به‌چکه زاتییه‌کی زۆر به‌ناز په‌روه‌رده‌کراو، بگه‌ر به‌ولای زاتییه‌وه میتافیزیکیشه چونکه گۆرانی هژی به‌ره‌مه‌هینان له غه‌بیه‌وه ده‌هینیت و خۆی ماندوو ناکات به‌ دۆزینه‌وه‌ی ئه‌و ماکانه‌ی هژی‌که ده‌گۆرین. گوته‌ی وه‌ها ته‌ماویی سه‌ربه غه‌یب گه‌ییشتوو که ناتوانی ته‌فسیری خۆی به‌ده‌سته‌وه بدات هه‌ر ئه‌وه‌نده ده‌توانی غه‌یری خۆی ته‌فسیر بکات که وه‌ک خۆی بیکات به «امر واقع» یکی بی ته‌فسیر.

له‌لای خۆته‌وه له‌وه بفرکه که بگوترئ «که به‌هار هات گول ده‌پشکوئ و دنیا گه‌رم دادیت...» بی ئه‌وه‌ی گوته‌که به‌هار بگێریته‌وه بۆ نزیکبوونه‌وه‌ی رۆژ و په‌وانه‌وه‌ی سه‌رمای زستان، له‌م حاله‌ته‌دا قسه‌که ده‌بیته باسی هیزی ون و میتافیزیک چونکه به‌بی هژی کاریگه‌ر به‌هار دانایه‌ت... به‌هار له‌ خۆوه نایه‌ت، که رۆژیش هژی هاتن نه‌بووی دیاره ده‌بن له‌و به‌ینه‌دا نه‌هینیه‌که کاری خۆی کردبیت. هه‌روه‌هاش گۆرانی

هۆی بەرھەمھێنان، کە نەزانین سەبەبی گۆرپانەکە ی چیبە دیارە بە دیار میتافیزیکەوێ دەبێ بەپەسین. کابرایەکی ھۆشکۆل⁴ دەیگوت مانگ بەسوودترە لە رۆژ چونکە مانگ شەوی تاریک ڕووناک دەکات، ھەرچی رۆژە بەسەر ڕووناکیدا ھەلدیت... ھۆی بەرھەمھێنانیش لە مرۆف کاریگەرتەرە چونکە کە ھۆیەکە گۆرا دەوروبەر و یاسا و کۆمەلایەتی و بیروباوەر و ھەموو شتیکی دیکە ی مرۆفیش دەگۆرێ، ھەرۆک رۆژیش بەسەر ڕووناکییدا ھەلھات مرۆفیش لە بەرھەکەتی گۆرانی ھۆی بەرھەمھێنانەوێ دیتە سەر حازری.

نووسەرانی ئەم رۆژە، لەوانە ی بە پەرۆشەوێ دانەبڕین لە کاروانی مارکسایەتی، پێیانەوێ دیارە خەریکی دۆزینەوێ دیارە و ڕووداو و گوێ و کردەوێ ئەوتۆن، لە کۆن و نوێدا، بشێ بکریتە بەلگە ی راستبوونی ئەم دەورە یە کجار گرنگە ی ھۆی بەرھەمھێنان، ئیتر لەگەل خۆیاندا ئیقناع کاری و تەفرەدان و چاوبەستەکی دەکەن بۆ ئەوێ ئەوانیش بتوانن میژووی میللەتی خۆیان بدەنەوێ بەو عیفریتە سحیربازە ھەشتیپنە ھەرۆک نووسەرانی سەر بە فکری چینیایەتی لە ئەوروپا دین و پەیدا بوونی «مسیح» دەدەنەوێ بەو ھۆیانە ی سەر بە ئابووری.

ئەکی قورس لەوێدایە کە بێت و ھەزاران شتی لەیەکتەر نەچووی رۆژگارێک بپەیتەوێ بۆ تاکە سەرچاوەیێک کە بە زاھیر دەبوو شتی وەک یەک و لەیەک نزیک بەرھەم بھینیت. ھەلبەت ئەم تەرزە ھەولدانە داوا دەکات راستەوخۆ و بەر لە ھەموو شتیێ مرۆف و دەورەکە ی و زاتەکە ی و قەناعەتەکە ی و ھەزەکە ی و قابیلیتە زگماکە خالقەکانی بیتەرەف و لاتەریک بکەیت تاکوو جەنابی گاسن و کرمی ئاوریشم و تۆری ماسی گرتن و داس و منشار و چەکوچ و ئاشی ئاو و دارخورما و گیا و ھیلکە لەکلەک... بتوانن بێ تەدەخولی عامیلی مرۆف ژیریژی ئەرەستۆ و فەلەکی بەتلەیمووس و شەرەکانی ھانیبال و دۆزینەوێ «جذر تربعی» لە بابلی چوار ھەزار سال پیش ئیمرۆ و خیلافی نیوان باوەر ی غەزالی و ئینو ڕوشد و بەیەکەوێ ھاتنی مولحیدەکان و ئیماندارەکانی سەردەمی عەباسی [چونکە زۆر بەرچاوە بۆیە ئەویان ناو دەھینم] و جودایی مەزھەبی ھەنەفی و

⁴ - ھۆشکۆل: متخلف عقليا - Retarded.

شافیعی له ده‌ستنوێژشکان و ته‌لاق که‌وتن و... دیموکراسیی کۆنه یۆنان و درنده‌یی
 حوکمی زوربه‌ی ولاتانی دیکه و حه‌رامبوونی گزشت که‌رویشک لای هه‌ندیک و
 هه‌لابوونی لای هه‌ندیکی دیکه و... په‌یدا‌بوونی هه‌زار و یه‌ک زمان و ده‌هه‌زار
 عاده‌ت و سه‌ده‌هه‌زار عه‌شیره‌ت... و میله‌زنه‌ها شتی دیکه‌ی کۆمه‌لایه‌تی بده‌یته‌وه به
 گۆرانی هژی به‌ره‌مه‌هیتان. هه‌ر بۆ ئه‌وه‌ی خالقیه‌تی مرؤف به‌شدار نه‌بێ له‌ شی
 کردنه‌وه‌ی ماددی، که‌ دیتت باسی گۆرانی گاسن بکه‌یت بۆ تراکتۆر لیت مه‌نعه
 ده‌وری زاناکان و پسپۆزه‌کان و ته‌کنیک زانه‌کان و نه‌ندازیاره‌کان و هه‌موو ئه‌و
 که‌سانه‌ی به‌ لایه‌نی تیجاریی مامله‌تی تراکتۆزه‌وه خه‌ریکن بنبوو و پینشیل و خه‌فه
 بکه‌یت، ناشیبی بیرسیت ئایا، ئه‌و گاسنه‌ی که‌ به‌دوا گاره‌شه‌وه‌یه و جووتیار له‌کاری
 ده‌هینتت بۆچی هه‌ر له‌ لای جووتیاره‌که‌ و سه‌پانه‌که‌ و فه‌لاحه‌که‌ و گاره‌شه‌که‌وه
 تیه‌له‌نه‌کشی به‌ره‌و گۆران تا ده‌گاته «تراکتۆرایه‌تی» له‌و ولاتانه‌ش تیه‌له‌نه‌کشی که
 تا ئیستاش گاسن و گاره‌ش به‌ر ده‌ده‌نه گیانی زه‌وی پوسم و که‌له‌کاوی و چیمجار
 و قاقه‌ر و زه‌نه‌کاوی و شوژه‌کات!

ئه‌گه‌ر ریمان هه‌بێ که‌ر و ئیستر بخوازینه‌وه به‌ نمونه‌ی «هژی به‌ره‌مه‌هیتان» ی
 گوێزانه‌وه، زۆر به‌ ته‌وا‌زوع و سه‌رکزییه‌وه پرسینکی که‌ره‌وارانه و شه‌وکۆیرانه و
 نه‌خویندوانه ده‌که‌ین له‌وه‌دا بۆچی ئیسترسوار و که‌رسوار، وه‌یا ئه‌وانه‌ی چه‌ز له
 سواری ده‌که‌ن و هه‌ر خه‌ونی پێوه ده‌بینن، که‌ر و ئیستره‌کانیان نه‌گۆران به
 عه‌ره‌بانه و گه‌رۆک و رینی ئاسن و فرۆک. بگه‌ر پاییسکلش؟ ئیوه ده‌فه‌رموون «که
 هژی به‌ره‌مه‌هیتان گۆرا...» ئیتر کام جندۆکه‌ و میرده‌زمه‌ و شه‌یتان لێ ناگه‌رین له
 قه‌ناقه و عفه‌ک و شاره‌بان ئه‌م گۆرانه‌ چاوه‌روانکراوه «حتمی»یه‌ی که‌ر و ئیستر
 بۆ عه‌ره‌بانه‌ بیه‌ته دی؟ ره‌نگه‌ له‌وه‌رامدا پیمان بلین باری ئابووری و ئالوویر و
 رامیاری و رۆشنییری له‌و شوینانه‌دا به‌ره‌وپیش نه‌چوون بایی ئه‌وه بکات هژی
 گوێزانه‌وه‌یان تیدا بگۆریت. جا ئه‌گه‌ر ئه‌مه وه‌رام بیت چ کارمان به‌ کیشه‌ی
 «گۆرانی هژی به‌ره‌مه‌هین» نامینێ چونکه‌ که‌ ئه‌و هه‌موو بارانه‌ گۆران شاللا که‌ر و
 ئیستر هه‌رگیز نه‌ده‌گۆران...

ئه‌مه ده‌لیم ده‌شزانم ئه‌گه‌ر هه‌موو شتیگ گۆرا ده‌بێ که‌ر و ئیستریش بگۆریت هه‌ر
 نه‌بێ به‌وه‌دا که‌ بخه‌ریته پیش عه‌ره‌بانه، رینگه‌وبانیش خۆش بکرین به‌ پێی داخوازی

سوورانه‌وه‌ی ره‌وره‌وه‌ی عه‌ره‌بانه، له‌م حاله‌ته‌شدا چ ده‌وریک‌ی نه‌زه‌ریه‌ی «ه‌زی به‌ره‌مه‌ه‌یتان» له‌ به‌یندا نامینیت چونکه ئه‌وسا نه‌زه‌ریه‌یینکی دیکه دیته کایه‌وه ده‌لنی عه‌مه‌لیه‌تی گ‌زبان له‌ شینوه‌ی «نما» کردندا رووده‌دات نه‌ک له‌ رینی گ‌زبانی ه‌زی به‌ره‌مه‌ه‌یتان و «تناقض» وه، دیاره «نما»ش هه‌رچی له‌ ک‌زمه‌لدا هه‌یه ده‌یگریته‌وه به‌و پینه ئه‌گه‌ر ه‌زی به‌ره‌مه‌ه‌یتانیش «به‌تیک‌رای» نه‌گ‌زبئی، به‌ره‌وپینشچوون و گ‌زبانی ک‌زمه‌لایه‌تی هه‌ر ده‌بئی.

به‌لای منه‌وه راستی و ناراستی تیزری نما کردن چ‌ون ده‌بئی با بییت [وه‌ک بزنام ز‌زریشی راستی تیدایه] ئه‌وه‌ی مرؤف ده‌جولینتی ه‌زیه‌کی یه‌کجار گه‌وره‌تر و به‌رفه‌وانتر و بنجیتر و کاریگه‌رت‌ره له‌ «تناقض» و له‌ ه‌زی به‌ره‌مه‌ه‌یتان و ئه‌و ته‌رزه لیکدانه‌وانه‌ی به‌ ده‌وری ئه‌و ته‌رزه «محور»-انه‌دا ده‌خولینته‌وه. بزویته‌ری مرؤف و ک‌زمه‌ل «په‌له‌ی ژیان»-ه به‌ رابه‌رایه‌تی ه‌یزی لیکدانه‌وه و ه‌وش ئیتر ئه‌و ه‌یزه ز‌ور بئی یا که‌م. توانای تیگه‌بیشتنی ته‌واوی شتانی هه‌بئی یا نه‌بئی. وه‌ک ده‌شبینیت «په‌له‌ی ژیان» هه‌م «تناقض» یش ده‌گریته‌وه هه‌ر هاریکاری و برابه‌تی و د‌وستایه‌تیش.

رابه‌رایه‌تی ه‌وشیش له‌وانه‌یه به‌ره‌و ئامانجی راست لئ خوریت له‌وانه‌یشه هه‌له‌ی کوشنده به‌ مرؤف و به‌ گ‌لیش بکات، هه‌روه‌هاش به‌به‌ریه‌وه هه‌یه له‌ رینی که‌وته به‌ر حوکمی دوو هاندانی جودا وه‌یا دوو مام‌زستای جودا دوو برای داکوبابی یه‌کیکیان بییته ئیماندار ئه‌وی دیکه‌شیان کفران بکات، هه‌روه‌ک ده‌شی دوو ر‌ییازی سیاسی له‌ یه‌کتر جودا بگرنه به‌ر. خ‌ۆ ئه‌گه‌ر بل‌ییت مومکینه به‌رزه‌وه‌ندی موشته‌ره‌ک ک‌زبان بکاته‌وه وه‌یا د‌زایه‌تی به‌رزه‌وه‌ندی به‌ شه‌ریان به‌ینیت ده‌لیم راست ده‌که‌یت و قسه‌که‌شت ئیسه‌پاتی ده‌وری «په‌له‌ی ژیان» و «ه‌وش و لیکدانه‌وه» ده‌کات پتر له‌وه‌ی به‌ راشکاری ده‌وری «تناقض» به‌ ئیسه‌پات بگه‌یه‌نیت وه‌یا به‌ هیچ جزریک ته‌ئسیری «ه‌زی به‌ره‌مه‌ه‌یتان» ی تیدا بدیتریت.

که ئه‌مه ده‌لیم میسالی به‌ ه‌یزم به‌ده‌سته‌وه‌یه: ئه‌گه‌ر به‌شه‌ره‌هاتی دوو برا له‌سه‌ر ته‌ماع لایه‌نی «تناقض» به‌سه‌لمینتی خ‌ۆ له‌ هه‌مان کاتدا «په‌له‌ی ژیان» یش ده‌سه‌لمینتی، به‌لام که‌ دوو برا وه‌یا دوو براده‌ر وه‌یا دوو به‌ری میله‌تیک به‌سه‌هوو ده‌چن و د‌ژی به‌رزه‌وه‌ندی هه‌ردوو لا نا‌ک‌زکی ده‌نیننه‌وه «تناقض» و «ه‌زی

به ره مهيتان» له هيچ رووييکه وه و به هيچ شيوه يک ته فسيري ئه و ناکۆکيه نابه جينه ناکه ن: له م حالته دا دياره «هۆش و ليکدانه وه» ي به ره واژ کاري خۆي کردوه که هه لويستيني «زاتي» رووتي پر له هه له ي پينک هيتاوه و په کي لايه ني «موضوعية» ي خستوه. له مه شدا فه رق نيه له نيوان به سه هوو چوون و به سه هوو بردن چونکه هه ردوو حاله ت ده گه رپته وه بۆ «زات» بيگومان ئه گه ر دوو هۆشي ئه له کترۆني له جيگه ي ئه و دوو لايه نه به سه هوو چوه وه يا به سه هوو براوه دا بوونايه ئيمکان نه ده بوو فه توای ناکۆکي بدن چونکه هۆشي ئه له کترۆني «زات» ي نيه به سه هوو بچيت. ئه گه ر مه علوماتي هه له شي تينه هاوین به فه ند و فيلي پياوخه له تين به سه هوو نابردريت.

ده مه وي پرسياريني ديکه ي سافيلکه بکه م و بلنم ئايا گۆراني به ره وپيشي فکري نووسه ر و هونه رکار و فه يله سووف به ستراره ته وه به گۆراني قه له مي پينووسين و فرچه و په نگ و ته وش و به ردی هه يکه ل تراشي و کاغه ز و مه ره که به وه؟ يا خود پيشکه و تنه که يان ده گه رپته وه بۆ ئه و کارگه ي که رسته کان دروست ده که ن؟ يا خود بۆ گۆراني ئه و کارگانه ي دروستيان ناکه ن؟ خۆ ده بن سه ره ژوور چووني فکري نووسه ر و هونه رکار و شاعير و زانا بکري به به نده و به چکه ي به کيک يا دووان يا پتر له هۆيه کاني به ره مه يتان، ئيتر ئايا به باسکه کاني کام «هه شتپن - اخطبوط» ي هۆي به ره مه يتان ئه و فکر و هۆشه شريتپنچ بکه ين؟ ته مغه ي نۆکه رايه تبي کام به کيک له سه رچاوه کاني ئيلهامي هۆي به ره مه يتانيان لي بده ين؟ ئاخۆ ده ست به دارعه ساي کام ته ريقه تي هۆي به ره مه يتانه وه بگري ن بۆ وه رامدانه وه ي ئه و پرسياره ي که ده لي بۆچي فه لاحي مسلمان به نيازي فره کردني به ره م بي وه يا بۆ که يفي پياوانه ي خۆي دوو سي ژنان ده هينيت که چي فه لاحه ديانه که ي دراوستي خۆي به يه ک ژن دا بين ده بيت. ريشي نيه دوو ژن و سي ژنان ماره بکات؟

کام داخوازي و پيداويستي هۆي به ره مه يتان وا ده کا له يه ک جيگه دا دوو سي ياساي له يه کتر جودا بۆ تاکه يه ک جۆري به ره م په ida بيت؟ بۆچي زانايه کي لاوه کي خه ره کي خه ره کريس بگه يه نيته په ي کارگه ي چين خه ره ک ريسه که ش هه ر له په ي دوو هه زار سال پيش ئيمرۆ جينگل بخوات؟ به راست کام هۆي به ره مه يتان له حيجازي به ر له هه زار و سي سه د سال گۆرا و قورئاني په ida کرد و له ماوه ي

سینه‌کی سه‌ده‌یینکا تاج و ته‌ختی دوو ده‌وله‌تی هه‌ره‌گه‌وره‌ی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی تیک دا و عه‌ره‌بی بی مال‌وحال و بی‌سه‌واد و بیده‌وله‌ت و بی‌ژیاری کرده‌ فه‌رمان‌ره‌وای به‌شینکی زۆری جیهانی پینشکه‌وتووی هه‌زار و سنی سه‌د سال پینش ئیم‌رۆ؟

تۆ بلنی که لافاوی مسلمان‌ی ره‌شورپوت پووی له‌و ولاته کرد بۆچی هژی به‌ره‌مه‌یتانیان تیدا به‌ده‌نگ نه‌هات؟ ئایا شافیعی وه‌یا ئه‌بو‌حه‌نیفه له‌ هژیه‌کانی به‌ره‌مه‌یتانی سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌روه‌ه بیروباوه‌ره‌کانی خۆی هه‌لدیتجا یاخود هی رۆژگاری ئه‌مه‌ویه‌کان یاخود هی رۆژانی ژبانی خۆی؟

تی ناگه‌م، که ده‌رزی دروومانی ده‌ست گۆزا به‌ مه‌کینه‌ی Singer بۆچی پینوه‌ندی نێوان ئه‌وانه‌ی له‌گه‌ل دروومان خه‌ریکن، جلدروو بی یاخود جل دروستکردوو، هه‌یج گۆزانیکی به‌سه‌ردا نه‌هات؟ ئۆتۆمۆبیل په‌یدا بوو که‌چی سو‌فیه‌تی له‌ سالانی 1920- 1940 پتر په‌ره‌ی سه‌ند له‌و سه‌رده‌مه‌ی که‌ سو‌فی به‌ پینیان یا به‌ سواری سه‌فه‌ری ده‌کرد؟

خوینهر له‌ شینوازی ئه‌م پرسیارانه سه‌یری نه‌یه‌ته‌وه که ده‌بینی به‌ لچکولێو و به‌ته‌وسه‌وه خۆیان ئاراسته‌ی هژیه‌کانی به‌ره‌مه‌یتان ده‌کن چونکه ئه‌و لچولێوه‌ی ئه‌م گوته‌یه له‌ هۆش و گۆشی مرؤفی با ده‌دات و ئه‌و گالته‌یه‌ی به‌ هه‌ست و زانینمانی ده‌کات گه‌لێک پتر له‌وه‌ی نووسیم و داوای تۆله‌ لێ ستاندنه‌وه ده‌کات. تۆ سه‌یری که ده‌لی «که هژی به‌ره‌مه‌یتان گۆزا... کۆمه‌لایه‌تی ده‌گۆرێ» چه‌ند به‌ ره‌هایی و بینا‌کانه مرؤف ده‌کاته عه‌بدی ئه‌و پیمه‌ره‌یه‌ی که له‌ بن پیناوه‌کانیدا ده‌رزیته‌وه و خیرا په‌کیکی دیکه له‌ جینگه‌ی ئه‌و ده‌کرێ به‌ پینج دره‌مان، داس و گاسن و چه‌کوچ و ته‌له و تۆر... که سه‌ره‌تاییتیرین که‌رسته‌ی گۆزه‌رانن ده‌بی جینگه‌ی ئه‌و خواجه بگرنه‌وه که ئایینه‌کان ده‌یانگوت هۆشی به‌ مرؤف داوه و رینی چاکه و خراپه‌ی بۆ روون کردۆته‌وه! گۆزا من و تۆ و باب و باپیرانمان که له‌ زمانی سو‌مه‌روه‌ه به‌ گاسن و گاره‌ش نانیاں په‌یدا کردوه، بیروباور و هۆش و ئایین و پینوانه‌ی شه‌ره‌ف و نامووس و مه‌ردی و نامه‌ردی و هه‌موو بوونی مه‌عنه‌ویمان له‌و گاسن و گاره‌شه‌وه به‌سه‌ردا باریوه! داسوولکه فیزی راس‌تگۆیی وه‌یا درۆزنیمان ده‌کات! ده‌سا له‌وه‌ته‌ی مرؤف هه‌یه هه‌رگیز حورمه‌تی گاسن و داسوولکه و پیمه‌ره و مسار و چه‌کوچی به‌قه‌ده‌ر حورمه‌تی پیناوه‌که‌ی لا نه‌بوه،

هەرچی هۆش و زانین و خەسلەتی چاکە و بیز لەخۆنانش هەیه لە دژی ئەوان و لە رەغمی ئەوانی پەیدا کردووە. ئەو ژیاڵی ناگزوور و کولەمەرگی مرۆف بە هزی ئەو ئامیزە خوێریانەو بەسەری بردووە وەهای لێ کردوون بە دوژمن هەر دەستی رۆیشتی وازی لێ هیناون، تا ئیستاش فەلاحی قوربەسەر هەر ئاوی روون شک بیات ناچیتە ژیر ئەرکە پشت شکینەکەیی داس و گاسن.

هەلبەت دەزانم، تۆش دەزانیت، مرۆف کە ناچار بوو لەگەڵ بەندیخانەش دیتە رەدایی. هەر بەو پینەش سەپان ناچارە داسەکەیی بسویت و پەرۆپاڵ بخاتە ناو قەیناغەکانی پەنجەکانیەو و- ئەگەر هەیی- لە ترسی مار و دێرک و قەسەل گۆرەوی چۆکان لەپێ بکات و کوندەلانیکیش لە پەریزی بۆ مەشکۆلەیی دۆ- ئەویش ئەگەر دژی هەبێ- و جەوهندەیی ئاو قوت بکاتەو هەموو پۆژیکیش سەد جارەن لەعەت لە داسەکە و قەیناغەکە و قەسەلەکە دەکات هەر ریشی بوو هەلدیت بۆ ژیاڵی شارستان. ئەم ماملەتەیی کە بەرژەوهند بە مرۆفی دەکات لەگەڵ دەوروپەردا، بەلگەیی عەبدایەتی مرۆفەکە نییە بە پینچەوانە هی ژیری و زانین و هەست کردنیەتی چونکە ئەگەر مرۆف ئەو زانایە و هەستیارە نەبا یا لەپلەیی ئاژەلیدا دەمایەو یا وەک هەزاران گیانلەبەری دیکە ئەویش ئاسەواری دەبرایەو، سەیری چەند بە ئاسانی دەتوانین خۆمان لە چاوبەستەکیکی روالەتی دیاردان رزگار بکەین: ئا لیزەدا لە جیاتیی ئەو عەبدایەتی مرۆف بۆ دەوروپەر بە ئیسپات بگەین هاتین ژیری و کابان پوختی و دەولەتپاریزیی سەپانەکەمان بەدی کرد لەو کاردرۆستاییی کە بۆ حەسانەوێ خۆی کردی، هەر ئەمەش راستی مەسەلەکەیه. بێگومان ئەگەر هەمان حالەتی پیتۆلی و زیرەکی لە حیوانیک بەدیاری دابایە کەس لێی نەدەکرده بەلگەیی عەبدایەتی بۆ حوکمی دەوروپەر، بە پینچەوانە، دەگوترا ئای لەم زیرەکییە و مشوورخواردنە عەجاییە هائی!!

سەرنجی خۆت بدە بۆچوونی ئەوانی لە بیرکردنەویدا بەلای بایەخدان بە ماددەدا دەچنەو، چەند بێ وچان و هەتا بۆیان بکری دەوری سەربەخۆی مرۆف لە گۆران و چەندوچۆنی رووداوی کۆمەلایەتی دادەلەنگیتن: چونکە کاریگەری و دەوری سەربەخۆ پتر و روونتەر لە کردەوێ تاکدا بایەخدار خۆی دەنوینن دین خەریک دەبن و دەوری تاک دەپوچیتنەو و هونەرەکەیی دەدەنەو بە گەل [ئەم مەسەلەیه

له لاپه‌ره 11-12 ی به‌رگی سینه‌می کتینی «حاجی قادری کۆبی» نه‌ختیک روون کراوه‌ته‌وه [له‌وشدا ئاشکرایه مه‌به‌س ده‌وله‌مه‌ندتر کردنی گه‌ل نییه چونکه بینچاره به‌ قسه ده‌وله‌مند نابن، ئاگاشی له‌وه نییه نووسه‌ر هه‌ن له‌سه‌ر کاغه‌ز پشکی گه‌ل له‌ کاری بایه‌خداردا پتر به‌پۆز ده‌نویتن، مه‌به‌س ئه‌وه‌یه «تاک» هه‌ستی شانازی به‌خۆ کردنی دابشکیت... دوا‌ی ئه‌مه‌ی تاک رووتایه‌وه و گه‌لیش پۆشته نه‌بوو ئه‌مجار دیت سه‌ره‌له‌به‌ر گه‌لیش بی ته‌ئسیر ده‌که‌ن له‌ ئاست «هۆی به‌ره‌مه‌هینان» به‌وه‌دا که پاته‌ویات و بینه‌ئویل و عوزره‌هینانه‌وه گۆزان و به‌ره‌وپیشچوون ده‌به‌نه‌وه بۆ گۆزانی هۆیه‌کانی به‌ره‌مه‌هینان، ده‌قی نه‌زه‌ره‌یه‌که‌ش وه‌ها ئه‌و هۆیانه به‌سه‌ره‌خۆیی باس ده‌کات هه‌ر ده‌لنی له‌ مه‌ریخه‌وه بۆ سه‌ر زه‌وی دابه‌زیون.

زۆر جاران له‌گه‌ل خزمدا ده‌لیمه‌وه قه‌یدی چی ده‌کرد ئه‌گه‌ر گوترا‌بایه مرؤف له‌ هه‌ولێ گۆزه‌ران و به‌ره‌وپیشچوون و حه‌سانه‌وه‌یدا که‌رسته‌ی به‌ره‌مه‌هینان و دروست کردن و له‌سه‌رخۆ کردنه‌وه و هه‌لمه‌ت بردنی به‌ره‌و له‌بارتری و چاکتریه‌وه ده‌گۆریت، هه‌رجاره‌ش به‌ پنی داخوازی په‌یدا‌بوونی که‌رسته‌ی چاکتر، یاسای ئالوگۆر و مامله‌ت له‌گه‌لدا کردن و سوود لێ وه‌رگرتن و هه‌موو پێوه‌ندیکی که‌ به‌وانه‌وه به‌سه‌راوه‌ته‌وه ده‌گۆریت، ئیتر له‌و ناوه‌شدا گه‌لینک ورده‌ حیسابی سوودی به‌رته‌سکی شه‌خسی و به‌ره‌هه‌ستی کردنی ئه‌م لایه‌نه و ئه‌و لایه‌نه و تووربه‌بوونی عه‌مر و زه‌ید و خۆشامه‌دی لیکردنی فلان و فیسار هه‌زاران هه‌له‌وه‌ست و گوته و کرده‌ی له‌یه‌کتر نه‌چووی سوودمه‌ند و زه‌ره‌رمه‌ندان به‌خه‌به‌ر دیت و کاری خۆی به‌ چاکه و به‌ خراپه‌ ده‌کات.

ئینسته‌ش ده‌لیم بۆ ده‌بن نه‌زه‌ریه هه‌بێ حه‌ز به‌وه بکات ریشی مرؤف له‌ ده‌ست گاره‌ش و داسوولکه‌دا بیت! که‌ی ره‌وايه خه‌یال بۆ ئه‌وه بروات که ئه‌گه‌ر عه‌پدایه‌تی مرؤف بۆ هۆی به‌ره‌مه‌هینان به‌ئیسپات بگات کامرانی و به‌خته‌وه‌ریه‌که‌ی مسۆگه‌ر ده‌بیت! ئه‌گه‌ر مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه له‌رینی بیبایه‌خ کردنی ده‌وری مرؤفی هۆشیار و هه‌ستیار و زانا و پسپۆر ده‌وری هۆی به‌ره‌مه‌هینان به‌رز بکریته‌وه له‌وینشدا هۆیه هه‌ر سه‌ره‌تاییه‌که که چه‌کوچ و داسه بکری به‌ سه‌رامه‌دی هه‌موو که‌ره‌سته‌ییکی به‌ره‌مه‌هینان هه‌ر بۆ ئه‌وه‌ی کریکار و فلاح که چه‌کوچ و داس به‌ ده‌سته‌وه ده‌گرن بکرین به‌ رابه‌ری پێشکه‌وتن و خاوه‌نی کۆمه‌لایه‌تی.

ئه‌گەر ئه‌مه مه‌به‌سته خۆ ده‌توانین بێ ئه‌و هه‌موو فاکوفیکه و چاوبه‌سته‌کینه له پینشه‌وه بلێن کرینکار و فلاح که ئه‌رکی زۆر قورسیان به‌سه‌ر شانه‌وه‌یه ده‌بن چاوه‌دیزی به‌رژه‌وه‌ندیان به‌زیاده‌وه بکرنیت و به‌سه‌یندرینه‌وه و... تاد. چونکه ئه‌م قسه و بیرو‌رایانه که هه‌رگیز له عه‌مه‌له و فلاح‌وه دانه‌که‌وتوه به‌لکوو بیرکه‌ره‌وه و فه‌یله‌سووف و رابه‌رانی سیاسه‌ت له چینه‌کانی سه‌رووی فلاح و عه‌مه‌له‌وه کردوویانه به‌ پرۆگرام وه‌یا ئایین، مومکین بوو جۆریکی دیکه‌ش گوته‌ریان و ده‌قه‌کانیان پتر به‌ره‌و راستی چووبان و هه‌میسان هه‌موو ئه‌و ئامانجه‌ی که ئیستا به‌به‌ر چاوی بیر کردنه‌وه‌ی ماددییه‌وه گیراوه ئه‌وساش به‌ به‌رچاوی ده‌قه‌کانی دیکه‌وه گیرابا: هه‌رگیز بزوتنه‌وه‌ی شۆرش‌گیزانه‌ی پرۆلیتاریایی نه‌به‌سه‌تراوته‌وه به‌و باوه‌ری که ده‌لێ هۆی به‌ره‌مه‌یتان و گۆزانی. بنه‌مای بیروباوه‌ری کۆمه‌لایه‌تییه. ئه‌وه‌ی راستی بێ په‌رۆشی من له‌م قسه‌نه‌ی دوایمه‌دا بۆ لایه‌نی ئاکاره‌کی (اخلاقی) نه‌زه‌ریه و بیروباوه‌ران ده‌گه‌رپه‌ته‌وه که ده‌بینم له راده‌به‌ده‌ر مرؤف بۆ هۆی به‌ره‌مه‌یتان ده‌شکیننه‌وه، ئه‌گه‌رنا له نوخته‌ی نه‌زه‌رییوون و مه‌وزووعیوونیه‌وه زاتی خاوه‌ن نه‌زه‌ریه‌که خۆی سه‌رپشک بوه له دارشتمانیان. ئیتر خوام ده‌کرد له‌و دارشتمه‌دا هه‌رچی راستی و به‌رژه‌وه‌ند هه‌یه پیشیل کرابیت وه‌یا به‌رژه‌وه‌ندی لایه‌نیکی به‌رته‌سک ره‌چاو کرابیت وه‌یا هه‌ر مه‌به‌ستیکی دیکه‌ی چاک و به‌ده‌یه تینی ئاخرا‌بیت، له هه‌موو حالاندا لایه‌نی «زاتی» له چاوان ده‌چه‌قی: ده‌وری «زات» هه‌رگیز به‌وه که‌م نابیته‌وه سوود و به‌رژه‌وه‌ند له نه‌زه‌ریه‌دا مه‌به‌سته بیت، به‌وه‌ش زیاد ناکات به‌ دوشرمانیه‌تی غه‌یر نه‌زه‌ریه دروست بووبیت، به‌لام له‌و حالاندا که به‌ ئاشکرای راستی بنبوو ده‌کریت ریم هه‌یه بلێم له‌گه‌ل راستیدا ئا‌کاریش خنکیتراوه چونکه کاره‌که سه‌ربه «دروژنایه‌تی بیناک» ده‌گه‌یه‌نیت. ئه‌دی وه‌ها نییه؟

ره‌نگه هه‌ندێ که‌س به‌ سافیلکه‌یی بلێن ئه‌و نه‌زه‌ریه‌ی که مه‌وزووعیه‌تی تیدا نه‌بیت لینی ناوه‌شیته‌وه سه‌رکه‌توو وه‌یا به‌رده‌وام بیت له‌به‌ر ئه‌مه پشتگوینخستنی واقع و مه‌وزووع و راستی بایه‌خ نادات به‌ لایه‌نی زاتیوونی نه‌زه‌ریه‌که، به‌لام وه‌ک بۆ چاوی حه‌قیقه‌تبین ده‌رده‌که‌وئ به‌رده‌وامبوون و نه‌بوونی پرۆژه و پرۆگرام و بیرو‌را و نه‌زه‌ریان کاتیک په‌کی له‌سه‌ر راستی و واقعیه‌ت و مه‌وزووعیه‌ت و

به‌رژه‌وه‌ند و ناكار... ده‌كه‌وئ كه به‌بئ ته‌ده‌خولئ «ده‌سه‌لات» تاقي بكرينه‌وه و نه‌نجامه‌كانيان به‌ره‌هاي و دور له چاوسوور كردنه‌وه هه‌سه‌نگيندريين ئيتير به پني چاكه و خراپه‌يان به‌رده‌وام وهيا كه‌مه‌وام بن. كه‌چي وهك ده‌زانين به‌زوري پرژه‌ي پووچه‌ل له دوو ريگه‌وه ده‌شي پتر له پرژه‌ي دروست به‌رده‌وام و ريز ليگيراويش بينت:

يه‌كه‌ميان ريگه‌ي هيز و هه‌ره‌شه به‌كارهيتان، دوه‌ميشيان كويز كردني زات و نه‌فسي گه‌ل تا ئه‌و راده‌يه‌ي فهرق به چاكه و خراپه‌ي پرژان نه‌كات. له‌وه‌گه‌ري كه‌وا له گه‌ليك حالوباردا گه‌ل بزخزي له پله‌ييكي هينده به‌ره‌ژيري دواكه‌وتندايه به پرژه‌ي چاك هه‌ر رازي نابئ و ره‌نگه به‌ده‌ستي خزي به‌ردئ بناخه‌ي ئه‌و پرژانه‌ي مايه‌ي خيز و خوشين ده‌ر به‌يئتت. من له لاي خومه‌وه تاراده‌ييگ رازي و ناچارم به چاوپوشي كردن له‌و جوژه‌ه‌په‌ك كه‌وته‌ني «زات» كه به هزي ترساندن وهيا گيل كردن وهيا تينه‌گه‌بيستن كاري پووختنه‌ر ده‌كات. به‌لام جوړيكي ديكه‌ي «زاتكويز» ي به‌كجار برينداركه‌ر هه‌يه له ته‌حه‌مولدا نيه، ئه‌ويش زاتكويزي ئه‌و «رژشنيران» يه‌و له‌گه‌ل داوا كردني «علمانيه» و «موضوعيه» هينده له زاتيه‌تي گومرادا رز ده‌چن قبول ناكات هيج كه‌سينكيش به زاتي ئازاد و چاوي كرايه‌وه و ميشكي پوونه‌وه دوو قسه‌ي راست و دروست بكات و دوو هه‌لان به‌ده‌رخات و ره‌خنه له دوو كاري ناربه‌وا بگريت. ئه‌و «رژشنير» ي وه‌ها زاتكويز، پتر له مرؤفي ساده‌ي نه‌خويندوي سؤفيمه‌ش‌ره‌ب و ده‌رونيسته‌بيات ده‌بن به ميزده‌زمه‌ي ئازادبخنكين، چالاكتريش هه‌را ده‌نينه‌وه دژي بيري رژشني به‌ره‌وپيش، خيزاتريش گونبه‌دي شه‌خسيه‌تيان به ره‌هاي و ئازاديي فكر ده‌ته‌پئ و سوودي ماديشيان داده‌له‌نگئ له‌و روه‌وه كه شوره‌تي ناويان و هزي شوره‌تي ناويان و هزي گوزه‌رانيشيان له به‌گژدا جوونه‌وه‌يان دژي بيروباوه‌ري نه‌ترساو و فيل لئ نه‌كراو هه‌لده‌قوليت. به‌لام ده‌بن ئه‌وه‌نده بلئم تيكه‌لبووني به‌رژه‌وه‌ند و هزي گوزه‌ران له‌و به‌گژدا جوونه‌دا مه‌سه‌له‌كه بز «عاملي ماددي» ساغ ناكاته‌وه چونكه به‌ر له‌وه‌ي گوزه‌ران و به‌رژه‌وه‌نديش كه‌وتبيته ناو حيسابي له‌سه‌ر كردنه‌وه و به‌گژداچوونه‌وه، كابراي «رژشنير» ي زاتكويز وه‌ها يه‌خه‌گيري زاتي بينه‌ر ده‌بيت هه‌ر ده‌لني پاسه‌واني په‌رستگايه و له‌گه‌ل بيئيمانان ده‌جه‌نگيت.

ئەم تەرزە دیمەنە لە کوردستانی خۆمان بەدریژایی پتر لە سی سالیکی رابردوودا بەرچاو بوو بە تاییبەتی لە کاتی ھەلپەوکلپەیی سالانی «وئبە» و 1959 کە مەیدانی شەر بە خەلق فرۆشتن بۆ ئەو «رۆشنبیر»ە زاتکوێرانە نەک ھەر بەتەواوی کرابۆو بەلگوو مەیدانەکە بەرووی زاتساغاندا وھا تەنرابوو لە بەندیخانە نەفەسبەرتی لێ بەسەر ھاتبوو. جا ئەگەر دەسەلاتی ئەم زاتکوێرانە یەكجارەکی بووبایە فەرمانرەوا، پرۆژە و تەجرەبە و تاقی کردنەو و ئەزموونی قوربەسەر کە ی دەیتوانی لە حالەتی راست دەرئەچوونیاندا دەلالەتیان لێ وەرگیریت.

من لەو سالانەدا بە تاییبەتی لە سالی 1959 «رابەر» ی وھام دیتوھ بووبوھ فەرمانرەوای ناوچەییکی دوو ھیندە ی قەزای کۆیی، ھەموو پاشخانی سەقافەتەکە ی سەکندا ی تیی زیدە پاشکەوتوو و بیحورمەت بوو، ئەوپەری تینھەلکشینیشی لە خویندەواریدا ئەو بوو بۆی رینگ نەکەوتبوو فیزی ئیمزا بیت... ھەزار رەحمەت لەگۆری بیت، بەراستی رابەر بوو...!

ھەرچەند یەكجار بە پرۆشەم بۆ تیکرای ئەو رۆشنبیرانە ی «زات» بە قوربان ی «ماددە» دەکن واش دەزانن کارەکیان بە سوودی مرۆف تەواو دەبیت کە مرۆف خۆی «زات» ی رووتە، پەرۆشەم بۆ بەرە ی «ھونەرکار» ان پتر کارم تیدەکات چونکە ھونەرکار پتر لە تاقمی تیکرای رۆشنبیری دیکە قەرزدار ی زاتی خۆیەتی لەو پوھوھ کە بەرھەمەکی دە ھیندە ی نووسین و قسەکردن زادە ی ھەناو و تەرجمە ی دل و دەروون و کەفوکولی بورکانی نەفسیەتی.

بیتە تابلۆی وینەکیشتیک بگرە بە پارچە نووسینی نووسەر یك، کە ھەردوویان بە یەك بابەتەوھ خەریک بووبن، دەبیت دەلالەتی نووسینەکە سەد جار ان یەكسەرتر و روونتر و ئاشکراتر و «بابەتی» ترە لە دەلالەتی تابلۆکە. بە نمونە دەلیم، کە دەخوینیتەوھ «زولم بەدە» ھیندە ی نووسەری عیبارەتەکە لە مەبەست و بابەتی قسەکە دەگەیت، بەلام ھەمان واتا لە تابلۆی وینەکیشتیدا [ھەر لە وینەکیشتی مەیلە و نەقاش تا دەگاتە سوریا لیست] لەوانە ی بە جزریک تەعبیری لێ درابیتەوھ کە ھەر وتووێژی تاییبەتی زاتی وینەکیشتەکە بیت و تەعبیرەکەش ھەمووی دەسکرد و زادە ی زاتەکە بیت کە بە دەگمەن نەبێ لە دل و دەروون و زاتی یەکیکی دیکەدا نە برسکیت و نە مەفھوومیش بیت. پنی ناوی من بلیم لە خۆوھ دیارە، ئەو ھەموو

رېبازه جودايه‌ی که بوونه ته قوتابخانه‌ی جزراجزری وینه‌کیشی، له هر رېبازه‌شدا به ژماره‌ی که‌سانی وینه‌کیش شوینې و رېچکوله‌ی تايبه‌تی و سهربه‌خو دینه بهر هست و چاو تا‌ئو راده‌یه‌ی که نه‌گه‌ر په‌کيک له خاوه‌ن‌ئو شوینې و رېچکولانه شوینې په‌کيکي دیکه‌ی هه‌لگرتبزه له ناو شوره‌تی هونه‌رکاری دهرده‌هاويزریت و بايه‌خی پې نادریت.

ئهمانه به‌لگه‌ی زاتیبوونی وینه‌کیشه چونکه دياره بابته‌تی تاک تاکی هونه‌رکاری هر په‌کيک له و رېبازانه هارتا و هاوواتا و هاومه‌به‌ستی بابته‌تی کزمله‌ی هاوړیکانی خزه‌تی له هه‌مان رېبازدا به‌لام زاته‌که‌ی هاوکیش و هاوشه‌قل و هاوپښوی زاته‌کانیان نییه، واته‌ئو خزی نسخه‌ی دوه‌می هاوړیکانی نییه هه‌رچند بابته‌که و «التزام» که‌ش بې فرق بیت له‌گه‌ل هی‌ئو واند. لیره‌دا هونه‌رکار جاريکیان شه‌قامه‌پښی فکر و باوه‌پښی خزی جودا کرده‌وه له‌وانه‌ی هاوباوه‌پښی نین، جاريکی دیکه‌ش له ناو شه‌قامه‌رېکه‌دا رېچکوله‌ییکي سهربه‌خوی خزی هه‌لگرتوه که نه‌گه‌ر هه‌لی نه‌گرېته‌وه پښی نالین وینه‌کیشی هونه‌رمه‌ند⁵.

له وینه‌کیشی زاتیر کاری مؤسیقایه، چونکه هر نه‌بې «وینه» دیمه‌نی شتانت دینته به‌رچاو به شیوه‌ییک که ناسینه‌وه‌ی نه‌سله‌که‌ی له ده‌سه‌لاتی بینه‌ردا بیت هه‌رچند راگه‌یاندنی تیکرای تابلوک به‌ولای ده‌سه‌لاتی بینه‌ری عاده‌تییه‌وه بیت، به نمونه که تابلویه‌ک چاوی پشیل و تايه‌ی گه‌رؤک و ده‌سکه‌پياز و شه‌کسپیر و نه‌نگوستيله‌ی دروومانی له‌ته‌ک په‌کتردا دانان مومکینه هه‌مومان تاک تاکی‌ئو پیکه‌پنه‌رانه بناسینه‌وه هه‌رچند نه‌شزانین تیکرایان چ مه‌به‌ستیک به‌ده‌سته‌وه دده‌ن چونکه له‌وانه‌یه وینه‌کیشه‌که مه‌به‌ستی له کز کردنه‌وه‌یان «راوه‌ماسی» وه‌یا «شه‌ر و ناشتی» وه‌یا «دوسته‌که‌ی خزم» وه‌یا «یاری سیباز» بیت، که‌چی پارچه‌ییکي موسیقا نه واتای تیکرای و نه هی له‌ره‌ی هیچ تاکیک له و نامرازانه‌ی تیدا به‌شدار بوون ناشکرایه بؤ به‌ر گوئی بیسه‌ر، ته‌نانه‌ت پسپزیش له په‌راویزی بؤچوونیکي

⁵ - من بؤ «فنان» وشه‌ی «هونه‌رکار» به‌سه‌ند ده‌کم، هه‌رجی وشه‌ی «هونه‌رمه‌ند» یشه بؤ واتای به‌رفره‌وانی چه‌سپاوی له هه‌ر کارنکدا، وه‌ک بلتی «ئهم نووسه‌ره هونه‌رمه‌نده» نابې بلتی نووسه‌ر هونه‌رکاره.

فره‌واندا ده‌توانی به‌ره‌و خورپه‌ی هه‌ناوی موسیقا‌ساز بروات، چونکه‌ ئه‌ویش ناتوانی واتای هه‌موو له‌ره‌ و له‌رزه‌ و ترینگه‌ و خرینگه‌بیک‌ تینگات وه‌ک که‌ بینه‌ر ده‌توانی چاوی پشیله‌ و ده‌سکه‌پیاز و ئه‌نگوستیله‌ بناسیته‌وه‌ با پسپۆریش نه‌بیت.

خولاسه‌ هونه‌رکار له‌ هه‌موو رۆشنییریکی زاتیتره‌، هه‌رچه‌ند له‌ نیوان ئه‌و به‌ره‌یه‌شدا خوار و ژوور و سه‌خت و ئاسان هه‌یه‌، هه‌ر ئه‌و زیده‌ «زاتییوون» شه‌ و ده‌کات به‌ره‌ی رۆشنییران یه‌کجار ته‌نگه‌تاو بن به‌ ده‌ست ئه‌و هه‌لومه‌رج و به‌د و به‌ره‌له‌ستانه‌ی که‌ ژیا‌نی تاک و کومه‌ل ریک‌ ده‌خن و یاسا و پی‌ره‌و به‌دوا خزیاندا ده‌هیتن وه‌ک ئه‌وه‌ی که‌ ده‌بن هه‌موو رۆژی له‌ فلانه‌ سه‌عات عمه‌له‌ و مه‌ئموور له‌ کاردا بن وه‌یا فه‌لاح ناچاره‌ له‌گه‌ل شه‌به‌قی به‌یان گاجووته‌کانی بۆ جووت کردن لیخو‌ریت، هه‌روه‌هاش به‌قال و همال و لیخو‌ر و کاروانچی و باخه‌وان. جا که‌ تۆ هاتیت و رۆشنییر و هونه‌رکار ت به‌ند کرد به‌ وه‌خت و سه‌عات که‌لکی لی ده‌بریت و نه‌زۆک ده‌بیت، هه‌روه‌هاش نه‌زۆکی ده‌که‌یت که‌ رپی ئازادی لی‌کدانه‌وه‌ و ته‌عبیرت لی‌بریه‌وه‌ چونکه‌ بابه‌ته‌که‌ی ئه‌و گاسن و هه‌نجیر و داسولکه‌ و چه‌کوچ و ئیستر و تۆر... نییه‌ که‌ به‌ دریزیای میژوو به‌ده‌ست عه‌بد و حه‌پسانیشه‌وه‌ هه‌ر به‌ره‌مه‌ین بوون.

سه‌رمایه‌ی ئه‌دیب و هونه‌رکار می‌شک و ده‌روونه‌که‌یه‌تی، باشت‌ریش ئه‌وه‌یه‌ بلیم له‌ به‌ره‌می زیهنیدا به‌ره‌مه‌که‌ و هۆیه‌که‌ی پیکه‌یتانی یه‌ک شته‌ چونکه‌ هۆش و ده‌روونی هونه‌رکار له‌ به‌ره‌مه‌کانی‌اندا خزیان ده‌زیتنه‌وه‌ ئیتر یا له‌ شیوه‌ی په‌خشان و هه‌له‌سه‌ت یا په‌یکه‌ر و وینه‌ یا موسیقا... دا جلوه‌ ده‌به‌ستن. ته‌نانه‌ت ده‌توانین بلین شه‌به‌نگی ئه‌م به‌ره‌مانه‌ - چ شیعر و په‌خشان بیت و چ هونه‌ری جوان بیت - له‌ می‌شک و ده‌روونی نووسه‌ر و بو‌یژ و هونه‌رکاردا به‌رله‌وه‌ی بشین به‌ پارچه‌ی هه‌له‌سه‌ت وه‌یا وینه‌ وه‌یا په‌یکه‌ر...

ئا ئه‌و شه‌به‌نگه‌ مه‌لۆتکه‌ی ژان و ژواری زاته‌کانه‌، جا ئه‌گه‌ر هیزی «ونینی»ی له‌ مرؤفدا هه‌بیت ده‌توانی بیانینیت با نه‌شیووبنه‌ تابلز و په‌یکه‌ر. به‌ نمونه‌ ده‌لیم، تۆ که‌ هاتیت چه‌ند به‌یتیک‌ له‌ دل و ده‌روونی خۆتدا ریک‌ خست و بۆت ریک‌ نه‌که‌وت بیاننوسیته‌وه‌ و لیت گۆم بوون وه‌یا هه‌ر به‌جاری له‌ بیرت چوونه‌وه‌ دیسانه‌وه‌ تۆ ده‌روونه‌که‌ت خۆی زاوه‌ته‌وه‌ هه‌رچه‌ند مه‌لۆتکه‌ش له‌ نیواندا نه‌بیت، هه‌روه‌هاش که‌

نو خه ياله شاعيري به له دهر ووني په يکه تراشدا رسکا و جلوه ي به ست و خزی هه لکه نه گهر نه شبن به په يکه زانی دهر وونه که ناپو وچيته وه: دهر وونه که ناوس بوه و زاویشه به لام بزی ريک نه که وت له به رديک چه سپ بيت وهک نه وهی که تز وینه ی خوت به کاميرا ده گريت تيشکه کان و سينبه ره کانی له له شته وه هه لده به زنه وه چه فرقيک ناکه ن به وهی که کاميرا که سه قهت بن وهيا جامه که ی بسووتی له گهل نه وهی وینه که ت به ريکوپيکی ده رچيت.

به لنی بنگومان هونه رکار له رو شنبيري ديکه پتر له زاتی خويدا رو چوه، تيکرای رو شنبير انيش زاتيترن له غه يری خویان، که نه مهش وهما بن سه يری هره سه ير له وه دايه که ده بينم هونه رکار ده يه وي وا رابنو يتيت نه ویش وهک خه لقی ديکه باباييکی مه وزو وعيه، له وه شدا «زاتييه ت» تيکه ل به «ئيلتزام» ده کات. من رهوا نايينم چی ديکه مونا قه شهی «زاتيوون» ی هونه رکار بکه م چونکه ده بيته کوتانه وهی به ديهيه، تنها نه وهنده ده لنيم له گوشه ی نه زهري ئيلتزمی هونه رکاره که وه ده بی هونه رکار به کجار به دره نگو وه بيته سه ر له ده ستدانی خزی و پرکردنه وهی دهر وونی به بابه تی خوازيه وه و به ديار ی وه رگيرا و چونکه له وه دا نو بهر له هه موو که سينک و پتر له هه موو که سينک نابوت ده بيت. تا نه وهنده ی هونه رکار له باوه ری بيخه وشه وه هونه ره که ی خزی بکاته خزمه تکاری ئيلتزامه که ی چه ئيعتيرازيکم نيه، له وه به ولاره دوو ره خنه ی به کجار گه وره به خه گيري هونه رکاری مولته زيم ده بيت:

ره خنه ی به که م له وه دايه که گومان له دلیدا په يدا بيت و به زوره ملي ترسنو کانه گومانه که به باوه ری ساخته کپ بکات.

ره خنه ی دوهم نه وه يه که ری بدات به ده سه لاتی له خزی گه وره تر خزه ه لقورتيتنی له کاره هونه راويه که ی، ئيتر به خاترانه سه وز به قاوه يی بگوړيت و له دريژی و کورتی نه ندایي په يکه رکانی زياد و که م بکاته وه و پله ی هه لپه و دلگه رمیي موسيقي که ی به پنی ثاره زوی له خو گه وره تران خوار و ژورر بيات...

هه لبت ليره شدا نامه وي داوای قاره مانه تی لی بکه م و بلنيم ده بی مل بداته ياخيگه ري بيچی و بيباکانه: من نه وهنده ده لنيم ده بيت حورمه تی هونه ره که و

بیرورپاکه‌ی خۆی به‌وه‌دا بگری که له خۆوه به‌ره‌وپیری توانه‌وه‌ی ئیراده و سوانه‌وه‌ی زاتیه‌وه نه‌چیت و خۆشامه‌دی له «به‌رده‌ستایه‌تی» خۆی و «ده‌سه‌لاتداریه‌تی» ی چاوسورکه‌ره‌وه نه‌کات، به خۆراییش نه‌بیته‌ کۆته‌کی ده‌ستان دژی هونه‌رکاری ئازاد و خاوه‌ن زاتی به‌هیز و پیز. له‌مه‌شدا شتیکی ئه‌وتۆم داوا نه‌کردوه له‌ نرخ «هونه‌ر» به‌زیاد بگیریت.

ده‌مینتیه‌وه هونه‌رکار پیم بلی. که ئه‌و به‌ خۆی و هونه‌ریه‌وه خه‌ریکی ته‌عبیردانه‌وه له‌ مه‌وزووع بیت چۆن لایه‌نی مه‌وزووعیه‌تی ژیر لایه‌نی زاته‌که‌ی ده‌که‌وی به‌ جۆریک پنی بلین «مرؤفی زاتی» که وا به‌زاهیر زۆر له‌ مه‌وزووعیه‌ت دووری ده‌خاته‌وه؟ ئه‌وه‌ی راستی بی ئه‌م پرسیاره‌ لیزه به‌ پینشه‌وه وه‌رامی دراوه‌ته‌وه به‌وه‌دا که گوتومه‌ مرؤف له‌ حالی خه‌ریکبوونی به‌ بابه‌ته‌وه‌ش هه‌ر خه‌لقنده‌ییکی زاتییه‌ چونکه‌ مامله‌تی ئه‌و له‌گه‌ل مه‌وزووعدا وه‌ک هی هۆشی ئه‌لیکترونی و تهرمۆمه‌تر نییه‌ که به‌ پنی یاساکانی سروشت و له‌ شیوه‌ی ناچاریدا بیته‌ دی، ته‌نانه‌ت وه‌ک هی گیانله‌به‌ره‌گانی دیکه‌ش نییه‌ که له‌ پنی غه‌ریزه‌ی نه‌گژراو و په‌کشگله‌وه‌ تینکه‌ل به‌ بابه‌ت ده‌بن و هه‌تاهه‌تایی خۆیان دووباره‌ ده‌که‌نه‌وه.

له‌مه‌ش بترازین و چاو ببری نه‌ بابه‌ته‌که‌ی پنه‌وه خه‌ریکبوونی وه‌ هه‌میسان هه‌ر ده‌گه‌ینه‌وه به‌و ئاکامه‌ی که هه‌میشه‌ پنی ده‌گه‌ین ئه‌ویش سه‌رپشکبوونی زاته‌که‌یه‌تی له‌ هه‌لبژاردنی ئه‌و بابه‌ته‌ی پنه‌وه‌ی خه‌ریک ده‌بیت، فه‌رقیکیش له‌وه‌دا نییه‌ ئایا هه‌لبژاردنه‌که به‌ ئیراده و خواهشتی ئازاده‌وه بوه‌ یاخود به‌ هۆی بیده‌سه‌لات کردن و به‌سه‌ردا بپینه‌وه بوه‌ یاخود له‌ پنی گیل کردن و چاوبه‌سته‌کیوه، چونکه‌ له‌ هه‌موو حالاندا بابه‌ت ناتوانی بچیته‌ نه‌فس و هۆشی مرؤفه‌وه ئه‌گه‌ر گونجاندنیکی له‌گه‌لدا نه‌بیت که‌چی گه‌رمایی هه‌میشه‌ تهرمۆتر ده‌جمینیت و چ گونجاندن و پنی سه‌لماندن و فیئل کردن و یقناع کردنیشی ناویت. وه‌ک له‌ پینشه‌وه‌ش گوتم له‌ گه‌لینک حالوباردا نه‌فس و زاتی وه‌ها هه‌یه به‌ هه‌چ جۆره یقناع کردنیک واز له‌ باوه‌ره‌که‌ی خۆی ناهینتیت.

به‌نگه‌ ئه‌وانه‌ی هه‌ز ده‌که‌ن جغز به‌ ده‌وره‌ی ئیراده‌ی مرؤفه‌وه بکیشریت ره‌خنه‌ له‌و ئازادییه‌ به‌رفه‌وانه‌ی رۆشنبیر بگرن و بلین که هات و ریگه‌ی به‌ربه‌ره‌للا خرایه‌ پیش زاتی ئه‌و رۆشنبیرانه‌وه له‌وانه‌یه هه‌ریه‌کیان رینبازی وه‌ها کینوی بگریته‌ به‌ر که

پنوهندی به گیانی هاریکاری و خزمهتی کۆمه‌لایه‌تی و نامانجه بنجییه‌کانی گه‌له‌وه نه‌میتیت ئه‌وساش هم لینیان خه‌ساره‌تمه‌ند ده‌بین هم زه‌ره‌ریشیان له‌ده‌ست ده‌کیشین. له‌ئاست ره‌خنه‌ی وه‌هادا هه‌زار و یه‌ک به‌ره‌رچدانه‌وه هه‌یه، من ته‌نها دوانیان به‌عه‌رزهی خوینته‌ر و ره‌خنه‌گران ده‌گه‌یه‌نم:

1. ئه‌وانه‌ی ده‌یانه‌وی جغزه‌که به‌دهوری رۆشنییراندا بکیشن، ئه‌گه‌ر دلسۆزیش بن، ته‌ده‌خول له‌ئازادیی غه‌یری خۆیاندا ده‌کن به‌وه‌شدا مه‌یدانیکی به‌ره‌فره‌وانتریان به‌خۆیان داوه له‌وه‌ی رۆشنییر له‌به‌کاره‌یتانی باوه‌ری خۆیدا به‌به‌ر خۆی هه‌لبه‌ریوه چونکه ره‌خنه‌گره‌که سه‌ره‌رای ریگه‌به‌خۆدان ریگه‌ش له‌خه‌لق ده‌به‌ریته‌وه. ئنجا ناشسه‌لمیتنی که‌س ره‌خنه‌ی لئ بگریته.

2. ئه‌و ره‌خنه‌گرانه وه‌ها راده‌نوینن که رۆشنییری ئازاد و ده‌وره لینه‌دراو به‌ره‌و کاری به‌د و رووخینه‌ر و ناجایه‌ز ده‌رۆن، خۆ ئه‌گه‌ر ئه‌مه راستیش بی [که‌فری به‌سه‌ر راستییه‌وه نییه] یاسا و پیره‌و و به‌ندیخانه هه‌یه سه‌زای رۆشنییری رووخینه‌ر بداته‌وه، که‌چی ره‌خنه‌گره‌کان له‌که‌س ناسه‌لمیتن سنوور به‌دهوری ئیراده‌ی ئه‌وانه‌وه بکیشیت وه‌یا گومانی کاری به‌د و رووخینه‌ریان لئ بکات هه‌رچه‌ند له‌ناوجه‌رگه‌ی ئازادیی غه‌یری خۆشیاندا پیکۆل ده‌کن، ره‌نگه‌ زۆریش به‌د ره‌فتار بن.

ئه‌مانه‌ش به‌لاوه‌ بنین. رۆشنییر له‌په‌نجه‌کانی خۆی به‌ولاوه‌ چ چه‌کینکی پی نییه خه‌لق بترسینیت وه‌یا شتان برووخینیت، بزویته‌ری په‌نجه‌کانیشی ئاره‌زوی شه‌ر و هه‌را و زۆرانبازی و په‌نجه‌ره‌شکاندن و دره‌خت هه‌لکه‌ندن و گیسک دزین نییه: بزویته‌ری په‌نجه‌ی رۆشنییر بریسکه‌ی مینشک و تاوی ده‌روونیته‌ی. دیاره‌ ئه‌و ره‌خنه‌گرانه له‌و تریسه‌که و تین و تاوه ده‌ترسین نه‌کا له‌مینشک و دل و ده‌روونی گه‌ل ره‌نگ و ده‌نگ به‌ده‌نه‌وه.

به‌لای باوه‌ری منه‌وه، به‌لای واقیعه‌شه‌وه، هه‌له‌وستی بیرکه‌ره‌وه‌ی ماددی له‌زال کردنی ته‌سیری ماده‌ به‌سه‌ر خواهیشت و قابیلیه‌ت و توانا و کاریگه‌رایه‌تی

مرؤفدا پتر په‌کخه‌ری ده‌وری پینشروزی مرؤفن له‌و لاهوتیانه‌ی که‌هه‌موو کرده‌وه‌یه‌کی مرؤف یه‌کسه‌ر ده‌گیژنه‌وه بژ قه‌زا و قه‌ده‌ر و هه‌یج توانایه‌کی کاریگه‌رایه‌تی بژ مرؤف دیاری ناکه‌ن. باوکم له‌ ناست ئه‌وان لاهوتیانه‌دا ده‌لی:

چونکی سه‌له‌بی ته‌ئسیریان له‌ قودره‌تی عه‌بدی کرد
میله‌تی وا به‌ قودره‌ت پاک‌ی به‌زیندوو‌یی مرد

به‌راست، ئه‌و که‌سه‌ی که‌ ده‌لی ئیراده‌ی کردگار له‌ غه‌یه‌وه‌ بریاری به‌ره‌وینش‌چوون و به‌ره‌ودوابوونه‌وه‌ی ئاده‌میزاد [تاک یا به‌ کۆمه‌ل] ده‌دات چی خراپتری گوتوه‌ له‌و که‌سه‌ی که‌ به‌ زاری فه‌لسه‌فه‌وه‌ ده‌لی نه‌وت و پینسته‌رپۆی و چه‌لتووک و خه‌لووز و شیلیم و ده‌رزی و که‌تیره‌ و گاسن و داسوولکه‌... پال به‌ هه‌نگاوه‌کانی مرؤفه‌وه‌ ده‌نین چونکه‌ ئه‌گه‌ر عه‌یبی قه‌زا و قه‌ده‌ر له‌ نه‌زه‌ر فه‌یله‌سووفی ماددی ئه‌وه‌ بێ که‌ ئیراده‌ی مرؤف ده‌کوژیت. شه‌ره‌بابه‌ته‌کانی ئه‌ویش به‌ پنی لیکدانه‌وه‌ی ناو فه‌لسه‌فه‌که‌ی هه‌نده‌ی قه‌زا و قه‌ده‌ر سواری ئیراده‌ی مرؤف ده‌بن. خۆ ئه‌گه‌ر پیم بلی هه‌زه‌ ماددیه‌کان به‌ پنی ده‌ستووراتی وه‌ها و واها ته‌ئسیر ده‌که‌ن لاهوتی ئه‌وتۆش هه‌یه‌ بتوانی له‌ په‌نا قه‌زاوقه‌ده‌ردا گه‌لیک که‌لینی گه‌وره‌ به‌ روومدا بکاته‌وه‌ بژ تیخویندنه‌وه‌ی ئیراده‌ی مرؤف وه‌ک «لیس للانسان الامسعی - وقل اعملوا فسیری الله عملکم - وه‌دیناه النجدین - واذا الموءده سئلت بأی ذنب قتلت - فمن شاء فیلؤمن ومن شاء فلیکفر...». هه‌وه‌هاش، ئه‌و بیته‌ئسیره‌ی ده‌سه‌لاتی مرؤف که‌ به‌یته‌که‌ی باوکم کردیه‌ گله‌یی و په‌خه‌ له‌ لاهوتیانه‌ی ئیراده‌ به‌ مرؤف ناهیلن به‌ شیوه‌یه‌کی ئاشکراتر له‌و فکر و فه‌لسه‌فانه‌دا ده‌رده‌که‌وێته‌وه‌ که‌ له‌ شی کردنه‌وه‌یاندا مرؤف ده‌که‌نه‌ پابه‌ندی ده‌وروبه‌ر و [به‌تایبه‌تی] هه‌زی به‌ره‌مه‌هه‌تان. به‌لام فه‌رقیکی به‌رچاویش ده‌مینیتته‌وه‌ له‌ نیوان هه‌ردوو حاله‌تدا، فه‌رقه‌که‌ش ئه‌وه‌یه‌ بابای لاهوتی رینگه‌ی له‌ لاهوتیه‌کی دیکه‌ نه‌بریه‌ته‌وه‌ که‌ باوه‌ر به‌ هه‌بوونی ئیراده‌ی سه‌ربه‌خۆ و ئازادی مرؤف بکات و قه‌زا و قه‌ده‌ر بخاته‌ پله‌ دوهمی کاریگه‌رییه‌وه‌. خۆ ئه‌گه‌ر ویستیشی رینگه‌ی لێ ببریته‌وه‌ هه‌ر پنی ناکرێ چونکه‌ نه‌ ده‌سه‌لاتی رینگه‌برینه‌وه‌ی هه‌یه‌ و نه‌ له‌ به‌رنامه‌شیدا هه‌یه‌ ده‌سه‌لات بگریته‌ ده‌ست. به‌ زۆریش ئه‌و جزه‌ لاهوتیه‌یه‌ گه‌شه‌گیری ده‌که‌ن و که‌متر تینکه‌ل به‌ کاری دنیایی ده‌بن بزه‌یه‌ ته‌ئسیری ئه‌وان له‌ تاکه‌ رینگه‌ی نووسین و گوتن‌دایه‌،

به پینچه‌وانه بیرکه‌روه‌ی ماددی که مرؤف ده‌خاته بهر ته‌ئسیری پینسته‌پرنوی و داسولکه و هموو هه‌ولدانی ژیانی بز ده‌سه‌لات په‌یدا کردن و گه‌بیشتن به حوکمه، هه‌ر که ده‌ستی ته‌قه‌لاشی گه‌یشته ده‌سه‌لات تاکه رینگه‌ی خزی ده‌کاته شه‌قامه‌پنی هموو گه‌ل به خویندوو و نه‌خویندوو‌یه‌وه مه‌گه‌ر به‌ره‌بینکی له خزی به‌هیزتر بیت و جینی پین له‌ق بکات.

سه‌یری هه‌ره سه‌یریش له‌وه‌دایه که ده‌بینین لاهوتیه‌که و فه‌یله‌سووفه ماددییه‌که، هه‌ر په‌که‌یان له رینازی بزچوون و باوه‌ری خزیه‌وه، حه‌ج به میلیت ده‌کات: لاهوتیه‌که داوات لئ ده‌کات حه‌جی که‌عبه وه‌یا قودس بکه‌یت، ماددییه‌که‌ش به‌ره‌و زیاره‌تی نه‌و گزیره پر شکویه‌ته‌وه ده‌بات که وا تهرمی پینشه‌واینکی ماددییه‌تی تیندایه، لیزه‌شدا جاریکی دیکه‌ش کابرای لاهوتی له چه‌ند سه‌ریکه‌وه که‌م ته‌کلپفتره له بابای ماددی چونکه زیاره‌تی قه‌بری پیغه‌مبه‌ری لئ نه‌کردووی به پینداویستیکی ناچاری که به پینی قیاس و به‌یه‌کدی گرتن نه‌میان ده‌وه‌ستیتته به‌رانبه‌ر تهرمانه‌ی پینشه‌واکه‌ی ماددی، هه‌رچی «مالی خوا» به که حه‌ج ده‌کرتیت ژورووی گزیرستان و تهرمانانه و له نه‌زه‌ریه‌دا که‌س به خز تینه‌لسوون و به‌ده‌وره‌دا گه‌رانی که‌م نایبته‌وه هه‌روه‌ک که له نوئیشدا سو‌جده‌ی بز ده‌بات که‌م نایبته‌وه، ئنجا حه‌جه‌که هه‌لومه‌رجی زه‌حمه‌تی هه‌یه که نه‌گه‌ر هه‌موویان به‌یه‌که‌وه له تاکدا کزنه‌بنه‌وه نایبته «فرض» به‌سه‌ریه‌وه، که کۆش بوونه‌وه که‌س ناتوانی داوای حه‌ج له‌و کابرایه بکات که مه‌رجه‌کانی حه‌جی تیندا کۆبۆته‌وه، له سالی‌شدا کۆزینی دیاریکراو هه‌یه تیندا ده‌کرتیت که‌چی بیستومه تهرمانه‌ی پینشه‌وا زله‌کانی ماددییه‌ت به‌دریزایی سال حه‌ج ده‌کرتیت، ده‌شلین «تاکه‌رستی» له فه‌لسه‌فه‌ی ماددیدا نییه.

ئه‌م دیارده‌یه‌ی سه‌ردانی گزیرستانی پینشه‌وای ماددییه‌ت له‌لایه‌ن په‌یره‌ویکه‌ره‌کانی ماددییه‌ته‌وه به‌و شیوه‌یه‌ی که ده‌بیتته جزره په‌رستینک و پینچه‌وانه‌ی هه‌موو نه‌سه‌لماندنیک‌ی تاکه‌پرستیشه، به‌کیکه له دیمه‌نه هه‌ره ئاشکراکانی هه‌له‌وستی زاتی که چ پینوه‌ندی به مه‌وزووعیه‌ته‌وه نییه و تاکه‌پرستینکی بیتته‌ئولیشه. واشده‌زانم به‌شینکی به‌رده‌وامبوونی تاکه‌پرستییه‌که ده‌گه‌ریتته‌وه بز سوودی شه‌خسی نه‌و ده‌سه‌لاتداره ماددییه‌ی که له په‌نا حورمه‌ت گرتنی بیتته‌ندانه‌ی گزیری مردوه‌وه حورمه‌تی خزی به‌سه‌ر خه‌لقدا ده‌سه‌پیننی چونکه خزی جینشیننی مردوه‌که‌یه و

میراتگری که له‌پووریه‌تی، له‌و باوه‌رهدام نه‌گه‌ر پینشه‌واییکی به‌کجار له‌خۆپازی بوو به‌میراتگر و جیگر و جینشین، هه‌ر له‌به‌ر خاتری حورمه‌تی خۆی، ده‌که‌ویتی سه‌ر باری که‌م کردنه‌وه‌ی حورمه‌تی مردوه‌که چونکه‌ ئه‌وسا وا ده‌زانی به‌شیکێ حورمه‌تی خۆی بۆ مردوه‌که ده‌روات ئیتر بانگه‌وازی ریسوا کردنی تاکه‌پرستی به‌رزتر و گه‌رمتر ده‌بیت بایی ئه‌وه‌ی که داله‌نگاندنی حورمه‌تی مردوه‌که په‌کی له‌سه‌ری که‌وتوه، دیاره‌ کابرای زیندوو به‌ر ئه‌و بانگه‌وازه‌ ناکه‌ویتی و پایه‌ی داناله‌نگیت، به‌ پینچه‌وانه‌ به‌رزتر ده‌بیته‌وه.

خوینهر حه‌قیه‌تی بپرسینت و بلینت که‌ مه‌به‌ستی کابرای زیندوو له‌ هه‌موو حالاندا پاراستن و زیادکردنی حورمه‌تی خۆی بیت بۆچی پنی بلین «زاتی» له‌ حالیکدا ئه‌و خه‌ریکی «سوود» بوه سوودیش ماده‌یه‌ نه‌ک زات. له‌ ئاست پرسیاری وه‌هادا وه‌رامی ده‌سته‌لێنج و زۆریش هه‌یه: جاری له‌ پینشه‌وه‌ با ئه‌وه‌ بلیم، کابرای زیندوو نه‌گه‌ر زاته‌که‌ی برسیی ناو و شۆره‌ت نه‌بێ چ په‌کیکی ماده‌ی له‌سه‌ر ئه‌و فاکوفیکه‌ نه‌که‌وتوه: پینداویستی ماده‌ی به‌زیاده‌وه‌ له‌به‌ر ده‌ست و ئیراده‌ی زیندوه‌که‌دا که‌له‌که‌ی کردوه به‌ جۆریک سه‌د جاریش له‌ توانای به‌کاره‌ینانی به‌ولاوه‌یه، نه‌گه‌ر زاته‌که‌ی داخوازی شتی دیکه‌ نه‌کات ده‌فری له‌ش و ئاره‌زوه‌ ماددیه‌کانی ئه‌و له‌شه‌ جیگه‌ی ئه‌و شته‌ ماددیه‌کانی تیدا نابیته‌وه: وه‌ک که‌ کاسه‌ پر بوو چی دیکه‌ له‌ ناو خۆیدا ناگریت، وه‌یا شیر و پلنگ که‌ تیر بوون راوی نیچیری تازه‌ ناکه‌ن⁶، نه‌گه‌ر ئه‌و کابرایه‌ش به‌و پیندانه‌ ماددیه‌ مه‌وزووعیه‌ خواهیشته‌ ماددیه‌کانی دابین بکات و گوئ نه‌داته‌ ئاره‌زوه‌ نارهاکانی زاته‌ نه‌وسنه‌که‌ی، گه‌لێک زووتر و ئاسانتر ده‌حه‌سایه‌وه‌ و خه‌لقی دیکه‌شی ده‌حه‌سانده‌وه. له‌مه‌ش به‌ولاوه، هه‌موو بپیاره‌کانی ئه‌و کابرایه‌ چ به‌رده‌وام کردن و چ ریسواکردنی تاکه‌پرستی بیت له‌ زاتی مرؤفه‌وه

⁶ - درنده هه‌یه، وه‌ک گورگ، بی حساب نیچیران ده‌کوژیت، له‌و حاله‌تدا سه‌روشتی درێ جانه‌وه‌ره‌که‌ کاریگه‌ره‌ نه‌ک پتویست و به‌رزه‌وه‌ند. شاعیری فارس ده‌لێ:

نیش عقرب نه‌ از پی کینست
مقضای طبیعتش اینست

ده‌رده‌چن، ئە‌گەر له‌ جی‌گه‌ی ئە‌ودا ئاله‌ت ب‌ریاری دابایه‌ نه‌ده‌شیا خۆی تیدا بخوینتیه‌وه‌ چونکه‌ «زات»ی نییه‌ داوای دابینبوون ب‌کات.

ئهمه‌ لایه‌نی زاتیبوونی هه‌لوه‌ستی ئە‌و تاکه‌ی که‌ جاریکیان له‌ به‌رده‌وام کردن و پینداهه‌‌لگوتنی پایه‌ی مردوان و جاریکی دیکه‌ش له‌ داله‌نگاندنی ئە‌و پایه‌یه‌ ده‌حه‌سیتیه‌وه‌، له‌لایه‌ن هه‌لوه‌ستی زوربه‌ی زۆرینه‌ی ئە‌و خه‌لقه‌ش که‌ به‌ سازی ئە‌و تاکه‌ هه‌لده‌په‌رن زاتییه‌ت و نامه‌وزووعیه‌تیا‌ن له‌ هه‌موو حالاندا وه‌ک پ‌رۆی نیوه‌پ‌رۆ ئاشکرایه‌ چونکه‌ چ له‌ ترسان بیت و چ له‌ ب‌رواه‌ بیت و چ له‌ هه‌لخه‌له‌تانه‌وه‌ بیت هه‌له‌په‌رینه‌که‌یان هی زاته‌ نه‌ک هی به‌رژه‌وه‌ندی راسته‌قینه‌، ته‌نانه‌ت ئە‌گەر له‌ برسانیش بیت که‌ له‌ویدا به‌رژه‌وه‌ندی ئومیدی تیربوون دیته‌ ناو حیسابانه‌وه‌ ده‌وری زاته‌که‌ هه‌ر به‌رچاوه‌ چونکه‌ ب‌ریاردانی «هه‌له‌په‌رین به‌ پاره‌» له‌ زاته‌وه‌ سه‌ر وه‌ده‌ر ده‌نیت نه‌ک له‌ خودی پاره‌که‌وه‌. «هه‌له‌په‌رین به‌ پاره‌»ی مرؤف وه‌ک هه‌ستانه‌وه‌ و داله‌نگانی ده‌سته‌ی ته‌رازوو ئالی و ناچاری و حه‌تمی نییه‌ له‌و پ‌وه‌وه‌ مرؤفه‌که‌ به‌ پنی ب‌ریاریک هه‌له‌په‌رین به‌ پاره‌ ده‌فرۆشیت واش ده‌بن هه‌رچی پاره‌ی دنیا هه‌یه‌ نایخاته‌ سه‌ر باری هه‌له‌په‌رین.

گه‌وره‌ترین نمونه‌ی چه‌رخ‌ی بیسته‌م ب‌ژ نامه‌وزووعیه‌تی هه‌لوه‌ستی مرؤفی سه‌ربه‌ باوه‌ری ماددی مه‌سه‌له‌ی «ستالین» بوو که‌ دیتمان ب‌ژ ماوه‌ی سی سالی‌ک په‌رسترا، دوابی له‌ ماوه‌ی دوو سه‌عاتیکدا له‌ سه‌ری مناره‌وه‌ سه‌ره‌ژێر کرا ب‌ژ ب‌یر: کورم ده‌وی گالته‌ به‌ عه‌قلی خۆی نه‌کات و بلێ هه‌ردوو هه‌لوه‌ستی په‌رستن و خسته‌ بیره‌وه‌ مه‌وزووعی و عیلمانی و عه‌قلانی بوون. هه‌له‌ب‌ت تۆش وه‌ک من و له‌ منیش باشتر ده‌زانیت، هه‌ردوو هه‌لوه‌ست بلقی دل و ده‌رووان بوون و هه‌چ خزمایه‌تیه‌کیان له‌گه‌ل مه‌وزووعیه‌ت نه‌بوو چونکه‌ ناچیته‌ عه‌قلی شیتیشه‌وه‌ یه‌ک شت ره‌شیش بیت و سپیش بیت. دیاره‌ ئە‌و میلزانه‌ی له‌ هه‌ردوو باردا هه‌لده‌په‌رین له‌ پنی زاتی سواوه‌وه‌ ئە‌م ته‌قله‌بازیه‌یان لێ خۆش هات. هه‌ر له‌ ب‌یرمه‌، دوی پ‌ووداوه‌که‌ باوه‌پینکراویکی هه‌ره‌ گه‌وره‌ی ئومه‌مییه‌ت له‌ ولاتی عه‌ره‌بدا، که‌ خۆی کوردیشه‌ له‌ ته‌ب‌ریری پ‌ووداوه‌که‌، چ شه‌رم دای نه‌گرت و گوتی ئە‌مه‌ ده‌وله‌مه‌ند کردنی مارکسیزمه‌. منیش که‌ له‌ رادیۆ قسه‌که‌یم بیست به‌ ده‌ست خۆم نه‌بوو گوتم ئە‌گەر ئە‌مه‌ ده‌وله‌مه‌ند کردنه‌ ئە‌دی ئیفلاس پینکردن چۆن ده‌بی! جا ئیستا ده‌لیم

ئه‌گەر مارکسیزمیش به پروداوی وه‌ها ئی‌فلاس نه‌کات ده‌بی میلیه‌ته‌که ئی‌فلاس بکات. ئه‌گەر به ئی‌فلاسی میلیه‌تیش نارازی و دلشکسته ببین هر نه‌بی باسی ده‌وله‌م‌ه‌ندبوون له‌و پروتانه‌وه‌یه‌دا نه‌که‌ین چونکه له‌و ته‌رزه قسه به‌ره‌واژه‌دا سه‌رله‌نوئ خه‌لقه‌که ئی‌فلاس ده‌کاته‌وه.

من له‌گه‌ل خۆمدا زۆر لیکدانه‌وه‌م کردوه بۆ دۆزینه‌وه‌ی سه‌به‌بیک ئه‌وه‌نده گرنگ و بایه‌خدار بیت وه‌ها له‌ بیرکردنه‌وه‌ی ماددی بکات که کز کردنه‌وه‌ ده‌وری مرؤفی له‌ته‌ک ده‌وری ماده‌ له‌ خۆش به‌یتیت. به‌لئ بیگومان، ده‌زانم هه‌لنانی فه‌لسه‌فه له‌سه‌ر بنیچه‌ی ماددی که له‌ بنه‌ره‌ته‌وه هیچ شتیکی ناماددی تیکه‌ل نه‌بوویت بۆ ته‌فسیری په‌یدا‌بوونی ژیان و به‌دوا ئه‌ودا ئیراده و به‌دوا ئه‌ویشدا هۆش و خاسیه‌ته‌کانی مرؤفایه‌تی، بیرکه‌روه‌ به‌ ماده‌دۆستی راده‌ه‌یتیت و ریش له‌به‌ر قه‌ناعه‌تی خۆش ده‌کات که هه‌رچی له‌ جیهانی بیسه‌روینی ماددیدا پرو بدات و ده‌ربکه‌ویت و ون بیت هه‌مووی هه‌ر دیارده‌ی ماددی پروته و پئووستی به‌ تیکه‌ل کردنی هیزیکی ناماددی نییه بۆ تیگه‌بیشتن و پێرازیبوونی.

ئه‌م ته‌رزه لیکدانه‌وه‌یه‌ش که سه‌ره‌تاییکی ناچاریه‌ بۆ ئیمانیه‌تان به‌ ماده‌. ورده ورده دزه به‌ خه‌یاڵ و فکر ده‌کات بۆ ئه‌وه‌ی که حاکیه‌تی و کاریگه‌رایه‌تی ماده‌، هه‌روه‌ک به‌سه‌ر هیزی غه‌یبدا زال کرا، به‌سه‌ر هه‌موو شتیکی جیهاندا زال بیت. من له‌ به‌ره‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ماددی که چ پئوه‌ندیشی به‌ مارکسیزم و ماتیریالیزم و سیاسه‌تیشه‌وه نه‌بوه زانای وه‌هام دیتوه له‌ مه‌یدانی دیفاع کردن له‌ ماده‌ و ئیمانیه‌تان به‌ ماده‌ گوتوه‌تی په‌یدا‌بوونی ژیان و ئیراده و مرؤف و گیانله‌به‌ری دیکه هیچ شتیکی له‌ بایه‌خی ماده‌ که‌م ناکاته‌وه و یه‌ک تۆسقالیش له‌ سه‌نگی بیروباوه‌ری ناماددی وه‌یا سه‌ربه‌ غه‌یب زیاد ناکات چونکه هه‌موو عومری ئاده‌میزادیه‌تی چه‌ند سه‌ده هه‌زار سالیکه، هه‌موو عومری «گیانله‌به‌رایه‌تی»ش چه‌ند هه‌زار ملیۆن سالیکه. مرؤف و گیانله‌به‌ریش ته‌نها له‌م سه‌رزه‌ویه وه‌یا چه‌ند جینگه‌ییکی که‌می به‌رتسه‌کی مه‌حدودی ئه‌م جیهانه بیسه‌روینه‌دا په‌یدا بوه. خۆ ئه‌گەر ببین ئه‌و چه‌ند هه‌زار ساله‌ی ئاده‌میزاد و چه‌ند هه‌زار ملیۆن سالی گیانله‌به‌ران به‌ ئه‌زهل و ئه‌به‌د بگرین و ئه‌و ته‌رزه و چه‌ند جینگه‌ییکی دیکه‌ی وه‌ک ئه‌ویش (که هه‌بن) به‌و جیهانه بیکۆتاییه بگرین قه‌تره به‌ ده‌ریاش ده‌رنانچن. جا ئه‌گەر حیسابی ئه‌و کاته

کورته و ئه‌و جینگه به‌رته‌سکانه که ژیان و هۆش و ئیراده‌یان تیندا په‌یدا بوه له ده‌فته‌ری لیکدانه‌وه‌مان بس‌پینه‌وه که‌مایه‌تییه‌ک نا‌په‌ریته‌وه بۆ ناو لیکدانه‌وه‌که‌مان چونکه یه‌ک قه‌تره‌مان له ده‌ریا که‌م کردۆته‌وه. خۆ ئه‌گه‌ر لیکدانه‌وه‌که‌مان به‌خینه پیش په‌یدا‌بوونی ژیان و هۆش و ئیراده وه‌یا بیخه‌ینه دوا‌ی برانه‌وه‌یان به هۆی ته‌قینه‌وه‌ی بۆ‌مبایه‌کی هایدروژینی زنده به‌هیز، که ئه‌مه‌ش «تصور» یکی ره‌وا‌یه له مه‌یدانی موجاده‌له‌دا، ئه‌وسا له هه‌ردوو حاله‌تدا هه‌ر ده‌مینته‌وه ماده‌ی بینگیان و بیهۆش به خۆی و ده‌ستوور و هیز و خاسیه‌ته ئه‌زه‌لی و ئه‌به‌دیه‌کانیه‌وه و ئه‌م قه‌ره‌وه‌ی موجاده‌له‌کردن به ده‌وری نه‌یتی چۆنه‌تی په‌یدا‌بوونی ژیان و سروشتی هۆش و ئیراده و ماددی‌بوون و ناماددی‌بوونیان ده‌بیته وه‌هم و ورپته ئیتر خۆ ته‌فزه‌دان به تۆژینه‌وه له هه‌بوونی کردگار و هیزی ون و غه‌یبی جینگه‌ی له ده‌فهری لیکدانه‌وه‌دا نامینی و له خۆوه ده‌چیته‌وه و ده‌پووتیته‌وه.

خولاسه ئه‌و ته‌رزه بیر کردنه‌وه ماده‌یه که زۆریش دووره له مارکسیزم، تارا‌ده‌ی فیل له‌خۆ کردن و خۆ به‌سه‌هوو بردنیش که‌سه‌رداره دژی ئه‌و دیاردانه‌ی شه‌به‌نگی «ناماددیه‌ت» به بیرى مرؤفدا ده‌هینن، هه‌ر ده‌لنی بیتاقه‌ی یانسیبی بریوه له‌سه‌ر نه‌بوونی «خالق» و ببنايه‌خ‌بوونی دیارده‌ی هۆش و ئیراده و زیندو‌ه‌تی. من لیزه‌دا ناچمه سه‌ر به‌گۆزدا‌چوونه‌وه‌ی ئه‌و جۆری بیرکردنه‌وه‌یه له‌به‌ر زۆر هۆی ئه‌وتۆ که ناتوانم بشیان ژمیرم چ جایی به به‌ریان‌ه‌وه بنیشم، مه‌به‌ستیشم له‌م ئیشاره بۆ کردنه ئه‌وه بوو که به خوینه‌ری رابگه‌یه‌نم گه‌لیک رینازی بیرى ماده‌ی خه‌ریکی پو‌چاندنه‌وه‌ی زات و نه‌فس و هۆشه، ته‌نانه‌ت هی وه‌هایان تیندا‌یه هینده ئیمان به ئالییه‌تی جیهان ده‌هینیت که مارکسیزمیش به فه‌لسه‌فه‌ییکی میتافیزیکی داده‌نیت. له‌مه‌وه پتر بۆت روون ده‌بیته‌وه چۆن فرچک گرتنی بیروبا‌وه‌ری مرؤف به بنجی‌بوون و کاریگه‌ربوون و «هه‌موو شت‌بوون» ی ماده‌ له خۆوه سه‌ر ده‌کینشیته‌وه سه‌ر بايه‌خ نه‌دان به‌و دیاردانه و هیزانه‌ی که وا ماده‌ی رووت نین و چۆن ده‌یانکاته‌وه به سینه‌ری ماده‌.

ئه‌م خلیسکانه عه‌فه‌وییه‌ی بیروبا‌وه‌ری ماده‌ی، به تیکرای، به‌ره‌و هینانه‌ خوارى پایه‌ی مرؤفایه‌تی بۆ به‌ر پایه‌ی ماده‌ی مردوو، به هه‌ول و ته‌قه‌لایه‌کی ئیرادی و دل‌خواز ده‌گوریت کاتیک که فه‌یله‌سووفی ماده‌ی ده‌که‌ویتته سه‌ر با‌ی

چه‌نگه‌وبازبوون له‌گه‌ل فله‌سه‌فه‌ی ئه‌وتز که ده‌یه‌وئ هیز‌ی زیندوه‌تی و هۆش و ئیراده ببا‌یه‌وه بۆ سه‌رچاوه‌ی غه‌یب. وا ده‌زانم مه‌ترسی کردن له فله‌سه‌فه‌ی دوانه‌تی [الثنائیه-Dualism] و ئه‌و ئه‌نجامه ر‌امیاریه و ئابووریه و کۆمه‌ل‌ایه‌تییه‌ی که ده‌شئ لینه‌وه هه‌لستیه‌وه هانی فه‌یله‌سووفی مادیه‌ی سه‌ربه‌سیاسه‌ته‌وه ده‌دات که دوانه‌تییه‌که بپو‌وچینه‌یه‌وه له پ‌نی هینانه خواری مرؤف و قابلیه‌ته [به‌زاهیر نامادیه‌یکانی] بۆ ژیر حوکمی ماده و یاساکانی چونکه دیاره فله‌سه‌فه‌ی «دوانه‌تی» له خاسیه‌ته‌کانی زیندوه‌تی و هۆش و ئیراده هیز‌ی زۆر وه‌رده‌گریت، جا ئه‌گه‌ر ئه‌و بنه‌ما به‌هیزانه‌ی زیندوه‌تی و هۆش و ئیراده‌وه کرانه‌وه به‌سینه‌ری ماده، غه‌یب و میتافیزیک چه‌کی هه‌ره‌گه‌وره‌ی شه‌ر کردنیان کول ده‌بی به‌لام له هه‌مان کاتدا مرؤفیش به‌ناچاری ده‌بی بکریته‌وه به‌خزمه‌تکاریکی ده‌سته‌ونه‌زه‌ری ماده چونکه که مرؤف زیندوه‌تی و هۆش و ئیراده‌ی بوون به‌سینه‌ری ماده هه‌ر ده‌مینه‌یه‌وه له‌شه‌که‌ی که بریتیه‌ی له‌ماده‌ی ڤووت، ده‌شزانین چه‌ند دزیو و ناحز ده‌بی کاتیک مرؤف ده‌مریت. واشدازانم فله‌سه‌فه‌ی مادیه‌ی، به‌لای خۆیه‌وه، زۆری بۆ مرؤف تیدا هینشته‌وه چونکه که ئه‌و هات ماده‌ی کرد به‌جیگری «خوا» و هه‌رچی موعجیزه‌ی سه‌رسوورینه‌ی ئه‌م جیهانه هه‌یه‌دایه‌وه به‌ماده و هیزه‌ فیزیکه‌کانی وه‌ک کاره‌با، ر‌اکیشان، گه‌رمی، ئاتۆم... دیاره مرؤفیشی کردوه به «په‌غه‌مبه‌ر» که هیناوه‌تی به‌کسه‌ر له‌به‌ر ده‌ستی ماده‌ی داناوه...

پابه‌ندبوونی مرؤف و گیرخواردنی به‌ده‌ست ئه‌و بابته‌ی پنه‌ویه خه‌ریکه شتیکی به‌کجار به‌رچاوه به‌دریژایی و پانایی کات و جیگا⁷ دواتریش له‌م نووسینه‌دا ڤووبه‌ڤووی نمونه‌ی دیکه ده‌بین له‌وانه‌ی تیمان ده‌گه‌یه‌نن چۆن مرؤفی زۆر زانا و زیره‌ک به‌پنی هه‌لکه‌وتیک که خۆی تیدا ده‌بینینه‌وه ب‌ریاری به‌سه‌ر شتی له‌یه‌کتر

⁷ - ئه‌م پابه‌ندبوون و گیرخواردنه به‌ده‌ست بابته‌ی پنه‌وه‌خه‌ریکبوونه‌وه دیارده‌ییکی ژبانی ڤۆزانه‌مانه وه‌ک ئه‌وه‌ی که زۆر له‌ نوێزه‌که‌ری تیمان دروست خوتخوته و وه‌سوسه‌ وایان لی ده‌کات به‌ زه‌حمه‌ت ده‌سنوێز بشۆن وه‌یا نبیه‌تی نوێز به‌یتن. له‌ نیوان زانا‌کانیشدا ده‌بینی هه‌ر به‌که‌یان ده‌وری گ‌رنگ به‌و ماده‌یه‌ ده‌دات که که‌سب و کاری ژبانی خۆی پنه‌وی به‌نده. گوئ ب‌گه‌ر زانای سایکۆلۆجی و ئابووری و ناین چ ده‌لین له‌ بابته‌ چه‌ندوچۆنی ئه‌م جیهانه و قسه‌کانیان به‌یه‌کدی ب‌گه‌ر و بزانه چه‌ند له‌به‌کدی دوورن، به‌لکوو پیچه‌وانه‌شن...

چوون جودا ده‌بیت، ئەم راستییەش بەزاهیر تەئسیری دەوروبه‌ر بە ئیسپات دەگەیه‌نی بەلام له واقیعدا دەوری «زات» ئاشکراتر دەکات چونکە ئەگەر له جینگە ی ئەو زاتەدا هۆشیکێ ئەلیکترۆنی بریاری دابا یەک بریاری بۆ شتە لەیەکتر چووەکان دەردەکرد و «هەلکەوت» نەیدەتوانی جودایی بخاتە نێوان بریارەکانیەوه له و پروه که هۆشی ئەلیکترۆنی زاتی نییه گۆی بداتە هەلکەوت. بە نمونە ی پتر پروون کردنەوه دەلیم ئەگەر هۆشی ئەلیکترۆنی حاکم بیت له دادگادا فەرقی دارا و علی ناکات، بەلام علی و دارا له‌وانەن لایەنگیری دۆست و خزمی خۆیان بکەن له ئاست بیگانەدا، بیگانەش هەلاوێرن له دوشمنەکانیان...

وهک گوتم، بەلای باوهری منه‌وه‌ی ترسی دوانه‌تی Dualism پال به‌ فەیلەسوفه ماددییه‌کانه‌وه‌ ده‌نیت به‌ره‌و پتر پۆچوون له‌ ماددییه‌ت تا ئەو قوولاییه‌ی که له‌ ویدا هیزی زیندوه‌تی و هۆش و ئیراده‌ش هەر به‌ قه‌ده‌ر کیشی موقناتیس و تیشکی پۆژ ناماددییه‌تی لی ده‌سه‌لمیندری.

من له‌ گۆشه‌ی تیفکرینی خۆمدا چ هه‌قیکم نییه‌ به‌سه‌ر ئەو هانده‌رانه‌ی ترس و ته‌ما تیکه‌ل به‌ لیکدانه‌وه‌ی فەیلەسوف و بیرکەر‌وه‌ی ماددی ده‌کەن و ئامانجی سیاسی و ئابوورییان لی ده‌گۆرن به‌ بوره‌انی فیکری. من به‌ته‌ما نیم ترسی فەیلەسوفی ماددی له‌ دوانه‌تی Dualism ی مه‌لای ئیسلام و قه‌شه‌ی دیان و فەیلەسوفی ئایدیالیست نیگام لیئ بکات و رای ناجایه‌زم پێ بسه‌لمیتن، چونکه‌ بریارم داوه‌ ئەگەر ته‌فسیری جیهان و پروداوه‌کان و دیاده‌کانی پتیویستی به‌ ده‌ هیز و بیست ماکیش هه‌بیت نه‌ک یه‌ک و دوو، بێ دودلی کردن دان به‌ هه‌موویاندا به‌یتیم، خۆ ئەگەر به‌ لیکدانه‌وه‌ی نه‌ترساو و به‌ داکو‌باب زانرا که جیهانه‌ هه‌رچی تیندا هه‌یه‌ له‌ خۆه‌ و بێ ته‌دبیر و به‌ شیوه‌ی ریکه‌وتی کوێرانه‌ په‌یدا بوون و به‌رده‌وامن، وه‌یا به‌رده‌وام نابن، ئەوساش دل و میتشکی ئەوتۆم هه‌یه‌ ئەو راستییه‌، ئەگەر راست بێ، بخه‌مه‌وه‌ سه‌ر راستییه‌کانی دیکه‌ی لیان دلنایین.

له‌گه‌ل ئەمه‌شدا ده‌توانم بلیم. بیرکەر‌وه‌ی ماددی. له‌ هەر به‌ره‌ینیک و قوتابخانه‌ینیک ده‌بێ بابیی. هه‌چ هه‌قیکێ به‌ده‌سته‌وه‌ نییه‌ له‌وه‌دا که ترسی «دوانه‌تی» پایه‌ی مرؤفی پێ داله‌نگینیت بۆ ژیز پایه‌ی مادده‌ی مردوو وه‌یا ئینکاری ده‌وری هه‌ره‌ گرنگ و سه‌ربه‌خۆی هیزی زیندوه‌تی ئیراده‌ و هۆش له‌ پروداوی بایۆلۆجی و

کۆمه‌لایه‌تی و میژوودا بکات چونکه که ئه‌و له سه‌ره‌تای هه‌لنانی فه‌لسه‌فه‌که‌یه‌وه هه‌موو هیز فیزیکی و غه‌یری فیزیکی له‌گه‌ل هه‌موو ڕوودان و گۆزان و نه‌گۆزان و بوون و به‌سه‌رچوون بداته‌وه به‌ تاکه‌ ماک و سه‌رچاوه‌ی ماده‌ی بێ ئه‌وه‌ی دان به‌ هیچ سه‌رچاوه‌ییکی دیکه‌دا به‌ئینیت و که‌لین بز بوونی خوا و هیزی غه‌یبی میتافیزیکی له‌ فه‌لسه‌فه‌که‌یدا به‌ئینته‌وه‌ یه‌ک زه‌رپه‌ زیان له‌ «وحدانیه‌»ی ماده‌ ناکه‌وێت نه‌زه‌ریه‌که‌شی کونی تی ناییت ته‌گه‌ر سه‌رله‌به‌ری گۆزانی کۆمه‌لایه‌تی به‌ تاکه‌ کاریگه‌ری «هۆش» ببه‌خشیت و بایی فلسفیک بایه‌خ به‌ نه‌وت و پێسته‌ریوی و ئاسن و بنیشت... نه‌دات.

تۆ جاری بۆ یه‌ک دوو ده‌قیقه‌ واز له‌ بیرکه‌ره‌وه‌ی ماده‌ی به‌ئینه‌: ڕه‌نگه‌ سه‌یر له‌وه‌دا بێ که‌وا من هینده‌ به‌ دلگه‌رمییه‌وه‌ له‌سه‌ر ده‌ور و کاریگه‌رایه‌تی مرۆف ده‌که‌مه‌وه‌، له‌ پله‌ی یه‌که‌مدا مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه‌ له‌ په‌نا ده‌ربڕینی راستیدا مافه‌کانی جۆراوجۆری مرۆف بپاریزیت چونکه‌ وا ده‌زانم ئه‌و لایه‌نه‌ فه‌لسه‌فیه‌یی که‌ مرۆف مه‌حکوم ده‌کا به‌ ماده‌ و ده‌ورووبه‌ر تا ئه‌و ڕاده‌یه‌ی ده‌یخاته‌ پله‌ی دوه‌می کاریگه‌راتییه‌وه‌ خۆی له‌ خه‌لق ده‌کات به‌ فه‌رمانده‌ی دابه‌ش کردنی خیر و خۆشی و سه‌لماندن و نه‌سه‌لماندنی مافه‌ بنجیه‌کانی مرۆف و ڕیدان و ڕی نه‌دان به‌ ڕه‌خنه‌ گرتن و ڕازینه‌بوون له‌ بریار و کرداره‌کانی ئه‌و، ئه‌مه‌ش ئه‌نجامیکه‌ ده‌یان ساڵه‌ به‌ چاوی خۆمان ده‌ببینین و تیی ده‌گه‌ین.

فه‌یله‌سووفی ماده‌ی دیت له‌ ڕینی هه‌لنانی هزیه‌کان و کاریگه‌ره‌کانی ماده‌ی به‌ ده‌وری ئیراده‌مه‌وه‌ ده‌مکات به‌ ته‌لنکی هاوئاهه‌نگ له‌گه‌ل سیمفۆنی ده‌ورووبه‌ر و ئنجا ده‌شمکاته‌وه‌ به‌ دلۆپیک له‌ ده‌ریای کۆمه‌ل و له‌وه‌م ده‌رده‌هاویژیت که‌ تاکیکی خاوه‌ن ئیراده‌ بێ له‌ نیوان ئاپۆزه‌ی خاوه‌ن ئیراداندا. ده‌نا ته‌گه‌ر کیشه‌ فکرییه‌که‌ هه‌ر له‌ چارچێوه‌ی فکری رووتدا جینگلی خواردبایه‌ و نه‌یکیشابایه‌وه‌ سه‌ر که‌مبوونه‌وه‌ی مرۆفایه‌تی هه‌موو تاکیکی کۆمه‌ل. هه‌ر بایی کیشه‌ی گه‌وره‌تربوونی «موشته‌ری» له‌ «زوحه‌ل» ئاکامی کۆمه‌لایه‌تی لێ که‌وتبایه‌وه‌، منیش هه‌ر بایی گرنگی راستیه‌کی رووتی بیته‌نجام بۆی به‌ په‌رۆش ده‌بووم و ترسی کوژانه‌وه‌ی زاتم و پووچانه‌وه‌ی مافه‌کانم شه‌ری به‌رده‌وام و به‌ هه‌له‌په‌ی پێ نه‌ده‌نامه‌وه‌.

تۆ ئەگەر ناوت عەزیز بێت و لە کاتی بەرێ کەوتن لە هەڵبجەوه بەرەو عەبابەیلێ سەهوو لە ناوت بکری و بلێن فەرموو کاک قادر ترمبیل سازە. نەختیک ناراحت دەبیت و لەوانەیت سەهوه‌کەش راست نەکەیتەوه، بەلام کە سەهوه‌کە لە شینووی رەسمیدا بوو ئەوسا ئەگەر راستی نەکەیتەوه میراتی باوکت پێ نادەن. مانگانەکەت گل دەدەنەوه، پەسپۆرتت نادەنئ کۆرەکەت لە قوتابخانە وەرناگرن...

پەرۆش بۆ «راستی» کە هەستیکی پر شەرافەتە لە مرۆفدا دەبیتە پەرۆش بۆ عەینی شەرافەتەکە لەو حالەتەدا کە راستی و شەرافەت بەیەکەوه دەبەسترینەوه. تۆ سەیری، لە جینگایانەدا کە فەلسەفە ماددیەکە ی پایە هۆش و ئیرادە دادەلەنگێت خۆی دەبیتە یاسا و ئایین. هەموو ئەو حەبسبوون و خۆبەخت کردنە سیاسییانە ی کە لە شوێنیک دیکەدا دەبیتە هۆی شانازی کردن و ناو و شۆرەتی پیاوەتی و شۆرەسوارێ، هەموویان لەبەر سینیەری ئەو فەلسەفەیدا دەبنەوه بە تاوان و ریسوابوون... و لەناوچوونیش. لە هەردوو حالەتیشدا یەک نیازی پاک و پیرۆزی ریزلەخۆزان و ماف وەدەستەپێتان و خزمەتی کۆمەل لەلایەن خۆبەختکەرانیوه هاندەر بوە.

هەر لەو ڕوانگە ی ریزنان لە مرۆفایەتی و ئیرادە و بیروباوەر و مافە رەواکانیەوه رەخنە ی بەکجار نارەزامەندانەم هەیه لەو گوته کۆنە پەرەسەندووە پێدا هەلگوتراوہ ی کە دەلێ «مرؤف نرخداریترین سەرمایه‌یه». دەزانم لە سەرەتاوہ ئەم گوته‌یه بە نیازی بزواتنی دەماری هەست بەخۆ کردنی ئاپۆرہ ی هەژار و قەلەندەران دەربراوہ لەو کاتانەدا کە وا جارێ ئەوہ ی پێی دەلێن «لایەنی کەم - الحد الادنی» ی مافی کۆمەلایەتی تاک و کۆمەل خۆی نەکردبوە پالەپەستۆ بەسەر هەست و هۆشی بیرکەرەوانەوه، بەلام ئەو سەردەمانە لە هەموو ئاسۆیەکانی بیروباوەر و خەبات و بەرەپێشچوون و گۆرانی کۆمەلایەتی ئاوابوون و چوونە ریزی یادگار و ئاستەوار و شتی کۆنینه. خۆ بە نێسبەت ولاتە سۆشیالیست و کۆمیونیستەکانی، کە گوته‌ی وەهایان تێدا باوہ، بە حیساب، حکومەت و دەسەلات هی ئەو چینانەیه کە وا بەر لە سەد سال گوته‌کە بۆ خاتری ئەوان و بۆ دلدانەوه و هاندانی ئەوان دەربرابوو، واتە مرۆفەکە خۆی خاوەنی واقیعه‌کەیه، هەر بە جارێ دەوری بەسەر چوہ، چونکە پرسیاریک هەلدەستیت دەلێت: چۆن دەشی مرؤف بە خۆی بلێ من سەرمایه‌م؟

گریمان سهلماندمان له شویتنیکي وهک فرانسه وهیا ئەلمانیا دا جارئ بهرهی پرؤلیتاریا نهگه‌بیشتوه به مافه‌کانی خزی و تا ئیستاش ده‌توانین به بۆرته‌ئویلان ری به خۆمان بدهین بلین زوربه‌ی گهل پنیوستی بهو جۆره دلدانه‌وه‌یه هر ماوه، خۆ له پۆلۆنیا و بولغاریا دا پرؤلیتاریا هوکمرانه ئیتر چۆن ره‌وا ده‌دیتری هوکمران گالته به خزی بکات و بلیت خۆم له هه‌موو سه‌رمایه‌کانی ولاتی خۆم نرخدا ترم. به نمونه ده‌لیم، چهند سه‌یره بابایه‌ک له مالی خزی چاو به که‌لوپه‌له‌کانی ناو مالدا بگیریت و، دوا‌ی لیکدانه‌وه، له‌گه‌ل خزیدا بلن نیوان بۆفی و مافوور و قاپ و قاچاغه‌کان... دا خۆم له هه‌موان پتر پاره ده‌که‌م. وه‌یا فه‌لاحیک بیت و نرخ‌ی خزی به گاجووت و بز و مهر و ئه‌رزه‌که‌ی بگریت و بلن ئافه‌رین له خۆم چهند به‌نرخترم له‌وان!

کاتیک مرؤف به‌راستی «سه‌رمایه» بیت، وه‌ک که له کۆندا عه‌بد ده‌کران و ده‌فروشران، ئەم گوته‌یه تابلنی به‌نرخ و مرؤفدۆسته به‌لام له‌م سه‌رده‌مه‌دا ئه‌ویش وه‌ک هه‌زارانی شته کۆنینه چاکه‌کان که ده‌وریان به‌سه‌رچوه بۆته‌وه به دوشمنی مرؤف چونکه له جیاتی ئه‌وه‌ی به‌خواه‌نایه‌تی و ئاغا‌یه‌تی مرؤفدا هه‌ل بلنی ده‌یه‌ینیته ریزی «سه‌رمایه» و نه‌ختیک، به‌درۆ، له‌وی به‌رزتر ده‌کاته‌وه. درۆیه‌که‌ش زۆر ئاشکرایه چونکه بیگومان ئه‌و که‌سه و ئه‌و کۆمه‌له‌ی گوته‌ی وه‌ها ده‌لینه‌وه هه‌رگیز له ته‌تبیقدا مرؤف ژوو‌رووی ئاله‌ت ناخه‌نه‌وه له‌و روه‌وه که هات و هه‌له‌یینکی کرد وه‌یا ئامیزینکی شکاند گورج یه‌خه‌گیری ده‌بن و خیرا به خیرا به نیازی تۆله‌ی سهندنه‌وه‌ی دان به هۆش و گۆش و ئیراده‌یدا ده‌هینن و پنی ده‌لین خۆ تۆ گاجووت و کزکا و مافوور و په‌نیر نیت بته‌بخشین. هه‌زار جارانی بلن کورینه من نرخدا ترین سه‌رمایه‌م لینی ناسه‌لمین.

هه‌لبه‌ت من له‌م میسه‌له‌دا مه‌به‌ستم ئه‌وه نییه چاوپۆشی خۆرای بکری له مرؤفی خه‌تا کردوو و ته‌نبه‌ل و ته‌وه‌زهل چونکه دیاره ئه‌و ته‌رزه مرؤفانه هه‌ر به‌جاری که‌لکیان لئ ده‌بری که دیتیان خه‌تایان لئ به‌سه‌ر ناگیریته‌وه، مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه بلیم ئەم گوته‌یه له هه‌موو رووینکه‌وه په‌ک که‌وته و بیبایه‌خ و بی‌ناوک و ناوه‌رۆک بوه به تاییه‌تی له‌لایه‌ن ئه‌وانه‌ی له ئاخواتندا به‌کاری ده‌هینن، ئە‌گه‌ر په‌کیشی نه‌که‌وتبێ هه‌ر له‌وه‌دا په‌کی نه‌که‌وتوه که مرؤفه‌که تیندا خه‌ساره‌تمه‌ند ده‌بن چونکه دیاره که

خرايه ریزی سه‌رمایه‌وه ده‌بیتته بابته‌تی بازار و کرین و فرۆشتن، وه‌ک دیتیشمان بابی تاوانباربوون له کاتی هه‌له‌کردندا ده‌بیتته‌وه به مرؤف و له «سه‌رمایه» ده‌شۆزیت.

وازانم تۆش له‌گه‌ل مندا باوه‌ر به‌مه ده‌هینت که مرؤف ناوی سه‌رمایه‌ی لی نرا خاوه‌نی لی په‌یدا ده‌بیت و ده‌ستی به‌سه‌ردا ده‌گریت ئه‌وساش خاوه‌نه‌که‌ی چۆنی به‌لاوه به‌رژه‌وه‌ند بیت وه‌های لی ده‌خورپیت و ره‌فتاری له‌گه‌لدا ده‌کات. ئیتر ده‌شی وه‌ک دیل بیخاته قه‌فه‌سه‌وه و وه‌ک دابه‌سته‌ش خوارده‌مه‌نی تیروپری بداتی، ره‌نگه به‌پنجه‌وانه‌ش برسی بکات یا هه‌رچزینک خۆی بیه‌ویت وه‌ها له‌م به‌نرخترین سه‌رمایه‌یه بکات. له‌هه‌موو باریکیشدا سه‌رمایه مافی رازینه‌بوون و ره‌خنه‌گرتن و داواکردن و خواهشت ده‌ربڕینی نییه. هه‌ر ئه‌مه‌یشه به‌و مرؤفه ره‌وا ده‌دیتری که پنی ده‌لین به‌نرخترین سه‌رمایه. ئنجا هه‌روه‌ک بیرکه‌ره‌وه ماددیه سیاسیه‌کانی به‌ره‌ی شۆرشگیز به‌خه‌لق راده‌گه‌یه‌نن که رازیبوون به‌لیبه‌رالیه‌تی به‌رده‌وامبوونه له‌کۆتی بۆرجوازیه‌تی، هه‌رچه‌ند له‌سه‌رده‌میکدا لیبه‌رالیه‌تی پینشکه‌وتووترین ریزیمی سیاسی بوه، منیش به‌مرؤفی ئه‌م سه‌رده‌مه ده‌لیم رازیبوونت به‌گوتی «مرؤف به‌نرخترین سه‌رمایه‌یه» ته‌له‌بینکی ئه‌به‌دیت لی ده‌نیتته‌وه چونکه له‌مه‌یاندا پله و قۆناغ و سه‌رده‌م په‌یدا نییه وه‌ک له‌لیبه‌رالیه‌تیدا هه‌بوو، له‌به‌ر ئه‌مه ئه‌گه‌ر خۆتی لی رزگار نه‌که‌یت هه‌تا هه‌تاین بینه‌رخترین [دیسان ده‌لیمه‌وه بینه‌رخترین] سه‌رمایه تۆ ده‌بیت.

به‌راستی گوته‌که به‌نیسه‌ت تیکرایی ئاده‌میزاده‌وه ئیفلاسی کردوه به‌لام بیگومان به‌لای ئه‌و که‌سه‌ی به‌سه‌ر خه‌لقى دیکه‌یدا داده‌بڕیت، هه‌تا ئه‌و رۆژه‌ی ته‌له‌بینکی باشتر ده‌دۆزیتته‌وه، گوته‌بینکی زۆر به‌پیت و به‌ره‌که‌ت و برشته. له‌لایه‌ن مه‌وزووعیبوون و زاتیبوونی گوته‌که‌یشه‌وه له‌ئاشکرا ئاشکراتره که وا زوربه‌ی مرؤف ته‌له‌ی وه‌ها په‌سه‌ند ناکات ئه‌گه‌ر زاته‌که‌ی کویز نه‌کریت چونکه دیاره‌ عه‌بدیش له‌ناچاریه‌وه نه‌بیت چه‌ز به‌عه‌بدایه‌تی ناکات. به‌لام ئه‌و ده‌سه‌لاته‌ی که گوته‌که به‌سه‌ر غه‌یری خۆیدا ده‌سه‌پینت حیسابی زاتیه‌تی و مه‌وزووعیه‌تی له‌گه‌لدا ناکریت چونکه ئه‌و له‌م هه‌له‌سته‌دا هه‌له‌په‌رست و سه‌رشنۆین و عه‌وام خه‌له‌تینه، ره‌نگه‌ جه‌لادیش بیت. بابگه‌ریمه‌وه بۆ حیکایه‌تی «دوانه‌تی» و مه‌ترسییه‌کانی.

دیتت له قسه کانمدا به لای ئه وه وه چووم که له سه ره تای بیر کردنه وه و لیکدانه وه دا فه یله سووفه ماددییه کان هم له بهر غه رقبوون له که لکه له ی چه په سان به رانبه ر شکزی ماده و هم له بهر ترسی دزه ی بیر «دوانه تی» بژ ناو لیکدانه وه ی ماده ی، به ناچار ی، به ره و داله نگانندی پایه ی هوش و ئیراده چون، دواتریش که به ره ی ئه و فه لسه فه یه که بیشته حوکم و ده سه لاتی به ده سه ته وه گرت سوودی خزی له وه دا دوزیه وه که مرؤف هر له و پله یه دا بمینیتته وه نه وه که له سه ر سه کزی زیده بئندی «یه که مایه تی و کاریگه رایه تی و خاوه نایه تی و رابه رایه تی» دا ته مای مافی ره خنه گرتن و رازینه بوون و به درز خسته وه و قه ناعه تگژی و ئه و ته رزه یاخیه رییانه بچیته دلویه چونکه بیگومان مرؤفی ئیراده نازاد یه کجار زه حمه تتر و دره نگر دابین ده بی له مرؤفی گیر خوار دوو به ده سه ت قودسییه تی نه زه رییانه وه.

مرؤفی ره ها له وانیه له خۆشیدا خنکابیت و داوای پتر بکات، به پتره که ش بازی نه بیت ئیتر بابداته وه سه ر بیناکی و ریشبه ردانه وه و جلشپی و قوته بی و گالته به دنیا کردن، به لام که وه ک سو فی، ترسی به زانندی سنووری قودسییه تی نه زه ریه و بیروباوه ر مچورکی به له شیدا هیتا، زۆر به ئاسانی، دوو قسه ی میکرو فون و دوو دیپی نووسینی سه ر دیوار به ئیمزای سه رۆکه که یه وه هینده ی عه سه کری ئیجباری فرمانبه رداری ده کا بژ بهر حوکمی له خۆ گه وه ره تران، که برسی و پروت بوو ده سه لمینتی بژ سوودی گشتی جانفیدایی کرده، که تیر و پۆشته ش بوو شانازی ده کا که هیچ پیروه و یاسا و نیزامینک نییه هینده ی ئه و یاسایه ی خزی ته قدیسی ده کات مرؤفنه واز بیت.

من له و باوه ره دام ترسی رازینه بوون و یاخیه گری جیلی دوا ی نیوه ی سه ده ی بیسته م وا له سه رۆکه کانی ولاته کۆنه شۆرشگیره کان ده کات پتر به ره و سیاسه تی «به یه که وه هه لکردن» برۆن چونکه خه لقه که له و ولاتانه دا ده مینکه داوای چاوپۆشی و لیبووردن و له خۆبووردن و جانفیدایی و رازیبوونیان لئ ده کری تاکوو وایان لیها ت به ره و ناره زایی و نه سه لماندن بینه وه چونکه هه موو ته حه مولینک سنووریک ی هیه، مرؤفیش هه رچه ند رام و که وی و ده سه تمۆ بکری ت هر مرؤفه و ناییتته چانه وه ر، له بهر ئه مه به به ریه وه هیه رۆژه ک له رۆژان ده روونه ته نگه تاو کراوه که ی به ته قیته وه، ئنجا ئه گه ر ئه و سه رۆکانه بزائن سیاسه تی کرانه وه و به یه که وه هه لکردن

خیزاتر خه لقه که به دهنګ دهینیت له وهی دیوار به دهوړیه وه هه لبریت با ددهنه وه سر نه میان چونکه له هه موو حالاندا سه رۆکه کان حیسابی به رده و امبوونی دهسه لاتی خویان بهر له هه موو شتیک دهکن، له وه شدا فرق نییه ئایا بینبرکئی نیوان خویان بۆ سه رۆکایه تی به گژ یه کتریاندا بهینیت وه یا ترسی به دهنګ هاتنی زوربه ی میللت حه ولی ته بریر و چاوبه سته کئی و «زات کول کردن و به هه له بردنی خه لق» و فهلسه فه گژبی و کاری نه وتزیان پی بکات چونکه له هه موو حالاندا پیونه دییان به مه رزووعیه ته وه نییه، بگره له زاتییه تیشدا، وهک پیشتر گوتم، به لای هه لپه رستیدا ده چنه وه.

له بهر تیشکی ئو دیرانه ی له و یهک دوو لاپه ربه ی دوا پیدا خویندته وه، من که دیم حساب بۆ ترسی دوانه تی له لیکدانه وه ی فه یله سووفه ماددیه کان دهکه م، هه لوه سته ی سه رۆکه سیاسیه کان که ده چیته وه بۆ «هه لپه رسته ی» نهک بۆ شتیکئی تر بهر نه م حیسابه ی من ناکه ویت چونکه هانده ری هه لپه رسته ی په کی له سه ر حه قیقه ت و راستی و درزی شتان نه خسته تهنانه ت نه گه ر بزانی به په رسه ندنی فکری دوانه تی ناشه که ی خوی خیزاتر ده گه ری دهر له حزه دهیکا به باوه ر و به ئاینیش. حیسابی من له گه ل داهینه ران و بن مه به سته کانی ئو لیکدانه وه ماددیه یه که هیزی نه زه ریبه که یان له پیشخستنی دهو ر و کاریگه رایه تی ماده دا دیتوه ئه وساش هانده ری سوودی شه خسی و پاراستنی دهسه لات له کاسه ی ئه واندا نه بوه تاکو بلین مه به سته ی سوود و ناو شوره ت پایه ی مرؤفی به وان داله نگاندوه چونکه کاتیک فهلسه فه که هه لده ندرا، وهک گیانی کوردا یه تی نه م سه رده مه، هه ر ناراحه تی به دوا خۆیدا دهینا بۆ نه وانیه ی پییه وه خه ریک ده بوون.

جا نه گه ر خوینه ریکی نه م رۆزگار ه بیه ویت له سه رنجدانی نه م نووسینه سوودیکئی فکری وه ربگریت ده بی دوو جورئته ی زۆر گه وره بداته بهر خوی: یه کیکیان له وه دا که ترسی «دوانه تی» له شیوه بیرکردنه وه و بۆچوونه کانی فه یله سووفه کۆنه کانی ماددیه ت ده دۆزیته وه و ده بینیت ئه و ترسه به زیاده وه نرخ و سه نگی ماده دی مردووی به قاچاغ هیتاوه ته ناو نه زه ریبه که وه، یه کیکیشیان له وه دا که بزی روون ده بیته وه چۆن رابه ره سیاسیه کان و خاوه ن دهسه لات ه کانی به ره ی فهلسه فه ی ماده دی به نیازی پاراستنی دهسه لاتی خویان و که م کردنه وه ی مافی نار ه زابوونی

زوربه‌ی میلیلهت به‌رده‌وام ده‌بن له‌سه‌ر پیداه‌لگوتنی ده‌وری ماده. بگره به پنی زوربوونی ژماره‌ی رۆشنبیران پتریش له جاران نووسینی ماده‌ده‌دۆست بلآو ده‌که‌نه‌وه.

دوای ئەم دوو جورئته زله تینینییه‌کی دیکه دیته پینش پتر له زه‌حمه‌تی چاوپیداگیرانه‌وه‌ی فه‌لسه‌فه‌ی زیاد ده‌کات ئە‌ویش بیکه‌سی و بپشتیوانی ئە‌م ته‌رزه نووسینه‌ی باباییکی وه‌ک منه که ئە‌گه‌ر راستیشی پیکابیت و هیچ هه‌له‌شی تیدا نه‌بیت تاکه یه‌ک نان په‌یدا ناکات، به‌ پینچه‌وانه‌ی خۆدانه‌پال لایه‌نه‌که‌ی تر وه‌ک به‌ چاوی خۆمان له سه‌رانسه‌ری جیهاندا ده‌بینین. به‌لام له‌گه‌ل ئە‌مه‌شدا که‌س به‌ خۆیندنه‌وه‌ی نووسینی بپشتیوان زه‌ره‌رمه‌ند نابیت، خۆ ئە‌گه‌ر چ سوودیشی هه‌بیت خاوه‌نی نووسینه‌که‌ی تیدا به‌شدار نابیت، بۆیه‌یه‌ بی‌ زمان گرتن و کۆمه‌ کردن ئە‌م وتووێژه له‌گه‌ل خۆینه‌ری کوردا ده‌که‌م.

ئه‌وه‌ش ده‌لیم و ده‌خمه‌ سه‌ر قسه‌کانمه‌وه: خۆینه‌ر هه‌ر جوژه لیکدانه‌وه‌یه‌کی سوود و زه‌ره‌ری چاوپیداگیرانه‌وه‌ی بیروباوه‌ر ده‌کات با بکات و هه‌ر بریاریکیش له‌وه‌دا ده‌دات با بدات به‌لام با ئە‌وه‌ بزانتیت که‌ ئە‌و، پاش دۆرانندی ئیراده و ئازادیی باوه‌رکه‌ی، له‌ نه‌زه‌ر سه‌ره‌رشتیکه‌رانی فه‌لسه‌فه‌که‌دا ده‌بیته «شت» و مامله‌تی شتی له‌گه‌لدا ده‌کریت چونکه مرؤف که له‌ بنه‌رتدا مه‌خلوقیکی خاوه‌ن هۆش و ئیراده‌یه‌ بز خواهشتی خاوه‌ن مه‌به‌ستی شه‌خسی رام نابیت تا هۆشه‌که‌ی کول ده‌بیت و ئیراده‌که‌ی ده‌سویت. دوای کولبوون و سوان به‌ته‌واوی له‌ پله‌ی مرؤفایه‌تی داده‌به‌زیت. کابرای خاوه‌ن مه‌به‌ستی شه‌خسی له‌و مامله‌ته‌دا په‌نده‌که‌ی «به‌پینان بگرن بیی هی خۆنه» ی به‌کار هیناوه چونکه که ئە‌و هۆش و ئیراده‌ی له مرؤف وه‌رگرت ماله‌که‌ی و هه‌موو قابیلیه‌ته‌که‌شی هی خۆیه‌تی، نه‌ک مال و قابیلیه‌ت گیانه‌که‌شی. ئنجا ئە‌و که‌نجه رۆشنبیره‌ی له‌وه‌دا ده‌حه‌سپه‌وه که فه‌رمانبه‌ری بیره‌خنه و بپگرفتی له‌ خۆ‌گه‌وره‌تران بیت هه‌ر ئە‌وه‌نده مه‌ودای تۆله‌سه‌ندنه‌وه‌ی بز ده‌مینیتته‌وه که خۆی گه‌ییشه‌ پایه‌ی رابه‌رایه‌تی و ده‌سه‌لات، که‌نجی ئە‌وسا له‌ خسته‌ بیات و زه‌لیلی فکریان بکات و سواری زاتیان بیت.

هه‌رای نیوان «مرؤف» و «ده‌وروبه‌ر» وه‌ک ده‌بینیت زۆری به‌به‌ره‌وه‌یه. به‌هه‌مه‌حال قسه‌ی من ئیستا که له‌گه‌ل نه‌زه‌ریه‌که‌ خۆیه‌تی، چونکه خاوه‌نه

مردوه‌کانی له م رږژگارهدا نایه‌ن له‌سهر به‌رزایی حوکم و ده‌سه‌لاته‌وه شؤر بېنه‌وه بږ بیستنی قسه‌ی ئه‌وتو که نه‌گه‌ر گوینگری هه‌بیت. هاوبه‌شیان له‌و ده‌سه‌لاته‌دا زؤر ده‌کات و زوربه‌ی فه‌رمانبه‌رکانیشیان لی به‌ده‌نگ ده‌هینتیت، جا که حال وه‌ها بیت ریم هه‌یه بلیم ناشی ترسی «دوانه‌تی» وه‌ها له نه‌زه‌ره‌یه‌ی ماتیریلایزم بکات که له دانهینان به ده‌وری پېش‌رږ و بېهاوتای مرؤف له گزړانی کومه‌لایه‌تی و میژووی و پروداواندا سل بکاته‌وه. فه‌لسه‌فه‌ی ماددی (ماتیریلایست) له‌گه‌ل فه‌لسه‌فه‌ی وه‌ک خؤیدا باوه‌ر به‌وه ده‌کات که وا مادده‌ی مردو له کزتابی کار کردن و کارتیکرانی ملیاره‌ها ملیاره‌ها سالدًا به پنی داخواری ئه‌و خاسیه‌تانه و ئه‌و هیزه سروشتیانه‌ی تیندان گه‌یشت به چۆنیه‌تیه‌ک که شیا هیزی ژیان «زیندوه‌تی»ی تینگه‌ریت و بېت به مادده‌ی زینده‌ل، ئینجا بږ ماوه‌ی هه‌زاران هه‌زاران میلیون سال ئه‌و مادده‌ی «گیان تیداگه‌راوه» به پله‌ی گزړانی بایؤلؤجیدا سه‌ره‌ژوور هات تاکوو گه‌یشت به پایه‌ی مرؤفایه‌تی و هه‌رواش له گزړانی به‌روه‌پېش‌دایه: ئاخؤ له م گزړان و به‌ره‌ژوور و به‌روه‌پېش‌چوونه‌دا، که هېچ هیزیکی ناماددی تیکه‌ل نه‌بووبیت کوا جیگه و ریگی «دوانه‌تی»؟

ده‌میتته‌وه چاری ئه‌و جوداوازیبه‌یه‌کجار سه‌یر و سه‌رسوورپته‌ری نیوان مادده‌ی مردو و زیندو و نیوان مادده‌ی زیندووی بېهؤش و به‌هؤش بکری! چاره‌سه‌رکردنی ئه‌م جوداوازیبه له جغزی شی کردنه‌وه‌ی ماددیدا به‌وه ناکریت پشت گوی بخریت وه‌یا لنی که م بکریته‌وه وه‌یا به «امر واقع» وه‌ر بگریت وه‌یا له سه‌ری زمانه‌وه بکریت به سیته‌ری ماده.

فکری ماددی بیه‌ویت و نه‌یه‌ویت زیندوه‌تی و هؤش و ئیراده [من قسه کورت ده‌که‌مه‌وه که ئه‌م سنی وشه‌یه به‌کار ده‌هینم «زیندوه‌تی - هؤش - ئیراده» نه‌گه‌رنا گیانله‌به‌ر و هؤشله‌به‌ر موعجیزه‌ی بېته‌ژماریان تیدایه] له هه‌موو لیکدانه‌وه‌بیکدا هه‌ر موعجیزه ده‌رده‌چن هه‌رگیزیش له موعجیزه ناشۆرین به‌وه‌دا له رینی فه‌ندی ژیربیزانه و زیره‌کانه‌وه به به‌ره‌مینکی ماددی عاده‌تی وه‌ک هیزی کاره‌با و تیشکی جیهانی و دیارده‌کانی کیمیایی و فیزیایی له‌قه‌له‌م بدرین وه‌یا بایه‌خی هؤشی مرؤف که م بکریته‌وه. ئه‌و خاسیه‌تانه‌ی له مادده‌ی گیانله‌به‌ر و هؤشله‌به‌ردا هه‌ن چ بدریته‌وه به هیزی غه‌یبی و چ بدرینه‌وه به تیکه‌ل‌بوون و تیکرژانی ماده و

هیزه‌کانی هر دهمیننه‌وه وهک دیارده‌ی هره سه‌یر و نامه‌فهومی ئم جیهانه، هینده هیه ئه‌وانه‌ی که وا له‌بهر کورتهپتانی ته‌فسیری ماددی دیارده‌که دده‌نه پال ده‌سه‌لات و زانینی بینسور و بینکوتایی په‌روه‌رگار هانا ده‌بهنه بهر هیزیک که له ئاست هیچ شتیک کورت ناهینتت هرچند له‌مه‌شدا به‌لای بیر کردنه‌وه‌ی ماددیه‌وه به شینوه‌ییکی کۆلده‌رانه له مه‌یدانیکي حه‌قیقی بؤ مه‌یدانیکي وه‌می هه‌لاتون.⁸

خولاسه‌ی قسان؛ فه‌یله‌سوفی ماددی هرچند له پایه‌ی مادده به‌رز بکاته‌وه و له پایه‌ی زیاده‌کات، رووبه‌روبوونی موعجیزه‌ی گیانه‌بهر و هؤشله‌به‌ری به‌مله‌وه ده‌بیت و خؤ لئ دزینه‌وه‌ی مومکین نییه. شتیکي که یه‌کجار له ناراحه‌تی هه‌لوه‌ستی فه‌یله‌سوفی ماددی زیاده‌کات ئه‌وه‌ی که له‌م رۆژگارانه‌ی زاناکان چاوه‌دیریی بوونه‌هر ده‌کهن به‌و ئامیزه وردیینه‌ی سه‌ره‌تاتکه له میکروپ و له زه‌رپه‌ش ده‌کهن بپرای بپرای نه‌دیترا یه‌ک زه‌رپه‌ی مردو گیانی به‌به‌رابیت و بیته‌ زینده‌ل. ئه‌مه‌ش راستییکه لاهوتیه‌کان پنی ده‌نگدلیرتر ده‌بن چونکه ده‌لین ئه‌گه‌ر راسته‌ ماده له خؤوه بوو به‌ زیندوو ده‌بوو له‌م رۆژگارهدا ئه‌م گیانتیکه‌رانه روو بدات به‌ تاییه‌تی که ده‌زانین زانستی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ چنده‌ ده‌سه‌لاتداره له پیکه‌پتانی هه‌ر هه‌لومه‌رجیکي پتویست بی بؤ گیان به‌به‌ره‌پتانی ماده.

⁸ - خوابه‌رسته‌کانیش توه‌می کۆل‌دان و ترسان و هه‌لاتن دده‌نه پال فه‌یله‌سوفه‌ ماددیه‌کان له‌وه‌دا که زؤر خیرا و بی ئه‌وه‌ی بتوانن ته‌فسیری گه‌لیک دیارده له‌ ری مادده‌وه بکه‌ن چاوی خویان له راستییان ده‌نووسینن و له‌بهر سینه‌ری زؤر خه‌ست و تیری ته‌فسیری ماددی بی ئه‌رک سه‌ربؤشیکي درؤزنی حه‌سانه‌وه‌ی فکری به‌ خویاندا دده‌ن و پشت له‌ خوا لینی ده‌نوو. فه‌یله‌سوفه‌ ماددیه‌کان له‌ شی کردنه‌وه‌ی هه‌موو شتان، به‌ تاییه‌تی ئه‌و شتانه‌ی سه‌ربه‌ ئاده‌میزادن، رازی نابن هیچ روودانیک و گۆرانیک بی هؤی ئاشکرا به‌سه‌لمینن به‌لام رازین به‌وه‌ی مرؤفه‌که که سه‌رچاوه‌ی کۆمه‌لایه‌تییه و میلوته‌ها لایه‌نی سه‌رسوورپتی تیدایه که هه‌ر یه‌که‌یان هه‌زاران جار له‌ روودانی شوړشی فرهنسه‌ پتر پتویستی به‌ هؤ و هانده‌ر و ته‌دبیر و زیره‌کی هه‌یه، رازین مرؤفه‌که له‌ ناکامی بی ته‌دبیریه‌وه په‌یدا بووبیت. ئه‌و فه‌یله‌سوفانه به‌ر له‌وه‌ی بگه‌نه دؤزینه‌وه‌ی هؤی ئه‌وتو له‌ خوامان بی نیاز بکات واز له‌ خوا ده‌پینن، که ئه‌مه‌ش هه‌لاتینیکي زؤر ترسنوکانه‌یه به‌لای خوابه‌رستانه‌وه.

زانست «عنصر» ی وه‌های دروست کرد که له سروشتدا په‌یدا نه‌بووبوو ئیتر بزچی زانست و سروشت به‌یه‌که‌وه نه‌توانن تاکه یه‌ک زه‌رپه‌ی بیگیان بکه‌ن به گیاندار؟ که ئه‌م گیانبه‌ره‌نینه‌نه به یاریده‌ی زانستی نویش مومکین نه‌بیت چۆن ده‌چپته عه‌قله‌وه به رپکه‌وتی کویزانه له‌خزوه ماده‌ی که‌رولال و ساردوسر له هیکرا روحی به‌به‌ر هاتبیت؟ هه‌لبه‌ت لیره‌دا من مه‌به‌ستم ئه‌وه نییه مولحیدان بکه‌مه ئیماندار چونکه نه من په‌کم له‌سه‌ر لایه‌ن که‌وتوه و نه مولحیدیش به‌قسه‌ی من باده‌داته‌وه سه‌رئیمان، جیهانیش هیچ باریکی ناگزرئ ئه‌گه‌ر کاک باپیر وه‌یا مام ئۆمه‌ر خوای په‌رست یاخورد شتیکی دیکه‌ی کرد. من لیره‌دا له‌گه‌ل «خیام» ده‌لینه‌وه:

ان کس که جهان ساخت فراغت دارد
از سببت چون توی و ریش چو منی

من ته‌نها ئه‌وه‌م مه‌به‌سته، له‌خوینه‌ری کوردی پروون بکه‌مه‌وه، به پئی بوچوونی خۆم، که ئه‌م موعجیزه‌یه‌ی زیندوه‌تی و لکه‌کانی به‌هه‌لاتن له‌ترسی «دوانه‌تی» ناپووچپته‌وه و ناره‌ووته‌وه، فه‌یله‌سوفی ماددیش که‌هات و له‌پیشه‌وه، به‌خه‌یالی خۆی، له‌رپی ئینکار کردنی هه‌بوونی کردگار و هیزی غه‌یبی و ناماددیه‌وه هه‌موو بوونه‌وه‌ری گنرپه‌وه بز تاکه‌ماکی «ماده» پئی ناوئ له‌نویه‌ترسیکی ئه‌به‌دی «دوانه‌تی» به‌دوا خۆی و نه‌زه‌ره‌یه‌که‌یدا بگنرپت و هه‌میشه‌خه‌ریکی شه‌رکردن بیت دژی شه‌به‌نگی ئه‌و می‌رده‌ز مه‌یه.

مرؤفی ماده‌ی که‌هینده‌خۆی ئازا کرد بتوانی بی تیخویندنه‌وه‌ی هیچ فکره‌یینکی بوونی «خوا» دل‌ی خۆی ته‌سکین بکات به‌توانا و لینه‌اتوویی ماده‌ی پرووت و مردوو بز گنرپانی کار و بازاری ئه‌م جیهانه‌به‌وه هه‌موو دیارده‌بیته‌ژماره سه‌رسوو‌رپنه‌پر چه‌په‌سانه‌وه با ئه‌وه‌نده‌ش ئازا بی که‌جاریکی دیکه‌خه‌یال له‌په‌یدا‌بوونی «دوانه‌تی» نه‌کاته‌وه: فه‌یله‌سوفی ماده‌ی له‌خه‌یالی خۆیدا «خوا»‌ی کوشتوه و له‌حیسابانی ده‌رهاویشتوه، ئیتر چ پنیوست هه‌یه‌ترسی زالبوونی «فکر» به‌سه‌ر ماده‌دا له‌نویه «فه‌رخه‌خوا»‌یینکی بز قوت بکاته‌وه، ئنجا

خوتخوتهی «دوانه‌تی» و شهبه‌نگی «غهب» گڼی بکات و به گڼ رابه‌رایه‌تی و کاریکه‌رایه‌تی و پښه‌وایه‌تی و یه‌که‌مینایه‌تی و ناغایه‌تی و مرؤفی خاوه‌ن «فکر» یدا به‌ینت! له‌م هه‌رایه‌شدا نه‌وهی تڼده‌چیت مافی مرؤفه‌که‌یه نه‌ک شهبه‌نگ و میرده‌ز مه‌ی غهب چونکه لیکدانه‌وهی نه‌وهی غه‌بیناسه که له‌سه‌ره‌تاوه رازی نه‌بوو به تڼبردنې دهوری هیزی «غهب» هر رازی نابې به پوچاندنه‌وهی دهوری خالفیه‌تی «هڅش» و «زیندوه‌تی» له‌ته‌ک ماده‌دا، به‌لکوو له‌م هه‌وله بیتل‌ومه‌دا بابای «غهبیناس» به‌لکه‌ییکی تازه‌ی به‌ده‌ست ده‌که‌وئ بڼ نانه‌مینې کابرای ماددی له‌ لیکدانه‌وه‌کانیدا، چونکه زیندوه‌تی و هڅش شتی به‌رچاون و له‌خانه‌ی گومان لیکردنی «غهب» نین، که‌واته جینی خویه‌تی خه‌ریکبونی فه‌یله‌سوفی ماددی به‌ داله‌نگاندنی پایه‌ی نه‌وهی هیزه به‌رچاوه و یه‌کجار سه‌رسوورپنه بیته هزی گومان کردن له‌ نیاز و مه‌به‌ستی فه‌یله‌سوفه‌که نه‌ک هر به‌رابهر هیزی زیندوه‌تی [و لکه‌کانی] به‌لکوو به‌رابهر سه‌رانسه‌ری «غهب» چونکه دیاره یه‌خه‌گرتنی شتی به‌رچاو بیگومان یه‌کسه‌ر گومان په‌یدا ده‌کات له‌ یه‌خه‌گرتنی نه‌وهی شتانه‌ی به‌رچاو و به‌ره‌ستیش نین وه‌ک نه‌وهی که یه‌کیک بیه‌وئ له‌حیسابی پاره‌ی نه‌قد چاوبه‌سته‌کئ بکات دیاره چاوه‌نوری فیلی گه‌وره‌تری لی ده‌کری له‌وه‌قرزانه‌ی که ده‌فته‌ریشیان بڼ نه‌گیراوه.

هر له‌م بابته‌ی پتر سووربوون له‌سه‌ر یه‌خه‌گرتنی ناحه‌زانه و نه‌سه‌لمینانه‌ی شتی نابهرچاو نه‌وه‌بوو که به‌ر له‌ 40-50 سال نه‌وانه‌ی گومانیان ده‌خسته‌راستی و دروستی و به‌وایی داهین‌راوی وه‌ک فوټوگراف و گه‌رؤک و فوټوگراف که هه‌موویان به‌قه‌ده‌ر به‌رد و دار به‌ق و زه‌ق و به‌پوز بوون، زور به‌ناسانی و به‌بیزوقیزه‌وه ټینکاری خپایه‌تی زه‌وی و سوورپانه‌وه به‌ده‌وری رؤژدا و هیزی کیشه‌ریان ده‌کرد چونکه نه‌مانه له‌رپی لیکدانه‌وه و زانست و تاقی کردنه‌وه به‌ئیسپات ده‌گن. ئیسپاته‌که‌ش وه‌ک تری و هه‌نجیر به‌ره‌ست و به‌رده‌ست نییه نه‌سه‌لماندن هه‌لته‌گری خز مه‌علوومیشه ټینکار کردنه‌که زه‌ره‌ری له‌مام نه‌سه‌لمینه‌که نه‌ده‌دا به‌لکوو له‌وانه‌بوو کورپنیشی پیوه بکات به‌نامه‌ی نه‌وه‌وه که گڼیا دڼی کافران له‌سه‌ر توانای خوا ده‌کاته‌وه.

به‌پراستی که به وردی له مه‌سه‌له‌که ورد بیته‌وه ده‌بینیت‌ئو فیه‌له‌سووفه‌ی خه‌ریکه له بایه‌خ وه‌یا له خاسیه‌ته سه‌رسوورپټه‌کانی زیندوه‌تی و هؤش داده‌له‌نگینیت، به هه‌موو هیز و توانای له‌سه‌ر ماده‌ ده‌کاته‌وه هه‌ر ده‌لئی به‌قه‌ده‌ر په‌رؤشی غه‌یبه‌پرست بؤ وه‌حدانه‌تی خوا، ئه‌ویش بؤ بوتی خؤی به‌په‌رؤشه. ئا لیره‌شدا دیمه‌نیکی زؤر سه‌یر و نابه‌جیش دیته به‌ر نیگای سه‌رنجده‌ره‌وه: فیه‌له‌سووفی ماده‌ی لی ده‌وه‌ستیه‌وه تا زانای فیزیا و کیمیا و نه‌فس و ئاسمان و... هتاد پراستیان ده‌دؤزنه‌وه ئیتر ده‌ستیان به‌سه‌ردا ده‌گریټ و ده‌یانکات به‌خزمه‌تکاری فله‌سه‌فه‌که‌ی، هه‌ر ریش نادات به‌زاناکه خؤی بیروپرای فله‌سه‌فی له‌و زانستانه و دؤزراوانه هه‌لټنجیت، خو ئه‌گه‌ر بؤچوونیکی دؤی بؤچوونه‌کانی فیه‌له‌سووفه ماده‌یبه‌که‌ی ده‌ربری به‌جاریک له‌پله‌ی فله‌سه‌فه و زانست ده‌هینریته خواره‌وه و ده‌گریټه خزمه‌تکاری بیرو بؤرجوازیه‌تی⁹ و غه‌یب و ئه‌فسانه، له‌مه‌شدا هیه‌چ که‌لین و ده‌رفه‌ت ناهیلټه‌وه بؤ ئیحتیمالی پراستیون و خزمه‌تکارنه‌بوونی بؤچوونه‌که و ئه‌وه‌نده‌ی لی به‌کافی ده‌گریټ که دؤی بؤچوونی خؤی پاره‌ستاوه [خؤی دواکار و خؤی حاکم].

لیزه‌دا ده‌بن شتیکی به‌کجار گرنه‌ بده‌مه به‌ر زیهن و چاوی خوینه‌ر، گرنه‌یبه‌که‌ش له‌وه‌دا نییه که به‌ نووسین و باس لیوه‌کردنی ئه‌و گرتانه‌ی تینیدا ده‌زینته‌وه چاره‌سه‌ر ده‌کرتن، به‌لکو له‌ گۆشه‌نیگای فکری پووته‌وه نماییشتیکی ده‌که‌م، وه‌ک تا ئیستا نماییشتی هه‌ر شتیکی دیکه‌م کرده هیه‌چ به‌ تماش نیم‌گنجی کوردی سه‌ربه ماده‌یبه‌ت وه‌یا مام ناوه‌نجی وه‌یا غه‌یبه‌پرست دل و ده‌روونی خؤی بؤ

⁹ - زؤرینه‌ی نووسه‌رانی ماده‌ی بی لیوردبوونه‌وه ئه‌م عنوانه‌ی «فکری بؤرجوازی» به‌سه‌ر زوربه و زؤرینه‌ی نووسه‌ر و بیرکه‌ره‌وه‌ی ولاتی بؤرجوازیدا ده‌برن. ئه‌مه‌ش هه‌له‌یه‌کی زؤر گه‌وره‌یه چونکه ئه‌وه‌ی بئی ده‌لین فکری بؤرجوازی هه‌ر له‌ ئیمان‌وه تا ئیلحاد و له‌ سه‌رمایه‌داری تا سنووری کۆمیونیزم ده‌گریټه‌وه، واش ده‌زانم ئه‌و به‌سه‌ردا برینه هه‌ندیکی خو به‌سه‌هه‌و بردن تیندایه چونکه لیکدانه‌وه‌ی فله‌سه‌فی وه‌ک دوکانی به‌قال نییه که هه‌ر ده‌یی بیوه‌ندی به‌ سه‌رمایه و بؤرجوازیه‌تیبه‌وه هه‌بیت.

قسه‌کانی من بگۆریت. به‌همه‌حال چ هیزیکی په‌کخهر له پیش نووسینه‌که‌ی منه‌وه نییه خه‌لق ناچار بکات به‌دوای بکه‌ویت. به‌پنجه‌وانه، ئه‌گهر چ هیزی له پشته‌وه هه‌بێ دوشمنانه‌یه، وه‌ک که مه‌علومه زۆرینه‌ی نووسینی تا ئیستا به‌دوامدا هاتیبیت دوشمنانه‌ بوه.

من ده‌مه‌وێ به‌ خوینه‌ری ئه‌م نووسینه‌ بگه‌یه‌نم. به‌شیکی هه‌را و ناکۆکی نیوان باوه‌ری سه‌ربه‌ غه‌یب و باوه‌ری سه‌ربه‌ مادده‌ ده‌گه‌رپه‌ته‌وه بۆ نه‌گونجانیان له‌گه‌ل به‌کتردا. نه‌ختیکی دیکه‌شی داخوازی و فه‌رمانی باوه‌ره‌کانه‌ به‌وه‌دا که داوا له‌ پێه‌ویکه‌ره‌کانیان ده‌کن غه‌یری خۆیان ناچار بکن به‌ ازه‌یتان له‌ باوه‌ره‌کانیان. به‌لام به‌شیکی به‌رچاوی هه‌را و ناکۆکیه‌که‌ هی مه‌یل و ئاره‌زۆی «زات»ی ئه‌وانه‌یه که وا له‌ په‌تا نه‌رمه‌فه‌رمانی باوه‌ره‌کانیان به‌ نانه‌وه‌ی ناکۆکی، ئاگر و جۆشی حه‌ز و شه‌هوه‌تی خۆیان بۆ تۆقاندن و که‌نه‌فت کردن و زه‌لیگیری ده‌خه‌نه‌ ناوک و ناوه‌رۆکی باوه‌ره‌کانیانه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی له‌به‌ر مه‌شخه‌لی ئه‌و ئاگره‌ زاتییه‌دا خه‌نجه‌روه‌شیتنی و خوینه‌ریژی و ویرانکاری بنه‌یته‌وه.

په‌وپه‌ره‌کانی میژوو هه‌لده‌وه و دیره‌ خویناویه‌کانی هه‌رای نیوان باوه‌ره‌یان بخوینه‌وه ده‌بیبیت شه‌به‌نگی چهند جانه‌وه‌ریک له‌و دیرانه‌دا خه‌ریکن ده‌به‌رن و ده‌به‌رن و ده‌کوژن و ده‌سووتینن. مه‌یلی نوستووی دلکرمیانییش بۆ درنده‌یی ده‌ورووژینن، هه‌ناسه‌ش له‌ مرؤفی دلخاوین و هه‌مینخواز ده‌به‌رن. هه‌مان دیمه‌نی نیوان ده‌فته‌ری میژوو له‌ په‌وپه‌ره‌ی په‌وداوه‌کانی ئه‌م په‌ژگاروش دینه‌وه به‌ر نیگای سه‌رنجده‌ر: له‌ هه‌موو هه‌نگاویکی زنده‌ پێویستی به‌کیه‌تی و براهه‌تی نیوان گه‌ل له‌مه‌په‌ریکی تیزپه‌ژی و چه‌په‌ژی و گومان له‌ خه‌لق کردن و غه‌یر تاوانبار کردن ده‌بیته‌وه و په‌تیک به‌ هه‌نگاوه‌که‌ ده‌بات و هه‌نگاو هه‌لینه‌که‌ سه‌ره‌وبن ده‌کات، خۆ ئه‌گه‌ر به‌شیکی ئه‌و گومان و تاوانه‌ش راست بێ، پێویسته‌ سوودی گشتی و به‌رته‌ره‌ف کردنی خه‌ته‌ری ده‌ره‌کی چاوپه‌ژشی له‌و هه‌نده‌ گومان و تاوانه‌ بکات که‌چی، به‌پنجه‌وانه، بلقی نه‌فس و زاتی گومانکار و ئاره‌زۆی په‌کخستنی غه‌یر وا ده‌کات له‌ هه‌یچه‌ گومان و تاوان وه‌ک په‌رووشکه‌بارانی سه‌ر قه‌پووچه‌که‌ له‌ سه‌رانسه‌ری ولات په‌فکه‌ بکات.

هر له بیرمانه، به‌ره‌ی نیشتمانیی یه‌گرتووی عیراق چۆن له ماوه‌یینکی یه‌کجار کورتدا دوا‌ی سه‌رکه‌وتنی شۆرشی ته‌مووز په‌رتوبلاو بوو، بلاوبونه‌وه‌شی له‌وه‌وه بوو که یه‌کیک له لایه‌نه‌کانی پیکه‌ینه‌ری به‌ره نیشتمانییه‌که هه‌ندیک له لایه‌نه‌کانی دیکه پتر ده‌سه‌لاتی په‌یدا کرد، ئیتر مه‌یلی خۆ سه‌پاندن وای لێ کرد هیچ که‌سینک و هیچ تا‌قمیک و هیچ کۆمه‌لێک نه‌پاریزی تا حال گه‌ییشه‌ جیکه‌یه‌ک ده‌تگوت به‌ره‌ی نیشتمانی وه‌ختی خۆی له چه‌ند دزیک و یه‌ک خاوه‌ن مال پینک هاتبوو ئه‌ویش وا خه‌ریکه به جه‌زای خۆیانیا‌ن ده‌گه‌یه‌نی... هه‌له‌وه‌شانه‌وه‌ی به‌ره‌ی نیشتمانی به‌لگه‌ی جوداوازیی زات و ده‌روونه پتر له‌وه‌ی جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند و سوود بیت، واته به‌ره‌می زاته نه‌ک بابته و مه‌وزووع چونکه ناشی ئه‌و حیزبانه‌ی به پنی لیکدانه‌وه‌ی ماددی به‌ر له دوو مانگ وه‌ته‌نی بوون ئیستا هه‌ر به پنی لیکدانه‌وه‌ی ماددی په‌وای له‌ناوبردن بن. جا ئه‌گه‌ر له میژوودا نمونه‌ی دیکه‌ی وه‌ک ئه‌مه‌یا‌نت دیت بزانه ئه‌ویش هه‌ر له پنی زاتکوژییه‌وه به‌هانه‌ی به‌غیر گرتوه. لێزه‌دا نزیکترین نمونه‌ی به‌راورد کردن کاره‌ساته‌که‌ی شۆرشی فره‌نسه‌یه، ئه‌ویش زات و ده‌روونی شۆرشگیزه‌کانی پتر له جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند وای کرد له ئه‌نجامدا مه‌لیکیکی بیده‌سه‌لات بگۆرینه‌وه به ناپلیزینیکی نیوه‌دیو [ئینه له به‌شی دوه‌می ئه‌م نووسینه‌دا ده‌گه‌ینه‌وه به شۆرشی فره‌نسه].

هه‌موو ئه‌و لیک جودابونه‌وانه و براکوژیانه‌ی له بزوتنه‌وه‌ی قه‌ومایه‌تی کوردیشدا روویان دا، ئه‌وانیش چ پێوه‌ندیان به مه‌وزووعیه‌ت و به‌رژه‌وه‌ند و سوودی کورده‌وه نه‌بوو، به‌پێچه‌وانه، دژی کوردایه‌تی و ئامانجه‌کانی بوون، جا ئه‌گه‌ر نه‌ختینکیش جوداوازیی په‌وا و ئاسایی و چاوه‌پوانکراویان تیندا بووبیت به‌شی هه‌ره زۆریان ده‌گه‌رینه‌وه بۆ بریاری ئه‌و «زات»انه‌ی سه‌رپه‌شتی کاره‌ساته‌کانیا‌ن ده‌کرد ئه‌گه‌رنا به‌رژه‌وه‌ندی کوردایه‌تی ئه‌وه هه‌لناگرێ له حالوباری ئه‌م رۆژه‌گاره‌یدا رۆله سه‌ربازه‌کانی یه‌خه‌گیری یه‌کتر بین و به چه‌کی بینگانه یه‌کتر بکوژن، که ده‌لیم «له حالوباری ئه‌م رۆژه‌گاره‌یدا» ده‌مه‌وی ربه‌خنه‌ی ربه‌خنه‌گر بیده‌نگ بکه‌م ده‌نا به‌لای باوه‌ری منه‌وه په‌وا نییه هه‌رگیز له مه‌یدانی کۆمه‌لایه‌تی و خه‌باتی به‌ره‌وپێشچووندا خوین له لووتی که‌س بیت. ئه‌وانه‌ی ده‌یا‌نه‌وی به به‌هانه‌ی لیکدانه‌وه و شی کردنه‌وه‌ی فه‌لسه‌فی خه‌لق ئیقناع بکه‌ن به پێویستبوون و

رهبابوونی کوشتن و برینی ناوخۆیی خه‌باتگنیران که‌سانینکن ژه‌هری عه‌زیای نه‌فس و زاتی خۆیان ده‌رژیننه‌ ناو ده‌قی فه‌لسه‌فه‌کان وه‌یا هه‌ر نه‌بن به‌ جۆریکیان واتا لئ ده‌ده‌نه‌وه‌ که‌ پۆرگی ئه‌وتزبان تیدا ساز بدریت جینی ژه‌هری هه‌ناوی ئه‌وانی تیدا ببیته‌وه‌. گومانته‌ نه‌بن له‌وه‌دا که‌وا به‌شینی که‌ججار به‌که‌ججار گه‌وره‌ی هه‌را و ناکۆکی و دووبه‌ره‌کی و به‌شه‌ره‌هاتن و مالمویرانی تیکرای ئاده‌میزاد له‌ جوداوازیی ئاره‌زۆی نه‌فس و جۆری تیگه‌ببیشن و بیرورا و دژایه‌تی مه‌زه‌هب و ئایین ئه‌و ته‌رزه‌ شته «زاتی» یانه‌ بوه‌ که‌ هه‌چیان پنه‌وندییان به‌ به‌رژه‌وه‌ندی راسه‌ته‌قینه‌ و ببیتله‌وه‌ نه‌بوه‌. ئنجا له‌ نینوا ئه‌و هۆیه‌ زاتیانه‌دا ده‌وری زنده‌ گرنگی ئه‌و زاته‌ درندانه‌ ده‌ست پنده‌کات که‌ ئه‌گه‌ر زوربه‌ی خه‌لقیش له‌ هه‌رایاندا به‌ره‌و هه‌منایی ببه‌وه‌ ئه‌وان جارێ بورکانی پر کلپه‌ی ده‌روونیان دانه‌مرکاوه‌ته‌وه‌.

ده‌توانم بلینم ئه‌گه‌ر له‌ جیگه‌ی ئه‌وانه‌ی به‌ درێژایی میژوو هه‌رای ویرانکه‌ریان ناوه‌ته‌وه‌، وه‌یاخود له‌ جیگه‌ی هه‌موو ئاده‌میزاد که‌ ناکۆکی و هه‌را و شه‌ر و کوشته‌ و برینیان کردوه‌ و لینیان کوژراوه‌، مه‌کینه‌ی هۆشی ئه‌لیکترۆنی بریاری مه‌وزووعی و دوور له‌ عاتیفه‌ی دابایه‌ له‌ سه‌دی نه‌وه‌د و پینجی ئه‌و کاره‌ساتانه‌ روویان نه‌ده‌دا چونکه‌ هۆشی ئه‌لیکترۆنی ئه‌گه‌ر لینی داوا بکری به‌دوا به‌رژه‌وه‌نددا بگه‌رئ ئاره‌زۆی خۆی وه‌یا ترسنۆکی خۆی وه‌یا نه‌زانیی وه‌یا... وه‌یا... هه‌چ شتیکی خۆی تینکه‌ل به‌ بریاران ناکات، ئه‌وساش هه‌ر ده‌مایه‌وه‌ سه‌دی پینجی حاله‌تی ئه‌و تۆ جۆره‌ به‌رژه‌وه‌ندی تیدا بیت که‌ به‌ هه‌را و ناکۆکی و دووبه‌ره‌کی نه‌بن پینک نه‌یه‌ت وه‌یا زیاد نه‌کات وه‌یا نه‌پاریزیریت.

تۆ هه‌رگیز خۆشباوه‌ری ئه‌و قسه‌لووسانه‌ مه‌به‌ که‌ به‌ به‌هارات و خوی و سماقی زمانه‌ پاراوه‌که‌یان له‌ گه‌رمه‌ی شایی و که‌یف و ده‌هۆلکوتاندا هه‌زار سه‌به‌بی ریکوپینکی به‌گه‌زیه‌کترا چوونت بۆ ده‌سازینن. هه‌زاران له‌و زالمانه‌ی کۆتاییان به‌ تیداچوون و له‌ناوچوون هاتوه‌ ئه‌گه‌ر زه‌کاتینکی ئاره‌زۆیه‌ ناره‌واکانیان به‌ قوربانی سه‌لامه‌تی خۆیان کردبایه‌ به‌ ئاسووده‌یی ده‌مردن، دیاریشه‌ خۆ له‌ناو بردن له‌ پینتاو زه‌کاتی سوودی گه‌وره‌ و به‌رده‌وام چ مه‌وزووعیه‌ت و به‌رژه‌وه‌ندخوازی راستی تیدا نییه‌ و بریتییه‌ له‌ گومر‌ابوون و کویربوونی زات. له‌مه‌ش پتر مه‌ودای قسه‌مان ماوه‌ به‌وه‌دا که‌ بلینم ئه‌گه‌ر ئه‌و ته‌ماعکارانه‌ زاته‌ کویره‌کانیان بوون به‌ هۆی

فۆتانيان، مليونه ها زولمليکراویش له بهر نه فسه سست و کول و ترسنؤکه که یان به مه زلوومی مانه وه: ده بیینی ئه و بابایه ی له ئاست ده ستریزیی ئاغاییک ده چه په سی و جورئته ی بزووتنه وه ی پڼ نامینن زؤر بیباکانه و پاله وانانه له گه ل ږووته بییکی وه ک خزی له سره که وله گیسکیک که نیو دینار ناهینتیت به شه ر دیت و له وانیه بیشی کوژیت و خوژی تیدا بچیت.

ئهم ترسنؤکیه بیسنوره و ئهم جورئه ته بیسنوره هیچیان فه رمانی مه وزووعیه ت و به ژه وه ند نین به لکوو زاده ی ذاتی کویرن ئیتر چه ز ده کا با جنؤکه کویری کردبی وه یا له سه رته ای ږسکانییه وه کویر بووینت. زؤر جارن له گه ل خؤمدا ده لیمه وه ئه گه ر مه ږگه ل به بریاری سروشت ته سلیمی گورگ نه بیت، کاتیک گورگه که تیی ده که ویت و به رده بیته خنکاندن، مه ږگه له که له توانیدا هیه ده وری بدات و به قوچ و به پاله په ستؤ و به هر جزریک بیت فه راقی ږه شی لئ بېریت به لام نه بوونی وری له سره خؤکردنه وه قه لمی ده ستوپینی هه موو مه ږگه له که ده شکینیت، که چی چونکه مه ر له ئاست مرؤفدا ئه و هووره به رداوه نییه شه که نیر و به رانی خورت هیه شه ری کوشنده له گه ل مرؤف ده کات، ږه نکه وه هاش بووینت مرؤفی کوشتیت.

من بؤ خؤم به و چاوانه م دیتوه، ترس وای له خه لقی شاریک کردوه وه ک مه ږگه ل بیده سه لاتی کردوون و هیچ گیانیکي له سه رخؤ کردنه وه ی پڼ نه هیشتون. میژوو باسی جه ماتینکی کاروانی سه رده می درنده یی مه غؤله کان ده کات که چؤن یه ک تاکه مه غؤلی تووشی کاروانه که دیت و لینیان داوا ده کات له شوینی خؤیان بوهستن تا تیغیک په یدا ده کات بؤ ئه وه ی سه ریان بېریت ئه وانیش هه موویان ده سته پاچه بزی راده وهستن، به لام یه کینکیان به خزی ده لئ خؤ ئیمه هر کوژاوین با من پینشه سستی بکه م ئیتر گاشه به ردیک له کابرای مه غؤل ده دات و ده یکوژیت.

لیره دا زؤر چاک دیاره چؤن وره به ردان مرؤف ده کات به به رد و دار. بووژانه وه ی نه فسش چؤن سه رله به ری واقع ده گزږئ. ئهم حیکایه ته ی میژوو ئه گه ر راستیش نه بی هی وه ک ئه و له کات و شوینی دیکه دا ږووی داوه، جا ئه گه ر خوینته ر لیم بېرسیت و بلیت ئهم ږووداوه وردیله و که مته ئسیرانه که ی ده شی لیکدانه وه ی فه لسه فییان له سره هه لستیت و چؤن ده شی ده لاله تی دیارده ی «کؤمه لایه تی-

ئابووری»ی وهک خه‌باتی چینایه‌تی و پروداوی گه‌وره‌ی جیهانی له بیران بیه‌نه‌وه. له وه‌رامدا ده‌لیم هه‌تا نموونه‌ی گه‌وره‌تر بهینینه‌وه ده‌وری زاتی مرؤقیان باشتر پین روون ده‌بیته‌وه به‌تاییه‌تی له‌و رۆژگارانه‌دا که جاری ریکخراوی سیاسی و داموده‌زگای پرۆپاگه‌نده و رۆژنامه و ئاجانسی خه‌به‌ران په‌یدا نه‌بووبوون که بریاری حکومه‌تیک وه‌یا کۆمه‌لێک له‌سه‌ر هه‌موو میله‌ت حساب بکریت و بگوتری ئه‌وه‌ی ده‌کرا به‌ دلخوازی جه‌ماهیر بوه. له‌به‌ر ئه‌مه‌ ئه‌گه‌ر باده‌ینه‌وه سه‌ر میژوو ده‌بینین له‌و سه‌رده‌مه‌ کۆنانه‌دا جاری که‌لان له‌ کرانه‌وه‌ی زیهن و ده‌روون و زاندا نه‌گه‌یشتبوونه پله‌ی تیگه‌یشتنی هاوچوونی سوود و به‌رژه‌وه‌ندی «چین». له‌وه‌ش به‌ ئاگا نه‌هاتبوون که وا ره‌نگه‌ مومکین بیت خه‌باتیکی تیکرایی «چین» بتوانی ده‌ستی زۆردار و چه‌وسینه‌ره‌وه‌یان لئ کۆتا بکات، بگره‌ جاری هه‌ر لینیان روون نه‌بوو ئایا ئه‌وه‌ی له‌م رۆژگاردا پینی ده‌لین «چه‌وساندنه‌وه» چه‌ندی سته‌مه و چه‌ندی ره‌وایه.

له‌و سه‌رده‌مانه‌دا ژن و مندال به‌ بارمه‌ دانان لای خاوه‌ن قه‌رز یاسا و نه‌ریتیکی سه‌لمیتدراو بوو، مرؤفی دراوخریده‌ش زۆر بوون که‌سیش له‌وه‌دا خراپه‌ی کاره‌که و لۆمه‌ کردنی نه‌ده‌برده‌وه سه‌ر خاوه‌ن پاره و ده‌سه‌لاتان هه‌رچه‌ند نووسه‌ری وه‌ک من و تو دوا‌ی تێپه‌رینی هه‌زاران سال به‌سه‌ر ئه‌و میژوه‌دا دین و درۆ بۆ خه‌لقه‌ چه‌وسیتدراوه‌که هه‌لده‌به‌ستین و به‌ نارازیان نیشان ده‌ده‌ین و ناوناوه له‌گه‌ل ده‌سه‌لاتدارانیشیان به‌شه‌ر ده‌هیتین. مه‌به‌سیشم له‌ نارازیبوون «نه‌سه‌لماندن و لئ به‌ده‌نگ هاتن» ه‌ نه‌ک پینخۆشه‌بوون چونکه‌ دیاره‌ شتیک که‌ خۆش نه‌بیت هه‌ستی پین خۆشبوون دروست ناکات وه‌ک یه‌کیک ماری پینوه‌ بدات وه‌یا پاره‌ی لئ بزر بیت وه‌یا گیسک و کاوپی بمریت لنی چاوه‌روان ناکری هه‌له‌په‌رکی بکات به‌لام یه‌خه‌ی که‌سیش ناگریت.

ئهو حالوباره‌ ناله‌بارانه‌ش که‌ بۆ ماوه‌ی هه‌زاران سال زوربه‌ی مرؤفی ناراحه‌ت کرده‌ و خۆشیی لئ هه‌لگرتوون هه‌ر هیتنده‌ی کار تیکردوون که‌ هه‌ستی ته‌بیعیان پینی ناخۆش بوه، وه‌ک تامی گوژال و ئینشی برین، له‌وه‌ به‌لاوه‌ بۆ هیچ بزوتنه‌وه‌ییک و ناره‌زامه‌ندیکی تیکرایی نه‌بردوون. ئهو که‌سه‌ی ئینشی گه‌یشتوه‌تی به‌ پیتی هه‌ست و پیزانین و پله‌ی پیناخۆشبوون و ده‌سه‌لاتی له‌سه‌رخۆکردنه‌وه‌ی

په‌له‌کوته‌ی کردوه به‌لام خه‌لقی دیکه به ناوی «چین» وه‌یا گه‌ل له‌سه‌ریان نه‌کردۆته‌وه. له‌خۆی و خزم و که‌سی خۆی به‌ولاره «بیگانه» جانفیدایی بز نه‌کردوه. ته‌نانه‌ت خۆیشی چ ناره‌زایی ده‌رنه‌بریوه له‌ناخۆشی و ته‌نگ و چه‌له‌مه‌یینکی که به‌کیش و ته‌رازووی «کۆمه‌لایه‌تی»ی ئه‌و سه‌رده‌مانه‌ ره‌وا دیتراوه هه‌ولن تیکراییش له‌و رۆژگارانه‌دا نه‌دراوه بز گۆرینی یاسا و نه‌ریت و داب و ده‌ستووری زه‌حمه‌ت به‌خش. جا ئه‌گه‌ر پاشاییکی ده‌سه‌لاتدار له‌خۆوه گۆرینی تیدا کردبن ناشی خواهشته‌که‌ی ئه‌و بز گه‌ل حیساب بکه‌ین وه‌یا به‌دریژبوونه‌وه‌ی کات و گۆرانی له‌سه‌ره‌خۆی خۆرسک گۆران په‌یدا بووبیت. وه‌ک که‌ پایز له‌خۆوه ده‌بیته‌ زستان، ئه‌ویش نه‌ به‌چاک نه‌ به‌خراپ بز خواز و خواهشتی گه‌ل نابردریته‌وه. ناره‌زایی تاکیش له‌زولمییکی که‌ رووی له‌خۆی کردوه ناوی «ناره‌زایی تیکرای» هه‌لناگریت. ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر هه‌موو تاکییکی گه‌ل له‌یه‌ک کاتدا هه‌ر یه‌که‌یان بز حیسابی خۆی به‌ره‌هه‌ستی زولمیک بکات که له‌خۆی ده‌کریت هه‌ر نابیته‌ هۆی ناوێتانی «ناره‌زایی تیکرای» چونکه‌ هه‌ر یه‌ک له‌و تاکانه‌ کاتیک زولمه‌ تایبه‌تیه‌که‌ی خۆی له‌سه‌ر هه‌لستا بیده‌نگ ده‌بیت و په‌کی له‌سه‌ر خه‌لقی دیکه‌ ناکه‌ویت و په‌ندی «ناگره‌ سووره‌ له‌خۆم دووره» به‌کار ده‌هینیت.

خولاسه‌ ئه‌وه‌ی پنی ده‌لین «خه‌باتی چینایه‌تی» و ناره‌زامه‌ندی گشتی له‌و سه‌رده‌مه‌ کۆنانه‌دا په‌یدا نه‌بووبون و وه‌ک له‌مه‌وپیش گوتومه‌ دیارده‌ی «په‌له‌ی ژیان» خه‌لقی بزوانده‌، زۆر به‌دره‌نگه‌وه ئه‌و په‌له‌ی ژیانه‌ شیوه‌ی بزوتنه‌وه‌ی گشتی و خه‌باتی چینایه‌تی وه‌رگرت. له‌گه‌ل ئه‌م راستیه‌شدا که‌ به‌شی هه‌ره‌ زۆری دریزایی میژووی گرتۆته‌وه ناوناویینیکی زنده‌ زنده‌ نادر وه‌ها بوه‌ له‌هه‌لکه‌وت و باریکدا گه‌ل هه‌لستاوه‌ و له‌زولمی زۆر بی‌سامان و ئامان به‌ده‌نگ هاتوه‌ له‌شیوه‌یینکا که‌ پنی بگوتری بزوتنه‌وه‌ی گشتی به‌لام له‌م حاله‌تانه‌شدا بزوتنه‌وه‌که‌ چه‌ند تینیینی په‌کجار گرنگ هه‌لده‌گریت:

- په‌که‌م: به‌شی هه‌ره‌ زۆری ئه‌م بزوتنه‌وانه‌ی جه‌ماهیریته‌ی تیدا به‌دی کراوه‌ له‌چارچیوه‌ی بانگه‌وازی سه‌ربه‌ ئایین بوه‌ و داد و چاکه‌ی له‌گۆشه‌ی ئایینه‌وه‌ ره‌چاو کردوه.

- دوهم: بزووتنه‌وه گشتيیه‌که شوین تاکیکی به‌رچاو و به‌زپیک و نازا و زورزان که‌وتوه، له‌وانه بوه‌ته‌گه‌ر‌ئو‌و تا‌که‌نه‌بوايه بزووتنه‌وه‌ی‌وه‌خرا‌بايه‌وه‌یا‌هر‌له‌بنه‌رتدا‌نه‌بو‌بوايه‌مه‌گه‌ر‌تا‌کیکی‌دیکه‌ی‌نازا‌و‌به‌زپیک‌ها‌تبی‌ت‌و‌که‌لیتی‌سه‌رؤ‌کایه‌تیه‌که‌ی‌پړ‌کردیته‌وه،‌هر‌جاره‌ش‌که‌تا‌که‌که‌له‌ناو‌چوه‌بزووتنه‌وه‌که‌دامرکا‌وه‌ته‌وه.
- سنیهم: ئو‌جمو‌جو‌ول‌ه‌ی‌که‌به‌ره‌و‌بی‌حه‌یایی‌و‌راو‌و‌رووت‌و‌وی‌ران‌کردن‌و‌شیرازه‌هه‌لوه‌شان‌دنه‌وه‌بوه‌ناشی‌له‌سه‌ر‌لایه‌نی‌چاکه‌ی‌بزووتنه‌وان‌حی‌ساب‌بکریت؛‌به‌نمونه،‌بزووتنه‌وه‌ی‌«مزد‌هک»‌که‌له‌سه‌ر‌مه‌ده‌ئی‌دایین‌کردنی‌ناره‌زؤ‌و‌شه‌هوت‌هه‌لستا‌نه‌جئی‌شانازییه‌و‌نه‌به‌ره‌پیش‌بوه‌و‌نه‌هیچی‌چاتری‌له‌جی‌گه‌ی‌ئو‌و‌ریژیمه‌داده‌نا‌که‌ته‌گه‌ر‌سه‌رکه‌وتبا‌ده‌پرماند.
- چواره‌م: به‌زؤری‌ئو‌هه‌رایانه‌که‌روویان‌داوه‌دروشمی‌چینایه‌تبیان‌تیدا‌به‌رز‌نه‌یؤ‌ته‌وه‌به‌لکو‌وه‌هه‌راییکي‌گشتی‌هه‌ر‌مه‌بوه،‌به‌پوونیش‌نه‌یزانیوه‌چی‌ده‌ویت،‌له‌حالی‌سه‌رکه‌وتنیشدا‌هر‌به‌به‌رزبوونه‌وه‌و‌گه‌بیشتنه‌ده‌سه‌لاتی‌یه‌کیک‌یا‌خود‌چه‌ند‌که‌سینک‌کؤ‌تایی‌هه‌راکه‌هاتوه،‌ئو‌ده‌سته‌و‌تاقمه‌نویته‌ش‌له‌به‌ر‌بی‌ئیراده‌یی‌و‌بی‌ئاماده‌یی‌زوربه‌ی‌گه‌ل‌سه‌رله‌نوی‌بؤ‌ته‌وه‌به‌حوکمرانی‌سته‌مکار‌و‌خه‌لقه‌که‌ش‌کرنویان‌بؤ‌بردوه.
- پینجه‌م: رووداوه‌کان‌هه‌رگیز‌بایی‌ئوه‌ناکه‌ن‌پینان‌بگوتری‌بزویته‌ر‌وه‌یا‌پیکه‌یته‌ری‌میژوو‌چونکه‌ژماره‌یان‌ئوه‌نده‌که‌مه‌و‌جغزه‌که‌شیان‌وه‌ها‌به‌رته‌سکه‌به‌ئاسانی‌له‌نیو‌ده‌ریا‌ده‌ریای‌خالوباری‌بی‌بزووتنه‌وه‌دا‌نادیار‌ده‌بن‌و‌ته‌گه‌ر‌له‌کتیبان‌نه‌یا‌نخوینینه‌وه‌ئاسته‌واریان‌ده‌بریته‌وه.‌ئیمه‌ته‌گه‌ر‌بس‌ه‌لمینین‌که‌وا‌روودانی‌تا‌که‌بزووتنه‌وه‌ی‌گشتی‌له‌سی‌صه‌د،‌چوار‌صه‌د‌سالاندا،‌ئو‌یش‌له‌یه‌ک‌جی‌گه‌دا‌نه‌ک‌له‌هه‌موو‌دنیا‌وه‌یا‌به‌شیکي‌زؤری‌دنیا‌دا،‌به‌سه‌بؤ‌ئوه‌ی‌خه‌باتی‌چینایه‌تی‌وه‌یا‌یا‌خی‌گه‌ری‌و‌ناره‌زایی‌گشتی‌به‌ئیسپات‌بگه‌یه‌نیت‌ده‌بی‌بشسه‌لمینین‌که‌وا‌کؤری‌بارانبارین‌له‌جی‌گه‌ییکي‌وه‌ک‌به‌غدادا‌فه‌سلی‌هاوینه،‌چونکه‌له‌ماوه‌ی‌هر‌په‌نجا‌سالیکدا‌وا‌ده‌بی‌جاریکیان‌به‌هاوین‌باران‌له‌به‌غدا‌بباریت،‌به‌و‌پینه‌له‌میژوو‌ی

کوندا تاکوو جاریکیان بزوتنه‌وهی گشتی له به‌غدا پرووی داوه رهنګه
حوت هه‌شت جاران هاوینه‌بارانی تیندا باریبیت.

له نه‌زهریهی مادیدیا فیلیکی فکری له‌وه‌دا ده‌کریت که په‌له‌ی ژیان و نارپه‌زامه‌ندی
تاکیش به‌خه‌باتی چینایه‌تی حساب ده‌کری که چی به‌لای منه‌وه و به‌لای
راستیشه‌وه نه‌ګر هه‌موو رږږی هه‌موو تاکی عه‌مه‌له و کریکار له‌سه‌ر نه‌و زولمه‌ی
که له‌خودی خزی ده‌کری به‌ده‌نگ بیت هه‌ر ناشی بګوتری خه‌باتی چینایه‌تی نه‌و
تاکانه‌ ده‌بزوتنیت چونکه به‌ده‌نگ هاتن له‌سه‌ر سوودی شه‌خسی له‌وانه‌په له‌نیوان
دوو عه‌مه‌له‌ش پروو بدات وهک نه‌وهی که په‌کریکیان خاکه‌نازی نه‌وی دیکه‌یان
بشکینیت وهیا گیسکی فلاحیک بچیته ناو ده‌غلی فلاحه‌که‌ی دراوسنی خزیه‌وه،
ته‌نانه‌ت هه‌موو رږږی و هه‌موو جاران نه‌و تاکه له‌ګه‌ل ژن و مندالی خزی‌شی هه‌را
ده‌نیته‌وه له‌سه‌ر کاری نابه‌جی وهیا له‌فرمان ده‌رچوون وهیا شت شکاندن وهیا...
وهیا خه‌باتی چینایه‌تی شه‌قل و دروشم و ده‌قی تایبه‌تی خزی هه‌په که له‌پیش
هه‌موانه‌وه «هه‌ولی ناوکزیی» دیت نجا دیاری کردنی دوشمنی گشتی، له‌وه‌ش
ناپرسه‌وه نایا نامانجی گشتی تیندا هه‌بیت یا نه‌بیت چونکه له‌میژووی کوندا باسی
نامانجی گشتی و ده‌رنه‌زهر کردنی ده‌سه‌لات ګرتنه‌ده‌ست و ګه‌بیشتن به‌حوکم و
نه‌و جزره نامانجه نه‌ریستوکراتانه ورپته‌ی به‌نگنیشانه.

نه‌ګر راست با جه‌ماهیر له‌هزاران ساله‌وه خه‌ریکی خه‌بات ده‌بوو، نه‌ګر بز
ماوه‌ی هه‌زار سالیس هینده‌ی هوش له‌و خه‌باته‌دا پی په‌یدا نه‌کری به‌شی حوکمرانی
بکات خو له‌شه‌ش هه‌زار سالدا چ عوزری که‌مه‌جره‌به‌یی و رانه‌هاتن و کومه
کردنی نه‌و جه‌ماهیره به‌ده‌ست مفکری ماددییه‌وه نامینیت بیکاته به‌هانه‌ی
به‌رده‌وامبوونی ژیرده‌ستی میلله‌ت و ده‌سه‌لاتی که‌مایه‌تی سته‌مکاران. بز ده‌بی
نه‌و ده‌سه‌لاتدارانه سه‌ره‌رای که‌مبوونی ژماره‌یان و نارپه‌وابوونی ده‌سه‌لاتیان هه‌ر
له‌زگی دایکیان به‌ربوونه‌وه بزنان چۆن رابه‌رایه‌تی و قوماندانه‌تی و لیخوری و
راپنچه‌کدان فیز بن نه‌ماموستاشیان هه‌په و نه‌له‌غهبه‌وه‌ش ده‌ست له‌پشتیان
ده‌دریت، مه‌علووم له‌مه‌ریخه‌وه‌ش یاریده و رینموونییان بز به‌دیاری نایه‌ت، که‌چی
نه‌و سته‌ملیکراوانه‌ی میلزونه‌ها میلزونه‌های خه‌لق پیک ده‌هینن و به‌مافی خزیانه‌وه‌ش
خه‌ریکن نه‌ک به‌سته‌م به‌هزاران سال نه‌توانن فیزی له‌سه‌رخز کردنه‌وه بین له‌وه

هر بگه‌رئ که نه‌زانن سته‌مکاران له‌ناو ببه‌ن و حوکمینی عادلانه پیکه‌وه بنین که له سایه‌یدا به‌سینه‌وه. ئیمه له زاراوه‌ی «خه‌بات» به تیکراییی و «خه‌باتی چینایه‌تی» به تایبه‌تی چاوه‌نۆری جموجولینی بهره‌وام و هۆشیار و ئازا ده‌که‌ین نه‌ک هر جاره خه‌ریک بین به میکۆسکۆپی وردورد دیره‌کانی ده‌فته‌ری میژوو بخوینینه‌وه به‌لکوو خواوراستان له گۆشه‌ییکی نابهرچاوی شه‌لاپه‌ره‌ی په‌رپووت و سه‌ی بوویه‌وه‌دا خه‌به‌ریکی ناراحه‌تی و شیواوی ده‌دۆزینه‌وه و به زۆره‌ملی ناوی خه‌باتی لی بنین.

له یه‌که‌م سه‌رنجدا مرؤف به بیریدا دیت که نه‌گه‌ر خه‌باتی چینایه‌تی نه‌و بهره‌وام و بیوچانه بیت که نه‌زه‌ریه‌ی ماددی باسی ده‌کات ده‌بوو له هه‌موو ولاتیکدا به چهند سالان جاریک ئاژاوه و شیواوی گشتی به‌رپا بیت ئیر یا سه‌رکه‌ویت یا خه‌فه بکریت، به‌لام وا چاوه‌روان ده‌کریت که نه‌گه‌ر ده‌ جارانیس خه‌فه کراییت ده‌بی جاریکیان سه‌رکه‌وتوو بیت هه‌روه‌ها له نیوان بیست ولاتدا ولاتیک خه‌باته‌که‌ی به ئامانجی گه‌یاندبیت. نه‌مه‌ بۆچوونی سه‌رنجی سه‌ره‌تاییه. به‌لام که پتر له مه‌سه‌له‌که‌ ورد ده‌بیته‌وه شتیکی دیکه‌ت به بیردا دیت ئه‌ویش هر له رینی هه‌لسه‌نگاندنی بیروباوه‌ری ماددییه‌وه سه‌ری رێ به هۆشی مرؤف ده‌گریت: نه‌گه‌ر راست بی گه‌لان له توانای هۆش و گۆش و هه‌ست و زانین و وره‌یاندا بووبیت خه‌باتی تیکراییی بۆ وه‌ده‌سته‌هتانی مافه‌کانیان بکه‌ن ده‌بوو نه‌و توانایه له سه‌ره‌تای کاره‌وه رێ به که‌مایه‌تی زۆرداران نه‌دات سواری شانی زۆرینه‌ی نه‌و خاوه‌ن هه‌ست و هۆش و توانایانه بین.

تا‌که یه‌ک ته‌علیلی فه‌ناعه‌ته‌بخش له‌و نه‌زه‌ریه‌دا نییه که پیمان ده‌لی له کۆنه‌وه، له سه‌ره‌تای کۆمه‌لایه‌تی و په‌یدا‌بوونی «چین» هه‌کانه‌وه زۆربه‌ی سته‌ملیکراوان خه‌ریکی خه‌بات بوون بۆ رزگارکردنی خۆیان و له‌ناوبردنی سته‌مکاره‌کان به‌لام پیمان نالیت بۆچی وه‌ها رووی دا که به‌شینی یه‌کجار که‌م له نیوان گه‌ل توانیان سواری به‌شی هه‌ره زۆری گه‌ل بین. ئایا سحر و ته‌له‌سم وای کرد له‌و کامانه‌دا هیزینی له‌عاده‌ته‌ده‌ر په‌یدا بیت و زۆربه‌ی خه‌لق بیده‌سه‌لات بکات، یاخود سحره‌که‌ میلیه‌تی بیهیز کرد و خستنه‌ به‌ر ده‌سه‌لات و هیزشی نه‌و به‌شه‌که‌مه‌ی سحری لی نه‌کرا‌بوو! له سه‌ره‌تای کاردا جاری داموده‌زگای حکومه‌ت و پۆلیس و

عسکر و یاسا و مانگانه و پڼوهندی همهچهشنه‌ی نیوان کژمه‌ل په‌یدا نه‌بوو بوو تاکوو بسه‌لمینین نه‌و لایه‌نه و کژمه‌له‌ی که داموده‌زگاکه و سه‌رؤکایه‌تی هیزی چه‌کدار و ئیستگه‌ی رادیوی گرت ده‌بوو به‌خاوه‌ن ده‌سه‌لات و رابه‌ر و¹⁰ لینه‌وړ و چه‌مچی وه‌شین و چه‌وسینه‌روه.

ده‌سه‌لاتی که‌مایه‌تی حوکمرانی هه‌زاران سال پیش ئیمرؤ که له‌نه‌بوونه‌وه رسکا خزی حکومت و رابه‌رایه‌تی و سه‌رؤکایه‌تی پینک هینا، واته له‌سه‌ره‌تاوه حوکمه‌که و حکومت‌ه‌که له‌مرؤفه‌که‌وه سه‌ری هه‌لدا نه‌ک مرؤفه‌که به‌هزی حکومتی حازر و بزروه‌وه بوو به‌خاوه‌ن هیز و ده‌سه‌لات. ئم قسه سه‌ره‌تاییه‌م که به‌ر له‌منیش خاوه‌ن بیری ماددی ده‌ریب‌ریوه پئویستی به‌روون کرده‌وه هه‌یه، لیره‌ش به‌دواوه هه‌ول ده‌دم به‌کورتی و به‌پنی باوه‌ری خزم روونی بکه‌مه‌وه، روون کرده‌وه‌که‌ش به‌م شیوه‌یه ده‌بیت:

له‌نووسینیکی لینین به‌ناونیشانی «حکومت و شؤرش - *State and Revolution* - الحکومة والثورة» ده‌خوینینه‌وه که ده‌لی به‌پیدا‌بوونی «چین» ه‌جوداکان و داهاتی چه‌وساندنه‌وه له‌کژمه‌لدا چینه‌که‌ی سه‌روه بؤ به‌رده‌وامبوونی چه‌وساندنه‌وه‌که و پاراستنی ده‌سه‌لاتی خزی حکومتی دروست کرد و پولیس و عسکر و چه‌پسخانه‌ی پینکه‌وه‌نان، رؤژیکیش که مرؤف گه‌یشت به‌پله‌ی به‌سه‌رچوونی چه‌وساندنه‌وه ریژیمی حکومت له‌خزوه ده‌پوینته‌وه و ده‌ره‌پوینته‌وه چونکه هزی مانه‌وه‌ی، که چه‌وساندنه‌وه‌یه، له‌ناو ده‌چیت. ئم رایه‌ی لینین که بایه‌خی به‌تاکه عاملی ئابووری داوه و هیچی تر، تنها له‌لای خزی‌وه وه‌رامی نه‌و پرسیاره ده‌داته‌وه که ده‌لی چون حکومت په‌یدا بوو، به‌لام له‌وه‌رامه‌که‌دا

¹⁰ - لیره‌دا ریم هه‌یه بلیم له‌و رؤزگاره‌شدا ناتوانم به‌پنی نه‌و تهرزه شی کرده‌وه‌یه راستبوونی خه‌باتی چینایه‌تی بسه‌لمینم چونکه ده‌قی نه‌زهریه که ناتوانی تیم بگه‌یه‌نی بوجی له‌م سه‌رده‌مه پر رووناکیه‌دا. چه‌وسینه‌روه‌وی که‌م نه‌ژمار میلونه‌های چینی هه‌زار بؤ قازانجی خوی بچه‌وسینینه‌وه کوته‌کی ده‌ستیشی پولیس و عسکر بیت که‌چی وه‌ک ده‌زانین زوره‌شیان له‌و هه‌زارانه بوونه‌ته هیزی چه‌کدار. یا ده‌بن بلین خه‌باته‌که وه‌ها نیبه که نه‌زهریه باسی ده‌کات یاخود ده‌بوو له‌ترسی خه‌باته‌که پولیس و عسکر له‌غه‌یری هه‌زار پینک بیت، یاخود ده‌بوو زؤر به‌زووی حوکمی که‌مایه‌تی سه‌روه له‌ناو بجیت.

پرسیاریکی دیکه هه‌لدهستیت له نه‌زه‌ریه‌که‌ی لنینیدا وهرامی نییه ئه‌ویش ئه‌وه‌یه بۆچی به‌شیکه‌ی که‌می میلله‌ت له سه‌ره‌تاوه‌ توانییان به‌شی هه‌ره‌ زۆری میلله‌ت بچه‌وسیتنه‌وه‌ و ژێرده‌ستی خۆیانیان بکه‌ن.

من به‌ر له‌وه‌ی وهرامی ئه‌م پرسیاره‌ بده‌مه‌وه‌ ره‌خنه‌ییکی به‌کجار بنجیم هه‌یه‌ له نه‌زه‌ریه‌که‌ی لنین هی پشتگۆزێخستن نییه: په‌یدابوونی حکومه‌ت هه‌رگیز به‌ره‌می تاکه‌ هۆی چه‌وساندنه‌وه‌ نییه، بگره‌ چه‌وساندنه‌وه‌ له سه‌ره‌تاوه‌ چ ده‌خلیکی نه‌بوه‌ له په‌یدابوونی ئه‌و حالوبار و به‌رژه‌وه‌ندانه‌ی که‌ وه‌ها له مرؤفی هه‌زاران سال پێش ئیمرۆ بکات ناچاری دروست کردنی حکومه‌ت بێت. حکومه‌ت دانان و په‌یدابوونی نووسین و په‌رستن و مامله‌ت و دیارده‌کانی دیکه‌ی سه‌ره‌تای په‌یدابوونی «کۆمه‌لایه‌تی» هه‌موویان هه‌نگاوی به‌کجار گه‌وره‌ی به‌ره‌وپێشچوون و فره‌بوونی به‌رژه‌وه‌ندی مرؤفایه‌تین هه‌یچیان ئه‌وه‌ نین به‌ره‌می تاکه‌ هۆیه‌کی زۆر به‌دی نیوان گه‌لان بن. هه‌روه‌ک به‌ره‌وژوورچوونی مرؤفایه‌تی (به‌ پێی تیفکرینی ماددی) له‌ پله‌ی مه‌یموونیه‌وه‌ بۆ پله‌ی نیانده‌رتالی و له‌وه‌وه‌ بۆ مرؤفی ته‌واو و گه‌یشتن به‌ ده‌سه‌لاتی ئاخاوتن به‌ند نه‌بوه‌ به‌ عامیلی چه‌وساندنه‌وه‌وه‌ (چونکه‌ جارێ چه‌وساندنه‌وه‌ هه‌ر په‌یدا نه‌بووبو) هه‌روه‌هاش په‌یدابوونی حکومه‌ت و نووسین و ئایین و دئ و شار و سنعه‌ت و کشتوکال و هه‌موو ئه‌و دیارده‌ به‌ره‌وپێشچاوه‌ چ پێوه‌ندییان به‌ «چه‌وساندنه‌وه‌» وه‌ نه‌بوه‌.

له‌ خۆوه‌ دیاره‌ کۆبوونه‌وه‌ی مرؤف له‌ ئالقه‌ی خیزان و ئیل و دئ و شار و دانانی حکومه‌ت و یاسا و په‌یداکردنی چه‌ک و ئامیر... و هتاد، هه‌موویان پێداویستی ژایانی کۆمه‌لایه‌تی و له‌سه‌ره‌خۆکردنه‌وه‌ و په‌له‌ی ژیان بوه‌ که‌ ئه‌گه‌ر له‌ پێشه‌وه‌ ئه‌وان نه‌بووبان دواتر شتێک نه‌ده‌بوو پێی بلێن چه‌وساندنه‌وه‌. به‌ نمونه‌ ده‌لیم پیک هاتنی خیزان له سه‌ره‌تاوه‌ فه‌رمانی به‌رژه‌وه‌ندی ژایانی مرؤف بوه، دواتر زه‌رفی وه‌ها په‌یدا بوه‌ داوای کردوه، وه‌یا سه‌لماندوویه‌تی، برا ژنبه‌ژنه‌ به‌ خوشکی خۆی بکات وه‌یا شیربایی وه‌ربگیریت، وه‌ک ده‌شزانین له سه‌ره‌تاوه‌ خوشکه‌که‌ به‌و حاله‌ نارازی نه‌بوه‌ چونکه‌ حاله‌ته‌که‌ جیگرێکی دیکه‌ی نه‌بوه‌ تاکوو خوشکه‌که‌ خه‌یال له‌و جیگره‌ بکات ئه‌وی پێ خۆشتر بێت.

تا ئیستاش عاده‌تی ژنبه‌ژنه و شیربایی هه‌ر ماوه، کچیش زۆری بێ خۆشه‌ له‌جیاتی ژنیک دوان بۆ براکه‌ی به‌ئینت وه‌یا شیرباییه‌که‌ی زۆر بیت چونکه‌ له‌ مائی میرده‌که‌ی و له‌ نیوان خه‌لقیش پتی به‌حورمه‌تتر ده‌بیت. ئنجا که‌ ئه‌مه‌ راستیی مه‌سه‌له‌که‌ بیت نابێ بزوتنه‌وه‌ی ئیستاکه‌ی مافی ئافره‌تان بگێرینه‌وه‌ بۆ ئه‌و «زولم»‌ه‌ی له‌ کۆندا لینی ده‌کرا: ئافره‌تی به‌ر له‌ هه‌زار سال ئه‌گه‌ر داوای مافه‌کانی ئیمڕۆکه‌ی کردبایه‌ و پتی درابا له‌ برسان ده‌مرد.

هه‌لبه‌ت من مه‌دحی ئه‌و سه‌رده‌مانه‌ ناکه‌م که‌ ئافره‌تی تیدا ده‌فرۆشرا وه‌یا ژنبه‌ژنه‌ی پتی ده‌کرا، ته‌نانه‌ت مه‌دحی ئه‌و ئازادبیه‌ش ناکه‌م که‌ له‌ کۆنه‌وه‌ رینی داوه‌ کچ به‌دوو بکه‌ویت و دواتر مه‌سه‌له‌تی له‌سه‌ر بکریت، من ته‌نها له‌ گۆشه‌ی ته‌فسیری نابه‌جینی «چه‌وساندنه‌وه‌» وه‌ سه‌یری ئه‌م دیاردانه‌ ده‌که‌م و ده‌مه‌وێ فه‌رق بکه‌م له‌ نیوان زولمی بیقیل و له‌ نیوان ئه‌و شته‌ ره‌وایه‌ی که‌ دواتر ده‌بێ به‌ زولم.

ئه‌وه‌ی بیری له‌ داهینانی نووسین کرده‌وه‌ هه‌رگیز مه‌به‌ستی ئه‌وه‌ نه‌بوو کوته‌کیکی نوێ بداته‌ ده‌ستی ئه‌و سوودپه‌رسته‌ی ده‌یه‌وێ قازانجی «ربا» له‌ قه‌رزدار وه‌رگرت ئیتر به‌و نووسینه‌ بتوانی سه‌نه‌دی کۆمپیاڵه‌ی پتی ئیمزا بکات... دادگاش بۆ ئه‌وه‌ نه‌بوه‌ قه‌رزداران له‌ چه‌پسخانان بپه‌ستیت و ده‌وله‌مه‌ندان به‌سه‌ینیتته‌وه‌، به‌ پیچه‌وانه‌، به‌ درێژایی میژوو زۆردار دژی دادگا بوه‌ چونکه‌ دیاره‌ نه‌مانی دادگا [هه‌روه‌هاش نه‌مانی فه‌توای مه‌لا و حوکمی ئیبنولحه‌جه‌ر¹¹ و کتیبه‌کانی سه‌ربه‌ قورئان و حه‌دیس] ده‌ستی زۆردار ده‌کاته‌وه‌ بۆ ئه‌وه‌ی بیترس سته‌م له‌ بیده‌سه‌لاتان بکات، هه‌ر ئه‌مه‌یشه‌ وا له‌ حکومه‌تی سته‌مکار ده‌کات که‌وا له‌ پیش هه‌موو شتی‌کدا دادگایان بێ هیز و ده‌سه‌لات بکات.

به‌شی زۆر له‌ و قسانه‌ی که‌ به‌ ناوی شی کردنه‌وه‌ی ماددیه‌وه‌ وا راده‌نوینیت گزیا دادگا و هه‌موو ده‌زگایه‌کی میری له‌ ولاتی ناسۆشیاڵیستا بۆ سوودی خاوه‌ن

¹¹ - جاریکیان هه‌زاریک و مام حاجبیکی مه‌یله‌و ده‌سه‌لاتدار شه‌رعیان هینایه‌ لای باوکم، ئه‌ویش داوای بیستنی قسه‌کانیان بپی گوتن ئه‌گه‌ر به‌ «ابن الحجر» بیت هه‌ق به‌لای هه‌زاره‌که‌دايه‌، ئه‌گه‌ر به‌ «ابن الخنجر» یش بیت مام حاجی مه‌سه‌له‌که‌ ده‌باته‌وه‌، هه‌زاره‌که‌ برده‌یه‌وه‌، چونکه‌ ئیبنولحه‌جه‌ر کاری خۆی کرد.

دهسه لاتان داندراوه، گه لیک له راستی دور که وتوته وه و به حال ده توانی له گهل خزیشیدا ریک بکه ویت هم له بهر تیشکی چونیته تی داهاتی یاسا و دهستوران و هم له ناکامی به گه رهاتنی نه و ریکخواوانه ی که یاساکان ته تیبق ده کن. به لئی ده زانم پیایوی دهسه لاتدار و زهنگین زور جارن ده توانن دادگا به خه تا بیهن بز سوودی خویان به لام مه جیووربوونی دهسه لاتداره که بز پاره به خشین و به رتیلدان وهیا هه پشه کردن نه وه به نیسپات ده گه یه نن که یاساکه خزی له خزیدا به د نییه و لایه نی هقی پاراستوه ده نا دهسه لاتدار ناچار نه ده بوو بکه ویته باری به خشین و پارانه وه و هه پشه کردن، ته نانه ت له و سه رده مانده دا که جاری عه بدایه تی دیمه نیکی کومه لایه تی بوو عه بده که له یاساکان قازانجی ده کرد هه رچهند نه و یاسایانه هقی خاوهن عه بده که شیان ده پاراست، چونکه نه گه ر مه سه له که بز تاکه عامیلی دهسه لات به جی هینشترابیه بی نه وه ی یاسا مافی عه بد و خاوهن عه بد و نازادبوون و خوکریفه وه و... هتاد بیاریزیت کابرای دهسه لاتدار پتر سوودمهند ده بوو له چه وسانه وه ی عه بده که و به ره لهستی کردن له نازادبوونی و هه موو سه رو به ریکی دیکه ی یاسای عه بدایه تی.

ده بی بزاینن نه و لایه نه به د و ناربه وایانه ی که له هه ندی ماده کانی یاسایینکدا هه یه له عه نیی یاساکه هه لنه قولیوه، به لکوو له دهستوراتی کومه لایه تیدا لایه نی به د و ناربه وایه یه و په ریوه ته ناو یاساکه، خز نه گه ر نه شبووبا به یاسا دهسه لاتداره کان ده یان توانی به زهبری کورته ک له وه به دتر به سه ر بیده سه لاتاندا به یتن. به نمونه ده لیم که ماده ییکی یاسای سه ربه قهرز و سه له م و رپیده هقی لیکدانی قهرزداره که ی دایه ده ست خاوهن قهرز و نه وه هه قه ی به پینج دار وهیا شه په زله بریه وه له وه دا یاساکه گوناھی نییه به لکوو وه کوو ناوینته گوناھی کومه لایه تی ده داته وه، رهنگه چاکه ییکیشی هه بی به وه دا که ناهیلن خاوهن قهرزه که ده دار وه یا پازده شه په زله له قهرزداره که بدات وهیا حه بسی بکات وهیا سه ری ببری. به لام نه گه ر لایه نی چاکه ی رووت له یاسادا هه بوو به هزی یاساکه و نه و هیزه ی جینه جینی ده کات چاکه که ده گاته مرؤفی بیده سه لات نه گه رنا هه ژاریک ناتوانی قهرز وهیا رؤژانه ی کریکاری له زورداریک بستینی رهنگه نه شتوانی له بیکاری زورداره که ده رچیت نه گه ر دادگا و پولیس و حکومه تیک نه بیاریزیت.

بئنگومان پئویسته هه‌میشه ئاده‌میزاد خه‌ریک بئت فه‌رمانی یاساکان به‌ره‌و پاراستنی داد و نه‌هئیشتنی سته‌م بیات به‌لام ده‌بی فیل له‌ خۆمان نه‌که‌ین و به‌سه‌لمئین که‌وا به‌هه‌مه‌حال هه‌بوونی دادگا و یاسا بۆ بئده‌سه‌لاتان چاکتره له‌ نه‌بوونیان، جا ئه‌گه‌ر خه‌یالبازیکی بئت و بلنی یاسای قه‌رز وه‌رگرتنه‌وه له‌ قه‌رزدار بۆ خاوه‌ن قه‌رزکه‌ خزمه‌تی ده‌سه‌لات و سته‌م ده‌کات و ده‌بن ئه‌و ته‌رزه یاسایه له‌ناودا نه‌مئین، با ئه‌وه‌نده ته‌کلیف له‌ خۆی بکات که‌ هۆیه‌کی وه‌ها بدۆزئته‌وه کابرای هه‌ژار له‌ قه‌رز وه‌رگرتن بئتیاز بکات ده‌نا له‌وانه‌یه جاری وه‌ها هه‌بی ئه‌گه‌ر قه‌رز وه‌رنه‌گرئ له‌ برسان به‌مریت.

له‌ سالانی دواي «وئبه» خۆینده‌واری خۆینگه‌رم یه‌خه‌ی شووان و گاوانی کوردیان ده‌گرت و پنیان ده‌گوتن ئیوه بۆچی رازی ده‌بن شه‌رتی¹² سالانه‌تان سئ چوار دینار بئت، وه‌رن واز له‌و که‌سه به‌ئین تا شه‌رته‌که‌تان بۆ زیاد ده‌که‌ن، زۆر له‌و شووان و گاوانانه به‌و په‌ری خاویتی و سافیلکه‌یی خۆیانوه پنیان ده‌گوتنه‌وه جه‌تابی ئه‌فه‌ندی تۆ پئچ دینارم به‌هین هه‌تا واز له‌ که‌سه‌که‌م به‌ئیم.

له‌م مه‌سه‌له‌یدا جگه له‌لایه‌نی ناواقعیه‌تی ئه‌و خۆینده‌وارانه لایه‌نیکی زۆر سه‌یری دیکه هه‌یه که‌ خۆینده‌واره‌کان تئیدا له‌ که‌ره‌واریش که‌ره‌وارتر بوون: ئه‌و شه‌رته که‌مه‌ی سئ چوار دیناری که‌ شووان و گاوانی پئ رازی ده‌بوو زۆر جارن خاوه‌ن ئاژه‌له‌کان له‌ په‌یداکردنی وه‌ته‌نگ ده‌هاتن چونکه به‌شیک له‌وان بیوه‌ژهن و هه‌تیوی هه‌ناسه‌سارد بوون که‌ چهند بزنیکیان هه‌بوو به‌حال بزبان به‌خو ده‌کران، له‌ که‌لیک زستانی سه‌ختیشدا نه‌یانده‌توانی تفاقیان بۆ په‌یدا بکه‌ن ئیتر یا به‌ هه‌رزان ده‌یانفروژستن وه‌یا لئیان مردار ده‌بوونه‌وه.

نارازیبوون له‌ یاسا و نه‌ریت و عاده‌ت شتیکی ئاسان و دلخواز نییه مرۆف له‌ سه‌ری زمانیه‌وه بیکاته توهمه و له‌ کۆمه‌لایه‌تی بگریت، بئنگومان ئه‌و ته‌رزه که‌سه له‌ حالووباری تایبه‌تی نیو مال و مندالی خۆیدا زۆر ژیرانه و هئیمانه که‌لیک شتی وه‌ها ده‌سه‌لمئینت که‌ له‌ ده‌روه‌ی ماله‌که‌یدا زۆر بئیاکانه ده‌یکات به‌ هزی هاندان و

¹² - ئه‌و پاره و مزه‌یه‌ی شووان جوتیار وه‌ری ده‌گریت بئنی ده‌لئین «شه‌رت».

نه‌ره‌نر کردن و خه‌لق تینکبه‌ردان، خوی و خه‌لقیش ئه‌و ته‌رزه هه‌رؤگیفه به شؤرشگیزی داده‌نین، زؤر به‌داخه‌وه.

ئیمه ئه‌گه‌ر دلّمان بؤ ئه‌وه بچیت چاری قهرز کردن به‌وه بکه‌ین که به هوی قهرزانه‌وه له بنه‌رتدا مامله‌تان منع بکه‌ین، که‌واته ده‌بین له مه‌سه‌له‌ی ژنه‌ژنه و شیربایش فه‌توای منع کردنی خیزان پینکه‌وه‌نان و ژنه‌ینان و ماره‌برین بده‌ین تاکوو برا و خوشک له بنه‌رتدا په‌یدا نه‌بن نه‌کا خوشکه‌که به ده‌ست براکه‌یه‌وه مه‌غدوور بئ، ئنجا لزومیش نه‌بینین جلک لای جلدروو بدرووین نه‌کا کابرای جلدروو خوینمان بمژیت، باشتیش ئه‌وه‌یه فه‌لاخی بیده‌سه‌لات ناژه‌له‌کانی سه‌ربیت نه‌کا ئاغا بیاندریت وه‌یا ده‌ستیان به‌سه‌ردا بگریت...

ئینستا ده‌مه‌وی له گۆشه‌ی باوه‌ری خۆمه‌وه وه‌رامی ئه‌و پرسیاره بده‌مه‌وه که له نه‌زه‌ریه‌که‌ی «لینین» ده‌رباره‌ی په‌یدا‌بوونی حکومت وه‌رامی نه‌بوو، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه بۆچی وه‌ها رووی دا که له سه‌ره‌تای په‌یدا‌بوونی کۆمه‌لایه‌تیدا که‌مایه‌تییه‌ک له خه‌لق توانی ده‌سه‌لات بگریته ده‌ست خوی و به‌سه‌ر زوربه‌ی خه‌لقدا فه‌رمانه‌وا بیت و دواتیش له‌و ده‌سه‌لاته‌وه رینکخراوی «حکومت» په‌یدا بیت:

ئه‌وه‌ی راستی بئ وه‌رامدانه‌وه‌ی ئه‌م پرسیاره ده‌بی له زاناکانی ئاسار و میژوو وه‌ربگریت چونکه هه‌رچی دیارده‌ی کۆمه‌لایه‌تی کۆن هه‌یه، له‌وانه‌ی ئه‌گه‌ر تۆماری نووسراوی رینکوپینکیان هه‌بایه تۆزینه‌وه‌ی ئابووری وه‌یا رامیاری وه‌یا فه‌لسه‌فی تیناندا موحتاجی دۆزینه‌وه‌کانی ئارکایۆلۆجی و میژوویی نه‌ده‌بوو، هه‌مووی ده‌که‌ویته ناو جغزی لیکدانه‌وه‌کانی ئاسار و به‌دوا ئه‌ودا میژوو [ره‌نگه‌ ریم هه‌بی میژوو و ئارکایۆلۆجی له یه‌کدی جودا بکه‌مه‌وه وه‌ک که له‌م وتووێژه‌دا ده‌یکه‌م و کردوومه] به‌لام فه‌لسه‌فه‌ی ماددی له به‌رنامه‌یدا نییه چاوه‌نۆری فه‌توای زاناکانی ده‌ره‌وه‌ی ده‌سه‌لاتی خوی بیت بؤ ئه‌وه‌ی له‌وانه‌وه وه‌رامی ئه‌و پرسیارانه بده‌اته‌وه که وا به‌لای خزیه‌وه له رینی شی کردنه‌وه‌ی ئابووریه‌وه وه‌رامی بؤ حازر کردوون چونکه وه‌ک ده‌زانین فه‌لسه‌فه‌ی ماددی به‌ جزریک خوی به‌ ته‌علیلی ئابووری شریتیچ کردوه له ئیمکانیدا نییه هه‌یچ پینچیکی ئه‌و شریتانه شل بکاته‌وه ته‌فسیر و ته‌علیلی دیکه‌ی به‌به‌ره‌وه بچیت.

به نمونه ده‌لیم نه‌گه‌ر لیکدانه‌وه‌ی ئارکایۆلۆجی وه‌های ده‌رخست که عامیلی ئابین له‌ فلانه‌ سه‌رزه‌میندا بوو به‌ هژی پینک هاتنی حکومت ده‌بن فه‌یله‌سووفی ماددی خه‌ریک بیت یه‌ک له‌ دوو کاران بکات: یا بتوانی ئه‌و ده‌رخسته‌ به‌ درۆ بخته‌وه‌ و هژی‌کی ئابووری بخته‌ جینگه‌یه‌وه‌، یاخود به‌ هر جزریک بیت دیارده‌ ئابینه‌که‌ بیاته‌وه‌ بز بنیچه‌یینکی ماددی.

لینین که‌ هات و گوتی له‌ سه‌ره‌تای په‌یدابوونی چینه‌ جودا‌کانه‌وه‌ چینی سه‌ره‌وه‌ حکومتی دانا بز تاکه‌ ئامانجی به‌رده‌وام کردنی چه‌وساندنه‌وه‌ی چینه‌کانی خواره‌وه‌ له‌وه‌دا چ پرسسی به‌ میژوو و ئارکایۆلۆجی نه‌کرد به‌لکوو وه‌رامیکی مه‌یله‌و مناسیبیان هه‌بیت، به‌ پینچه‌وانه‌ له‌ بیروباوه‌ری قه‌رارداده‌ی ئابوورییه‌وه‌ ته‌علیلیکی به‌سه‌ر رابردووی چه‌ندین هه‌زار ساله‌ییدا هینا له‌ویشه‌وه‌ جۆگه‌ی بز کیشا تا ئه‌و رۆژگاره‌ی له‌ دوارۆژ ریکخراوی «حکومت» له‌ نیو به‌هه‌شتی بی چه‌وساندنه‌وه‌دا ده‌تویته‌وه‌ و ده‌وری به‌سه‌ر ده‌چیت... ئنجا که‌ من له‌به‌ر تیشکی ئه‌م بیروباوه‌ره‌دا خه‌ریک بم وه‌رامی پرسیاره‌که‌ بده‌مه‌وه‌ خۆم به‌ناچار نازانم بگه‌ریمه‌وه‌ بز ئه‌و سه‌رچاوه‌ میژوویی و ئارکایۆلۆجییانه‌ی باسی سه‌ره‌تای په‌یدابوونی ده‌سه‌لاتی خانه‌واده‌یی و عه‌شیره‌تی و حکومتیمان بز ده‌گینه‌وه‌ هه‌رچه‌ند له‌ ده‌ربیرینی بیروپاکاندا هه‌میشه‌ گۆشه‌یینکی چاوی زه‌ینی خۆم ده‌برمه‌ ئه‌و سه‌رچاوانه‌، ناشیه‌ته‌ بیرم شتیکی وه‌هام لی دیتبن له‌گه‌ل لیکدانه‌وه‌ی بیمه‌به‌ستی تایبه‌تی ریک نه‌که‌ویت.

به‌لامه‌وه‌ هینده‌ی به‌لگه‌نه‌ویست روون و ئاشکرایه‌، په‌یدابوونی ده‌سه‌لاتی سه‌رۆکایه‌تی له‌ کۆمه‌لگه‌ی مرؤفی سه‌ره‌تاکانی یه‌ک کرتنی ئاپۆره‌یی له‌ شیوه‌ی خیزان و له‌ ئالفه‌ی فره‌وانتردا به‌فه‌رمانی پیوستی ناچاری رووی داوه‌ بی ئه‌وه‌ی جاری نیازی چه‌وساندنه‌وه‌ هه‌چ ده‌خلیکی له‌و سه‌رۆکایه‌تیه‌ و ده‌سه‌لاته‌دا هه‌بوویت. ده‌رکه‌وتنی «سه‌رۆک» له‌ نیوان ئه‌و کۆمه‌لگانه‌ی به‌ر له‌ ده‌یان هه‌زار سال که‌وتنه‌ باری ئه‌وه‌ی به‌یه‌که‌وه‌ ژیان بیه‌نه‌ سه‌ربه‌ پلان و فیلبازی و تو‌قاندن و هه‌ره‌شه‌ نه‌بوه‌ به‌لکوو وه‌ک خۆرسک بوویت وه‌ها ده‌ستی کردوه‌ به‌ ده‌رکه‌وتن و په‌یدابوون، ئه‌مه‌ش له‌ دوو هژی زۆر بنجیه‌وه‌ خۆی به‌سه‌ر شیرازه‌ی ئه‌و کۆمه‌لگانه‌دا دابریوه‌:

هۆی یه کهم پنداویستی سوودی گشتی هه موو ئەندامانی کۆمه‌لگه بۆ بوونی ریکی و یه‌کیه‌تی ته‌قلآ و هاریکاری و چالاکی و ئەو جزره شتانه‌ی تیری و سه‌لامه‌تی و به‌رده‌وامی کۆمه‌لگه‌که‌یان پتوه به‌نده، دیاره مومکینیش نییه له خزوه و بئ رابه‌ر و فه‌رمانده، ریکی و هاریکاری و... هتاد بووبیته پیره و یاسا. له‌به‌ر ئەمه به شتوه‌یه‌کی یه‌کجار ئاسایی هانده‌ری په‌له‌ی ژیان پال به کۆمه‌لگه‌وه ده‌نیت رازی بئ به بوونی رابه‌ر و فه‌رمانده. هه‌چ به‌لاته‌وه سه‌یر نه‌بئ که له کۆنه حیکایه‌تان ده‌بیه‌یت پنداویستی به‌رژه‌وه‌ندی گشتی وه‌های ده‌کرد خه‌لقی شار «بازی ده‌ولت» هه‌لده‌ن تا ئەو که‌سه‌ی بازه‌که به‌سه‌ریه‌وه بنیشیته‌وه بیکه‌ن به پاشای خۆیان. چه‌ندین په‌ندی پیشینیان بئ مامۆستا و بئ هه‌چ مه‌به‌ستی رامیاری و ئابووری و فیئل له خه‌لق کردن هه‌بوونی سه‌رۆکی به پنیوست و ناچاری و به‌رژه‌وه‌ند داناوه، وه‌ک که ده‌لئ «لووت له به‌یندا نه‌بئ چاو چاو ده‌خوا». شوکری فه‌زلی ده‌لئ:

قه‌ومی بئ سه‌ر نییه ئیم‌رۆ له هه‌موو عاله‌مدا
ده‌ته‌وی تاجی سه‌رئ بی به هه‌وا گیزی نه‌که‌ی

ته‌نانه‌ت تا ئیستا که‌ش له نیوان دروینه‌که‌راندا زاراوه‌ی «سه‌رپاله» هه‌رماوه. له سه‌ره‌تا‌کانی په‌یدا‌بوونی کۆمه‌لایه‌تیشه‌وه جائئ نه پاره هه‌بوو نه ته‌ماع سه‌ری هه‌لدابوو نه تیجاره‌ت و بانک و ئۆتیل و... هتاد هه‌بوون لیکی مرؤف به‌یتنه خواره‌وه و خه‌ریکی ده‌رده‌ست کردن و پئ گه‌یشنیان بئت و خه‌لقیان بۆ بچه‌وسینیته‌وه. ئیمه ئەگه‌ر سه‌یرمان له‌وه بئته‌وه که‌وا دانیش‌توانی دارستان و ئەشکه‌فتان به‌ر له هه‌زاران هه‌زاران سال بۆ پاراستنی خۆیان له خه‌ته‌ری مردن و خوران یه‌کیک به‌ ریکخه‌ر و فه‌رمانده قبول بکه‌ن. ده‌بئ هه‌ر به جاریک به‌په‌سین له‌وه‌ی که کۆمه‌لگه‌کانی ئەم سه‌رده‌مه له هه‌موو مه‌یدانیکێ گرنگ و خوێرپه‌له‌ی ژیاندا سه‌رۆکیان هه‌یه، واوه‌تری سه‌رۆک به‌رده‌ستی سه‌رۆک و سه‌کرتیز و ئەندامی کارگیزی و په‌له‌ی خوار و ژوورتری ده‌سه‌لاتیشیان هه‌یه که‌سیش سه‌یری نایه‌ته‌وه به‌لکوو سه‌یریان له وه‌ها نه‌بوونی کۆمه‌لگه‌ دئته‌وه. خۆ ئەگه‌ر له ریکخراوی سیاسی و کۆمه‌لایه‌تی و هونه‌ری و ئەده‌بی و له‌شکری بگه‌رین و یه‌خه‌ی ئەو چله

بچوکه‌ی دره‌ختی کۆمه‌لایه‌تی بین که پنی ده‌لین «خیزان» ده‌بینین له‌ویشدا که هیچ جینی فکری چه‌وساندنه‌وه‌ی تیدا نابیته‌وه‌ی یه‌کیک هه‌یه ده‌سه‌لاتی ریکخستن و سزادان و فه‌رمانانی هه‌بن، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر ئه‌و که‌سه‌ی چاوه‌روانی ده‌سه‌لاتی لی ده‌کرئ سهرکزه‌له‌ بوو به‌زۆری ژنه‌که‌ی جینگه‌ی ده‌گریته‌وه‌.

به‌کورتی ئه‌م ده‌سه‌لاته‌ به‌رچاوه‌ی که هیزی ریکخستنی پینه له‌ سه‌ره‌تای په‌یدا‌بوونی کۆمه‌لایه‌تییه‌وه‌ هه‌بوه و تا ئیستاش به‌رده‌وامه هه‌بوونه‌که‌شی پیداویستی ژبانی کۆمه‌ل بوه نه‌ک دژی به‌رژه‌وه‌ندی، جا ئه‌گه‌ر ئه‌وسا وه‌یا دواتر له‌ پیناوی کاری به‌د وه‌یا سوودی به‌رته‌سکی شه‌خسی وه‌یا دژی کۆمه‌ل به‌کار هاتیت نه‌ له‌ سه‌ره‌تاوه‌ به‌ خراپه‌ی گه‌ل په‌یدا بوه نه‌ دواتریش هه‌میشه‌کات و له‌ هه‌موو جینگه‌یه‌ک هه‌ر به‌د بوه، ته‌نانه‌ت که‌ رووی له‌ خراپه‌ش کردوه له‌وه نه‌شۆراوه‌ که ده‌سه‌لاتی سه‌رۆکایه‌تی پێویسته‌ بۆ گه‌ل به‌لکوو گۆرینی وه‌یا چاک کردنی بۆته‌ پێویست...

هۆی دوهمی په‌یدا‌بوونی ده‌سه‌لاتی ریکخستن و فه‌رمانده‌یی له‌وه‌وه‌ هاتوه‌ که‌وا تا‌که‌کانی مرؤف به‌ پنی بریاری سروشتی زاوژی و به‌خینوبون و نما کردن... گه‌وره و گچکه و به‌هیز و بیهیز و هۆشیار و که‌مه‌هۆش و فیل‌باز و سافیلکه و چه‌ندین پله‌ی خوار و ژووری لینه‌اتوویان هه‌یه که ئه‌گه‌ر وه‌ک به‌رد و دار بخریته‌ ناو ته‌رازووی هه‌لسه‌نگاندنی قابیلیه‌ته‌وه‌ له‌ خۆوه‌ یه‌کیکیان قورستر و یه‌کیکیان سووکت هه‌لده‌ستیته‌وه‌، جا ئه‌گه‌ر هه‌را له‌ نیوانیاندا په‌یدا بن له‌ پینشه‌وه‌ دیاره‌ کن ده‌بیاته‌وه‌، خۆ ئه‌گه‌ر به‌ دۆستایه‌تیش رابوین دیسانه‌وه‌ دیاره‌ کامیان سه‌رووی کامیان ده‌که‌ویته‌وه‌، ئه‌وه‌ی بشیه‌وئ ئه‌و ته‌رزه‌ سه‌ره‌ژوورچوونه‌ی تاکی خاوه‌ن هیزی ماددی وه‌یا مه‌عه‌نوی به‌ر له‌ هه‌زاران هه‌زاران سال‌ بداته‌وه‌ به‌ تا‌که‌ هۆی ئاره‌زۆی چه‌وساندنه‌وه‌ و سته‌م کردن بابه‌ خۆی بلیته‌وه‌ ئایا تا‌قمی سه‌رۆکه‌ سیاسییه‌کانی ئه‌م رۆژگارهمان که له‌ مه‌یدانی مرؤفدۆستیدا یه‌کتەر ده‌خنکین و به‌سه‌ر که‌له‌شی یه‌کتهدا خۆیان ده‌گه‌یه‌ننه‌ ته‌ختی حوکمرانی چه‌ند پله‌ ژووروی چه‌وساندنه‌وه‌ و سته‌م که‌وتوونه‌وه‌ و چ جزره‌ گیانکی مرؤقایه‌تی و خۆنه‌ویستی به‌رده‌وامی حوکمرانیان ده‌کات! ئه‌م پرسیاره‌ ده‌که‌م بۆ ئه‌وه‌ی رۆشنیبه‌ شۆرشگێزه‌کانمان که به‌ راست یا به‌ هه‌له‌ ماکی چه‌وساندنه‌وه‌ له‌ سه‌ره‌تای پیک

هاتنی دهسهلاتی سهروکایهتی و حکومتی بهر له هزاران سالدا دهوژنهوه و دهستی هسرهت بؤ ستهملیکراوهکانی لیره به پینشهوه دهگزن چاویکی بهراورد کردن له نیوان کون و نویدا ههآینن و ببینن:

1. ستهمیک له کوندا کراییت ناشی بیته پروسپیکهروهوی ستهمکاری [نویخواز و مرؤفنهوازا] ی ئەم رۆژگار.

2. ئەو سهروکه شوږشکینږهوی زولمی لیره بهپینشهوه دهکاته بنیشتزکهی ناو زاران و پيسوا و ناوژپاوی دهکات گهلیک پتر له زالمیکی بهر له سی هزار سال بئویژدانتر و ستهمکارتتر و بی عوزر و بههانهتر دهبی که برادهری خوی خفه دهکات بؤ تاکه مهبهستی بردهوامبوون له سر عهرشی هوکمرانی.

3. رۆشنییری سهردهمی سهدهی بیستم دهچهوتتر دردهچیت له ستهمسهلماندووی پیش سۆمر و ئاکاد، که هات و چاوی له زولمی سهروکهکی خوی پۆشی، بهجاریکیش له مرؤفایهتی دهکویت تهگر خوی دایه پال بهرهی ستهمکار دزی ئەو گیان نازادانی له سر نازادی دهکهنهوه...

خولاسه له کونی هره کزنهوه کزبوونهوهی بهرژهوهندی گه لهگه لهچاوی و توانای تاکی هه لکهوتوو وههای کردوه سهروک و پینشرو و فهمانده پهیدا بین که تهگر پهیدا نهبوویان کومهل زهرهری دهکرد پتر لهوهی تاک به لهدهسدانی دهسهلات زهره دهکات.

ئەم سهروکایهتییه ناچاریه که له دهمی پهیداوونی خیزانهوه بوو به پنیوستی کومه لایهتی دواتریش که جغزی «خیزان» له بهریهک کیشراوه بؤ ئیل و عهرهت هر پنیوست بوو بهلام پتر له جاران چونکه له قوناغهدا فهمانی سر شانی سهروکه که زیادی کرد به زیادبوونی بارستی ئەو بهرژهوهندهی که ئیل تهمسلی دهکات بهرانهر بهرژهوهندی تاکه خیزان. هه لیهت نابی رقهه لگرتوش بین لهوهدا که سهروکی ئیل پتر پنیوستی به بردهست و خزمهتکار و ولاغ و باربهر و مهر و مال

و که‌رسته‌ی پینشه‌وایی هه‌یه له سه‌رۆکی خیزان چونکه دیاره ئه‌رکی سه‌رۆکی ئیل به داموده‌زگای ناو خیزانیک هه‌لناستی.

له‌و پله‌یه‌کجار کۆن و سه‌ره‌تاییه‌ی په‌یدا‌بوونی ژیا‌نی کۆمه‌لایه‌تی عه‌شه‌رده‌تا جاری چه‌وسانده‌وه په‌یدا نه‌بوو، ته‌نانه‌ت وینه‌ییکی ئه‌و ژیا‌نه مه‌یله‌و سافیلکه‌یه‌ی که هه‌لی بێرکردنه‌وه‌ی زۆلم کردنی له‌به‌ر هه‌نگاوی سه‌رۆکدا نه‌خولقاندبوو تا ئیستا که‌ش هه‌ر به‌رچاوه به‌تاییه‌تی له‌نیوان ئیلی کۆچه‌رده‌که‌ و هه‌مووی له‌باریکدا ده‌ژین ده‌لئی خیزانه‌کان له‌ئیله‌که‌دا کورانی دایک و باوکیکی زۆرئه‌ولان که هه‌ر په‌که‌یان خیزانی خۆی پیک هه‌نناوه.

وا ده‌زانم بێرکه‌ره‌وه‌ییکی وه‌کوو «ئه‌نگلز» پتر له‌واقیع، ئه‌و ئیله‌ کۆنانه‌ی به‌بیشکه‌ی خاوینی داناوه چونکه وه‌ک له‌قه‌سکانی ده‌رده‌که‌وێت له‌باریکی وه‌ها چه‌وانمه‌ردی و بێ فرقی و بێ جودا‌وازییان داده‌نیت که‌ وا ره‌نگه به‌زه‌حمه‌ت له‌نیوان خوشک و برایی‌نیشدا په‌یدا بیه‌ت. به‌لام ده‌زانم میقداریکی پتر له‌واقیع به‌دی و چه‌وسانده‌وه و سته‌م ده‌داته‌وه به‌و پله‌یه‌ی که‌ ئیله‌کان تیندا گه‌یشتن به‌نیشته‌جیبوون و کیلان و چاندن چونکه ئه‌و نیشته‌جیبوونه نه‌یه‌کسه‌ر ده‌کیشیته‌وه سه‌ر چه‌وسانده‌وه‌ی درنده‌نه، نه‌ له‌هه‌موو ولاتانی‌ش هه‌مان رێبازی درنده‌ده‌گریته به‌ر.

له‌ ولاتیکی دواکه‌وتووی بێ ده‌رامه‌د و بێ «سه‌رمایه‌» و بێ بورجوازیه‌تی وه‌کوو به‌شی زۆری کوردستاندا ئه‌و پێوه‌ندییه سه‌ره‌تاییه سافیلکه‌ی کۆنینه‌ی نیوان په‌وه‌ند و کۆچه‌ران بۆ ماوه‌ییکی گه‌لیک دوور و درێژ دوا‌ی نیشته‌جیبوون به‌رده‌وام ده‌بیت چونکه پێوه‌ندی کۆچه‌رایه‌تی له‌ وینه‌ی پێوه‌ندی عه‌شه‌رتایه‌تی به‌ده‌ر ده‌داته‌وه و سه‌رۆک عه‌شه‌رده‌که‌ و کوێخاکان و قسه‌رۆشته‌وه‌کانی عه‌شه‌رت به‌خزم و که‌سی ئاپزهری خه‌لقه‌که‌ له‌قه‌لم ده‌درین، ته‌نانه‌ت به‌فلا‌حی نیشته‌جینی ئه‌و عه‌شه‌رتانه‌ ناگوتری «مسکین» هه‌روه‌ک به‌ئهدامانی خیزان ناگوتری به‌رده‌ست و خزمه‌تکار و چه‌تیم.

کوردستانی خزمان له‌م شینوه‌ کۆمه‌لایه‌تیانه‌ی زۆر تیندا مابوو تا ئه‌و دوا‌یه‌ی که‌ یاسا‌کانی سه‌ربه‌زه‌ویسازی گۆران و شینوه‌ی حکومه‌تانی‌ش به‌ره‌و مۆدی‌لی تازه

بوونه‌وه و گهلئ باری دیکه‌ی شارستانه‌تیش پتر ترنجایه نیوان دانیش‌تووی گونده‌کان، به‌لام تا ئیستاش ئەم گیانه هەر ماوه له هه‌موو شوپینیکا به ته‌واوی به‌سه‌ر نه‌چوه.

به‌هه‌مه‌حال گزرا‌نی باری کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری و پێوه‌ندی گه‌وره و چوکه‌یی له ژیا‌نی ده‌شتو‌ده‌ردا به‌نده به‌و کاریگه‌رانه‌ی بیروباوه‌ر و بزچوون و قه‌ناعت و زات و دل و لایه‌نه‌کانی مرؤفایه‌تی به چاک و خراپیا‌نه‌وه به‌ره‌وژوور وه‌یا به‌ره‌ژیر ده‌بن، له هه‌موو حالانی‌شدا دروشم و شیوه‌ی‌نکی کۆنینه‌ی پێوه‌ندی خزم‌دۆستانه‌ی ژیا‌نی کۆچه‌ری و عه‌شره‌تایه‌تی ده‌میتیت تا ئەو کاته‌ی گزرا‌نی باری کۆمه‌لایه‌تی ده‌گاته پله‌ی‌نک که ئیتر ئەو ته‌رزه پێوه‌ندییه به‌خۆیه‌وه ناگریت، له‌وه‌شدا فه‌رق نییه ئاخ‌ژ ئەو گزرا‌نه به‌هۆی به‌ره‌وپیش‌چوونی کۆمه‌لایه‌تیه‌که‌وه بیت وه‌با به‌هۆی ده‌رسدان و هاندان و فیرکردن و رق‌هه‌لستانده‌وه بیت چونکه مه‌رجی رازینه‌بوون و یاخیکه‌ری له نیوان خه‌لقدا بپریاری زاته‌که‌یا‌نه.

ئەم قسانه‌ی دوایم له شریته‌ی باسی به‌ره‌وپیش‌چوونی ژیا‌نی سه‌ره‌تایی مرؤف له پله‌ی پێوه‌ندی خیزانییه‌وه بز به‌ره‌و فره‌وانتر دوورخسته‌وه، با بزێ بگه‌ریمه‌وه:

وه‌ک ده‌زانیت و ده‌زانم له‌گه‌ل فراژی‌بوونی کۆمه‌لایه‌تی و په‌ره‌سە‌ندنی چالاکیه‌کانی و زۆربوونی ئەژماری خه‌لق و هه‌مه‌چه‌شنه‌بوونی به‌رژه‌وه‌ند و چاکه و خراپه و که‌له‌که‌کردنی ته‌جربه‌به و ته‌شه‌نه‌کردنی داخوازی گوزه‌ران [باسی لایه‌نی په‌یدا‌بوونی «عقیده-دین» ناکه‌م مه‌گه‌ر له جینگه‌ی یه‌کجار ناچار ی و پێوستدا] و داها‌تنی چه‌ندین شتی ماددی و مه‌عنه‌وی، کۆمه‌لگه‌ی لادئ ورده ورده به‌ره‌و بارستی شار بزوه و له‌و شوپنا‌نه‌دا که ده‌وروبه‌ر له‌باتر بوو، لێزه و له‌وئ، شار په‌یدا بوون، هه‌ر له‌و ماوه‌یه‌شدا پێه‌پینی تێه‌لکشینی تیکرای کۆمه‌لایه‌تی، پێوست بز ده‌سه‌لاتیکی رینکتر و ژیرتر و فره‌وانتر له‌هی سه‌رزکایه‌تی ئیل داها‌تنی حکومه‌تی سه‌پاند، له‌وه‌شدا هه‌رچه‌ند چه‌وساندنه‌وه خۆی به‌ره‌ست کردی‌ن حیسابی په‌یدا‌بوونی حکومه‌ت ناگه‌ریته‌وه بز تاکه‌ هۆی چه‌وساندنه‌وه چونکه هه‌روه‌ک ده‌سه‌لاتی سه‌ره‌ک خیزان و سه‌ره‌ک عه‌شره‌ت له‌به‌رژه‌وه‌ند و پندا‌ویستی ژیا‌ن هه‌لستاوه - با نه‌ختیکیشی ده‌ستدریژی و ناره‌وایی تندا بووبیت - هه‌روه‌هاش په‌یدا‌بوونی حکومه‌ت به‌فرمانی به‌ره‌وپیش‌چوونی باری تیکرای کۆمه‌لایه‌تی بوه،

واته له هه ناوې بهر ژه وهند و پيداويست رسكاوه نهك له منداډاني خونخوړي و خهفه كړدن هرچند دهسه لاتداري حكومت زولميشي كړدېن و هيا له ناكامي دهسه لاتداربوون خهلقيشي چهوسانديته وه چونكه نهو شته ي چاكبوون و خراپووني حكومه ته كه نيشان همدات هه بوون و نه بووني حكومه ته نهك به مارج گرتني هه بووني چاكه و نه بووني خراپه تيدا.

نيمه نه گره نه مه بكه ينه «مارج» دهېن هه موو حكومته ي نه م سرده مهش به خراپ له قه له م بده ين و له ناويان بيه ين هه روه هاش هه موو ريځخراوه كان و رسته كومه لايه تيه كان تا ده گاته تاكي مرؤف چونكه سره له بهريان خراپه يان تيدا يه. له گه ل نه مه شدا نه گره باوه رمان هينا به وه ي كه «چهوسانده وه» و خو ينمژي له سره تاوه تاكه هزي په يدا بووني حكومه ت بوه. دووډلي يې ناوي له وه دا كه بلين خوزي حكومه ت هه رگيز په يدا نه ده بوو وهك كه ده لين خوزي گورگ و بله رزه و چاو نيشه و ده ردي كانسر و عه بديا يه تي و شه ر... هه رگيز نه بوونايه.

وهك ده بيني په ره سه ندي ده سه لاتي سه روكا يه تي له خيزانه وه بژ نيل و له وه وه بژ شيوه فيزډالي و له وه وه بژ حكومه ت به پني داخو ازي به رژه وهند و پيداويستي به ره وپيشچوون هاته دي هرچند زولميشي تيكه ل بوه: له داهاتي حكومه تيشدا لينه اتووي و نازايي و زيره كي و خه سه له ته كاني ديكي سه روكا يه تي ده وري ديته چ له ده سه لاتداران بيت و چ له و تاكه بيت كه له هه موان ژوو روو كه وتو ته وه.

نه مه يه راستي مه سه له ي په يدا بووني حكومه ت، هر نه مه شه دوزينه وه كاني ناركايو لوجي و توژينه وه كاني ميژووي ده ريده خه ن. وسكتبووني بيركه ره وه كاني مادديش له م راستيه له وه وه ديت كه وا راستي مه سه له له گه ل كاريگه ربووني تاكه هزي نابووري، له نابووريشدا له گه ل تاكه ديار ي چهوسانده وه ريگ ناكه و نيت كه نه م ريگه و تنهش نه بوو به شيكي هاندان و تين و ته وژمي شه ري نيوان چينه كان داده مركيته وه، چونكه له وه وه كه م و زور جزره ره و ابوونيكي ميژووي له په يدا بووني «چين» جيگه ي فكه ي زور نار ه واي «چهوسانده وه» ده گريته وه. ينگومان كه باباييكي پرؤليتاري ايي بزانيت له كونه وه به رژه وهندي كومه لايه تي برياري هه بووني سه روك و رابه ري داوه نهك خو ينمژي، زور به سيتايي دل و ده رووني ناچيته سر نه و قه ناعه ته ي كه كوشتن و له ناو بردني سه روك و

دهسه لاتاره کانی ئەم پوژگارە که میراتگری دهسه لاتی کۆتینه و میژووین ههروا بئ لیکدانهوه کاریکی رهوایه و خو تیندا شهید کردن و بهخت کردن دههینیت.

بههه مه حال هاندانی هه ژاران به رهو شوژشگنیرایه تی بیسنور پتر له رهوانه بوونی دهسه لاتی سه ره له بهری قوناغه کانی پیش سۆشیالیزمدا ههیه، به نمونه ده لیم دینی ئیسلام له مهیدانی خۆیدا نه یگوت خوانه ناسین له هه موو باریکدا هه ر ناره وایه به لکوو ناره و ابوونه که ی بهسته وه به هاتنی پیغه مبه ران و به رده و امبوونی خه لقه که له سه ر خودا نه په رستن «وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا» هه ر بۆیه ش بوو دواتر که دهسه لاتی گرت ه ده ست رازی بوو به وه ی هه موو دینه ئاسمانیه کان له سینه ری ئیسلامدا به رانه بر به «جزیه» دان به رده وام بن چونکه دانی به وه دا ده هینتا که وا کاتی خۆی له داها تیناندا «ره و ابوون» هه بوه، که چی وه ک ده زانین فه لسه فه ی ماتیریا لیزم که دهسه لاتی گرت ه ده ست رازی نییه غه یری خۆی په ک ده قیقه نه فه س هه لینییت.

له م نمایشته ی په یدا بوونی دهسه لاتی سه رۆکایه تی و سه رگه یان دنی دهسه لاته که ش به ریکخراوی «حکومه ت» دهوری «زات» ی مرؤف له سه ره له بهری گۆران و به ره و پیتشچوونه که دا نه ک هه ر کاریگه ره بنجییه که په به لکوو تاکه کاریگه ره، چونکه ویزای لایه نی خه سل ته کانی لینه اتووی و هیز و رابه رایه تی له سه رۆکه کۆنه کاندایا که هه مووی هه ر زه نه ی زاته، لایه نی به رژه وه ندیش که داخوازی هه بوونی سه رۆک و رابه ری کرد ه ئه ویش هه ر ده گه ریته وه بۆ «زات» به لام له مه یاندا زاتی تیکرای تاکه کان به سه رۆکه کان و ژیره ده سه کانه وه به رژه وه ندیان له هه بوونی سه رۆکدا دیتوه بۆیه په به ئاسانی و بئ شه ر و هه را په یدا بوه. هه ر بۆیه شه له هه موو میژووی کۆندا به ده گمه ن نه بن بزووتنه وه ی گشتی دژی چینی دهسه لاتدار که حکومه تی پیک هیناوه به رپا نه بوه، خو ئەگه ر دهسه لاتداره که له راده به ده ر سته می نه کرد بایه باوه ر ده که م که متریش بزووتنه وه ی گشتی به رپا ده بوو، له و که متاکورته بزووتنه وان ه شدا، دیسانه وه وه ک گوتم، دهوری «زات» ی سه رۆکی بزووتنه وه کان به قه ده ر هه موو بزووتنه وه که کاریگه ر بوه و هه رجاره ش که تیندا سه رکه وتوو بوه خۆی بۆته میراتگری دهسه لاتی له خۆی به پیتشه وه وه ک ئه وی کرد ه.

که بڼين و له لايه نى ټابوړيبه وه بهره و هرا زله کاني ميژوو بړوين که شهر و ټاژاوهى نيوان ميله تان دهگريته وه، له ويندا دهورى «زات» پتر له چاوان دهچقه نى چونکه جگه له وهى که وا به زورى له ميژودا شهر و هراى زل به خواهشنى سرژکه کان بوه بڼى شهوى چينه به رده سته کان هيچ را و راويژيکيان تيدا هه بوو بڼيت، سرژکه کانيش گه ليک جار بڼى شهوى سوودى مادديان مه به ست بوو بڼيت، رقيکى شهخسى وه يا مه يلى به خونازين و غير نزم کردنه وه، ته نانه ت وها بوه ده ماري شيتايه تى و نه خوشى نه فسى بهره و شهرى قورسى لى خورپون ټيتر يا مه يله ريزه په رکه يان به سرکه وتن کوتايى به هه راکه هيتاوه وه يا کوتايى به خزيان هيتاوه.

تو سرنج بگره له و ويرانکاريبه يى که به عاده ت دواى سرکه وتنى لايه نيک له ولاتى لايه نى ژيرکه وتودا کراوه ده بڼيت چالاکيه کى وها به کار هاتوه هه رگيز له بنيات نان و ته عمير کردندا نه ديتراوه به شينکى زورى ټو ويرانکاريبه ش له مه يلى نه فسه گومراکان به ولاوهى تيدا نه بوه. گه ليک جار نه فسى عه سکه ره کاني له شکرى سرکه وتوو له ويران کردن و کوشتن و سووتانندا ټو حاله تيان به سردها ديت که به سر سزفبى حالگرتودا ديت ټيتر ټوانيش وهک ټو سزفبى ده که ونه جه زبه وه به لام جه زبه يى درنده يى بيسنور و بيتامانج، وهک ټو گورگه يى ده که ويته نيوان گه له و صد جار له پټويست زياد ده کوژيت و ده خنکيتيت... له سهربازى سرکه وتوى بهر له صد سال ده گيرنه وه گوتوه تى که وا له مالى «ديندوشمنه که ي» مندالى نيو بيتشکه ي فساد کرده ټنجا کوشتوه تى.

من ريم نيبه به دوا نيشاندانى ټو هه موو ويتانه بکه وم له ميژوى کزن و نويدا که هه موويان دهورى زاتى مرؤف له رووداو و هه لکه وت و کارى به د و چاکدا نيشان دهن چونکه ټمه کار يکه کوتايى نايه ت، ليره دا به وه ريگه کورت ده که مه وه که بليم ره وشت و رهفتارى خوت بکه به ټاوينه يى واقعى کزن و نوئى و لىي ورد به وه بزانه له چند هه لوه ستي روژانه تدا به پيى مه يلى نه فسه که ت رهفتار ده که يت و چون خوشويستن و رقليبوونه وه و ترسان و پټويران ده تيزيوى بڼى شهوى جار يى بهر ژه وهندى راسته قينه ت به خه بهر هاتبڼيت، خو ټه وهى راستى بڼى به شى هه ره زورى بزوتنه وه و رهفتارى گهنجى بڼى خيزان چ پټوهندى به سوود و

به‌رژه‌وه‌نده‌وه نښه و هه‌موو بریاری نه‌فسه ناکامه‌که و کاله‌که‌یه‌تی هه‌رچ‌ه‌ند بشپه‌وئ خ‌وئ ئیق‌ناع بکات به‌وه‌ی که ئه‌ویش وه‌ک مرؤشئ خاوه‌ن ئه‌رک و فه‌رمان بابایه‌کی مه‌وزووعی دوور له عاتیفه‌یه.

ئو گه‌نجه پر ته‌وژم و تین و تاوه‌ی که به دوا گ‌ری زاتی خ‌وئ که‌وتوه و وا ده‌زانی خه‌ریکی پیکه‌یتانی سوود و به‌رژه‌وه‌ندی گ‌شتیه، دوا‌ی به‌سه‌رچوونی ده‌می هه‌لپه‌وک‌لپه‌ی زاته شلک و تازه‌که‌ی ه‌وش و گ‌وشی به‌خه‌به‌ر دیت و تیده‌گا چ‌ه‌ند گو‌م‌را و زاتکو‌یز بوه ئه‌وساش یا په‌شیمان ده‌بیته‌وه و به دلشک‌سته‌یی ریکایه‌کی پینچه‌وانه ده‌گریته به‌ر یاخود ه‌ر له ژیر باری نه‌فسه‌که‌یدا ده‌مینیته‌وه و ب‌و داپ‌وشینی هه‌له‌ی زه‌مانی گه‌نجاه‌تی پتر له جاران خوینگه‌رمی و تیز‌پ‌ویی ده‌نوئیی، واش ده‌بی له گ‌یژی نه‌فسه به‌سه‌هووچوه‌که‌ی ده‌رده‌چیت و ده‌که‌ویته باری ره‌فتاری ریکوپیک.

نه‌ختیک هه‌لو‌ه‌ست له ئاست ئه‌م تینبینه‌ی تازه کردم، ب‌وت روون ده‌کاته‌وه که وا مه‌سه‌له‌ی به‌هه‌له‌داچوونی نه‌فسی گه‌نجه‌کانی ئه‌م ر‌وژگاره یه‌کینکه له کاریگه‌ره‌کانی چ‌ه‌رخ و مه‌نگه‌نه‌ی ک‌ومه‌لایه‌تیمان چونکه ژماره‌ی ئه‌و گه‌نجانه خه‌ریکه پتر ده‌بی له ژماره‌ی عه‌مه‌له و کاسبکار و ئه‌و خه‌لقه‌ی به‌رژه‌وه‌ندیکی ماددیان به‌ده‌سته‌ویه و ئه‌رکی خیزانیان به‌سه‌ره‌ویه. دیاره گه‌نجی بی مال و حال و ئه‌رکی گوزه‌ران و به‌رینه‌چوونیش به زړه ته‌ئویلان نه‌بیت نابردریته‌وه ب‌و مه‌وزووعیه‌ت ئیتر له‌و عومه‌ر شلکه و له‌و بی مه‌سئولیه‌تیه و له‌و ته‌وژمی عاتیفه و له‌و مه‌یدان به‌رفره‌وانیه‌ی ژبانی تیکه‌ل و پر شه‌ه‌وته‌دا ده‌بی میلزنه‌ها گه‌نجی جه‌مبووره‌به‌ستووی قوتابخانه و ک‌وليجه‌کان چیان به دلدا بیت و چ‌ون ئاره‌ز‌وی نه‌فس بخه‌نه به‌رگی گه‌لپه‌روه‌ری و به‌رژه‌وه‌ندی گ‌شتی و پر‌زلیتاریاد‌وستی و د‌زایه‌تی سته‌م. هه‌روه‌هاش چ‌ه‌ند به ئاسانی له‌وانه‌ن له‌لایه‌ن زمانلووس و عوام خه‌له‌تینانه‌وه ب‌و مه‌به‌ستی نار‌ه‌وا به‌کار به‌یند‌رین و خ‌زکوژیشیان پ‌ی بک‌ریت.

به‌راستی مه‌سه‌له‌ی ئه‌و گه‌نجانه که به‌ره‌می ژین و ژبانی ئه‌م ر‌وژگاره‌ن و ز‌ور جارانش پتر له‌وه‌ی پنی ده‌گوت‌رئ «چین» چالاک و کاریگه‌رن، له نه‌زه‌ریه‌ی خاوه‌ن فک‌ره‌کانی لیزه به‌پیشه‌وه‌دا حیساییکی ب‌و نه‌کراوه هه‌روه‌ک هېچ حیساییک له‌و نه‌زه‌ریانه‌دا ب‌و ده‌وری ه‌یزی چه‌کداری ن‌یوان عاله‌می سینیم نه‌کراوه چونکه

هیچ کامیک له وانه به بیرى خاوهن نه زهریه کاندایه ده هات تا کوو له بزوتنه وهی میژوویی و رامیاری و کۆمه لایه تیدا تیبخویندرینه وه. لایه نیکى مه یله و حساب نادیاریش له و گه نجانه و له و سپایانه دا ئه وه یه ناشن سیفته ی چینه تییان به سه ردا به یندریت چونکه وهک ده غلی هه ره مه له هه موو چینه کانیا ن تیندایه. گه نجه کانیش به وه دا له سپاکان جودا ده بنه وه که له واندایه کیزان به شدارن سپاکانیش هه موو هه ر پیاون مه گه ر له هه زاری یه کیکی ژن بیت.

پوخته ی قسه و لیکدانه وه ئه وه یه که به هه ر لایه کدا مرؤفایه تی و کۆمه لایه تی و میژوو و به ره و پیشچوون و به ره و دو ابوونه وه و باوه ر و ئایین و بزوتنه وه و وه ستان و هه رچی سه ره به ئاده میزاد هه یه هه لگه ریه وه هه ر ده گه ی به وه ی تا ئیستا له م نووسینه دا پنی گه یشتوین ئه ویش کاریگه ربوونی زات و کارتیکرانی ماده یه له و ره وه که مرؤف خه لقنده ییکی زاتییه و هه رچی مه وزووعیه تیکی لیشی به دی بکریت هه ر له پنی تیکه لبوونی زاتی له گه ل دهوروبه ردا په یدابوه و ده بیت. له وه ش به ولاره بیرکه ره وه ی ماددی چ هه قیکی به دهسته وه نییه مه ترسی «دوانه تی» زه لله به فکری بکات و دهوری یه که مینایه تی و رابه رایه تی و کاریگه رایه تی پنی له مرؤف بستینیتیه وه بز ماددی مردوو و دهوروبه ری بئ هه ست و ئاگا.

چی له م رووپه رانه دا له باره ی ئه م ترسه ی دوانه تیه وه نووسیومه شتیکه له بزچوونی خۆمه وه پنی گه یشتوم نهک له دانهنانی نووسه رانی ماددی به و ترسه، به لام وا ده زانم بزچوونه که م بینج و بنگه نییه چونکه ئه گه ر ئه وه ی گوتومه لیم سه لمیندرئ، له گه ل هه لوه ست و قسه و لیکدانه وه و شی کردنه وه و نیگای میژوویی و کۆمه لایه تی و ئه و نووسه ره ماددییانه دا جوت ده روات و ته فسیریان به دهسته وه ده دات. بز تا قی کردنه وه ی ئه م قسه یه ی تازه کردم، شی کردنه وه ییکی ماددی له وانه ی به عاده ت مرؤف ده یه خه نه دوا ی هزیه ماددیه کانه وه به م بیروباوه رم بگه ر و عامیلی ترسی دوانه تی له و شی کردنه وه یه دا به ده نگ به یته و تیفکهره کابرای خاوهن نووسینه که چه ند جارن به سه ر مرؤفا تیده په ریت و حیسیایک بز خواهستی سه ره به خزی ناکات چ به رازیبوون له شتی ناره وا بیت و چ به نارازیبوون له شتی چاک بیت چونکه وهک ده زانین له ژیا نی عاده تیدا زور جارن مرؤف دلخوازی خزی له شتی به د و ترسنۆکانه و ناجایه زدا ده بیتیت و

ده‌سه‌لاته‌که‌ی به پینچه‌وانه‌ی فرمانی مه‌نتیق و داد و به‌رژه‌وه‌ند به‌کار ده‌هینیت، ناوناوه‌ش که نووسه‌ری ماددی ناچار ده‌بیت‌ئو گومراییه‌ی گه‌ل تیبخوینیت‌ه‌ه خه‌ریک ده‌بیت‌ه‌یه‌که‌ بداته‌وه به فیلی فیلبازان و خه‌تای باوه‌ری چه‌وت و سافیلکه‌یی و تینه‌گه‌بیشتن و شتی‌ئوتوی به‌جۆریک هه‌ر ده‌لئی‌ئو دیاردانه‌ش شتی‌ماددین وه‌ک پاره و گه‌نم و ماش و پیسته‌ریوی و فه‌رده‌لۆکه، که‌چی له‌گه‌ل هه‌موو ناشیرنیه‌کی تیناندایه‌ به‌چکه‌ی هه‌ناوی مرؤفن و هۆی سه‌ربه‌کۆمه‌لایه‌تی و بیروباوه‌ر و نه‌ریت و شتی مه‌عنه‌وین.

به‌نمونه‌ ده‌لیم به‌ر له‌سه‌د سال زیاتر‌ئو هه‌موو مریدانه‌ی شیخ‌نه‌بی ماویلی که‌ به‌ فرمانی‌ئو پۆرد بوون له‌سه‌ر کوشتنی حاجی قادر¹³ کام به‌رژه‌وه‌ندی ماددی، شه‌خسی بی یا گشتی، هۆی وروژاندنی مریده‌کان بوو؟ تیکه‌ه‌لقزانی ناوخۆیی به‌ره‌ی نیشتمانی‌یه‌که‌گرتوو له‌سالی 1958 و 1959دا به‌ کام سوودی ره‌وا و بیگه‌ردی میله‌ت بوو؟ ریک‌نه‌که‌وتنی کۆمیونسته‌کان و سۆشیالیسته‌کانی ئەلمانای سه‌ره‌تاکانی 1930 که‌ کیشایه‌وه‌ سه‌ر بیهیزبوونیان و هاتنی پارتی نازی بۆ حوکم چی تیدا بوو غه‌یری زاتکویری دلگه‌رمه‌کانی هه‌ردوو حیزب، به‌تایبه‌تی حیزبی کۆمیونست [چونکه‌ دیاره‌ ئه‌ویان تیژپۆتر بوو، دواتریش خه‌ساره‌تمدنتر بوو]؟ کۆمیونسته‌کان هه‌ر زه‌ره‌ریکی دیتبایان له‌ سه‌لماندنی داخوایی سۆشیالیسته‌کان هه‌رگیز تووشی‌ئو نه‌گه‌ته‌یه‌ نه‌ده‌هاتن که‌ له‌ ده‌ست نازییه‌کان چه‌شتیان. بیشکه‌ی کۆمیونیزمیش که‌ رووسیا به‌ نه‌ده‌گه‌بیشه‌ رۆخی له‌ناوچوون به‌و هیزشه‌ی براه‌یه‌ سه‌ری له‌ سالانی 1941-1942دا. هه‌ر ته‌بریریکی «ماددی!» و ناماددی بۆ‌ئو ته‌رزه‌ ریک‌نه‌که‌وتنه‌ و هه‌زاران هه‌لۆه‌ستی نابه‌جیی دیکه‌ی وه‌ک‌ئو به‌هیندریته‌وه‌ نه‌ فلسیک ده‌هینیت و نه‌ تۆسقالیک قه‌ناعه‌ت به‌ده‌سته‌وه‌ ده‌دات، تاکه‌ یه‌ک بستیش به‌لای راستی و دروستی لیکدانه‌وه‌مانه‌وه‌ نابات له‌وه‌ پتر که‌ به‌ درۆ برواییکی گومرایانه‌ به‌ ته‌علیلیکی چه‌وت و چوپێ ده‌ره‌هینین.

¹³ - له‌ هه‌ر سی به‌رگی «حاجی قادری کۆیی» به‌ بیی بنداوبستی باس و لیکۆلینه‌وه، هه‌راکه‌ی نیوان حاجی قادر و شیخ‌نه‌بی ناو نووسینه‌که‌وه، به‌ تاییه‌تی له‌ به‌رگی سییه‌می کتێبه‌که‌دا.

ئا لیزه‌دا تیبینییه‌کی بچووک هه‌یه پنیوسته‌ لینی لا نه‌ده‌م، ئه‌ویش له‌لای خۆیه‌وه تیشکیکی ڕوونکه‌ره‌وه ده‌هاویژیت بۆ چۆنیه‌تی له‌یه‌ک دوورکه‌وته‌وه‌ی دوو هه‌لوه‌ستی «زات» به‌رانبه‌ر دوو ڕووداوی وه‌کوو یه‌ک: زۆر نووسه‌ری ماددیم دیتوه‌ دانی هه‌تاوه به‌ هه‌له‌بوونی هه‌لوه‌ستی کۆمیونیسته‌ ئه‌لمانه‌کان له‌و ڕیک نه‌که‌وته‌یان له‌گه‌ل سۆشیالیسته‌کاندا، به‌زۆریش هه‌له‌بوونه‌که له‌وه‌دا ده‌دۆزنه‌وه که دواتر بوو به‌ ڕینخۆشکه‌ره‌وه‌ی هه‌رشێ نازییه‌کان بۆ سه‌ر ڕووسیا، به‌لام ناسه‌لمیتن که‌ وا ڕیکه‌وته‌نی ڕووسه‌کان له‌گه‌ل نازییه‌کان له‌ سه‌ره‌تای شه‌پی دوهمدا هه‌له‌یه‌کی کوشنده‌ بوو، که‌چی وه‌ک ده‌زانین ئه‌و ڕیکه‌وته‌ی وای کرد که هه‌له‌ی پینشووتری کۆمیونیسته‌ ئه‌لمانه‌کان تا ئه‌و راده‌یه‌ بکیشیته‌وه سه‌ر هه‌ره‌شه‌ی کوشنده‌ له‌ ژایانی ڕووسیا‌ی کۆمیونیست چونکه‌ ئه‌گه‌ر ستالین ڕی چۆل نه‌کردبایه بۆ هه‌تلەر که‌ له‌ 1939 پۆله‌نده‌ بشیلنیت و دواتریش له‌ 1940 دا فره‌نسه‌ له‌ناو ببات، هه‌تلەر نه‌یده‌توانی 1941 دا هه‌رش بباته‌ سه‌ر ڕووسیا و ستالین. له‌مه‌شدا چ ته‌بیریک په‌یدا نییه‌ که‌ ده‌گوتری له‌ترسی ڕیکه‌وته‌نی هه‌تلەر له‌گه‌ل فره‌نسا و ئینگلیز، ستالین ناچار ی ڕیکه‌وته‌ن بوو له‌گه‌ل هه‌تلەر چونکه‌ دیتمان له‌ هه‌چ حالاندا ده‌وله‌ته‌کانی ڕۆژاوا له‌گه‌ل هه‌تلەر ڕیک نه‌که‌وته‌ن. ئیمه‌ ئه‌گه‌ر به‌هانه‌ی وه‌ها سافیلکه و ببنج له‌ ستالین بسه‌لمیتن ده‌بی هه‌ر له‌ پینشه‌وه هه‌چ گله‌ی نه‌به‌ینه‌وه سه‌ر کۆمیونیسته‌ ئه‌لمانه‌کان چونکه‌ ئه‌وانیش ده‌توانن به‌ فه‌ندی زمانلووسی هه‌زار و یه‌ک به‌لگه‌ی ڕیکوپینکت بۆ به‌پیننه‌وه و خۆیان له‌ گله‌مه‌ندیی من و تۆ بپه‌ریننه‌وه، جا ئه‌گه‌ر بیره‌که‌ره‌وه‌ی ماددی بیه‌وی یه‌ک هه‌لوه‌ستی هه‌بی به‌رانبه‌ر ئه‌و دوو ڕووداوی وه‌کوو یه‌ک چاکتر ئه‌وه‌یه له‌ کۆمیونیسته‌کانیش عوزر و به‌هانان بسه‌لمینیت و گله‌ی بباته‌وه سه‌ر به‌ره‌ی سۆشیالیست چونکه‌ هه‌ر نه‌بی، که‌ پیمان نه‌کری میژوو بگۆڕین و ڕوداوان هه‌لگیرینه‌وه، با قسه‌ و بیروپامان به‌ره‌و یه‌کچوونی بگۆڕین.

ئیمه‌ ئه‌گه‌ر ڕیمان هه‌بی له‌ ڕووداوی زۆر گرینگی وه‌ک هه‌رای نیوان ده‌وله‌تان دا به‌زین بۆ مه‌ته‌ل و په‌ندی پینشینان به‌ نیازی به‌سه‌ر کردنه‌وه‌ی لایه‌نی زاتیوونی مرؤف له‌ نه‌زه‌ر بیروپامانی خاوه‌نی په‌نده‌کان، که‌ ده‌کاته‌وه‌ گه‌ل، ده‌بینین له‌وینشدا به‌ شیوه‌یه‌کی عه‌فه‌وی هه‌ست به‌و لایه‌نه‌ کراوه‌ به‌لام بی ئه‌وه‌ی ده‌مه‌ته‌قه‌ی زاتیوون

و مه‌وزووعیبوونی مرؤف هه‌لستینیت [دیاره له ئیمکاندا نه‌بوه ئه‌و لایه‌نه هه‌لستینیت]. من له‌و په‌ند و مه‌ته‌لانه چه‌ند نمونه‌یه‌کی وه‌ها ده‌هینمه‌وه که بشنی بخریته به‌ر پیوانه‌ی زاتی و مه‌وزووعیه‌وه، ئه‌گه‌رنا په‌ند و مه‌ته‌لی ئه‌وتز هه‌یه خزیان له‌ خزیاندا ئه‌وه‌نده زاتین که له‌ سنووری عاده‌تی زاتییه‌ت تیپه‌ریون به‌ره‌و غه‌یب، بگه‌ر ئه‌فسانه‌ش به‌ لیکدانه‌وه‌ی ماددی چ پیوه‌ندیه‌کی راسته‌وخزی به‌ ماددییه‌ت و مه‌وزووعیه‌ته‌وه نییه.

په‌ندیک هه‌یه ده‌لی «پووشکه به‌ چاوی خه‌لقه‌وه ده‌بینیت به‌لام کزله‌وژ [وه‌یا چیلکه] له‌ چاوی خزیاندا نایینیت». ئه‌م په‌نده درێژییکی ژیرانه‌ی گوته مه‌شوره‌که‌ی که ده‌لی که‌س عه‌یبی خزی نایینیت، هه‌روه‌هاش هه‌ردوویان خزمی «که‌س به‌ دزی خزی نالی ترشه‌ن». په‌نده‌کان له‌گه‌ل تیخویندنه‌وه‌ی لایه‌نی سوودی شه‌خسی و خۆ ته‌رجیح‌دان به‌سه‌ر غه‌یردا، که ده‌قاوده‌ق له‌گه‌ل هه‌له‌په‌رستی یه‌ک ده‌گه‌رنه‌وه، وه‌ها راده‌گه‌یه‌نن که به‌ عاده‌ت مرؤف دل و ده‌روون و ئاره‌زوی خزی ده‌کاته پیوانه‌ی چاکه و خراپه، دیاریشه‌ ئه‌مه جهرگه‌ی زاتییه‌ته و چ پیوه‌ندی به‌ مه‌وزووعیه‌ته‌وه نییه. مرؤف ئه‌گه‌ر له‌ ده‌روونیدا جزه‌ باوه‌ریکی نه‌بن به‌ راستبوونی «پووشکه‌دیتن له‌ چاوی غه‌یردا» ناویرێ پر به‌ده‌م له‌ خه‌لقی بکاته عه‌یب، هه‌روه‌هاش ئه‌گه‌ر هه‌ستی ته‌واو بکات به‌ عه‌یبوونی ئه‌و کۆله‌وه‌ژهی ناو چاوی خزی دیسانه‌وه جورئه‌ت ناکات لچکولێوان له‌ پووشکه‌که هه‌لینیت. عه‌یبی خزی نه‌دینین و عه‌یبی خه‌لق دیتن به‌ر له‌ هه‌موو شتیک هه‌له‌وستی زاته، دواتر ره‌نگه‌ باداته‌وه سه‌ر هه‌له‌په‌رستی چونکه له‌ویدا ویرای «نیگای زاتی» بیه‌شهرمی و بیه‌رده‌بیش هه‌یه که هه‌ر به‌ جاری له‌ مه‌وزووعیه‌ته‌وه‌ترای.

- بزیه پیت ده‌لیم خاله‌ چوینه‌کانم بز بگری.
- ده‌ستی نه‌توانم ببیرم ماچی ده‌که‌م.
- کئی داکی ماره‌ بکات ئه‌و باوکیه‌تی.
- به‌خیشه‌خیش لیت دیمه‌ پیش.
- ئه‌گه‌ر دیترام ئه‌زم، ئه‌گه‌ر نه‌دیترام دزم.

ئەمانە ھەموویان بەولاوەى زاتىيەتەو بەرەو ھەلپەستى و خۆيستیيەو ھەلپەستىيەو، ھەر ئەمانەشن لە بەیتەكەى شاعیر دەنگ دەدەنەو و رینی دەربەرین لە بەر زمانیدا خۆش دەكەن:

زەمانە ھەر كەسى ھیتایە مەیدان
ئىطاعەى فەرضە لای قەولى ھەكیمان

لێرەدا مەودام نىيە لە كۆشەى زاتىبوون و مەوزووعىبوونەو سەیرى ئەو ھەلپەست و گوتە و پەند و قسەى نەستەق و بابەتە فولكۆریيانە بكەم كە تاكە مرۆف بەرەو سوودی بەرتەسكى شەخسىيەو دەبات لەگەل ئەوانەى ھانى زوربەى گەل دەدەن بۆ و دەستەپتانی بەرژەوھەندى گشتى، ئەوھى راستیش بى ئەم لایەنەى «سوودی تاك» و «سوودی گەل» سەر دەكیشیتەو بەر ئاكار و خەسلەتى جوامیرى و زیدە ژیرى لەو پەند و قسە نەستەقاندەدا كە وا بەھەمەحال تەعبیر لە زات دەدەنەو بەلام زاتى مەرد و ژیر.

لەبەرەو دواى ئەم بەشەى نووسینەكەمدا بە پنیوست دەزانم یەك دوو رپوون كەردنەوھى كورتیلە بخەمە سەر ھەندىك لەو بیروپایانەى لە شىوھى كەلە كەردن بە دوا یەكتەدا ھاتن:

رپوون كەردنەوھى یەكەم ئەوھى كە وا من ھەرچەند دەزانم لە میژوودا «دەسەلات» لەسەر تاكە بنەمای چەوساندنەو ھەل نەستاو، پتر لە عادتە حەز بە نەبوونى دەسەلاتى نەرھوا دەكەم پتریش لە عادتە پنى سەغلت دەبم، بۆیەشە وھەا بەراشكاوى ھەلپەستى بە فیز و نازى شۆشگیزان تاوانبار دەكەم: شۆشگیزىك كە رپى بە خۆى بدات لە سەرھەك عەشیرەتىكى دەورى ھاموورابى نارازى بىت دەبى شەرم بكاتەو لە شكاندنەوھى فەلاحىكى ئەم سەردەمە كە بە پنى قەناعەتى خۆى داواى مافىك دەكات بەلام لەگەل باوھەرى شۆشگیزەكەدا رىك ناكەوئیت.

ھەر لە زىمنى ئەم رپوون كەردنەوھىدا دەلیم چى گوتم لە بارەى سوودی دادگا و یاساى كۆننە بۆ ھەژاران، بەیانى راستىيىكى میژوویيە نەك بانگ ھىشتە بۆ خامۆشبوون لە یاساى نەرھوا و دادگاى بە پنیچ و پەنا، ھەرھەك كە بلیم ھەبوونى

کۆلکه حه کيمان بهر له سه دان سال چاکتر بوو له نه بوونيان نه وه ناگه يه نيت که من کۆلکه حه کيم به سه ر خاوه ن شه هاده ي F.R.C.S دا ته رجیح ده ده م. ده بی قسه کانم بدریته وه به و سه رده مانه ی له باره يانه وه دواوم.

پوون کردنه وه ی دوهم. که وا تاراده يیک دووباره کردنه وه ی سه رنج پراکتیشانیکی پیشووتره، نه وه یه که له و په خنانه ی من له بیرکه ره وه ی ماددییم گرتوون ده بی حیسابی نه وه م بۆ بکه يت که وا به شینکی زۆری شته په خنه لیگیراوه کان ئاکام و نه نجام و به ره می نه زه ریه که یه تی نه ک قسه ی ده قاوده ق و پاته وپاتی، وه ک نه وه ی که نه و پنی گوتم «به گۆرانی هۆی به ره مه پیتان، هه موو شت ده گۆرئ» لزوم نامیتی به قسه ی په ق ئیلیغای ئیراده م بکات چونکه نه نجامی نه زه ریه که ی ده وری منی له غوو کردوه، بگه منی تینبردوه. به نموونه ده لیم نه و که سه ی که ده لی ئاسمان به ده وری نه زردا ده خولیتته وه له هه مان کاتدا گوته تی خیرایی سوورپانه وه ی به شینک له نه ستیره کان سه دان ملیۆن جار هینده ی خیرای پووناکییه چونکه که بزایی نه و نه ستیرانه مه سافه ی یه ک ملیۆن «سالی پووناکی» له نه رز دوورن ده بی به خیرایی هه زاران هه زاران هینده ی پووناکی بگه رین ئنجا بتوانن له شه و و پۆژیکدا ده وری نه رز بده نه وه. کابرای خاوه ن قسه که ش پنی نییه ئینکاری نه م نه نجامه بکا به وه دا که گۆیا نه و له ده قی قسه که یدا شتی وه های نه گوته. پیویسته خوینته ر له زۆر جینگه دا بیرى پوونی خۆی بداته پال بابته تی خویندنه وه ی بۆ نه وه ی سه رله به ری چه شه ندازی به ر پووناکایی نووسینه که به سه ر بکاته وه.

دواى نه م پوون کردنه وه نه ش ده لیم قسه کانم زه ره ر له که س و له هیه نادهن.

«...»

لیزه دا به شی یه که می ئم نووسینه به کز تایی ده گات. له سه ره تا وه بهر له پینچ سال که ده ستم کرد به نووسینی باسه که هه مووی یه که نه فسه و یه کسه به دوا یه کتر دا هات. ئیستاش که که و تمه سه ر پیکستن و بلاو کردنه وهی هه مان یه که نه فسه کونی پاراست به لام گه لیک خزی له به ریه ک کیشایه وه و شریته ی دریز بۆوه تا ئه و راده یه ی که ده شی چاو و میشکی خوینهر ماندوو بکات به تابه تی که ده زانم باسه که له و په پری وشکیدا یه و هیچ شلکی و نه رمی تیدا ره چاو نه کراوه. ئه مه له لاییکه وه، له لاییکی دیکه شه وه ئه و هینده ی کردم به به شی دوهم به ته واوی وه ک پرووی دوهمی سکه یه که وا ته واو که ری روه که ی دیکه یه تی به لام هه ردوو پروو پشت له یه کترن ئه گه ر نه ئیم پینچه وانه ن. له به شی یه که مدا، له په راویزی زاتیته ی مرؤف، به شیوه ی بنجی باسی پرووی «ایجابی» ی هۆشم کردوه که ده کاته پرووی تیگه بیشتن و بۆچوونی راست و لیکدانه وهی ژیرانه [هه رچه ند به پنی پنیو سیتیش ناوانا وه ده وری روه سه لیبیه که ش هه لاتووم]. له به شی دوهمی ئم نووسینه دا دیمه سه ر باسی ده وری «سلبی» ی هۆش که به پنی باوه ری من له هیچ پرووینکه وه سه ر ناگه یه نیته سوود و به رژه وه ند. به لکوو له مالکاولی و رهنج به خه ساری و به فیرۆ رۆیشتن به ولاوه ی تیدا نییه. تا کاتیک به شیکی تر وه یا به شه کانی تری ئم نووسینه ده خوینیته وه، چی لیزه دا خراوه ته بهر چاوت ئه وه ده هینیت که هه ر نه بی وه ک ته خته ی دامه و شه تره نج نه ختیکی لئ رابمینیت.

«...»

مرؤف و دهوروبه

مرؤف و دهوروبه

- بهشی دوهم -

مرؤف و دهوروبه ر

مهسعوود محهمه د

«مرؤف و دهوروبه ر» - بهشی دوهم

چاپخانه ی «کۆری زانیاری عیراق». به غدا 1984

نرخى دوو دیناره.

شەش هەزار دانە لەم کتیبە لە چاپ دراوه.

مینژوی لینیوونه وه له چاپ 15-05-1984

له کتیبخانه ی نیشتمانیی به غدادا ژماره 660 ی سالی 1984 ی دراوه تی.

«...»

به‌دوا ئه‌وه‌ی له به‌شی یه‌که‌مدا گوترا ده‌بن ئیستا لهم به‌شه‌دا هه‌نگاوینکی یه‌کجار به‌رفره‌وانی دیکه به‌لای زاتییه‌تی مرؤفه‌وه هه‌لنین که له‌ویدا ترسی دوانه‌تی Dualism به‌جاری ئه‌و بیریارانه ده‌توقینی که له دانه‌یتان به‌ ده‌وری رابه‌ر و سه‌ربه‌خۆی هۆش و زات هه‌لده‌هاتن. ئه‌گه‌ر لایه‌نی هۆش و تیگه‌بیه‌ستن و ئیراده و زات له‌وانه بن بیرکه‌ره‌وه‌ی ماددی به‌اویته سه‌ر باری دۆزینه‌وه‌ی ته‌علیلی ئه‌وتۆ نه‌زه‌ریه‌ی ماددی له داوی دوانه‌تی ره‌ها بکات، وینه‌یه‌کی دیکه‌ی هۆش و زاتی مرؤف هه‌یه پینچه‌وانه‌ی ئه‌و وینه‌یه‌تی که تا ئیستا لینی ده‌دوان. ئه‌و وینه‌یه‌ش شنیوه‌ی سه‌لبیی هۆش و تیگه‌بیه‌ستنه که ده‌کاته‌وه تینه‌گه‌بیه‌ستن و راست به‌ غه‌له‌ت گۆزینه‌وه و چاکه به‌ خراپه دانان و ئه‌و ته‌رزه وینه‌ی وه‌ها به‌ره‌واژ که ئه‌ویش به‌ درێژایی عومری هه‌زاران سه‌له‌ی مرؤفایه‌تی کاری زاتی نابه‌جینی کردوه و هه‌میشه بۆته زه‌پارسه‌نگی ئه‌و ده‌سته ته‌رازوه‌ی که چالاکیه‌کانی لایه‌نی تیگه‌بیه‌ستن و دروستدیتن و لیکدانه‌وه‌ی راستی هه‌لگرتوه: ئا لهم مه‌یدانه سه‌ره‌وبه‌نه‌دا بیرکه‌ره‌وه‌ی ماددی ده‌بن بۆ په‌راندنه‌وه‌ی فه‌لسه‌فه‌ی ماددی ته‌قلیدی له ته‌گه‌ره‌ی «دوانه‌تی» وه‌ها خه‌ریکی سازاندن و گونجاندن و که‌لین گرتن و چاوبه‌سته‌کی بیت که واقیعی به‌سته‌زمان هیچی به‌سه‌ر هیچه‌وه نه‌میتنی.

له مرؤفدا هیزی هۆش [به واتای به‌رفره‌وانیه‌وه که هه‌موو لایه‌نه پینزانه‌کانی ده‌گریته‌وه] که ئه‌مرازی تیگه‌بیه‌ستن و هه‌موو چالاکیه‌ فکریه‌کانی مرؤفایه‌تییه، زۆر به‌سه‌یری، هه‌ر خۆی سه‌رچاوه‌ی به‌هه‌له‌دا چون و لیکدانه‌وه‌ی به‌ره‌واژ و بۆچوونی چه‌وت و گومرابه‌ون و تینکرای ئه‌و تینه‌گلانه فکریانه‌یه که ته‌نها له مرؤفدا به‌دی ده‌کریت و هه‌رگیز گیانه‌به‌ری بیه‌هۆش به‌ خۆی و غه‌ریزه سافیلکه‌که‌یه‌وه دووچاری نابیت.

باسی ده‌وری سه‌لبیی هۆش تا بلنی به‌ره‌به‌ه‌لایه و تا بشلنی به‌ گریوگاله هه‌ر نه‌بی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که جاری که‌س به‌ جۆری سه‌ربه‌خۆ له‌سه‌ر ئه‌م لایه‌نه زنده ویزانکه‌ره‌ی هۆش نه‌دواوه. وه‌ها ده‌بن ده‌خوینیه‌وه وه‌یا ده‌بیه‌یت که فلانه شت له‌به‌ر نه‌زانی وه‌یا به‌سه‌هوو چون وه‌یا بی ته‌گبیری... هتد... سه‌ری نه‌گرت، به‌لام

له قسه‌کاندا پرووناکییه‌ک نادوزیته‌وه هژی راستینه‌ی ئەم دیارده به‌رچاوه‌ی نه‌زانین و به‌سه‌هووچوون و کاری به‌ره‌واژ و نابەرژه‌وه‌ندی به‌ده‌سته‌وه‌ بدات. خۆ ئەگەر هه‌موو جارانی‌ش له باس کردنی تاک تاک‌ی ئەو تهرزه‌ حاله‌تانه‌دا نووسه‌ران و زانایان بۆچوونی راست و دروستیان به‌کار هینابیت. دیسانه‌وه هه‌ر ماوه‌ یاسایه‌کی گشتی بۆ لایه‌نی سه‌لبیی هۆش و بریاره‌ نادروسته‌کانی دابندریت وه‌یا هه‌ر نه‌بی له‌به‌ر تیشکی نه‌زه‌ریه‌یه‌کی تازه‌دا سه‌یری بکرنیت.

تا ئیستا له‌ خۆینده‌وه‌مدا هه‌چ نووسینیکم نه‌دیتوه‌ ده‌وری ئەو دیارده‌یه‌ی دابیت که‌ وا‌ خه‌ریکم لێ‌رده‌ا به‌ پتی تیگه‌ییشتنی خۆم روونی بکه‌مه‌وه، سه‌یریش له‌وه‌دایه‌ من یه‌که‌م جار شتی‌کم له‌م باسه‌ نووسیبی له‌ سالی 1947 بوو ئەویش به‌ عه‌ره‌بی له‌ نیوان باسینکی به‌ر بلاوتردا، هه‌ر له‌ بیریشمه‌ ئەم ده‌سته‌ رسته‌یه‌م به‌کار هینابوو.

«فلیس قصاری العقل ان یمتنع عن تفسیر الاشیاء التي لایفهمها وانما هو یفسرها تفسیرات خاطئة»

واتاکه‌ی ئەمه‌یه: «ئهو‌په‌ره‌که‌ی هۆش ئەوه‌ نییه‌ واز له‌ ته‌فسیری ئەو شتانه‌ به‌یتیت که‌ تییان ناگات، به‌لکوو ته‌فسیری هه‌له‌یان بۆ ده‌هینیته‌وه». دوا‌ی 30 سال له‌و نووسینه‌ ده‌بینم هه‌چ ره‌خنه‌یه‌کم لئی نییه‌ و زۆری لئێ‌ پازیم، ته‌نانه‌ت ده‌شی ئیستا‌که‌ بیه‌که‌مه‌ ده‌روازه‌ به‌ره‌و ناوه‌رۆکی درێژه‌ی باسه‌که‌ و بلیم:

هۆش، وه‌یا به‌ تیکراییی لایه‌نی هه‌ست و زانینی مرؤف دوو رووی پێچه‌وانه‌ی یه‌کتیری هه‌یه: یه‌کینکیان رووی به‌ره‌و تیگه‌ییشتن و دروستیبینی و دۆزینه‌وه‌ی راستی. ئەوی دیکه‌شیان نه‌زانی و چه‌په‌سان و ورینه‌ی ئەفسانه‌یی و هه‌له‌دۆستی... دیاره‌ یه‌که‌میان روو «ایجابی» و په‌سه‌نده‌که‌ی هۆشه‌ ئەوی دیکه‌شیان روو «سه‌لبی» و ناپه‌سه‌نده‌که‌یه‌تی. له‌ ئاست ئەم دیارده‌یه‌دا من کاتی خۆی هه‌ر له‌و نووسینه‌ کۆنه‌مدا گو‌تییوم و ئیستا‌ش ده‌لیمه‌وه: هه‌رچه‌ند له‌ حه‌قیقه‌تدا زانین و نه‌زانین. راستی و ورینه، هه‌مووی هه‌ر به‌چکه‌ی هۆشن به‌لام وه‌ها له‌ هۆش ده‌وه‌شیته‌وه‌ بلین لایه‌نه‌ په‌سه‌نده‌که‌ به‌چکه‌ شه‌رعیه‌یه‌که‌یه‌تی و ئەوی ناپه‌سه‌ندیش به‌چکه‌ زۆله‌که‌یه‌تی چونکه‌ دیاره‌ ئامیزی زانین و دۆزینه‌وه‌ باری راستی شتان له‌ مرؤفدا هۆشه، که‌ له‌ مرؤفیشدا ته‌نها ئامیز بێ له‌ هه‌موو جیهاندا هه‌ر ته‌نهایه. به‌

هموو دل و دلنیاپیهوه دهلیم ئه و فکر و باوه ره چهوت و چویره ی که ئادهمیزاد دهخاته سه رخۆ به قوربان کردنی مرؤفی فیلباز و درزن، به راستی، به چکه ناشه رعیه که ی هۆش و گۆشیه تی، به دریزایی میژووی کۆنیش که بوتی په رستهوه هر پایهندی به چکه یه کی زۆلی هۆشه که ی بوه.

له بهشی یه که می ئه م نووسینه دا، که باسی دهوری سه ره بخۆی هۆشم ده کرد و پینش دهوری ماده م ده په خسته وه، به شیوه ی گشتی، له رابه رایه تی و یه که مینایه تی دهوری لایه نی «ئه ریتی» ی هۆشم ده کۆلیه وه هر چه ند ناواناوه بۆ زیده جیگیربوونی قسه کانم دهوره «ئه ریتی» یه که شیم ده کرده پالپشت، جا ئیستا پنیوسته بلیم به شینکی زۆر ئاشکرای کاره ساته به ده کانی میژووی ئادهمیزاد له وانه بوون به چاوی کراوه وه دوا ی لیکدانه وه ی ئاکامی باش و به دیان بریاری کردنیان ده رده چوو، واته ئه گه رپته وه بۆ ئه و روه ی ناومان نا روه ی «ئه ریتی - ایجابی» چونکه ئیمه مه به ستمان له سه لبی و ئیجابیی دهوری هۆش له کۆمه لایه تیدا ئه وه یه ئاخۆ مرؤف ههستی به چاکه و خراپه و چهوتی و راستیی ئه و شتانه کرده که باوه ری پئ هیتاون و بۆیان کۆشاوه یاخود له لایه ن «ئه ریتی - سه لبی» ی هۆشه وه وهک ئالهت به ره و ئه و شتانه وه پالی پپوه نراوه.

ئیمه کاتیک که باسی زاتی مرؤفمان کرد هه قمانه هه موو کاره به ده کانی که به چاوی کراوه وه کردوونی له سه ر لایه نی سه لیبی زاته که ی حساب بکه ین هر چه ند له و حاله شدا یه که مینایه تی خۆی به رانه بر دهوروبه ر و ماده پاراسته وه. به لام له حالی ئاگا له خۆبووندا کاری به د ناکیشیته وه سه ر لایه نی سه لیبی هۆش چونکه مه رج نییه زاتی سه لبی له هۆشی سه لیبیه وه به وه له د هاتییت. به نمونه ده لیم دز له حاله تی دزی کردندا هۆشه که ی به خه به ر و به ئاگایه و ده زانی خه ریکی کاری ناره وایه و قانون ده یگرئ و خه لقیش تاوانباری ده که ن، که چی له حاله تی ته نه که لیدان به رانه بر مانگیان هۆشی مرؤف به ته وای هیز بوه و بۆته گومرایه کی ساده چونکه ئه و ته نه که لیکدانه له هه یج روه ییکه وه خزمایه تی له گه ل هه یج راستیه کی ئه م جیهانه دا نییه، هه یج سوود و به رژه وهندی ناره واش به ته نه که لیده ره که ناگه یه نی وهک که مالی دزیاری سوودینکی ناره و ده خاته گیرفانی دزه وه، ته نانه ت له وانه یه ته نه که لیده ره که زاتینکی پاک و چاکیشی هه ین. ئا لیزه دا نه بوونی زه ره ری ته نه که

لیدانه که پاکانه بز «هوش» ناکات چونکه مه به ستمان کولی و برشتی هوشه که یه نهک نه بوونی زهره و سوود له کرده ودها: هوشی دز کول نه بوه هرچه ند کاره که شی به ده، تهنانه ته گهر تیشیدا بکوژری هر نالین هوشه که ی په ککه و ته و کوله، به لام که هات و به فرمایشتی فیلبازیک و به نیه تی چونه به ههشت دزیی کرد نه وسا هوشه که شی کوله و کاره که شی به ده.

یه کیک له شی کردنه وهی پرسیاریکی «حیاسب» هه له دهکات وهیا له هه لگرتنه وهی ثاوی روویار بز سر زهوی سه هوو له بلندایی و نزمایی دهکات وهیا له دانانه وهی ته له ناوهرستا دهرده چی وهیا له پلانی عه سکه ری هیندهی ناپلیون بلیمه ت نابی... نا له م باراندها کابرای تیشکاو هوشکول و سه لپی نه بوه چونکه ویستوویه تی به قه دهر حال له ریبازی روون و راسته وه به ره و نامانج بروات به لام هویه کی ذاتی [غیری سه لیبیه تی هوش] وهیا هویه کی دهره کی بۆته له مپه ر له پیش هه نگاهه دروسته کانی هوشیدا، له و تهرزه باراندها ده توانین بلین کابرا زیده زیرهک نییه وهیا ماویه تی به ته واوی بره سینت، به لام هر هه مان کابرای که بروسکه ی دیت و بیرى بز قه مچی فرشتان رووی که له شهیتانانی دوه شینن وینه یه کی زیهنی سه رانسهر هه له و نادرستی به هوشدا هاتوه که ته گهر له بنه رتدا نه یسرپتته وه ری نییه وینه ی راست بیته جینگه یه وه، زاناکانی یونان له کونه وه بز نه وه نه چو بوون که بروسکه دیمه نی چالاکیه کی کاره بایه، نه شیان ده زانی کاره با چیه، به لام ده یانویست ته علیلی له سروشته وه بز بهینته وه نهک بیگیرنه وه بز جندۆکه و شهیتان و هیزی نه فسانه یی. له مه وه دیاره نه و زانایانه له بروسکه ویستوویانه له گه ل زانست و مه نتیق جوت برؤن، هه روهک که مندال له ری فراژیوون و نه زموننه وه ده گاته گه نجایه تی و کاملی و پینگه ییشتنه وه. پله ی به ره ژیری زانست و نه زمون به عیبی هوش حیاسب ناکری، به پیچه وانه ده توانین به پله ی غونچه ی به ره و کرانه وهی له قه له م بدهین.

له م لینکدانه وهی نیستا له بهر ده ستدایه ده نۆرینه نه و لایه نه یه کجار سه لیبیه ی هوش که به ته واوی به ره واژه و هه رگیز له خویه وه به ره و ئه ریتی «ایجابیه» ناروات. هه رچی لایه نی ئیجابیی هوشه به به ریبه وه هه یه له حاله تی به سه هوو چوندا هه ر له عینی نه زمونی سه هوه که وه باره راسته که ی بدوزپته وه. بز پتر روون

کردنه وهی مه بهست دوو نمونه دههینمه وه، به کیکیان بز «ایجابیه» و ئهوی دیکه یان بز «سلبیه» ی ئه وه له و سههوهی هؤش تینی دهکه وی.

بز حاله تی به سههووچوونی «سلبی» هؤش له سروشته وه نمونه دهخوازه وه و ده لیم که مرؤف وای زانی فرته نهی ده ریا له هه ناسه ی عه زیا ی جه هه نه مه وه په یدا ده بی هه تا هه تاین به لیکدانه وه که یدا بیت و بجیت ناگاته هیچ ئه نجامینی دروست. رهنگه هه رجاره جزری قوریانی دان و خز به سه ده قه کردن بگۆریت وه یا عه زیا که له جه هه نده مه وه بز پشت چیا ی قاف و جزیره ی واقلواق راگوزیت، به لام هه رگیزا وه ره گیز هیچ تیشک و تروسکه یه ک له و ئه فسانه یه هه لئاسیته وه کوزری و هه له که ی پروون بکاته وه چونکه هیچ تروسکه ی حه قیقیته تی تیدا نییه زهین نه یدیتی وه ک که له حه قیقیته تی شرایه وه دا هه یه: ده رچوون له و هه له یه هه ر به وه ده کری که مه سه له ی عه زیا له بنه ره ته وه ره فز بکری و بزچوونیکی به ره و راست بخریته جیگه یه وه.

بز حاله تی به سههووچوونی «ایجابی» ی هؤش نمونه له ریازیات دههینمه وه: قوتابی که له پرسیاریکی حیسابدا وه ها داده نی $6 \times 6 = 38$ ده شنی بزانی 38 له گه ل پرسیاره که ناگونجی ئیتر به لیکدانه وه یدا بیته وه و راستییه که بدوزیته وه. به هه مه حال ئه م 38 ه له ته خته ی زانستی حیسابدا سیبه ریشی نییه.

له م هه لسه نگانده نی دهوری لایه نی سه لیبی هؤش دووچاری لیکدانه وه ی بییرانه وه ده بین چونکه په یدا بوونی پرووی سه لیبی هؤش و پرووی ئیجابیی هؤش به یه که وه له گه ل په یدا بوونی هؤشه که خزی سه ریان هه لداوه، خز ئه گه ر قسه که خوردرت بکه ینه وه ده بی بلین ئه وه ی ناوی ده نین پرووی سه لیبی و پرووی ئیجابی، پیکه وه یان، سه ره به ری ناوه رۆک و سروشتی هؤش پیک دههینن نه ک ته نها دوو پروه که ی چونکه ئه و هؤشه ی شتان ده زانی وه یا به ره و زانینانه وه ده چی هه ر خۆیه تی له ئاکامی بزچوونی نادرست وه یا ده سه خه له تان غه رقی ئه فسانه ده بی. له به ر ئه مه ئه گه ر مه به ست ئاسان کردن و تیگه یانندن نه بی زه حمه ته خه تیکی جودا که ره وه به نیوان سروشتی سه لیبی و ئیجابیی هؤشدا بکیشریت هه رچه ند ئه نجامه کانیشیان ئه مسه ر ئه وسه ر و ئه مپه ر ئه وپه ر بن.

ئەم زەحمەتییە لە یەكدی جودا كۆرندەو قەبیلیەتی ئیجابی و سەلبیی هۆش وردتر و تەماویترە لە جودا كۆرندەو دەوری پەسەند و بەدی زات چونكە دەشتی زاتی بەد بەو پەری هۆش و گۆشەو پلان بۆ نیازە ناپەسەندەكانی خۆی دابنیت و ژیرانە لە سەری بروت. لەمەش پتر: هەر چونكە زاتی بەد هۆشەكە سەلبی نییە دیت ناواناوە كاری پەسەندی بچووك دەكات بۆ بەجێهێنانی نیازە بەد زەكانی خۆی، كەچی هۆشی ئەفسانەپەرس و گومرا هەست بە گومرا بوونی خۆی ناكات، بگرە لە ناخی دلیووە وا دەزانێ خەلقى دیکە گومران، رەنگە بەزەبیشی پێیاندا بیتەو وەیا لە عەدەت بەدەر بقیان ئی هەلبگرێ. بەلام نابی لە بیر بکەین كە بابای زات بەد هەموو جارێ و لە هەموو كارێدا خاوەنی هۆشی پرووناك نییە چونكە دەشتی ئەویش وەكوو كەرەواری دیکە لە ئاست گەلیك دیار دەی ئەم جیهاندا هۆشكول و تارێك بێ وەك ئەوێ كە بە زۆری دز و رێگریش لە كاتی مانگیاندا تەنەكە ئی دەدەن وەیا پێلای شینخی درۆزن ماچ دەكەن، هەر بەو پێش كەبەرێ هۆشتاریك كە تەنەكە بۆ مانگیان دەكوتی دەشتی لە ئاست دیار دەیەكی دیکەدا هۆشكول نەبیت و پێی شینخی درۆزن ماچ نەكات. خولاسە هەر وەك مەرج نییە زاتی بەد هەمیشە هۆشتاریك بێ وەیا هەمیشە هۆش پرووناك بێ. مەرجیش نییە زاتی پەسەند هەمیشە هۆشتاریك وەیا هۆش پرووناك بێ. ئاپزەری خەلق لەم مەیداندا مزاشن.

زەحمەتییەكە جارێكی دیکەش لەو وەو پەیدا دەبێ كە دەبینین زۆر جارێ خاوەنی هۆشی جنۆكاری، وەك گۆتم، زاتیكی چاك و پەسەندی هەیه كەچی زانایەكی ئاتۆم زاتیكی زۆر بەدە، بەمەشدا هەموو حیساییكی سەر بە «هۆشی پروون و زاتی بەد» مان ئی تێكەل دەبێ چونكە وەك دەزانین سنووری نیوان هۆش و زاتیش بەكجار بارێك و نااشكراپە. لەگەل ئەمەشدا دەبێ بویزین لە لێكدانەو وماندا نەهیلین لایەنی «اخلاق» كە زاتی بەد چاكی بێ هەلدەسەنگی بەسەر بۆچوونەكانماندا زال بیت نەكا هەست و هۆشمان بۆ خۆی بدزیتەو و بمانكا بە پەندیار و ئامۆژگار. دەبێ لە دۆزینەو وە حەقیقەتی هەموو كێشە بەكدا بەولای بەزەیی و لایەنگیری و بقی لیبوونەو وە بچین تاكوو لە بەندی عاتیفە و حەزی شەخسی رزگار بین و بقی چاویلەكە تەرەقداری سەیری پرسیارەكە بکەین.

ديسانه وه دوچارى زهځمته تى ده بینه وه که بڼين جوداوازیى نڼوان سه هووى لایه نى
 ئیجایی هژش به کویره واری لایه نه سه لیبیه که ی بگرین چونکه جوداوازیه که هه موو
 جارن هینده ی فره قى نڼوان سه هووى حیساب و گومرایى تهنه که لیډان ئاشکرا و
 سینایى نییه، به تاییه تى که ئاکامى سه هووى هژشى روون سر بکښیته وه بز
 مالویرانى و درنده یی که ئیتر ناتوانین دلى خومان به وه خوښ بکه ین گویا گرفتارى
 هه له ی هژشى سه هووکردوو بووین نه ک تاریکستانى هژشى نه فسانه یی و
 جنوکاوى.

به نمونه ده لیم چ فره قیک نییه له نڼوان نه و جهنگه ی له سر دوو جوری
 بوته پرستی هه لده ستى له گه ل نه و جهنگه ی له نه جامى تیک نه گه بیشتتى دوو به رهی
 زیره ک به رپا ده بى: کى ده لى بوته پرسته هژشکوله کان زووتر له ئاقله زانا و
 ژیره کان کو تایی به شه رکه ناهیتن. به لام نه م تیکه لپیکه لیه ی که ناهیلنى فره ق به
 زه لله ی هژشى سه هووکردوو و هژشى نه فسانه دوست بکرى نه وه ونده زور و دائیمى
 نییه توژینه وه ی ده وری هژش و ماده وه یا هژشى تاریک و هژشى رووناکمان لى
 مه نع بکات.

به هه مه حال دوژینه وه ی بارى لیکدانه وه ی راست و دروست له کومه لایه تیدا
 چه نډیکى ورد و زهځمته یش بوو بى ئامانجى مرؤف بوه له وه ته ی مرؤفایه تى
 داهاتوه. ئیمه نه گه ر له رڼى هه ست کردن به ده وری سه لیبى هژشه وه بتوانین پتر
 له کومه لایه تى و میژوو و روه کان و رووداوه کانیا ن بگه ین و هژى راستبته ی چاکه
 و خراپه ی رۆژگارانی لیره به پیشه وه بزانی چ زهره ر ناکه ین نه گه ر ناوناوه
 سنوورى به سه هوو چوونى هژش و سنوورى کویره واری نه فسانه بگه نه وه به کتر
 وه یا تیکه ل بن، خو نه گه ر نه م لیکدانه وه یه نه که ین سنوره کان هه میسه تیکه لى
 یه کدى ده بن و هه ستیشى پى ناکه ین. ئا لیره دا وینه یه کى دیکه ی تیکه لپوونى نه م
 سنورانه ت بز باس ده کم گه لیک عه نتیکه تر و «زاتیتر» و ئالوزبلوز و
 به ئازارتیشه له وه ی تا ئیستا لیوه ی دواوین، تیکه لپوونه که ش تا بلنى ئاشکرایه
 به لام چاو به سه ریدا ده کشیت و نای بڼیت:

وا ده بى نه و ریبازه ی که خوینده وار و ماموستا و رابه ر و هونه رکار به سه ریدا
 ده روژن به هژى کونبوونیه وه ده وری چاک و سوو دبه خشى به سه ر ده چڼیت هه رچه ند

له بڼه‌تدا به تیشکی زانست و تجربه به و به‌روپیشچوون نه‌خشه‌ی کیشراوه، به‌لام له‌گه‌ل به‌سه‌رچوونی ده‌وره‌که‌ی و پڼویستبوونی گۆرپنی به رڼبازیکي به‌ره‌وپیشتر، به‌شی زوری نه‌و پووناکبیرانه و رابه‌رانه وهک سزفی و ده‌رویش که په‌نجه له زهرگ و ته‌پل و ده‌فه گیر ده‌کن، نه‌وانیش به شیوه‌یه‌کی جه‌زه‌گرتوانه پڼ له‌سه‌ر راستبوون و پیروژبوون و دروستبوونی رڼبازه‌که داده‌گرن و گیانبازی بژ ده‌کن و به به‌ژن و بالایدا هه‌لده‌لین، به‌وه‌شدا په‌کجاره‌کی له نوئ دزستی و پڼشکه‌وتن خوازی و خه‌سله‌تی رابه‌رایه‌تی ده‌تاریت و ده‌بڼه جندرمه‌ی کۆنه‌په‌رستی و تاریک بیری و پاشه‌کشه و ستم. دیاره له‌م حاله‌تدا ده‌وری سه‌لبیی هژش به‌دوا کاته‌وه ده‌ستی پڼکرده‌ نهک له سه‌ره‌تاوه، سه‌لبییه‌ته‌که‌ش وهک ده‌بینیت گۆرانی ئیجاییه‌ته به سه‌لبییه‌ت. که‌واته لیزه‌دا حاله‌تیک دیته به‌رچاو که بریتیه له سه‌لبییه‌تی ته‌واو به‌لام له بڼه‌رته‌دا به‌چکه‌ی لایه‌نی سه‌لبیی هژش نییه وهک نه‌فسانه له سه‌ره‌تاوه و په‌کسه‌ر به‌ره‌می سه‌لبییه‌تی هژشه.

نهم دیارده‌یه بڼ زیاد و کم وهک نه‌وه‌یه پووناکی بزیت و تاریکایی لڼ به‌ربیته‌وه وه‌یا تیشکی ره‌ش له رۆژ هه‌لستیته‌وه. لڼشته‌وه دیاره بایی سه‌ری ده‌رزی مه‌وزوعییه‌ت له مه‌سه‌له‌که‌دا نییه، به پڼچه‌وانه، دیارده‌که وه‌ها له زاتییه‌ت رۆ چوه و تیندا خنکاو و ناوه‌ژووی پووکاری نه‌دیو بژته‌وه هه‌ر ده‌لڼی خزی لڼ بزر بوه. نهم خه‌سله‌ته‌ی خۆ دانه پال شتی ناشنا و مه‌تلوف، له نووسیناندا باس ده‌کریت و ده‌بردیته‌وه بژ خوه زور مه‌شووره‌که‌ی Conservatism که له عه‌ره‌بیدا «روح المحافظه» ی پڼ ده‌لڼ و له کوردیشدا جارئ زاراوه‌ی بژ دانه‌ندراوه¹⁴. راستییه‌که‌ی، نهم ته‌رزه باس کردنه راره‌وییه له سی لاوه ره‌خنه‌ی لڼ ده‌گیرئ:

¹⁴ - ره‌نگه‌ وا باش بلڼین: [کۆنه‌په‌رست = رجعی. کۆنه‌خواز = معجب بالسلف. کۆنه‌وار = محافظ] وشه‌ی «کۆنه‌وار» وهک وشه‌کانی «که‌ره‌وار، خوینده‌وار، کویره‌وار، ئاسته‌وار» له رڼی ده‌ستووری وشه‌سازویه‌وه داتا‌شراوه، ناشڼی خه‌یال بو «کۆنه‌ه‌وار» بروات که کورت ده‌کرته‌وه و ده‌بیته «کۆنه‌وار».

په کم: له ودا که خهسلته که به هه نده لنه گراوه و چ حیسابی بؤ نه کراوه نه له روډاوی گشتی میژووی - کومه لایه تی و نه له کرده وی تاکدا، هر ده لینی نه ویش وهک هه ناسه هه لهینان و پیکه نین و نوسته که نه جامی کومه لایه تی ناده نه وه.

لای دوه، نه ویه له بهر حساب بؤ نه کردن و تینه خویندنه وه که س لینی قول نه بؤ ته وه بؤ سه رچاوه ی و بؤ جزره کانی و ناکامه کانی و بؤ هیچ سه روبه ریکی، که چی هه موو شتیکی سه ر به م دیارده به دریزی عومری مرؤفایه تی به رده وام و به رچاو و کاریگر بوه تا ئیستا که ش کاریگر بوونی له چاوان ده چه قی.

لایه نی سینهم، نه ویه که خهسلته تی «کونه واری» هه موو جاران له گه ل نه م سه لیبیه ته ی لیزه دا خه ریکی باس کردنین په کدی ناگرنه وه چونکه له بنه رده تا کونه واری که رسته ی له سه رخز کرده وه و به رده وام بوونی مرؤف بوه به و مانایه که باوهش به رابردودا گرتن خؤ به ستنه ویه به سه رله بهر و سه رجومه ی مرؤفایه تی به ئیستا و رابردوویه وه، دیاره «ئیستا» ش ده بیته وه رابردو ته نانه ت دواړویش ده بیته ئیستا و رابردو. به و پینه کونه واری مه عقول و له سنور نه ترازو پئ نادا، بیلزوم، ده ماری پیوه ندی قوناغه کانی ژیان (هی تاک و کومه ل) هه لبرپته وه به مه شدا تاراده یه ک دهره تی تیژرؤ و په له کهر ته سک ده بیته وه و ویزانکاری په رگیران دره نگر ده ست پیده کات، رهنگه زه حمه تتریش سه رکه ویت. کونه واری عاده تی که هارمونی ژیان و به سه بردن ده پاریزی و تام له رایه له کانی پیوه ندی کومه لایه تی ده گیزی، که هات و له سنوری پیویست دهرچوو و پنی له داهاتی تازه ی سوو ده خش گرت تیکه ل به روه سه لیبیه که ی هوش ده بی.

خؤ به ستنه وه ی زانا و نه دیب و هونه رکار به و باوه ره ریزلیگیراونه ی که ده وریان به سه ر چوه و بوونه ته له مپه ر له پیش تیه لکشین و به ره وپیشچوونی کومه لایه تی، هه لده گری ده مه ته قه له سه ر بنگه و بناوانی بگری، به لام بنگومان به هیچ جزریک پیوه ندی به مه وزوعیه یه وه نییه مه گه ر پیوه ندی دژایه تی و پچه وانه یه تی وهک که بلنن ساردی پیوه ندی به گه رمیه وه هه یه له و روه وه که به نه مانی گه رمی ساردی په یدا ده بی. هه لبت که دیارده که مه وزوعی نه بوو هر ده مینیتته وه زاتی بیت ئیتر چ ناویک و سه رچاوه یه کی بؤ ده دوزریتته وه با بدوزریتته وه فره نیک به نامه وزووعیوونی ناکات: هر نه وهنده ی تیدا ده بی نایا دابرینی وشه ی زاتی به سه ر

ئو ديارده و سهراوه يه دا بايي هيزي ديارده كه دهكات؟ ئايا ناوي «زاتي» پر به پينستي ديارده كه يه؟ كه بگريته وه بز سهرا تاكاني په دابووني مه زه به جزراجوره كاني ئيسلام ده بينيت هر يه كه يان ناويكي لئ نراوه مشتى خزيه تي وهك: المرچة، اللأدرية، الظاهرية... سهيركي زاراهي ته كنك و زانسته كاني سهردميش بگيت ده بينيت ئه وانيش به ته واوي رهنكي بابه ته كه يان دده نه وه.

ئوهي زنده سهرنج راکيشه له م بهره واژبوونه وهي مهوزووعيهت بز ئه فسانه، زنده سووربوون و پي داگرتي بهرې بيړي مادديه له سر باوهره کون بوه کانيان، واته به رادهي داواکردني مهوزووعيهت له بيروباوهرې دهماري کونه په رستييان ئه ستورتر ده بئ: به نمونه، رۇشنبيړي ئه وولاتانهي له پوالهت و نه زه ريه دا دږي تاکه پرستنن يه کجار تاکه پرستنن له رۇشنبيړي ولاتي وهک سويد و فنلنده. گؤفار و چاپه مهنې يه کيک له ولاته شؤر شگيره کاني رۇژه لاتي دور هه مووي وهک داستاني رۇسته مي زال به شان و باهو و قاره مانه تي و بليمه تي و خالقيه تي سه رۇکه که ي هه لده لئيت. له يه که م روپه پري گؤفاره وه تا دواين روپه پري هر باسي يه که مينايه تي و رابه رايه تي و پينغه مبه رايه تي و، بگره خوايه تي، سه رۇکي بالاي ئه وولاته يه. دهو جا فرمو و مهوزووعيهت له و مادديه ته هه لئنجه که له قالبې جه ماهيره تيدا هر خه ريکي تاکه پرستيه وهک که بابايه کي نويزکه ر له بري «فاتحه و تحيات» هر کفران بکات: تز به چيدا دياره دږي تاکه پرستيت؟ به ودها که هه موو دم تاک ده په رستم. تزش به چيدا ئيسپاتي مسلمانان تيت ده که يت؟ به ودها که هر خه ريکي کفر کردنم.

نامه وزووعيه تي باباي ماددي هر له وهنده دا ناوه ستني که کړنوو بز تاک ده بات وهيا پي له سر باوهرې کونينه داده گري: کاري گومراتري ئه وه يه که هه موو عومري له ئيسپاتي راستبووني باوهره پووجه له کاني به سر ده بات و ده شبينه ناگر و له عومري ئه و مرؤفه نازادانه بهر ده بيت که ده زانن و ده لئين باوهرې راست چيه و هي پووجه ليش کاميانه.

ئو ته رزه رۇشنبيړه وهرگه راولانه له رۇزگار يکا که خزيان خه ريکي خه باتي نه يني ده بن هه موو پزليسي نه يني ولاته که ي خزيان به جاسووس داده نئين که چي دواتر که

دهسه لات دهگرنه دهست دهبنه وه جاسوس بهسهر غهیری تاقمی خویاندا، شهرمیش نایانگری که شانازی به و جاسوسیته وه دهکن.

سالی 1959 گه وره ترین لیپرسراوی بهرہی ماددی له کزین ئیخباریهی له چند نیشتمانپه روهری «بهرہی په کگرتو» دا که خزی نویتہری بهرہی لای خزی بوو تیدا، دواتر که قسه کهی به روودا درایه وه وهک بوقلمون چتری فیز و نازی لیدا و گوتی: به شانازی به بؤ له ناوبردنتان ئیخباریه تان لی ددم... واش ریک کهوت دواي چند سالیگ هه مان «شورسگیز!!» که و ته باریک مان و نه مانی خسته به ردهستی ئو لایه نهی که به شانازی به له ناوی ده بردن. ئا له و دمه دا که هیز له دهست خزیدا نه بوو شهره ف و شانازی له و دا ده دیت که و ا که س ئیخباریه له که س نه دات و که س هه ولی له ناوبردنی که س نه دات و هه موو عالم برا بن.

بینګومان ئو ترزه هه لوه سته بهرہ و اژانه هه مووی زادهی زاتی گومرا و هیا به چکهی هؤشی تاریکه لگه راون، چ ته ئولینکی نیمچه ژیرانه ش نییه بیانباته وه سهر مهوزووعییه ت و مرؤف دوستی. خؤ ئه گه ر به زؤره ملیش پیمان بسه لمینن که مهوزووعییه تی تیدا به من له جیاتی هه موو مرؤفایه تی ده لیم دهک به له عننه تی ئو مهوزووعییه تی بریاری له ناوبردنی دلسوزان درده چوینن ئنجا ماوه بلیم له ناوبردنی خهلق به بریاری راسته و خؤی بیته ئویل به شهره فتره له و بریاری به درؤوه به سترابیته وه چونکه راهیتانی بهرہی شورسگیز به درؤ خزی له خزیدا تاوانیکی گه وره له و روه وه که هه میشه ده بیته هؤی هه رشه کردن له بیتاوانان که ئیتر باوهر به قودسیه تی مان و بوون و به سه بردن، بگره مرؤفایه تیش، ده پویته وه.

به هه مه حال درؤ هه لبه ستن بؤ تاوانبار کردنی دلسوزان کاری مهوزووعییه ت نییه، کاری زاتی په سهند و هؤشی رووناکیش نییه: به ولای ناپه سندی زات و تاریکی هؤشه وه ده بی زاتی که سی درؤه لبه ست و بوختانساز له په ستیش رؤ چووبینت و دلؤپی شهرمیشی تکابیت. ئو که سانهی مهوزووعییه ت و سوودی گشتی له و ترزه و درؤیانه دا ده دؤزنه وه و به خویانی رهوا ده بینن نایه ن ئو و حقه بؤ غهیری خویان رهوا ببینن و خویانی تیدا بینه نیچیر و قوربانی، به پینچه وانه، له و ترزه

حاله ته دا که بوختان روو له خویان بکات ده بنه بولبولی هزارداستان له مه دحی داد و راستی و برایه تی و مه وزووعییه ت و سوودی گشتی...

به داخوه گه لیک له میژوونوسان به راشکای هه لوهستی پیاوه درنده سرکه وتوه کانی بهر له سهدان سال به هه لوهستی مه وزووعی و دروست و پیویست داده نین، به لام ته گهر له رزگاری خویاندا سرؤکی ولاته که یان مانگیکیان هیس بکات چ به رژه وهند و مه وزووعییه ت و سوودی گشتی له و کاره دا نابین به لکوو هرچی شرافه ت و نرخ بهرز و ثاکاری مهردانه هه یه دژی نه و سرؤکه به خه بهر ده هیتن، داموده زگا کانی خزمه تی نه نیشی تاوانبار ده که ن، ئیتر مه پرسه چؤن ده بنه داواکاری داد و وه فا...

هه لبت تیکرای نه م ته رزه هه لوهسته چلکنانه چ له پیاوی میژوونوسه وه بیت و چ له بیرکه ره وهی مادی بیت و چ له مرؤی سهر به غیب و میتافیزیکه وه بیت زه نه ی ذاتی کویز و گومرا و بیزه حمن، هه تا تیشیدا قوولتر بینه وه پتر به گومراییدا ده چنه خواری هه رچند له وه شدا به لگه ی زانست و فله سه فه ی مه زووعی هه له به ستن بز پیویستبونی هه لوهسته که یان...

روون کردنه وهی ته وای به یه کدی گرتنی لایه نی سه لپی و ئیجایی ده وری هؤش له تیوه رامانی کومه لایه تی و مرؤفایه تی هه ره کزن چاکتر مومکین ده بی و باشتر کاریکه رایه تی لایه نی سه لپییه که جلوه ده به ستنی نه ک بین یه که نده رودو یه خه ی مرؤفایه تی نه م سه رده مه بگرین که له ثاکامی به ره وپیشچوونی هه زاران ساله یدا دوو دیارده ی وه ک «چوونه ناو مانگ» و «شه لپته خواردن» هینده له یه کدی تر ازاون زه حمه ته بز چاوی به په له بینه وه به چکه شه رعیه که و ناشه رعیه که ی تاکه سه رچاوه ی «هؤش». ده بی له سه ره تای به یه که وه هاتنی هه رودو لای سه لپی و ئیجایی «هؤش» شینوه ی «جمرانه» بیان ببینن، به ته وای وه ک نه وی که دوو مندالی جمرانه له ساواییدا گه لیک پتر له یه ک ده که ن تا نه و ده مه ی که بلووغیان ده بیت چونکه هه موو جوداوازیه کی نابه رچاوی ساوایی له دواتردا به رچاو و به ره ه ست ده بی، له بهر نه مه چاکتره لیزه دا قسه مان بز رزگاره دیزینه کان بگریینه وه، له وه شدا به سه ر نه و ریبازه دا بچین و بینن که فکری مادی لینی خؤش دیت نه ک ریبازی سه ر به غیب که ده زانین له ویندا دوو شه قامه ریی چاکه و خراپه،

بینایي و گومرایي، دهچیته وه بژ توانا و حکیمه تی کردگار چونکه نیمه هه لسه نگانندی ترسی بیرياری مادی له فکړه ی «دوانه تی» مان به دهسته وه یه. دیاره ده بی هه لسه نگاننده کوش به کیش و ترازووی بیري مادی بکړی دنا مرؤفی مادی خوی ناچار نابیني ثاوریس له قسه کانمان بداته وه چ جایی نه وه ی بایه خی پی بدات. په ننگه به م حاله ش نه توانین هیچ په زامه ندییه کی وه ده ست بهینین هه رچه ند ده شی له لایه کی دیکه وه پیایوی سه ربه غه یب له خومان بتورینین به ودا که تنها به لگه ی مادی ده که ینه وه به ره خنه له ماددییه ته ته قلیدییه که.

به پنی نه و حکیمه ته ی زانایانی بایز لوجی و گزړانی گیانله به ران بزمانی ده گزړنه وه و فه لسه فه ی ماددیش زوری لی رازییه، مرؤف له کونیکي زور کونه وه جانه وه ریکی وه ک مه یموون و فیل و چه قه ل بوه. له و پله یه دا که جار ی «هزش» په پیدا نه بوه نه و گیانله به ره ی که به دوا یی ده بیته «مرؤف» نه ویش هه ر ملکه چی یاسا کانی گزړانی بایز لوجی بوه بی نه وه ی هیچ جزره شینوه ی کومه لایه تی نه به رچا و نه په نامه کی له و گیانله به ره دا ده رکه و تبیت. به در یژ بوونه وه ی کات و که له که کردنی نه و کاریگه رانه و هزیانه ی له سروشتدا هه بوون ژیانی ساده و سافیلکه ی گیانله به ره پیشکه و توه کانی وه ک تیره ی شامپانزی و گزړیلا و باپیره گه وره ی مرؤف بژ پیشه و تر و ناگادارتری و هه ستیارترییه وه بژتوه، به ودا سه ره تیه کی یه کجار کز و بیته یز و لیل له هیونینی هوش و تیگه بیشتن له تاکه تیره ی باپیره گه وره ی مرؤفدا رسکاوه. له گه ل رسکانی نه م هیونینه دا سه ره تیه کی کومه لایه تی له دهوری گیانله به رییه وه بژ دهوری «هوشله به ری» داکه وت. نه م هوشه سه ره تیه یه به دم فراژی بوونیکي یه کجار سست و کزه وه بژته بنه مای پیوه ندی و ته فاعولی تازه داهاتووی نیوان نه و گیانله به ره و سروشت [وه ک داتاشینی به رد بژ کاری رژانه - وه ک په پیدا کردنی ناگر- وه ک هه لگرتنی خوراک بژ ده می پیویست - وه ک پو شاک...].

گزړان و به ره و پیشچوون و هه مه چه شنه بوون و به هیز تر بوونی پیوه ندی نه و گیانله به ره «مرؤف ناسایی» یه له گه ل بوونه وه ردا، ورده ورده، سه ری کیشایه وه بژ داهاتنی جوری تازه به تازه ی پیوه ندی نیوان تاکه کان و کومه لگه بچوکه کانی گیانله به ره هوشله به ره که و که مه که مه ژیان به تیکرایی روه و ناساده یی و نالوزان و

گريوگال بڼه تا له ټاکامی گزبان و بهره وپنښچوونی سهدان هه زار ساله ییدا نهوعی مرؤف به هموو خاصیه ته جوداکه ره وه و بهرچاوه کانیه وه پتی نایه نه و قوناغهی که به ټاشکرای و پرونی دیاردهی کڅمه لایه تی و میژووی بوو به راستیه کی نه و باوی هره گه وړه ی بوونه وهر [ټهم باسه ده بن له کتیبی تایبه تی خزیدا سه ری پندا بگیری. لیره دا هر بایی په نجه بڼ راکیشن و پندا تینه پین ریم هه یه دهوری هه لیم].

هرچند ده شی زاناکانی ټه نترؤپؤلجی و میژوو و کڅمه لایه تی و هموو نه و لکه زانستانه ی پڼوه ندییان به مرؤفه وه هه یه که م و زور جوداوازی لیکدانه وه و بڅوون و شی کردنه وه له دیاردهی کڅمه لایه تی به ره و باوه ر و پاره وی جؤر جؤریانه وه بیات، ته نانه ت ده شی زاناکانی هر یه کیک له و زانستانه ش له بیروباوه ردا یه کدی نه گرنه وه، دیسان گومان له وه دا نییه که:

1. کڅمه لایه تی به ند بوه به مرؤفایه تیه وه.

2. مرؤفایه تیش به ند بوه و هر به ندیش ده بنی به و خاصیه تانه ی که تنها له مرؤفدا هه ن. به نمونه، مهیلی زایه ند و ههستی برسپیه تی و خڅپاراستن و ماندووبوون و حه سانه وه و ژین و مردن... و... و... هه موویان له هه موو گیانله به راندا هه یه به لام ټه مانه و هه رچی خاصیه تی دیکه ش هه یه له وانهی مرؤف و گیانله به ر تیاندا به شدارن نه بوونه ته بنه مای کڅمه لایه تی لای هپج کامیک له و گیانله به رانه دا هه رچند ناوانوه ژیانی هاریکاری و چالاکی ریکوپیک و سه لماندن ی سه رؤکایه تی و نه و تهرزه مامله تانه له نیوان هه ندیک تیره ی نه و گیانله به رانه دا هاتؤته دی به لام له وانده دا «کڅمه لایه تی» و به دوا نه ودا «میژوو» په یدا نه بوه.

3. ټاشکرایه بزویته ری هؤش جوداکه ره وه ی هره کاریگر و بهرچاو و به برشته له مرؤفدا چونکه به کولبوون و په ککه و تنی هؤش مرؤفایه تی له خؤوه ده پووتیه وه و ده چپته وه، له و روه وه که هپج خاصیه تیک و شتیک ی دیکه له مرؤفدا ناتوانی بی هؤش مرؤفایه تیه که ی رابگریت. به لی، ده زانین به دم ره وتی به ره و مرؤفایه تیه وه، جگه له هؤش، چند خاصیه تی دیکه ش که هر له مرؤفدا

ههیه [وهک ئاخاوتن. بهژنی راست، پهنجهی لهبار...] بوون به تهواوکهری پینداویستهکانی مرؤفایهتی. بهلام تیکرای ئه و خاسیهتانه دهشی پینان بگوتری کهرسته و یاریده و پهراویزی هژش چونکه تیکرایان ناتوانن بی هژش «مرؤفایهتی» پهیدا بکن. به نمونه بینه مرؤف بخهسینه وهیا پهنجهکانی بیرهوه وهیا بالای بجهمینهوه وهیا زمانی لال بکه هر به مرؤفی دهمینتهوه. بهلام که شیتت کرد له ترووکهیهکی چاودا پهکی مرؤفایهتیهکی دهکهوئ هرچهند ههموو ئهندام و خاسیهتهکانی دیکهی بینهیب بن. خولاسه کۆمه لایهتی و میژوو بهنده بهو خاسیهته تاییهتیانهی که هر له مرؤفدا هه و زهمبههکی ههمووشیان بزویتی هژشه.

ئهو رینبازهی گزرائی کۆمه لایهتی که وا له سه رهتاوه به تیشکی یه کجار کزی هۆشی تازه پشکووتوو روون ده بۆوه و پینه پینی پتر ئالۆزکانی ژیان و ته فاعولی له گه ل دهوروبه ردا تییر کردن و ههست بهشت کردنی هۆشه که زیادی ده کرد و باشت دهیتوانی رینگه بز مرؤف ده رکات له مامله تی هه زار و یهک سه ره ی «په له ی ژیان» دا، رینبازیکی خویناوی و درکاوی و پیچه لپنج و پر سته م و دزیوی و ترس بوه. «ره ئیف خوری» له وه سفی رینگهی میژوویی کریکار و فه لاح له نیوان پینج خشته کیه کی بین دریزدا ده لئ:

سبیلی ملؤها الاشواک من خلفی و قدامی
علیها بقع حمر جرت من جسدي الدامی

ئه م رینگایه درکاوی و خویناوییهی کریکار و فه لاحی قه سیده که ی «ره ئیف...» له دهیان هه زار ساله وه رینبازی تیره ی ئاده میزاد بوه و تا ئینستاش شریته به ره و دواروژیکی نادیاره وه دریز ده کاته وه. مرؤف له م گه شته پر ئه رک و زه حمه تی و چه که سه ره یهیدا، چه ندی به هۆی سه ره تاییی و که مبرشتی و بیهیزی و کزی لایه نه ئیجاییه که ی هۆشیه وه تیشکاو بوه هینده ش به ده ست لایه نه سه لیبیه که یه وه ره نجه رۆ و قوربه سه ر بوه.

مرۆفی سه‌ره‌تایی، که تا ئیستاش پاشماوه‌ی تابلنی زۆره، ئاماده بوه هه‌میشه هینده‌ی که له پیناوه‌ی ژبانی خۆی و خیزانی بجۆشی و بختی هینده‌ش بۆ دلدانه‌وه‌ی ساحیر و کاهین و هیزی په‌نامه‌کی بجۆشی و بختی وه‌یا به‌قه‌ده‌ر پاراستنی گیانی خۆی و خیزانی بۆ پاراستنی بوته‌که‌شی گیانبازی بکات. ئه‌و مرۆفه سه‌ره‌تاییه له‌وانه بوه بایی ئهرکی جۆگا هه‌لکه‌ندن نهر و سه‌ده‌قه‌ش بۆ هیزی په‌نامه‌کی پیتشکه‌ش بکات وه‌یا له ترسی شه‌به‌نگی مردوان جۆگا‌که‌ی له شوینی هه‌مواره‌وه هه‌لته‌نگیوی بۆ ئه‌سته‌نگ و هه‌لدیران. من بۆ خۆم ئاگادارم، شایه‌دیشم زۆرن، بایزی مام کاکی ئاواپی «کانی که‌ند»ی سه‌ربه‌قه‌زای کۆین مه‌رینکی له خۆی گرت به‌لکوو خوا ته‌رزه و ره‌هینک ده‌نیرئ بۆ کوتان و له‌ناو بردنی پارچه ده‌غلیکی که له‌عاده‌تبه‌ده‌ر هه‌لکه‌وتوو بوو... هه‌ر له‌بیرمه لیم پرسی: مام بایز ئه‌م نه‌زهره بۆ چی؟ گوتی چومه سوینی ده‌غله‌که‌م دیتم سوورپاوه، لیم مه‌عیه‌ن بوو ئه‌گه‌ر خوای بۆ خۆ نه‌باته‌وه سه‌رم ده‌خوا... چاک بوو خوا لینی قیوول کرد و ته‌زهره‌یه‌کی وه‌های نارده سه‌ر ده‌غله‌که نه‌بووی کرد، مام بایزیش- خوای لئ خۆش بی- مه‌ردانه نه‌زهره‌که‌ی به‌جئ هینا و مه‌ره‌که‌ی له عه‌ردی دا و گۆشته‌که‌ی به‌شیه‌وه.

ئه‌م نهر له‌خۆگرته که کاری سه‌لبی هۆشه وه‌ک ئه‌وه نییه مرۆف له کۆنی هه‌ره کۆنه‌وه هۆشی به سوودی نوێل نه‌شکاوه و پتر له لزوم به هه‌لکه‌ندنی به‌ردیکه‌وه ماندوو بوه... وه‌ک ئه‌وه نییه له‌به‌ر نه‌خوینده‌واری گوی نه‌داته پاگژی... وه‌ک ئه‌وه نییه مندال له‌به‌ر نه‌فامی په‌نچه بۆ ئاگر دریز بکات... مرۆفی نامه‌له‌وان بختی... خانووی دیوار خوار به‌سه‌ر خه‌لقدا بته‌پئ. ئه‌م ناته‌واویانه به‌ره‌می لایه‌نی سه‌لبی نین چونکه به‌چه‌ند ته‌جربه و راهاتینیک مرۆف تینان ده‌گات، وه‌ک ده‌شزانین گه‌شتی مرۆف به‌ناو هه‌ریمی «ئه‌زمون و هه‌له» دا خشکه‌ی عاده‌تی و راست و دروستی هۆشه به‌ره‌و رۆشنایی و ره‌سینه‌وه. به‌لام باوه‌ره‌یتان به‌میرده‌زمه و قوربانی دان دژی ده‌غلی هه‌لکه‌وتوو و هه‌لته‌نگاوتنی جۆگه بۆ ئه‌سته‌نگان له‌به‌ر خاتری دێو و په‌ری و سه‌دان ئهرکی دیکه‌ی بیه‌ووده‌ی وه‌ک خۆ له‌دار و به‌ردی قه‌برستانی دووره‌ده‌ست هه‌لسوون کاری لایه‌نی سه‌لبی هۆشن... هه‌نگاوی به‌ره‌و پاشن... تاریکی و کۆت و زنجیرن، هه‌چیشیان ئه‌وه نین له‌خۆه بینه‌هۆی چاوکرانه‌وه و فراژییون و به‌ره‌وپیش چون.

دهشئ «ئه زموون و ههله» له كه سبئ جزگه هه لگرتندا ببئته بنگهئ پسپوژئ ئاوا هه لگرتنه وه، ههروه هاش دهشئ هه موو ئه و نا ته واويانهئ په كيان له سه ر پتر تاقي كردنه وه و راهاتن كه وتوه سه ربه دروستئ و ته واوي بگه يه زن. به لام باوه رهئنان به وهئ كه جره جري په ره سيلكه بريئيه له ئايه تي «از يتلقى المتلقيان عن اليمين وعن الشمال قعيد» هه رگيز له خزه خزي راست ناكاته وه. گومراي سه لبييه تي هوش هه تاهه تايئ بزئته وه هه ر له گومراي و تاريكاي و گيزان زياد دهكات و يه ك تروسكهئ ره شنائئ ناداته وه. ته نانه ت نه گه ر ياسا مه شووره كهئ «گوزراني چه ند بز چؤن - تحول الكم الى الكيف» يشئ لئ به كار بهئتن نايئ به ته ما بين كه له كردني ديؤ و جنزه و نه فسانه ره شنائئ و زانين و تيگه بيشتن بداته وه. هه تا جه هاله ت و كويزي و كه ره واري كؤمه ل بگه يت هه ر له تاريكاي زياد دهكات و نايگه يه نيته ئه و نوخنه يهئ كه له ياساي «گوزراني چه ند بز چؤن» دا پئي ده لئئ «نوختهئ ته نگه تاوي - النقطة الحرجة - Critical point» و خاسيه تي شت تئيدا ده گوزرئت وهك كه پلهئ گه رمايئ ئاوت گه يانده سه د ده كوئئت و كه هئنا ته وه سفريش ده بيه ستئت. لئ زياد كردني گومراي و تاريكاي خزي له خزي دا نوختهئ ته نگه تاوي په يدا ناكات تئيدا بگوزرئت به ره وناكاي و بيئاي به لكوو هه ر له تاريكاي زياد دهكات هه روهك زياد بووني نه ساغي ره وون له مردن دهكات نهك چاكبوونه وه.

به نمونه نه گه ر گومرايه كي سافيلكه گيسك بكاته قورباني بز ميژده زمه، دواتر له ره ئي ده رسدانه وه پتر له گومراي ره چوو ره نگه قوربانئيه كه له گيسكه وه بگوزرئ به ئاده ميزاد. هه ر ته عليلئكي فيئبازانه بز مادديبون و مه وزوو عيبووني ئه و ته رزه كويزيه بهئندريته وه له وه تئيه ر ناكات كه خاوه ن ته عليله كه ش مژدلي نه فسانه په رستي و جنزه كاويه تي سه دهئ بيسته مه. هه موو بليمه تي جيهان كؤ ببه نه وه ناتوانن ياساي «گوزراني چه ند بز چؤن» له و تاريكستانه به گه ر بهئتن. ئنجا ياساكهئ «نفي النفي - Negation of negation» ئه ويش په ك كه وته ده بي چونكه زه ره يه ك ماكي ره وناكي له تاريكاييدا نييه تاكوو تاريكاييه كه خزي بز «نفي» بكات. ده بي ره وناكي له ده ره وهئ تاريكئيه كه وه بيئ و بيره وينئته وه

هه‌روه‌ک نه‌ساغی بژ خۆی نابیتته شیقای خۆی، واته خۆی نه‌فی ناکات، ده‌بی ده‌رمان له هه‌ریمی رووناکی و زانسته‌وه بیت نه‌ساغیه‌که نه‌فی بکات.¹⁵

ناپه‌سه‌ندایه‌تی لایه‌نی سه‌لبیی هۆش هه‌ر له‌وه‌نده ناوه‌ستی که خۆی له خۆیدا په‌سه‌ندایه‌تی و رووناکی ناداته‌وه، به ده‌ورانده‌وری خۆیدا له هه‌موو رووکار و ریکاریکی کۆمه‌لایه‌تیدا نرخێ قورس له مرؤف ده‌ستینێ. واته جگه به‌فیرۆچوونی ئه‌و هه‌ول و ئه‌رکه‌ی که له خزمه‌تی تاریکایی به‌ مل مرؤفیدا ده‌دات، بیلزومیش مرؤفه‌که به‌شه‌ر ده‌هینیت له پیناو ئه‌و فه‌رمان و پینوستییانه‌ی که تاریکایی و نابینایی به‌ سه‌ریدا ده‌بریت، به‌ نمونه‌ که کویریایی وای له مرؤف کرد شه‌ونخوونی به‌ دیار بوته‌وه بکیشیت و قوریانی بژ سه‌ر بیریت جاری مرؤفه‌که هه‌ر له جغزی ئه‌و کویریاییه‌دا ره‌نج به‌خه‌سار ده‌بیت و زه‌ره‌ر له خۆی ده‌دات، به‌لام که هات و چه‌کی پێ هه‌لگرت و به‌ گژ جیرانه‌که‌یدا هیتا که بوت ناپه‌رستی وه‌یا بوتیکی دیکه ده‌په‌رستی، لێزه‌دا ویرانکاری کویریاییه‌که له سنووری تاریکایی خۆی ده‌رده‌چیت و زه‌ره‌ره‌که‌ی ده‌گه‌یه‌نیتته سه‌لامه‌تی و سوودی خه‌لق.

میژوو زۆر وینه‌ی ئه‌و ته‌رزه تیکه‌ه‌لقزانه‌ی تیدایه که وه‌ها بوه به‌ره‌یه‌کی هه‌راکه له به‌ره‌گه‌وه ده‌رکیشراوه واش بوه جۆره پارسه‌نگبوونیکی ده‌سه‌لاتی له‌ناو بردن، هه‌ردوولای له قه‌ر تیکه‌وتن پاراستوه، واته به‌یه‌کدی نه‌ویراون. بینگومان کوشتاری نێوان خه‌لق له‌سه‌ر باوه‌ری پووچه‌ل هه‌رگیزاو هه‌رگیز به‌به‌ریه‌وه نیه‌یه‌که تروسکه‌ی رووناکی وه‌یا یه‌ک تۆسقال چاکه‌ی لێ په‌یدا بێ، نه‌ ماددییه‌ت و نه‌ مه‌وزووعییه‌ت و نه‌ یاسای گۆرانی چه‌ند بژ چۆن و «نفي النفي» یش ده‌توانی بلی ده‌خلیکم هه‌یه‌ له‌و ته‌رزه تاریکیه‌دا، به‌ پێچه‌وانه، ده‌ست سووربوونی ئه‌و خه‌لقه گومرایه به‌ خوینی یه‌کدی و مه‌یلی تۆله سه‌ندنه‌وه، بژ ماوه‌یه‌کی دوور و درێژتر

¹⁵ - بئوسته‌ بلێم، لێزه‌دا که یاساکانی «گۆرانی چه‌ند بۆ چۆن و نفي النفي» به‌ عه‌یاره‌ی بۆچوون و لیکدانه‌وه‌ی ناو ئه‌م باسه‌ به‌شایه‌د ده‌هینمه‌وه‌ بێ ئه‌وه‌ی له‌ لای خۆمه‌وه‌ ره‌خه‌بان لێ بگرم مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه‌ به‌ که‌رسته‌ی فکری ماددی پاته‌وبات ره‌خه‌نی ره‌وا له‌و فکره‌ بگرم. ده‌نا ئه‌و یاسایانه‌ هینده‌ بئعه‌یب نین بینه‌ روانگه‌ی تیه‌ره‌رامانی جیهان. چ ئه‌م یاسایانه‌ بیت و چ فکره‌ی «تناقض» بیت هه‌یجان ئه‌و ده‌وره‌یان له‌ گۆرانی کۆمه‌لایه‌تیدا نیه‌یه‌ که فکری ماددی بۆی داناون. به‌داخه‌وه‌ لێزه‌دا مه‌ودای به‌به‌روه‌ نیشته‌نی ئه‌و یاسانه‌م نیه‌یه‌.

گیرۆدهی ئه‌و کۆپره‌واریییه‌ی کردوون و نرخ‌ی یه‌ک به‌ ده‌ و یه‌ک به‌ سه‌دی لێ وه‌رگرتوون.

ئهو هینده‌ زهره‌ره‌ی سه‌رومال و ئه‌رک که له‌م شینوه‌ گومراییه‌دا له‌ مرؤف که‌وتوه‌ که‌میکی زنده‌ که‌مه‌ له‌ سه‌رجه‌می ئه‌و زهره‌ره‌ی مرؤف له‌ پیناوه‌ تینکرای گومراییدا لینی که‌وتوه‌ چونکه‌ ئه‌گه‌ر ده‌وری سه‌لبیی هۆش هه‌ر له‌وه‌نده‌دا وه‌ستابایه‌ که‌ خۆخۆزی و یه‌کتر برینه‌وه‌ به‌ به‌ره‌ی گومرایانی ده‌کات ده‌شیا تارا‌ده‌یه‌ک له‌ په‌رۆشمان که‌م بکاته‌وه‌ چونکه‌ من بلیم و نه‌لیم، جانفیدایی بز تاریکایی و گومراییی و قوربانی دان له‌ پیناوه‌ که‌رایه‌تی ناتوانی ئه‌وپه‌ری به‌زه‌یی له‌ مرؤفدا ببزیوی، به‌لام زۆر به‌داخوه‌ هۆشی تاریک دوو کاری زنده‌ گرنگی ویرانکهری له‌ میژوودا کردوه‌ که‌ هه‌ریه‌که‌یان ده‌ ئه‌وه‌نده‌ و سه‌د ئه‌وه‌نده‌ی زهره‌ری خۆخۆزیه‌که‌ی گومرایانی له‌ مرؤفایه‌تی داوه‌:

یه‌که‌میان ئه‌وه‌یه‌ که‌ سه‌لبییه‌تی هۆش هیزشی به‌و گومرایانه‌ بردۆته‌ سه‌ر لایه‌نی رووناکبیر و لینی کۆشته‌وه‌ و به‌ستوه‌ و سووتاندوه‌ و ویران کردوه‌ سه‌دان سالیش شانازی بیژۆکی بز جیلاوجیلی گومرایان له‌و کاره‌ساته‌ تاریک و نامه‌ردانه‌وه‌ به‌ میرات هیناوه‌ نه‌شی هینشته‌وه‌ هیچ خاوه‌ن دل و ده‌روونی پاک یه‌ک دلۆپ فرمیسک بز ئه‌و شه‌هیدانه‌ی بییری رووناک هه‌له‌وه‌رتنی، بگه‌ر وه‌هاش بوه‌ نه‌وه‌ی ئه‌و شه‌هیدانه‌ که‌وتوونه‌ته‌ به‌ر حوکمی تاریکایی ئه‌و سه‌لبییه‌ته‌وه‌ که‌ ئیتر به‌ تینپه‌رینی زه‌مانه‌ ئه‌وانیش له‌ بیروه‌ری کاره‌ساته‌که‌دا شایی و هه‌له‌په‌رکێیان کردوه‌ و له‌عه‌تیان به‌ دیاری بز گیانی باپیره‌ رووناکبیره‌کانیان هه‌ناردوه‌.

دوهمیان ئه‌وه‌یه‌ که‌ بیروباوه‌ری پووجه‌ل و بینگه‌ن و گومرا وه‌ها ریگه‌ی له‌ بییری پۆشن کۆپه‌ر کردۆته‌وه‌ و به‌ جزریک په‌رده‌ی تاریکایی به‌سه‌ر مینشکاندا هیناوه‌ که‌ له‌ ماوه‌ی دوو سه‌د سال و سن سه‌د سالدا نه‌یه‌هینشته‌وه‌ تروسکه‌ی راستی له‌و مه‌یدانه‌ خه‌فه‌کراوانه‌دا هه‌له‌ستیته‌وه‌، ئیتر ژان و ژواری به‌وه‌له‌ده‌یتانی راستیه‌ک له‌ جیاتی یه‌ک دوو مانگ چوار سه‌د سالی خایاندوه‌ وه‌ یاخود حه‌قیقه‌تی که‌شی سه‌رده‌میک بز ماوه‌ی سه‌دان سال له‌ ژیر په‌رده‌ی تاریکایی گومراییدا شراوه‌ته‌وه‌ واشده‌زانم ئه‌م ریگه‌ لێ برینه‌وه‌یه‌ که‌ به‌ ئه‌سل باوه‌ری پووجه‌ل و نه‌فسی گومرا له‌ کۆندا کردوه‌تی رووپۆنیکی پان و به‌رینیشی له‌ میژووی لایه‌نی فکری و مه‌عه‌نوی

ئادهمیزاد گرتۆته‌وه تا بئنی بئ خۆشکه‌ره‌وه بوه بۆ ئه‌وه‌ی له سه‌رده‌می هۆشی ئه‌لیکترۆنی و ئاسمانگه‌ریدا، به‌ره‌ی پۆشنییر و مرؤقدۆست خیزابه‌خیزا ببه‌وه جه‌رده‌ی فکر و ئه‌وانیش هه‌مان بئیرکی له بییری پئیشپۆ و باوه‌ری ئازاد بکه‌ن که ده‌زانن خۆیانی به‌جئ هئیشته‌وه و لئیان پئیش که‌وتۆته‌وه.

له‌م حاله‌ته‌دا ته‌ئسیری ره‌وشتی کۆنینه‌ی تاوانبارکردنی فکری پئیشپۆ له‌وه‌وه دئیت که پۆشنییره‌ نه‌وباوه‌کان به‌ ناوی تۆله‌ ستانده‌وه له‌ فکری کۆن مه‌نع کردنی فکری غه‌یری خۆیان به‌ توه‌می کۆنه‌په‌رستی ره‌وا ده‌بینن چونکه‌ ئه‌گه‌ر له‌ کۆنه‌وه مه‌نع کردنی بییری پوون باو نه‌بوايه کاک دارایه‌کی سالی 1978 شه‌رمی ده‌هاته‌وه پۆشنییریکی ره‌واندز ده‌مکوت و سه‌رکوت بکا.

به‌هه‌مه‌حال میراته‌ زنده‌ تاریک و ئه‌ستور و قورسه‌که‌ی بئیرینه‌وه له‌ فکری پۆشن و پئیشپۆ، ئئستاکه، له‌ ژیر عنوان و له‌ به‌رگیکی تازه‌ مۆدیلا هه‌ناسه‌ی فکری زنده‌ پئیشپۆ و زنده‌ ئازاد و ئازا ده‌بپۆ له‌مه‌شدا هه‌رچی پاشکه‌وتویی و تاریکی و ته‌سکینی خۆی هه‌یه‌ له‌و فکره‌ پووناکانه‌ی وه‌رده‌پئچیت و لئیانی ده‌کاته‌ هۆی مه‌نع کردن و تاوانی بئسواپی. نۆزینی راست و دروست لئینه‌وه دياره‌ ئه‌م نرخه‌ زنده‌ قورسه‌ و به‌رده‌وامه‌ی که مه‌نع کردنی بیرورای پاک و پیرۆز له‌ مرؤفی وه‌رگرتوه‌ ئه‌گه‌ر سه‌ره‌تاشی هه‌بی کۆتایی نییه‌ چونکه‌ وشک و نه‌زۆک کردنی فکریکی پوونی چه‌ند سه‌د سال له‌مه‌وپئیش هه‌روه‌ک عه‌ینی فکره‌که‌ی له‌ کیس مرؤف داوه، هه‌موو ئه‌و به‌ره‌مانه‌شی له‌ کیس داوه که له‌وانه‌ بوو پئینه‌پئ له‌ فکره‌که‌ په‌یدا بئ، ئنجا هه‌موو ئه‌و ده‌ربوونانه‌شی کویز کردۆته‌وه که ده‌شیا له‌و فکره‌ پووناکه‌وه به‌ملا و به‌ولادا زریزه‌ بکئیشن و پۆشنایی بلاو بکه‌نه‌وه. ئه‌و راستییه‌ش به‌اویژه‌وه سه‌ر تئکرای حیسابه‌که، که ئه‌گه‌ر فکری پۆشن خه‌فه نه‌کراپایه‌ رینگه‌ی له‌ چه‌ندین فکری تاریک ته‌سک ده‌کرده‌وه و نه‌زۆکی ده‌کردن. به‌و پئیه‌ ئه‌و زه‌ره‌ره‌ی که له‌ مه‌نع کردنی فکری پووناکی لئیه‌ به‌ پئشه‌وه لئمان که‌وتوه بئ کۆتایی و برانه‌وه‌یه هه‌رچه‌ند پۆژیکئیش بئت و ده‌رگه‌ی هه‌موو فکریکی پوون بخرئته‌ سه‌ر گازه‌رای پشت چونکه‌ ئه‌م ده‌رگه‌ کردنه‌وه‌ی هه‌ر زه‌ره‌ری لئیه‌ به‌دواوه‌مان به‌لاوه‌ ده‌نئ، هی پئشووترمان بۆ تئناهئئته‌وه.

سه‌یر له‌وه‌دایه، ئەمما سه‌یر نه‌ک گالته، که‌وا به‌شیکی به‌رچاوی هه‌ول و هه‌لمه‌ت و چالاکیی لایه‌نی ئەریتی هۆش به‌ دریزی میژوو خزمه‌تکاری لایه‌نه سه‌لبیه‌که‌ی بوه: ئەوه‌نده‌ی له‌ کۆندا هونه‌ر و پینشه‌سازی و خانه‌سازی به‌ رازاندنه‌وه‌ی بوته‌خانه و ئەفسانه‌خانه و سه‌مه‌خانه‌وه خه‌ریک بوه و کړنووی بۆ تاریکترین باوه‌ر بردوه و به‌ منه‌تباریه‌وه مه‌رحه‌بای لالوته‌نه‌ی لئ وه‌رگرتۆته‌وه بۆی پیک نه‌که‌وتوه ده‌یه‌کی ئەوه‌ش کاری ژیا‌ری (حضاری) خۆی بکات و به‌ ره‌های به‌وره‌وه‌ی پینشه‌وتن خه‌راتر و له‌بارتر بسوورپینت.

له‌ هه‌موو میژووی پینش قۆناغی «راپه‌پینی ژیا‌ری - Renaissance»‌ی ئەورووپا، ناوناوه‌یه‌کی که‌م نه‌بی فکر و زانسته و فه‌لسه‌فه و هونه‌ر و ئەده‌ب پتر له‌ په‌نا خزمه‌تی ئەفسانه‌دا ویزاوه‌تی ته‌عبیر له‌ خۆی بداته‌وه، ئەمه‌ش دیارده‌یه‌کی هه‌مه‌کاتی و هه‌مه‌جیگایی بوه، ته‌نانه‌ت زۆر جارانه‌سه‌لاتی دنیایی که‌ ئینستا ناوی چه‌وسینه‌ره‌وه‌ی لئ ده‌نین، له‌وه‌سه‌رده‌مه‌ کۆنانه‌دا په‌نا‌ی فکر و زانسته داوه‌ دۆی هه‌زیشی ئەفسانه‌ چونکه‌ هه‌رچه‌ند ده‌سه‌لاته‌که‌ خۆی په‌سه‌ندیش نه‌بووی هه‌نده‌ی ئەفسانه‌ سه‌لی له‌ راستیه‌ سه‌روشتی و زانسته و فه‌ریه‌کان نه‌کردۆته‌وه له‌وه‌وه که‌ هه‌موو جارانه‌ راستی و زانسته و فکر زه‌ره‌ر له‌ ده‌سه‌لاتی دنیایی ناده‌ن، وه‌ک ئەوه‌ی که‌ ئاسمانناسیک به‌ر له‌ 500 سال گوتییتی زه‌وی به‌ده‌وری رۆژدا ده‌خولیته‌وه کونتیکی ئەورووپایی پئ سه‌غله‌ت نه‌بوه به‌قه‌ده‌ر قه‌شه‌یه‌ک که‌ به‌رده‌وامبوونی حورمه‌تی خۆی له‌ خولانه‌وه‌ی رۆژ به‌ده‌وری زه‌ویدا ده‌دیت. ده‌سه‌لاتی دنیایی و سیاسی هه‌زیشی به‌و پینشه‌وتنه‌ زانسته‌یانه‌ ده‌کرد که‌ هه‌زی هه‌زیش بردن و به‌رگری پئ زیاد ده‌بوو ئیتر ئەو پینشه‌وتنه‌ له‌ مه‌یدانی بارووت و چه‌کی شه‌ر بووبایه‌ وه‌یا کشتوکال و بازرگانی و ده‌ریا‌په‌یمایی، کابرای ده‌سه‌لاتدار لئ خۆش ده‌هات، ته‌نانه‌ت سه‌فه‌ری کۆلۆمبۆس به‌ره‌و رۆژاوا، روه‌و هندوستانی رۆژه‌ه‌لات، له‌لایه‌ن ده‌سه‌لاتی دنیایی‌وه و به‌ به‌ره‌ه‌ستی لیکردنی قه‌شه‌کانی جیه‌جی کرا. شتیکی ده‌سه‌لاتی دنیایی پئ ته‌نگه‌تاو ده‌بوو بیروباوه‌ری نازادی سه‌ربه‌ کۆمه‌لایه‌تی و سیاسه‌ته‌وه بوو چونکه‌ په‌ره‌سه‌ندنێ ئەو نازادییه‌ له‌ مینشکاندا ده‌سه‌لاته‌که‌ی لئ که‌م ده‌کرده‌وه.

هر ئه م په رۆشه بۆ پاراستنی دهسه لاته که ی بوو وای لئ ده کرد که ئه دیب و شاعیر و زانا و هونه رکار به ویتته وه و بیانکات به دۆستخوا و وهک ئیستگه ی رادیۆ بۆ پرۆپاگانده سوودیان لئ ببینت. له م سه رده مه شدا ولاته کانی سه ربه ماددی جه ده لی پتر باوه ش بۆ شاعیر و ئه دیب و پرۆپاگانده چی ده که نه وه که متریش زانای کیمما و سروشت و ژیان داده کن چونکه زاناکان بابای زارقه له بالغ و قسه زان نین، زانسته که شیان به عاده ت ئه و نایابه نییه که ولاته جه ده لیه کان لئی بینه ش بن.

هر ئه م مه به سته ی پرۆپاگانده ی شه وه ها ده کات قوتابی زمان و ئه ده ب و فۆلکلۆر و شتی سه ربه مرؤف که هه موی بۆ پرۆپاگانده ده ست ده دن له و ولاته جه ده لیه یانه دا قبول بکری به و نیازهی که دوا ی به سه رچوونی قوئاغی قوتابییه تی مه دحیان به دنیا دا بلا و بکاته وه. هه رچی ولاته سه رمایه داره کانن چونکه ده زانن شۆره تی سه رمایه داری وه ها ناو زرا وه که س ناویزی مه دحی بکات پمووده ی زمانه وان و نووسه ر و شاعیر و هونه رکار نابن به لکو و باوه ش به زانای زانستی ته تبیی دا ده گرن با زاناکه ش شیوو عی بیت چونکه پاره ی پیره دیت...

ئه گه ر له م کولانه وه سه یری میژووی کورد بکه ین ده ببینن ئه دیب و شاعیری کورد به ده گمه ن نه بی مه دحی خه لقیان نه کردوه. ئه و که متاکورته مه دحی که شاعیریکی کوردیش که سیکه دیکه ی پئ هه لدابیتته وه به مه به سته ی پرۆپاگانده نه بوه سه به به که شی ده گه رینه وه بۆ نه بوونی سامانی گه ره و ده سه لاتی به رفه روان و حا کما یه تی و پاشایه تی. دیاره که ئه مانه ش نه بوون کپیری شیعر و ئه ده بی پرۆپاگانده ده ست ناکه وئ. هه ر له گه ل نه بوونی کپیری پرۆپاگانده و به هۆی هه مان سه به ی شه وه کپیری زانستی سه ربه به رژه وه ندی دنیا یی له نیوان کوردان په یدا نه بوه چونکه ئه و هه ژارییه ی که هه موو کوردی گرتۆته وه رینی نه داوه پاره دار و بازرگان و پیشه ساز و خاوه ن بانک و فابریقه هه لکه ون که ئیشیان به زانستی ته تبیی هه یه، زانسته که ش له لای خزیه وه رینی سه ر هه لدانی نه بوه له و ولاته چۆلوه ژله دا. له و باره یه کجار ده گمه نانه دا که ریکه وت ئه میریکی بابان و سۆزانی بۆ ماوه یه کی کورتیله ده سه لاتدار کردوه، ده ببینن سه ره تای سنعه تکاری و چه ک دروست کردن و ئه و پیشه سازییه ی که لکی بۆ کاروباری حوکمداری هه بیت وه ک

دونه‌لان له قه‌لشتی زه‌ویه‌وه ده‌ره‌اتوه، هر له‌گه‌ل سه‌ره‌نگریبوونی هوکمداریه‌که‌ش بازاری ئه‌و هینده‌ سنه‌ته‌ نه‌ره‌سیوه له‌ خۆوه‌ پیچراوه‌ته‌وه، هرچی مه‌لایه‌تی و شیخایه‌تییه‌ کاریان له‌گه‌ل غه‌یب و قیامت و هه‌ندی باری شه‌ری و کۆمه‌لایه‌تییه‌ که‌ هه‌میشه‌ ئاپۆره‌ی خه‌لق کاریان پینانه‌وه‌ بوه‌ بۆیه‌یه‌ خۆیندی مزگه‌وت و ته‌ریقه‌تی شیخایه‌تی بی‌ خاوه‌نی ره‌سمی له‌ناو کورده‌واریدا ژیاوه‌.

له‌ پروی ئیش پیبوون و نه‌بوونه‌وه، به‌ کوله‌مه‌رگیش بی‌ هه‌لبه‌ست و به‌سته‌ و بلویز و زورنا و ده‌هۆل و چه‌یران و لاوک گوینگر و بۆره‌ کریاریکی هر هه‌بوه‌ بای ئه‌وه‌ی لایه‌نی ته‌رده‌ماغی هه‌ژارانه‌ داخوازی ده‌کات و پاداشتیسی ده‌داتی. له‌به‌ر تیشکی ئه‌م راستییه‌ ناخۆشه‌دا که‌ بین ئه‌و نووسینانه‌ هه‌لسه‌نگینن که‌ ناوناوه‌ شانازی ده‌که‌ن به‌ نه‌بوونی شاعیر «مداح» له‌ نیوان کوردگه‌لدا بئجی و بینسه‌به‌ب که‌ یقیان به‌ نه‌بوونی شیعی مه‌دحنامیزی کوردی دیت چونکه‌ له‌وه‌دا هر هینده‌ له‌سه‌ر چه‌قن که‌ پیاویکی هه‌ژاری موغلیس که‌یفی به‌وه‌ بینت چ پاره‌ی نییه‌ ریبای حه‌رامی بی‌ بخوات: کاتیک که‌یف هاتن به‌ نه‌خواردنی ریبای ده‌بیته‌ مافیکی ژیرانه‌ که‌ سامان و پاره‌ی له‌گه‌لدا بی. هه‌روه‌هاش نه‌بوونی مه‌دح له‌گه‌ل هه‌بوونی زه‌رفی مه‌دح کردندا ده‌بیته‌ مایه‌ی شانازی ئه‌گه‌رنا هه‌موو ده‌نگ ناخۆش ده‌توانن خۆیان هه‌لکیتشن که‌ له‌ دیوه‌خانه‌ی زۆرداران گۆرانی نالین، سووالکه‌ری کۆلانا‌نیش سینگ ده‌رده‌په‌رینت و بلت کچی ملیۆنیری چه‌وسینه‌ره‌وهم ماره‌ نه‌کردوه‌.

ئیمه‌ ئه‌گه‌ر بین به‌ چاوی ماددییه‌ت که‌ باوه‌ری به‌ غه‌یب و دین و خوا و پیغه‌مبه‌ران نییه‌ سه‌یری خزمه‌تکاری و به‌رده‌ستایه‌تی لایه‌نه‌ روونه‌که‌ی هۆش بۆ لایه‌نه‌ تاریکه‌که‌ی بکه‌ین هر به‌جاری لینی ده‌تۆقین چونکه‌ ئه‌گه‌ر مرؤفیکی خواناس و دیندۆست خۆی به‌ خه‌ساره‌تمه‌ند نه‌زانی له‌و ئه‌رک و مه‌سه‌ره‌فه‌ی له‌ پیناوه‌ باوه‌ره‌که‌ی ده‌یکینشیت، مرؤفیکی ماتیریا‌لیست سه‌رله‌به‌ری ئه‌رک و پاره‌یه‌کی له‌ رپی دین به‌خه‌رج چووبیت به‌ زه‌ره‌ری پاته‌ویات و بیته‌ئویلی داده‌نیت.

به‌و پینیه‌ زه‌ره‌ری مرؤف له‌ پیناوه‌ دین که‌ به‌لای باوه‌ری ماتیریا‌لیستدا هه‌مووی فینۆ چوونه‌ به‌ولای هه‌موو حیسابیکه‌وه‌ ده‌چیت چونکه‌ له‌وه‌ته‌ی مرؤف هه‌یه‌ خه‌ریکی دین و غه‌یب و ئه‌رک و مافه‌کانیه‌تی ئیتر لینی خه‌رج ده‌کات و بۆی ده‌کۆشیت و

ده‌جەنگیت و ده‌حجیت و قوربانی بژ دەدات و بژشی دەمریت. مرؤف جارێ له مندالدانی دایکیه‌تی که فرمانی دینی به‌سه‌ردا دیت، فه‌رمانه‌که‌شی به‌مله‌وه ده‌بیته تاکوو ده‌چیته‌ قه‌بر، له‌ناو قه‌بریش په‌ها نابن تاکوو حیسابی مه‌رئه‌مووکه‌ی لی به‌سه‌ر ده‌چیت. ئه‌وساش هه‌ر چاوه‌نۆری خیز و سه‌ده‌قه‌ی دوای مردنیه‌تی که خزم و که‌سی بژی ئاودیوی قه‌بره‌که‌ی بکه‌نه‌وه.

به‌م حیسابه‌ ساده و په‌وانه‌ دین پتر له‌ ژیان و پیناویستی گوزهران و دنیا و ماده‌ مرؤف به‌ خۆیه‌وه‌ خه‌ریک ده‌کات چونکه‌ ده‌بینین دوای مردنی و ده‌ست کۆتابوونی له‌ هه‌موو شتیکی هه‌شتاش دین کاری پینی ده‌میتنی. فکری ماده‌ی ئه‌گه‌ر راستیان له‌ بیر خۆی نه‌باته‌وه‌ ناچار ده‌بی بسه‌لمیتنی ئه‌و دینه‌ی که به‌لای ماده‌یه‌ته‌وه‌ ته‌مومژی نه‌زانایی مرؤف و ساوایی گۆرانی کۆمه‌لایه‌تییه‌ پتر چه‌نگالی له‌ ماده‌ و مه‌عنا‌ی مرؤف گیر کرده‌ له‌ هه‌موو ئه‌و یاسا و ده‌ستوراوه‌ی که به‌لای ماده‌یه‌ته‌وه‌ کاکل و ناوه‌پۆک و چه‌رخ مه‌نگه‌نه‌ی بوون و به‌ره‌وپه‌شچوون و کامه‌رانییه‌، ئیجا ده‌بی، فه‌لسه‌فه‌ی ماده‌ی. ئه‌ویش بداته‌وه‌ به‌ حسابی زه‌ره‌ر و قازانجی «پرووناکییری» و «تاریکییری»ی مرؤف که‌ وا فه‌لسه‌فه‌ی ماده‌ی بژ خۆشی دوای جیگیربوونی له‌ دل و مینشک و هه‌ست و نه‌ستی مرؤفدا ده‌بیته‌وه‌ به‌ دینیکی نوێ و «زه‌کات و سه‌رفتره‌» ی تازه‌بابه‌ت له‌ مریده‌کانی وه‌رده‌گریته‌ و له‌ جیاتی قودسییه‌تی غه‌وسی گه‌یلانی نیمچه‌ خوایه‌تیش به‌ په‌ره‌ی وه‌ک ستالین ده‌به‌خشیت.

له‌ ته‌جره‌به‌ی پۆزانه‌دا دیتراوه‌، گه‌نجی خوینگه‌رم و تیژپۆی شه‌قامی ماده‌یه‌ته‌ گه‌له‌ک له‌ ته‌عه‌سوبی حاجیه‌کی که‌شیده‌به‌سه‌ر خه‌لقه‌تۆقین و زراورژین و هه‌ناسه‌به‌ر و په‌کخه‌ر بوه‌، من له‌ جۆش و خروۆشی سالی 1959 گه‌نجی ئه‌وتۆم دیتوه‌ هینده‌ به‌ ته‌وژم شالۆی بردۆته‌ سه‌ر لایه‌نیک‌ی به‌ره‌ی نیشتمانی، بی هیچ مو‌باله‌غه‌، به‌رپینی خۆی نه‌دیتوه‌: ئه‌و خه‌نجه‌ره‌ی، که‌ لیم بیست ده‌یگوت بژ قه‌سابخانه‌ی لایه‌نه‌که‌ی دیکه‌ی به‌ره‌ی نیشتمانی هه‌لکیشاوه‌، ئه‌گه‌ر باوکی خۆی به‌ری که‌وتبایه‌ نه‌یده‌گه‌زایه‌وه‌.

هه‌لبه‌ت ئه‌نجامی وه‌ها بیزه‌حم و نامرۆقانه‌ له‌ هه‌ر باوه‌ر و فه‌لسه‌فه‌یه‌که‌وه‌ بکه‌وته‌وه‌، با ناوی خۆشی بنی ئاوی که‌وسه‌ر. ته‌ره‌شقزی زه‌لکاوی گومرایی و

شه‌وکویری و هۆشکولییه که به عادهت هەر له تاریکستانی ئەفسانه‌ی وشکه باوه‌ران ده‌زیت‌هوه که ده‌کاته‌وه به‌چکه زوله نازداره‌که‌ی هۆشی سه‌لبی!! زۆر به‌داخ‌هوه هه‌موو ئەوانه‌ی دین وه‌یا فه‌لسه‌فه له پیناو مه‌به‌ستی خۆیان به‌کار ده‌هینن پشت ئەستور ده‌بن به هۆی ئەو ته‌رزه خۆینگه‌رمانه‌ی که ده‌ماری پینوه‌ندیان به هۆش و گۆش و به‌زه‌یی و ئینساف و مه‌ردایه‌تییه‌وه نامینیت، وه‌ه‌اشیان سه‌رشنی‌او ده‌که‌ن وا ده‌زانن درنده‌یی و خۆینرێژی و بگره‌ببه‌سته‌یان بۆ خزمه‌تی پاکترین و چاکترین ئامانجه. مریده ئەفیوونکیش و پیاوکۆژکانی «حسن الصباح» یش هەر وه‌هایان ده‌برایه‌ مێشک.

ره‌نگه له ئاست ئەوه‌ی گوتم که مرؤف به دینه‌وه پتر خه‌ریک بوه نه‌ک به ماده، بیراری ماده‌ی بلنی خه‌ریک‌بوونی مرؤف به گوزه‌رانه‌وه کاریکی رۆژانه و هه‌میشه‌ییه نه‌ک هی کۆکات، به‌مه‌شدا ژوورووی دین ده‌که‌ویت‌ه‌وه، ئەم ره‌خنه‌یه‌ی که من له جیاتی ماتیریا‌لیسته‌کان له خۆمی ده‌گرم ماوه‌م پێ ده‌دا پتر پرووناکیی بخرمه‌ سه‌ر ئەو هه‌له‌سته‌ی که ماده و دین تیندا پرووبه‌رووی یه‌کدی ده‌بنه‌وه، به‌لام به شێوه‌یه‌کی کورت چونکه باسه‌که له راده‌به‌ده‌ر درێژخایینه.

خه‌ریک‌بوون به گوزه‌رانه‌وه دیارده‌ی ئەزه‌لی و ئەبه‌دی جیهانی گیان و ژینه، بگره له باکتیریا و روه‌که‌وه تا ده‌گاته مرؤف. وه‌ک ده‌زانین گوزه‌ران و په‌له‌ی ژیان و پینداویسته‌کانی ماده‌ی له نێوان گیانله‌به‌ری ده‌ره‌وه‌ی جغزی مرؤف هه‌رگیز سه‌ری نه‌گه‌یاندوه به کۆمه‌لایه‌تی و مێژوو. له راستیدا، به سه‌رنج راگرتن ده‌رده‌که‌وی که گوزه‌رانی ساده و سه‌ره‌تایی له نێوان مرؤفیشدا به‌حال و به‌زه‌حمه‌ت روه‌به‌وه‌ی مێژوووی خولاندۆته‌وه.

گوزه‌ران و هه‌رچی چالاکیه‌کی مرؤف هه‌یه له شێوه‌ی عاده‌تی و رووتینی رۆژانه‌یدا نه‌یتوانیوه ببینه‌ وروژان و جۆشان و خرۆشان و تیکه‌هاویستن، هه‌ر بۆیه‌شه ده‌بینی ولاتی وه‌ها هه‌یه له ماوه‌ی هه‌زار سالدا جووله‌ی نه‌کردوه چونکه هه‌ر به‌قه‌ده‌ر هه‌نگ و چوێله‌که و رێوی په‌ندی به‌ره‌وپینشچوونی له عه‌ینی جووتیاری و قو‌پکاری و به‌قالی و سه‌پانی و کاروانچییه‌تی عاده‌تی و نه‌گۆراو وه‌رگرته‌وه. هه‌ر له سۆمه‌ره‌وه هه‌تا سه‌ده‌ی بیستم، مامله‌تی عاده‌تی رووتینی رۆژانه‌ی کاله‌ک و شووتی و هه‌نجیر فرۆشتن له شوینی خۆی جینگلی خواردوه و له خۆیه‌وه

به‌ره‌وپیش نه‌چوه خه‌لقیشی به‌ره‌وپیش نه‌بردوه، حه‌جی عاده‌تی، نویژی عاده‌تی، خانه‌سازی عاده‌تی، هه‌له‌په‌رکینی عاده‌تی... ئه‌وانیش وه‌ک به‌قالی و قه‌سابی عاده‌تی خۆیان له‌ خۆیان‌ه‌وه به‌ دریژه‌ی زه‌مانه نه‌یانتوانیوه ناوه‌رۆک، بگره‌ پوخساری کۆمه‌لایه‌تیش بگۆرن، ته‌نانه‌ت کوتانه‌وه‌ی ریگه‌ی حه‌ج بز ماوه‌ی پتر له‌ هه‌زار سال یه‌ک هه‌نگاو به‌ره‌و ئاسان کردنی هۆی گویزانه‌وه نه‌رۆبی به‌لکوو له‌ ده‌ره‌وه‌ی هه‌ریمی حه‌جه‌وه و له‌ ده‌ره‌وه‌ی جغزی ئابینه‌وه پاپۆر و گه‌رۆک و فرۆک ریگیان بز مام حاجی هه‌موار و سه‌فه‌ریان لی ئاسان کرد.

چالاکیی عاده‌تی خۆی له‌ خۆیدا نه‌ده‌گۆرئ و نه‌ده‌گۆرینئ، واته‌ یاسای «گۆرانی چهند بز چۆن» وه‌ها به‌ راشکاوی له‌ هه‌موو حالو‌باردا روو نادات. ده‌بی شتیکی له‌ عاده‌تبه‌ده‌ر په‌یدا بیت وه‌یا بقه‌ومیت و گۆران دابه‌ینتت. هه‌رچه‌نده‌ لیره‌دا ئیشمان به‌و شته‌ له‌ عاده‌تبه‌ده‌ره‌ نییه‌ که‌ گۆران په‌یدا ده‌کات دیسانه‌وه‌ پنیوست بوو به‌ پنی داخوایی بابته‌ و به‌ نیازی ده‌رخستنی ده‌وری زیده‌ کزی چالاکیی عاده‌تی له‌ گۆرانی کۆمه‌لایه‌تیدا ئه‌وه‌نده‌ ئیشاره‌ته‌ی بز بکه‌م چونکه‌ روونیوه‌وه‌ی که‌مبایه‌خیی چالاکیی عاده‌تی له‌ گۆران و به‌ره‌وپیشچووندا پتر ریگه‌ خوش ده‌کات بز ئه‌وه‌ی بتوانین «گۆزه‌ران» له‌ جیگه‌ی ره‌وای خۆیدا دابه‌ینین و به‌ زیاده‌وه‌ نرخ له‌ لیکدانه‌وه‌مان وه‌رنه‌گرئ.

بیته‌ئیسیربوونی نویژ و رۆزوو و حه‌ج و ته‌قوای عاده‌تی له‌ گۆرانی کۆمه‌لایه‌تیدا نابیته‌ دلده‌ره‌وه‌ی بابای ماتیریا‌لیست له‌ پینک گرتنی نرخ‌ی دین و دنیا له‌ نه‌زه‌ر کۆمه‌لانی مرؤف که‌ به‌ دریژایی ئه‌زه‌ل دینداریی عاده‌تیان کردوه‌ چونکه‌ هه‌رچه‌ند ئه‌و دیندارییه‌ عاده‌تییه‌ گۆرانیشی په‌یدا نه‌کردبئ دیسان به‌لای که‌مه‌وه‌ له‌ دوو نوخته‌ی زۆر گرنگه‌وه‌ بۆچوونه‌کانی ماددی پاشگه‌ز ده‌کاته‌وه‌:

نوخته‌ی یه‌که‌م ئه‌وه‌یه‌ که‌ ده‌بوو لایه‌نی ماددییه‌تی ژیان و کۆمه‌لایه‌تی له‌ بنه‌ره‌ته‌وه‌ رئ نه‌دا به‌ په‌ره‌سه‌ندنی دین و زووبه‌زوو له‌ بن قورسای و رۆشنایی راستییه‌ ماددییه‌کان دین خه‌فه‌ بیت، که‌ ده‌زانین گه‌وره‌ترین و کۆنترین دوشمنی ماددییه‌ت دینه‌که‌یه‌. چۆن ده‌شن له‌به‌ر رۆشنایی فکری ماددیدا بسه‌لمینین که‌ دینی وه‌ها بینج و بینبایه‌خ و زه‌ره‌ربه‌خش [له‌ نه‌زه‌ر ماددییه‌تدا] بتوانی بارته‌قای ماددییه‌ت و پتریش له‌و به‌رده‌وام و به‌رقه‌رار و ره‌گ داکوتاو بئ؟

نوختهى دوهم ئه‌وه‌يه كه وا دين به‌ولاي به‌رده‌وامييه‌وه، ديت و سواری به‌رژه‌وه‌ندی ماددى ده‌بيت و له خزی خه‌رج ده‌كات. حاجی لوقمه‌ی زاری خزی و منداله‌کانی ده‌گيرته‌وه و ده‌يكاته بيتاقه‌ی سه‌فه‌ری سه‌ر چاك و پيران... كوينخا گاره‌شه‌كه‌ی به‌دياری بۆ خزمه‌ت شيخ ده‌بات... ته‌لاق خواردوو وه‌ك ده‌رويشی گه‌ريده گونداو گوند له مه‌لای دوازه عيلم ده‌گه‌رئ... سالانه دوو ميلۆن به‌رخ و شه‌ك له كزی خه‌جدا به‌ ده‌وری كه‌عه‌وه سه‌ر ده‌به‌ردريت و گۆشته‌كه‌شی خه‌سار ده‌بيت...

هه‌رچه‌ند ليزه‌دا قسه‌مان له‌گه‌ل دینه به‌لام. راستيه‌كه‌ی هه‌موو ئايديۆلۆجيه‌كه‌ له‌نه‌زه‌ر مريده‌كانيدا ژوورووی مادده و گوزه‌ران ده‌بيته‌وه، له‌ گه‌لێك باردا ژوورووی گيانيش ده‌بيته‌وه. جا ئه‌گه‌ر ئه‌م جيهانه به‌پنی لينكده‌وه و برياره ساده‌کانی فكري ماددى بپيۆين ده‌بوو هه‌ميشه‌ حيسابه‌كه‌ به‌ پينچه‌وانه بيت و مرۆفیش وه‌كوو گيانله‌به‌ره‌کانی ده‌روده‌شت له «ژين و گوزه‌ران و زايه‌ند» به‌ولاوه بايه‌خ به‌ هيج شتيکی ديکه نه‌دات كه‌چی نه‌ك هه‌ر بايه‌خی زۆری به‌شتی ناماددی داوه و مادده‌ی لئ خه‌رج كردوه به‌لكوو هاتوه به‌شی هه‌ره زۆری ئه‌وه‌ی پيشی ده‌لئين «ژوورخان» له‌سه‌ر بنچينه‌ی غه‌يبی و ئاسمانی [واته: نا ماددی] هه‌لستانده‌وه و به‌گژ مادده‌يدا هيناه‌وه‌ته‌وه. ته‌نانه‌ت ئه‌و مه‌فه‌وومه‌مانه‌ی راسته‌وخۆش له‌ مادده‌وه هه‌لستانه‌وه‌ته‌وه به‌رگی ناماددی له‌به‌ر كراوه ئيجا ريزی لئ گيراوه.

تۆ سه‌یری، چۆن شه‌ری نيوان «ماده و ناماده» وه‌های له‌ خه‌لق كردوه جزړيك جووته‌وه‌ری (ازدواجية) له‌ سه‌رانسه‌ری كۆمه‌لايه‌تيدا به‌كار به‌نينت هه‌ر بۆ ئه‌وه‌ی لتي دياره نه‌دا كه‌ مادده‌ی خۆش ده‌ويت وه‌يا به «شه‌وانی» نه‌ناسريت. به‌شيكی هه‌ره گرنگی ئاكار (اخلاق)ی كۆمه‌لايه‌تی بریتيه‌ی له‌ جنيودان به‌و شتانه‌ی خه‌لق هه‌زی لئ ده‌كهن و به‌دزيه‌وه ده‌يكهن. گيانله‌به‌ری ده‌روده‌شت چونكه هيج «ژوورخان»ی ناماددی نييه‌ هه‌زه‌کانی ناشارپته‌وه. ناشزانی به‌ ته‌ئويل هه‌لاليان بكات.

كورتەى گوتەى گرنگ ليزه‌دا ئه‌وه‌يه كه مرۆف له نيوان هه‌موو گيانله‌به‌راندا ته‌نها خه‌لقده‌يه‌كه‌ كه «ژوورخان»ی پينك هيناه‌وه و به‌سه‌ر گوزه‌رانيدا راشكانده‌وه و هه‌تا بۆی كرابن هه‌ز و شه‌هوانيه‌تی خزی له‌ناو به‌رگی نه‌شميلانه‌ی نامادديدا

شاردۆته‌وه، که لیشی ئاشکرا بووبی ناوی پینوه زراوه. دیاره له و مه‌یدانه‌شدا «دین» ئه‌وپه‌ری «نامادی» ی گرنگ و ریزلیگیراوی کۆمه‌لایه‌تی بوه چونکه سه‌ری به مه‌لبه‌نده‌ی پاک و پیروزی غه‌یبه‌وه ناوه. لیزه‌شدا لزوم نابینم به‌دوا چۆنیه‌تی و چیه‌تی «ماهیه» ی دین بکه‌وم: ئایا دیارده‌ی کۆمه‌لایه‌تییه [وهک که فکری مادی و زانستی سه‌ربه ئیلحاد بۆی ده‌چیت] وه‌یا زاده‌ی «وحي» و «الهام». ته‌نها ئه‌وه‌نده ده‌لیم له نوخته نیگای به‌یهک گرتنی دین و مادییه‌ته‌وه هیزی دین و بیهیزی مادییه‌ت له‌وه‌دا ئاشکراتر ده‌بن که دیارده‌ی کۆمه‌لایه‌تی بی چونکه ئه‌وسا لایه‌نی مادییه‌ت به‌رانبه‌ر شتیک کۆل ده‌دات که ساخته و هه‌لبه‌ستراو و چاوبه‌سته‌کنی رووت و ره‌جاله.

یه‌کیک له تابه‌ته ناپه‌سه‌نده‌کانی ئه‌و لایه‌نه سه‌لبیه‌ی زات و هۆش ئه‌وه‌یه که ئه‌گر قه‌ناعه‌ت زاده‌ی ئه‌فسانه و تاریکی بوو له زۆر پوه‌وه به‌هیزتر و که‌رموگۆرتر و ده‌مارکشتتر و رووژینتر ده‌بن له قه‌ناعه‌ته‌ی که هۆشی روون به‌بیرکردنه‌وه‌ی راست و ته‌جره‌به‌ی دروست پنی ده‌گات. به‌عه‌ده‌ت مرؤفی زانا و پووناکبیر مه‌یلی لایه‌نگیری بۆ باوه‌ر و ئامانجی قه‌رارداده ناکاته رابه‌ری لیکدانه‌وه‌کانی چونکه ئه‌و ده‌یه‌وئ «راستی» بدۆزیته‌وه، دیاره که هه‌له‌په‌ش تیکه‌ل به تۆزینه‌وه بوو ئیحتیمالی به‌هه‌له‌دا چوون پتر ده‌بن، خۆ که هات و مه‌یلی لایه‌نگیری به‌سه‌ر لیکدانه‌وه‌ی تۆزه‌ره‌وه‌دا زāl بوو هه‌ر به‌جاری له ریبازی زانست و راستی ده‌ترازی، وه‌ک ده‌شزانین پیاوی زانا له هی گومرا زālتره به‌سه‌ر هۆش و لیکدانه‌وه‌ی خۆیدا و ئاسانتر له مه‌یلی بیژۆکی نه‌فس ره‌ها ده‌بن.

ئج‌ا هه‌روه‌ک به‌خوینی سارده‌وه دان به‌شیرنایی شه‌کردا ده‌هینیت هه‌روه‌هاش ده‌توانی بیه‌ره‌فانه چاوه‌نۆری ئه‌و ئه‌نجامانه بیت که لیکدانه‌وه و ئه‌زمون له جیهانی مادی و مه‌عه‌ویدا ده‌ریان ده‌خات. مرؤفی رۆشندل به‌په‌چه‌وانه‌ی مرؤفی کۆیره‌وار دلگه‌رمیی بۆ جۆر و چه‌ند و چۆنی راستیان به‌کار ناهینیت له‌په‌شه‌وه‌ش بریاری راستی شتان نادات. ئه‌مه‌ خه‌سه‌له‌تی مرؤفی زانای ته‌واوه، خۆ ئه‌گه‌ر تاراده‌یه‌کیش لایه‌نی مه‌یل و چه‌زی فیتری به‌ره‌و رووکاریکه‌وه بیات دیسان له‌چاو مرؤفی گومرادا هه‌ر به‌حه‌قه‌رست ده‌ناسری.

به‌همه‌حال مرؤفی دل‌روون سه‌د جار مرؤفی دل‌تاریک خیراتر و ئاسانتر قه‌ناعه‌تی پووچه‌ل به‌هی راست ده‌گزرئ، هه‌ر بویه‌شه‌ئو بیروپایانه‌ی که‌له‌رئی زانست و ژیربیزی و ته‌جره‌به‌وه‌په‌سه‌ند ده‌کرین زووبه‌زوو به‌هی چاکتر و راستتر ده‌گۆردرینه‌وه‌تاکوو ده‌بینین له‌ماوه‌ی سه‌د سالی‌کدا زوربه‌ی ئه‌و قه‌ناعه‌ت و نه‌زه‌ریانه‌ی له‌مه‌یدانی زانستدا به‌راست خۆ ده‌نوینن جیگه‌بۆ قه‌ناعه‌ت و بیروپای تازه‌تر چۆل ده‌که‌ن، که‌چی ئه‌و ئه‌فسانانه‌ی شه‌ریان به‌کۆلۆمبۆس ده‌فرۆشت دوا‌ی 400 سالی‌ش له‌دۆزینه‌وه‌ی ئه‌مه‌ریکا یه‌خه‌گیری ئاسمان‌گه‌ری ده‌بنه‌وه. فه‌لسه‌فه‌ی ئه‌فلاتون و مه‌نتیقی ئه‌ره‌ستوو که‌له‌سه‌رده‌می خۆی‌اندا رۆشنترین بیری پینش‌رۆ بوون یه‌ک دیرپان تیندا نه‌ماوه‌ته‌وه‌هه‌لنه‌گن‌درا‌یینه‌وه‌که‌چی دینو و درنجی سه‌رده‌می ئه‌وان و پینشوو تریش هه‌ر دینه‌وه‌خه‌ون و خه‌یالی ئه‌م سه‌رده‌مه‌هی تازه‌بابه‌تیش په‌یتا‌په‌یتا له‌زاوژی کردن‌دایه‌.

تاریکی هۆشی گومرا گه‌لینک به‌رده‌وام‌تره‌له‌رۆشنایی هۆشی بینا. جگه‌له‌وه‌ی که‌به‌رده‌وام‌بوونی رۆوناکایی به‌دریزایی نه‌زهل و نه‌به‌د ده‌بن لینی خه‌رج که‌یت و پیوه‌ی ماندوو بیت و بی خوینیت و تینی بگه‌یت و ئیمانی پین به‌ینیت و به‌ده‌رسی بلنیت‌وه‌که‌چی تاریکایی نه‌فس و هۆش له‌خۆوه‌زاوژی و زه‌نه‌ش ده‌کات و چ ئه‌رک و مه‌سه‌ره‌فی ناوینت و ئه‌گه‌ر به‌چرای زانست نه‌یره‌وینیت‌وه‌به‌به‌ریه‌وه‌هه‌یه‌هه‌موو جیهان به‌نیت‌وه‌فکری رۆوناک وه‌ک چرایه‌، هه‌ر نه‌وتی برا ده‌کوژیت‌وه‌. جگه‌له‌مانه‌، بابه‌تی زانستی ته‌تبیقی هه‌لپه‌وکلپه‌و حه‌ماسه‌ت و عاتیفه‌هه‌لناگرن. به‌نمونه‌که‌زانیمان مانگگیران کشان سینه‌ری ئه‌رزه‌به‌سه‌ر مانگدا چ هۆیه‌کی په‌له‌فره‌و فی گرتن و ته‌نه‌که‌لیدان له‌و زانینه‌ساردوسره‌وه‌یه‌خه‌گیری مرؤف نابین، به‌پینچه‌وانه‌ی ئه‌وه‌ی که‌شه‌یتان و جنۆکه‌مانگمان لئ تاریک بکه‌ن. هه‌ر به‌و پینیه‌له‌نیوان زانسته‌کانیشدا ئه‌وه‌ی به‌لگه‌ی ئه‌زمونی له‌گه‌لدا بئ که‌متر ده‌مه‌ته‌قه‌ی دلگه‌رمانه‌ی به‌ده‌وره‌وه‌هه‌لده‌ستی که‌چی زانسته‌ئینسانیه‌کان له‌چاو زانسته‌ته‌تبیقیه‌کاندا له‌وانه‌ن تارا‌ده‌یه‌ک مرؤف به‌ره‌و دلگه‌رمییه‌وه‌بیه‌ن.

بیرکردنه‌وه‌ی ماددیی ته‌قلیدی له‌به‌ر خۆلکاندنی به‌ته‌فسیری ماددی یه‌کسه‌ر و پاته‌وپاته‌وه‌ناتوانی ده‌ربوونه‌یه‌کی گشتی فکر بۆ ناو ئه‌و ژیرزه‌مینه‌تاریک و نووته‌کانه‌ی سه‌لبییه‌تی زات و هۆشی مرؤف بکاته‌وه‌چونکه‌هه‌ر له‌سه‌ره‌تای

بژچوونه کانیوه په کخستنی دهوری زات و هوشی مرؤفی به ئهستوی خزیه وه گرتوه. وهک دهشبیین هموو چالاکیه کانی ئیستا و هی رۆژگاری له مه و بهر ده داته وه به هاندر و کاریگه ره کانی دهوروبه ماددی، هرچی دهستوره کانی کز مه لایه تی و میژوش هیه هر لهو دهوروبه ره و گزرائیکی تیندا پهیدا ده بی هه لیان دینجیت بی ئه وهی لایه نی ناماددی مرؤف که هوش و زاته تیکه ل به و یاسا و دهستورانه بکات. ئنجا که به لای بیری ماددی تهقلیدیه وه مرؤف و هها به رده ست و بیده سه لاتی ماده و دهوروبه بیت و وهک ئاویته ی بیگیان تیشکی واقع بداته وه بی ئه وهی بتوانی به ئیراده و دلخواز تیشک نه داته وه ریم هیه بلیم رهنگه بابای ماددی و هها په نجه له بیروپراکانی خزی گیر بکات فرهقی نه بی له گه ل دهوریشی ته ریفهت، پتریش له خهلق چاو و مینشکی خزی له و راستیانه دابخات که رۆژانه قه ناعه ته کانی به درز ده خه نه وه چونکه که له ری ئه زهریه که وه و هها دابنیت هه لئنجانی دهستوره کانی له ماده ی بی شوبه وه تیشکی راست و دروستی داوه ته وه و دنیای بژ روون کردوته وه ری نابی خه یالی بژ دهوری سه ره خزی زات و هوش و زانین و نه زانین و هه لوهستی شه خسی و مهیل و ئاره زوی نه فس بروات که ته ئسیریکیان بی له جزی تیگه بیستن و تینه گه بیستن و ویستن و نه ویستی دهوروبه ره که. ههروهک ئاویته شکلی واقع ده داته وه بی ئه وهی تی بکات و هیا بتوانی شکله که ی نه داته وه، ههروهاش ده بی مرؤف به سازی دهوروبه ری هه لپه ری بی ئه وهی بتوانی هه ل نه په ری.

ئه مه قه ناعه تی بیاری ماددیه له باره ی بیروپرا ماددیه کانی خزیه وه که گزیا وهک گلۆپ تیشکی به تاریکاییدا بلاو ده بیته وه که چی له وانه یه نه زهریه که ی به تیشکی رهنگا ورهنگ و دهسکرد دنیای دهوروبه ری بژ رهنگ کردی نهک روون کردی و هیا له گۆشه و سووچی چاوغه له تینه وه پرشنگی هاویشتی و هیا جینگه یه کی ئاشکرا کردیت و یه کینی شار دیتته وه و هیا... و هیا... که هه مووی ئیحتیمالی به سه هوو چوون و به سه هوو بردنی مرؤف به دهسته وه دهن ئنجا له وانه یه چاوه کانی وردبین نه بی و هیا فرهقی به چاوه سه کتی تیشکه دهسکرده کان نه که ن و هیا نه زانی مه به ست له زیاد و که م کردنی تیشکه کان به سه هوو بردنی مرؤفه... ئنجا رهنگ بی مرؤف له گه ل بیعه بیی و ته واری نه زهریه که ی ویزای راستی و دروستی

تیشکه‌کانی‌ه‌ز به‌و شته‌نه‌کات که‌رپون ده‌بیته‌وه وه‌یا بر‌وای ب‌ن نه‌کات وه‌یا که‌ه‌زی ل‌ئ کرد و بر‌وای پ‌یکرد ب‌زی نه‌یه‌ته جم‌وجوول وه‌یا نه‌ویرئ ده‌ستی ب‌ز به‌ریت، له‌وانه‌یشه ب‌زی شه‌یدا بیت و به‌هم‌وو فیله‌کانی هه‌ل‌خه‌له‌تن و خ‌زیشی له‌به‌ر بمریتیت... دوور نایینم هه‌ستیش به‌فروفیله‌کانی بکات و هه‌ر به‌قوربانیشی بیت.

خولاسه‌له‌خ‌وزان‌ب‌یوونی نه‌زه‌ریه به‌ه‌زی ئیدیعای ماددی‌بوون و واقعی‌بوونی‌وه ده‌وری زاتی مرؤف بیته‌ره‌ف و ناکاری‌گه‌ر ده‌کات و ده‌یداته‌وه به‌بر‌یاری داخ‌وازیه‌کانی ماددی و ئه‌و ده‌وروبه‌ره‌ی که‌ نه‌زه‌ریه‌که‌ ده‌ل‌ئ له‌وه‌وه تیشک ده‌ده‌مه‌وه. ئنجا که‌هه‌ل‌وه‌ستی نه‌زه‌ریه له‌ئاست ده‌وره ئیجابه‌که‌ی زات و ه‌وشی مرؤف وه‌ها لووت‌ه‌لا و ئینکار‌کردو و بایه‌خنه‌ده‌ر ب‌ئ چ‌ون د‌یت ح‌یسابی ده‌وره سه‌لبییه‌که‌ی ده‌کات.

له‌به‌ر تیشکی ئه‌م ل‌ینک‌دانه‌وه‌یه‌ی له‌گه‌ل خ‌وین‌ه‌ری کورد‌دا ده‌یکه‌م ده‌توانم له‌ر‌ئی تیخ‌وین‌دنه‌وه‌ی ده‌وره‌ی سه‌ره‌خ‌وی زات و ه‌وشی مرؤفه‌وه ته‌فسیری له‌یه‌ک‌دی جوداب‌وونی هه‌ل‌وه‌ستی دوو بر‌ایان بکه‌م که‌هه‌ردوویان له‌یه‌ک ب‌یشکه‌دا گه‌وره بووبن و یه‌ک ج‌وره ژیان‌یان ر‌ابوار‌دب‌یت و یه‌ک ج‌وره ترس و ئوم‌ید کاری له‌ژیان‌یان کردب‌یت و یه‌ک تاکه ئامانج میله‌ته‌که‌یانی ب‌زاوتب‌یت. ه‌زی جوداب‌وونه‌وه‌ش‌یان بای‌ی زه‌ر‌په‌یه‌ک نه‌چ‌وو‌بیته‌وه ب‌ز جودایی سوود و زه‌ره‌ر و به‌ر‌ژه‌وه‌ند و ترس و ته‌ما. ز‌ور به‌ئاسانی یه‌کیکیان له‌ر‌ئی ده‌رسدانی به‌ره‌و چ‌ینایه‌تییه‌وه ده‌بیته‌ ک‌ۆمیون‌یست ئه‌وه‌ی دیکه‌ش‌یان به‌ب‌یستی قسه‌ی ئایینی وه‌یا له‌به‌ر مه‌شره‌بی س‌ۆفیانه به‌ره‌و مزگه‌وت ده‌ر‌وات. سییه‌میش‌یان په‌ندی قه‌ومایه‌تی ده‌چ‌یته می‌ش‌کییه‌وه و ده‌بیته وه‌ته‌ن‌په‌روه‌ر.

ئه‌م جوداوازییه و چه‌نده‌های دیکه‌ی وه‌ک ئه‌ویش. به‌غ‌یری ته‌فسیری نه‌فسی و زاتی [که‌ ده‌کاته‌وه ته‌فسیری به‌شه‌ری] شی ناکر‌یته‌وه چ‌ونکه به‌ر‌ژه‌وه‌ندی ماددی و هاند‌ه‌ری تاییه‌تی ده‌وروبه‌ر ده‌ستیان نه‌بوه ت‌یندا. خ‌ز ئه‌گه‌ر بگوت‌رئ باوه‌ر‌ه‌ینان به‌ج‌وره قه‌ناعه‌ت‌یک وه‌یا ج‌وره به‌ر‌ژه‌وه‌ند‌یک، قه‌ومی ب‌ئ و چ‌ینی ب‌ئ، له‌وانه‌ی له‌ده‌وروبه‌ری مرؤف‌دا هه‌ن هه‌ر ده‌بیته‌وه تیشک‌دانه‌وه‌ی ده‌وروبه‌ره‌که. له‌وه‌رام‌دا ده‌ل‌ئیم:

1. تیشکدانه‌وهی دینداری وه‌یا قه‌ومایه‌تی و چینایه‌تی له خ‌زوه خه‌لقه‌که ب‌ر‌بر ناکات: ده‌بن زاتی مرؤف یه‌کینک له‌وانه هه‌لب‌زیری ئنجا له ب‌راکه‌ی جودا بیه‌ته‌وه. به‌ه‌مه‌حال هه‌رگیز نه‌مگوتوه زاتی مرؤف بن مادده و بن ده‌وربه‌ر ده‌جمیت و ده‌جوولیت، چی گوتوومه ئه‌وه بوه که «زات» تاکه کاریگه‌ری ئیجابیه و ته‌فاعول له‌گه‌ل بوونه‌وه‌ردا ده‌کات یا له رینی راسته‌وه یا له رینی چه‌وته‌وه.

2. تیشکدانه‌وه‌که تیمان ناگایه‌نی ب‌وچی هه‌ریه‌کینک له‌و ب‌رایانه تیشکینکی جودای هه‌لگرته‌وه خ‌ز ده‌وربه‌ری ماددی نه‌هات هه‌ر تیشکه به‌ مل ب‌رایه‌کدا ب‌ریت، هه‌لیه‌ت دل‌خوازی شه‌خسه‌که - بیژۆک بن وه‌یا په‌سه‌ند - سه‌رپشک بوه له هه‌لگرتنه‌وه‌ی تیشکه‌که‌دا.

3. له‌لایه‌ن گرتنه‌به‌ری رینی دینه‌وه ماددییه‌ت هه‌چ قسه‌ی بن نامینی چونکه هه‌روه‌ک حیسابی ئاو ب‌و ئاگر ناچیه‌ته‌وه هه‌روه‌هاش مه‌عنه‌وییات ناچیه‌ته ده‌سته ته‌رازووی ماددییه‌ته‌وه له‌و ب‌وه‌وه که فکری ماددی پشت ئه‌ستوره به‌ پووچاندنه‌وه‌ی نرخ‌ی مه‌عنه‌وییان ئنجا چ‌زن ده‌شی هیزی مه‌عنه‌وییات ب‌دریه‌ته‌وه به‌ مادده؟ که‌س ق‌زنته‌راتی گرتوه هه‌زه‌که‌ی ب‌و ب‌دریه‌ته‌وه؟

وه‌ک ده‌بینیت ته‌فسیری ماددی که ده‌وری «زات» له‌ ب‌یر خ‌زی ده‌باته‌وه له‌ هه‌چ ب‌وویه‌که‌وه ئه‌و س‌ن هه‌له‌سته جودایه له‌ س‌ن ب‌راوه ب‌وون ناکاته‌وه چونکه ئه‌و باوه‌ره‌ی که زه‌نه‌ی ه‌وش و زاته و له‌ هه‌ناوی مرؤفدا ده‌رسکینت نه‌ک له‌ فابریقه و کینگه و ره‌ز و باغدا وه‌ها له‌ مرؤف ده‌کات مل ب‌داته رینیازی ئه‌و به‌رژه‌وه‌نده ماددی وه‌یا مه‌عنه‌وییه‌ی که جینی قه‌ناعه‌تی باوه‌ره‌که‌یه‌تی هه‌ر ب‌زیه‌شه مومکینه مرؤف له‌ خه‌نده‌قینکه‌وه ب‌و ئه‌وه‌ی دیکه ب‌په‌رته‌وه و له‌ ماوه‌ی عومریدا چه‌ندین جار خه‌نده‌ق گ‌ز‌رکی بکات [که ده‌کاته‌وه عه‌قیده گ‌ز‌رکی] ب‌ی ئه‌وه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی ماددی له‌وه‌دا ده‌خ‌لینکی هه‌بیت وه‌یا ترس و هه‌ره‌شه ر‌ئ خ‌ۆشکه‌ره‌وه بووینت. پیاوم ده‌وی ب‌ویزی له‌گه‌ل 10 گه‌نجی سانه‌وی و جامیعه‌دا به‌ شیرنایی مادده و پاره مامله‌تی دل و ده‌روونیان بکات.

سه‌ره‌رای ئه‌مانه‌ی گوتران ده‌شن له‌پێی ته‌فسیری هۆشه‌کی - نه‌فسیه‌وه‌ تینگه‌ین بزچی بابای دیندار وه‌یا قه‌ومی وه‌یا چینپه‌روه‌ر گه‌لیک به‌ولای پینداویستی باوه‌ره‌که‌ی خوینگه‌رم و دل‌ره‌ق و سه‌ره‌قه‌یش بی تا هه‌ندئ جار بگاته‌ پله‌ی خوین‌په‌ریش. هه‌ر یه‌کیک له‌مانه‌ دوا‌ی ئه‌وه‌ی باوه‌ره‌که‌ ده‌نیشیته‌ دل‌یه‌وه‌، به‌ هۆی کاویژ کردنه‌وه‌ی به‌رده‌وامی راگه‌یاندن و دروشمه‌کانی ئه‌و باوه‌ره‌ و پتر ئزگربوونی پینیه‌وه‌ و که‌له‌که‌کردنی خۆشویستی ئه‌و و رق هه‌لگرتن له‌و باوه‌ره‌انه‌ی سه‌ری بۆ دانانه‌وینن، ویزای هاندان و تانوت و دل‌دانه‌وه‌ی رابه‌ره‌کانی که‌ هه‌مووی هه‌ر زات و نه‌فس و هۆشی ده‌وروژینن، ورده‌ ورده‌ ده‌روونه‌ نه‌گه‌بیشته‌وه‌ نه‌مه‌بیه‌که‌ی ده‌که‌ویته‌ به‌ر تاوی ئه‌و تاریکیه‌ی که‌ له‌و ته‌رزه‌ حاله‌ته‌دا له‌ باوه‌ره‌که‌یه‌وه‌ هه‌له‌ده‌ستیتته‌وه‌، ئیتر تیز‌په‌رزی زاته‌ بیناکه‌ فوودراوه‌ کویزبه‌که‌ی وه‌های ده‌ره‌تینی که‌ هه‌چ خزمایه‌تی به‌ ئه‌سه‌له‌ باوه‌ره‌که‌یه‌وه‌ نه‌میتنی.

له‌وانه‌یه‌ بابایه‌کی مرؤف‌دۆست Philanthropist هه‌ر له‌ پێی کوتانه‌وه‌ی به‌رده‌وامی گوته‌ و په‌نده‌کانی ئه‌و باوه‌ره‌وه‌ بگاته‌ حاله‌تیکه‌ نه‌فسی وه‌ها که‌ فه‌توای له‌ناوبردنی هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ بدات که‌ سه‌ر بۆ باوه‌ره‌ مرؤف‌دۆسته‌که‌ی فروو ناهینن. به‌لای بیهینی منه‌وه‌ هه‌نده‌ی تیشکی نیوه‌رۆ ئاشکرایه‌ که‌ ئه‌گه‌ر ئه‌وانه‌ی سه‌دان ملیزن خه‌لق به‌دوا باوه‌ره‌کانیان که‌وتوون رۆحیان بیه‌ته‌وه‌ به‌ر و بیه‌ته‌وه‌ ناو مریده‌کانیان و ده‌قی نه‌زه‌ریه‌ی هه‌وه‌ل جاریان پێ راگه‌یه‌ننه‌وه‌، ئه‌و مریدانه‌ هه‌ر به‌ حوکمی باوه‌ره‌ زۆر گۆراوه‌کانیان ئیعدامیان ده‌که‌ن، هه‌زار جارانی‌ش بلین کورپه‌ ئیمه‌ خاوه‌نی باوه‌ره‌که‌ و دینه‌که‌تانین که‌ ئیمه‌ی تیندا ده‌په‌رستن که‌س گوینان ناداتی و ده‌لین ئه‌مانه‌ یا ده‌جالن یا پیاوی ئیستیعمارن یا شیتن.

به‌ خه‌یال عیسا پیغه‌مبه‌ر دلسۆزی ئاشتیخوازی مرؤف‌دۆستی شه‌ره‌نه‌ویستی فریشته‌ناکاری هه‌یمن راگویزه‌ بۆ سه‌ده‌ی چه‌ه‌ده‌م و روه‌به‌رووی دادگای Inquisition ی که‌نیشته‌ی خزی بکه‌ که‌ هه‌ر به‌ ناوی پاراستنی ره‌وشت و یاسا و ئایینی عیسا پیغه‌مبه‌ره‌وه‌ چاوی بینگونا‌هانیان هه‌له‌ده‌که‌ند: ئاخۆ سه‌رۆکی دادگای که‌نیشته‌ی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ که‌ وه‌کیلی عیسا بوو چی له‌ عیسا بکرایه‌؟ بینگومان هه‌ر تاکه‌ گوته‌یه‌کی عیسا که‌ له‌به‌ر ده‌می دادگادا شه‌فاعه‌تی بۆ بیتاوانیک بکرایه‌ ده‌بوه‌ به‌لگه‌ی تاوان و گونا‌ه و کفر و زه‌ه‌ندیقایه‌تی که‌ ده‌ جاران به‌شی ئیعدام کردنی

شه‌فاعة‌تکاره‌که‌ی بگردایه. به‌خه‌یال، دیسانه‌وه، مارکس له‌هه‌رای نیوان پروسیا و چین به‌ده‌نگ بهینه: بیگومان مارکس ناتوانی بینه‌ره‌ف بوه‌ستی چونکه له‌سه‌ره‌تاوه فه‌لسه‌فه‌که‌ی بریتی بوه له‌یه‌خه‌گرتنی ئه‌و واقیعه‌ی پینی رازی نه‌بوه، ئنجا یا ده‌بئی لایه‌نیک بگریت و لایه‌نه‌که‌ی تر ببیته‌ناحه‌زی، یاخود دژی هه‌ردوو لایه‌ن بوه‌ستی که ئیتر به‌هه‌ردوو لایان یه‌ک ده‌نگ و یه‌ک ئاهه‌نگ له «مارکسایه‌تی»ی ده‌یه‌خن هه‌ر نه‌بئی به‌به‌هانه‌ی ئه‌وه‌ی که مارکس کورپی سه‌ده‌ی نۆزده‌م بوه و به‌کیشانه‌ی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ کۆنه‌په‌رست ده‌رده‌چی.

ئه‌م ته‌رزه‌ پشته‌پییوونه له‌بیروباوه‌ری په‌سه‌ن تا ئه‌وه‌ی به‌ناوی «تطور» بیروباوه‌ریکی پینچه‌وانه‌ی خزی لی به‌وه‌له‌ده‌هیتتی هه‌رگیز «تطور» و فراژییون و به‌ره‌وپینشچوون و «تکامل» نییه‌ به‌لکوو پوانه‌وه و به‌سه‌رچوون و ئیفلایسی باوه‌ره‌که راده‌گه‌یه‌نی هه‌رچه‌ند ناوی خوشکه‌له‌شی لی بندریت. به‌نموونه‌ ده‌لیم هه‌موو ئه‌و ته‌ئویلانه‌ی به‌ناوی نۆی کردنه‌وه‌ی دین بنگه‌کانی دین هه‌لده‌وه‌شیتن و مۆدیلی تازه‌بابه‌تیان له‌جینگه‌ موتربه‌ ده‌که‌ن، له‌حه‌قیقه‌تدا ریسوا کردنی دینه‌ نه‌ک نۆی کردنه‌وه و ده‌وله‌مه‌ند کردنی، وه‌ک ئه‌وه‌ی مه‌لایه‌ک به‌نیازی ئاسان کردنی سه‌لماندنی دین بیت و ته‌ئویلی ئه‌و ئایه‌تانه‌ بکات که مۆژده‌ی داهاستی قیامت ده‌دن. له‌راستیدا مه‌لاکه‌ کۆله‌که‌ی دینه‌که‌ ده‌رمینیت چونکه ئه‌گه‌ر قیامت نه‌بئی دینه‌که له‌بهره‌تدا لزومی نامیتتی.

ته‌ئویلی ئه‌وتۆبئی چ له‌دین بیت و چ له‌فه‌لسه‌فه و کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری بیت ده‌کاته‌وه به‌درزخسته‌وه و ئیفلایس پیکردن نه‌ک «تطور». نیرینه‌ که ورده‌ ورده‌ نیشانه‌کانی نیرایه‌تی لی دیار ده‌دن تا ده‌گاته‌ پله‌ی گه‌نجایه‌تی و پیاوه‌تی به‌راستی تطوری کردوه به‌لام که له‌عومری دوازده‌ سالی‌دا بوو به‌کچ (وه‌ک که ناوناوه‌ روو ده‌دات) کاره‌که له‌تطور ده‌رده‌چیت و ده‌بیته‌ جزره‌ک له‌جزره‌کانی «استحالة Transmogrification».

به‌شی هه‌ره‌ زۆری ئه‌و ته‌رزه‌ ئیفلایسه‌یه که به‌سه‌ر بیروباوه‌راندان دیت به‌چاوبه‌سته‌کئی فیلبازانه و ترسنۆکانه‌ی قسه‌لووسان ناوی «تطور»ی لی ده‌ندری و ده‌کریته‌ به‌لگه‌ی هیز و پیز و قابیلیه‌تی ژیا‌نی بیروباوه‌ره‌کان. ئه‌مه‌ش چ په‌یوه‌ندی به‌ماددیه‌ت و مه‌وزووعیه‌ته‌وه‌ نییه، به‌پینچه‌وانه، کاری زاتی به‌د و ناپاسه‌ندی

ئەو رابەرانه‌یه‌ که راستی له خەلق دەشارنەو‌ه به‌لام به‌ه‌زی نەزانی و که‌مب‌رشتی و کولی زات و ه‌وشی زوربه‌ی خەلق مومکین دەبن رابەرە درۆزنەکان تەئویلی نادرۆست بۆ پاراستنی ئاب‌رووی باوهره‌ ئیفلاسکردو‌ه‌کانیان به‌ئینتەو‌ه. ئاپۆره‌ی خەلق بێ مامۆستا ئاماده‌یه‌ تەفسیری جنۆکاوی له‌ دیارده‌ سروشتیه‌کان بداته‌و‌ه. چ جایی ئەو‌ه‌ی له‌ مه‌آبه‌ندی کۆمه‌لايه‌تی مامۆستای جادووگه‌ری لێ راست بیه‌تو‌ه.

ئەم تەقله‌لیدانه‌ی بیروباوهر له‌بەر تیشکی لیکدانه‌و‌ه‌ی ماددی تەقلیدی که‌ بایه‌خ به‌ ده‌وری سه‌ربه‌خۆی زات و ه‌وش نادات تەفسیر نا‌کری. مارکسایه‌تی که‌ تەمای بێ بیه‌تە ه‌زی یه‌ک گرتنی بزووتنه‌و‌ه‌ هه‌موو ئەوانه‌ی یه‌کیان نه‌گرتو‌ه. دواتر خۆی له‌ باریکدا ببینتەو‌ه که‌ مارکسیه‌کان یه‌کدی نه‌گرن، به‌لکوو به‌شه‌ریش بێن. چۆن هەر له‌ ڕێی تەفسیری مارکسیه‌و‌ه‌ ئەم تەقله‌لیدانه‌ به‌ ئاکامیکی ماددی و پینش‌پۆ و چاوهر‌وانکراوی مارکسایه‌تی قبول ده‌کری؟ ئە‌گەر به‌سه‌لمینم، به‌ پنی نەزهریه‌ی مارکس پنیسته‌ مارکسیه‌کان بینه‌ دوژمنی یه‌کدی تا ئەو‌ه‌ی له‌بەر نا‌کۆکی ناوخۆی دۆستایه‌تی ئیمپیریا‌لیزم بکه‌ن، وه‌یا مه‌سیحیه‌کان به‌ فرموده‌ی ئەو مه‌سیحه‌ی ده‌یگوت «پرومه‌تی راسته‌ت وه‌رگیزه‌ بۆ ئەو که‌سه‌ی له‌ پرومه‌تی چه‌پتی داوه‌» خەلقى بیتاوان ده‌سووتینن، بۆچی نه‌سه‌لمینم سه‌رمایه‌دار له‌بەر خاتری کریکار خۆی ده‌وله‌مەند ده‌کات، ئیستعماریش به‌ نیازی خزمه‌تی میلیه‌ته‌ ژێرده‌سته‌کان داها‌تیان بۆ خۆی ده‌باته‌و‌ه. ده‌رده‌به‌گیش بۆ به‌خته‌و‌ه‌ری فلاح سوورانه‌ ده‌ستینن؟ من ئە‌گەر له‌بەر تیشکی نەزهری‌اندا سپی به‌ زه‌رد ببینم و ده‌نگ نه‌که‌م نابێ له‌و دزه‌ش به‌ده‌نگ بێم که‌ پاریزم بۆ دینن... نابێ له‌و دۆسته‌شم مه‌منون بم گیان‌بازیم بۆ ده‌کا... نابێ به‌سه‌رکه‌وتن دلخۆش و به‌ تیشکانیش دلته‌نگ بم.

هەرگیزاو هەرگیز تەقله‌لیدانی بیروباوهران له‌ ڕێی شی کردنه‌و‌ه‌ی ماددییه‌و‌ه تەفسیر نا‌کری تا عامیلی هه‌ره‌ کاریگه‌ری ه‌وش و زات و مه‌عنه‌ویاتی لێ به‌کار ده‌هینن. ئەو فه‌لسه‌فه‌یه‌ی که‌ لای وه‌هایه‌ خۆی تیشکی مادده‌یه‌ ناتوانن تیم بکه‌یه‌نن چۆن ئەم تیشکه‌ دوا‌ی ده‌یان سال له‌ دل و ده‌روون و میتشکی باوهر‌پیکردو‌ه‌کانیدا به‌ره‌واژ ده‌بیه‌تو‌ه‌ هەر واشده‌زانن بیروباوهره‌که‌ی پینش ده‌یان ساله‌ و به‌ره‌وپینش چوه‌، زۆر جار‌ان دان به‌وه‌شدا ناهینن که‌ «تطور»ی کردو‌ه و ده‌لێن هه‌مان تیشکی

هوهل جاره به لام وهک که مريشک جووجه له هه لدیني ټویش راستی تازهی هه ليناوه، وهیا ناشکرای کردوه. که چی له حه قیقه تدا ناواقیعت و که موکوړوبی نه زهریه که هه له ی لئ به دیار که وتوه و هه له که راست کراوه ته وه وهیا به هه له یه کی دیکه گزدر اوته وه.

به نمونهی روون کردنه وه ده لیم ټو قه شانیه له سهر دانهینان به سوورانه وهی زهوی خه لقیان ده سووتاند ناتوانن بلین هر خومان و بیروباوهره کزنه که مان به یه که وه «تطور» مان کردوه که ټیستا دان به ټاسمانگه ری و سوورانه وهی زهوی و هه مو ټو و راستیانه دا ده هینین که خه لقمان پیوه ده کوشتن، خو ټه گه ټه مه یان لئ بسه لمینین ده بی کزپه رنیکوس و گالیلز و زانا کوژراوه کان تاوانبار بکه یین به گوناھی ټینکار کردنی سوورانه وهی زهوی. لیزه دا قه شه و باوه ره کزنه که ی تطوری نه کردوه، زانینه که ی کزپه رنیکوس و دوورینه که ی گالیلز و باوه ره ی زانا کوژراوه کان تطوریان کردوه بؤ قوناعی ټاسمانگه ری و زانسته سهر سوورینه که ی فهله کناسی نوئ. قه شه کان هر ټه وهنده یان لئ ده سه لمیندرئ بلین لیمان ببورن له و تاوانه و هه له یه ی که تاریکینی له کزندا پنی کردوین مه رجیسه هیچی دیکه ی وه هاما لئ روو نه دات.

که واته هه لوهستی قه شه کان هرگیز نابریته وه بؤ ریبازی تطور، به لام ده توانین بلین له وه به بیشتر فهله کیاتی یونانیه کان بوو تطوری کرد به ره و دوزینه وهی فهله کناسی و بزوتنه وهی ټه رز و ټه ستیزه گه رڼکه کان... و هتد... هه رچند له و سرده مه دا زانسته که وای داده نا که ټاسمان به ده وری زه ویدا ده خولیتته وه چونکه ټه وسا هیچ ریگه یه کی دیکه ی زانستیانه نه بوو ته فسیری هه لاتن و ټاوابوونی رڼ و مانگ و ټه ستیزه کان بکات، ته نانه ت ټو فهله کیاته به پنی سرده می خوی هینده پینشکه وتوو بوو ده یزانی مانگگیران و رڼگیران چین... مانگ تاریکه... چه ندین په نامه کی سهریه ټاسمان و ریازیاتی هه لیتنا بوو.

ټم ته رزه فهله کناسییه ی ویستوویه تی له گه ل سروشت جووت بروات به به ریه وه هه یه پنیه پی به ره وپیش بچی و بره سی به لام که گوته شینخی فلانه شوین حه فت سالان جله وی رڼزی راکینشاوه لیت چاوه پروان ناکری له ری ټو و باوه ره وه هه تا هه تایی بگه یته تاکه یه ک راستی فهله کناسی: ده بی له پیشه وه باوه ره که ت بکوژیت

ئىجا بەرەو پۆشنایى ئاسمان و مانگ و رۆژ برۆیت، ئىجا كە فىرى زانستى فەلەك بوويت ناشى بلىنى لە هيمەتى باوەرە پووجەلەكەى جارائىم گەيشتم بەم زانستەى ئىستاكەم.

نمونه‌یه‌كى دىكەى وەك ئەم بابەتە ئەوەیە كە ماددیەكان لە پىنى شى كردنەوہى ئابورویەوہ زانستى ساىكۆلۆجىيان بە فرۆفیللى بۆرجوازىەتى دادەنا لەو پوہوہ كە بەلای باوەرپى ماددى كۆنەوہ نابى نەفس كە شتىكى ئابوروى و ناماددىە بىتتە هاندەر و بزوىنى مرؤف بەو جۆرە سەربەخۆیەى كە ساىكۆلۆجى لىنى دەدویت، لەبەر ئەمە خویندنى ماددەى ساىكۆلۆجى لە زانكۆكانیان قەدەغە كرابوو. دواتر كە زانستەكە وەها پەرەى ستاند نەشى پشت گوئى بخرئى ماددەى ساىكۆلۆجى خرايە بەرنامەى خویندن بە نىازى پووجاندنەوہى وەك مەلایەكى مسلمان باوەرپى دەهرى و زندىقان بە دەرس بلىتەوہ بۆ رەد لى دانەوہ و بە هەلە دەرچواندنى. بەلام ساىكۆلۆجى هەر هات و خۆى بەسەر بىرى پووناكدا سەپاند و گەيشتە پایەى زانستى تەتبیقى ئیتر مەودا لەبەر بىرکەرەوہى ماددىا وەها تەنگ بۆوہ كە چى دىكە نەتوانئى لە پەنا وشكە باوەرەكەى خۆیەوہ ئىنكارى راستبوونى بكات وەیا بویرئى توهمەى بۆرجوازىەتى وەپال بەدات، بەلام دىسان بەتەواوى كۆلى نەداو بە منگەمنگ و قسەجوینەوہ و زمان گرتن و وشەسازى باى دایەوہ و لە زانستە میژووكردەكەوہ تىنى كرد و گوئى «ساىكۆلۆجى ماركس زانستى تەواوہ نەك هى بۆرجوازىەتى...!!!» ئیتر بەلای خۆیەوہ زانستەكەى بۆ بەرەى ماركسىست دزیەوہ، ئەوہى راستیش بى لە بازارى ماملەتى سیاسیدا دزینەوہكە كاریكى سەرکەوتوو بوو چونكە ماركسىستەكان بە گشتى لىیان خۆش هات.

كەسم نەدیت و نەبىست لەو ماركسىستانە بەگژ فاكوفىكەكەدا بىتتەوہ و ساخته‌كارىكە رەفز بكات. بەلام لە دەستە تەرازووى ئىنساف و مەنتىق و شەرم و شكۆدا ئەم تەرزە تەقلەلیدانە جۆرە بەرەو و امبوونىكە لەسەر گوناھە هەرە زوہكەى ئىنكار كردنى ساىكۆلۆجى، رى خۆشكەرەوہیشە بۆ ساخته‌كارى پىویست لەهەر جۆرە پىشكەوتنىكى زانست بى كە لەگەل دەقى نەزەریەى ماددىا نەگونجى، سەرشىواندنى هەموو ئەو كەسانەیشە كە ماتىریالیزمیان لى بۆتە دین.

به هممه حال پښ دزلیکه و پاشه کشته یی ته وتزیی به هیچ کلزجیک هه لنگرئ پښی بگوتری «تطور» چونکه نه گهر نه م هه لگه رانه وه و بادانه وه یه «تطور» بی نه دی بیرو وونا که کانی که له سه ره تایی پشکو تنی زانستی سایکلزجی وه که م هردی دلسوز و نازا پشگیر بیان لی ده کرد و لیان خه رج ده کرد و خویانین تیندا فه راموش ده کرد و توه می نار ه وایان قبول ده کرد چیان بز ده مینیتته وه له ناو و حورمعت و خوشی پنیان ره و ا بدیتری؟ که دوژمنی زانسته که بوو به میراتگری نه دی داهینه ره که یی چ لی بکه یین؟ ثایا ده شی سهر له نوی بیینه وه دؤستی مه عاوییه و یه زید دژی عه لی و حوسین؟

هه لبت ده زانم قسه یی من به شی هه زاریه کی ته وهش ناکات که خاوه نی سایکلزجی مارکسی دان به راستی مه سه له که دا بهینن و خویان به خه تبار له قه له م بدن [قسه یی من ناشگاته بهر گوئی نه و ته رزه که سانه تاکوو به شی هیچ بکات یا نه کات]. ده زانم قسه کانم بایی هه زاریه کی ته وهش ناکه ن که یه که زه پر ه گوپین له و مهیدانه دا پهیدا بکات که چه ندین پښ داگرتی خه له ت و په له ت تیندا ده نگلیر و به رده و ا مه ... ده زانم بایی دلسوزیه کی که له قسه کانم دایه رقی نه و که سانه ش به سه ر خؤمدا هه لده ریژم که سوارچاکیان له ته راتینه و مه قه سه یی مهیدانی هه لبه ستنه وه یی فه لسه فیدا شؤره تی به ستوه له و روه وه که نه گهر نه م گومان تیخستنه یی من ده یکم سه ربگری پایه یی هه لبه ستنه وه و پینه چییه تیان داده له نگی نه گهر نه لیم نیفلاس ده کا. نه مانه و گه لیک شتی دیکه ش ده زانم له وانه یی به عاده ت دیته ناو حیسانی سوود و زه ره ره وه، له گه ل نه مه شدا به قه ده ر هه سانه وه یی سوارچاکان له پینه چییه تی فه لسه فیدا منیش هه ستنی هه سانه وه ده کم که دیم باری راستی نه و ته رزه هه لکه وت و هه لوه ستانه له مهیدانی فکر و فه لسه قه ده رده برم نجا له گوشه یه کی «توق» یی زیده کزیشه وه زه ره ئومیدیکی ده نگدانه وه یی نه م راستیانه له دل و میشکی که متاکورتیکی گه نجی کوردا، له پیشه وه، پاداشتیکی مه عنوه یی خؤ ماندوو کرده که مم پښ ددها که ئیتر خاموش بوونم به زه ره ر ده گه ری.

لیزه دا ده بی ته وهش بلیم که دانهینانی هه له کردوان به هه له یی لیره به پیشه وه نابیته چاکه و پیاوه تی نه گهر سوور بن له سه ر هه له یی نیستا و دواړو ژیان. من چیم له وه داوه ده رویشیک به خیری خوی دان به ساخته گه ری شیخیکی سه د سال

له موبه ردا بهینې نه گهر لني داوا کردم چاو له ساختهی رابهري ئیستا که ی بېژشم؟ که ی دادی من دها ریم پښ بدری رهنه له هه له ی کون بگرم نه گهر رینی رهنه گرتنم له هه له ی ئیستا که لئ بگیری؟ زور جارن پیاوی فیلباز دان به هه له ی کونیدا دهیننی فرمیسکانیش هه لده رویتنی هر به نیازی نه وه ی فیلی نویت لئ بکات. نه ختیک وردبوونه وه ی دهریده خات که دانهیتانی ناوانوه به و نادروستییانه ی سه رپوش قبول ناکن هیچ بایه خیکی نییه له مهیدانی فکر و فلسفه و ئابووری و رامیاری و بیروباوه ردا چونکه مرؤفایه تی پنیوستی به شه قامه رینی نه وتو هیه له رهنه گرتندا قورت و کوسپ و هه ره شه ی تندا نه بی. چ فایده، دوا ی په نجا شه ست سال له داکوتانی ره کی سایکولوجی ئنجا ئینکار کرده که له کویزه رینیانه وه به ته قیه و ترس و له رز به ره و کانیاوی زانسته که مه وه بیات و نه شیه لئ به دلی خوم لنی بخومه وه؟ ئنجا که زانستی بیته ره فی وه ک سایکولوجی حالی نه مه بی به ده ست رپوشنیر و رابه ری! کزتایی سه ده ی بیستم ده بی میژوولوجی و کومه لایه تیلوجی و رامیاریلوجی و ئابووریلوجی و بروالوجی که هه موویان بابته تی پر هه ست و خوست و سه رقالی و ده مه قالین چ نازادیه کیان پښ ره وا بدیتری؟

لیره دا نمونه یه کی زیندووی نه م ترزه دان پیدا هیتانه به چه رخ و دؤلابه ت ده خمه بهر چاو تا کوو به هوی زیندوه تی نمونه که وه باشتر بتوانین په نجه له بابته تی لیکدانه وه که مان گیر بکه یښ:

له ژماره 2555 ی گؤفاری «روز الیوسف» ی سیی مایسی 1977 گوتاریکی نووسه ری زیره کی به ره ی چه پی میسر «صلاح حافظ» له ژیر ناو نیشانی «التفکیر بأثر رجعی» بلاو کرایه وه. راستییه که ی سه رله به ری گوتاره که ژیرانه و تیکه بیشتوانه یه به و پیوانه یه ی که نووسه ری خستوته سه ر نووسین به لام هه موو نووسینه که شی جینی لئ پینچانه وه و به سه رگرته وه و لئ به دهنک هاتنه هه رچه ند نه وه ی لیره دا کارمان پیته تی چه ند دیزیکي سه ره تایی گوتاره که یه و به س. دوا ی هه ندی گوته و رسته ی وه ک دهر بوونه بؤ ناو بابته تی گوتاره که، نووسه ر ده لی:

«انتهی عصر الشیوعیه الدولیه واصبح الصراع سافرا فیما بین برلین وموسکو و بین بلغراد وبکین ومابین صوفیا وبلغراد. ولكن حکماءنا مازالوا مصممین

على إن الماركسية ضد الاستقلال ويخوضون معاركهم ضدها تحت راية "الولاء للوطن".

دیاره مه‌به‌سی نووسەر له پووچاندنه‌وه‌ی هیزش بۆ سەر ئینته‌رناشنال هم گالته کردنه به هیزشبه‌ره‌کان به‌وه‌دا گۆیا له‌و هیزشه‌دا مه‌سه‌له‌که‌ی «خه‌نجه‌ر له‌ کا» ده‌کوته‌وه‌، هم پشتگیری کردنه له‌ به‌ره‌ی مارکسیستی میسر به‌وه‌دا که به‌سه‌رچوونی ئینته‌رناشنال له‌ خۆوه‌ گومانی پنه‌وه‌ندی مارکسیستی ولاتیکی وه‌ک میسر به‌ شیووعیه‌تی جیهانییه‌وه‌ ده‌په‌ویننیه‌وه‌، له‌مه‌شدا چ گله‌یی نایه‌ته‌وه‌ سەر نووسەر چونکه که ئیمه‌ لئی به‌سه‌لمینین تاکیکی ئه‌و به‌ره‌یه‌ بیت باشت‌ر لئی ده‌سه‌لمینین پشتگیری لئی بکات. به‌لام گله‌یی لئی نه‌کردنی نایته‌ مانع له‌ ده‌رخستنی ئه‌و چاوبه‌سته‌کینه‌ زیره‌کانه‌ی که له‌ قسه‌ و راویژه‌که‌یدا هه‌یه‌، وه‌ک بزیش‌ت روون ده‌بیته‌وه‌ چی له‌ باره‌ی ئه‌و قسانه‌یه‌وه‌ ده‌ینوو‌سم پنه‌وه‌ندی به‌ لیکدانه‌وه‌کانمه‌وه‌ هه‌یه‌. دوا‌ی ئه‌مه‌ش ده‌بن بلیم من له‌ دووره‌ولاته‌وه‌ چ ده‌خلیکم نییه‌ به‌سه‌ر ئه‌و هه‌رایه‌ی که له‌ نیوان به‌ره‌ی چه‌پ و راستی میسر‌دا هه‌لگیرساوه‌ ته‌نها تیبینییه‌کم هه‌بن له‌ باره‌یه‌وه‌ ئه‌وه‌یه‌ که چه‌پی میسر له‌گه‌ل بیده‌سه‌لاتی خۆیدا هه‌تا بلی پیتۆلت‌ره له‌ به‌ره‌ی راست، ئه‌و که‌سه‌ی «روزالیوسف» ی سه‌رده‌می سه‌رنوو‌سه‌رایه‌تی «عبدالرحمن الشرقاوی» ی به‌ره‌ی چه‌پ له‌گه‌ل «روزالیوسف» ی سه‌رده‌می «مرسی الشافعی» به‌ره‌ی راست پینک بگری ده‌زانی فه‌رقی نیوانیان له‌ چ راده‌یه‌کدایه‌. با بیینه‌ سه‌ر قسه‌کانی مامۆستا صلاح حافظ:

من و تۆش ده‌زانی‌ن بزوتنه‌وه‌ی شیووعیه‌ی جیهانی که‌رتکه‌رت و بربر بوو تا ئه‌وه‌ی دژستایه‌تی له‌گه‌ل ناشیووعیانداندا ده‌گۆرپه‌ته‌وه‌ به‌ هی نیوان شیووعیانی به‌لام ئه‌م پووچانه‌وه‌ و نه‌هاتنه‌دی به‌لینه‌کانی شیووعیه‌تی جیهانی له‌وه‌دا که ده‌یکوت به‌رژه‌وه‌ندی چینی چه‌وسینراوه‌ له‌ هه‌موو جیهانداندا ده‌بیته‌ یه‌ک گرتنیک‌ی ئه‌به‌دی چینی هه‌ژار و ده‌شبیته‌ هۆی له‌ناوچوونی چه‌وسینه‌ره‌وه‌، ئا ئه‌م پووچانه‌وه‌یه‌ هه‌زارویه‌ک پرسیار هه‌لده‌ستینن به‌ ده‌وری سه‌رجومه‌ی ئه‌و فه‌لسه‌فه‌یه‌ی که شیووعیه‌تی جیهانی لئی هه‌لقولیوه‌. هه‌رچه‌نده‌ من لیره‌دا ماوه‌م نییه‌ له‌ به‌ر تیشکی ئه‌م راستیه‌دا به‌ ده‌رنه‌چوونی به‌لینیک‌ی زۆر گه‌وره‌ی مارکسیزم هه‌موو ئه‌و

ده‌فته‌رانه بخوینمه‌وه که له جیهانی کۆمیونیستدا به پووچانه‌وه‌ی ئینته‌رناشنال ره‌ش بوونه‌وه، دیسانه‌وه رینم هه‌یه له‌به‌ر رۆشنایی ئه‌و بیروباوه‌ره‌ی له‌م نووسینه‌دا ده‌وری هه‌لدینم قسه‌کانی صلاح حافظ به زۆر لادا هه‌لسه‌نگینم و ناواقیعه‌ته‌کی تییاندایه‌ ده‌ریبخه‌م بێ ئه‌وه‌ی ناچار بم قسه‌کانی هه‌لگێرمه‌وه بۆ ئه‌و میژوه‌ دووره‌ی که بزووتنه‌وه‌ی «اممیه» تیندا بوو به‌ به‌ردی بناخه‌ی مارکسیزم.

صلاح حافظ به‌ تییاردن و چاونووساندن ده‌یه‌وئ به‌ خه‌لق بسه‌لمینئ تیکچوونی دۆستایه‌تی نیوان هه‌ندیک له‌ ده‌وله‌ت و حیزبه‌ شیوعیه‌ی کان به‌لگه‌یه‌ بۆ رووخانی «اممیه» و به‌وه‌دا شیوعیه‌تی ولاتیکی وه‌ک میسر به‌ شینوه‌ی ئۆتوماتیکی شوبه‌ه‌ی ناقه‌ومایه‌تی و شوین بیگانه‌ که‌وتنی لئ ده‌ته‌کێته‌وه‌ که‌چی راستیه‌که‌ی تا ئیستاش زۆرینه‌ی به‌ره‌ی شیوعیه‌ی عاله‌می سێیه‌م نه‌یتوانیوه‌ له‌ داوی «اممیه» ره‌ها بێ وه‌ک که‌ حیزبه‌ شیوعیه‌ی کانئ ه‌ورووپیای رۆژاوا خه‌ریکن به‌ ته‌واوی لئ ره‌ها بن. بێ ئه‌وه‌ی هه‌یچ توه‌مه‌ی ناچاریه‌ز له‌ صلاح حافظ و هاوڕیکانی بگرم ده‌توانم بلینم به‌ره‌ی مارکسیستی میسر له‌وه‌ته‌ی هه‌یه‌ به‌دریژایی ته‌مه‌نی شۆرشی 1952 ش به‌ ئاشکرا دۆستایه‌تی خۆی به‌و به‌ره‌ کۆمیونیسته‌ به‌رفه‌ه‌وانه‌وه‌ به‌خشیه‌وه‌ که‌ یه‌کیه‌تی سۆقیه‌ت سه‌رکردایه‌تی ده‌کات و بۆی ماندوو بوه‌ ناوناوه‌ قوربانیشی بۆ داوه‌.

هه‌لبه‌ت ئه‌م قسه‌یه‌ی من ته‌نها ده‌رخستنی هه‌له‌وستی مارکسیسته‌کانی میسری له‌ ئاست شیوعیه‌تی جیهانی مه‌به‌سته‌ و که‌م و زۆر ده‌خلی نییه‌ به‌سه‌ر هه‌له‌وستی به‌ره‌ی راست و ناوه‌راست و مامناوه‌نجی میسروه‌وه‌ که‌ به‌ره‌یه‌کی هه‌ره‌مه‌ی بێسه‌روبه‌ر و بیتایدیلۆجیه‌ زۆر جارانی ش ناوی مرؤفی عه‌بیدار له‌ رووپه‌ره‌ هه‌ره‌پیشه‌وه‌کانی ئه‌و به‌ره‌یه‌دا دیت یه‌که‌جاریش نازیره‌کانه‌ له‌ هه‌رش بردن و خۆپاراستندا ده‌جمیت و ده‌جوولیت ژماره‌یه‌کی به‌رچاویشی له‌ گیرفان پڕکردن به‌ولاوه‌ هه‌یچ ئومید و ئامانجیکی دیکه‌ی نییه‌.

بێگومان مارکسیه‌کانی میسر و براده‌ره‌کانیان هه‌میشه‌ له‌ تیکچوونی دۆستایه‌تی نیوان ده‌وله‌تی میسر و به‌ره‌ی شیوعیه‌تی ده‌ره‌وه‌دا لایه‌نی شیوعی گرتوه‌ نه‌شم دیت بۆ حیسابی میسر ره‌خنه‌ له‌و به‌ره‌یه‌ بگه‌ڕێ، به‌و دواییه‌ نه‌بێ کمیک به‌ده‌م پڕوپاگه‌نده‌ی شیوعیه‌تی ده‌ره‌وه‌ی میسر دا هاتوه‌ و نه‌ختینکی له‌سه‌ر رنجیمی میسر کرده‌وه‌... به‌هه‌مه‌حال ئه‌م دیارده‌یه‌ی پشتگیری کردن له‌ بزووتنه‌وه‌ی

کۆمونیستی جیهانی له غهیری میسریشدا ناشکرایه، خۆ له نیو کورداندا هر مه پرسه. له وهش بترازین، ئیمه نه گهر قسه کانی «صلاح حافظ» مان سه لماند نه وسا ده بئ له خه لقی دیکه ش بسه لمینین که «استیعمار» به سه رچوه که چی حافظ بهر له هه موو که س ئه م قسه یه ره فز ده کات و زمان له «ئیسعماری نوئ» گیر ده کات و به جیگری هی کۆنی داده نیت. هر چۆنیک بئ، لیره دا، مه به سته بنجیی دیکه م هه یه: من ده مه وئ له رووی نامه و زوو عیبوون و سه لیبیوونی قسه کانه وه لینیان بدویم.

هه لوه شان هه ی «ده ولییه ی سنیه م» و به گزیه کدیدا چوونه وه ی ده ولت و پارت ه شیوو عیه کان نه وه ئیسپات ده کا که هه موو نه و دلگه رمی و ده مارکشتی و توهمه له خه لق گرتن و قوربانی دان و نماییشت کردن و مان گرتن و هه زاران هه زار هه لوه سته ی دیکه که شیوو عیه کان و دۆسته کانیان له بهر ره شنایی ئینته رناشاند ا ده یانکرد و اشیان راده نواند که به رده و امبوون و به ره و پینش چوونی شیوو عیه ت و خه باتی چینایه تی و مافی هه زاران له جغزی به رفه روانی مرؤفایه تیدا به نده به ئینته رناشاند وه، ئا نه و هه موو ئه رک و زه حمته هیچی دروست و پنیوست نه بوو بگره به شیکیشی له خه باتی ئیره و نه ویدا زه ره ره خه ش بوو.¹⁶

صلاح حافظ نه گهر راستییان پشت گوئ نه خات و له گه ل خۆیدا بلئ: ئومه میه تیکی که ده بوو به په یدابوونی ده ولته تی شیوو عی به رده وام و گه شه کردو بئ، ئنجا ده وام نه کات و تیبجئ، نه ده بوو به هیچ کنشانه و پنوانه یه ک ببیته به ردی بناخه ی خه باتی هه رچی رینکخراوی سه ربه چینایه تی و هه رچی جه ماهیری سه ربه چه پ هه یه به شیوه یه ک یه کیان به ند بئ به وی دیکه. که په یدابوونی ده ولته تی شیوو عی بکیشیته وه بۆ نه مانی ئومه میه ت له حالیکدا چاره روان ده کرا نه به دیبوونی ئیسپات بگه یه نئ یه کسه ر ده مخاته سه ر پرسینه وه له وه ی که ئه رئ نه ی خزمینه، هارپینه، که س و براکانم، نه دی نه و هه موو خه لق و خواجه بۆچی به دریزایی پتر له سه د سال¹⁷ خه ریکی پاراستنی شتیک بوون که ده بوو هه ر بمرئ؟ هه ر شیوو عیه تیش

¹⁶ - وه ک هه لوه سته ی زنده عه بیداری شیوو عیه کانیه ئه ورووبای ره زواوا له ده می رینک که وتنه وه ی ستالین و هیتلر.

¹⁷ - مه به ست ره زوی ده ره چوونی کۆمونیست مانیفیستۆبه له 1840.

بیکوژئی نه‌ک دوشمنه‌که‌ی؟ خۆ ده‌شزانم - من که صلاح حافظم- په‌یدا‌بوونی ده‌وله‌تی شیووعی به‌هۆی ئومه‌میه‌ته‌وه نه‌بوو: زه‌رفینکی میژوویی به‌کجار ده‌گمهن به‌سه‌رکردایه‌تی «لینین» یئکی به‌کجار به‌برشت له‌ولایتیکدا شیووعیه‌تی دروست کرد که به‌پینی فکری مارکس نه‌ده‌بوو شۆرش شیووعی تیدا سه‌ربکه‌وئ. دیتنی ئەم به‌دیهیه‌ وام لئ ده‌کا- من که صلاح حافظم- خۆ بدزمه‌وه له‌و په‌رگیری و چه‌په‌رزیانه‌ی ئیستا ده‌زانم بیلزوم بوون، ئەو قوربانیه‌یه‌ش نه‌درین که هه‌له‌شانه‌وه‌ی ئومه‌میه‌ت بیلزومبوونیانی له‌کۆن و نویدا ده‌رخست...

به‌نیه‌ت صلاح حافظه‌وه که میسریه‌ ده‌بی پتر له‌عه‌ره‌بیکدی دیکه‌ دل بریندار بی بۆ ئەو گیان‌بازیه‌ی که پرۆلیتاریای میسر له‌پیناو ئومه‌میه‌تدا کردوه‌تی چونکه میسر به‌ر له‌سه‌د سال تاکه‌ ولایتیکی عه‌ره‌ب بوو سه‌ره‌تای چینی پرۆلیتاریای تیدا ده‌رکه‌وتبوو، پینه‌پیش له‌گه‌ل فراژی‌بوونی ده‌لکا به‌خه‌باتی چینایه‌تی و خزمه‌تی ئومه‌میه‌ت تاکوو سه‌رجه‌می ئەرک و زه‌حمه‌تی پرۆلیتاریای میسر له‌و خزمه‌ته‌دا له‌تینکرای ئەو ئەرکه‌ی تینه‌په‌راند که هه‌موو پرۆلیتاریای عه‌ره‌بی ده‌ره‌وه‌ی میسر به‌خه‌رجی دا، ئنجا له‌خه‌ساره‌تمه‌ندی به‌ولاوه‌ نه‌چوه‌ ده‌فری ئەو هه‌موو ئەرک و زه‌حمه‌ته‌وه‌...

سه‌یر له‌وه‌دایه‌، ئەی خوینه‌ری کورد، که‌وا ره‌نگه‌ من ته‌نها که‌سینک بم له‌دوره‌وه و بیده‌سه‌لاتانه‌ خه‌فته‌ی مالکاولی سه‌دان و هه‌زاران کریکاری ره‌نجبه‌ری هه‌ناسه‌ساردی قاهیره و ئەسه‌که‌نده‌ریه و «المحله‌ الکبری»م خواردین له‌و فیداکاریه‌ بیلزومه‌ی پیشکه‌شی ئومه‌میه‌تیان ده‌کرد. کاشکی هه‌ر نه‌بوايه‌ یه‌ک گوله‌ که‌نم له‌و کیلکه‌ خویناوییه‌ زادی تینکه‌را‌بايه‌... ده‌نکه‌ زیوانیکیشی لئ شین نه‌بوو.

سه‌لاح حافظ له‌گوتاره‌که‌یدا شتیکی گرنکی دیکه‌ش فه‌رامۆش ده‌کات: به‌ر له‌وه‌ی ئومه‌میه‌ت برمیت ئەگه‌ر که‌سینک گوتبای رۆژه‌ک له‌رۆژان ئەم ئینته‌رناشانه‌ له‌به‌ر ناواقیعه‌تیکدی تیندایه‌ ده‌رمیت سه‌دی وه‌ک سه‌لاح حافظ له‌به‌ره‌ی شیووعیه‌تی ئەم جیهانه‌ کابرایان ده‌دایه‌ به‌ر هه‌زارویه‌ک توهمه‌ی نۆکه‌رایه‌تی ئیستیعمار و بۆرجوایه‌تی و کۆنه‌په‌رستی و دوشمنایه‌تی هه‌ژاران. خۆ ئەگه‌ر که‌سینک گوتبای ده‌وله‌ته‌ شیووعیه‌کان زووبه‌زوو ده‌ست ده‌ده‌نه‌ دوشمنایه‌تی ناوخۆیی، سه‌لاح حافظ و سه‌دانی وه‌ک ئەو ده‌یانگوت کابرا ورینه‌ ده‌کا وه‌یا به‌نگی کینشاوه‌ یا هه‌ر

نه‌بی پاره‌ی وه‌رگرتوه، که‌چی نه‌گه‌ر مرؤف چاوی خزی له راستیه زله‌کانی نه‌م جیهانه نه‌نووقینی ده‌زانی و ده‌بینی شه‌ری نیوان خه‌لق هر له‌سه‌ر « Surplus Value - زیده نرخ» و ته‌ناقوزی نیوان چینه‌کان نییه. میژوش له‌سه‌ر تاکه بنیچه‌ی ماده‌ و سوود و زهره‌ر هه‌ل نه‌ستاوه. به‌رژه‌وه‌ندی قه‌ومیش له‌وانه نییه خیزا به‌ خیزا له ژیر سینه‌ری چه‌ند دروشمیکی تازه‌ی ره‌گ دانه‌کوتاودا سپیپات ببیتوه.

گرینگالی بینه‌روبنی دنیا و به‌رژه‌وه‌ندی هه‌مه‌جۆری کۆن و تازه‌زاو و نه‌فسی مرؤفی وه‌ها چین له‌سه‌ر چین و تۆزآل به‌ هه‌زارویه‌ک هۆ و هاندەر و په‌کخه‌ر راکتیه‌ر ته‌فسیر نا‌کری. هه‌زارویه‌ک ریگه‌ی جوداجوداش به‌شی نه‌وه ناکات هه‌موو ئاده‌میزادی تیزا بروت. ده‌هه‌زار یاسا و نه‌زه‌ریه و پیشینی و بیروپا و فه‌لسه‌فه‌ی له‌یه‌ک نه‌کردوش ناتوانی هه‌موو جزره جموجول و تیکه‌ه‌لقزان و ناشتیوونه‌وه و رازیبوون و تۆران و ئازایی و ترسنۆکی و دوژمنه‌وازی و دۆست په‌نجاندن و چاک و خراب پیاوه‌تی و نامه‌ردی و چونه‌پیش و پاشه‌کشه... و... هتد تیخویننه‌وه. ئینجا نه‌وانه‌ی له‌ لابس و ریکه‌وتدا دان به‌و راستیانه‌شدا ده‌هیتن ده‌یانه‌وئ پیت بسه‌لمینن که فه‌لسه‌فه‌که‌ی نه‌وان به‌شی هه‌موو شت ده‌کات و لیشی زیاده ئیتر هر جاره که فه‌لسه‌فه‌که‌یان کورتی هیتا دین له‌به‌ر یه‌کی ده‌کیشنه‌وه - وه‌ک لاستیک- وه‌یا پارچه‌ی زیادی پتوه ده‌نین - وه‌ک گوريس - به‌لای باوه‌ری منه‌وه سه‌لاح حافز و هاو‌ریکانی له‌ جیاتی نه‌وه‌ی به‌ دم نه‌و که‌سانه‌دا بچنه‌وه که لچکولنو له‌ هه‌لوه‌شانه‌وه‌ی ئومه‌میه‌ت هه‌لده‌نین وه‌یا هیرش ده‌به‌نه‌ سه‌ر چاولیکه‌ری شیووعیه‌تی ناوخۆیی له‌ شیووعیه‌تی ده‌ره‌وه، ده‌توانن په‌ند له‌ نه‌گه‌بیشه‌جی به‌لین و پیشینه‌کانی نه‌زه‌ریه‌ی ماده‌ی وه‌ربگرن بۆ نه‌وه‌ی شوین هه‌نگاوی ئیمرۆ و سبه‌یینیان باستر ببینن چونکه‌ دیاره نه‌و تیشکانه‌ی له‌و نه‌زه‌ریه‌وه هه‌لده‌سته‌وه بایی روون کردنه‌وه‌ی نه‌م جیهانه‌ نامه‌حدوده ناکات، که‌واته پنیسته رووناکایی دیکه به‌یننه‌ سه‌ر واقع، ئیحتیمالی دوهم و سینه‌میش بخه‌نه پآل نه‌و تاکه ئیحتیماله‌ی که ماده‌یه‌ت ده‌یکاته «حتمیه» و ده‌ریش ناچی.

ناشکرایه به‌شیکی زۆری هه‌لوه‌ستی سه‌لاح حافز زاده‌ی داخستنی هۆش و نه‌فسی خۆیه‌تی به‌رانبه‌ر نه‌و راستیه‌ی رۆشانه‌ی که له‌گه‌ل قودسییه‌تی باوه‌ره‌که‌ی ریک

ناکهون دهنا دهبوو له گهڵ خزیدا بلی: «یا فاین!!» ئومه مییهت له جیاتی چهسپان ههله شایه وه... دهوله ته شیوو عییه کان بوون به دوژمنی یه کتر... سۆقیهت و یزغوسلاقی له گهڵ هه بوونی پینداویستیکی هاریکاری و رینکهوتن و تینکه بیهشتن و گونجانی بهرژه وهنددا نه یانتوانی بگونجین. چ جایی براده ر بن... ئنجا چۆن دهشی له سه ر تاکه بنجی ته ماوی و خه یالاوی «هاورپیه تی» ی چینی کریکار خۆمان به وه ئیقناع بکه ین که ده بی کریکاری مه کسیک و «نجع حمادی» رینان هه بووی به ر له 130 سال له یه ک بزووتنه وه دا کز بینه وه؟

که سه رۆکی دوو دهوله تی شیووعی به دهوری میزی رازایه وه له بهر شهوقی کاره با و نیعمه تی کۆن دیشندا به هه موو زانین و فه لسه فه و ته جره به و بهرژه وهندی موشته رهکی به یینان له یه کدی ده ست بده نه خه نجر و ده مانچه. ئه دی به ر له سه د و ئه وه نده ساله چۆن ده شیا «عم دسوقی» ی میسر و «میستر سیمت» ی له ندهن و «گۆنزالیس» ی برازیل و «دیکران» ی ئه رمه نیا و «چاندرا» ی هیند که هه تا مردن یه کدی نایینن و هه تا قیامهت له یه کدی ناگه ن و کیشه ی ژیان و زهرفی خۆیان و میله تیان له یه ک ناکه ن به ته لیکس و ته له فزنییش [که ئه وسا په یدا نه بوو بوون] قسه یان نه گاته یه کتر. له یه ک بزووتنه وه دا کز بینه وه؟

بانگه وازی ئیسلام به ر له 1300 سال به 20 سالیک گه ییشته به ر گوینی قه یسه ر و کیسه را تا ئه وه ی هه ردووکیانی که ر کرد که چی ئه م بانگه وازه ی «کۆمیونیست مانیفه ستۆ» به سه د سالیش نه گه ییشته به ر گوینی عه مه له ی گه لیک له م ئه رزه به رینه ی خودا هه رچه ند له چاو سه رده می قه یسه ر و کیسه را چه ندین هزی بلاو کردنه وه و تینگه یان دن په یدا بوو بوو. ئنجا بۆ ده بی ئیسلامیک که به لای ماددییه ته وه ئه فسانه ی رووته زووبه زوو به لینه کانی بگه یه نیته دی که چی ئه و ماددییه ته ی که به لای خزیه وه هیوتنی رووناکی و راستیه نه چیه دلی پرۆلیتاریای ئه و ولاته پینشکه و توهانی که ده بوو به پنی ده فی نه زه ریه که له هه وه له وه ئه وان بته نیته وه و شۆرش ی سه رکه و توویان پین بگێری؟

چه ند سه یره ری هه بی بۆ چین دوژمنایه تی سۆقیهت بکات له بهر بۆره بهرژه وهندیکی که ره چاوی ده کات ئه م ما ده بی عه مه له ی میسر هه میشه به ده نگ پین له سه ر عه مه له ی پنی دنیا!! کوا واقیعه ت له و به ده نگ هاتنه دا؟ بۆچی ده رچوونی

ټولېانیا له خه ټی سیاسه ټی سوځیه ټی رهوا بئ که چی خه ریکبوونی عه مه له ی میسر و عیراق به بهر ژه وهندی خویه وه دوور له حیسابی بهر ژه وهندی نومه میه ټی خیانه ټی بئ؟ بژی خه ریکبوونی عه مه له و روضنبیری میسر به سه ریشه ی گه لی برازیل ژیرانه و مهردانه و ناچاریش بئ که چی گونجانندی بهر ژه وهندی خوی له گه ل ټه و واقعیه ی ټیدا ده ژیت و پینشی ناویریت لادان و خیانه ټی بئ له چاره نووسی پرؤلیتاریای جیهانی؟

چهند سهیره حکومه ټینکی شیوعی له گه ل ټه و هه موو باره له بارانه ی هاریکاری و هاوپینی و هاوهه موشته ی که له بهر ده ستیدا هه یه بؤ ریککه و تن له گه ل دهوله ټینکی دیکه ی شیوعی، هه ر نه گونجیت و ریک نه که ویت پینشی نه گوتری له ریگه لادا و غه یانی پرؤلیتاریا و بهه له دا چوو، که چی عه مه له ی میسر به و پرؤزانه که مه ی که گوزهرانی کوله مرگی پئ ده گپئ ده بوو خزی و پرؤزانه که ی و بهر ژه وهنده که ی و مال و مندا له که ی بیه خیته خه ته ری ټینچوون و گیران و له برسان مردن له پینتاو ټه و پروداوه ی له ئوسترالیا دا ده قه وما و نه ده ستیکی ټه ویشی ټیدا بوه نه به ره زامه ندی ټه و قه وماوه و نه به ټه ویش چاره ده کری و نه مالکاولبوونی ټه ویش ده بیته سارپژکه ری، نه پروسیا و ټولبانیاش سوودینکی خزیانی به قوربان ده که ن؟

ټایا دوی موسته حیلبوونی برابه ټی دهوله ته شیوعیه یه کان ریم نییه [من که سه لاح حافزم] له واقعیه ټی بانگه وازی «کریکارانی جیهان یه ک گرن» بپرسمه وه؟ به لن ده زانم دهوله ته شیوعیه گه وره کان تا ئیستاش بای سوودی خزیان ریز له و بانگه وازه ده گرن به لام ټایا ریم نییه مامله ټینک له گه ل ټه و دهوله ته گه ورا نه دا بکه م و بلیم: بانگه وازه که بان چاو و سه رم، به لام عه مه له ی دنیا به مه رجیک قوربانی بؤ بانگه وازه که ده دن که ئیوه ی خاوه ن ده سه لات نیوه ی ټه و قوربانییه له پینتاو ریککه و تنی نیوان خوتان بدن خؤ هه ر چاوپوشیه کیش له یه کدی بکه ن به ناوی «سوودی گشتی بزوتنه وه ی شیوعی» به ر له ئیمه به چاکه ی خوتان ده گه ری، هه زاریه کی ټه و عه زابه ش له و ریککه و تنه تاندا نییه که عه مه له یه کی مه کسیکی به مال و نازادی و به گیانیسی له پینتاو بانگه وازه که دا ده یکیشیت، ره نگه هیچ سوودینکیسی لی وهر نه گریت...

ده‌مینیته‌وه بگوتری ئه‌و بانگه‌وازه ئه‌گه‌ر به‌و مه‌فهوومه ناواقیعی‌ش بی‌توانی جیهان به‌ژینتی و بزووتنه‌وه‌ی کۆمیونیست پیش بیه‌خیت. لیزه‌دا دوو وه‌رامی گرنگی ئه‌م تیوه‌ریخه ره‌د ده‌که‌نه‌وه:

یه‌که‌م: هه‌موو ئه‌و بانگه‌وازانه‌ی که به‌لای ماددییه‌ته‌وه نادرست و ناپه‌سه‌ند و پوچه‌لن، ئه‌وانیش جیهانیان وروژاندوه و پتریش له‌ ماددییه‌ت خه‌لقیان به‌دوا خۆیاندا هیتاوه و به‌رده‌وامتریش بوون. ئه‌گه‌ر ئومه‌میه‌ت له‌ سه‌ده‌یه‌که‌دا هه‌لوه‌شایه‌وه که‌چی مه‌سیحیه‌ت دوو هه‌زار سا‌له‌ ده‌ژیت. بوودایی له‌ویش کۆنتره... مسلمانه‌تی 1350 سا‌له‌ ده‌گه‌شیته‌وه، خۆ ئه‌م باوه‌رانه‌ش هه‌یچیان به‌لای ماددییه‌ته‌وه له‌ ئه‌فسانه‌ی رووت به‌ولاوه‌ نین. وروژاندنی خه‌لق و راکیشانیان خۆی له‌ خۆیدا نابیته‌ به‌لگه‌ی راستبوون و چاکبوونی ئه‌و شته‌ی ده‌یان وروژینتی و رایان ده‌کیشیت، بگه‌ر زۆر جارن لایه‌نی ناواقیعیه‌ت و عاتیفه‌ له‌ باوه‌ر و بزووتنه‌وه‌دا ده‌بیته‌ هه‌یژێ راکیشه‌ر و راپه‌نچه‌که‌ده‌ر هه‌روه‌ک لایه‌نی راستی و دروستی و زانست و مه‌نتیق له‌ بانگه‌وازی د‌لسۆز و پینما ده‌بیته‌ هۆی ناحه‌ز کردنی چونکه‌ ئاپۆره‌ی خه‌لقه‌که‌ تینی ناگات و کیشانه‌ و پینوانه‌یان له‌گه‌لیدا ناگونجیت. تۆ بیته‌ کۆبوونه‌وه‌ به‌ چه‌ند زانا و فه‌یله‌سوفیک بکه‌ له‌سه‌ر بیرو‌راکانی «ابن سینا» بدوین، ده‌هۆل و زورپایه‌کیش له‌و ناوه‌دا به‌ده‌نگ به‌یتنه‌ وه‌یا شه‌راخووبیه‌ک ساز بده‌ بر‌وانه‌ ئاپۆره‌ی خه‌لق بۆ کام لا ده‌جمیت.

دوهم: ئه‌م بانگه‌وازه خه‌لقى وروژاند و دوا‌یی زانیمان ناواقیعی بوو، به‌لام ریگه‌ راسته‌که‌ی بی‌هه‌له‌ و بی‌ئه‌رکی نابه‌جی نه‌کرایه‌ شه‌قامه‌رینی خه‌باتی عه‌مه‌لان تا بزانیان به‌ چ سوودیکی گه‌وره‌ی ده‌گه‌یاندن و ده‌سته‌تالی دوا‌رژووشی ده‌پاراستن.

«ده‌ولیبیه‌ی دوهم» ریسوا کرا چونکه‌ داوا‌ی کرد له‌ باوه‌رپینکردوه‌کانی که‌ هه‌ر یه‌که‌ به‌ پینی زه‌رفی ولاتی خه‌بات بکات تا به‌لای شه‌ری جیهانی یه‌که‌م به‌سه‌ر ده‌چن. ئایا ئه‌م داوا‌یه‌ چ خراپه‌یه‌کی تیندا بوو؟ کونی هه‌له‌ بوو؟ چۆن ده‌شی کریکاریکی فره‌نسا هه‌ر له‌ کولانه‌ی دژایه‌تی شه‌ره‌وه‌ وا به‌راست بزانی که‌ پیاوه‌تی و چاکه‌ و نیشتمانپه‌روه‌ری و چینه‌روه‌ری له‌وه‌دایه‌ به‌رانبه‌ر سپای داگیرکه‌ری ئالمان جووله‌ نه‌کات! با ئه‌م سپایه‌ بکوژیت و بیری‌ت و بسووتینیت، چه‌ددی چیه‌ عه‌مه‌له‌ی خاوه‌ن باوه‌ر به‌یتنه‌ سه‌ر ر‌یازی به‌رگری و به‌ره‌لستی؟ راستیه‌که‌ی، عه‌مه‌له‌ی

ئه‌وتۆی باشترین سوخته‌ی عیسا پیغه‌مبه‌ر ده‌بی که روومه‌تی بۆ زله‌ی سته‌مکار
را‌ده‌گری!!

سه‌لاح حافز و هه‌زاران خۆبه‌ختکه‌ری وه‌ک ئه‌ویش هه‌م خۆیان ده‌حه‌سینه‌وه هه‌م
دوژمنی ده‌ره‌وه و ناوه‌وش بیته‌ئسیرتر ده‌که‌ن و هه‌م بزووتنه‌وه‌ی نیشتمانی
ولاته‌که‌شیان له‌تنگ و چه‌له‌مه‌ی بیلزوم ده‌پاریزن، ئنجا بزووتنه‌وه‌ی جیهانی
دژی داگیرکه‌ر و سته‌م و دزیوی و هه‌ژاری به‌ره‌وپنشته‌ر ده‌بن ئه‌گه‌ر له‌به‌ر
پۆشنایی واقعی ولاتی خۆیان و به‌رژه‌وه‌ندی میله‌ته‌که‌یاندا هه‌نگاو هه‌لینه‌ن بێ
ئه‌وه‌ی به‌شیکێ زۆری خه‌باته‌که‌یان به‌ بۆره‌ ته‌ئویلان کز و پوچه‌ل بکه‌ن به‌ ناوی
گونجاندنی له‌گه‌ل خه‌باتی فلانه‌ شوین و فیسار کۆمه‌لدا چونکه‌ خه‌باتی نیشتمانی
ناوخۆی له‌ میسر و له‌ جینگه‌ی دیکه‌دا له‌سه‌ر خه‌تی راست و بێ جینگه‌ی
به‌رژه‌وه‌ندی میله‌ته‌که‌ی بڕوات هه‌ر له‌ خۆوه‌ بێ فاکوفیک و گونجاندن و بۆره
ته‌ئویل له‌گه‌ل یه‌کترا ده‌گونجین، خۆ ئه‌گه‌ر گونجانی نه‌بوو، وه‌ک له‌ نێوان
ده‌وله‌ته‌ شیوعیه‌کاندا نییه، ئه‌وسا چاره‌ نامینه‌ی له‌وه‌دا که بزووتنه‌وه‌ی نیشتمانی
هه‌ر ولاته‌ به‌لای ولاتی خۆیدا دا‌بریت نه‌ک بیته‌ محامی بیگانه.

سی ساڵ له‌مه‌وبه‌ر که ناوچه‌ی تریه‌سته‌ کیشه‌ی له‌سه‌ر په‌یدا بوو له‌ نێوان
یۆگۆسلافیا و ئیتالیا پارتی کۆمیونیستی ئیتالیا خۆی دایه‌ پال داخوازی
حکومه‌ته‌که‌ی ئیتالیا هه‌رچه‌ند ئه‌وسا یۆگۆسلافیا له‌گه‌ل ڕووسیاش تیک نه‌چوو‌بوو.
هه‌لبه‌ت بزووتنه‌وه‌ی نیشتمانی، چ به‌ره‌و قه‌ومایه‌تی چ به‌ره‌و چینایه‌تی بێ، ده‌بی
وه‌ک حیزبی شیوعی ئیتالیا واقعیین و ئازا بێ خۆ بداته‌ پال به‌رژه‌وه‌ندی
میله‌ته‌که‌ی نه‌خۆ ڕیسوا ده‌بی. بێگومان حیزبی شیوعی ئیتالیاش که‌لکی لێ ده‌ب‌را
ئه‌گه‌ر له‌و کیشه‌یه‌دا لایه‌نی بیگانه‌ی بگرتایه، ئه‌وساش مه‌رحه‌با و ئافه‌رینه‌ی
دووربه‌دووری هه‌موو جیهان باره‌ که‌وتوه‌که‌ی بۆ راست نه‌ده‌کرده‌وه. خۆ ئه‌وه‌ی
راستی بێ مه‌رحه‌بای دووربه‌دوور و ئافه‌رینه‌ی بیگانه‌ له‌ دلدانه‌وه‌ی سه‌رزاره‌کی
تیه‌ر ناکات: ئه‌گه‌ر حیزبی شیوعی ئیتالیا له‌ کیشه‌ی تریه‌سته‌دا خۆی دۆراند‌بایه
ده‌یه‌کی ئیستا‌که‌ی حورمه‌ت نه‌ده‌گیرا نه‌ له‌لایه‌ن ده‌وله‌ت شیوعیه‌کان و نه‌ له‌ هیچ
لایه‌نیکێ دیکه‌وه، ده‌یه‌کی ئیستا‌که‌شی بێ نه‌ده‌کرا له‌نگه‌ری سوودی جه‌ماهیری
خۆی و ئه‌و به‌ره‌یه‌ی بڕوای پێی هه‌یه‌ را‌بگری. به‌داخه‌وه‌ دوا‌ی ئه‌و ته‌جربه‌

رابه‌ره‌ی هه‌لوه‌ستی شیوو‌عییه‌کانی ئیتالیا بزوتنه‌وه‌ی شیوو‌عیی ولاتی عه‌ره‌ب نه‌یتوانی له‌ کینشه‌ی فه‌له‌ستین، له‌ زۆر مه‌سه‌له‌ی دیکه‌شدا، به‌ پینی به‌رژه‌وه‌ندی خزی و بیرو‌رای میلیه‌ته‌که‌ی رابه‌وه‌ستی، زه‌ره‌ری کوشنده‌شی له‌وه‌دا کرد تا ئه‌وه‌ی له‌ هه‌ندی شاری گه‌وره‌ی عه‌ره‌بدا باره‌گایان به‌رد باران کرا.

خولاسه، سه‌لاح حافز له‌و قسانه‌یدا به‌ نیازی له‌سه‌رخۆ کردنه‌وه و پشتگیری کردن له‌و کۆمه‌له‌ی باره‌ری پینان هه‌یه شریته‌ی فکریکی پسۆک و پوایه‌وه‌ی چه‌پ به‌ قاچاغ ده‌هینتیه ناو هه‌رای به‌ینی به‌ره‌ی چه‌پ و راستی میسر و زه‌ره‌ری بیلزومی تیندا ده‌کات چ سوودیش به‌ هیچ شتیکی وه‌ها ناگه‌یه‌نی که خزی خۆشی ده‌ویت. من بی ئه‌وه‌ی به‌هوی له‌سه‌ر سه‌کۆی په‌ندیاری و ئامۆژگارییه‌وه خۆمی لی به‌ده‌نگ به‌یتیم، ته‌نها له‌ گۆشه‌نیگای لایه‌نی سه‌لبیی هۆش و زاتی مرؤفه‌وه ده‌لیم ئه‌و جۆره هه‌لوه‌سته‌ی سه‌لاح حافز که دیفاع کردن له‌ به‌ره‌ی چه‌پی میسر ده‌به‌ستیتیه‌وه به‌و رووداوانه‌ی ده‌روه‌ی ولاتی عه‌ره‌ب که به‌ کۆنه مه‌زه‌ه‌بی ئومه‌میه‌ت ده‌بی دیفاعی لی بکری، نه‌ پێوه‌ندی به‌ سوودی عه‌ره‌ب و میسره‌وه هه‌یه نه‌ پتیوستی خه‌باتی چینایه‌تی داوای ده‌کات، نه‌ له‌لایه‌ن هه‌لوه‌ستی فکری و فه‌لسه‌فیشدا زاده‌ی روه ئیجاییه‌که‌ی زات و هۆشی به‌سه‌هوو چوه.

ئو ته‌رزه کوتانه‌وه‌یه‌ی کویره‌رینی زنده ته‌ماوی کۆنه میژووی به‌ ئه‌سل هه‌له جۆریکه له‌ ده‌رویشایه‌تی لی و تاریک، هه‌رچه‌ند نازیش به‌ واقیعیه‌ت بکات و ئه‌وپه‌ری چاوبه‌سته‌کنی زیره‌کانه‌شی تیندا به‌کار هاتینت. هه‌تا نمونه‌ی سه‌لبییه‌تی زات و هۆش له‌ مرؤفی زیره‌کدا ده‌ر بکه‌وی پتر له‌ ناواقیعییوونی ئه‌و دیارده سه‌لبییه‌ زیاد ده‌کات چونکه ئه‌گه‌ر مرؤفی که‌مزان و نازیره‌ک نمونه‌ی به‌راورد کردن بی، ده‌شی بگوتری دیارده‌که‌ی سه‌لبییه‌ت هی نازیره‌کی و که‌مزانیه‌که‌یه نه‌ک هی زاته‌که و هۆشه‌که، واته‌ ری ده‌مینی بگوتری هۆشی مرؤف خزی له‌ خۆیدا به‌به‌ریه‌وه نییه لایه‌نی سه‌لبی هه‌بی له‌ به‌رانبه‌ر لایه‌نه ئیجاییه‌که‌یدا به‌لام هۆشی ناته‌واو و زانیی که‌موکه‌سر خۆی به‌ شیوه‌ی سه‌لبی ده‌نوینی، دیاره که‌ زیره‌کی و زۆرانی به‌ره‌واژبوون و هه‌له‌شه‌یی به‌ مرؤف کرد ئه‌و ته‌رزه ته‌ئویله له‌ خۆوه ده‌چیته‌وه چونکه هه‌ر ده‌میتیه‌وه سه‌لبییه‌ته‌که‌ کاری به‌ره‌واژ بکات.

بهه مه حال تهوهی من له م نووسینه دا دهوری هه لدیم بهوئنده ئیسپات دهبنی که له لایه نی سه لیبی هؤش و زات به دریزایی میژوو و هه میسه کات و له هه موو جیگه یه کدا کاریگر بووبی، ئیتر له بهر نازیره کی و نه زانی بی وهیا به هزی سروشتی هؤش و زات بی [که ئه میان بیروپای منه و باوه پی پی ده که م].

له گه ل ئه مه شدا، بگره به هزی ئه مه وه، ئه م دوو لایه نییه تا ماوه یه کی یه کجار دریزای دواړوژ به دهوام دهبن هه رچه ند نه شتوانم چوئیه تی ئه و به رده وامبوونه و مه وداکه ی و جوری کار کردنی له کومه لایه تی لیره به دواوه دهست نیشان بکه م. زه حمه تی ئه و پیشبینیه ش له زوربوونی هزی پیشخه ر و په کخه ری مرؤفه وه دیت هه ر وه هاش له کرانه وهی هه زاران مهیدانی زانست و هونه ر و بیروباوه ر و تیکه ه لقران و ئالوژکان و فهندی گیل کردن و خز به سه هوو بردن و... هتد... ی ئه وتزوه دیت که پیشتر هه موویان داخراو بوون و به مه شدا ژیانی ماددی و مه عنه وهی جاران که متر گریناوی و ئه رکدار بوو هه رچه ند چاوکرایه وهش نه بوو.

کهس نازانی ئه و روژهی بؤمبای ناتومی ده که ویته دهست جه رده و نه فس نه خویشان حالی مرؤفایه تی چی لی دیت که ده زانین هه ر له و کاته شدا هه زاران ده ردی قورسی ئیمرؤکه ی وهک که مده رامه دی و نه خویشی و ناکوکی و شه ری فه لسه فان و قاتوقیری ئه وسا گرانتز ده بن. تا ئه وهئنده ی زیهنیش تییر دهکات پیبه پی ئالوژکانی باری ژیان و ئه رکی به ریوه چوون و ته نگبوونه وهی مهیدانی گوژه ران و کشتوکال له چاو زوربوونی ژماره ی مرؤف و دهیان و سهدان کاریگره ری ته نگه تاوکه ری دیکه لایه نی سه لیبی هؤش و زات پتر ده توانی ویرانکه ر و تیکده ر و په کخه ر و کوژه ر بیت. ئنجا ئه گه ر لایه نه ئیجاییه که هه نگاوی خیزاتر و دریزتر هه لته هیتنی و هاریکاری گشتی له نیوان سه رله به ری ئاده میزاددا زیاد نهکات و به پیی گرنگی کاره که له چاره سه رکردندا ئازا و دلسوز نه بی و خه ته ری ویرانکاریه که نه نیشیته قه ناعه تی رابه ره کانیه وه کهس ناتوانی خه یالیش له فره وانی جغزی ئه و به لایه بکاته وه که به سه ر مرؤفدا دیت هه ر له دهست مرؤفه که خو په وه.

له تابلوی هه ره شه کانی دواړوژدا کیشه ی ئیستا که ی نیوان کریکار و سه رمایه دار ده بیته گه پی مندالان وهک که له زور باری ئیمرؤکه شدا بیبایه خ بوه. ئنجا که نیوان ئه م دیمه نه زیده ناشکرایه ی گيروگرفتی مرؤفایه تیدا سه یری فیله زیره کانه که ی

سه‌لاح حافظ ده‌که‌م که ریخ‌زوشکه‌ره‌وه‌ی ئی‌فلج‌بوونی به‌شینکی زنده چالاک‌ی دانیش‌توانی میسر به‌ده‌ست خ‌زم نییه له شینوه‌ی به‌دیه‌ده‌دا به‌مرؤف‌ئیکی سه‌لبی ده‌بینم نه‌ک هه‌له‌کردوو. بئ ته‌ئسیر کردنی خ‌زی و هاو‌ریکانی له پیناو ئامانج‌ئیکی دور له واقیعیته و پوایه‌وه جزریکه له په‌رستنی شه‌به‌نگی وه‌همی به‌ر چاوی دراویله‌کردوو. چه‌ندیش زه‌حمته ب‌ز سه‌لاح و هاو‌ریکانی باده‌نه‌وه سه‌ر رینباز‌ئیکی واقیعی بئ ئه‌وه‌ی هه‌ستی به‌خ‌ز نازینیان بریندار بیت... که له‌م نووسینه‌دا باسی ئه‌و گروپه‌م کرد پتویسته به‌هیوای چاکه‌یانه‌وه دو‌عاخو‌ازینیان لئ بکه‌م...

لیره‌دا ده‌بئ شتیکی مه‌یله‌و ده‌ره‌وه‌ی لیک‌دانه‌وه‌که‌م بده‌مه به‌ر هه‌لسه‌نگاندن: من که ده‌لیم ه‌وش و زاتی مرؤف له سروشتیاندا دوو لایه‌نی سه‌لبی و ئیجابی هه‌یه ره‌نگه خه‌یال ب‌ز ئه‌وه بر‌وا که رایه‌که‌ی منیش جزریک بئ له‌و باوه‌ره‌ی که یه‌کیکی وه‌کوو زه‌رده‌شت به‌ر له هه‌زاران سال ده‌یگوته‌وه به‌وه‌دا که باوه‌ری به‌رووناکی و تاریکی و یه‌زدان و دئو هه‌بوو. به‌لام هه‌ر نه‌ختیک وردبوونه‌وه له ده‌قی ئه‌و قسانه تیت ده‌گه‌یه‌نی که من سه‌لبیته و ئیجابیته‌که ناده‌مه‌وه ده‌ره‌وه‌ی زات و ه‌وشی مرؤف وه‌ک که زه‌رده‌شت دوو هیزی چاکه و خراپه‌ی «رووناکی و تاریکی» له سه‌ره‌تای په‌یدا‌بوونی جیهانه‌وه، به‌ر له په‌یدا‌بوونی مرؤف، تصور ده‌کرد و هه‌ر یه‌کیک له‌و دوو هیزه‌شی به‌سه‌ره‌خ‌ز ده‌زانی. ئه‌مه له‌لایه‌ن زه‌رده‌شته‌وه، له‌لایه‌ن زۆرینه‌ی نووسه‌ران و خاوه‌ن رایانیشه‌وه، به‌ر له من گوتوویه‌نه زاتی مرؤف هیزی چاکه و هیزی خراپه‌ی تیندایه به‌لام ئه‌وه‌ی من ب‌زی ده‌چم به‌لای که‌مه‌وه دوو خالی گرنگ له‌و قسانه و بیرو‌رایانه‌ی جودا ده‌که‌نه‌وه:

خالی یه‌که‌م ئه‌وه‌یه که نه‌مدیت هه‌چ که‌سیکی من نووسینانم خویندبیته‌وه باسی ترسی ماتیریا‌لیزمی له وه‌همی «دوانه‌تی» هیتابیته‌وه به‌سه‌به‌بی خ‌ز دزینه‌وه‌ی ماتیریا‌لیزم له دانه‌یتان به‌ده‌وری سه‌ره‌خ‌زی ه‌وشی مرؤف له گ‌ز‌رانی ک‌ز‌مه‌لایه‌تیدا، ئنجا هه‌چ یه‌کیکی‌شان ب‌ز ئه‌وه نه‌چوه که دوانه‌تی هه‌ر جاریک نییه به‌لکوو دوو جاره: دوانه‌تی لایه‌نی ئیجابی و دوانه‌تی لایه‌نی سه‌لبی ه‌وش، وه‌ک ده‌شیننی دوانه‌تی سه‌لبیته‌که له‌گه‌ل لایه‌نه ئیجابیته‌که‌ی خودی ه‌وش په‌یدا ده‌بئ، که‌چی دوانه‌تی لایه‌نه ئیجابیته‌که له‌نیوان ه‌وش و ماده‌ده‌دا په‌یدا ده‌بئ.

هەر ئەم راستییە وای دەکا که لە زۆر باردا چەندیکی هۆش و ماددە یەک تیشکی گونجان و پیکهاتتیش بدەنەوێ تا ئەوێ بیری ماددی دلی خزی بە یەکبوونی ماددە و هۆش خۆش بکا، لە نکاو لایەنە سەلبییەکی قوت دەبیتەوێ و دوانەتییەکی دروست دەکا که بیری ماددی لینی هەلدی: یەک پەردە ی رەشی سەلبییەتی هۆش لەوێدا خزی دەتەنیتەوێ که دیت و لە جەرگە ی حەقیقەتی دۆزرایەوێدا بە هزی رێسکاندنی دلگەرمی و کورده‌غیرەتی و لایەنگیری و دۆژمنایەتی و بیئینسانی و تەعەسوب... و... هتد لە نەفسی مرؤفدا یەک شەوێزەنگی گومرایی و جەهالەت دەزیتەوێ پەکی راستییەکی و هەموو رۆوناکیەکی دەخات.

بە نمونە، رەنگە تۆیش بیستبیتت که مرؤفی غەزاکردوو لە پێناو قودسییەتی کردگاریا هاتوێ مندالی ناو بێشکە ی بەرە ی دوشمنی فەساد کردوێ وەیا جەرگسۆزی لەحەدبەدەر بۆ چینایەتی کینشاوێتیەوێ بۆ زەرەردان لە قەومایەتی وەیا شەیدابوون بۆ قەومایەتی بەلای ستمی بیئامان و ساماندا چۆتەوێ وەیا رەگ داکوستان لە زانستیکدا زاناکە ی بەرەو چاو داخستن و خۆکەر کردنەوێ بردوێ وەیا زانای ماددی لە جیاتی خوا ماددە ی گەیاندۆتە ریزی خالق.

لۆرد ئیمیری لە یاداشتی خۆیدا دەنووسی: لە دەوروبەری 1900 ئەفسەرەکانی ئەوسای ئینگلیز لە باشووری ئەفریقادا لە دانیشتیکی عادیاتی یانە ی ئەفسەراندان و تووێژ دەهیننە سەر باسی گۆزانی چەکی شەر و کزبوونەوێ دەوری «سوارە» بەرانبەر چەکی نوێ، دوو ئەفسەری گەنج «هینگ» و «فرینچ» پشتگیرییەکی بیەمنتیق لە دەوری سوارە دەکەن تاکوو دلگەرمییەکی وەها خەست سواری هەستیان دەبن لینیان بوو بە «گری ئەسپ». دواتر لە شەری جیهانی یەکەمدا، بۆ بیتالعی بریتانیا، ئەم دوو ئەفسەرە یەک لە دوا یەک دەبنە سەرۆکی هەموو هیزی سپای ئینگلیز و کرمی دلی خزیان بە فرە کردنی هیزی سوارە دەکوژن و 700 هەزار ئەسپ دەکرن و دەینیزن بۆ ناوچە ی شەری فەرەنسایا. بەپێی قسەکانی ئیمیری سپای ئینگلیز لە پێناو ئەم پەرە پیدانە ی چەکی «سوارە» که باشترین و بەپۆزترین نیشانە بوون بۆ شەستیرەکانی سپای ئەلمان خەریک بوو بربەرە ی پشتی بشکیت... لەم تەرزه‌ نمونانە چەندیکی ئارەزوۆ بکەین دەتوانین لە رۆوداوی کۆن و نوێ شایەد بگرین، چی خستمنە بەرچاو بەسە بۆ روون کردنەوێ بابەت.

خالی دوهم ئه‌وه‌یه که که‌سانیکی قسه‌شیان له دوو هیزی په‌سه‌ند و به‌دی نه‌فسی مرؤف کردوه نه‌هاتوون لایه‌نه ناپه‌سه‌نده‌که به کاریگه‌ریکی بنجی چاره‌نووسی مرؤف له‌قه‌لهم بدهن بارت‌ه‌قای لایه‌نی په‌سه‌ندی هیزی نه‌فس و هۆش. هه‌میشه کۆمه‌لایه‌تی و میژوو له‌به‌ر تیشکی لایه‌نه ئیجاییه‌که‌دا شی کراوه‌ته‌وه وه‌ک بلئی لایه‌نه تاریکه‌که ده‌خلی به‌سه‌ر ږووداوی گشتی و گه‌وره‌وه نه‌بوه. ئه‌وپه‌ری بایه‌خ به‌و لایه‌نه تاریکه‌که درابئی ئه‌وه بوه که گوتراوه له مرؤف‌دا جارئی غه‌ریزه و سیفه‌تی حه‌یوانی هه‌ر ماوه. لیره‌شدا چه‌ند تینینییه‌که هه‌یه بۆچوونه به‌رفه‌ه‌وانه‌که‌ی من له‌و ته‌رزه بۆچوونه به‌رته‌سکانه جودا ده‌که‌نه‌وه:

1. ئه‌و نووسینانه به‌زۆری مرؤفی بیته‌ره‌ف دل و ده‌روونی خۆی پئی کردوونه‌ته‌وه بئی ئه‌وه‌ی به‌ هه‌چ جزره لیک‌دانه‌وه‌یه‌کی دیکه‌ی ماددی و ناماددی گرتی و له‌و ناوه‌دا چه‌قه‌چه‌قینکی فکری هه‌لستاندی وه‌یا هه‌لوه‌ستیکی خۆی له‌ته‌ک هه‌لوه‌ستی دیکه‌دا نه‌قش به‌ستوو کردی، که‌لێک جارانیش که هاتوون غه‌ریزه‌یان کردوه به‌ بنه‌مای ناپه‌سه‌ندییه‌کان پێوه‌ندیان به‌و ده‌وره سه‌له‌بیه‌ی هۆشه‌وه نه‌ماوه که خزمایه‌تی له‌گه‌ل غه‌ریزه نییه و من له‌م نووسینه‌دا ده‌یخه‌مه به‌ر ئاوینه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ماددی ته‌قلیدی و ده‌مه‌وی وه‌ک کاریگه‌ریکی ناپه‌سه‌ندی کۆمه‌لایه‌تی و میژوو بی ترنجینه‌ ناو ئه‌و کاریگه‌رانه‌ی به‌لای ماتیریا‌لیزمه‌وه جه‌ر و مه‌نگه‌نی کۆمه‌لایه‌تین. غه‌ریزه‌کان هه‌ی به‌دیشیان تیدایه و هه‌ی باشیش، ڤه‌نگه به‌شیکه‌ی ئه‌وان غه‌ریزه‌یه‌ی له‌ ڤواله‌تیشدا به‌دن به‌ لیک‌دانه‌وه‌ی ورد بدرینه‌وه به‌ لایه‌نی چاک وه‌ک ئه‌وی که ئه‌گه‌ر مرؤف مه‌یلی خۆ هه‌لدانه‌وه خۆسه‌پاندنی تیدا زۆر کز بوایه ڤه‌نگ بوو به‌شیکه‌ی به‌رچاوی ئه‌و پێشکه‌وتنه‌ گرنگانه‌ی که خه‌ته‌ری کوشنده‌ی تیدایه بۆ ئه‌وانه‌ی تیناندا خه‌ریکن هه‌ر ڤوو نه‌دات. مرؤف ئه‌گه‌ر هه‌ر مام سه‌لامه‌تۆکه و ده‌ستپێن سپیلکۆکه و سه‌رکزه‌لۆکه بوویا‌یه نه‌ده‌گه‌بیشه‌ قوتبه‌کان و بنی ده‌ریاکان و تا‌قی ئاسمانه‌کان و جه‌رگه‌ی کاره‌با و ئاتۆم، هه‌زاریه‌کی ئه‌و دۆزینه‌وه و داهینانه‌شی پئی نه‌ده‌کرا که په‌کیان له‌سه‌ر ئازایی و به‌خۆ نازین و ڤی برکی و خاسیه‌تی ئه‌وتۆ که‌وتوه.

2. نو زانایانه‌ی باسی نه‌فس و ناوه‌پړوک و له‌ش و هم‌موو سه‌روبه‌ری مرؤف به شینوه «تطبیقي - مختبري - نه‌زمووگه‌یی» ده‌کن له هیچ ږوویکه‌وه خه‌ریک‌بوونه‌که‌یان سه‌ربه‌ فکر و فه‌لسه‌فه و کژمه‌لایه‌تی - سیاسی - نابووری و شه‌رده‌ندووکنی بیروړا جودا‌کانی فه‌لسه‌فان ناگه‌یه‌نی. به‌ته‌واوی وه‌ک بابایه‌کی توپژینه‌وه له ژیانی «هه‌نگ» ده‌کات. له نووسیناندا دیتوومه زانای نه‌فس به جزریک مرؤف و ئیراده و کرده‌وه‌کانی ده‌کاته‌وه به به‌ره‌می ئالی و بیئیراده که‌لکی کژمه‌لایه‌تی پڼوه نایه‌لئت مه‌گر نو کژمه‌لایه‌تیبه‌ی که نه‌ویش بی ئیراده و ئامانج بیت. ئنجا که ئمه‌ وه‌ها بی هه‌رگیز نزه‌ی قسه لیوه کردن ناگاته باسی دوانه‌تی Dualism وه‌یا هیچ لیکدانه‌وه‌یه‌کی دیکه.

3. لیکدانه‌وه‌که‌ی من لایه‌نی سه‌لیبی و ئیجابی له هؤشی مرؤفا ناداته‌وه به دوو سه‌رچاوه‌ی سه‌ربه‌خؤ (وه‌ک زه‌رده‌شت و ږابه‌ری دیکه‌ش بؤی چوون) به‌لکوو هه‌ردوویان وه‌ک دوو ږووی یه‌ک سکه‌که ته‌ماشنا ده‌کات له شی کرده‌وه‌شدا دهرم ږږیوه که سه‌لیبیه‌ته‌که له سروشتی هؤش و قابیلیه‌تی لیکدانه‌وه هه‌لده‌قولیت که دیت و ته‌فسیری هه‌له داده‌نی بؤ نو دیاردانه‌ی تینان ناگات وه‌یا بایه‌خی زیاد به‌و شتانه دده‌ا که زوریان خه‌ریک ده‌بی وه‌یا چاکه‌ی دوژمن به خراپه له قه‌لم دده‌ا... وه‌یا... وه‌یا... تؤ سه‌رنج له مرؤف بگره که خوو به شتیکه‌وه ده‌گری چؤن بؤی بیئؤقره ده‌بی و له ئاستیدا خؤی پڼ ناگیرئ. خولاسه به‌لای منه‌وه سه‌رچاوه‌ی ږؤشنایی و تاریکایی له هؤش و پیزانینی مرؤفا یه‌ک شته نه‌ک دوو، هه‌رچهنده نه‌نجامه‌کانیشیان تا بلنی له یه‌کدی جودان و هه‌رگیز یه‌کدی ناگره‌وه.

جوداوازیی دیکه‌ش هه‌ن بینینی من له هی غه‌بری خؤم هه‌لاویرن به‌لام پڼی ناوی ږیزیان که‌م چونکه له تیکرای نووسینه‌که‌دا دینه به‌رچاوی خوینته‌ر.

نه‌گر مرؤف هاتبایه وه‌ک که بؤ لایه‌نه په‌سند و سوودبه‌خشه‌کانی چالاکی و بنیات نان و هه‌لمه‌ت بردن و دؤزینه‌وه و داهینان و تیکرای نو کارانه‌ی میژووی

نووسراوی هیه، لیسته‌یه‌کیشی بز لایه‌نی ویرانکاری و سووتاندن و کوشتن و تۆقاندن ریک خستبایه ده‌یزانی سه‌لبییه‌تی هۆش و زات چ نرخیکی زلی لئ ستاندوه. ماتیرالیسته‌کان و خه‌باتگیران به تیکرای هر ئه‌و زولمه‌ی فیژدال و بۆرجوازی و ده‌سدريژکه‌ر کردوویه‌تی له نه‌خشه‌ی میژوو تۆمار ده‌که‌ن و ده‌یخویننه‌وه بئ ئه‌وه‌ی هیچ به‌شیکی ئه‌و زولمه‌ بده‌نه‌وه به لایه‌نی تاریکی هۆش و زات و ده‌ستووریک هه‌لینجن هه‌موو زولمیک بگریته‌وه، هه‌ر بۆیه‌یه به‌لای ئه‌و کاره به‌ده وردیلانده‌ناچنه‌وه که چه‌وسینراوه به‌دریژی پۆژگار له ژیانی پۆژانه‌یدا کردوه‌تی، ته‌نانه‌ت له وروژمی سپای پاشایه‌ک بز سه‌ر ولاتی دیکه‌دا ورد نابنه‌وه له‌و سته‌مه بیلزومه‌نه‌ی تاک تاکي سه‌ربازی هیزشبه‌ر کردوویه‌تی، خۆ ئه‌گه‌ر ری هه‌بی له‌ویشدا ده‌لین سه‌ربازی زولم کردوو هی چینی چه‌وسایه‌وه نه‌بوه به‌مه‌شدا هانا بز لای میتافیزیک ده‌به‌نه‌وه چونکه سه‌ربازی چه‌وسایه‌وه ده‌که‌ن به‌ فریشته. من له‌و حیسابه‌ی لیزه‌دا ده‌یکه‌م ته‌نها ئه‌و به‌دایه‌تیه‌م مه‌به‌سته که هۆشی تاریک به‌ مرؤفی کردوه نه‌ک له ری زولمی پاته‌وپاتی زیره‌کانه و به‌ چاوی کراوه‌وه پرووی داوه چونکه زولمی عاده‌تی ناچیته‌وه بز لای سه‌لبی هۆش: زالم به‌ زۆری ناگاداری خۆیه‌تی چ ده‌کات و چۆن داده‌بریت. ئه‌و زولمه به‌لای مرؤفه‌وه خزمه‌تی نامانجی «پیرۆز! ئاسمانی! به‌رز!» ده‌کات ئه‌ویان بز حیسابی سه‌لبی هۆش ده‌گه‌رپیته‌وه وه‌ک جه‌زبه‌گرتوویه‌کی ئایین وه‌یا سیاسه‌ت هه‌لکوتیه‌ سه‌ر بیتاوانان و له‌ناویان بیات و واش بزانی له‌وه‌دا خزمه‌تی غه‌یبی پیرۆز وه‌یا نامانجی سیاسی مه‌ردانه ده‌کات.

له‌ نووسینیکی دیکه‌دا شتیکی سه‌ر به‌ر لایه‌نه‌م باس کردوه که ده‌لی کابرایه‌کی عه‌شره‌تی چۆه دینه‌که‌ی و به‌ خه‌لقه‌که‌ی گوت «له‌و په‌نا باسکه‌ی پشت مالان حه‌نه‌فیلکۆکه‌کم کوشته‌...» دیاره کابرا شافیعی بوه، مه‌به‌ستی خه‌لقیش له‌ گنرانه‌وه‌ی حیکایه‌تۆکه‌که‌ بیه‌قلی و گه‌مژه‌لی کابرا بوه که به‌لایه‌وه حه‌نه‌فیش هه‌ر کافره، خۆ ئه‌گه‌ر کۆژراوه‌که مه‌جووسی وه‌یا هیندوس وه‌یا گاور بوایه که‌س گله‌یی له کابرای قاتل نه‌ده‌کرد. سه‌یری چۆن گومرایی و تاریکایی توپۆ له‌ دوا توپۆ به‌سه‌ر هۆشدا که‌له‌که ده‌کات. بروات بیئ بز ماوه‌ی سه‌دان سال خوینی عه‌شره‌تیک به‌لای جیرانه‌که‌یه‌وه حه‌لال بوه، دیاره به‌دوا خوینه‌که‌یدا مال و نامووسیشی.

که دهوری عه شره تگریش به سهر چوو وهیا تاراده یه که ته عه سوبی نایینی رهویه وه سهدویه که سبه ب و ده رگه ی نوئ له بابه تی تازه داهاتووی ئه م رۆژگاره له حاله بونی رۆح و مال و هموو شتیک به رووی ئاده میزادا کرایه وه. بروا ده که م ژماره ی کوژراوی خه باتگیز به دهستی خه باتگیزی میله ته که ی خزی پتر بی له ژماره ی کوژراوی بلباس به دهستی مه نگوره وه. هر له بیرمه. سالی 1961 له ده می دهسه لاتی عه بدولکه ریم قاسمدا تازه هه رای کوردستانی خۆمان دهستی پیکردبوو. گویم له چه پریزه که بوو ده یگوت به فلانکه سم گوتوه په له مه که له ژنهنان. هر به و نزیکانه بیوه ژنی پارتیه کان زور ده بن ژنیکی که ممه سرف بهیته. له لایه ن تاریکی و پروناکی هوشه وه ئه و زالمه هیرشبه ره ی که به چاوی کراوه وه دهست به سهر گیان و مالی خه لقا ده گرئ نه فسی به ده به لام هوشه که ی تاریک نیه. رهنگه ئه و ره شوپوته ی شه ره که ی بز ده به نه وه ئه وان هوشتاریک بن ئنجا زاته که شیان یا به ده یا چاک چونکه رهنگه به شینک له و سهر بازانه وه که سهرۆکه خوینتریزه که یان به چاوی کراوه وه ده سد ریژی بکن و به مه دا نه چنه ریزی هوشتاریکان به لام رهنگه به شینکی دیکه یان وا تینگن له و کاره به ده دا خزمه تی چاکه و مه ردا یه تی ده که ن: ئه مانه گو مرای ته واون.

بیرکه ره وه ی ماددی که ئه م راستیه وردانه له بیر خزی ده باته وه دیت سهر زاره کی موجامه له یه کی ساردوسری هه ژارانی پین ده کات و رهنگه له دوا رۆژیشدا که خزی لینیان بوو به سهرۆک به ته ئویلی نادرست زمانی ره خنه گرتن و مه یلی نارهمه ندییان بپریت. من ده لیم با ئیمه هوشتاریک نه بین وه که ئه و که ره وارانه، خراپه یه کی کردوویانه له ژیر سهره ناوی «خراپه» دا بمینیتته وه به لام مافی ره خنه گرتن و رازینه بوونیشیان پین بده یان هر نه بی له بهر ئه وه ی که له کتیه پیرۆزه کانی شۆرشگیزایه تیدا ئه و ره شوپوته خزی خاوه ن ماله ئیتر بز ده بی نه ویزئ له مالی خویدا ره خنه گر و نارازی بیت سهرۆکه که ش هر به پنی مه زه بی شۆرشگیزان خزمه تکاری ئه و ره شوپوتانه یه. ئنجا چزن ره وایه خزمه تکار مافی زمان برینی گوره ی خزی هه بی؟ ئه م هه لکه وته نارپکه ی نیوان به ره ی چه پ و شۆرشی سهر به مادیه ت که «تناقض» ی بیته ئویلی تیدا یه له به شینکی که مزان و درشتینی پیاوه نایینیبه کانیش به ده ر ده داته وه که جارپکیان ده لین هاو پینیانی

په‌مه‌به‌ر (د.) له‌لایه‌ن زانیه‌وه ژوورووی پله‌ی «مجه‌د» و مه‌لا و فه‌یله‌سووفه زله‌كانه‌وه‌ن، كه‌ لیشیان بېرسیت ته‌دی بژچی له‌ باره‌ی زانسته‌كانی سه‌ربه‌ سروشت و ئاسمان و شتی ته‌وتزییه‌وه‌ لینیان نه‌ببستراوه‌ شتیکیان روون کردبته‌وه‌ وهرامت ده‌ده‌ته‌وه‌ ده‌لین له‌ و سه‌رده‌مانه‌دا هینشتا خه‌لق له‌لایه‌ن زانسته‌وه‌ ساوابوون و ده‌رکی ته‌و ورده‌کارییه‌یان نه‌ده‌کرد. به‌و پینه‌ی موجه‌هیدیشن و ساواشن. قسه‌ی سه‌رکیل چ له‌ پی‌اوی ماتیریاالیسته‌وه‌ بئ چ له‌ ئایینی ده‌کیشیتیه‌وه‌ سه‌ر مه‌ته‌لی «بانیکه‌ و دوو هه‌وا».

زۆرینه‌ی ته‌و خاوه‌ن بیرورایانه‌ی له‌ باره‌ی کۆمه‌لایه‌تی و مرۆفه‌وه‌ ده‌دوین وه‌ها راده‌نوینن كه‌ مرۆف له‌ هه‌ر پله‌یه‌کی شارستانه‌تیدا بیت باپی ته‌و پله‌یه‌ له‌ چالاکی و زانین و هۆش تیه‌ه‌لده‌کشیت. من هه‌رچه‌نده‌ ده‌زانم ده‌بئ جۆره‌ هاونا‌هه‌نگیه‌ک هه‌بئ له‌ نیوان زه‌رفی ماددی و لایه‌نی هۆشه‌کی - مه‌عه‌نوی مرۆفدا هه‌ر نه‌بئ له‌به‌ر ته‌وه‌ی كه‌ هۆش و مه‌عه‌نوییات تیکه‌ل به‌ زه‌رفی ماددی ده‌بن و ته‌فاعولی له‌گه‌لدا ده‌کن دیسانه‌وه‌ له‌گه‌ل ته‌و قسه‌ سافیلکه‌یه‌ نیم كه‌ ریم نادا خوردی بکه‌مه‌وه‌ له‌ رایه‌کی گشتیه‌وه‌ بژ ته‌و هه‌لکه‌وت و هه‌لوه‌ستانه‌ی كه‌ واقع بڤ ده‌که‌نه‌وه‌.

ده‌زانم ده‌بئ مرۆفی سه‌ده‌ی نۆزده‌م له‌ پارزده‌م، به‌ عاده‌ت، پینشکه‌وتووتر بئ هی ته‌و رووپاش له‌ هی قرناقه‌ی خۆمان هه‌لکشاوتر بئ به‌لام ده‌بئ بشزانم كه‌ ته‌و مه‌یدانه‌ به‌ر فره‌وانانه‌ی له‌به‌ر ده‌ست و هه‌ستی مرۆفی سه‌ده‌ی ببسته‌م و ته‌و رووپادایه‌ لینیان ده‌وه‌شیتیه‌وه‌ پنیوستیان به‌ پتر ژیری و زانین رووناک و هۆشی به‌ برشت هه‌بئ له‌وه‌ی كه‌ سه‌ده‌ی ببسته‌م و ته‌و رووپا پینیان به‌خشیه‌وه‌.

به‌ ته‌عبیریکی دیکه‌، هه‌ر ده‌لینی مرۆف له‌ سه‌ده‌یه‌کدا پنیوستی به‌و پینشکه‌وتنه‌ نه‌فسی و عه‌قلیه‌ هه‌یه‌ كه‌ له‌ دوو سه‌ده‌دا په‌یدای ده‌کات. ره‌نگه‌ ته‌گه‌ر له‌ سالی 1500 هۆش و گۆشی 1800ی هه‌بوایه‌ توانیای به‌سه‌ر گیروگرفت و ته‌نگ و چه‌له‌مه‌ی ته‌وسایدا زال بئ. وه‌یا دانیشتوانی کوردستانی سالی 1700 له‌و ژیانه‌ ساده‌ و هه‌ژاره‌یدا هۆش و گۆشی ته‌و رووپای ته‌وسای هه‌بوایه‌ باشتر له‌گه‌ل به‌رژه‌وه‌ندی کۆمه‌لایه‌تی خۆی له‌و واقیعه‌ دواکه‌وتوه‌دا به‌رپوه‌ بچئ و ته‌و گرفتانه‌ی له‌ ریندا بوون بیانره‌وینیتیه‌وه‌.

نمونه‌ی کی بچوک و بهرچاو ئه‌و دیاره‌ده‌یه له ته‌جره‌به‌ی خۆم و خۆتدا دهرده‌که‌وئ: هه‌رجاره که له ته‌مه‌نیکدا هه‌له‌ی زل ده‌که‌ین و دوا‌ی چه‌ند سالیک به هۆشینی کام‌تر تتی ده‌که‌ین، په‌نگ بوو ئه‌گه‌ر پ‌یشت‌ر ئه‌و هۆشه‌مان هه‌بوایه هه‌له‌که نه‌که‌ین. هه‌ر له‌و ده‌مه‌شدا که هه‌له‌ی ته‌مه‌نیک کۆن ده‌دۆزینه‌وه هه‌له‌ی تازه‌به‌تازه ده‌که‌ین که ئه‌گه‌ر هۆشی ته‌مه‌نیک دواترمان هه‌بوایه نه‌یانکه‌ین. له‌م باره‌یه‌وه چی له ژیا‌نی خۆم و خۆتدا ده‌بیین له نیوان کۆمه‌له جۆراجۆره‌کانی وه‌ک حیزب و ر‌یکخراو و ده‌وله‌ت‌یشدا د‌یت‌ه‌وه به‌رچاو که ئه‌وان‌یش وه‌ک من و تۆ به دره‌نگه‌ کاته‌وه له خه‌له‌ته‌کانیان ده‌که‌ن، وه‌ک من و تۆش خه‌له‌تی تازه‌یابه‌ت ده‌که‌ن که نه‌کردنی پ‌نویستی به‌ تنگه‌یشتنی چه‌ندین سالی دوا‌رۆژ هه‌یه.

ئهم دیاره‌ده‌یه له ن‌یو گیانه‌به‌راندا دهرناکه‌وئ چونکه هه‌میشه به‌ غه‌ریزه نه‌گۆراوه‌کانیان مامله‌ت له‌گه‌ل واق‌یع ده‌که‌ن له‌به‌ر ئه‌مه ناتوانن به‌ غه‌ریزه‌ی سه‌د سال دوا‌ی ئیم‌رۆ له هه‌له‌ی ئیم‌رۆکه ر‌زگار ب‌ین. لایه‌نی نامادی مرؤف (مه‌به‌ست له هۆش و نه‌فس و خاسیه‌ته جودا‌که‌ره‌وه‌کانی مرؤفه) وه‌ک که‌وی ناو قه‌فه‌سی له‌ش و دهوربه‌ره‌که‌ی نییه، نامادیه‌تی مرؤف ئه‌گه‌ر یه‌کسه‌ر و راسته‌وخۆ له مادده‌وه هه‌لقولیب‌یت ه‌یچ ده‌خلیکی ه‌یزی غه‌یبی دیسانه‌وه له هه‌ردوو پ‌ووی سه‌لبی و ئیجابیه‌که‌وه وه‌ها به‌رز و نزم و که‌م و زیاد و تایک و پ‌ووناک ده‌بی که به‌ر ه‌یچ راسته‌ حیسابیه‌کی قه‌رارداده‌ی دهوروبه‌ری ماددی ناکه‌وئیت: مرؤف ل‌ئی ده‌وه‌شیت‌ه‌وه له په‌راویزی به‌ره‌و ئیجابیه‌تدا ئه‌وه‌نده به‌رز بب‌یت‌ه‌وه یه‌کجار ژوروی پ‌له‌ی ماددی سه‌رده‌می خۆی بکه‌وئته‌وه، له‌وانه‌یشه به‌ تاریکایی لایه‌نی سه‌لبیه‌تدا بچ‌یت‌ه‌ خواری له تاریکستانی هه‌زاران ساله‌ ت‌په‌ر‌یت‌یت.

ئهمانه راستی ئه‌وتۆن له خۆوه جلوه‌ ده‌به‌ستن، به‌ ده‌ورانده‌وری نزیک و دوری خۆش‌تدا بنز‌ریت نمونه‌ی ب‌یت‌ه‌ژماری راستیه‌که‌ت بۆ دهرده‌که‌وئ به‌لام له په‌نا ئه‌م راستیه‌دا یه‌ک راستی دیکه هه‌یه هه‌تا ب‌ل‌ئی تاله: له هه‌موو سه‌رده‌میکدا ژماره‌ی نمونه تاریکه‌کان چه‌ندین ده‌یان جار ه‌ینده‌ی نمونه‌ی رووناکه‌کانن جا ئه‌گه‌ر له ج‌یگه‌یه‌کی وه‌ک کوردستانی خۆماندا ده‌ نمونه‌ی جوان و پ‌یشکه‌وتووی هۆشی «پ‌ووناک‌تر» ت دۆزیه‌وه سه‌دان نمونه‌ی گومرای هۆشی «تاریک‌تر» ده‌ب‌ینیت واش

ده‌بی خه‌لقی هه‌ریمیک سه‌رله‌به‌ریان هه‌له‌په‌رکی له ته‌پلی بنی جه‌ه‌نده‌می گومراییدا ده‌که‌ن.

له کۆمه‌لایه‌تیدا شه‌قامه‌پێیه‌کی ناوه‌ندی هه‌یه ژیان و به‌رژه‌وه‌ندی پێیدا تێده‌په‌رئ. به‌لام به‌ولای سنوره‌ گه‌شه‌که‌ی ئه‌و شه‌قامه‌وه تاکوته‌رایه‌کی نمونه‌ی گه‌شتر هه‌یه [نمونه له کوردان: ئه‌حمه‌دی خانی، ئیننوئاده‌م، حاجی قادر] پرشنگ بز مه‌ودای دوورتر ده‌هاویژین له‌وه‌ی رووناکایی عاده‌تی سه‌رده‌مه‌که تێی بر ده‌کا. ئه‌مانه‌ش نێوی «بلیمه‌ت» یان لێ ده‌ندری و ده‌گوترئ پێش رۆژگاری خۆیان که‌وتونه‌ته‌وه. به‌م‌نده ناولیتانه‌ش حیسابیان ده‌پنچریته‌وه. به‌ولای سنوره تاریکه‌که‌ی شه‌قامه‌که‌وه ژماره‌یه‌کی زۆری تاک و کۆمه‌لی خه‌لق له شه‌وه‌زنه‌گی وها رۆ چوون به‌ر له خۆیان هه‌ر خه‌لق نه‌بووبوو.

تاک تاکی میشککراوه هه‌ن چاویان دوورتر ده‌بینئ له بینینی عاده‌تی سه‌رده‌می خۆیان کۆمه‌له‌های میشکتاریکیش هه‌ن به نابینایی ئه‌وتۆوه کویز بوون هه‌رگیز ده‌وروبه‌ری ماددی له خۆوه ناتوانی بیته‌نیته‌وه، ده‌بی له هۆش و نه‌فسی تاریکه‌وه زه‌نه‌ی کردبی چونکه ده‌وروبه‌ر به عاده‌ت شه‌قامه ناوه‌ندییه‌که ده‌ره‌خسینئ که وا چ پێوه‌ندی به‌و شه‌وه‌زنه‌گه ئه‌نگوسته‌چاوه‌وه نییه.

ژماره‌ی ئه‌و خه‌لقه‌ی به‌رپیاژه ناوه‌ندییه‌کدا ده‌رۆن هه‌میشه زۆرتر بوه، گه‌لێکیش زۆرتر بوه، له سه‌رجه‌می زنده پێشکه‌وتوه‌کان و زنده پاشکه‌وتوه‌کان. ئه‌م راستیه‌ش وای کردوه به‌ درێژایی رۆژگار جۆره پارسه‌نگبوونیک هه‌بوویی له گوزه‌ران و به‌سه‌بردن و هه‌لکردن و تیکرای ژیانی کۆمه‌لایه‌تیدا به‌لام زۆر به‌داخه‌وه سه‌رله‌به‌ری ئه‌و خه‌لقه زۆره‌ی به‌رپیاژه‌که‌دا تێپه‌رپه‌وتن که هه‌ر خۆشیان نوینتر و خاوه‌نی به‌رژه‌وه‌ندی گه‌شتی بوون، له‌به‌ر خه‌ریکیوونیان به گوزه‌رانی عاده‌تی نه‌گه‌راو که هه‌یچ ئامانجیکی له‌عاده‌ته‌ده‌ر خه‌لق ناکات بیریان له‌وه نه‌کردۆته‌وه، ده‌رفه‌تیشیان نه‌بوه، له ده‌ستیشیان نه‌هاتوه، خۆیان وها ریک بیه‌خن بتوانن رێ له پیاوخراب و هه‌ناوکرمی و سه‌مکار و گومرایان بپه‌نه‌وه.

به‌ده‌وری خۆندا بنۆره ده‌بینیت بابای هه‌مال و سه‌رتاش و دارفرۆش و ناشه‌وان و کاروانچی و زیندروو و که‌بابچی خه‌ریکن به‌قه‌ده‌ر حال که‌سه‌به‌که‌یان به‌ره‌وپیش

ببهن و يهك دوو درههه له دهرامه ديان زياد بگهن، نه ده زانن و نه ده شتوانن بير له پيوه ندييه كي ناوكزيي نه وتز بگه نه وه كه له داو و ته پكه و فرؤفئلي سته مكار و ته ماعكاريان بپاريزي. نه وه ي له م سهير كردن و تويزينه وه يه ي بهرده ستدا ده بيبينيت شتيكه بهر له هزاران ساليش هر ده تديت، دواي ساليه اي ديكه ش ده بيبينيت، نه گهر ريگه ت هه بو ايه بيان بيبينيت.

نه مه حالي شه قامه ناوه ندييه كه يه، به لام زور زور به داخوه فيلباز و قولبر و عوام خه له تين و سته مكار به پيچه وانه ي ئاپوره ي خه لق ده زانن و ده توانن به سه ر شه پزلي شه وه زهنگه له عاده تبه دره كه دا به ره و به دترين ئامانجه كانيانه وه برؤن. به دريژايي رزگار ده رفه ت له بهر مرؤفي ناپه سه نددا هه بوه كه لايه ني تاريك و به دي كومه لايه تي و مرؤفايه تي بؤ نه و ئامانجه ي مه به ستيان بوه به كار به يتن به ئاسانيش بايي كار دروستايي خزيان خه لقيان پي ئيقناع كراوه، ئيقناع كردنه كه ش له گه ل نه و كه سانه دا بوه كه خزيان له نيو شه وه زهنگه كه دا بوون وه يا به سه ر رؤخيه وه راوه ستاون چونكه نه م دوو ده سته يه ئاماده تر و ئاماده ن بؤ سه لماندني وريته، جله و خؤشيشن بؤ كاري به د.

نه وانه ي كه له شه قامه ناوه ندييه كه ي كومه لايه تيه وه بؤ ناو تاريكه كه راپيچه ك دراون يا به زه بري قه مچي بوه يا له ربي پر هه ست و خوستي ئايينه وه سه ره تاته كه ي هه لئه تينا نه يان بؤ ناو دل و ده روون كراوه. له مه شدا به راورد كردني دويني و نه مرؤ وا ده كات گله يي نه چيته وه سه ر خه لقي ليره به پيشه وه چونكه له م سه رده مه دا خه لقي ولا تي پيشكه وتووش به هؤي فرندا ق و ئايينو ئؤيني سياسي هه فيلي گه وره يان لي ده كرئ له وه هه ر بگه ري كه تا ئيستاش فيلبازي ربي ئايين تيرو ته سه ل و ريزلي گيراوه، ئنجا بزانه له بازا ري پرؤپا گانده ي ئابووري - هه ر له سي نه ما هه تا مؤديلي جلك، هه تا بوورسه، هه تا پيشانگه كان، هه تا كه يفگه ي شه وانه... هه تا... هه تا... چ فه ندي خليسكيته ري ژيرانه ي جادو و گه رانه به كار ديت و سه ريش ده كه ويت.

فيل كردن له خه لقي شه قامه ناوه ندييه كه بهرچاوه و بهر هه سته، گله يي هه لستاندنيش له سه ر ئاماده بووني خه لق بؤ فيل لي كران كاريكي بيجه به لام له نوخته يه كي پر سفتوسوزه به ده ست خؤم نييه گله بيان ده به مه وه سه ري: بؤ چي

فیلَباز بتوانی خه‌لق له خشته بیات به‌لام دلسۆز گوئگری نه‌بی خۆ فیله‌که له‌و که‌سانه ده‌کری که گوئگری دلسۆزه‌که نین دلسۆزه‌که‌ش به‌رژه‌وه‌ندی نه‌وانی ده‌وی و خۆیان بۆ به‌خت ده‌کا؟ گوتم گله‌بیان دیته‌وه سه‌ری، راستییه‌که‌ی گله‌مه‌ندییه‌که هه‌ر له‌ پئی به‌راورد کردنی نیوان فیلَباز و دلسۆزه‌وه هه‌له‌دستی به‌و مانایه‌ی که فیله‌ و په‌ند وه‌ک ره‌ش و سه‌پی له‌ یه‌کدی دوورن. به‌زاهیر نه‌ده‌شیا فیله‌که مه‌یدان به‌ په‌نده‌که چۆل بکات، له‌وه به‌ولاوه ده‌زانم بابای فیله‌ئیکراو به‌ ئانقه‌ست نایی دژی به‌رژه‌وه‌ندی خۆی گوئی بۆ فیلَباز شل بکا. دیاره له‌ سروشتی کۆمه‌لایه‌تی و مرؤفا دیارده‌ی وه‌ها به‌سفتوسۆ قابیلیه‌تی زه‌نه کردن و به‌ده‌ردانی هه‌یه گله‌یی کردنی‌ش له «سروشته» کاری عه‌قل نییه.

ئه‌و قسانه‌ی دواییم پریم ده‌ده‌ن گله‌ییه‌کی گه‌وره له‌ بیراری ماددی بکه‌م: ئه‌و بیریاره ماددییه زلانه له‌ لاینکه‌وه دین به‌ به‌ژن و بالای گه‌لانی لیره به‌ پینشه‌وه هه‌له‌لین و میژووی رابردووی لی ماره ده‌که‌ن، وه‌ک ده‌شزانین و تازه‌به‌تازه‌ش گوتمان، په‌وتی کۆمه‌لایه‌تی و میژوو به‌ هۆی جموجوول و چالاکی و زانست و هونه‌ری ئه‌و زنده هه‌ستیارانه‌وه بوه که له‌ جه‌رگه‌ی به‌ره‌ی ناوه‌ندی مرؤفایه‌تی پینگه‌بیشتون و خه‌بتاون با له‌م به‌ینه‌شدا به‌رژه‌وه‌ندی خۆیانمان مه‌به‌ست بووبیت وه یاخود پینش به‌رژه‌وه‌ندی غه‌یری خۆیانمان خسته‌بیته‌وه، خۆ ئه‌گه‌ر هانده‌ری به‌رژه‌وه‌ندی تابه‌تی له‌ به‌یندا نه‌بی مرؤفایه‌تی هه‌نگاوێک واوه‌ی جانه‌وه‌رییه‌وه نه‌ده‌هات چونکه یه‌کجار به‌دره‌نگه‌وه گیانی کۆمه‌لدۆستی و خۆ له‌ پینتاو کۆمه‌لدا له‌بیر کردن په‌یدا ده‌بی.

ئه‌مه له‌ لاینکه‌وه، له‌ لاینکی دیکه‌وه بیریاره ماددییه‌کان له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا که ده‌لین تینه‌رینی مرؤفایه‌تی به‌و قۆناغه میژووییانه‌دا که پیناندا تینه‌ریوه و دیارده‌ی «چین» یان تیدا بوه شتیکی حه‌تمی بوه، ئنجا هه‌ر باده‌ده‌نه‌وه سه‌ر ئه‌و به‌ره ناوه‌ندییه‌ی که ره‌وره‌وه‌ی میژووی خسته‌وته گه‌ر و شارستانه‌تی بنیات ناوه و له‌ فره‌نسه‌وه تیکشیوه بۆ چین کوتالی بازرگانی ئالوگۆر پینکردوه و هونه‌ر و زانست و فه‌لسه‌فه و ئه‌ده‌بی لی هه‌لقولیوه، کام توهمه‌ی قورسه تینی ده‌گرن و کام قسه‌ی برنده‌یه بۆی داده‌برن و به‌ به‌رپرسیاری به‌شیکی زۆری ته‌نگچه‌له‌مه‌ی کۆمه‌لایه‌تی داده‌نین هه‌ر ده‌لینی ماکی دواکه‌توویی و ماف خوراویی هه‌ژاران به‌ره ناوه‌ندییه‌که

بوه تا ئه‌وی له ئه‌دهبیاتی شۆرشگێزانه‌ی سه‌رده‌م بۆرجوازیه‌تی بۆته‌ عه‌یبی ئه‌و که‌سه‌ی وه‌پالی ده‌درئ که‌چی هه‌یج به‌ره‌ و چینیکی کۆمه‌ل به‌قه‌ده‌ر ئه‌و به‌ره‌یه‌ چه‌زی به‌ ئازادی و پێشکه‌وتن و هه‌منایی و ته‌عمیر و پێشه‌سازی و زانست و هونه‌ر و خۆشگوزهرانی گه‌شتی نه‌کردوه‌. ئه‌و چه‌زه‌شی له سه‌رچاوه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی خۆیه‌وه‌ زه‌نه‌ی کرده‌ چونکه‌ پتر له‌ هه‌ژاریکی که‌مه‌رژه‌وه‌ند کاری به‌ هه‌منایی رینگه‌وبانان بوه‌ له‌به‌ر خاتری ئه‌و کاروان و بارووبینگی که‌ ماله‌ بازرگانه‌یه‌که‌ی پێ گوزاوه‌ته‌وه‌ و چۆل و بیابان و ده‌ریای پێ بریوه‌. هه‌ژار له‌ ده‌وروبه‌ری نزیکی خۆیدا چه‌زی به‌ هه‌منایی کرده‌ به‌لام نه‌یزانیوه‌ و نه‌یتوانیوه‌ چاو به‌رپه‌ته‌ حالوباری ولاتی دوور که‌ به‌ خه‌ونیش نایگاتی. که‌ ئه‌مه‌ حالی هه‌ژاران بووبن دياره‌ هه‌منایی هه‌رگیز له‌گه‌ل حالی جه‌نگخواز و جه‌رده‌ و وێرانکه‌ر نه‌گونجاوه‌ که‌ هه‌ر خۆیان ماکی شینواندن هه‌منایی بوون.

رق هه‌لگرتی بێجی که‌ بیراری ماددی ده‌یکاته‌ هۆی دوشمنایه‌تی له‌گه‌ل به‌ره‌ی ناوه‌ندی کۆندا هه‌ر خۆیه‌تی له‌م رۆژگارهدا ده‌بیته‌وه‌ بنیشتۆکه‌ی زاری خه‌باتگێزان که‌ دین به‌وه‌په‌ری بێباکی و به‌ له‌خۆباییبوونه‌وه‌ش یه‌خه‌گیری به‌ره‌ی ناوه‌ندی ده‌بن و بئ سئ و دوو لێکردن خه‌ریکی رماندن ده‌بن که‌چی به‌شی زۆری ئه‌و خه‌باتگێزانه‌ خۆیان له‌و به‌ره‌یه‌ن، رهنگه‌ خه‌باته‌که‌ش به‌ ئه‌رک و مه‌سه‌ره‌فی ئه‌و به‌ره‌یه‌ بگێرن. لێره‌دا بیراری ماددی ئه‌وه‌ له‌بیر خۆی ده‌باته‌وه‌ که‌ پێشتر گوتبووی چینی نیوه‌راست له‌ قۆناغی پێش سۆشیا لیزمدا پۆپی پێشکه‌وتنی کۆمه‌له‌ هه‌تا ئه‌و چینه‌ گه‌نده‌لێش نه‌بێ و نه‌بیته‌ له‌مه‌په‌ر له‌پێش هه‌نگاوی ته‌طوردا ره‌وا نییه‌ ده‌ستدریژی لێ بکری له‌لایه‌ن شۆرشگێزانه‌وه‌. گه‌نده‌لبوون و له‌مه‌په‌ر بوونیشی سیحر و ته‌له‌سمی ئه‌وتۆ نین تێی نه‌گه‌ین چونکه‌ مندالیش خه‌ریکه‌ بزانی ئه‌و بۆرجوازیه‌ت و چینه‌ ناوه‌ندییه‌ی که‌ گزیا له‌ ژیانی پێشکه‌وتن و پێشه‌سازی و بازرگانی زل و به‌ره‌می به‌ر فره‌وان و په‌ره‌سه‌ندن ته‌کنیکدا به‌به‌ریانه‌وه‌ هه‌یه‌ له‌مه‌په‌ر بخرنه‌ به‌ر ره‌وتی به‌ره‌وپێشتر چون جارێ له‌ کاولگی ولاتی کورداندا شه‌به‌نگ و سه‌ره‌تاشی په‌یدا نه‌بوه‌. ده‌یان ولاتی دیکه‌ی وه‌ک کوردستانیش هه‌ر ئه‌و بێشکه‌ کاول بوه‌یه‌ که‌ هه‌شتا چینی بۆرجوازی تێدا نه‌رسکاوه‌ چ جایی گه‌نده‌ل بووبن.

لهگه‌ل ئه‌مه‌شدا هه‌رچی - کوردی گوته‌نی - کونی له زاریدا بی و زمان و قه‌له‌می بگه‌رئ له تا‌ق‌می بیرک‌ه‌وه‌ی ماتیریا‌لسیت و شو‌ر‌ش‌گن‌ر هاواریه‌تی بۆ له ریشه ده‌ر‌ک‌یشانی ئه‌و چینه ناوه‌ندییه. تۆ سه‌یری، بیروباوه‌ریکی که بیاریی ماددی له ده‌قی نه‌زه‌ریه و سه‌ر پووی کاغه‌زی نیو کتیبان نه‌خشه‌ی کۆمه‌لایه‌تی ده‌ک‌یشیت و وه‌ها داده‌برئ که چونکه سه‌رمایه‌داری جارئ خزمه‌تی کۆمه‌لایه‌تی ده‌کات ده‌بی چه‌پاره بدرئ له‌و ته‌وژم و تینه‌ی به‌ره‌پیش چوونی شو‌رش ده‌یداته‌وه، ئا ئه‌و بیروپایه هه‌ر خۆی بیته‌ئویل و چاوبه‌سته‌کئ و به‌وپه‌ری له‌خۆ رازیبوونه‌وه به‌ر ده‌بیته گیانی ئه‌و سه‌رمایه‌دارییه‌ی که جارئ په‌یدا نه‌بوه.

سه‌یریش له‌وه‌دایه که بیاریه ماددییه‌که و به‌ره‌ی شو‌ر‌ش‌گن‌ر و که‌ره‌سته‌ی خه‌باته‌که هه‌مووی له‌و به‌ره ناوه‌ندییه په‌یدا بوه که‌وا مردوو‌زاد ده‌کرئ. بروام وایه ئه‌گه‌ر به‌چه و وه‌چه‌ی ئه‌و به‌ره‌یه - وه‌یا ئه‌و چینه- له‌ خۆوه نه‌که‌ونه گیانی بۆرجوزایه‌ت [جارئ نه‌رسکاو و نه‌گوراو] هه‌که که‌سی ئه‌وتۆ له‌ ده‌ره‌وه‌ی جغزی به‌چه و وه‌چه‌کان په‌یدا نابئ بیر له‌و مردوو‌زاد کردنه بکه‌نه‌وه. عه‌مه‌له و فلاح له‌ باریکدا نین بتوانن فه‌لسه‌فه داننن وه‌یا سه‌رۆکایه‌تی شو‌رش و خه‌بات له‌ ویرانستانی کوردستان بگرنه ده‌ست.

گله‌می له‌و بیاری و شو‌ر‌ش‌گن‌رانه هه‌م له‌وه‌دایه که دژی هه‌موو به‌رژه‌وه‌ند و په‌وابوون هه‌را له‌گه‌ل دۆستا ده‌نینه‌وه هه‌م له‌وه‌دا که ئه‌وانیش وه‌ک فیئلباز و قۆلب‌ر و شه‌عه‌ده‌بازی دنیا‌دۆست به‌ چاو فرمیسک ده‌بارینن و به‌ ده‌ستیش باخه‌ل ده‌برن چونکه ده‌قی نه‌زه‌ریه‌که‌یان و کرده‌وه‌یان هینده‌ی فرمیسک‌باراندن و قۆلب‌رین له‌ یه‌کدی دوورن. ئه‌م ته‌رزه په‌فتاره جگه له‌لایه‌نی ویرانکاری یه‌کسه‌ر و راسته‌وخۆ زه‌ره‌ریکی گه‌وره‌ش له‌ باوه‌ر به‌خۆ کردن و به‌ خه‌لقیش ده‌دات چونکه مرؤف هه‌ر نه‌ختیک سه‌رنج راگرئ ده‌زانی نووسینی ناو کتیبان و کرده‌وه‌ی خه‌بات‌گن‌ران له‌یه‌کدی دوورن. ئه‌وه‌ی راستی بی ئه‌گه‌ر سه‌رکه‌وتنی به‌ره‌ی شو‌ر‌ش‌گن‌ر په‌کی له‌سه‌ر چاوبه‌سته‌کیکه و خه‌لق شیواندنه‌که و «بانیکه و دوو هه‌وا» که که‌وتبئ، مسلمان گوته‌نی «ان لله...» فه‌توا ده‌ده‌ین به‌پیی مه‌زه‌به‌ی سوودپه‌رستی که ده‌لی که‌بیشتن به‌ نامانج به‌ر له‌ هه‌موو شتیکه‌وه دیت ئیمه‌ش چاو له‌و فاکوفیکه ده‌پۆشین

به لآم ليزه دا هه لوه ستي نهو شؤر شگرانه دوو جار ان به ولای سووډ په رستي ته قلیدیه که وه ده روات:

جاریکیان له وه دا که به پیتی هه لومهرجی چاکه و خراپه ی سووډ په رستي ناشی براکوژی و دوست خنکیتی به سووډ حساب بکړی. جاری دیکه شیان له وه دا که هیچ په ک له سهر قسه گوژی و فله سه فه به درؤخته وه و لئ پاشگه زبونو وه و زړه ته ئویل نه که وتوه چونکه شؤر شگران که خاوه ن زهریه ن هر خویان نهو چینه پیک دیتن که وا به پیچه وانیه راگه یانندی نه زهریه که یان دهیکوژن. به ته وای وهک نه وهی دادپرس بریاری ئیعدامی خوی بدات. شؤر شگرانی به ره ی چه پی کورد نزیکی چل ساله خه ریکی نهو کاره ن. له وه هه ولشدا حساب ده کړین به ده ست به تالترین شؤر شگرانی جیهان چونکه له دوو هزی زیده بیزه زاوه له سه ره تاوه ئیفلاس کردوون:

هزی یه که م نه ویه که رمانندی چینیکی کومه لایه تی بنده به ده سلات گرتنه ده ست ئنجا له حالوباری کوردا له کدووله ی ته ریش ریگه ی گه بیشتن به ده سلات و رمانندی بؤرجوازیه تی نه بوه چونکه جاری بؤرجوازیه تی ده سلاتی نه بوه لئی بستیندری، هیزیشی نه بوو ری له که س بگری.

هزی دوهم نه ویه که وا سه ره رای نه زؤکبوونی نهو ریگایه بؤرجوازیه تی هر په یدا نه بوه تا برمیندری به وه شدا مه علوم ده کړی خه باتی به ره ی چه پی کورد له پیچه به دوره «حلقه مفرغه Vicious circle» دا خزی و خه لقی ده خولاندوه.

سالی 1966 له گؤفاریکی رؤژاوا لسته ناویکی شه ریکه ته زله کانی جیهانم خوینده وه، له و لیسته یه دا گه وره ترین شه ریکه ت له سالیکدا بایی 23 هه زار ملیون ډولار شتومه کی فروشتبوو که نه وسا ده یکرد ده هینده ی داهاتی قهومی هه موو عیراق، بگره پتریش. هر له بیریشمه له سالانی سییه کاندا خویندمه وه معاشی سالانه ی کریکارانی شه ریکه ی فؤرد 700 ملیون ډولار بوو که نه وسا ده یکرده 140 ملیون دینار. واته 30 هینده ی بودجه ی حکومتی عیراق له و ساله دا... ئنجا نه گه ر نه مانه نمونه ی نهو بؤرجوازیه تی بن که فکری مادی سه ربه ئابووری لئی تؤقیوه و ده یوئ مرؤفایه تی لئ رزگار بکا، خؤ بؤرجوازیه تی هه له بجه و ئاکړی له و

ساله به سه‌رچوانه‌دا که شۆرڤشگنڤری به‌ره‌ی چه‌ی کورد ده‌یویست بیرمینی جاری پنی نه‌کرا بوو تاکه یه‌ک عه‌ره‌بانه له کارگه‌ی پینشه‌سازی خزی [که تا نیستاش وجودی نییه] پینشکه‌ش به کۆمه‌لایه‌تی کورد و عیراق بکا، به‌شیکی به‌رچاوی ئه‌و بۆرچوازیه‌ش له رینی کور و برا و خزمیانه‌وه به‌شداری بزووتنه‌وه‌ی قه‌ومیایه‌تی و چینایه‌تی بوون.

من له‌م نووسینه‌دا چ مه‌به‌ستم نییه بزانه‌م ئایا ری ده‌دری یا نادرئ به‌ چینایه‌تی ناوه‌ندی میژوویی ده‌وری خزی له پینشکه‌وتندا ببینی، عیراقی خۆشمان ئه‌وه‌نده ده‌وله‌مه‌نده ده‌توانی به‌ داهاته تیزوته‌سه‌له‌که‌ی ئه‌و که موکوورپیه‌ی له تینبردنی ناوه‌ند په‌یدا ده‌بی ده‌جاران تیبه‌تینه‌وه، له‌لایه‌ن باری شه‌خسیشه‌وه ره‌نگه‌ نووسه‌ران به‌ تیکرایی پشکی ئابووریان له سۆشیالیزم پتر بی نه‌ک سه‌رمایه‌داری. من مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه له‌به‌ر تیشکی لیکدانه‌وه‌ی خۆم ده‌ماری سه‌لبیه‌تی هۆش وه‌یا نه‌فس له «تناقض»ی نیوان کرده‌وه و گوته‌ی بیریار و شۆرڤشگنڤره ماددیه‌کاندا بدۆزمه‌وه، ره‌نگه‌ باشیشم دۆزبیتته‌وه:

تاریکیی نه‌فس له‌و «تناقض» به‌وه‌دا ده‌رده‌که‌وی که په‌له‌ی زنده‌ بی کات و بیجی له‌و بیریارانه‌وه بۆ خنکاندنئ سه‌رمایه‌یه‌کی نه‌زاو به‌لگه‌ی چه‌ز و شه‌هوه‌تی نه‌فسیانه نه‌ک سوود و به‌رژه‌وه‌ندی گشتی وه‌یا پیداوێستی نه‌زه‌ریه‌ چونکه ئه‌و به‌رژه‌وه‌نده گشتیه به‌ پنی نه‌زه‌ریه‌ ماددیه‌که‌ش جاری له‌ پاراستنی چینایه‌تی ناوه‌ندیایه. هینشتا ئه‌و باوکه‌ی له‌سه‌ر پشتی لانک کچه شیره‌خۆره‌که‌ی له‌ مندالیکئ شیره‌خۆره‌ ماره ده‌کات که‌متر ناواقعییه‌تی به‌کار هیناوه له‌و شۆرڤشگنڤره‌ی که ده‌یه‌وی سه‌رمایه‌ی له‌دایک نه‌زاو هه‌ر له‌ مندالانئ کۆمه‌لایه‌تیدا بخنکینئ. جا ئه‌گه‌ر باوکه‌که له‌ رینی باوکه‌یه‌تییه‌وه سوودیکیشی بۆ خزی ره‌چاو کردبی هه‌ر لئی ده‌سه‌لمیندرئ بلئ نه‌ختیکیشم به‌رژه‌وه‌ندی ساواکه‌م ره‌چاو کرده‌وه، به‌لام ئه‌م شۆرڤشگنڤر و بیریاره‌ ماددیه‌ی که ده‌یه‌ویست له‌ پینش ناوه‌راستی ئه‌م سه‌ده‌یه‌دا چینایه‌تی ناوه‌ندی نه‌زاوی کورد مردووژاد بکا ده‌بی بۆ تاکه‌ چه‌زی بیژۆکی خزی ته‌قله‌ی وه‌ها به‌ واقع و نه‌زه‌ریه‌شه‌وه لئ بدا. ئه‌مه‌ لایه‌نی تاریکیی نه‌فسه له‌ ته‌ناقوزه‌که‌دا.

لایەنی تاریکایی ھۆشیش لەو تەناقوزەدا ئەوہیە کہ بە ھۆی دزەیی ھەز و شەھوہت بۆ ناو نەفسی شۆرپشگێرەکہ چاوی ھۆشی کوێر دەبێ لە دیتنی مومکین نەبوونی گەییشتن بە ئامانجی ئەو ھەز و شەھوہتە: ئەو شۆرپشگێرە لە پینشەکیەکانی فەلسەفەکہیدا مەرجی وەھا ھەیە بۆ پینک ھاتنی زەرفی شۆرپش و گەییشتنی پڕۆلیتاریا بە ھوکم کہ ھیچی لە زەرفی ولاتی وەک کوردستاندا نەھاتبوہ دی کہ چی لە پشت چاویلکەیی نەفسە برسێیەکہیەوہ وەھا سەیری واقعی دەکرد ھەر دەتگوت بەولای پتووستەوہ زەرفی شۆرپشی تیدا پەیدا بوہ. ئەم تەرزە بەسەھوو چوونە وەک بەسەھوو چوونەکہی پرسیاری حساب نییە کہ بە چاوپینداگێزانەوہ سەھوہکہی تیدا دەدزرتەوہ چونکہ لێرەدا تینکەلبوونی ھەزی نەفس لەگەڵ لینگدانەوہ وەھای کردوہ سەھوہکہ بیتە «خۆ بەسەھوو بردن» ئنجا سەھووی حساب ناکیشیتەوہ بۆ داگەرمی و ھەلپە و بەستن و کوشتن بەپینچەوانەیی ھەولی تینکانی پڕۆتیمکی سەرلەبەر کہ لە ھەوہل ھەنگاوہوہ بریتییە لە ھەرا و نمایشت و دروشم و قەپوقیڕ کہ وا خیزابەخیزا شقڵی ھەلپەوکلپە لە دەروون و ھەست و نەستی جەماھیرەکہی جیگیر دەکات و لای سافیلکان دەبیتەوہ بە جەزبەگرتن و «طقوس» و تاریکستانە میژووکردهکہی کہ فکری ماددی بەلای خۆیەوہ خەریکہ گزیا دەبیرەوینیتەوہ.

دوای سەرکەوتنی شۆرپشی ئۆکتۆبەر نووسینی لینین ھەیە دەلی سەرکەوتنی شۆرپش بەندە بە دوو مەرجەوہ: یەکیان روودانینکی ئەوتزیە بەردەوامبوونی میللەت لەسەر حالوباری کۆن بکاتە نامومکین، دوہمیان پەک کہوتنی دەسەلاتی حکومەتە بەرانبەر ئەو رووداوہ. ئەم قسەیی لینین ویتەکینشانی تەجرەبەیی خۆیەتی بەلام پەنگینکی تۆخی گشتیبوونیشی پینوہیە چونکہ دیارە نە میللەتی سەرزەلە دەتوانی شۆرپش بکا، چ جایی تیندا سەربکەوئ، نە حکومەتیش کۆل دەدا ئەگەر پەکی نەیەخرئ و بیدەسەلات نەکرئ. ئەمەش ھیندەیی بەدیھیی ئاشکرایە و لینی دەوہشینتەوہ لغاویکی وەستینەر بہاویتە زاری ئەو ھەز و تەمایانەیی دەیانەوئ بۆ خاتری خۆیان خیزایی بکەن لە ھەموار کردنی رینی شۆرپش با بە شینوہیەکی رووکەشانەش بی...

به‌مه‌مه‌حال د‌ل‌نیام له‌وه‌دا که ه‌هر که‌سیک و ه‌هر ک‌ۆمه‌ل‌یک و ح‌یزب‌یک له‌و ول‌اتانه‌ی جارئ ش‌ۆر‌ش‌یان ت‌یدا به‌ر‌پا نه‌ب‌وه نه‌گ‌ه‌ر ب‌ۆی ب‌ل‌وئ خ‌ه‌لق به‌ره‌و ش‌ۆر‌ش ب‌بات ه‌ه‌رگ‌یز له‌سه‌ر په‌نده‌که‌ی ل‌ین‌ین و ز‌ه‌رف‌ی واق‌یع په‌کی خ‌ۆی نایه‌خ‌یت و مل لئ د‌ه‌نی با ن‌یوه‌ی ول‌ات‌یش‌ی به‌ خ‌ۆر‌ای ت‌یدا ک‌اول ب‌ئ.

له‌م ر‌ۆژگاره‌دا ه‌ه‌روه‌ک ز‌ه‌رف‌ی ش‌ۆر‌ش له‌ ج‌اران ز‌ووتر ساز د‌ه‌ب‌ئ د‌ه‌روازه‌ی به‌ه‌له‌دا چ‌وون‌یش ک‌راوه‌تر ب‌وه له‌چ‌او ر‌ۆژگاران‌ی ک‌ۆن، ه‌ۆی ئەم ر‌است‌یه‌ش ز‌ۆر ن‌ه‌لام د‌وان‌ی لئ باس د‌ه‌که‌م:

یه‌که‌م‌یان ئەوه‌یه ب‌یر‌یار و سه‌ر‌په‌ر‌شت‌ی ب‌ز‌ووتنه‌وه‌ی ئەم سه‌رده‌مه ر‌ووبه‌ر‌ووی واق‌عیکی یه‌ک‌جار ئال‌ۆز‌کاوتر ب‌وه له‌ واق‌عی ک‌ۆن چ له‌ ر‌ووی ته‌نگ‌وچه‌له‌مه‌ی ژ‌یان و گ‌وزه‌رانه‌وه ب‌ئ و چ له‌ ر‌ووی ز‌ۆر‌بوونی ج‌ۆری ناو ول‌ات ب‌ئ و چ له‌ ر‌ووی مامل‌ه‌ت ک‌رد‌نی ب‌ئ له‌گ‌ه‌ل‌ئ و ه‌یزه‌ د‌ه‌ره‌کیانه‌ی د‌ه‌توانن د‌ه‌ست بخ‌ه‌نه کاروباری ش‌ۆر‌ش و ت‌یک‌ر‌ای واق‌عی ناوه‌وه.

د‌وهم‌یان ئەوه‌یه که له‌ حال‌ی به‌ه‌له‌داچ‌وونی ب‌ز‌ووتنه‌وه، ه‌یزی د‌ه‌ره‌وه‌ی وه‌ها ه‌یه ب‌ۆ سوودی خ‌ۆی یاریده‌ی به‌رده‌وام‌بوونی لایه‌نه به‌ه‌له‌داچ‌وه‌که ب‌دات و له‌ ز‌ۆر باردا یارمه‌تیه‌که ب‌یته‌وه پ‌ارسه‌نگی ه‌ه‌له‌که و سه‌ر‌پ‌ۆشی ع‌یبه‌کان‌ی. له‌و ته‌رزه‌ حاله‌ته‌دا ه‌یزه‌ د‌ه‌ره‌کیه‌که له‌ یاریده‌دان‌ی ه‌ه‌له‌دا «ه‌ۆشتاریک» ن‌یه‌ چونکه ه‌ه‌له‌کرد‌وه‌که‌ی ب‌ۆ د‌ه‌ب‌یته‌ به‌رده‌بازی په‌رینه‌وه‌ی به‌ره‌و به‌ر‌ژه‌وه‌ند. به‌لام ه‌یزه ه‌ه‌له‌کرد‌وه‌که به‌ه‌موو ک‌ین‌شانه و پ‌یوانه‌یه‌ک ه‌ۆشتاریک و گ‌وم‌رایه‌ چونکه «ه‌ه‌له» خ‌ۆی له‌ خ‌ۆیدا سه‌ر‌ناکه‌وئ، یاریده‌ی د‌ه‌ره‌ک‌یش ه‌ه‌ر ئەوه‌نده سووده به‌ه‌له‌کرد‌وو د‌ه‌گه‌یه‌ن‌ئ که به‌که‌ل‌کی خ‌ۆی د‌یت ه‌ه‌ر کات‌یک‌یش یاریده‌ده‌ر به‌ نیازی خ‌ۆی گه‌ب‌یشت یاریده‌ د‌ه‌ک‌یش‌یت‌ه‌وه و د‌ه‌ماری ه‌ه‌له‌کرد‌وه‌که ه‌ه‌له‌د‌ه‌ب‌یت‌ه‌وه.

ئ‌یمه له‌ سه‌رده‌م‌ین‌ک‌دا د‌ه‌ژ‌ین ر‌ۆژ به‌ ر‌ۆژ به‌ره‌و سه‌خت‌ی و ئال‌ۆزی و چه‌له‌مه‌ی ت‌یکه‌ه‌ل‌ک‌یش د‌ه‌چ‌یت و ژ‌یان و گ‌وزه‌ران و ه‌ین‌ی ت‌یدا وه‌زحمه‌تر د‌ه‌که‌وئ، ه‌ه‌ر به‌و پ‌ن‌یه‌ش به‌ه‌له‌داچ‌وون ئاسان‌تر د‌ه‌ب‌ئ چونکه ه‌ه‌ل‌گرتنه‌وه باریکه ر‌ینگ‌ای راست له‌ ن‌یوان چ‌ه‌ند‌ین شه‌قامه‌ر‌ینی چه‌وت‌دا ئەسته‌م‌تر د‌ه‌ب‌ئ، ئەنجام‌ی ه‌ه‌له‌ش قورستر د‌ه‌که‌وئ. ب‌ۆیه له‌ پ‌ن‌ویست پ‌ن‌ویست‌ره ر‌ابه‌ره‌کان و ب‌یر‌یاره‌کان به‌ ه‌ۆشی ب‌ر‌نده‌تر و

چاوی بیناتر و نه‌فسی هه‌ستیارت‌تر و دلی دابینتر و هه‌ناسه‌ی دریزتر ئاپۆره‌ی خه‌لق به‌ره‌و خه‌باته‌وه‌ ببه‌ن.

سالی 1960 له‌ گوتاریکی عه‌ره‌بیمدا ئه‌مه‌م نووسیوه‌ قسه‌شم رووی له‌ کورد و عه‌ره‌ب بوو:

«والتأریخ الذي حمل أجنة الأبناء بين الشعبين يفضي بالأمانة الى حاضر راهن انبعثت نذره تصرخ في سمع العرب والاکراد بالتحذیر من مغبة التفرق والشقاق فما كان بالامس من قبيل الخطر الاعمی يصیب الشعوب علی خبط العشاء أصبح اليوم یقنن ویشرع وتأتي علیه المدارس بالتوجیه والتبشیر وتمد به الدول كأذرع الأخطبوط، یدا من ورائها اساطیل البحر والبر والجو تصیب من الضحیة مقاتل صعبة الشفاء».

واشده‌زانم له‌ هه‌چ نوخته و پیت و وشه و رسته‌یه‌کی ئه‌و قسانه‌مدا به‌سه‌هوو نه‌چووبووم. بیته‌ئسیربوونی ئه‌و قسانه‌ش منی تیندا به‌رپرس نیم، به‌رپرسی من له‌وه‌دا ده‌بوو قسه‌کانم بشاردایه‌وه‌.

لێرده‌دا چه‌ز ده‌که‌م قسه‌یه‌کی باوکم بۆ خوینته‌ر بگێرمه‌وه‌ که‌وا به‌ر له‌ 45 سال پتر لیم بیستوه‌ و گه‌شگه‌ش له‌ بیرم ماوه‌: کتینیکی به‌ دیاری بۆ هات له‌ دۆستیکه‌وه‌ باسی ئاشتیخوازی «به‌اءالله»ی تیندا بوو به‌ «رسول السلام- پیغه‌مبه‌ری ئاشتی» ناوی ده‌هینا. باوکم له‌ په‌راویزی په‌ره‌یه‌کی کتینه‌که‌ شتیکی له‌م مه‌عنایه‌دا نووسی: تا ئیستا دوو «رسول السلام» هاتوون په‌که‌میان عیسا پیغه‌مبه‌ر ئه‌وی دیکه‌شیان به‌ پنی ئه‌م کتینه «به‌اءالله»یه، ئه‌گه‌ر حیسابی ئه‌و کوشتاران به‌که‌ین که‌ له‌ عیساوه‌ تا هاتنی به‌هائووللا روویان داوه‌ پتر ده‌رده‌چی له‌ تیکرای کوشتاری پینش عیسا. له‌ هاتنی به‌هائووللاشه‌وه‌ تا ده‌رچوونی ئه‌م کتینه‌ هه‌نده‌ خوین برژاوه‌ پتره‌ له‌ سه‌رپاکی ئه‌و خوینانه‌ی پینشتر برژابوون. ئه‌مه‌یه‌ داها‌تی ئاده‌میزاد له‌ خیر و خۆشی پیغه‌مبه‌رانی ئاشتی. دوا‌ی نووسینی په‌راویزه‌که‌ به‌ قسه‌ گو‌تی: ئه‌وانه‌ی به‌ته‌مان به‌و زوانه‌ فه‌رته‌نه‌ی سروشت و هه‌رای نیوان ئاده‌میزاد دامرکیت خه‌یالی‌ی خا‌و به‌ دلی خۆیاندا ده‌هینن چونکه‌ جارێ «طبیعة»یش و ئاده‌میزادیش فرکه‌ی ده‌مارانیان

زۆر به توندی هه‌لداوێت و گه‌لیکی ماوه ئاده‌می بگاته ئه‌و هه‌سانه‌وه‌یه‌ی پینغه‌مبه‌رانی ناشتی و رابه‌رانی اجتماع لێی ده‌که‌ن به‌ موژده‌.

وه‌ک دیاره‌ قسه‌کانی باوکم له‌ جه‌رگه‌ی راستی و په‌رۆشه‌وه‌ هه‌لقولیه‌وتن، له‌ لیکدانه‌وه‌ی به‌بێج و بنه‌ماشه‌وه‌ پرشنگیان داوه‌ته‌وه‌. به‌ رواله‌ت زوربه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی قسه‌ی خۆشکه‌له‌ به‌ عاله‌م راده‌گه‌یه‌نن له‌ گه‌ل بیرورای باوکم نارۆن. به‌لام ئه‌وان هه‌ر خۆیان له‌ کرده‌وه‌دا یارمه‌تی دوورکه‌وتنه‌وه‌ی رۆژی هه‌سانه‌وه‌ ده‌ده‌ن هه‌ندیکیشیان به‌ دلی خاویته‌وه‌ یارمه‌یته‌که‌ ده‌ده‌ن. ئه‌مانه‌ش خاوه‌نی نه‌فسی پاک و هۆشی تاریکن. هی وه‌هاشیان تیندایه‌ به‌ چاوی کراوه‌وه‌ کاره‌که‌ ده‌کا. ئه‌م ته‌رزه‌ که‌سه‌ نه‌فسی به‌ده‌ و هۆشی بووناکه‌. قسه‌شمان ناگه‌یه‌نینه‌ ئه‌وانه‌ی نه‌فس به‌د و هۆشتاریکن چونکه‌ له‌ حیساب به‌ده‌رن. له‌ نیوان ئه‌و سێ تاقمه‌دا مرؤفی سه‌رنجده‌ر داغی ئه‌و که‌سانه‌ ده‌خوا که‌ به‌ ناوی ناشتی و برایه‌تی نیوان گه‌لانی‌ش ئازاوه‌ی ناپه‌سه‌ند ده‌نینه‌وه‌، به‌داخه‌وه‌ قسه‌شیان ده‌بیستری و ریزیشی لێ ده‌ندری.

له‌باره‌ی ئه‌و چینه‌ ناوه‌ندییه‌ی که‌ بیری ماددی له‌ رووی کاغه‌ز پشتگیری لێ ده‌کا و شۆرشگیره‌کانیشی له‌ کرده‌وه‌دا ده‌یرمیتن شتیکی دیکه‌ی گرنگ ماوه‌ که‌ به‌ توندی له‌سه‌ری ده‌کاته‌وه‌ و شه‌فاعه‌تی لێ ده‌کا هه‌رچه‌ند پرشنگی ئه‌و شته‌ش له‌ ده‌ره‌وه‌ی چینه‌ ناوه‌ندییه‌که‌وه‌ به‌ره‌و پیری لیکدانه‌وه‌مانه‌وه‌ دێ: بیریار و شۆرشگیری ماددی داوی ئه‌وه‌ی به‌ ده‌سه‌لات ده‌کا و سه‌نده‌لی حوکم له‌ بنیدا ده‌چه‌سپێ خۆی له‌ باریکدا ده‌بینیته‌وه‌ که‌ مانه‌وه‌ی خۆی و تاقمه‌که‌ی له‌ پته‌وتر کردنی ئه‌و شه‌قامه‌رییه‌وه‌ دێ که‌ به‌ درێژبوونه‌وه‌ی ته‌مه‌نی شۆرش له‌نگه‌ر به‌ کۆمه‌لایه‌تی نوێ بابته‌ ده‌به‌ستی و به‌ره‌و پینشیه‌وه‌ ده‌با، ئه‌وسا بیریاره‌ ماددیه‌که‌ شه‌ر له‌گه‌ل دوو تاقمدا ده‌کا: تاقمیکیان کۆنه‌په‌رستی پاشماوه‌ی کۆمه‌لایه‌تی کۆن، دوهمیان شۆرشگیری چوست و چالاک که‌ داوی شۆرشی پتر ده‌کا. من له‌م حاله‌دا لایه‌نگیری ئه‌و بیریاره‌ ماددیه‌م که‌ ده‌یه‌وئێ له‌نگه‌ر به‌ کۆمه‌لایه‌تی تازه‌ بیه‌ستی به‌لام دوو مه‌رجم هه‌یه‌:

- مه‌رجی یه‌که‌م، به‌زیاوه‌وه‌ به‌ره‌له‌ستی له‌ نوێخوازی ناو شۆرش نه‌کا چونکه‌ ئه‌وسا هه‌ر خۆی ده‌بیته‌وه‌ به‌و له‌مه‌په‌ر کۆنه‌ی که‌ زووتر په‌نگاوی به‌ خوهرگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی ده‌دايه‌وه‌. لێره‌دا کیشانه‌ و پیناوه‌ی تاخی

کردنه وهی دل و دهروونی بیریاره که شهویه ئایا له م بهره لستی کردنه ی له چالاکیی نویخواز تا چ رادهیه ک عرشى خزی پته وتر دهکا. نهگر پته وتر کردنی شه عرشه له بهره لستییه که دا نه بوو رووبه پرووی دوو ئیحتیمال ده بین:

- ئا- رهنکه بیریاره که دلسوز بین نویخوازه که ش تیژرؤی چه پرؤ.
- ب- رهنکه بیریاره که به پنی هه لومهرجی تازه بابه تی شؤرش هؤشتاریک بین و که لکی سه رزکایه تی و رابه رایه تی پیوه نه مابن.
- مهرجی دوهم، به و چاره ی که سه یری شه قامه رینی ناو شؤرشى بین دهکا سه یریکی هه لوه سستی شه به ره خه باتگنیزه بکا که بهر له شؤرش ده سستی ده پاراست له رماندنی بیلزوم و بیجی چینی ناوه ندی کزن.

له م شی کردنه وهیه ی چه ند دیرى دوا پیدا بؤت روون ده بیته وه که شه قامه رینی بهر شه وه ندی کومه لایه تی به پنی سروشتی خودی کومه لایه تیه که له ناوه ندایه نه ک له مپر و شه و په ردا، شه راستییه ش بهر له شؤرش و دواى شؤرش هه ر به رده وامه و به سه ر ناچى تا شه وه ی نووسه رینکی وه کوو «جوزج ئورویل» له چیرۆکه که ی Animal Farm دا وها داده برئ که سه رزکایه تی نوبی شؤرش له شه نجامدا ده بیته وه سه رزکایه تیه که ی بهر له شؤرش. من له گه ل شه رابه دا نیم چونکه مومکین نییه دواى رماندنی خانویه ک هه ر به که ره سستی داروپه ردووی شه و خانوه سه ره له نوئ خانوه که وه کوو خزی دروست بیته وه. هه رچه نه ده شن سه رزکایه تی نوئ له حالوباری نویدا هه موو شه و شینواز و ئامیری له سه رخز کردنه وه به کار به یتنی که تا قمی ده سه لاتداری پینش شؤرش به کاری ده یتن.

به هه مه حال چونه وه ناو قه پیلکی کزن هیته دی گه رانه وه ی په پوله بؤ ناو قوزاغه شه سته مه. تارادهیه ک گه رانه وه ی حالوباری کزن به تیشکانی شؤرش ده بین، نه ک به پاشه کشه ی شؤرش. تیشکانیش رینی گه رانه وه بؤ رابردووی له ناوچوو نادا. که سیک بیه وئ له باری راستینه ی ئیستا که و رابردووی سوود و زیانی مرؤف بگا بهر له هه موو شتیک ده بین سینه ی فه راح بکا بؤ لیکدانه وه ی ورد و بیته ره فانه ئنجا

بتوانی نهخشهیهک بکیشی بۆ ئه و سوود و زیانه و سه رکه و تن و تیشکانه ی که مرۆف به درێزایی رۆژگار دیوه تی له وه شدا پشکی هه موو کاریگه رینک له چاکه و خراپه دیاری بکا و کاریگه ره که ی تیدا به خاوه ن بزانی نه ک پشکه که ی بنبوو بکا وه یا لئی بدزیته وه بۆ لایه نیککی که مه به ستیه تی. جا ئه گه ر ئه مه ی کرد، بینگومان، جزه ترسیکی لئ ده نیشی که ده بین پشکی کاریگه ره سه لیبیه که ی هۆش یه کجار له وه پتره که به خه یالیدا هاتوه، ره هابوونیش له ده ست ئه و سه لیبیه ته یه کجار زه حمه تتره له وه ی ناواناوه له نووسینی لابه لاییدا ده یخوینتیه وه که باسی به سه رچوونی نه زانی و پاشکه و تن ده کا.

من ناتوانم هه موو ئه و رووپه ره کۆن و نوینیانه ت بۆ هه لده مه وه که تیشکانی مرۆف به ده ست سه لیبیه تی هۆشه وه ده خوینتیه وه چونکه به شیککی زۆری ئه و رووپه رانه هه ر له کرده وه ی تاک ده گریته وه، که هه رگیز تۆمار نا کړی، تا کرده وه ی گه ل که ئه ویش هه ر هه را زله کانی ده نگ ده ده نه وه، هه ر له ورده خه یالی جنۆکا ویشه وه ده خوینتیه وه تا گه لیک له و بیروباوه رانه ی بۆ ماوه ی سه دان سا ل و رۆژگاره ها به لای ملیۆنانی خه لقه وه ریز لینگراو بوه، ئنجا ئه و ته مومژ و تاریکییه ش ده بی ده ور بکه مه وه که له سه رچاوه ی روونه وه به ئه سل تیشکی گه ش بوه به لام به ناو ده روون و میشکی لیل بوویه وه دا گۆراوه به تاریکی... ئنجا ئه و شه ر و ویرانکاریانه ی باوه ری پوچه ل له نیوان ده وله تان و عه شره تان و خه لقی سه ربه مه زه بی جودادا هه لی گیرساندوه... ئنجا حیسابی ئه وه ش بکه م که تا چ راده یه ک ده شی سه لیبیه ته که له دوا رۆژدا بیته هزی خه ساره تی گه وره تر و کوشنده تر له وه ی تا ئیستا مرۆف له خزی داوه. ئه م نهخشه کیشانه و ورده حیسابانه هه رچه ند ده شی به کاوه خۆزه بشکریت به لام له سی روه وه کاره که له چا و هی دیکه دا وه زه حمه ت ده که وئ:

رووی یه که م ئه وه یه که ئه گه ر کاره که و لیکدانه وه و هه موو حه ق و حسییه که شی به راستی و دروستی بکریت و جینی متمانه بن، باوه ر نا که م بیرکه ره وه ی ماددی دانی پیندا به یئنی با به راستیشی بزانی چونکه ئه و پابه ندی ماددییه ته ره ق و ته قه که یه که نه یویراوه دان به یه که مینایه تی «هۆش» دا به یئنی چ جایی ئه وه ی

ئاودیو بیته‌وه بۆ لایه سه‌لبییکه‌ی ئنجا بویرئ دوارژیش بداته‌وه به ئیحتیمالی جه‌هلدۆستی و له‌وینشا بسه‌لمینتی که وا ره‌نگه پروناکی بیته‌وه تاریکی.

دوور نایینم له‌مه‌دا بیرکه‌ره‌وه‌ی نامادیش بیته‌هاوباوهری به‌ره‌ی ماددی ته‌قلیدی چونکه ئه‌ویش هه‌لوه‌ستی خۆی له مه‌له‌ندی فکرا به‌سه‌ر ئیستگه‌ی پته‌وه‌وه ده‌بینی که ناسه‌لمینتی چوونه ناو هه‌له‌هینده عه‌مه‌له‌یه‌تیکی ئاسان و ئاسایی و سروشت کرد بێ، به‌لام چونکه که‌متر له ماددییه‌کان ئالوده‌ی ماددیوونی هۆش و زاته‌ده‌شی که‌متر له‌وان پێ داگرئ له‌سه‌ر موسته‌حیلوونی ئه‌وه‌موو نه‌رم و نیانیه‌ی باوهر بۆ رۆچوون له‌ وریته و ئه‌فسانه چونکه ئاشکرایه ئه‌گه‌ر ئه‌وانیش وه‌ک ماددییه‌کان بسه‌لمینن که هۆش تیشکی ماده‌ و ده‌ورویه‌ر ده‌داته‌وه ئیحتیمالی هه‌له‌کردنی یه‌کجار که‌متر ده‌بیته‌وه له‌وه‌ی که هۆش خۆی له‌ خۆوه‌ وینه‌ی شتان وه‌ربرگئ که ئیتر ره‌نگه‌ وینه‌که راست ده‌رنه‌چی، به‌لام که گوتت هۆش بریتیه‌ له تیشکی ماده‌ هه‌ر له‌پیشه‌وه راستبوونی تیشکه‌که راده‌گه‌یه‌نیت واته راستبوونه‌که ده‌بیته‌ حه‌تمی وه‌ک که تیشکی ئاوینه‌ هه‌میشه راستگۆیه‌ که‌چی تیشکی ماده‌ له ئاوینه‌ی هه‌ستیار و خالق و زیندووی هۆشدا مومکینه‌ هینده‌ی خۆی تیشکی «هۆشکرد» له‌گه‌ل خۆیدا به‌هینته‌وه که ده‌شی ئه‌وسا چی هه‌له‌ی هۆشه‌که و زاتی پشت هۆشه‌که‌یه له‌گه‌ل تیشکه‌ راستگۆیه‌که‌ی ماده‌ تیکه‌ل بێ. هه‌روه‌ک ده‌شی خالقیه‌ت و هه‌ستیااری هۆشه‌که‌ گه‌لێک حه‌قیقه‌تی ئه‌ولای تیشکه‌ ماددییه‌که‌ له‌ عه‌ینی تیشکه‌که‌دا بدۆزیه‌وه که مومکین نییه‌ ئاوینه‌ی عاده‌تی رینی پێ بیا.

فکری ماددی به‌ره‌و ئه‌وه‌ ده‌روا که هۆش وه‌ک رادار بوونه‌وه‌ری ماددی بداته‌وه، دیاریشه‌ ماده‌ به‌ هه‌موو وجوودی بیگومانیه‌وه نازانی درۆزن بێ، ئنجا ئه‌گه‌ر هۆشیش وه‌ک تیشکه‌که‌ی رادار و ئاوینه‌ یه‌کسه‌ر له ماده‌وه‌ گه‌شایه‌ته‌وه له‌ شیوه‌ی حه‌تمیدا به‌ره‌و راستی بیفیله‌وه‌ ده‌روا، دیاره‌ حاله‌که‌ش له واقیعه‌دا وه‌ها نییه‌ و نه‌بوه: له‌وانه‌یه‌ هۆش چ له‌ خۆوه‌ بێ و چ له‌ رینی مامۆستای درۆزنه‌وه‌ بێ وه‌ک ئه‌و راداره‌ی لێ به‌سه‌ر بێ که سه‌قه‌ت بووبی و له‌ جیاتی راستی، شتی درۆزن بداته‌وه. واش ده‌بی رواله‌تی ماده‌ هینده‌ چاره‌له‌تین ده‌بی چ مامۆستای فیلبازی نای مرؤفی تیدا به‌هه‌له‌ بیات، له‌وه‌ هه‌ر بگه‌رئ که هه‌رچی راستیه‌کی ناماددی هه‌یه‌ وه‌ک فکر و نه‌ریت و «تجریعات» و مۆسیقا و شیع‌ر و هه‌ست و هه‌زاران

شتی دیکه‌ی نه‌دیتراو هیچی به‌ر رادار و ئاوینه‌ناکه‌وئ تا ویتنه‌ی راست وه‌یا هه‌له‌یان لئ بداته‌وه.

خولاسه‌ دانه‌یتان به‌وه‌ی من لیردا ده‌لیم و لیک‌ی ده‌ده‌مه‌وه داخواری له‌ بیریاره‌کان ده‌کا به‌ سه‌رجومله‌ی قه‌ناعه‌ته‌ بنجیبه‌کانیاندا بیته‌وه و ده‌سبزار و ته‌ته‌له‌ی تیندا بکه‌ن. به‌لام قسه‌که‌م وا راناگه‌یه‌نی که ئیلان و بیلان ده‌بی به‌شی زوری ئه‌و قه‌ناعه‌تانه‌ هه‌له‌ ده‌ریچن، خۆ من پیشتر گوتم هۆش به‌به‌ریه‌وه هه‌یه به‌ مه‌یدان له‌ زه‌رفی ماددی و له‌ هه‌موو چه‌رخ‌ی سه‌رده‌میش پیش بکه‌ویتنه‌وه هه‌روه‌ک ده‌شی به‌ره‌و دوا تاریکستانی هه‌زاران ساله‌ بجیته‌وه، ئنجا چ قه‌یدئ ده‌کا ئه‌و بیریارانه‌ له‌و به‌ختیارانه‌ بن که پیش سه‌رده‌می خۆیان که‌وتیته‌وه وه‌یا هه‌ر نه‌بی له‌گه‌ل رۆژگاری خۆیاندا جوت رۆیشتیتن، گه‌لیک جار دوو باوه‌ری له‌یه‌کدی جودا به‌ ده‌ست لیکدانیک‌ی که‌م تیکده‌که‌نه‌وه. به‌ نمونه، مومکینه‌ دوو زانای کیمیا به‌کیان مولحید بی و ئه‌وی دیکه‌شیان خواپه‌رست له‌ هه‌موو تا‌قی کردنه‌وه و بۆچوونی زانستیانه‌دا یه‌کچوونیش بن و ته‌نها فه‌رقیک له‌ نیوانیاندا هه‌بی هه‌ر ئه‌وه بی که خواپه‌رسته‌که ده‌ستووراتی کیمیا بداته‌وه به‌ کردگار مولحیده‌که‌ش بیاندا‌ته‌وه به‌ سروشتی مادده، ئنجا هه‌رکامیکیان بجیته‌ سه‌ر عه‌قیده‌ی ئه‌وی دیکه‌ زه‌ره‌ر به‌ ده‌ستووراتی کیمیا ناگا. ئه‌مه‌ ده‌لیم ده‌شزانم ئه‌گه‌ر ئه‌و بیریارانه‌ له‌و فه‌کره‌ رۆشنانه‌ بن په‌کیان به‌ نووسینی من ناکه‌وئ، خۆ هه‌ر به‌رچا‌ویشیان ناکه‌وئ... به‌لام ده‌ربیرینی ئه‌و جۆره‌ تیببیا‌نه‌ زه‌ره‌ریش له‌که‌س نادات.

په‌وی دوهم ئه‌وه‌یه‌ لایه‌نی سه‌لیبی هۆش که ده‌کاته‌وه هۆشی به‌ره‌واژ پتر به‌ره‌و ناماددیبه‌ته‌وه رۆیشتوه له‌ لایه‌نه‌ ئیجاییه‌که‌ی چونکه‌ له‌ نیوان مادده و لایه‌نه‌ ئیجاییه‌که‌دا گونجان و ریکی هه‌یه‌ تا ئه‌وه‌ی ده‌شی بلین له‌و گونجان‌ه‌دا هۆش و مادده‌ وه‌ک تیشک و ئاوینه‌ یه‌کدی ده‌خویننه‌وه و یه‌کدی به‌راست ده‌گیرن. به‌ نمونه، که مرؤف به‌ر له‌ هه‌زاران سال به‌لیکدانه‌وه‌ی خۆی «گه‌نم، گاجووت، زه‌وی، باران، برسیه‌تی...» کۆ کرده‌وه و له‌وه‌وه کشتوکالی دا‌هینا راسته‌وخۆ ته‌رجه‌مه‌ی ده‌وروبه‌ری ماددی کرد بۆ به‌رژه‌وه‌ند و ئابووری و کۆمه‌لایه‌تی. به‌لام که‌ هات له‌به‌ر تیبیر نه‌کردنی هۆش و که‌م ته‌جره‌به‌یی دیارده‌ی بیبارانی و سالی وشکی برده‌وه بۆ دینو و جنۆکه و شه‌یتان ئنجا قوربانی کرده‌ به‌رتیلی ره‌زامه‌ندی

ئو ناحهزانه په کسر ترجمه می واقعی نه کرد. له پښه وه به تاریکایدا چو له وینوه شه به نگی دروژنی به ره شکه وپښکه هاتنه به رچاو. ئنجا بازیکی شه و کویرانه ی دیکه شی دا بز به رتیلدان به و هیزه په نامه کیبانه، له وه شدا خه ساره ی بیلزومی له خزی دا.

ئا ئم ناماددیبه ته ی وهک پرده له دوا پرده ی تاریکایی هژش وه ها دهکا دهستور بز دانانی گه لیک زحمه تر بی له دهستوری ژیربیژی و ئه اندازه و مهنتیق که هه موویان لیکدانه وه ی هژشن. هر وه کوو دهستوره کانی فیزیا و کیمیا و حساب ئاسانتر و نیشانه پیکوترن له دهستوره کانی فلهسه فه، که ده زانین فلهسه فه لایه نی ته تیقی تیدا نیه وهک ئو زانستانه. ههروه هاش هه لئنجانی دهستوری فلهسه فه ئاسانتر و نیشانه پیکوتره له و دهستوره ی که بمانه وی له سه لیبیه تی هژی هه لئنجین.

هر ئم راستییه شه وا دهکات دهستوری زانستی ته تیقی له هه موو جبهان په ک شت بیت که چی فلهسه فه ی هه مان بابه ت له که سیکه وه بز په کیکی دیکه جودا بی، ئنجا ئه فسانه ش که په کی له سر زانا و فه یله سووف نه که وتوه وینه ی بیته ژماری هه بی. مه به ستم ئه وه یه بلیم لایه نی ئیجایی هژش له بابه تی ماددی و ته تیقی په ک ریگه ی هه یه که چی تاریکستانی لایه نی سه لیبی هژش له وانه یه سه د کویره ری بی به هه له دا چوون و هیزبوونی لن بیته وه. له مه شه وه دیاره هه لئنجانی دهستور له و تا که ریگه یه ی شتی ماددی و ته تیقی ده بیته وه تا که ریگه یه که خزی واته ریگه که و دهستوره که ده بنه وه په ک شت که چی ئه فسانه ریگه بز سر دهستور دهر ناکا. زانینی بارستی ئو زهره ری که لیره به پښه وه سه لیبیه ته که له مرؤفی داوه په کی له سر دانه پتان به دوری سه لیبیه ته که که وتوه، واته که ئیمه هه ستمان به و دوره کرد ده توانین سه رجومه ی زیانه که له و رووداو و روونه داوانه دا که زاده ی سه لیبیه ته که ن بدینه تصورمانه وه و بگه یه ئه نجامیک که م و زور له گه ل میقداری زهره که خزمایه تی هه بی (خو ئه گه ر لیکیش دور بوون زهره ری تازه ی تیدا ناکه ین) له وه به ولاره زحمه تی دوزینه وه ی دهستور له و رووداو و روونه داوانه دا دست پیده کا.

لیزه به پېشه وه گوتمان ماتیریا لیزم که بیشتو ته قناعت به رانېر نه و قوناخانه ی مرؤفایه تی پیناندا تپه ریوه [وهک دهره به گایه تی و سه رمایه داری...]. نه م بؤچوونه ی ماتیریا لیزم چه ندی راست بې چه ندی هه له بې له لایه نی ئیجایی و به ره پېش چوونی مرؤفه هه لیتجراوه و به رچاوه ترین ئادگار¹⁸ ی هه ر یه کیک له و قوناخانه ی بؤ کرده به ناو نیشان. ئنجا نه گه ر هاتبا یه دؤزینه وه ی نه و قوناخانه ی مه به ست بوویایه که رووی سه لیبی هؤش به ره نگاری مرؤفی کردوون ئایا کام ئادگاری ده کرده ناو نیشان؟ چ ناویکی لئ ده نان؟ چ دستووریکی لئ هه لدینجان؟ به شیکي ئاکامی نه و سه لیبیه ته له رووداوی به د و بنیات نانی ناپه سه ند و جنزه که په رستی شتی به ره سه ندا خؤ ده نویتئ. که چی به شیکي گه و ره ی ئاکامه کانی بریتیه له کویر کرده وه ی رپی ئازادی و زاست و به ره و پېشچوون و داد و چاکه، واته بریتیه له «روونه دان، نه بوون» ی شتی په سه ند، ئنجا چؤن ده شی باسی قوناخی جودا جودا بکه ی بؤ نه و شته چا کانه ی رو یان نه داوه؟ ناوی چیان لئ بنین؟

قوناخانه کانی لایه نی ئیجایی، به پنی فکری مادی، هه ریه که یان ده ور و ته سلیمی بؤ قوناخی دواتر کرده. نه دی نه و قوناخه روونه داوانه ی لایه نی سه لیبی چ جؤره زنجیره یه کی لئ هه لېستینین؟ چؤن ده ور و ته سلیم له قوناخیکي روونه داو به قوناخه روونه داوه که ی دوا ی خؤیه وه وه ربگرین؟ چؤن له هېچیکي پېشو مه لؤتکه ی هېچیکي نه زاو هه لگرینه وه؟ نه مه له باره ی رؤژگاری رابردوه وه که ده نگو باسی به ئیمه گه یشته و رپی به ما یریا لیزم داوه قوناخه رابردوه کانی لئ بفامیته وه و قوناخی سؤشیا لیزم و کؤمیونیزمی دوا رؤژی شی لئ تصور بکا. ئنجا نه گه ر ویستبای له و شتانه ی روویان نه داوه دوا رؤژیک هه لبه سستی که نه ویش روو نادات وه یا بیه وئ قوناخیکي زاده ی نه و قوناخه روونه داوانه ره نگرپؤژ بکا ده بې چ وینه یه کی بؤ بکیشئ؟ چ ناویکی لئ بئئ؟ خویتنه ر وا نه زانی که نه م پرسیا رانه له نرخ دیارده ی لایه نی سه لیبی هؤش که م ده که نه وه. به پېچه وانه نه بوونی وه لام بؤ نه و پرسیا رانه ده ردی سه لیبیه ته که ده گه یه نیته پله ی ده ردی شیرپه نجه که جارئ چاره ی بؤ نه دؤزرا وه ته وه. له مه ش بترازی، ئیمه نه شتوانین لیسته بؤ روونه داوه کان بگرین و عینوان بؤ قوناخه په یدا نه بوه کان دابننن وه یا به شیوه یه کی واقعی له و

¹⁸ - ئادگار: ملامح.

کۆمه‌لایه‌تییه و میژووه بکۆلینه‌وه که له‌به‌ر سه‌لبییه‌تی هۆش روویان نه‌داوه، له حقیقه‌تا زه‌ره‌ره‌که و دواکه‌وتنه‌که و له‌کیس چوونه‌که و ئیحماله په‌سه‌نده روونه‌داوه‌کان هه‌موویان باری به‌رژه‌وه‌ندی مرؤقیان داله‌نگاندوه و نرخ‌ی سه‌لبییان لێ وه‌رگرتوه و ده‌سته ته‌رازووی نا‌په‌سه‌ندایه‌تیان قورستر هه‌لستاندۆته‌وه.

به‌ نمونه ده‌لیم وه‌رزیریک که تووتنه‌که‌ی کلز خواری وه‌یا له‌به‌ر زه‌رخه‌وینیکی جنزکاو‌ی ئاوی نه‌دا و وشک بوو ده‌زانین زه‌ره‌ری کردوه هه‌رچه‌ند نه‌شزانین ئه‌گه‌ر تووتنه‌که‌ی بووبایه‌ پاره‌ چهن‌دی قازانج ده‌کرد. ویرانیوونی ولاتی مسلمانان به‌ هیزشی مه‌غۆله‌کان ته‌قله‌ی به‌ره‌وپشتی به‌ میژوو لێ دا با نه‌شزانین و نه‌شتوانین ده‌ستووری سه‌لبی لێ وه‌ربگرین. نه‌زانینی به‌ره‌می ئه‌و چالاکییه‌ی ته‌گه‌ره‌ی گه‌وره‌ ده‌یکوژئ موسته‌حیلبوونی به‌ره‌مه‌که و داها‌تی به‌ره‌مه‌که ئیسپات نا‌کا هه‌ر نه‌بی له‌ ڕیگه‌ی ئه‌وه‌ی که به‌ره‌می چالاکیه‌کی دیکه‌ی وه‌ک ئه‌و ده‌بینین که ته‌گه‌ره‌ نه‌یکوشتوه.

با لیزه‌دا هه‌نگاوینیکی دیکه‌ش به‌ره‌ژووری تاریکستانی ئه‌م سه‌لبییه‌ته‌وه برۆم: من ئه‌گه‌ر چیرۆکنوس بوومایه، به‌ مه‌به‌ستی تیخویندنه‌وه‌ی ئه‌و شته مومکینه‌ی روویان نه‌داوه ده‌هاتم کۆمه‌لایه‌تییه‌کم وینه‌کیش ده‌کرد بۆ ئه‌و مرۆیانه‌ی به‌ ساوایی مردن و ئه‌و مندالانه‌ی له‌ پزداندا خنکان و ئه‌و بلیمه‌تانه‌ی ده‌ست و قاچیان شکا و ئه‌و داहितه‌رانه‌ی ئیفلج بوون و ئه‌و حیوانه مه‌نه‌وییانه‌ی نه‌گه‌بیشتنه هیلکه‌ی مین. ڕه‌نگه له‌ وه‌وله‌شمدا هه‌رچاره‌ یه‌خه‌ی یه‌ک له‌ و بابه‌ته نه‌زیاو و نه‌رسکاو و سه‌که‌تبه‌وانه‌م گرتبایه وه‌یا تیکم کردبانه‌وه... ئنجا ده‌هاتم له‌ چیرۆکدا جیهانیکم هه‌ل ده‌نا بئ پیغه‌مبه‌ره‌کان... بئ ئه‌فلاتوون... بئ مارکس... بئ غان‌دی... بئ ئه‌سکه‌نده‌ر و ناپلیۆن... ستالینم ده‌گۆری به‌ ترۆتسکی... عوسمانلیم له‌ شه‌ری یه‌که‌م بیته‌ره‌ف راده‌گرت. ئه‌گه‌ر به‌ کاره‌که ویرابامایه وینه‌ی رووداوه‌کان و روونه‌داوه‌کانم تیکه‌ل ده‌کردن و به‌ مل واقعیکی لیبان بوه‌شیته‌وه دامده‌برین، تیفک‌ره‌ چهن‌د هه‌زار بلیمه‌ت به‌ ساوایی مردوون... چهن‌دیان نه‌رسکان... چهن‌د گه‌مژه‌ل سولتانه‌تی به‌میرات بۆ ماوه‌ته‌وه... چهن‌د بریاری گرنگ له‌وانه بوو نه‌درئ چهن‌دی دیکه‌ی گرنگ ده‌بوو بدرئ و نه‌درا! چهن‌دین جار ئاواتم خواستوه و بریام کیشاوه «لینین» ده‌ سال پتر ژیا‌به‌یه و «ماو» یش ده‌ سال زووتر مردبایه، بیکومان سۆشیالیزمی مارکسی و

کۆمپونیزم به‌و زوو کردن و دره‌نگ کردنه‌ی مردنی ئەم دوو که‌سه‌گه‌لیک ده‌حه‌سایه‌وه ملیۆنه‌ها خه‌لقی سافیلکه‌ی دواکه‌وته‌ش ئەرکیکی زۆری له‌ کیسه‌دا ده‌مایه‌وه.

خولاسه‌ نه‌بوون و پوونه‌دانی شتی مومکین دیارده‌یه‌که‌ بۆ خۆی، هه‌رچه‌ند نه‌شتوانین ده‌ستووری لێ وه‌رگیرین وه‌ک که‌ ده‌ستوور له‌ بوونه‌وه‌ر وه‌رده‌گیرین. به‌لای بیرپیری ماددیشه‌وه‌ مومکین نه‌بوونی ده‌ستوور لێ وه‌رگرنتی هه‌ر له‌ سه‌ره‌تای باسی ئیجابی و سه‌لبیی هۆشه‌وه‌ ئاکامه‌کی ئاسایی تیخویندنه‌وه‌ی سه‌لبییه‌ته‌که‌یه‌ که‌ ده‌زانین بیرپیری ماددی ده‌ستووری له‌ ئیجابیه‌تی هۆشیش وه‌رنه‌گرتوه‌ چونکه‌ ده‌یداته‌وه‌ به‌ ده‌وروبه‌ر و ماده‌ و ئابووری.

نوخته‌ی سینیهم زه‌حمه‌تی سنوورکیشانه‌ له‌ نێوان ده‌وری تاریکایه‌تی سه‌لبییه‌ت و ده‌وری به‌هه‌له‌داچوونی لایه‌نه‌ پووناکه‌که‌ی هۆش، ئەویش له‌به‌ر تیکه‌لبوونی زاوژنی هه‌ردوو پوه‌ له‌ یه‌کدی نه‌چوه‌که‌یه‌. راستیه‌که‌ی ئەم نوخته‌یه‌ به‌ ته‌نها مه‌یدانیکی بیسه‌روبنی وردبوونه‌وه‌ و لیکدانه‌وه‌ و به‌راورد کردن و به‌یه‌کدی گرتمان پێ ده‌کووتیه‌وه‌ هه‌تا بشلنی رینچکۆله‌ی باریک و پینچه‌کی پینکا تیده‌په‌رن. زۆر جار ئاکامیکی گه‌شی لایه‌نی ئەریتی هۆش ده‌که‌وینه‌ باوه‌شی واقیعیکی هینده‌ دواکه‌وتوو هه‌ر هه‌ناسه‌ی تیدا هه‌لینتی هه‌لا به‌ هه‌لا ده‌بن. ئەوه‌ی له‌ سه‌ریشی بکاته‌وه‌ مالی ده‌رمی.

نمونه‌یه‌کی بچووک و مام سه‌لامه‌تۆکه‌ی ئەم حاله‌ته‌ له‌م حیکایه‌تۆکه‌دایه‌: براده‌ریکم، خوا لینی خۆش بێ، گنپایه‌وه‌ جارنیکیان له‌ مزگه‌وتی نزیک مالیان مه‌لای پینشوێژ ده‌یگوت یه‌که‌م ریزی نوێژکه‌رانی دواي ئیمامه‌وه‌ حه‌فتا خیزی ده‌گاتن، ریزی دوهم شه‌ست، هی سینیهم په‌نجا... براده‌ره‌که‌م گوتی قسه‌م لێ وه‌رگرته‌وه‌ و پیم گوت مامۆستا به‌و پینییه‌ ریزی هه‌شته‌م ده‌ خیر قه‌رزدار ده‌بیته‌وه‌ چونکه‌ حه‌فتا خیره‌که‌ له‌ ریزی حه‌فته‌م وشکایی دێ... ئیمام خۆی سوور و شین هه‌لگیرا و گوتی هه‌ی کافری به‌دمه‌زه‌ب ئەدی چ ده‌لینی به‌رانبه‌ر ئایه‌تی «سبع سماوات طباقا». براده‌ره‌که‌م گوتی سه‌یرم کرد کۆمه‌لی نوێژکه‌ران خه‌ریکن راستینه‌ لێ دانم، چارم نه‌ما گوتم مامۆستا بمه‌خشه‌ ئاگام له‌و ئایه‌ته‌ نه‌بوو خوا سه‌د جار خیزت بنووسن.

خۆرایی نییه گوتراوه له شاری کوێران ده‌بی ده‌ست به چاوته‌وه بگری. تۆ بلنی ئەگەر دلسۆزیکێ زانا به‌ر له دوو هه‌زار سال به بوتپه‌رستانی گوتبایه ڕیوی و پشیله پاک و پیروژ و تواناتریشن ده‌بوو چی لێ به‌سه‌ر بێ. هه‌ر خۆت ئەگەر له هه‌له‌وه‌کلپه‌ی بیسه‌روبه‌ری سیاسه‌تا ره‌خنه‌ت بگرتایه‌ حالت چۆن ده‌بوو؟ ئەمه‌ت وه‌ها، که‌چی ڕیکه‌وت ده‌بی تاریکترین هۆش به‌ پینی ئەو واقیعه‌ی تیدا ده‌ژی راستترین هه‌له‌وه‌ست له‌ خزمه‌تی گشتیدا راوه‌ستی ڕووناکترین هۆشیش به‌ پاله‌په‌ستۆی په‌رۆش بۆ باوه‌ر نه‌زۆکترین و نابه‌جیتترین کرده‌وه‌ی دلسۆزانه‌ بکات. بیگومان ڕۆژگاری کۆن پره‌ له‌ نموونه‌ی ئەوتۆی که‌ عه‌قلی تیدا په‌ک که‌وته‌ بوه‌ و گومرایی سه‌رکه‌وتوو بوه‌. دوا‌ڕۆژیش میله‌ونه‌های دیکه‌ هه‌لدیتی.

له‌مه‌وه‌ و له‌ هه‌رچی هه‌یه‌ ده‌رده‌که‌وێ راستی که‌ له‌ زه‌رفی گونجاوی خۆی دا‌برا نه‌زۆک ده‌بی، ره‌نگه‌ به‌ده‌نه‌جامیش بێ. له‌ لایه‌کی دیکه‌شه‌وه‌ وه‌ها بوه‌ ترسنۆکی بۆته‌ مانعی ده‌ربڕینی راستی که‌ ئەگەر ده‌رب‌را‌بایه‌، له‌ زه‌رفی ناسکدا، هه‌له‌ی گه‌وره‌ی ده‌گێزایه‌وه‌.. خولاسه‌ جودا کردنه‌وه‌ی ئەنجامی لایه‌نه‌ ناپه‌سه‌نده‌کان و په‌سه‌نده‌کانی هه‌ردوو ڕووی ئەریتی و نه‌ریتی هۆش، به‌دوا ئەویشدا زات، کاریکی ئاسان نییه‌، زه‌حمه‌تیشه‌ ده‌ستووری لێ هه‌ل‌ئینجری. جا ئەگەر ئیستا اینم بپرسیت که‌ ئیمکان نه‌بی زه‌ره‌ری ئەو لایه‌نه‌ لیسته‌ی بۆ بگیری و نه‌شکرێ ده‌ستووری لێ وه‌ربگیری و پینشبینیش له‌ خراپه‌کانی دوا‌ڕۆژی مومکین نه‌بی چ سوود ده‌بینین له‌ و‌رده‌کارییه‌ و حیسابه‌ دوورودریژه‌ و لیکدانه‌وه‌ به‌ ئەرکه‌ی له‌گه‌ل ئەم سه‌لبییه‌ته‌یدا ده‌که‌ین؟ بۆچی به‌ شتیکی باشتر و مه‌فه‌ووم‌تره‌وه‌ خه‌ریک نه‌بین؟ و‌ابزانم هه‌ر له‌وه‌ی تا ئیستا گوتومه‌ ده‌توانین وه‌رام بده‌ینه‌وه‌:

له‌ پینشه‌وه‌ ده‌لیم من که‌ هاتمه‌ سه‌ر لیکولینه‌وه‌ له‌و ده‌وره‌ سه‌لبییه‌ی هۆش کاره‌که‌م بۆیه‌ بوو که‌ به‌ یادی فه‌یله‌سووفه‌ ماتیریا‌لیسته‌کانی خۆماندا به‌ینمه‌وه‌ ئاگاداری لایه‌نه‌ تاریکه‌که‌ی زات و هۆشی مرؤف بن که‌ به‌ هیچ جزریک له‌گه‌ل حیسابه‌ لووس و لیکه‌ ماددییه‌که‌ی ئەواندا ڕیک ناکه‌وێ و به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆی خواروخێج ده‌وری وێرانکاری خۆی ده‌بینیت و گه‌لیک پتر له‌ ده‌وری لایه‌نه‌ ئیجابییه‌که‌ی هۆش سه‌رپۆشی دوانه‌تی به‌سه‌ر خۆی و ماددییه‌تی ته‌قلیدییدا داده‌داته‌وه‌. له‌وه‌ش بترازین، ئیمه‌ بتوانین و نه‌توانین ده‌ستوور له‌و سه‌لبییه‌ته‌ وه‌رگرن یاخود بارستی

ویرانکاریه‌که‌ی بپنوین وه‌یا پیشبینی له‌ ده‌وری دواروژی بکه‌ین، زهره‌ره‌که‌ و کاره‌ به‌ده‌که‌ و شه‌قل و دروشمه‌که‌ی له‌ کۆن و نویدا هینده‌ی فراژیبوون و گه‌شه‌ کردن و داها‌ت و خیزوخۆشی وا له‌به‌ر چاوانن ئیتر له‌به‌ری هه‌لئین وه‌یا چاوی لئ بنوقینین وه‌یا ئینکاری بکه‌ین وه‌یا «ته‌ئویل پۆش»‌ی بکه‌ین به‌ چ سوود ناگه‌ین و ناحه‌سیننه‌وه‌. له‌لایه‌ن بیرکردنه‌وه‌ی فه‌لسه‌فیشه‌وه‌ کشانی زیه‌نمان بز ئه‌ و گۆشه‌ په‌نه‌ان و وردانه‌ ئه‌گه‌ر نه‌شمان گه‌یه‌نی به‌ ده‌ستوره‌کانیان هه‌ر نه‌بی به‌ راسته‌ رینگایه‌ میراتیه‌که‌ی فکر و لیکدانه‌وه‌مان شاره‌زاتر ده‌کا و ده‌مانهاو‌یتته‌ سه‌ر پتر وردبوونه‌وه‌ له‌ بنج و بناوانی دیار و بزری واقع، ئاشناتریشمان ده‌کا له‌ خۆمان که‌ ئیتر په‌نگه‌ ناچار بین پتر خۆمان له‌ هه‌له‌ بدزینه‌وه‌. قسه‌یه‌کی زۆر مه‌شووری نئوان خه‌باتکه‌ران هه‌یه‌ ده‌لئ «ئه‌وه‌ی هیچ نا‌کا هه‌له‌ نا‌کا» ئیمه‌ ئه‌گه‌ر بشسه‌لمینین که‌ «هیچ نه‌کردن» خۆی له‌ خۆیدا هه‌له‌ نییه‌ ده‌بی له‌ دوو نوخته‌ی گرنگ باخه‌به‌ر بین:

1- دانه‌ینان به‌ حه‌تمیبوونی هه‌له‌ نه‌بیته‌ ری خۆشکه‌ره‌وه‌ی هه‌له‌.

2- ئه‌وه‌ی هه‌له‌ ده‌کا مافی نه‌بی زۆربوونی هه‌له‌کانی بکاته‌ هۆی شانازی به‌ زۆربوونی کرده‌وه‌کانی.

راستییه‌که‌ی ئه‌و گوته‌یه‌ ته‌نها شه‌فاعه‌ت بز هه‌له‌یه‌ک ده‌کا که‌ خۆ لئ لادانی مومکین نه‌بی و که‌س‌یش هه‌ستی پئ نه‌کردب، نه‌خز هه‌له‌ شتیک نییه‌ دل خۆش بکا. له‌بیرمه‌ هاوینی 1954 له‌ هه‌لبژاردنه‌ پیشه‌که‌یه‌که‌ی «په‌یمانی به‌غدا» کۆمه‌لێک له‌ دوورخراوه‌کانی سلیمانی شه‌ویکیان له‌گه‌ل دوورخراوه‌کانی کۆین له‌ به‌ندیخانه‌ی هه‌ولێر کۆ بوونه‌وه‌. ئه‌و برایانه‌ی سلیمانی له‌وپه‌ری ئازایی و بیباکییه‌وه‌ ده‌یانگوت «میلله‌ت وه‌ک گیای به‌هاره‌، هه‌تا بیبریته‌وه‌ دیته‌وه‌...». وه‌ک لیته‌وه‌ دیاره‌، په‌نگه‌ قسه‌که‌ له‌و هه‌لکه‌وته‌ و کاته‌دا بز تانوتدانه‌ به‌ر خه‌باتگێران سوودینکی هه‌بی له‌وه‌ به‌ولاوه‌ تا بلئئ له‌ راستی دووره‌ و تا بشلئئ داشکینی نرخی میلله‌ته‌. چۆن په‌واپه‌ سه‌رله‌به‌ری میلۆنه‌های میلله‌ت به‌ گیای به‌هار دابنن و خویتمژه‌کانیشی به‌ گیادروو، له‌وه‌دا که‌یفیشمان به‌ خۆمان بئ!! سته‌مکار و چه‌وسینه‌ره‌وه‌ هه‌رگیز ئه‌وه‌نده‌ له‌ خۆی باپی نه‌بوه‌ میلله‌ت به‌ گیا حسیاب بکا. په‌نگه‌ سه‌رپشکیش باپه‌ له‌ دانانی پایه‌ی خۆی و میلله‌ت نه‌یزانیباپه‌ بلئ خۆم سه‌پان و میلله‌تیش قه‌رسیلی به‌هاران. هه‌ر ئه‌م گوته‌ هه‌له‌یه‌ی حاله‌تی ژێرده‌ستی میلله‌ت ری خۆش ده‌کا بز

ئوه‌ی که کاتیک به‌ره‌ی شۆرشگیزان گه‌بیشته‌ن حوکم مامله‌تی گیای به‌هاران له‌گه‌ل میلیله‌تا بکه‌ن چونکه هه‌روه‌ک میلیله‌ت له‌ حالێ ژێرده‌ستیدا به‌ رابه‌رایه‌تی شۆرشگیزان خه‌بات ده‌کا، دوا‌یی که شۆرشیش سه‌رکه‌وت خۆی له‌ژێر ده‌سه‌لاتی شۆرشگیزان‌کاندا ده‌بینته‌وه‌ ئنجا که شۆرشگیزه‌که له‌کاتی بیده‌سه‌لاتیدا به‌چاوی گیان به‌هار سه‌یری میلیله‌ت بکا ده‌بێ که ده‌سه‌لاتی په‌یدا کرد و موحتاجی خه‌لق نه‌بوو چون مامله‌تیک له‌گه‌ل میلیله‌تا بکا! وه‌لام له‌ خزه‌ دیاره‌.

ئیمه‌ ده‌بێ بزانی‌ن ئامانجی هه‌موو خه‌باتیک و شۆرشیک ئازادی و حورمه‌ت و به‌رژه‌وه‌ندی گه‌له‌، ئنجا پێویسته‌ له‌ ده‌می خه‌بات و شۆرشدا هه‌ر بایی وه‌ده‌سته‌پێتانی مافه‌ خوراوه‌کانی میلیله‌ت داوای جانفیدیایی له‌ میلیله‌ت بکری ده‌نا ئه‌گه‌ر بز وه‌رگرتنه‌وه‌ی 10 دینار مافی خوارو داوای خه‌باتی 50 دیناری له‌ میلیله‌ت کرا قازانج سه‌ری مایه‌ ده‌خوا. دیاره‌ له‌و ته‌رزه‌ حاله‌ته‌دا داوای خه‌باتیک ده‌کا که خۆی پنی بگاته‌ ده‌سه‌لاتی حوکم میلیله‌تیش هه‌ر له‌ ره‌عه‌ییدا بمینیتته‌وه‌ نه‌خز هه‌رگیز ناشی له‌ هیچ حاله‌تیکدا داوای زیده‌ نرخ‌ی لی بکری.

به‌ نیه‌سه‌ت شۆرشگیزه‌وه‌ که ده‌یه‌وئ له‌ چالی به‌ندیخانه‌وه‌ بگاته‌ سه‌ر سه‌نده‌لی فه‌رمانه‌روایی هه‌ر نرخیکی بیدات چ به‌ مال چ به‌سه‌ر لینی زیاد نییه‌ خۆ ئه‌گه‌ر زۆرینه‌ی ئه‌رک و مه‌سه‌ره‌ف و خوینیش له‌به‌ر میلیله‌ت هه‌لنیشیت کئ زه‌ره‌ر ده‌کا؟ بینگومان ئه‌گه‌ر خه‌باتگیزه‌که بزانی دوا‌ی سه‌رکه‌وتنی خه‌باتیش هه‌ر له‌ ره‌عه‌ییدا ده‌مینیتته‌وه‌ هینده‌ خۆی شه‌که‌ت نا‌کا، له‌مه‌شدا له‌سه‌ر حه‌قه‌. میلیله‌تیش حه‌قیه‌تی زیده‌ نرخ نه‌دا حه‌قیه‌تی قۆناخی ره‌عه‌تی ببری به‌ره‌و ئازادیی بیروباوه‌ر و کرده‌وه‌ی ره‌وا. به‌داخه‌وه‌ نه‌مدیت و نه‌میست خه‌باتگیزی کورد براده‌ره‌ کورده‌کانی به‌وه‌ راهینی که له‌سه‌ر کاری ناره‌وا له‌ خۆی هه‌لگه‌ریتته‌وه‌. به‌ عاده‌ت خه‌باتگیز هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ داوای شۆرش و نه‌سه‌لماندن له‌ میلیله‌ت ده‌که‌ن که به‌ گز غه‌یری خۆیاندا بینه‌وه‌ منیش که لێره‌دا ئه‌م ره‌خنه‌ زله‌یان لی ده‌گرم لیم داوا ده‌کری قسه‌که‌م روو له‌ هه‌موو خه‌باتگیزان بکا نه‌ک ته‌نها هی کورد. ئه‌وه‌ی راستیش بێ به‌ درێزایی نووسینه‌کانم له‌ په‌نا ره‌خنه‌گرتن له‌ شۆرشگیزه‌ کزنه‌کانی جیهان که ده‌وله‌تیان پیک هیناوه‌ هه‌ر جاره‌ باده‌ده‌مه‌وه‌ سه‌ر ره‌خنه‌گرتن له‌ کورده‌واری، به‌تایبه‌تی به‌ره‌ی چه‌پی کورده‌واری، له‌وه‌شدا خزم له‌سه‌ر حه‌ق ده‌بینم چونکه

خه‌باتگیزی کورد و عه‌ره‌ب و فه‌ره‌نگ چاو له‌و خه‌باتگیزی کۆزانه ده‌که‌ن که رچه‌یان بز جیهان کیشاوه ئاینوئیزی فکر و فه‌لسه‌فه و خه‌باتیش هر له‌وانه‌وه به میرات به‌جی ماوه، رۆژ له‌دوا رۆژی‌ش فه‌توا له‌وانه‌وه وه‌یا له‌ جینشینی ئه‌وانه‌وه ده‌رده‌چی بز ره‌وابوونی چی لیزه به‌پیشه‌وه کراوه و چی لیزه به‌دواوه‌ش ده‌کری و چی له‌ خه‌لقی سه‌رده‌م و دوا‌رۆژی‌ش داوا ده‌کری.

به‌هه‌مه‌حال پارسه‌نگدانه‌وه‌ی هه‌له و سه‌هوو و کاری نار‌ه‌وای لیزه به‌پیشه‌وه که له‌به‌ر قودسییه‌تی خه‌بات بزته ئاین و ده‌ستووری شو‌رشگی‌زان هر به‌وه ده‌کری که میله‌ت لینی رازی نه‌بی و ره‌خه‌نی لی بگری و داوای ده‌ستووری چاکتر بکا. که قسه‌ش له‌گه‌ل حالی تاییه‌تی کورد بکه‌ین ده‌بی بلاین پیویسته ده‌نگی خه‌باتگیزی‌که‌نمان بده‌ین که کورد رازی نیه هه‌له‌ی لیزه به‌پیشه‌وه‌ی شو‌رشگی‌ره‌ رابه‌ره‌کانی جیهان و ناوه‌قیعه‌ته‌کانیانی لی بکری به‌ده‌ستوو و ئاین. ئیسلامه‌تی به‌ر له‌ 1300 سال ئه‌و گومرایانه‌ی ده‌شکانده‌وه که ته‌بری‌ری شه‌وکوی‌ری خۆیانیان به‌وه‌دا ده‌کرد ده‌یانگوت «ه‌ذا ما وجدنا علیه‌ آباءنا».

بیگومان هه‌له‌ی نه‌زه‌لی و نه‌به‌دی هه‌موو جیهان ئه‌وه ناهیتی یه‌ک گیسکی گه‌ری به‌سه‌ده‌قه بگری. ئیمه هر هینده له‌ خۆمان ده‌سه‌لمیتین به‌هه‌له‌دا بچین که هۆشمان به‌راستییه‌که و دروستیه‌که نه‌شکی، له‌وه به‌ولاوه که هاتین بز خاتری خاترداران وه‌یا له‌به‌ر ترسنۆکی وه‌یا له‌ رقی فلان و فیسار... وه‌یا... وه‌یا... چاومان له‌هه‌له و کاری نار‌ه‌وا نوقاند له‌ جغزی مرۆفایه‌تی ریزلیگی‌راو ده‌رده‌چین و ده‌بینه ئه‌و که‌ره‌واره و گومرایه‌ی که هه‌موو چه‌وسینه‌ره‌وه و فیلباز و دل کرمیه‌ک بز مه‌به‌ستی نار‌ه‌وای خۆی راپینچه‌کیان ده‌دا ئه‌وساش چ دادمان نادا بزاین به‌چ ناویک و بز کئی فیلمان لی کراوه چونکه تۆش ده‌زانی زه‌ره‌ره‌که‌مان به‌وه‌دا نایته قازانج که کاک دارای شو‌رشگی‌ر ده‌ستمانی بری نه‌ک مه‌لا عه‌ولا و شیخ فه‌یزوللا.

ده‌شی لیزه پرسیارم لی بگری و بگوتری که گه‌ل هۆشی به‌راستی و دروستی شتان نه‌شکا و نه‌یزانی هه‌له و راستییان لیک بکاته‌وه چ سوودیک له‌م قسانه ده‌بینی؟ که‌ی گه‌یی کردن له‌ میله‌تی خه‌ساره‌کردوو ده‌بیته شیقای ده‌ردی وه‌یا تیه‌ته‌ره‌وه‌ی زه‌ره‌ره‌کانی؟ که میله‌ت جاری نه‌گه‌بیشتیته پله‌ی پیزانی سوود و

زهره‌ری راستینه له کویره‌هۆش و زانین بخوازیته‌وه وه‌یا هه‌نگاوه‌کانی به‌رینتر بکا بژ برینی ئه‌و ماوه‌یه‌ی له هه‌ست و زانینی ته‌واوی داده‌برئ؟ که هانا ببه‌ینه به‌ر ته‌فسیری شتان له رێی تیخویندنه‌وه‌ی ده‌وری هۆش و زات و ببینین جارێ هۆش و زاتی گه‌ل هینده نه‌کراوه‌ته‌وه بتوانی گه‌وه‌ری راستی له بن ته‌به‌ق ئه‌نده‌ر ته‌به‌قی تاریکایی و فرۆفیل و گیل کردن و چه‌وسانه‌وه ده‌ربه‌ینتی چۆن ره‌وايه دلی خۆمان خۆش بکه‌ین به ته‌فسیری زاتی و هۆشه‌کی و چاره‌نۆز بین میلله‌ت له‌م رینگه‌وه خیراتر به سوود و زیانی خزی بزانی له‌وه‌ی ته‌فسیری ماددی تینی ده‌گه‌یه‌نی؟

زاناکانی ماددی ده‌لێن بزگاربوونی مرۆف له ده‌رده‌کانی به‌نده به ئاماده‌بوونی زهرفی ماددی بژ ئه‌و بزگاربوونه. ته‌فسیرکه‌ی زات و هۆشیش ده‌لێ بزگاربوونه‌که کاری مرۆفه‌که خۆیه‌تی که ته‌فاعول له‌گه‌ل زهرفی له‌بار ده‌کا بژ بزگاربوون. ئنجا چ فه‌رق هه‌یه له نێوان ئه‌وه‌ی گیرۆده‌بوونی مرۆف خه‌تای ده‌وروبه‌ر و زهرفی ماددی بێ وه‌یا خه‌تای نه‌گه‌بیه‌ستنی هۆش و زاتی مرۆف بێ به پله‌ی ته‌فاعولی ژیرانه له‌گه‌ل ده‌وروبه‌ردا؟ بزگاربوونه‌که‌ش، ئایا، چ فه‌رق ده‌کا به‌وه‌ی که بدریته‌وه به ده‌وروبه‌ری «متطور» وه یا بچیته‌وه بژ ته‌فاعولی زات و هۆش له‌گه‌ل ئه‌و ده‌وروبه‌ری مرۆف تطوری پیکردوه؟

ئه‌و پرسیارانه‌ی من لێزهدا له جیاتی خوینهر و په‌خنه‌گر له خۆمی ده‌که‌م که‌میکن له زۆر، هه‌مووشیان هه‌ر به ده‌وری ئه‌و جووته عامیله‌ی ماده‌ و هۆشدا ده‌خولیتنه‌وه هه‌ر یه‌کیکیشیان له ده‌ربوونه‌یه‌که‌وه بژ سه‌ر ناوه‌رۆکی پرسیاره‌کان ده‌روا، بینگومان پرسیاره‌کان یاریده‌ی زه‌ینی مرۆفیش ده‌دن که له هه‌موو لاییکه‌وه به‌ره‌و حه‌قیقه‌ت برۆا، هه‌لبه‌ت مه‌ترسی به‌هه‌له‌ بردنی که‌سیش له‌و پرسیارانه‌ ناگرئ چونکه پرسیاره‌کان له‌وه‌دا شه‌ره‌ف وه‌رده‌گرن که ده‌یانه‌وئ میشک و زه‌ین و هه‌ست و زاتی مرۆف به‌ چاوی کرایه‌وه‌وه مامله‌ت له‌گه‌ل بابته‌ بکا، ئه‌و بابته‌ هه‌رچی ده‌بی بابیی. پرسیاره‌کان هه‌روه‌ک کۆتاییان نییه له‌وانه‌ و له‌لامیشیان بیکۆتایی بێ چونکه هه‌ر تاکه‌ی له‌وانه‌ی نووسیمن و ئه‌وانه‌ی نه‌شمنوسین درێژه‌ی هه‌یه، ویرای درێژه، لکیشی لئ ده‌بنه‌وه، به‌لام هه‌ول ده‌دم ریی دوور

نزیک بکه‌مه‌وه و له تیکرای وه‌لامه‌کانه‌وه نه‌ک له تاک تاکیانه‌وه ئه‌وه‌نده تیشکه بخه‌مه سه‌ر پرسیاره‌کان بایی پروون کردنه‌وه‌یان بکا و گومانیش بره‌وینیتته‌وه.

جاری تۆ له پیشه‌وه ده‌توانی یه‌خه‌ی بابای ماددی بگری و پرسیاره‌کانی لئ وه‌رچه‌رخینیت و به‌ پرویدا بده‌ی به‌و شیوه‌یه‌ی که بایه‌خی ته‌فسیری ماددی له‌ته‌ک ته‌فسیری ماددی - زاتی [= به‌شهری] بخاته‌ گومانه‌وه وه‌ک ئه‌وه‌ی لئی بپرسیت بۆچی دانیش‌توانی یه‌ک شار و یه‌ک ئابووری و یه‌ک رامیاری به‌ هزی جوداوازیی زمانیه‌وه وه‌یا دین و بیروباوه‌ریانه‌وه دوو که‌رت و سنی که‌رت ده‌بن خۆ هه‌مووشیان هاوبه‌شی یه‌ک زهرفی ماددین؟ بۆچی سۆشیا‌لیزمی مارکسی هه‌ر له‌و ولاتانه‌دا سه‌ر ده‌که‌وئ که‌ ده‌بوو تێیاندا به‌ده‌ریش نه‌که‌وئ؟ بۆچی له‌ هه‌ندی شوینتی پرووت و برسی، مه‌یموون له‌ جیاتی ئه‌وه‌ی بخورین وه‌یا بکوژرین ده‌په‌رسترین و نانی خه‌لقه‌که‌ ده‌خۆن خۆ په‌رستن وه‌یا هه‌ر نه‌بی ریز لئ نان دژی فکری ماددیه‌ی و دژی ماده‌شه‌؟ ئنجا ریشته‌ هه‌یه‌ ته‌فسیره‌ ماددیه‌یه‌که‌ ته‌نگه‌تاوتر بکه‌ی به‌وه‌دا که‌ ته‌فسیره‌که‌ی دیکه‌ هه‌میشه‌ زات و هه‌زش به‌ ناو واقیع و ماده‌ و تیشکه‌کانیاندا ده‌گێرئ و چاوه‌نۆری ئه‌و ئاکامه‌ ده‌بی که‌ تافاعولی زات و هه‌شه‌که‌ له‌گه‌ل ده‌وروبه‌ردا په‌یدای ده‌کا نه‌ک ئاکامیک که‌ ماده‌ی مردوو راسته‌وخۆ به‌ مل زات و هه‌وشی مرؤفیدا ده‌بێ. واته‌ پرسیاره‌کان وه‌ک له‌ من ده‌کرین له‌ بابایه‌کی ماددیه‌ی ته‌قلیدیش ده‌کرین. دوا‌ی ئه‌مه‌ ئنجا ئاشکرایه‌ ده‌بی حه‌قیقه‌ت بدۆزریته‌وه‌ و به‌سه‌لمیندرئ با فه‌رقیش به‌ هیچ شتان نه‌کا و نه‌یانگۆرئ، هه‌رچه‌ند بیگومان بره‌وستاندنی حه‌قیقه‌ت و پووچاندنه‌وه‌ی هه‌له‌ و نادروستی هه‌میشه‌ فه‌رقی گه‌وره‌ به‌ واقیع ده‌که‌ن، یاخود هه‌ر نه‌بی مومکین نییه‌ بیته‌ئسیر بن.

به‌ نمونه‌ ده‌لیم هه‌رچه‌نده‌ دۆزینه‌وه‌ی هه‌یجایه‌تی ئه‌و شینه‌ پانه‌ی پینی ده‌لین ئاسمان راسته‌وخۆ نرخ‌ی کاله‌ک و شووتی بیستانه‌وانیش زیاد نه‌کا ئه‌وه‌نده سووده‌ی هه‌ر ده‌بی که‌ می‌شک و دل و ده‌روونی له‌ ترس و له‌رزیک‌ی بیلزوم و ناپه‌سه‌ند رزگار ده‌کات و هه‌زاران خوتخوته‌ی بیجئ و بیئئ له‌ کۆل ده‌کاته‌وه‌، ره‌نگه‌ له‌ ئاست دیاره‌ی دیکه‌ی وه‌ک ئه‌و شینه‌ پانه‌شی ئازاتر و چاوکرایه‌وه‌تر بکا.

دیاره‌ دۆزینه‌وه‌ی راستیه‌کانی سه‌ربه‌ میژوو و کۆمه‌لایه‌تی هه‌ر نه‌بی هه‌نده‌ی ده‌ستووریک‌ی ئاسمانناسی ته‌ئسیری ده‌بی، که‌ ده‌زانین زۆر به‌ته‌ئسیرتره‌ چونکه‌

کومه لایه تی و میژوو په کسه ر له مرؤف ده تالین و راسته و خز بی واسیته چاکه و خراپه ی پنی ده گه یه نن. به نمونه، که مرؤف تیگه بیشت خزی کاریگری په کم و تا که کاریگری نیجاییه له هرچی جیهاندا هیه به دلیدا نایهت دهسته ونه زهر بز نه و فیهله سووفه راوهستی که پنی ده لن دهستوره ماددیه کانی نه و خیزو خژی بز به ره م دینی وهیا مادده ی ر هق و تهق په کم سوارچاکی مهیدانه کانی کومه لایه تی و میژوه. له مانهش بترازین نیمه هویه راسته کانی شتان بز انین و نه زانین چرخ و دلابی جیهان هر له گه ردا ده بی، واته به زانینی نیمه دنیا له گه پ ناکه وی، به نه زانینیشمان باشتر ناگه ری. که واته نه و به هانه یی ه فرق نه کردنی شتان به جزی لینکانه وه مان و دزینه وهی راستیمان له خزه ده چپته وه چونکه نه و فرق نه کردنه، بی هیچ هویه کی دیکه ی ته رجیح دانی راستی به سه ر ناراستیدا، خزی ته نها به سه بز چوونه وه مان به لای راستیدا هر نه بی له بهر نه وهی که راستی به شه ر ه فتره له ناراستی: وهختیک تای ته رازووی راستی له ته ک ناراستیدا داده له نگی که راستییه که بز گل زهره ر به خش بی و ناراستییه که ش سوود به خش بی. که هر دوویان له لایه ن سوود و زهره ر ه وه و ه کوو په کدی بوون له خزه راستییه که قورستر ه لده ستیته وه وه ک نه وهی که ده زانین $4=2+2$ په سه ندتره له $7=2+2$ با هیچ کامیکیشیان سوود و زهره ریان لی نه که ویتته وه. وه ک په کبوونی سوود و زهره ری راستی و ناراستی په کسه ر ته رجیحی راستی ده دا.

له م باره وه جاریکیان له وتوویژدا ره خنم لی گیرا به وده که نه گه ر په نابهریک لای په ناده ریک ه شار درابوو، دوژمنه سته مکاره خوینرپژده کی له په ناده ره که ی پرسى فلانت لایه یان نا؟ نایا جهوابی راست باشه یا درؤ چونکه راستییه که بیگوناحیک ده کوژی؟ له وهرامدا گوتم نا له م شوینته دا راستی و ناراستی له یه ک ته رازوودا نین چونکه راستییه که خزمه تی درؤ و سته میکی له خزی گه وره تر ده کا درؤ که ش خزمه تی راستی و دادیکی له خزی گه وره تر ده کا. له وهش به ولاره درؤ کردن له پروودای تاقانه دا، چاک بی یا خراپ، وه ک درؤ و ه لهی نیو بیروباوهر و فلسه فه نییه که ساله ها و رؤژگاره ها به رده وام ده بی و ملیزنه ها خهلق گومرا ده کا.

نه م تیبینیانه و گه لیکي دیکه ش که پیویست به کوتانه وه یان ناکا له په راویزی پرسپاره کانه وه تینده که ن بز ره واندنه وهی نیعترازه کان که نه وانیش هر خزیان به

په‌راویزی بابه‌ته‌وه لکاندوه. وه‌لامی به‌رینجی و به‌هیزوپیز که له‌جهرگه‌ی بابه‌ته‌که‌وه هه‌لستیت نه‌ک هه‌ر هه‌یه و به‌س، بگره که به‌ته‌واوی ده‌وریان هه‌لبین باشتر گرنگیی ده‌وری چه‌قیقه‌ت له‌چه‌ندوچونی کۆمه‌لایه‌تی و سوود و زه‌ره‌ری مرۆفایه‌تی نیشان ده‌دا. ئیمه هه‌رچه‌ند بثمانه‌وی خۆمان به‌وه دلشکسته بکه‌ین که گۆیا هۆش نه‌شکانی میلله‌ت به‌راستی و ناراستی شتان که‌لک له‌قه‌سی واقعی ده‌برئ، هه‌ر ناتوانین قه‌ناعت به‌خۆمان به‌ینین که ئه‌م هۆش نه‌شکانه به‌هانه‌یه‌کی په‌سه‌نده و په‌وايه بۆ خامۆشبوون له‌گوتنه‌وه‌ی راستی وه‌یا پشتیوانی کردن له‌ناراستی: نه‌گه‌ر بشویرین بلین نه‌گه‌یشتنی میلله‌ت به‌پله‌ی زانیی راستییان و لیک کردنه‌وه‌یان له‌ناراستییان عوزری خامۆشیوونمان به‌ده‌سته‌وه ده‌دا، هه‌رگیز ناشی و نابیی زاتی ئه‌وه بکه‌ین که هه‌له و درۆیان له‌و میلله‌ته‌ خۆش بینین و فیلبازانی لئ به‌پنغه‌مبه‌ر بگیزین.

من نه‌شتوانم ته‌علیلی بروسکه و باران بۆ مندالیک بکه‌م ئینساف لیم ناسه‌لمینن بروسکه‌ی لئ بکه‌مه قه‌مچی بۆسته‌می زال و بارانیشی بۆ بکه‌مه فرمیسکی خاتوو زین. ئه‌و که‌سه‌ی ده‌یه‌وی به‌هانه‌ی ساوایی و سافیلکه‌یی میلله‌ت بایه‌خی ده‌ربیرینی راستی که‌م بکاته‌وه چۆن ده‌توانی خۆ هه‌لکینشی به‌گوتنه‌وه و کوتانه‌وه‌ی درۆیان؟ تۆ بلئ کام سوود و به‌رژه‌وه‌ندی میلله‌ت له‌بیرباوه‌ری هه‌له‌دا خۆی شارده‌وته‌وه؟ چۆن په‌وايه خۆمان له‌ده‌ربیرینی راستی بدزینه‌وه به‌هانه‌ی نه‌زانیی میلله‌ت که‌چی کۆمه نه‌که‌ین له‌گوتنه‌وه‌ی ناراستییان خۆ ناراستیش تینگه‌یشتنی ده‌وی؟ بۆ ده‌بی ئه‌و میلله‌ته‌ی که به‌لای باوه‌ری ماددییه‌وه خالقی ته‌ئریخه [هه‌ر له‌به‌رانبه‌ر تاکدا!] نه‌توانی چه‌قیقه‌ت به‌سه‌لمینن به‌لام ئه‌وه‌نده تینگه‌یشتنه‌ی هه‌بی بایی سه‌لماندنی درۆیان بکا؟

به‌لئ ده‌زانه‌ ئه‌فسانه و ورینه‌ی جنۆکاوای خۆشتر دیته باوه‌ری سافیلکانه‌وه به‌لام شو‌رشگیز و بیریری ماددی داوای جانفیدیایی له‌میلله‌ت ده‌کن و چاویش ناتروکینن، ئیتر بۆچی که بیننه سه‌ر ده‌ربیرینی راستی و ده‌رخستنی هه‌له‌گومان به‌هاویننه قابیلیه‌تی میلله‌ت له‌وه‌دا که هۆشی به‌شتان ده‌شکی یان ناشکی خۆ به‌هه‌مه‌حال راگه‌یاندنه‌کانی بیرری ماددیش فه‌لسه‌فه‌یه و پیوستی به‌تینگه‌یشتن و زه‌کاوته‌ هه‌یه نه‌ک وه‌کوو ئه‌فسانه‌یه که له‌گه‌ل فکری سه‌راوی و جنۆکاوای ریک

دئ؟ ئيمه نه گهر له گژشه‌ی ئينساف و ږووناکبيريه‌وه سه‌يرى ديمه‌نه‌که بکه‌ين ده‌بينين و ده‌زانين نه‌و ناسانيه‌ی که له وه‌رگرتي نه‌فسانه و بېروږاى ږوچه‌لدا هه‌يه پترمان داوا لئ ده‌کا که به‌ره‌لستي لئ بکه‌ين چونکه نه‌گهر وه‌ها نه‌که‌ين تيخزاني نه‌فسانه له مينشکي سافيلکه‌کانمان ده‌بيته کارينکي ناسايي که له خزوه ږوو ده‌دا نه‌وساش که نه‌فسانه و درؤ جني خزيان گرت به پاله‌وانانيس ده‌رناکيشريته‌وه.

تؤ له‌وه تيڤکره که چهند به زه‌حمت ده‌تواني فلاحينک بؤ ريزي نه‌و خه‌باتگيرانه راکيشيت که بؤ نه‌و خه‌بات ده‌که‌ن، که چي به‌چکه بوته‌رستينک پينه‌پني تيه‌لکشاني له تهمه‌ندا ره‌گ له‌و باوهره ږوچه‌له داده‌کوټي وه‌يا نه‌و هه‌له فکريه‌ی له‌گه‌ل نه‌ختي دلگه‌رمي ده‌نیشيته قه‌ناعه‌تي خوته‌وه چهند سالان ده‌تگيرئ و به‌شهرت ديني و پشتت پئ له راستي ده‌کا و له هه‌لوه‌ستي به‌ره‌واژتدا راده‌گرئ. له نه‌ده‌بياتي شوږشگيرئ گوته‌يه‌کي مه‌شوور هه‌يه ده‌لئ «شوږشي هه‌ميشه‌ي»: به‌لای منه‌وه پيوستتر له‌و گوته‌يه يه‌کينکي ديکه هه‌يه که داوا له فکر و فه‌لسه‌فه و شوږش بکات هه‌ميشه مينشکي ميله‌ت بکه‌نه‌وه بؤ ديتن و ره‌فز کردني نه‌و هه‌له‌يه‌ی له فه‌لسه‌فه‌دا ده‌دؤزريته‌وه وه‌يا به‌لاوه‌ناني هينده ته‌تبيقاته‌ي که پينه‌پني گنده‌ل ده‌بي و هي په‌سه‌ندتر سر وه‌ده‌ر ده‌ني.

نه‌و سه‌رؤکانه‌ي «شوږشي هه‌ميشه‌ي» ده‌که‌ن به دروشمي سر کاغز و قوماش، له راستيدا، هر هينده‌ي لئ به مه‌به‌ست ده‌گرن که به ئيزن و ره‌زاي خزيان ږوو بدات: له که‌س ناسه‌لمينن داواي جوړه شوږشينک بکا که به‌رژه‌وه‌ندي سه‌رؤکه‌که‌ي تندا نه‌بي وه‌يا نه‌وي لئ رازي نه‌بي [وه‌ک:ماو، ستالين، کيم ئيل...] بينگومان نه‌و سه‌رؤکانه نه‌گهر له ږواله‌تدا بشسه‌لمينن راست کرده‌وه و ږوون کرده‌وه‌ي هه‌ميشه‌ي له شوږشدا پيوسته ديسانه‌وه هر نه‌وه‌ي خزيان په‌سه‌ندي ده‌که‌ن ناوي راست کرده‌وه و ږوون کرده‌وه‌ي لئ ده‌نين، هه‌رچي تيشکي ده‌ره‌وه‌ي ده‌سه‌لاتي خزيان هه‌يه به تاريخي له قه‌له‌م ده‌ده‌ن.

نه‌م حه‌قيقه‌ته زله‌بيشه‌وا ده‌کا پئ داگرتني ميله‌ت له‌سر به‌کاره‌يناني مافي ره‌خنه و رازينه‌بوون هه‌نگاوي هه‌ره پيوست بي بؤ وه‌ده‌سته‌يناني ژياني ناسووده‌ي هه‌موان نه‌ک هي به‌ره‌يه‌کي ته‌سکي ده‌سه‌لاتداران. خولاسه نه‌گهر به‌رژه‌وه‌ندي

پۆژانه و هی هه‌موو عومری مرۆفیش بکه‌ینه عه‌یاره‌ی لیکدانه‌وه‌مان هه‌ر به‌وه ده‌گه‌ین که پێویسته چی راسته‌ ئه‌وه به‌ خه‌لق رابگه‌یه‌ندری، جا ئه‌گه‌ر هه‌ندیک له‌ راستییانه به‌ ئاسانیش ده‌رنه‌بردین هه‌ر ده‌بێ به‌ جۆریک له‌ جۆران و پۆژیک له‌ پۆژان بۆ میلله‌ت پرون بکریته‌وه هه‌تا زووتریش بێ چاکتره، کوردی گوته‌یه‌کی هه‌یه ده‌لێ «کرده‌ی په‌شینمان له‌ نه‌کرده‌ی په‌شینمان چاکتره» منیش له‌ به‌ر تیشکی ئه‌م گوته‌ راست و به‌شه‌ره‌فه‌دا ده‌لیم: مرۆف زه‌ده‌ی راستی بێ چاکتره نه‌ک زه‌ده‌ی درۆ، بگه‌ر له‌ هه‌سایه‌وه‌ی درۆش چاکتره.

وا ده‌زانم ئه‌م قسانه‌م وه‌لامی ئه‌و ره‌خنه‌یه‌ ده‌داته‌وه که ده‌یه‌وێ نه‌زانی گه‌ل بکاته به‌هانه‌ی راستی لێ شارده‌نه‌وه‌ی به‌مه‌شدا ویستم له‌ پێگه‌ سه‌خته‌که‌ی وه‌لامه‌وه به‌ره‌و په‌وانده‌نه‌وه‌ی ره‌خنه‌که‌ بپۆرم که هاتم تیگه‌یاندنی گه‌لی نه‌خوینده‌وارم کرده فه‌رمانی سه‌رشانی خه‌باتگێر له‌و پوه‌وه که نه‌خویندوو و سافیلکه به‌ ئاسانی تی ناگه‌یه‌ندری، ئنجا که من پێ له‌سه‌ر پێویستبوونی تیگه‌یاندنی نه‌خویندوو داگرم دیاره له‌وه تیپه‌ریوه‌تم که ده‌ربیرینی راستی له‌گه‌ل پرون‌ناکبیراندا له‌ پێویست ده‌رده‌چێ و به‌ره‌و به‌دیبه‌وه ده‌روا.

ئهمه له‌ لایه‌که‌وه، له‌ لایه‌کی دیکه‌شه‌وه که بینه‌ سه‌ر سه‌راحتی ته‌واو ده‌بێ بلینین ئیمه وه‌ها راهاتووین که له‌سه‌ر کاغه‌ز پووی وتووێژمان له‌ جه‌ماهیر بێ، ئه‌و جه‌ماهیره‌ی که په‌نگه‌ نه‌شتوانی قسه‌کانمان بخوینیته‌وه. بێگومان جه‌ماهیر فلسفیک به‌و نووسراوانه‌ نادا که باسی فکر و فه‌لسه‌فه ده‌کهن، ئه‌گه‌ر له‌ هه‌زاری یه‌کیکی بشیان کړی ئه‌وانی دیکه له‌ گوی راکرتن به‌ولاوه ناچن: ئه‌وه‌ی نووسراو ده‌خوینیته‌وه و ده‌مه‌ته‌قه له‌سه‌ر فکر و فه‌لسه‌فه هه‌لده‌ستین خوینده‌واره‌که و ئه‌دیبه‌که و هونه‌رکاره‌که و رابه‌ره‌که و بیریاره‌که یه‌ ئیتر هیئانه ناوی باسی تیگه‌بیشتن و تیگه‌بیشتنی گه‌ل یا له‌به‌ر بێر بلاویمان یا له‌به‌ر نیازی تایبه‌تییه. گه‌لانی خه‌لق به‌ درێزایی ئه‌زهل گویی گرتوه بۆ ئه‌وه‌ی ده‌رسده‌ر و مامۆستا و رابه‌ر پێی ده‌لین ئنجا ئه‌و مامۆستایانه ئه‌گه‌ر فیلباز و مرۆف غه‌له‌تین بێ پێویسته له‌سه‌ر دلسۆزه‌کان پێشبرکێ له‌و فیلبازییه بکهن. ده‌مه‌ته‌قه له‌سه‌ر شتی فکری و فه‌لسه‌فی بابته‌ی رۆشنییری چه‌سپاره که هه‌ر خۆی ده‌بیته‌وه رابه‌ری رۆشنایی و هه‌زبازی هه‌زاران خویندووێ تازه پێگه‌بیشتوو. ئنجا که حال ئهمه بێ هه‌ر

به هانه يه کي بهيندریته وه بز پشتگوځخستنی راستی له خزه رهش ده بیته وه. له لایه ن
 ټاکار (اخلاق) یشه وه مامزستای رابه ر عوزری به دهسته وه نامیننی چونکه پایه ی
 رابه رایه تی گه لیک به رزتر و به شه رفته ره له وه ی چاوبه سته کینی تیدا بکری به تایبه تی
 که رابه رایه تی بیته پیکهینه ری نه و ټاو و هه وایه ی کامه رانی گه شه ی تیدا بکا.

رهنگه بگوتری جوداوازی بیرواوه نه جامینکی ناچاری و حه تمی جوداوازی
 به رژه وهندی چینایه تیبه وه یا هی قه ومایه تیبه وه یا هی شه خسییه، به و پینه راستی
 شتان خوی له خویدا نایته هوی ره واندنه وه ی ناکزکی ناشبیته پاریزه ری چالاکی
 کزمه لایه تی له به فیرو چوون و ره زامه ندی تیکراییش په یدا ناکا. له ټاست نه م
 قسه یه یدا سه رله نوئ مه سه له ی لایه نی تاریکی هوش و زات تیکل به حیسابی
 جوداوازی به رژه وه ند ده بیته وه به وه شدا ساده ییه کی که له رواله تی قسه که دا خز
 ده نوینی به وردبوونه وه و لیکدانه وه ی بیته ره فانه به شی هره زوری هیزی
 ده دزپینی. لیزه به دواوه نه م راستییه ت بز روون ده بیته وه به لام ده بن تیکرای
 قسه کانم پیکه وه سه یریان بکری نه ک بربر و که رتکرتی:

جوداوازی به رژه وه ند هی چین به رانه ر چین بن وه یا هی میلله ت به رانه ر میلله ت
 بن وه یا هی میلله ت به رانه ر ټاکه کانی بن ته نها له حاله تیکدا ده بیته بنه مای باوه ر و
 قه ناعت و فله سه فه ی جودا که له پشت په رده ی هژی تاریک و زاتی به ته ماعه وه
 سه یری جیهان بکری نه خز ټیمکان نیه جوداوازی به رژه وه ندی بیته هویه کی ره وا
 بز گزپانی یه ک راستی به چه ند راستییه ک چونکه راستی خوی له خویدا هه لټناگری
 دوو وجود و سی وجودی له یه ک کاتدا هه بی. دوو به رژه وه ند که به رهنکاری
 یه کدی ده بن مومکین نیه هه ردووکیان ره واین، رهنگه له هه ر یه که یاندا هه ندیک
 ره وایی و هه ندیکیش ناره وایی هه بی پشکه کانیشیان خوار و ژووری هه بی که
 نه گه ر نه فس کویر نه بی بشی مه سله تییان تیدا بکری به لام سوودی شه خسی ناره وا
 و حه ز به سته م کردن ریگه ی مه سله تی کویر ده کاته وه و مرؤف ده خاته سه ر
 ریپازی دابین کردنی نیازه کانی نه ک ریپازه که له خویزه وه مرؤف به ره و نه و لایه نه وه
 ده بات که ناوی چاکه و داد و مرؤف خاسی لن ده ندی.

بابای ته ماعکار و سته مکار و هه لپه رست و پشت له داد و ټینساف، به چاوی
 کراوه وه، به ره و مه به سته ناپه سنده کانیه وه ده روا و له یه که م هه نکاویه وه خه ریکی

پیشیل کردنی داد و راستی ده‌بن. ئەوه‌نده‌ی بیرم کردبیتت‌وه هەر به‌وه گه‌یشتووم که سته‌م هه‌میشه له نه‌زەر سته‌م‌کاردا نار‌ه‌وا بوه و لینی به‌سه‌هوو نه‌چوه تهنه‌ا له حاله‌تیکدا نه‌بن که سته‌مه‌که به‌شینکی ئایدیۆلۆجی و بیروباوهر بن وه‌ک ئەوه‌ی که تالانی ولاتی داگیرکراو له نه‌زەر دوژمنه‌ داگیرکهره‌که‌یه‌وه به‌شینکی ته‌واوکه‌ری ئەو شه‌ره «پیرۆز!!!»ه بن که له سه‌ره‌تای هه‌راوه فه‌توای کوشتن و برینی داوه. ئەمه‌ش یه‌کسه‌ر ده‌چیتت‌وه بۆ لایه‌نی تاریکایی هۆش و نه‌فس که چ پێوه‌ندی به‌هه‌رژه‌وه‌ندی ره‌واوه نییه و له گه‌لێک جاروباردا تاریکیه‌که خۆی ره‌گی به‌هه‌رژه‌وه‌نده‌که هه‌له‌ده‌بریتت‌وه. له‌مه‌شدا پاشا و گه‌دا و هه‌موو ئاده‌میزاد یه‌کسانه‌ بۆ به‌ر حوکمی تاریکاییه‌که هه‌رچه‌ند دیاره‌ سنووری به‌دایه‌تیی هه‌ژار له سنووری پینچ په‌نجه‌کانی تێپه‌ر نا‌کا که‌چی ده‌شن پاشایه‌کی کۆن به‌ ده‌ست و په‌نجه‌ی هه‌زاران هه‌زاران مرؤفی به‌کرێگیراو و په‌کخراو و راپنچه‌کدراو خه‌ریکی خراپه‌ی هه‌ره‌ دووره‌ده‌ست بووبن.

ده‌گه‌رێمه‌وه و ده‌لێم جوداوازیی به‌هه‌رژه‌وه‌ند هه‌رگیز ماف و ره‌وایی به‌ هه‌موو به‌هه‌رژه‌وه‌نده جوداکان نادا چونکه له‌ نیوان هه‌موویاندا تهنه‌ا یه‌کیکیان ده‌شی ره‌وا بن واش ده‌بن هه‌چیان ره‌وا نابن وه‌ک ئەوه‌ی ده‌ که‌س له‌سه‌ر باغی بابایه‌کی هه‌ژار به‌شه‌ر بین وه‌یا بیست رێگر هه‌ر یه‌که بۆ حیسابی خۆی ته‌ماع له‌ قافله‌یه‌ک بکات وه‌یا ده‌ ده‌وله‌ت پێک نه‌یه‌ن له‌سه‌ر به‌تالان بردنی نه‌وتی ئێمه‌مانان. له‌گه‌ل ئەمه‌شدا که به‌هه‌رژه‌وه‌ند خۆی له‌ خۆیدا ره‌وایی و دروستی په‌یدا نا‌کا دیسانه‌وه هه‌میشه‌ ئاوات ده‌خوازم و ده‌لێم کاشکی هه‌رچی نا‌کۆکی و هه‌رای دنیا هه‌یه هه‌مووی له‌سه‌ر جوداوازیی به‌هه‌رژه‌وه‌ند روویان دابایه‌ با نار‌ه‌وا‌ییشی تێدا بن چونکه ئەوسا به‌شی هه‌ره‌ زۆری ئەو هه‌را و نا‌کۆکیانه‌ی به‌ دریزایی رۆژگار روویان داوه و ده‌ده‌ن به‌تال ده‌بوونه‌وه له‌و ره‌وه‌وه که له‌سه‌ر به‌هه‌رژه‌وه‌ندی حه‌قیقی روو نادهن به‌لکرو له‌به‌ر هۆیه مه‌لعوونه‌که‌ی تاریکی هۆش و نه‌فس و که‌له‌که کردنی هه‌ز و شه‌هوت و له‌خۆ باییبوون و شتی ئەوتۆیی په‌یدا ده‌بن.

ئەو هه‌را و کاره‌ساتانه‌ی له‌سه‌ر ته‌ماع و سامان و ناو و شه‌هوت هه‌له‌ده‌ستن زه‌ره ته‌فسیریکی ئیقناعه‌که‌ری له‌گه‌لدا هه‌یه هه‌رچه‌ند ته‌فسیره‌که‌ش هی نیازی چلکن بن.. به‌لام ئەو نا‌کۆکیانه‌ی له‌سه‌ر تێکنه‌گه‌یشتن و به‌هه‌له‌دا چوون و جودایی عه‌قیده و

ناز و فیز و غه‌رپایی په‌یدا ده‌بئ په‌کسه‌ر له‌و گۆشه‌ تاریکه‌ی سه‌لبیی هۆش هه‌لده‌قولن و مالی تاک و کۆمه‌لئیش و یران ده‌که‌ن.

چهند هه‌زاران هه‌زار جار بوه‌ له‌سه‌ر قسه‌یه‌کی ناشیرن وه‌یا لچکولئو بادان وه‌یا حورمه‌ت نه‌گرتن که‌ هیچ زه‌ره‌ر و سوودی ماددی تئیدا نییه‌ هه‌را و لئدان و کوشتنئیشی لئ په‌یدا بوه‌. چ ده‌فه‌رمووی له‌وه‌ی دوو براده‌ر له‌سه‌ر شه‌شوبئیشی تاوله‌ی خۆرپایی نه‌ک به‌ گره‌و، ده‌ستیان له‌ په‌کدی داوه‌ته‌ خه‌نجه‌ر، وه‌یا گه‌نجی عه‌شیرتیک کچی له‌ عه‌شیرتیکێ دیکه‌ هه‌لگرتوه‌ و له‌ نیوانیاندا هه‌را په‌یدا بوه‌. وه‌یا له‌سه‌ر راوگه‌ی که‌روئیشک و چه‌قل خوین بژاوه‌، وه‌یا له‌ شه‌په‌گه‌ره‌کئیی مندال و گه‌وراندا دوژمنایه‌تی ده‌وامه‌ی کردوه‌ له‌ هیچ‌شیا‌ندا به‌رژه‌وه‌ندی چینه‌یه‌تی وه‌یا قه‌ومه‌یه‌تی وه‌یا ئابووری سینه‌ریشی نه‌بوه‌، ته‌نانه‌ت له‌ شه‌په‌گه‌ره‌کئیدا هه‌ژاری ئه‌م گه‌ره‌که‌ ئاغای خزی به‌ دۆست داناوه‌ و هه‌ژاری گه‌ره‌که‌که‌ی دیکه‌ی به‌ دوژمن له‌قه‌له‌م داوه‌.

ئنجا ئه‌گه‌ر هه‌را هه‌ر له‌سه‌ر به‌رژه‌وه‌ندی ماددی و راستینه‌ په‌یدا بووبایه‌ ده‌بوو به‌ درێژایی ئه‌زهل له‌سه‌ر ئه‌و شته‌ خوێروانه‌ی که‌ به‌رژه‌وه‌ندی ماددییان تئیدا نییه‌ خوین له‌ لووتی که‌س نه‌بن. له‌ گۆشه‌ی تئوه‌رامانی هۆشی تاریک و پرونه‌وه‌ ئه‌و دزه‌ی که‌ پاریز بۆ مالی دراوسینه‌کی ده‌بات هۆشی پروناکه‌ چونکه‌ ده‌زانی چ ده‌کا به‌لام نه‌فسی به‌ده‌ چونکه‌ نیازه‌که‌ی ناره‌وايه‌، ئه‌مما که‌ هات و له‌گه‌ل ئه‌و هه‌نگاوه‌ی ئاودیوی مالی جیرانه‌که‌ی ده‌کا پڕ به‌دل گوتی «خوایه‌ به‌ ته‌مای تو! بسم الله!!» له‌وه‌دا هۆشتاریکێکه‌ بارته‌قای نه‌فسه‌ به‌ده‌که‌یه‌ چونکه‌ له‌ هیچ درزیکێ هۆشی پرونه‌وه‌ مومکین نییه‌ پروناکایی و قودسیه‌تی ناوی په‌روه‌ردگار به‌ره‌و دیواربڕین و مالدزینه‌وه‌ بڕوا.

ئه‌م پندزلیکه‌یه‌ی هۆشه‌ تاریکه‌که‌ی دز و جه‌رده‌ و پیاوکوژ و دیکتاتۆر و سته‌مکار به‌ تیکرایی، به‌سه‌ر ته‌ماع و چه‌زی ناره‌وادا بۆ ناو باره‌گای گه‌ش و پاکی خوا وه‌یا میحرایی پروناکی قه‌ومه‌یه‌تی و داد هه‌ر خۆیه‌تی وه‌ها له‌ هه‌ندئ پیاوی ئایینیش ده‌کا که‌ به‌سه‌ر ته‌ئویلاندا بۆ حه‌لال کردنی مالی حه‌رام و سویندی درۆ و هه‌لبه‌ستنه‌وه‌ی ته‌لاق بپه‌رپه‌ته‌وه‌.

به‌لای منه‌وه کابرای ئایینی حه‌رامخۆریکی بیته‌ئویل بی به‌شه‌ره‌فتره وه‌یا که‌متر به‌ده له‌وه‌ی به‌فیلو‌فره‌وه حه‌رام بخوا چونکه سه‌ره‌رای ئه‌وه که حه‌رام هه‌ر حه‌رامه نه‌فسی حه‌رام‌کردوه‌که و به‌رتیلده‌ره‌که‌ش ره‌شتر و په‌ستهر ده‌بی له‌وه‌ی بی فاکوفیک سواری حه‌رامه‌که بین. ته‌ئویل کردن و سازاندن، له‌ دین بی یا له‌ دنیا، بز وه‌ده‌سته‌یتانی نیازی به‌ده‌خه‌تری گه‌وره‌ی له‌وه‌دایه‌ که وا به‌ردیژبوونه‌وه‌ی رۆژگار مه‌زه‌بی ناره‌وای جزر‌جۆر داده‌هیتنی ته‌نگ به‌ئسلی باوه‌ره‌که هه‌لده‌چنی، خه‌لقیکی زۆریش به‌دوا خۆیدا راده‌کیشنی بز ناو باوه‌ر و مه‌زه‌بی به‌ره‌واژ، رینی خۆ لادانیش له‌ راستی و مرؤفایه‌تی هه‌موارتر ده‌کا بز ته‌ماع و حه‌زی شه‌خسی، ئنجا له‌ جیاتی تاکه‌ یه‌ک مه‌زه‌ب [که‌ ئه‌گه‌ر راستیش نه‌بی شه‌ر به‌خۆی نافروشنی] چه‌ندنین مه‌زه‌بی نادروستی شه‌ر به‌یه‌کدی فروشتوو داده‌هیتنی و ئاپۆره‌ی خه‌لق تیک هه‌لده‌شیلنی.

ئه‌م گوته‌یه‌ی «جوداوازی به‌رژه‌وه‌ند هۆی جوداوازی بیروباوه‌ره» یه‌کیکه‌ له‌و قسه‌ تاریک و گومراکه‌رانه‌ی که‌ لینیان ده‌وه‌شیته‌وه به‌شینکی بیسنووری راستیه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کان و دیارده‌ واقیعه‌یه‌کان بشارنه‌وه و له‌ جینی هه‌زاران ته‌فسیری راست هه‌زارانی چه‌وت دابنن. هه‌ر ساته‌ش به‌ پنی ئاره‌زۆی خاوه‌ن ته‌ماع و نیازی شه‌خسی کام هه‌لوه‌ستی پاک و مه‌ردانه‌ی عه‌مر و زه‌یده‌ لیئ و دزیو بکری به‌وه‌دا که‌ بیریته‌وه بز جوداوازی به‌رژه‌وه‌ند نه‌ک بدریته‌وه به‌ گیانی پاک و دلی ئازا:

1- له‌لایه‌ن شارده‌وه‌ی راستیه‌ کۆمه‌لایه‌تیه‌کانه‌وه ئه‌وه‌نده به‌سه‌ بلیم ئه‌و نه‌زه‌ریه‌یه‌ وا ده‌کا هه‌موو ئه‌و بیروبا و هه‌لوه‌ست و هه‌لکه‌وت و چه‌ونه‌پیش و پاشه‌کشه‌ و وه‌ستان و قوریانی دان و هتد... که‌ پیوه‌ندیان به‌ ته‌ماع و جوداوازی به‌رژه‌وه‌نده‌وه نییه‌ و ئیمکانیش نییه‌ به‌رگی درۆزنی به‌رژه‌وه‌ندیان به‌زۆر تینه‌له‌کیشری- هه‌ر له‌به‌ر خاتری نه‌زه‌ریه‌ی جوداوازی به‌رژه‌وه‌ند- ده‌بی له‌ هه‌موو حیسابی شی کردنه‌وه‌ی کۆمه‌لایه‌تی و لیکدانه‌وه‌ی میژوویی ده‌ربهاویژرین و بنبوو بکری و بایه‌خیان بی نه‌دری نه‌وه‌ک ماکه‌که‌ی «جوداوازی به‌رژه‌وه‌ند» به‌ درۆ بخریته‌وه.

من که‌ بیم به‌سه‌لمیتم ده‌ماری پیاوه‌تی و غیره‌تمه‌ندی فلانه‌ سه‌رۆکی خسته‌ سه‌ر هه‌وانده‌وه‌ی فلانه‌ بابای ده‌رکراو و په‌نابه‌ر و هیتده‌ی لی خه‌رج کرد و وه‌های بز

کڅشا، بې ئه وهی پاداشتیکی لئ وهرگریته وه ویا کچی له خزی ماره بکا ویا خزمه تی خزی پې بکا، هاتووم بهر له هه موو شتیک دهستوره که ی «جوداوازی بهر ژه وهند» م له و حیکایه ته دا بیا یه خ کرده، نجا که تۆ محامی دهستوره که بی و نه توانی هه لوهستی ئه و سه رۆکه جوانمهرده بدهیته وه به ته ئویلی دزیوگر و حه یابهر ناچار ده بی خۆت له پروداوه که و هرچی وهک ئه و هه یه بدزیته وه و له حیسابی لیکدانه وهی کومه لایه تی بیان دهریهاویژیت. خۆ ئه گهر هات و به ریکه وت جوانمهردیبه که له و سه رۆکه وه دژی کوری خزی بوو بۆ بیگانه یه ک ئه وسا په نگه خۆ تینه گه یاندن له و حیکایه ته بهس نه بې ئیتر خوا ده زانی فکری دوژمنانه ی بهردهوام چ له و هه لوهسته پر له شه رافه ته بکا.

ئهم نمونه ساده یه ی لیره دا هینامه وه یه کیکه له هه زارانی وهک خزی که ئه گهر کمیک زهینی خۆتیان پیوه خه ریک بکه ی له کۆن و نویدا به زوری تیان هه لده نه نگویت. خۆ ئه وهی راستی بې پروداوی بۆ ژانه زوری له و نمونه تیدایه، جارانش ژیانی خهلق پیان ئاوستر بوو چونکه ئه وسا هینستان سه غله تی گوزهران و ئالۆزکانی کومه لایه تی و تیکهاویشتنی ئابووری و په ره سه ندنی خه باتی سیاسی و بربربوونی کومه لان و هه مه چه شه بوونی باوه ران و... و... هتد هینده ی ئیستا ده ماری مه ردایه تی و بووردن و په نادان و شتی ئه وتزی له تاکاندا پسۆک نه کردبوو، پرۆپاگنده و راگه یاندنه سیاسیه فکریه کانیش وها په یتا په یتا هۆش و گۆشی ئه و خه لقه یان له کاری ساده ی مه ردا نه نه ده دزیه وه تا ئه و راده یه ی که ده بینین له زور حالوباردا جه وانمهردی سیاسی له به لاهه نانی وه فا و گوی نه دانه چاکه ی کۆن و دوستانه تی میراتی و ئه و ته رزه ئاکارانه دا مه رحه پای لئ ده کړئ و ده بیته به لگه ی دلسۆزی بۆ مه بده... نجا ئه گهر بیراریک وینه ی کومه لایه تی ئهم پرۆزگارمان بکاته وه به ئاوینه ی ئاکاری کومه لایه تی دوینی و پیړی وینه ی درۆزن له و ئاوینه دا به خهلق نیشان ده دا.

بیراری ماددی ته قلیدی که ناوانه سه ریک له و ساده یی و سافیلکه یی و پیوریتانیزمه ی پرۆزگارانی رابردو و خوار ده کاته وه، بایئ ئه و سه ر خوار کردنه وه یه، خزی له دهستووری «بهر ژه وهند» و ته فسیری ماددی پهق و زهق ده شاریته وه و نه ختیک دهقه قالبه سه توه کانی فه رامۆش دهکا دنا رینی نابئ له جاده

قیرتاوه‌کانی به‌رژه‌وه‌ندی سه‌رسخت و ماده‌ی بئ هه‌ست و به‌زه‌بیه‌وه کویره‌یگیان بژ ناو مژلگه‌ی مه‌ردایه‌تی بینه‌ئویل و چاکه‌ی ساده و خۆبه‌خت کردنی بیزمه‌ بیاته‌وه. ئه‌مانه ده‌لیم له زه‌مینه‌ی چاکه و مه‌ردایه‌تی شه‌خسی که پیره‌ندی راسته‌وخزی به‌ رووداوی گشتیه‌وه نییه چونکه له‌ویدا باسی ئه‌وتۆی بژ بیراری ماددی ته‌قلیدی وه‌ک زیزه‌ بژ هار...

2- له‌لایه‌ن دانانی ته‌فسیری چه‌وت له جینی هی راست قسه‌مان دریزتر ده‌خاینتی ئه‌گه‌ر لینی کورت نه‌که‌ینه‌وه چونکه ئه‌م پیشه‌یه پتر خۆی به‌سه‌ر زمان و قه‌له‌می بیراری ماددی ته‌قلیدیدا ده‌هینتی له پیشه‌ی شارده‌وه‌ی راستیان. ئه‌وه‌ی له مه‌یدانی کۆمه‌لایه‌تیدا خه‌ریکه شه‌ر بژ به‌رژه‌وه‌ندیک ده‌کا که باوه‌ری پینی هه‌یه وه‌یا له خۆی کردوه به ئامانج هه‌ر ساته رووبه‌رووی هه‌لوه‌ست و واقیعی وه‌ها ده‌بی ئه‌گه‌ر به ته‌ئویلان بژ لای باوه‌ر و ئامانجه‌که‌ی خۆی هه‌لیان نه‌گیزیته‌وه شه‌ره‌که ده‌دۆزیتنی. هه‌لبه‌ت ده‌بی بزاین بردنه‌وه‌ی شه‌ری سه‌ربه کۆمه‌لایه‌تی له پینی به‌یه‌کدی گۆزینه‌وه‌ی راستی و درۆ هه‌ر به سوودی ئه‌و که‌سه و ئه‌و ده‌سته‌یه ته‌واو ده‌بی که درۆیه‌کان به چاکه‌ی خۆی و زه‌ره‌ری غه‌یر هه‌لده‌به‌ستن، له هه‌لبه‌سته‌شدا به‌دایه‌تی خۆی به‌سه‌ر چاکه‌ی غه‌یردا زال ده‌کا.

زوربه‌ی میلله‌ت به‌ خۆیان و به‌رژه‌وه‌نده ساده‌که‌یانه‌وه رینان نییه په‌نا به‌رنه به‌ر نوای درۆیان. به‌رژه‌وه‌ندی دروست که مالی حه‌لالی زوربه‌ی میلله‌ته کوپی راستی و په‌واویه، فه‌رمانی رابه‌ری دلسۆزیش ئه‌وه‌یه به فه‌کری روون و هۆشی کراوه‌یه‌وه، به تیشکی حه‌قیقه‌تی بئ باه‌لدانه‌وه، سووده په‌واکانی میلله‌ت له جه‌رگه‌ی واقیعدا بدۆزیته‌وه نه‌ک به فه‌ندی جادووگه‌رانه له درۆیانیان رابه‌ینتی و سوودی ساخته‌کاریان پین به په‌وا به‌سه‌لمینی.

به‌نمونه ده‌لیم، له سالانی هه‌له‌په‌وکلپه «وئبه»‌ی 1948 و غه‌زه‌ب سه‌ر کردنه‌که‌ی 1959 که خۆینگه‌رمه‌کان ده‌یانگوت به له‌ناوبردنی پاره‌داره‌کان و دابه‌ش کردنی پاره‌که‌یان هه‌ژار ده‌حه‌سیته‌وه، ده‌یانتوانی کارینکی ئاسانتر و بئ زه‌ره‌رتتر بگرنه به‌ر که بین له جیاتی کوشتنی حاجی عه‌ولا و سه‌لیم چه‌له‌بی داوا له حکومه‌ت بکن پاره‌یه‌کی تازه لی بدات و به‌سه‌ر چینی هه‌ژارانیدا به‌هشیته‌وه و به پاره‌ی کۆنیشی

نه گۆرپته وه نه کا پاره داری کۆن موفلیس نه بئ. ئهوسا به چه و رولووسی پارهش ده به شرایه وه و پاره داره کانیش ئیفلاسیان ده کرد و که سیش سه ر نه ده بردرا.

هه ژاری به سه ته زمانی که په وار که ده گوترا پاره ته به سه ردا ده به شریته وه ئاگای له وه نه ده ما که به شینه وه ی پاره نه به سه ترا وه ته وه به له ناو بردنی فلان و فلان. کابرای خوینگه رمیش له ناو بردنی پاره دارانی مه به سه تر بوو له تیر کردنی هه ژاران جگه له وه ی که به لای خوینگه ر مه وه شه ژرش بیخوینگریژی زه شه ژرش ده رده چی، ئنجا نانه وه ی هه رای ئیقلمگیر حکومه تی پتر پی بیده سه لات ده بن و ریگه ی خوینگریزه کانیش به ره وه ده سه لاتی حوکم پتر پی هه موار ده بن. ئیتر له و ناوه دا درۆ و راست خۆیان پینکدی گۆریبزه وه و جه زبه یه کی ده رویشانه ی تاریک ولاتی ته نیبزه وه که هه موو پاستی و بوونی و به رژه وه ندینکی شار دبه زوه.

خوینته ر با بزانی که من لیره دا ده لیم له جیاتی کوشتنی پاره داران پاره ی نوئ لی درابا به ده زانم چاره سه ر کردنی هه ژاری و برسییه تی وه ها ئاسان و ساده نییه: من مونا قه شه ی ئه و به رگه درۆ زنه ده که م که خوینگه ر مه کان راستییان تیدا ده شار ده وه په خنه ش له وان ده گیرئ نه ک له من که دین چاره ی هه ژاریه تی میلیته به سه ربیرینی تا قمیگ ده که ن ناشلین که ئه و پاره یه خورا و برایه وه دواتر له کوپه هه ژار پاره ی مفت و خۆپایی لی ده به شریته وه.

من لیره دا مه به سه تمه له خوینته ری کوردی نه و باوی بگه یه نم چۆن به ندو باوی «جوداوازی به رژه وه ند ده بیته جوداوازی فه لسه فه» داخوازی له خاوه نه که ی ده کا درۆ له جینی راست دابنی و چاوبه سه ته کیشی تیدا بکا ده نا گوته که نه زۆک ده بن و ئه نجامیک نازیته وه. خاوه نانی گوته ی «جوداوازی به رژه وه ند...» ئه گه ر رازی بن پاره ی نوئ به سه ر هه ژاراندا دابه ش بکری مه به سه ته بنجیبه که ی شه ری چینایه تی که به پینی باوه ری خوینگه ر مه کان بریتیه له تیکه له قزان و یه کدی برینه وه نایه ته جی و په نگه ئاگری ده روونی هه ژاره که ش دژی تیره کان سه ر نه کا چونکه دابه شینه وه ی پاره ی نوئ پیۆستی به له ناو بردنی پاره داری کۆن نییه. ئنجا هونه رینکی ئه وتزی خوینگه ر مه که ش له وه دا ده رناکه وئ که پاره ی نوئ له حکومه ته وه یه کسه ر به هه ژاران بگا وه ک ئه وه ی که به ده ستی خۆی جله و یان بز سه ر خه زنه ی پاره دار پاکیشن...

لیزه‌دا چه‌ندین به‌لگه و بنه‌مای فکری دیکه هه‌یه که هه‌لوه‌ستی خوینگه‌رمه‌کان بۆ ورووژاندانی هه‌ژاران دژی پاره‌داران ده‌باته‌وه بۆ مه‌به‌ستی تایبه‌تی وه‌یا هۆشتاریکی نه‌ک ده‌وله‌مه‌ند کردنی هه‌ژاران. یه‌کیک له‌و به‌لگه و بنه‌مایانه ئه‌وه‌یه ئه‌گه‌ر چاره‌سه‌ر کردنی هه‌ژاری به‌ه‌شینه‌وه‌ی پاره‌ی پاره‌داران مه‌به‌ستی خوینگه‌رمه‌کان بێ خۆ کابرای پاره‌دار ده‌توانی هه‌رچی زی‌ر و پاره‌یه‌کی هه‌یبی له‌ چاره‌کی‌دا ته‌فروتوونا بکا و نه‌یه‌لی به‌هه‌ژاران بکا. دیاره‌ خوینگه‌رمه‌که‌ش ئه‌مه‌ ده‌زانی چونکه هه‌رگیز به‌ته‌ما نییه‌ پاره‌دار هه‌ژاردۆست بێ، به‌ده‌ستی خۆی پاره‌ و زی‌ر و گه‌وه‌ره‌کانی به‌ره‌وپیری ئه‌و که‌سانه‌وه‌ بیات که‌ خه‌ریکن دوا‌ی تالان کردنی سه‌ریشی ده‌بێن!

له‌مه‌ش بترازین پرسیاریکی دیکه هه‌له‌ده‌ستی: پاره‌ له‌ خۆوه‌ برسی تیز نا‌کا و پووتانیش پۆشته‌ نا‌کا. که‌واته‌ شۆپشگێر جله‌وی هه‌ژاران با‌داته‌وه‌ سه‌ر قه‌ساب و به‌قال و به‌زاز و مه‌یدانی ده‌غل که‌ ئیتر لزومیش به‌ پاره‌ نامینی مامله‌ته‌که‌ی پێ بکری وه‌ک ده‌شزانین که‌ پاره‌ له‌ به‌یندا بوو بێ تینه‌چه‌ی سه‌رله‌نوێ بچینه‌وه‌ گیرفانی چه‌ند که‌سیک و بیانکاته‌وه‌ بۆرجوازی...

ده‌زانم مامۆستا و رابه‌ره‌کانی ئه‌و خوینگه‌رمانه‌ باخه‌به‌رن له‌وه‌ی که‌ به‌شینه‌وه‌ی پاره‌ی ده‌وله‌مه‌ندان تیماری ده‌ردی هه‌ژاری و پاشکه‌وتن نا‌کا، به‌لام ئه‌و رابه‌ر و مامۆستایانه له‌به‌ر تیشکی فه‌لسه‌فه‌که‌یان که‌ ده‌لی: «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند...» ناچارن ده‌بن به‌دوا راسته‌واتای ئه‌و گوته‌یه‌ بکه‌ون و ئاپۆره‌ی خه‌لق به‌و ته‌رزه‌ دروشمه‌ چاوغه‌له‌تینه‌ به‌ره‌و جموجوولیک بیه‌ن که‌ له‌ناو بردنی به‌رژه‌وه‌ندی ده‌وله‌مه‌ندان بده‌اته‌وه‌ به‌ ده‌قی نه‌زه‌ریه‌که‌یان تا‌کوو جموجوله‌که‌ قودسییه‌ته‌کی وه‌ها وه‌رگه‌ڕی دوودلی و ده‌ستپاراستنی خه‌باتکه‌ران تاوانبار و ریسوا بکا. تۆ که‌ سه‌پاندت جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند ده‌بیته‌ جوداوازیی بیروباوه‌ر چارت نامینی له‌وه‌دا که‌ به‌رژه‌وه‌نده‌که‌ و خاوه‌نه‌که‌ی به‌یه‌که‌وه‌ له‌ناو بیه‌ی تا‌کوو یه‌کجاره‌کی له‌ دوشمنه‌که‌ و فه‌لسه‌فه‌که‌شی رزگار بیه‌ن. له‌و ناوه‌شدا جینگه‌ی هودنه‌ و مه‌سه‌له‌تی په‌یدا نییه‌ چونکه له‌به‌ر تیشکی نه‌زه‌ریه‌که‌دا جوداوازیه‌که‌ هه‌تا‌هه‌تایی ده‌بیته‌ هۆی دوشمنایه‌تی له‌به‌ر ئه‌مه‌ مومکین نییه‌ به‌ هیه‌می و تینکه‌یه‌شتن و لیکدی رازی‌بوون چاره‌سه‌ری جوداوازیه‌که‌ بکری.

به لای رای منوه بهرژوهند هر بایی رهوایی و شهرعییه ته کی تئیدایه مافی دروسب کردنی قهناعت و باوه ری هه یه دهنه ئه و بهرژوهند و سووده ی له سهر ستم و دهسد ریژی هه لده ستنی هه رگیز ناشی فهلسه فه بته نیتته وه، ئه وه ی فهلسه فه شی لئ هه ل دینجیت باوه ری پئی نییه. ستمکار دهزانی چ دهکات و چی دهویت و قهت وه ها له خزی بئ ناگا نابئ کاره به دهکانی به په سهند بزانی، هه ر ئه وهست به خۆ کردنه ی شه دهیخاته سهر فروقیلی فهلسه فی و خهلق گیل کردن. ههروهک رابه ره ماددیکه دهزانی پاره به شینه وه هه ژار تیز ناکا ستمکار و شیخی درۆزنیس دهزانن نیاز و ته ماکانیان رهوا نین.

سهیر له وه دایه که ئه و شاگرد و دهستوپاوهند و مریده ی بهو درۆیان هه لده خه له تین وه هایان لئ به سهر دئ کام زهره ری قورسه ئه ویان قبول بکن که چی له سهره تاوه به ته مای سوود و خۆشی بوون واته کابرای رابه ری درۆزن دل و دهروون و هژی ئه و خهلقه وه ها ده دزیتته وه چی مه به ست بئ ئه وه یان پئ دهکا و ده بئه قوره چه وه به دهستییه وه. بهرژوهندی رهوا حه قیه تی ببیته بئه مای قهناعتیک که له سهر کردنه وه هه ل بگری وهک ئه وه ی که دایک و باوک به خوینی خۆیان مندالیان به خبو دهکن لئیان دهسه لمیندرئ له دوارۆژدا به ته مای وهفا و به زهیی منداله که یان بن چونکه له هه ر لایه که وه سهیری پیوهندی باوک و دایک به مندالیانه وه بکه ی پتر بۆت ده رده که وئ که حه قی دایکه تی و باوکه تی به سهر مندالیانه وه مافیکی پیروژ و به شه ره فی مرؤفایه تییه.

به نمونه ده لیم: ئه و لایه نه ی هانی منداله که ده دا بز ده رچوون له جغزی وه فاداری به رانه ر دایک و باوک هه زاریه کی ئه وان به منداله که وه خه ریک نابئ هه زاریه کی ئه وانیش بۆ دلسۆز و په رۆشدار نییه که چی پتر له وان لئ داوا دهکا. هه ر له په نا خه باتیشه وه به نیازه کانی خۆیه وه ی خه ریک دهکا. مندالیس که بوو به باوک یا دایک ده چیتته ریزی ئه و باوک و دایکه ی که وهختی خۆی چاویان له وهفا و سوژی ئه و بوو... قورئان لیره دا شتیکی راگه یاننده ئه وهنده گهش و رهوا و دادپه رسته هه موو ئه و غه لبه غه لبه ی که دهیه وئ مندال له باوانی تار بکا ده داته وه به تاریکی و نامه ردی و دیوپه رستی: «واخض لهما جناح الذل من الرحمة وقل ربی ارحمهما کما ربیانی صغیرا».

جگه له م مه‌یدانه پڕ هه‌ست و سۆزی باوک و ئه‌ولاده‌تی ژایانی کۆمه‌لایه‌تی له کۆنه‌وه زۆر له‌و به‌رژه‌وه‌نده ره‌وایانه‌ی تیندا بوه که ده‌شی بینه بنگه‌ی قه‌ناعت و بیروپرای پاک و چاک و هه‌موو له‌سه‌ر کردنه‌وه‌یه‌ک هه‌لبگرئ، وه‌ک ئه‌وه‌ی کاسبکار وه‌یا بازرگان وه‌یا وه‌رزیز وه‌یا تیریزیکه‌ی دیکه‌ی کۆمه‌ل بئ، به‌ر له قۆناخی سۆشیالیزم به‌ پنی یاساکانی پڕژگاری خۆیان، بئ ده‌ستبرین و فرۆفیل گۆزه‌رانیان پینک هیناوه وه‌یا شتیکیان پاشه‌که‌وت کردوه وه‌یا میراتینکیان بۆ وه‌چه‌کانیان به‌جئ هینشوه ئیتر حه‌قیان بوه به‌روبوومی بخۆن و له زالمانی بپاریژن وه‌یا له‌و نیازه‌ی خه‌رج بکه‌ن که دلایان بزئ ده‌چئ.

ئینستا که هه‌ندئ له بییریاری ماددی ده‌یانه‌وئ هه‌موو ده‌سکه‌وت و داها‌تی غه‌یری فه‌لاح و عه‌مه‌له‌ی لیزه به‌ پینشه‌وه به‌ نا‌ره‌وا نیشان بده‌ن به‌رگینکی درۆزن له‌به‌ر هه‌لکه‌وتینکی راست و دروست ده‌که‌ن، خۆ له‌و سه‌رده‌مانه‌دا مومکین نه‌بوه چاکه و ره‌وایی به‌ کیشانه‌ی سه‌رده‌می سۆشیالیزم هه‌لکیشن و فه‌توای په‌سه‌ندبوون و نه‌بوونی ره‌فتاری ئه‌و سه‌رده‌مانه له‌به‌ر تیشکی بیروباوه‌ری له‌دایکه‌زاوی دوا‌پۆژدا ده‌ربه‌یتن، بییریاره ماددیه‌که‌ش ئه‌م راستیه‌ی ده‌زانئ به‌لام به‌ نیازی دلگه‌رم کردنی مریده‌کانی بۆ له‌ناو‌بردنی ده‌وله‌مه‌نده‌کانی ئه‌م رۆژگاره دیت پاره‌داره‌کانی سه‌دان سال به‌ر له ئیمرۆش ده‌داته‌وه به‌ حوکمی کۆمه‌لایه‌تی سه‌ده‌ی بیستم و سۆشیالیزم. ئه‌و ته‌رزه بییریاره، بئ دوودلی، گوته‌یه‌کی «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند...» ده‌کاته بنگه‌ی ره‌وا کردنی ئه‌و ته‌دبیره نا‌ره‌وایانه‌ی به‌ چاکیان ده‌زانئ وه‌یا حه‌زیان لئ ده‌کا وه‌یا سوودیان لئ وه‌رده‌گرئ.

بینگومان خوینگه‌رم که باوه‌ری هینا به‌ نا‌په‌سه‌ندبوونی سامانی سه‌دان سال له‌مه‌و پینش هه‌ر به‌جاری هار و شیت ده‌بئ له‌ ئاست سامانی به‌رچاوی خۆی، ئه‌مه‌یشه بییریاره ماددیه‌که له‌ راگه‌یانده سه‌ره‌وبنه‌کانی خۆی راده‌په‌رموئ و به‌ته‌مای به‌ره‌که‌تیه‌تی. له‌م مه‌یدانه‌دا هه‌تا به‌دوا شی کردنه‌وه و نمونه هینانه‌وه بکه‌وین لینیان نابینه‌وه، هه‌ر ئه‌وه‌نده ده‌خمه‌ سه‌ر قسه‌کانم که بلیم راست و درۆ به‌یه‌کدی گۆرینه‌وه له‌ کۆنی هه‌ره کۆنه‌وه باو بوه، هینده هه‌یه ئه‌وه‌ی به‌ر له سه‌دان و هه‌زاران سال به‌ ساده‌ی ده‌کرا له‌م رۆژگاره‌دا له‌به‌ر تیکه‌ه‌لقزانی زیده به‌ هه‌را و

گرمه‌ی بیروباوه‌ری جودا و فلهسه‌فه‌ی جزرجزر ده‌خړیته چارچنوه‌ی قودسییه‌تی تایین و مه‌ده‌ئوه‌ه‌مه‌یشه‌ش به بیستن و دیتن و خویندنه‌وه‌ه‌ده‌خړیته دلانه‌وه.

3- له‌لایه‌ن دزیو کردنی هه‌لوه‌ستی پاک و مه‌ردانه‌ی غه‌یره‌وه‌ه‌م‌گوته‌یه‌ی «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند...» ئه‌ویش وهک ئه‌وه‌ی له‌خالئ دوه‌مدا باس کړا، چونکه له‌تاکتیکی تیکه‌ه‌لقزانی رۆژانه‌دا به‌کار دئ له‌حه‌دبه‌ده‌ر هانای ده‌بریته‌ به‌ر و شه‌ری نایدیولژجی پئ ده‌کړئ، خراپه‌شی له‌وه‌وه‌ه‌ی دئ که بزووته‌وه‌ی نیشتمانی له‌و ولاتانه‌ی وهک عیراقی پئش 1958 ژیره‌ده‌ستی بیگانه‌ بوو، به‌شی زوری رۆشنیرانی تیدا به‌شدار ده‌بوون زۆرینه‌شیان له‌به‌ره‌ی تیروته‌سه‌لی ناوه‌ند بوون چونکه ئه‌وان پتر له‌هه‌ژاران ده‌یان‌توانی بخوینن و هه‌ستی چینایه‌تی و قه‌ومایه‌تیان تیدا بگه‌شیته‌وه.

که هیچ ته‌ئویل و دزیو کردن له‌نیواندا نه‌بئ دیاره‌ کورپه‌ ده‌وله‌مه‌ند له‌پله‌ی خویندندا بئ ته‌نھا ئامانجی نیشتمانپه‌روه‌ری به‌گژ حکومه‌تیدا ده‌هینئ [که له‌حقوق بوم کورپه‌ی وه‌زیری «عدل» شیووعی بوو]. ته‌نانه‌ت وهک کریکار به‌ئومیدی زیادبوونی رۆژانه‌ی عه‌مه‌له‌یه‌تیش نییه‌ که مان ده‌گړئ وه‌یا نمایشت ده‌کا. ئنجا ئه‌گه‌ر ته‌ئویلی وهک «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند...» له‌لاوه‌ نه‌یه‌ت و گومانی نیازی پیس و مه‌به‌ستی شه‌خسی بخاته هه‌لوه‌ستی ئه‌و خۆبه‌ختکردوانه‌ی تیروته‌سه‌ل، ده‌شی بزووته‌وه‌ی ئازادبخواز له‌پله‌ی وه‌ده‌سته‌هینانی سه‌ربه‌خۆیی وه‌یا مافه‌ دیمۆکراته‌کان هه‌رای ناوه‌کی و چینایه‌تی توندوتیژی تیدا روو نه‌دات و هه‌موو هیزی خۆی رووبه‌رووی داگیرکه‌ر و سته‌مکار بکاته‌وه‌ زووتریش به‌ئامانج بگا و که‌متریش قوربانی بدا.

ده‌بئ بزانیی بیراریک که وا دابنی رووبه‌رووبوونی خه‌باتگیری تیروته‌سه‌ل له‌گه‌ل داگیرکه‌ر و دیکتاتور هه‌ر ده‌بئ بدریته‌وه‌ به‌حوکمی ئه‌و به‌رژه‌وه‌نده‌ی که له‌هه‌ژارانی جودا ده‌کاته‌وه، ئا ئه‌و بیریاره‌ له‌هه‌زار و یه‌ک روه‌وه‌ دوشمنی سوود و چاکه‌ی راستیینه‌ی مرؤفایه‌تییه‌ چونکه بیراریک که هاوولاتی دلسوز و نیشتمانپه‌روه‌ری خۆبه‌ختکردووی له‌پیناو گه‌ل و مه‌فته‌ن به‌دوژمنی میله‌ت دابنی دیاره‌ له‌دواروژدا که داگیرکه‌ر و دیکتاتور له‌به‌پندا نه‌ما بیریاره‌که بریاری له‌ناوبردنیان ده‌دا چونکه ئه‌گه‌ر له‌ده‌می هه‌بوونی داگیرکه‌ر ربئی تیچئی به‌شینکی

به‌دایه‌تی ئه‌و دلسۆزانه‌ی ڤووبه‌ڤووی داگیرکه‌ر بووبین دواتر ده‌بیت هه‌موو به‌دایه‌تیه‌که‌ی ڤوو له‌ ڤرۆلیتاریا بکات.

به‌م جۆره‌ بیر کردنه‌وه‌یه‌ که‌ له‌سه‌ر بنه‌مای «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌نده‌...» هه‌لچه‌قیوه‌ نیشتمانپه‌روه‌ری «ناڤرۆلیتاریا» ناتوانی هه‌رگیز هه‌ژاردۆست بێ... ڤینی خیانه‌تی به‌ ڤیریاری ئه‌و ده‌ستوره‌ له‌ سه‌ره‌تاوه‌ هه‌تا کۆتایی کار ڤه‌نگریژ کراوه‌ و هه‌ر ده‌بین غه‌یان بێ... نووکی قه‌له‌می ئه‌م فه‌لسه‌فه‌یه‌ مۆری خوینمژی و به‌دایه‌تی له‌ چاره‌ و چاره‌نووسی نیشتمانپه‌روه‌ری ده‌ره‌وه‌ی جغزی ڤرۆلیتاریا داوه‌. که‌ ورد بینه‌وه‌ ده‌بینین ته‌سک کردنه‌وه‌ی ڤینی دلسۆزی و هه‌ژارویستی و مرؤفخاسی تا ئه‌و ڤاده‌یه‌ی به‌ قه‌فه‌بلوولی زنده‌ ته‌نگی باوه‌ڤی ئه‌و ته‌رزه‌ فه‌یله‌سووفه‌ گومانکاره‌دا به‌ڤی ده‌کری و ده‌کا هه‌یج که‌سیک له‌وانه‌ی خوا نانیکێ ڤی داون به‌ته‌مای یه‌ک تۆسکال مه‌ردایه‌تی و شه‌رافه‌ت و حورمه‌ت نه‌بی له‌و فه‌لسه‌فه‌یه‌وه‌ ڤینی بگا و غه‌یری له‌ناوبردن هه‌یجی ڤی به‌وا بدیتری.

بینگومان ئه‌و فه‌لسه‌فه‌یه‌ی که‌ له‌ ڤینی جوداوازیی به‌رژه‌وه‌نده‌وه‌ کۆمه‌لایه‌تی که‌رت که‌رت و بربر ده‌کا به‌و شیوه‌یه‌ی ناشتی له‌ به‌ینیان حه‌رام بکری هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه‌ چاوی خۆی نووقاندوه‌ له‌ هه‌موو ئه‌و ڤیوه‌ندییه‌ سوودبه‌خشانه‌ی له‌ نیوان تیکرای گه‌ل که‌ به‌ دریزیای ڤۆژگار کاری په‌سه‌ندی کردوه‌، که‌ ئه‌گه‌ر وه‌ها نه‌بوایه‌ و هه‌موو میژوو ڤیریتی بووبایه‌ له‌ یه‌کدی خواردن و یه‌کدی خه‌فه‌ کردن نه‌ده‌شیا ئه‌و ڤیشکه‌وتنه‌ ماددی و ناماددیانه‌ ڤوویان دا‌بایه‌ که‌ له‌ هه‌ر ڤله‌یه‌کی گۆرانی کۆمه‌لایه‌تیدا بووبین ڤیزی ژیان و بوونیان گرتۆته‌وه‌.

ئیمه‌ به‌ چاوی خۆمان ده‌بینین له‌ نیوان درنداندا هاریکاری و به‌یه‌که‌وه‌ ژیان و له‌سه‌ریه‌کدی کردنه‌وه‌ هه‌یه‌ بایی ئه‌وه‌ی به‌رده‌وامبوونیان ڤینی ده‌وی، ڤه‌نگه‌ وه‌هاش بووبین له‌ ماوه‌ی سالیکیدا دوو شیر وه‌یا دوو پلنگ وه‌یا دوو گورگ به‌شه‌ڤ نه‌هاتین، ئنجا ڤروا ده‌که‌م ئه‌گه‌ر ئه‌و جانه‌وه‌رانه‌ نه‌زه‌ریه‌ی «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌نده‌...» بخوینن وه‌ک که‌ مرؤف ده‌یخوینتی و ده‌یسه‌لمینی تا ئه‌وه‌ی نابی نیشتمانپه‌روه‌ری تیزوته‌سه‌ل دلسۆزی به‌شه‌ره‌ف بێ، خیرا به‌ خیرا- درنده‌کان- یه‌کدی له‌ناو ده‌بن و ئاسته‌واریان ده‌ڤرته‌وه‌ چونکه‌ به‌زاهیر له‌ نیوان درنداندا چ ڤیروباوه‌ڤی سه‌ربه‌ خواڤه‌رستی و داد و غه‌یردۆستی و ده‌ستووراتی ئاکار و ئه‌و

ته‌رزه خه‌سله‌تانه نین پارسه‌نگیکی خۆخۆریه‌که‌یان بداته‌وه که نه‌زهریه‌ی «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند...» به‌رپای ده‌کا.

ئنجاکه له نێو مرؤفدا به‌هه‌موو باوه‌ر و فه‌لسه‌فه و ئاکار و دینه‌وه مومکین نه‌بێ نیشتمانپه‌روه‌ری تیز به‌دۆستی هه‌میشه‌یی میله‌ت قبول بکری چۆن ده‌شی گورگ و گورگ براده‌ر بن له‌سه‌ر «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند...» یه‌کدی نه‌کوژن!! ره‌نگه بگوتری له‌ نێوان گورگاندا جوداوازیی چین نییه‌ تاکوو به‌شه‌ریان به‌یتنی، له‌ ئاست ئه‌م ته‌ئویله‌دا دوو تینینی کورته‌له‌م هه‌یه: یه‌کیان ئه‌وه‌یه که گورگ و ریویش جوداوازیی چینایه‌تیان له‌ نێواندا نییه‌ که‌چی گورگه‌که‌ ریویه‌که‌ ده‌خوا. دوه‌میان ئه‌وه‌یه شیر و شیر له‌سه‌ر نیچیر به‌شه‌ر نایه‌ن به‌لام شیر و پلنگ له‌سه‌ری به‌شه‌ر دین نه‌ شیره‌که‌ و نه‌ پلنگه‌که‌ و نه‌ نیچیره‌که‌ش هه‌چیان جوداوازیی چینیان له‌ نێواندا نییه‌... سه‌یری شیر و شیر، پلنگ و پلنگ به‌ «برایه‌تی!» نیچیر ده‌خۆن.

وا بزانه‌ چار نییه‌ له‌وه‌دا خۆشی بێ و ترشی بێ، ده‌بێ دان به‌وه‌دا به‌یتنی که‌ میژووی مرؤف و به‌یه‌که‌وه هه‌لکردنی کۆمه‌لایه‌تی جگه‌ له‌ تاکه سوودی ده‌سه‌لاتدار، ئه‌وه‌نده دۆستیه‌ و هاریکاریه‌ و یه‌کدی ویستنه‌ی گشتی تیدا بووبێ به‌ پینچه‌وانه‌ی داخوازیه‌کانی نه‌زهریه‌ی «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند - جوداوازیی چین» بووبیته‌ هۆی مانه‌وه‌ی نوعی به‌شه‌ر وه‌ک که‌ ریوی و مه‌یمونیش ماونه‌ته‌وه.

من داوا له‌ نه‌زهریه‌ی «جوداوازیی چین و به‌رژه‌وه‌ند» ده‌که‌م که‌ له‌ نوخته‌ نیگای به‌رده‌وامبوونی نوعه‌وه به‌چاوی ریوی و مه‌یمون سه‌یری مرؤف بکا چونکه‌ ئه‌ویش وه‌کوو ئه‌وان به‌رده‌وام بوه، ئنجا جاریکی دیکه‌ش داوای لێ ده‌که‌م نیگای خۆی فره‌وان بکا بایی ئه‌وه‌ی که‌ وێرای به‌رده‌وامبوونی نوع به‌ره‌وپیشچوون و گۆرانه‌ کۆمه‌لایه‌تی - زانستییه‌ - ته‌کنیکیه‌که‌ش تینخوینیته‌وه چونکه‌ ئه‌گه‌ر هه‌ر به‌قه‌ده‌ر پشپله‌ و مه‌یمون حساب بۆ برایه‌تی و هاریکاری نیوان مرؤف بکا به‌وه‌دا هه‌ر ته‌فسیری به‌رده‌وامبوونه‌که‌ی مرؤف به‌ ده‌سته‌وه ده‌دا نه‌ک ته‌فسیری چوونه‌ مانگ و زه‌رپه‌ قلاشی و جه‌زری ته‌کعیی... نه‌زهریه‌ی «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند و چین» له‌ وردبوونه‌وه‌دا زۆر قه‌رزدار ده‌مینیتته‌وه له‌ته‌ک مانه‌وه‌ی نوع و پینشکه‌وتنی مرؤفدا، ئنجا گه‌لێک به‌ولای قه‌رزداریه‌وه به‌ره‌و ئیفلاسیش ده‌روا که‌ فه‌توای له‌ناوبردنی شوێشگێری تیزوته‌سه‌ل ده‌دا، به‌ولای ئیفلاسه‌وه له‌

دلپسایش رۆ ده‌چی که خه‌ریک ده‌بی هه‌میشه ته‌ئویلی به‌د له‌ کرده‌وه‌ی مه‌ردانه‌ی غه‌یری هه‌ژاران ده‌داته‌وه.

هه‌لبه‌ت ده‌زانم راستیه‌کی گرنگ هه‌یه پتی ده‌لین «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند...» هه‌روه‌ک ده‌زانم له‌ته‌ک ئه‌ودا جوداوازیی بیته‌ژماری وه‌ک جوداوازیی دین، جوداوازیی حه‌ز، جوداوازیی بزچوون، هی نه‌ته‌واپه‌تی، هی عه‌شیره‌ت، هی رقلینبوونه‌وه و خۆشویشتن، هی نه‌ریت، هی زمان... هه‌یه ئنجا له‌ ده‌سته ته‌رازووی به‌رانبه‌ریاندا ماکی: براهه‌تی، به‌یه‌که‌وه ژیان، سوودی موشته‌ره‌ک، هاوباوه‌په‌ی، هاوولاتی، هاوزمانی، هاودینی، هاوده‌ردی، ئه‌مه‌ک، سۆز، خزمایه‌تی... هه‌یه مه‌عاده‌له‌که‌ی کۆمه‌لایه‌تی ته‌واو ده‌که‌ن تیکراشیان ده‌چنه ژیر سه‌ره‌ناوی «په‌له‌ی ژیان» نه‌ک «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند - شه‌په‌ی چینایه‌تی».

من ته‌مام نییه‌ لیزه‌دا به‌ ده‌ماری نه‌زه‌ریه‌ی «تناقض» دا بچمه‌ خواری که هه‌ر خۆی سه‌رچاوه‌ی فکری «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند» ی تازه‌یه، ته‌نانه‌ت ناتوانم به‌ره‌و له‌یه‌کدی جوداگرده‌وه‌ی «تناقض» ی نیوان دوو له‌شکر که یه‌کدی ده‌بریننه‌وه و هی نیوان هیزی «-» و «+» ی کاره‌با که خزمه‌تی هه‌زاران دیارده‌ ده‌کات برۆم، وه‌یا ته‌ناقوزی نیوان ئاو و ئاگر جودا بکه‌مه‌وه له‌ ته‌ناقوزی ویرانکه‌ر هه‌روه‌ها ریم نییه ته‌ناقوزی راسته‌قینه‌ هه‌لاویزم له‌ «تکامل» ی نیوان شتی له‌ یه‌کدی نه‌چووی که ئه‌ویش زۆر به‌ سه‌یری دراوه‌ته‌وه به‌ فه‌هومی ته‌ناقوز... ته‌مام به‌وانه‌ نییه چونکه‌ من له‌ گۆشه‌ی «فکر و ماده‌ - مرؤف و ده‌وروبه‌ر» وه‌ به‌ هه‌ندی له‌ بیروپایه‌ ماددیه‌ ته‌قلیدیه‌کاندا دینه‌وه بایی ئه‌وه‌ی یارمه‌تی روون کرنه‌وه‌ی ده‌وری راستینه‌ی مرؤف له‌ گزراپی کۆمه‌لایه‌تی و میژوویی ده‌دات، ئنجا که من له‌ گۆشه‌ی وه‌ها به‌رته‌سکه‌وه باسی به‌یه‌ک گه‌بیه‌شته‌وه‌ی فکر و ماده‌ بکه‌م دیاره‌ ریم نییه خۆم به‌اویمه‌ باوه‌شی شه‌پۆله‌ بئ ئه‌مانه‌کانی ئه‌و دیارده‌یه بیسه‌روبنه‌ی «تناقض» که ده‌نگ و سه‌دای له‌ زوربه‌ی نه‌زه‌ریه‌ی ماددی و ناماددی ده‌بیسترئ.

ئه‌وه‌ی لیزه‌دا جینی باسی «تناقض» ی تیدا ده‌بیته‌وه له‌وه پتر نییه که بلنم وشه‌ی ته‌ناقوز و واتاکه‌ی وه‌ها له‌به‌ریه‌ک ده‌کیشریته‌وه تاکوو بیلزووم و بیمه‌عنا باوه‌ش به‌ زۆر شتاندا ده‌گرئ که هه‌یج خزمایه‌تی له‌گه‌ل ته‌ناقوزدا نییه، یه‌کیکیش له‌و شتانه‌ی به‌ زۆره‌ملنی وه‌یا به‌ هه‌له‌ ده‌دریته‌وه به‌ ته‌ناقوز ئه‌م گوته‌یه‌ی جوداوازیی

به‌رژه‌وه‌نده، له نيوان تهناقوز و جوداوازيشدا فهرقيكي وها گوره هه‌يه كه نه‌يه‌لئ به يهك چاو سه‌ير بكرين و يهك دهستور و برياريان لئ وهربگيرئ. هرچي «تناقض» ه به واتاي «يه‌كتر هه‌لوه‌شاندنه‌وه» دئ كه هه‌بووني لايه‌نيكي تهناقوزه‌كه نه‌بووني لايه‌نه‌كهي ديكه پينك ديني واش ده‌بي هه‌ردوولا يه‌كدي تينه‌بن وهك كه دوو هيزي نه‌مسهر و نه‌وسه‌ري گوريسكيشه‌كن يه‌كدي به‌تال ده‌كه‌نه‌وه وهيا ناو ناگر ده‌كوژينته‌وه وهيا مرؤف به‌رخ سر نه‌برئ... «جوداوازي» له بنه‌رته‌دا تهناقوزي تندا نيهه تا نه‌و ده‌مهي شكلي ږووبه‌ږووبون وهيا پشت له يه‌كدي كردن وهرده‌گرئ.

هه‌لېه‌ت مه‌علومه له تهناقوزدا جوداوازي هه‌يه به‌لام جوداوازي تا نه‌چيته ناو تهناقوز وهيا نه‌گاته نه‌و پله‌يه، حيسابي يه‌كدي برينه‌وهي تندا نيهه. هه‌ندئ جارن جوداوازي نارپيكيشي تندا نابي وهك نه‌وهي كه‌سبي من ږاوه‌ماسي بي و هي توش كاروانچييه‌تي: له‌وانه‌يه لينشاوکه و قورايوي باران زورترم ماسي به‌دهسته‌وه بدا و كاروانه‌كهي توش بوه‌ستيني و زهره‌رت لئ بدا هيچ لايه‌كيشمان له‌يه‌كدي عاجز نابين هه‌رچند به‌رژه‌وه‌نديشمان له بارانه‌كه‌دا جودا بوو. وها ده‌بي جوداوازيه‌كه ده‌كيشيته‌وه سر نه‌گونجاني لايه‌نه‌كاني يه‌ك مامله‌ت وهك كه تو خانوو دروست بكه‌يت سوودت له‌وه‌دا ده‌بي گه‌چ و به‌رد و عه‌مه‌له و وه‌ستاي هه‌رزانت چنگ بكه‌وي دياره سوودي به‌ردفروش و گه‌چ فروش و عه‌مه‌له و نه‌جاريش له‌وه‌دا ده‌بي پترت پاره لئ وهربگرن به‌لام نه‌م جزره جوداوازيه‌ ناچيته‌وه بؤ لاي «تناقض» چونكه تو و هه‌موو نه‌وانه‌ي مامله‌ت له‌گه‌لدا ده‌كن هيچتان به‌فوتاني نه‌وي ديكه قازانچ ناکات، به‌پنچه‌وانه، به‌رژه‌وه‌ندتان ږاوه‌ه‌ستئ، قسه‌شمان ليزه‌دا له‌گه‌ل قوناخې پيش سؤشيا‌ليزمه كه ژيان و گوزه‌ران و خانوو دروست كردن سه‌رينشه‌ي تاك بوو نه‌ك هي كومه‌ل. نه‌م جوداوازيه‌ي نيوان سوودي گه‌چفروش و عه‌مه‌له و خانووساز زور به‌سه‌يري ناوي «تناقض» ي لئ دهندي و له‌كرده‌وه‌دا به‌و پنيه مامله‌تي له‌گه‌ل ده‌كرئ واش ده‌زانن راستيه‌كي گرنگيان پيكاوه كه‌چي راستيه‌كي گرنگ كوژراوه. نيمه‌نه‌گه‌ر فيل له‌خزمان نه‌كه‌ين ده‌بي هر ديارده‌يه ناوي راستينه‌ي لئ بندري بؤ نه‌وهي بايي چاكه و خراپه و جواني و دزيويه‌كي تييدايه له‌گه‌لي دوست يا دژ بين. گورپيني واتاي شتان ناچيته‌وه بؤ چاكه‌ي كومه‌ل،

ئه‌وپه‌ری چاکه له‌و گۆزینه‌دا هه‌بی ئه‌وه‌یه که ده‌چیته‌ گیرفانی بابای که واتای گۆزی، دیاره‌ زه‌ره‌ری تیکرای گه‌لیشه‌ بۆته‌ سوودی واتاگۆز وه‌ک که شیخی درۆزن و مه‌لای قیله‌شه‌رعان قازانجی خواره‌که‌وخینچه‌که‌یان له‌ گیرفانی خه‌لق ده‌رده‌هینن.

له‌ بیرمه‌ جارنیکیان له‌ دوو ژماره‌ی رۆژنامه‌ی «النور» دا گوتاریکی «ماوتسی تۆنگ» ب‌لاو کرایه‌وه‌ له‌سه‌ر «تناقض» ده‌دا. له‌و گوتاره‌دا قسه‌یه‌کی ماو ئه‌وه‌ بوو «إن الحركة في أساسها تناقض» واته‌ بزووتنه‌وه‌ له‌ بنه‌رته‌دا ته‌ناقوزه‌. من له‌و ده‌مه‌دا چه‌ندین وینه‌ی به‌رده‌ست و به‌ره‌ستم به‌ بیردا هات که هه‌یچیان له‌گه‌ل رایه‌که‌ی «ماو» ناگونجی به‌ نمونه‌: ئه‌گه‌ر بزووتنی گه‌رۆک ته‌ناقوز بێ دیاره‌ بێ له‌ به‌نزی نان ته‌ناقوزه‌که‌ زیاد ده‌کا، جا ئه‌گه‌ر وه‌ها بێ ئه‌دی بریک پراکیشان و وه‌ستاندنێ گه‌رۆک چیه‌ له‌ته‌ک بزووتنه‌وه‌که‌دا؟ ئه‌گه‌ر زیاد کردنی خیرایی گه‌رۆک له‌ ریی بێ له‌ به‌نزی نانه‌وه‌ زیادکردنی «تناقض» بێ ئه‌دی بێ له‌ به‌نزی هه‌لگرتن ده‌کیشیته‌وه‌ سه‌ر نه‌هینشتنی بزووتنه‌وه‌که‌ له‌ ئاست بزووتنه‌وه‌که‌دا چی بێ ده‌گوتری؟ بزووتن و وه‌ستان له‌به‌ر رۆشنایی فکری راست و دروستدا که گێژ نه‌کرایه‌ به‌ فه‌لسه‌فه‌ی با هه‌ل‌دراو دوو لای ئه‌مسهره‌وسه‌ری ته‌ناقوز بیک ده‌هینن ئیتر چۆن ده‌شی پتر بزووتنه‌وه‌ پتر «تناقض» بێ؟ ده‌زانین «ژین، زیندوه‌تی»‌یش جۆریکی هه‌ره‌ به‌ره‌وپیش بۆه‌ی بزووتنه‌: به‌و پینه‌ که «ماو» له‌ گوتاره‌که‌دا رای ده‌گه‌یه‌نی خۆراک یاریده‌ی «تناقض»‌ی ناو ژینه‌که‌ دا، ئه‌دی له‌ برسان کوشتن و زه‌هر ده‌رخواردان چی بۆ ده‌میتته‌وه‌ له‌و ته‌ناقوزه‌ نازداره‌؟ په‌نگه‌ ریزمان بۆ ماو به‌ره‌و ئه‌وه‌مانه‌وه‌ ببا که بلین مه‌به‌ستی ماو له‌ گوته‌که‌دا ئه‌وه‌یه‌ بلن «بزووتن» له‌ به‌رانبه‌ر «وه‌ستان» دا ته‌ناقوزه‌ که ئه‌مه‌ ته‌فسیریکی فیزیایی دوور له‌ کۆمه‌لایه‌تی و مرۆفایه‌تییه‌ و چاری ئه‌و کیشه‌ فکرییه‌ ناکا که له‌ مه‌یدانی «مرۆفایه‌تی» - به‌ میژوو و کۆمه‌لایه‌تییه‌وه‌ - رووبه‌رووی ته‌ناقوزمان ده‌کا، له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا بۆ چه‌ند ده‌قیقه‌یه‌ک چاو له‌و گرفته‌ ده‌پۆشین و مرؤف و فیزیا لیکدی ناترازینین، ئه‌وساش له‌ دوو نوخته‌وه‌ حه‌قی په‌خنه‌مان ده‌مینن:

نوخته‌ی یه‌که‌م ئه‌وه‌یه‌ که زاناکانی فیزیا بزووتن به‌ بنه‌مای بوونه‌وه‌ر داده‌نین نه‌ک وه‌ستان به‌و پینه‌ ده‌بی قسه‌که‌ هه‌لگێزینه‌وه‌ و بلین وه‌ستان له‌ بنه‌رته‌دا ته‌ناقوزه‌

به‌لام دیسانه‌وه ناگه‌ینه ئه‌وه‌ی فیزیا له حه‌قیقه‌تی بزووتن و وه‌ستانی مه‌به‌سته چونکه ئیمه هه‌ر وه‌ستانی قه‌واله‌ی به‌رچاو ده‌بینین که‌چی وردیله پیکه‌یته‌ره‌کانی ئه‌و قه‌والانه به‌جۆری هه‌میشه‌یی له گه‌ردان، ئنجا ئه‌رز و ئاسمانه‌کان و کاکیشه‌کان... هه‌مووی له‌و بزووتنه‌وه‌یه‌دان که‌بوه به «دوورایی چواره‌م» له‌ته‌ک سی‌لانه‌ی «دریژیایی، پانایی، به‌رزایی» دا، تا ئه‌گه‌ر ئه‌و بزووتنه‌وه‌یه‌مانه‌ نه‌ ئه‌و جیهانه‌ی ده‌یناسین ده‌میتنی نه‌ ژین و بوون و هۆش و ماش و ته‌ره‌ماشیش ده‌میتنی.

نوخته‌ی دوهم ئه‌وه‌یه ئه‌گه‌ر «ماو» مه‌به‌ستی «تناقض»ی نیوان بزووتن و وه‌ستان بوايه نه‌یده‌گوت «له‌ بنه‌رتدا» چونکه ئه‌و ته‌ناقوزه په‌کی له‌سه‌ر بنه‌ره‌ت و سه‌ره‌تا و کۆتایی نه‌که‌وتوه، یه‌کسه‌ر و راسته‌وخۆ له‌هه‌موو روپکه‌وه بزووتن و وه‌ستان، مردن و ژین، گه‌رمی و ساردی دژی یه‌کدین. دیاره «ماو» مه‌به‌ستی ته‌ناقوزی ناوه‌کیی بزووتنه‌وه‌یه نه‌ک بزووتنه‌وه‌ی به‌رانبه‌ر وه‌ستان. له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا لزوم نابینم کیشه‌که له‌کۆمه‌لایه‌تییه‌وه راگوێزم بۆ فیزیا چونکه له‌کۆمه‌لایه‌تیشدا نه‌ بزووتنه‌وه‌ نه‌ وه‌ستان، هه‌یجان، خۆی له‌خۆیدا «تناقض» نییه: ده‌بی له‌ده‌می تیکه‌ه‌له‌نگوتنی شتان نه‌گونجان و ته‌ناقوز په‌یدا ببێ. له‌مه‌وه ده‌رده‌که‌وئ ئه‌و بزووتنه‌وه‌یه‌ی یاریده‌ی بزووتنه‌وه‌یه‌کی دیکه‌ ده‌دات ده‌وری پشتیوانی ده‌بینی نه‌ک به‌ره‌ه‌ستی. ئنجا پێ له‌به‌نزیان نان و خۆراک دان یاریده‌ده‌رن نه‌ک زیاده‌که‌ری ته‌ناقوز.

هه‌ر به‌و پێیه‌که به‌ر له‌هه‌زاران ساڵ سه‌وداگه‌ریک ئاوریشمی له‌چینه‌وه ده‌هیتا به‌شتمه‌کی ئه‌وروپای ده‌گه‌زیه‌وه له‌بزووتنه‌وه‌ی به‌ره‌وپێشی میژووی زیاد ده‌کرد، هه‌ر له‌و مامله‌ته‌شدا قازانج به‌خۆشی ده‌گه‌یشت چونکه تیاره‌تی بێن قازانج نه‌ده‌کرئ و نه‌کراوه، ئیتر دیاره تیاره‌ته‌که نه‌خۆی له‌خۆیدا ته‌ناقوزه نه‌له‌گه‌ل به‌رژه‌وه‌ندی مرۆفایه‌تیش ته‌ناقوزی هه‌یه. ئنجا ئه‌گه‌ر یه‌کێک له‌رێی نه‌زه‌ره‌یه‌ی «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند» وه‌خه‌یالی ته‌ناقوز به‌هینتیه‌ نیوان سوودی توچاره‌که و سوودی کۆمه‌ل به‌وه‌شدا مامله‌ته‌که ناره‌وا نیشان بدا و توچاره‌که‌ش به‌خوینمژ دابنی دیاره سه‌ره‌له‌به‌ری به‌ره‌وپێشچوونی مرۆفایه‌تی دزیو و تاوانبار ده‌کات و مه‌یموونایه‌تی و ورچایه‌تی به‌سه‌ر مرۆفایه‌تیدا ته‌رجیح ده‌دا چونکه ئه‌وان قازانجی ئاوریشمی چین له‌کریاری ئه‌وروپا وه‌رناگرن. به‌ره‌وپێشچوونی مرؤف هه‌ر ئه‌و

ته‌رزه رینگه‌یه‌ی له‌به‌ر بوه که مام توچار گرتیبه به‌ر، ئەو نیشتمانی‌نپه‌روه‌ری که یه‌خه‌گیری داگیرکه‌ریش ده‌بوو ئە‌گه‌ر توهمه‌ی «جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند» له دوا‌رژدا بی‌کاته‌ غه‌یان ئە‌ویش له سه‌ره‌تاوه به‌گژدا‌چوونی داگیرکه‌ری لئ ده‌بیته شیتی چونکه ده‌ستی داوه‌ته کاریک سه‌ره‌تاکه‌ی کوشنده‌یه و کزتاییشی خیانه‌ت.

لیزه‌دا ناچارم قسه کورت ده‌که‌مه‌وه و ده‌لیم کزمه‌لایه‌تی و مرؤفایه‌تی گه‌لیک به‌رژه‌وه‌ندی گشتی و موشته‌ره‌کی تیدایه که ناهیلن وه‌ها به‌ ئاسانی و به‌ سه‌رپیتی خه‌تی «تناقض» له نیوان چینه‌کان و تیریژه به‌رته‌سکتره‌کانی بکیشرت هه‌ر چینه‌ش له کۆنه‌وه په‌راویزیک‌ی به‌رینی سوود و به‌رژه‌وه‌ندی موشته‌ره‌ک به‌ چینه‌کانی دیکه‌ی ده‌به‌سته‌وه که ئە‌گه‌ر به‌ چه‌قۆیه‌کی سیحر و غه‌یبی هه‌لبه‌رابایه‌وه خوین له هه‌ردوو چین ده‌هات. سه‌یرش له‌وه‌دایه، هه‌تا مرؤف له پله‌ی ژیار و زانست و ته‌کنیک سه‌رده‌که‌وئ پێوه‌ندییه موشته‌ره‌که‌کانی زیاد ده‌که‌ن و هه‌لبه‌رینه‌وه‌یان پتر خویتی لئ ده‌هینتیت.

به‌نمونه ده‌لیم هه‌لبه‌رینه‌وه‌ی پێوه‌ندی نیوان فلاح و خاوه‌ن زه‌وی ئاسانتره له بیه‌ره‌ف کردنی سه‌رمایه‌دار، سه‌رمایه‌داریش ئاسانتر بیه‌ره‌ف ده‌کرئ له‌و بنگه پیشه‌سازیا‌نه‌ی به‌ندن به‌ ته‌کنیک و زانسته‌وه. مرؤف به‌سه‌ر رینبازیک‌دا ده‌روا هه‌نگاو له‌دوا هه‌نگاو پتر تیدا موحتاجی هاریکاری و یارمه‌تی نا‌کۆبی و ناوخۆبی ده‌بئ به‌ پینچه‌وانه‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ئە‌و فه‌یله‌سووفانه‌ی شه‌یدیای جه‌ر و مه‌نگه‌نه‌ی ته‌ناقوز و جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ندن. دوور نابینم ئە‌و رۆژه‌ی که فه‌یله‌سووفی ئە‌تۆبی تیدا په‌ککه‌وته ده‌بئ نزیکتر بئ له‌وه‌ی وه‌ها به‌رواله‌ت خۆی دوور ده‌نوینئ.

گێژه‌لولوکه‌کانی سه‌ره‌تای په‌یدا‌بوونی بیری چینایه‌تی و ته‌ناقوز و جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند به‌شی هه‌ره زۆری داینه‌میکه‌تی خۆی له نه‌زه‌ر رۆشن‌بیری سه‌رده‌مدا ون کردوه تا ئە‌وه‌ی ئە‌و بزوتنه‌وانه‌ی له ولاته پینشکه‌وتوه‌کان له‌سه‌ر بنه‌مای چینایه‌تی هه‌لسان خه‌ریکن راده‌گویننه سه‌ر بنگه‌ی پیکه‌وه ژیان و هه‌لکردن و هاریکاری هه‌م له خغزی مه‌فته‌ن و هه‌م له جغزی جیهاندا هه‌مووشی له‌سه‌ر حیسابی کز کردنه‌وه‌ی ده‌وری ته‌ناقوز ده‌بئ، خۆ ئە‌وه‌ی پنی ده‌لین Surplus Value وا جئ چۆل ده‌کا بز ئە‌وه‌ی له ئابووری تیکرای ولات گیروگرتی گوزه‌ران

چاره‌سەر بکری نهک له شه‌رده‌ندوکی کۆنه‌که‌ی نیوان جووته که‌له‌شیری خاوه‌ن پاره و عه‌مه‌له.

ولاتی دواکه‌وتوو جاری ئه‌وه‌نده به‌روونی هه‌ره‌شه‌ی چه‌کی ئاتۆم له‌ته‌ک په‌له‌فره‌ی گۆزه‌رانی رۆژانه‌دا نابینی، ته‌نانه‌ت رۆشنایی ئاسمانگه‌ری و پینشکه‌وته‌هه‌ بیسنووره‌که‌ی زانست و ته‌کنیکیش نه‌یتوانیوه له‌و ولاتانه‌دا تاریکی میراتی بره‌وینیته‌وه هینشتاش هوتافه‌کانی سه‌رده‌می شوێشی فه‌ره‌نسه هه‌لده‌برئ... به‌لام ئه‌م کورتبیینیه و تاریکیه نابیته کیشانه و پێوانه‌ی بزوتنه‌وه‌ی ماتیریا‌لیزمی کۆتایی سه‌ده‌ی بیسته‌م: هیزی پاله‌په‌ستزی پنداویسته‌کانی تیکرایی مرؤف، چ له مه‌یدانی سه‌لامه‌تی تیکرایی بی و چ له مه‌یدانه‌ جۆرجه‌ره‌کانی ئابووری و کۆمه‌لایه‌تی و زانست و ته‌کنیک بی خه‌ریکه ته‌ناقوزه کۆنه‌که‌ی نیوان لایه‌نه ئه‌وپه‌ره‌کانی چه‌پ و راست له‌ رۆبه‌رۆبه‌بوونه‌وه بۆ لابه‌لابوونه‌وه و به‌ته‌نیشته‌یه‌که‌یدا رۆیشته‌ن ده‌باته‌وه. خۆ ئه‌گه‌ر هیزی ئه‌و پاله‌په‌ستزی نه‌یتوانی له‌یه‌کتر کورتانی رۆبه‌رۆبه‌وه راکویزی بۆ لیک خشان و لیک ترازان، ئه‌وسا، رۆژه‌ره‌شی مرؤفایه‌تی گه‌لێک گه‌لێک له‌وه تیده‌په‌رئ له‌ روانگه‌ی Surplus Value هه‌ سه‌یری بکری و له‌ویوه تریاقی مارانگاز بخوازیته‌وه.

به‌هه‌مه‌حال چی له‌و رۆپه‌رانه‌ی دوایدا نووسیم هه‌ولدانیکه له‌ منه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی نه‌ختیک حه‌قیقه‌تی «جوداوازی به‌رژه‌وه‌ند و تناقض» و پێوه‌ندیان به «جوداوازی بیروباوه‌ر» بۆ خۆینه‌ری شلکی کوردی رۆون بکه‌مه‌وه، هه‌رگیزاو هه‌رگیزیش ناشی ئه‌م قسانه‌م بێردرینه‌وه بۆ درێژ کردنه‌وه‌ی عومری سه‌رمایه‌داری. بروا ناکه‌م له‌ من ئاره‌زۆمه‌ندتر هه‌بی بۆ ئه‌و رۆژه‌ی مرؤفایه‌تی بێنیاز ده‌بی له‌ توخمی پاره نه‌ک هه‌ر سه‌رمایه و تیجاره‌ت و بنگه‌ی مالییه‌کان که ده‌زانم پاره‌ی مه‌لعوون و وه‌ک شاعر ده‌لن:

بحرك الناس شی عن الحیاة معری
مزخرف مستدیر علیه نقش و طغری
تبدو علیه سطور تکاد باللمس تقرا
به ضمائر بعض تباع حینا و تشری

من که فکرم ژوروروی تینکرای ئه و مادده‌یه برد که بنه‌مای فهلسه‌فیه‌کی به‌رین و به‌هیز و پیزی ئه‌م رۆژگارویه ده‌بن پتر له بیریریاری ماددی ناحه‌زی هه‌موو جزره زالبوونیکی مادده به‌سه‌ر فکر بيم به‌تایبه‌تی ئه‌و مادده‌یه‌ی یه‌کسه‌ر و ده‌رله‌حزه فکری بئ ده‌کردری و ده‌نرخیتدری و ده‌شخنکیتدری که ده‌کاته‌وه «پاره».

شه‌رفی مادده له‌وه‌دایه‌ خزمه‌تی فکر بکا چونکه فکر چرای مرؤفایه‌تییه، له‌چرا به‌ولاره‌چاویه‌تی، له‌چاویش به‌ولاره‌ناوه‌پرۆکیه‌تی.

به‌لای منه‌وه سه‌رمایه و مادده داروه‌کازیکی ده‌ستی مرؤفن له‌و رۆژگارانه‌دا که ئیشی پینانه. ئنجا سۆشیا‌لیزمیش وه‌کازیکی رینکتر یاخود جلکیکی جوانتره له سه‌رمایه‌داری بۆ ماوه‌یه‌ک به‌ده‌سته‌یه‌وه ده‌گرئ و له‌به‌ری ده‌کا و هه‌رگیز ناشی بیرورای مرؤفکرد ببیته‌ دین و په‌کی بیرورای به‌رزتر بیه‌خیت به‌وه‌دا که ده‌رفه‌تی ده‌رکه‌وتنی لی کویر بکاته‌وه. که‌س ناتوانی پینشینی له‌وه‌دا بکا ئایا زانست و ته‌کنیکی نۆی چ ریگایه‌کی گۆزه‌ران بۆ مرؤف قیرتاو ده‌کن چونکه ئه‌و مه‌یدانانه‌ی ته‌کنیک و زانستی نۆی ده‌یکوتنه‌وه و ئه‌و ئاسۆیانه‌ی سه‌ره‌تاته‌کی نه‌دیوی لیه‌وه ده‌کن به‌وه‌هم و خه‌یالی بیریریاری ماددی لیره‌ به‌پیشه‌وه‌دا تینه‌په‌ریوه تاکوو له فکره‌ کۆنه‌کانی ئه‌وه‌وه یاسای ئه‌زه‌لی و ئه‌به‌دی بۆ کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری بخوازیته‌وه. هه‌موو ئه‌و فهلسه‌فانه‌ی داوای ئه‌به‌دییه‌ت ده‌کن دوو راستی هه‌ره‌ گه‌وره‌ی ئه‌م جیهانه‌ له‌بیر ده‌به‌نه‌وه:

راستی یه‌که‌م ئه‌وه‌یه که ئه‌به‌دیوونی یاسا و بیرورای سه‌ربه‌ مرؤفایه‌تی به‌و هۆشه‌ مه‌حدوده‌ که مرؤف هه‌یه‌تی و له‌و ماوه‌ کورته‌ی تینیدا ده‌ژیت و له‌م جیهانه‌ نامه‌حدوده‌دا شتیکه‌ به‌ولای موسته‌حیله‌وه، ئه‌گه‌ر به‌ولای موسته‌حیله‌وه شتیک هه‌بی.

راستی دوهم ئه‌وه‌یه که ده‌چیته‌وه بۆ سروشتی مرؤف چه‌ندین لکی لی ده‌بیته‌وه: لکیکیان ئه‌وه‌یه که ئه‌به‌دینه‌بوونی هه‌زاران بیرورا و نه‌زه‌ریه‌ی لیره‌ به‌ پینشه‌وه هه‌زار و یه‌ک گومان ده‌هاوینته‌ ئه‌به‌دیوونی بیرورای ئه‌مرۆکه‌ و دواپرۆژیش،

لهمه شدا موجه له لهگه‌ل ماددی تهقلیدی ده‌که‌م که دایده‌نیم به بیرورای ئه‌مرؤکه چونکه هی سه‌ده و نیویک پیش ئه‌مرؤیه.

لکینکی دیکه‌ی ئه‌وه‌یه که چه‌ندین بیرورای جوداجودا هه‌موویان داوای ئه‌به‌دیوون ده‌که‌ن له‌ زمیندا ئه‌به‌دیوونی یه‌کدی هه‌لده‌وشیننه‌وه چونکه له‌ هه‌زاری یه‌کینکی راست بی 999 فکره‌که‌ی دیکه‌ به‌درؤ ده‌خاته‌وه [ره‌نگه‌ هیچیشیان راست نه‌بن]. لکینکی دیکه‌ی ئه‌وه‌یه که کۆمه‌لایه‌تی وه‌ک کیمیا و فیزیا نییه‌ یاساکانی هه‌تا هه‌تایی نه‌گۆرین، ئنجا چۆن ده‌شئ ده‌ستوره‌کانی کۆمه‌لایه‌تی سالی 1975 بۆ ماوه‌ی هه‌زار سال دواتر هه‌ر راست بن، تۆ له‌وه‌ هه‌ر گه‌رئ که دوا‌ی په‌نجا هه‌زار سال چۆن و چی ده‌بی...

لێزه‌دا دیمه‌نکی سه‌یر دیته‌ به‌رچاوی سه‌رنجده‌وه‌ه: بیریری ماددی تهقلیدی له‌ مه‌سه‌له‌ی گۆرانی کۆمه‌لایه‌تیدا بی ئه‌وه‌ی پێوه‌ی دیار بی که هه‌ست به‌ خۆی ده‌کا دوو جاران دژی دوو راستی هه‌ره‌ گه‌وره‌ هه‌لده‌چه‌قی: جارێکیان که دئ له‌گه‌ل دانه‌یتان به‌ گۆران و به‌ره‌وپیشچوونی مرؤفدا داوامان لی ده‌کا به‌سه‌لمیتین گۆیا ده‌ستوره‌کانی ئه‌و دۆزیویه‌ته‌وه‌ بۆ به‌ره‌وپیشچوون ده‌ستوری ئه‌به‌دین و شه‌قامه‌رپی ئه‌وپه‌ری گۆران. ئه‌مه‌ش خۆی له‌ خۆیدا دژی گۆران و به‌ره‌وپیشچوونی به‌رده‌وامه‌ چونکه کۆمه‌لایه‌تیمان لی ده‌کاته‌وه‌ به‌ کیمیا و فیزیا که ده‌ستوره‌کانیان ئه‌به‌دین. دژی راگه‌یانده‌نه‌کانی خۆشیه‌تی له‌وه‌دا که گۆران به‌ شتیکی ئه‌زله‌ی و ئه‌به‌دی داده‌نی به‌لام ده‌ستوره‌ قالیبه‌ستوه‌کانی خۆیشی به‌ ئه‌به‌دی له‌ قه‌له‌م ده‌دا. ئنجا خۆیشی ده‌کاته‌ مامۆستای زانا و فه‌یله‌سوف و رابه‌ری دوا‌رؤژ به‌ هۆی ئه‌به‌دیوونی نه‌زه‌ریه‌که‌یه‌وه‌ که ئیتر هه‌موو مامۆستایه‌کی دوا‌رؤژ هه‌ر قوتابی ده‌بی و هه‌موو بلیمه‌ت و زانا و هونه‌رکارینکیش کاویژکه‌ره‌وه‌ی به‌رماوه‌ی فکری ئه‌و. عه‌جایب! هه‌ر له‌ ئیستا که‌وه‌ خه‌لق رازی نییه‌ به‌ مامۆستایی ئه‌و که‌چی هه‌ر خۆی خۆی ته‌عین کرده‌ به‌ مامۆستای قالوبه‌لا...

جاری دوه‌میشیان له‌وه‌دا که دئ به‌شینی گرنکی خاسیه‌ته‌ به‌رده‌وامه‌کانی مرؤف ده‌باته‌وه‌ بۆ عامیله‌ نابه‌رده‌وامه‌که‌ی جۆری گۆزه‌ران وه‌ک ئه‌وه‌ی مرؤف به‌ته‌واوی ئاویته‌یه‌کی بی ئیراده‌ و بی خوایشتی ده‌روونی و بی رقبوونه‌وه‌ و بی خۆشویستن

و ترس و ته‌ما و ئومیدی تاییه‌تی و... و... بئی که هەر ده‌بئی تیشکی ئه‌و هانده‌ره ماددییه‌یه‌کسه‌رانه‌ بده‌تاه‌وه‌ که ده‌وریان له‌ له‌شی داوه‌.

هه‌لبه‌ت ئه‌م بۆچوونه‌ نه‌ راسته‌ و نه‌ ئه‌گه‌ر راستیش بئی مرؤف که‌لکی پێوه‌ ده‌مینئێ: که‌ ده‌لیم راست نییه‌ ئه‌وه‌نده‌ به‌سه‌ر بۆ به‌لگه‌ی قسه‌که‌م که‌ ده‌بینین مسلمان و گاور و هیندۆس بۆ ماوه‌ی هه‌زار ساڵ له‌ یه‌ک ده‌وروبه‌ردا ده‌ژین و نابنه‌ «یه‌ک - دین» ته‌نانه‌ت ژنیش له‌یه‌کدی ناهینن، ره‌نگه‌ ده‌سکوژی یه‌کدیش نه‌خۆن، جا ئه‌گه‌ر ئاوینه‌ بئی چۆن یه‌ک ده‌وروبه‌ر له‌ سێ ئاوینه‌دا سێ شکلی جودای ده‌بئی. که‌ ده‌شلیم «مرؤف که‌لکی پێوه‌ نامینئێ» له‌وه‌وه‌یه‌ که‌ به‌رده‌وامیونی خاسیه‌تی بنجییه‌کانی وه‌ک به‌زه‌یی و وه‌فا و هه‌ستی که‌رامه‌ت و... و... چه‌ندین خاسیه‌تی دیکه‌ی په‌سه‌ندی مرؤفایه‌تی هۆی به‌ره‌وپیشچوون و کامه‌رانی و له‌زه‌تی ژیا‌ن هه‌ر خۆشیا‌ن پارسه‌نگی خاسیه‌ته‌ به‌رده‌وامه‌ ناپه‌سه‌نده‌کان ده‌ده‌نه‌وه‌ له‌ مو‌عاده‌له‌ی به‌یه‌که‌وه‌ ژیا‌ندا وه‌ک هه‌سوودی و خۆپه‌رستی و به‌دایه‌تی و... و... بێگومان ئه‌گه‌ر مرؤف عه‌بدی زه‌لیلی بئی ئیراده‌ی گوزه‌رانی پۆژانه‌ بوایه‌ هه‌ر له‌ بنه‌ره‌تدا کۆمه‌لایه‌تی په‌یدا نه‌ده‌بوو، چونکه‌ ئه‌گه‌ر ته‌نها له‌ کولانه‌ی سوودی شه‌خسی و گوزه‌رانه‌وه‌ چه‌شمه‌ندازی به‌سه‌ر ئه‌م جیهانه‌دا کردبایه‌وه‌ و چ تیشکی له‌ به‌رژه‌وه‌ندی غه‌یر و پێکه‌وه‌ ژیا‌ن و هاریکارییه‌وه‌ تیکه‌ل به‌ تیشکی ئه‌م کولانه‌یه‌ نه‌کردایه‌ له‌وانه‌ بوو هه‌موو نرخه‌ مه‌عنه‌وییه‌کانی له‌ مامله‌تی نیو دیناردا پینشیل بکا، خۆ ئه‌وه‌ی راستی بئی نرخ‌ی مه‌عنه‌وه‌ی هه‌ر په‌یدا نه‌ده‌بوو، ئه‌وساش نه‌ده‌بوو که‌س جیرانه‌تی که‌س بکا له‌ ترسی خیا‌نه‌ت.

به‌لێ ده‌زانم مرؤف له‌وانه‌یه‌ به‌ ته‌ماعیکی زۆر - وه‌یا هی که‌م - وه‌یا له‌به‌ر ترس خیا‌نه‌ت بکا وه‌یا مه‌یلی به‌ هیزی بۆ لای نا‌ره‌وای بیا، به‌لام به‌ستنی کۆمه‌لایه‌تی و سوود و به‌رژه‌وه‌ندی گشتی له‌سه‌ر ئه‌م خه‌سه‌له‌ته‌ بیه‌ژۆکانه‌ رووی نه‌داوه‌. کرینی خه‌لق وه‌ها ئاسان و هه‌رزان نییه‌ که‌ بیته‌ مامله‌تی کۆلانا‌ن وه‌ک ولاغ و مه‌ر و مالا‌ت ده‌که‌ردرین. هه‌ر ئه‌م نا‌ناسانی و نا‌هه‌رزانیه‌یه‌ ری ئادا داگیرکه‌ر به‌شی زۆر خه‌لق بکری چونکه‌ بێگومان مه‌سردفی کرینه‌که‌ له‌و سووده‌ زیاتر ده‌بئی که‌ داگیرکه‌ر به‌ته‌مایه‌تی. باسی خه‌لق کرینم کرد به‌ نیازی هیتانه‌وه‌ی نمونه‌ی هه‌مه‌جۆر و به‌و مانایه‌ی که‌ کرین و فرۆشتن یه‌ک مامله‌تن ئنجا ئه‌وه‌ی خۆی

دهفرۆشپته کړپار بهرژهوهند و سوودی شهخسی هره گلای هه لېزاردوه کړپاره که ش پاکترین نوخته ی شهرافه تی گلای کردوه.

بیرپاری ماددیی تهقلیدی که دیت و تیمان دهگه یهنی دهستوره کانی شو بؤ گوزهران و پیشکه وتنی مرؤف له واقع و میژوویان هه لدینجیت به هزی نه هیشتنی ته ناقوز له نیوان خه لقا د ژیانیکی ته با و رها و بیهه را پیک دههینن، ناگاداره که هم قسه یه به زاهیر چاری «تناقض» ی کرد و له ناوی برد به و پینه ده بن به ره و پیشچوون راهه ستی چونکه به لای نه وه وه ته ناقوز بزویته ری کومه لایه تیه. بؤ چاره سه رکردنی هم ته گه ریه بیرپاری ماددی سه رله نوی مؤزده یه کی خو شکه له مان ده داتی که دیت و ده لیت دوی نه هیشتنی ته ناقوز له کومه لدا تی کرای مرؤف به شیوه یه کی برپایانه خه ریکی سه ر نه رم کردنی سروشت ده بن بؤ سوودی کومه ل. واته نه وسا ته ناقوزی نیوان مرؤف و سروشت ده مینیتته وه به بزویته ری کومه ل له شیوه یه کی تازه دا. به لای بیرپاری ماددیی تهقلیدیه وه کومیونیزم چاری ته ناقوزی کومه لایه تی ده کا و سه رله به ری چالاکیه کانی کومه لایه تی رووبه رووی سروشت ده کا. لیره دا نامه وی ده مه ته قه له سه ر نه وه هه لېستیم نایا راسته زالبوونی مرؤف به سه ر گرفته کانی سروشتدا وه ک زالبوونی فلاحه به سه ر ملکداردا له رووی ته ناقوزه وه؟ باران و نهرز، که دوو که رسته ی هره بنجی فلاحه تی کۆنینه بوون، هیچیان به ره لستییان له مرؤف نه ده کرد، به پنجه وانه بارانه که له پیاهه تی خوی بئ نهرک و مه سرف داده بزی بؤ سه ر نه وه نهرزه ی خوی گامه لاس دابوو بؤ بهر نووکی گاسن و پیمه ره. به هه مه حال قسم له م مهیدانه دا زۆرن، من لیمان هه لدیم بؤ سه ر چه قی نه و قسانه ی خه ریکیان بووین.

نه و گه شیبینه ی بابای ماتریالیست له به لاره نانی ته ناقوزی کومه لایه تی و دهسته و یه خه بوونی ته ناقوز له گه ل سروشتدا هینده ی حیکایه ته کۆنینه کانی بهرناگردانی زستانان سافیلکه و خو شباوه ره، وه ک بلنی نه ختیکیشی له سه رگورشته ی ته ورات ده کا که ده لن به شه ش رۆژان دنیا ساز درا و رۆزی حه فته م (شه مۆ) دۆشه کی حه سانه وه ی لی رایه خرا. مالی ده ولته کومیونیسته کان ناوا بی، قسه ی دریزیان بؤ کورت کردووینه وه به و هه زار به لگه ی ناکۆکی

ناوخزیان هەر له دامه‌زرانی یه‌که‌م ده‌وله‌تی کۆمیونیسته‌وه‌ ئه‌و بۆچوونه‌ سه‌راوییه‌یان بۆ ره‌ش کردوینه‌وه‌.

من له‌ کۆیوه‌ ده‌توانم به‌لگه‌ی به‌هیز بینه‌وه‌ بۆ عه‌مه‌لینه‌بوونی ئه‌و فکهره‌ گه‌شبینه‌ بگاته‌ به‌لگه‌ی ریک‌ نه‌که‌وتنی ده‌وله‌ت و حیزبه‌ شیووعیه‌کان چونکه‌ که‌ ئه‌وان له‌ ولاتی دووره‌وه‌ له‌گه‌ل یه‌کدی له‌سه‌ر بیروباوه‌ر به‌شه‌ر بین به‌ر له‌وه‌ی جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند چ ئومیدیکم هه‌بێ به‌ براهه‌تی ئه‌و شیووعیانه‌ی که‌ له‌ یه‌ک قاپدا لوقمه‌ ساز ده‌دن. ئه‌گه‌ر ترسی سه‌رووتر ئه‌و لوقمه‌ خزانه‌ نه‌وه‌ستینێ که‌ی به‌ ره‌واندنه‌وه‌ی ته‌ناقوزی سه‌ر کاغه‌ز له‌ یه‌کدی راده‌وه‌ستن... کورسی سه‌رژکایه‌تی و کیژی نازدار و باله‌خانه‌ و کۆنڤیشن و گه‌رژکی شه‌نگ و هه‌زاران نیعمه‌تی زلی ماددی و مه‌عنه‌وی و سه‌دان نوخته‌ی سه‌ساده‌ت و تۆران وه‌ک ئه‌وه‌ی سفیتلانی ستالینی گه‌یاند هه‌ باوه‌شی ئیستیعمار- ئنجا هه‌رچی جودایی بۆچوون و بیروبا هه‌یه‌ له‌وانه‌یه‌ کۆمیونیستان به‌شه‌ر به‌هینێ.

زۆر ئاشکرایه‌، مرؤف هه‌روه‌ک بوونه‌وه‌ریکی ماددی - مه‌عنه‌وه‌ی زۆر لایه‌نی یه‌کجار تیکه‌ه‌لگیش و گرینیای و ئالۆزکاوه‌، دابینبوونی هه‌ز و خوایشته‌کانیشی یه‌کجار زه‌حمه‌تته‌ له‌وه‌ی نه‌زه‌ریه‌ی ماددی له‌ رینی ساده‌ کردنی تصوراتی خۆیه‌وه‌ به‌ ئاسانی داده‌نی. چاره‌سه‌رکردنی هۆی گوزه‌ران که‌ کاریکی زنده‌ گرنگه‌ به‌شیک له‌ گرینانی کۆمه‌لایه‌تی ده‌کاته‌وه‌ ئه‌ویش به‌ مه‌رجیک که‌ ئه‌وپه‌ری داد و راستی له‌ دابه‌ش کردنی داها‌ت به‌سه‌ر خه‌لقدا له‌کار هاتبێ، داها‌ته‌که‌ش خه‌لق تێر بکات و هه‌موو که‌رسته‌ی خۆش گوزه‌رانی سه‌رده‌م بگه‌یه‌نیتته‌ زوربه‌ی خه‌لق، ئه‌وساش ئه‌گه‌ر مرؤف نه‌گه‌ییشتیته‌ پله‌یه‌ک له‌ هه‌ستی کۆمه‌لایه‌تی به‌رز که‌ تیندا به‌ به‌شی خۆی رازی ده‌بێ چاره‌سه‌ر کردنه‌که‌ ناتوانی ناکۆکی نیوان خه‌لق به‌رته‌ره‌ف بکا چونکه‌ له‌وانه‌یه‌ خه‌لق به‌ به‌شی خۆی رازی نه‌بێ و به‌ دوو قسه‌ی هانده‌ر داوای شتی له‌ توانا به‌ده‌ر بکا به‌تایبه‌تی که‌ خه‌لقه‌که‌ یه‌کسه‌ر له‌ حکومه‌ته‌وه‌ بژی و نوا و پۆشاک و پنیوستی گوزه‌ران وه‌رگرن نه‌ک به‌ مامله‌تی شه‌خسی و چالاکی تاک. له‌وه‌ هه‌ر بگه‌رێ که‌ هه‌زار هۆی غه‌یری گوزه‌ران، که‌ ته‌نانه‌ت ماددیش نییه‌ و زه‌ره‌به‌خش و سوودبه‌خشیش نییه‌ بۆ که‌س، خه‌لق لیکدی درېۆنگ ده‌کا [دیتوومه‌ له‌سه‌ر تف له‌ ناگر ده‌مه‌قانی بوه‌].

که سه‌رنج بگری ده‌بینی ئازهل به‌و هموو سافیلکه‌یی خزیه‌وه، جگه له ئالیک و زایه‌ند، له‌سه‌ر هیچه‌ش به‌شه‌ر دئ، چ جایی ئاده‌می به‌ خۆی و به‌و هموو لایه‌نه ماددی و نامادیانه‌ی نه‌فس و کۆمه‌لایه‌تیشیه‌وه. بیگومان چاره‌سه‌ر کردنی گوزهرانی ئامانجیکی زلی مرؤفه به‌لام ناشی بگوترئ به‌ دابین کردنی گوزهران نه‌فس و حه‌زه‌کانی مرؤف فش ده‌بنه‌وه وه‌یا هه‌تاهه‌تاین پنداویسته ماددییه‌کانی که ئیستا گرنگن هر به‌ گرنگی ده‌میتنه‌وه و ده‌بنه‌ بنه‌مای بیرکردنه‌وه له چاره‌سه‌رکردنی ته‌ناقوزی نیوان خه‌لق. ئنجا تیئینییه‌کی هه‌ره‌ بنجی ده‌میتنه‌وه له ئاست ئه‌و که‌سانه‌ی به‌سه‌ر گوزهرانی خه‌لقه‌وه ده‌بنه‌ میر و گزیر و چاوسوورکه‌ره‌وه: خۆ ئه‌وان که‌سانه‌ له‌ مال و میراتی باب و باپیران مه‌ردم تیر ناکه‌ن تاکوو لینیان بینه‌وه به‌ خوا و پیغه‌مه‌به‌ر، هه‌رچی تیربوون و حه‌سانه‌وه‌یه‌کی هه‌یه‌ به‌ ئاره‌قه‌ی ناوچه‌وانی زه‌حمه‌تکیش و پسپۆر و ئه‌ندازیار و زانا و... و... ئه‌و ته‌رزه‌ خزمه‌ت گوزاران‌وه په‌یدا ده‌بن که‌چی بابای بیریار لینیان ده‌بیته‌ مامۆتک و ده‌لئ: هونه‌ر هونه‌ری خۆمه‌ و ده‌ست به‌سه‌ر هه‌موویان و ئه‌رک و به‌هه‌ره‌ و به‌ره‌میان داده‌گری و مافی «رازق» یان لئ به‌کار ده‌هینئ، هه‌ر تیشکان و دۆراندن و به‌فیرۆ چوونیک و نه‌هاتنه‌ دییه‌کیش هه‌بی که له‌ ته‌تبیقی نه‌خشه‌کانی ئه‌وه‌وه په‌یدا ببن له‌ یه‌خ‌ی ئه‌وان ده‌پینچیت، وه‌ک ته‌وقی له‌عنه‌ت، وه‌یا باران و با و ته‌رزه‌ی تیندا ده‌کاته به‌رپرس.

ئهم قسانه‌م ته‌نها لایه‌نی ئیجابیی هۆشی مرؤف تینده‌خوینیتنه‌وه، ئه‌و هۆشه‌ی که له‌ رینی بیر کردنه‌وه‌ی ماددی تاییه‌تییه‌وه بۆ ئه‌وه‌ چوه که ته‌ناقوز و جودایی به‌رژه‌وه‌ند بنه‌مای ناکۆکی کۆمه‌لایه‌تییه‌، خۆ ئه‌گه‌ر به‌شینی ئه‌و بۆچوونه‌ش ساخته‌ بئ دیسانه‌وه‌ حیسابی چاوساغی له‌گه‌لدا ده‌کری تا ئه‌و ده‌مه‌ی که قسه‌کانی خۆی لئ ده‌بیته‌وه باوه‌ر به‌ خۆی هه‌لده‌خه‌له‌تی، ئه‌وسا له‌وه‌دا هۆشتاریکه‌. هه‌رچۆنیک بئ، بئ تیخویندنه‌وه‌ی ئیحمالی ساخته‌گه‌ری، به‌و بیریاره‌ ماددییه‌ ته‌قلیدییه‌ ده‌لیم و ده‌لیمه‌وه چاره‌سه‌ر کردنی ناکۆکی و ته‌ناقوز و جوداوازیی حه‌ز و ئاره‌زۆ له‌وه‌ زه‌حمه‌تتیره که بیر کردنه‌وه‌ی ماددی بۆی ده‌چی هه‌رچه‌ند لایه‌نی سه‌لیبی هۆش له‌وه‌دا جائی ده‌وریشی نه‌بووبئ: تۆ سه‌یری، هه‌تا ئیختراعیک داده‌هینئ چه‌ند ته‌جره‌به‌ی تیندا فشه‌لۆک ده‌بن خۆ له‌وه‌دا هه‌رچی لایه‌نی روونی

هژشه تهنه‌ا نه‌و به‌شدار بوه له کاره‌که ئنجا حالوباری کۆمه‌لایه‌تی که ئیراده‌ی ژین و هژشی له‌گه‌لدایه و جۆره‌ها جۆره‌های ته‌ناقوزی مرؤفکردی تیندا ده‌زیته‌وه که هیچی له سروشتدا وینه‌شی نییه‌ ئایا نه‌و حالوباره کۆمه‌لایه‌تییه له‌چا‌و مه‌لبه‌ندی اختراع و دۆزینه‌وه‌ی سروشتی ده‌بێ چۆن بێ؟

ئێستا ده‌وره سه‌لبیه‌که‌ی هژش به‌ جۆریک رووبه‌رووی فکری ماددیم ده‌کا که تا ئێستا لێی نه‌دوام. رووبه‌روو بوونه‌که‌ش گه‌لێک به‌ئه‌رکتره‌ بۆ فکری ماددی له‌و ئه‌رکه‌ی پیشتر «دوانه‌تی»‌ی سه‌لبیه‌ت خسته‌یه به‌ر فکری ماددی له‌چا‌و ئه‌رکی لایه‌نی ئیجابیی هژش.

ده‌وری سه‌لبیی هژش وه‌ک پیشتر گوتومه‌ به‌ چه‌ندین جۆر رێ له‌ پیشکه‌وتن و خێر و خۆشی ده‌به‌ریته‌وه، بگه‌ر مرؤفیش به‌ره‌و دوا ده‌گه‌یژیته‌وه. ئه‌م رێ لێ برینه‌وه‌یه و به‌ره‌وپاش گه‌یژانه‌وه‌یه «تناقض»‌ی راست و بێ فیلن چونکه‌ لایه‌نه سه‌لبیه‌که‌ لایه‌نه ئیجابیه‌که‌ هه‌لده‌وه‌شینیته‌وه که ده‌کاته‌وه ته‌ناقوز نه‌ک جودا‌وازی و نه‌گونجان. ئنجا به‌زاهیر بیر کردنه‌وه‌ی ماددی که خۆی به‌ ته‌ناقوزه‌وه به‌ند کردوه ده‌رفه‌تی ده‌بێ خۆی له‌ مه‌سه‌له‌که‌ هه‌لقوتینی و بلێ: ئه‌دی نه‌مگرت ته‌ناقوز چه‌رخ و مه‌نگه‌نه‌ی جیهانه‌؟ به‌لام ئه‌رکه‌ زله‌که‌ی فکری ماددی که تازه باس‌م کرد له‌وه‌دایه که ئه‌م ته‌ناقوزه‌ی لایه‌نی سه‌لبیی هژش له‌گه‌ل لایه‌نه ئیجابیه‌که‌ی نابیته ئه‌و پینلکانه‌یه‌ی که به‌لای فکری ماددیه‌وه کۆمه‌لایه‌تی به‌ره‌وپیش ده‌با.

لێره به‌پیشه‌وه گوتم، وه‌یا گوتومه، تاریکایی سه‌لبیه‌تی هژش هه‌رگیز خۆی له‌ خۆیدا راست ناکریته‌وه وه‌ک که هه‌له‌ی حیساب به‌ پینداها‌تته‌وه هه‌ر به‌ پنی داخو‌ازی ده‌ستوره‌کانی حیساب راست ده‌کریته‌وه، ئه‌وساش که ئه‌مه‌م گوت و باسی راستیه‌کی مو‌تله‌قی به‌دی ده‌کرد، تهنه‌ا له‌گه‌ل دوو ده‌ستوره‌که‌ی «گۆرانی چه‌ند بۆ چۆن» و «نفی‌ النفی» نه‌ختیک رووبه‌روو بوونه‌وه، چی ئێستا لێره‌دا ده‌یلیم حه‌قیقه‌تیکه‌ له‌گه‌ل فکری «تناقض»‌دا تیک هه‌لده‌ئه‌نگوون و دژ ده‌وه‌ستن چونکه‌ سه‌لبیه‌ته‌که‌ وه‌ک من ده‌بیینم ته‌ناقوزی ناو فه‌لسه‌فه‌ی ماددی له‌ ئاست خۆیدا به‌ته‌واوی په‌ک ده‌یه‌خیت و به‌ره‌و دوا‌ی ده‌کاته‌وه.

ئەم تەناقوزەى دەورى سەلبىي ھۆش كە ئىجابىيەتە كە دەكوژى ھىچ سىفەتى «بزوينەرايەتى» تىدا نىيە تاكوو ھىچ شتىك بەرەو ئەو لايەنە بېزىوئى كە فەلسەفەى ماددى بە تەمايەتى لە تەناقوزەو پەيدا بى، بە پىچەوانە تەناقوزەكەى سەلبىيەتى ھۆش لە مەيدانى خۇيدا ھەموو بزوتتەو ھەيك و رووناككەى دەكوژن، واتە لە عەينى پىك كەوتتەو سەلبىيەتە كە لەگەل دەوروبەرەكەيدا ھىچ لەرزە و چەخماخە و جۆش پەيدا نابى بزوتتەو و تىشك پەيدا بكا بەلكو مردن و ھەستان و تارىكى دەزىتەو مەگەر لە دەرهو سەلبىيەتەو مەيدانى ئەو سەلبىيەتەو تىشك بىت و تارىكەكە و مەرگەكەى پى برەويتەو. بە نمونە كە گوترا شىخى فلانە شوين جەلەوى رۇژ رادەكشى ھىچ بنەمايەكى ماددى روون و راست لە و قسەيدا نىيە بمانباتەو بۇ فەلەكناسى. بۇيە ھەتا قافى قىامەت قسەى ئەوتۇبى لە تارىكەى خۇيدا جىنگل دەخوا و تارىكى زياد دەكا. ئەوپەرى تەعدىلى تىدا بكرئ ئەو ھەيكە گوترا شىخەكە لە 25 سەعاتدا دەورەك بە رۇژ دەكات دەشى 25 سەعاتەكە بكرتە 24 سەعات كە ئەمەش تەعدىلكە بە ھۆيكە دەرهو سەلبىيەتە پىك ھات.

رەنگە بگوتري مردنیش ھەمان جۆر دۇى ژينە و چ بزوتن و رووناكى لئ ناكەويتەو و برىتيە لە كوشتىكى مۆتلەق: لە ئاست ئەم تىببىنەدا كە لە جياتى خوینەر رووبەرووى خۇمى دەكەم چەند روون كەردنەو ھەيە:

- 1- مردن رووداويكى سروشتىيە دەخلى بەسەر سەلبىيەتەو نىيە.
- 2- لە سروشتدا روەك سەلەوسال لە عەينى ھەناوى خۇيدا تۇوى نوئى بە زەويدا بلاو دەكاتەو و زىندەتى نوئى لئ دەكەويتەو.
- 3- زىندەو ھەكەنیش بەر لە مردنەيان دەتوانن ژيان بەردەوام بکەن بە ھۆى ئەو ھەچانەى لە دوايان دەمىنیتەو.
- 4- مردن برىتيە لە بەسەرچوونى ژيان نەك حالەتیکە وجودى سەربەخۇى ھەبى و لەلاو ھەخەگىرى بوونەو ھەرى زىندوو بى، ناشىن لىزەدا مردنى بە گولە ھەيا خنكان ھەيا ھەلدیران و نەخۇشى تىكەل بە ھىسابەكە بكرئ چونكە ئەم ھۆيانە لە دەرهو سەلبىيەتى «بەسەرچوونى ژيان» ھەو دىن و رەوتى سروشت دەو سستىن، ھەروەك كە زىندوو پىك بگاتە پلەى مردن و بە دەرمان

دریژه به ژبانی بدرئ، ئه‌وه‌نده دریژبوونه‌وه‌یه هونه‌ری یاساکانی بایؤلژی نییه که زیندوه‌که‌یان‌گه‌یانده لئوی مردن.

5- مردن که دژی ژینه و پینودی به سلبیه‌ته‌وه نییه، له ئاست دوو یاساکه‌ی «گۆزانی چه‌ند بژ چوون» و «نفي النفي» به گۆز بیری مادیدا دیته‌وه چونکه نه نوخته‌ی ته‌نگه‌تاوی تیدا‌یه گۆزان پیک بهیتی و نه خۆیشی نه‌فی ده‌کاته‌وه به‌وه ژبان. هه‌تا مردن سواری مردن بکه‌یت [که ناکرئ سواری یه‌کدی بین] هه‌ر مردنه و به‌س.

به‌هه‌مه‌حال هه‌ر نمونه‌یه‌کی هه‌بی له بابته‌ی سه‌لبیه‌تی هۆش که نه‌زۆکی موته‌قه، ئه‌ویش بیگومان به‌ر ئه‌و ته‌ناقوزه ناکه‌وئ که بیراری ماددی مرخی لئ خۆش کردوه، گه‌لیک شیوه‌ی جودا‌جودای دیکه‌ش هه‌نه که هه‌موویان خراونه‌ته ژیر یه‌ک سه‌ره‌ناوی «تناقض» له حه‌قیقه‌تدا ناچنه به‌ر یه‌ک حوکم و ته‌ئسیریشیان له گۆزانی کۆمه‌لایه‌تی و له سروشتیشدا یه‌ک جۆز نییه، هه‌ندیکیشیان له بنه‌ره‌تدا ته‌ناقوزیان تیدا نییه به‌ زۆره‌ملی له رینی زاراوه‌ی «وحدة الاضداد» دا چه‌تری ته‌ناقوزیان به‌سه‌ردا هه‌لدراوه. به‌داخه‌وه ناتوانم لیره‌دا خۆمیان بژ باسه‌که بدزمه‌وه وه‌ک ده‌شزانیت باسه‌که به‌ ئه‌سل لاباسه و له بابته‌تیکي دیکه‌وه جودا بۆته‌وه.

له‌م پینداچوونه‌وه‌یه‌ی به‌ په‌له به‌ هه‌ندئ قه‌ناعه‌ته‌کانی بیری ماددی له مه‌یدانی «تناقض» دا دیتمان جارنیکیان بیراری ماددی واتای ته‌ناقوز لیک ده‌کیشیته‌وه تاکوو باوه‌ش به جودا‌وازشدا ده‌گرئ، جارنیکي دیکه‌ش جۆرنیک ته‌ناقوزمان دۆزیه‌وه له سه‌لبیه‌تی هۆش پینچه‌وانه‌ی ئه‌و ته‌ناقوزه‌یه که فکری ماددی به‌ ماکی «تطور» ی داده‌نی، ئه‌م مه‌یدانه‌ش هینده به‌رینه زه‌حمه‌ته لئی تیپه‌رین، له‌به‌ر ئه‌مه چی دیکه به‌دوای ناکه‌وم خۆینه‌ریش له لای خۆیه‌وه ده‌توانی هه‌ر جاره‌ی ناوی ته‌ناقوز له «تطور» دا هات له مه‌سه‌له‌که ورد بیته‌وه ئایا ته‌ناقوزی راستینه‌یه یا نه‌گونجان و جودا‌وازییه، که راستینه‌ش بوو یاریده‌ی به‌ره‌وپینشچوون ده‌دا یاخود ده‌یوه‌ستینئ یا ده‌یکوژئ.

به‌لام ده‌بی په‌نجه بژ شتیک رابکیشم له مه‌سه‌له‌ی تاریکایی لایه‌نی سه‌لبیی هۆش دژی رپوناکیی حه‌قیقه‌ت له‌وه‌دا که گوتم له هیچ رپوینکه‌وه و هه‌رگیزاو هه‌رگیز

ناکیشیتتهوه سەر بهرهوپیئشچوون. ئا لیزه‌دا پیئویسته بلنیم هه‌رچه‌ند ئه‌مانه‌ی گوتم وه‌ک به‌دییه‌ن، هه‌رنه‌بی به‌لای خۆمه‌وه، له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا جۆریک نر‌خاندن و به‌یه‌کدی گرتن هه‌یه له‌ دوروی جغزی کۆمه‌لایه‌تی و مرؤفایه‌تی په‌سه‌نده‌وه له‌ویدا سه‌لبیه‌ته‌که‌ شینوه‌یه‌کی به‌ره‌وپیئشچوون وه‌رده‌گرئ ئه‌ویش که‌ بئین په‌یدا‌بوونی ئه‌فسانه‌ لای مرؤف و نه‌بوونی لای جانه‌وه‌ران به‌راورد بکه‌ین ده‌بئین هه‌رچه‌ند ئه‌فسانه‌ گو‌م‌راییش بی‌ دیسانه‌وه له‌چاو نه‌بوونی لیکدانه‌وه‌ی به‌ره‌و ئه‌فسانه‌ لای جانه‌وه‌ران ده‌بیته‌وه نیشانه‌ی به‌ره‌وپیئشچوون. به‌لام نابئ له‌ دیارده‌که‌ به‌سه‌هوو بچین و نر‌خی بۆ بخوازینه‌وه: لایه‌نی سه‌لبیی هۆش له‌ هه‌موو مه‌یدانه‌کانه‌نی مرؤفایه‌تیدا رووخینه‌ر و له‌مه‌په‌ره. ئه‌ویش وه‌کوو کرده‌وه به‌ده‌کانی مرؤف و لایه‌نه‌ ناپه‌سه‌نده‌کانی کۆمه‌لایه‌تی له‌و روه‌وه به‌ دیارده‌یه‌کی به‌ره‌وپیئش ده‌ژمیردرئ که‌ به‌نده به‌ مرؤفه‌وه و تایبه‌تی مرؤفایه‌تییه و له‌ پله‌ی مرؤفایه‌تیدا په‌یدا ده‌بی. به‌ نمونه، خه‌سه‌له‌تی درۆزنی خه‌سه‌له‌تیکی به‌ده به‌لام ئاژه‌ل ناتوانئ درۆزن بی‌ چونکه‌ نازانی بدوئ. به‌لای منه‌وه ناپه‌سه‌ندایه‌تی به‌وه‌دا شه‌ره‌ف په‌یدا ناکا که‌ له‌ مرؤفه‌وه سەر ده‌کا هه‌ر وه‌کوو ده‌رد و نه‌خۆشه‌یه‌کانی تایبه‌ت به‌ مرؤف، ئه‌وانیش هه‌ر مه‌لعوون و به‌دن. ده‌توانین لیزه‌دا قسه‌مان نه‌ختیک دابیرئ و بلنن سهرله‌به‌ری چالاکی هۆش و هه‌موو خاسیه‌ته‌کانی دیکه‌ی مرؤف به‌چاک و به‌دییه‌وه، به‌ سه‌لبی و ئیجابیه‌یه‌وه. له‌ سه‌رووی پله‌ی گیانه‌له‌به‌راندایه‌ له‌و روه‌وه ده‌توانین پنیان بلنن دیاره‌ی ناپه‌سه‌ندی به‌ره‌وپیئش بوویه‌وه.

لیکدانه‌وه له‌ مه‌یدانی کۆمه‌لایه‌تیدا که‌ یه‌کسه‌ر پیئوه‌ندی به‌چاکه و سوود و خراپه‌ و شکست و نوشوستی مرؤفه‌وه هه‌یه ده‌بی به‌وپه‌ری خۆ له‌بیر کردنه‌وه بکری بۆ ئه‌وه‌ی حیسابی لاوه‌کی وه‌ک خاترا‌نه و خۆشو‌یستن و دزاندن و شه‌رم و سوودی شه‌خسی و ئه‌و ته‌رزه‌ تیوه‌ریخانه‌ دوریان نه‌بی له‌ هه‌لنانی ئه‌و مه‌عاده‌له‌ کۆمه‌لایه‌تیانه‌ی که‌ پرۆژه‌ی کامه‌رانی و به‌ختیاری و پیئشکه‌وتنیان له‌سه‌ر هه‌لده‌ستی و بئگومان هه‌موو ئه‌و درۆیه‌ خۆشه‌که‌لانه‌ی که‌ مه‌به‌ستی تایبه‌تی ده‌یانهاو‌یته‌ ناو ده‌قی فکری و فه‌لسه‌فه و باوه‌ر وه‌یا رووداوی میژوو، ده‌بنه‌وه به‌ کۆت و زنجیر له‌ ده‌ست و پین و گه‌رده‌نی ئاپۆره‌ی میله‌ت ده‌ئالی هه‌رچه‌نده‌ درۆکه‌ش به‌نیازی سوودی میله‌ت هه‌لبه‌سترایئ. زنده به‌دایه‌تی درۆی سه‌ربه‌

فلسفه و فکر و سهر به باوهرپش له وهدايه که به زوری شه قامه پړی ناوهندی کڅمه لایه تی که دهکاته جه مېوړه ی به ره مهین و زحمه تکیش و خزمه تگوزار گنړوده ی شه درویانه ده بن، مرؤفی دنیاخواز و فیلبازی سیاست و ثابین و نابووری و بابای ستمکار و داگیرکه هرینده ده ربه سستی راست و درویان نییه په کی ناشی خوی له سهر باراشی خاوین بخت.

گوته ی «له کوئ پسا له وینی گری ده داته وه» له لایه ن ئاپوړه ی میله ته وه له شتی خوړیله ی که مایه خ به راست ده گه ری، هرچی ساخته گری کاری گه وړه به به وه ستای پسپوړ و مه علان و شه یتان نه بن هه لناه سترن. درؤ هه لبه ستن له فلسفه وه یا له رپوودای میژووی وه یا له هر بارینکی گرنکی سهر به کڅمه لایه تیدا بن، با به نیازی چاکه ی مرؤفیش بن، وهک نه وه یه خزم و که سی نه خۆش له بهر په رۆش بؤ نه خۆشه که درؤ له گه ل دکتوردا بکا و راستی حاله تی نه خۆشه که ی لی بشاریته وه. له نوخته نیگای سوودی مرؤفیشه وه فرق نییه له وهدا نایا هه له ی فکر و فلسفه به درؤی ئانقه ست بوه یا له بهر که مزانی و به سه هوو چوون و تینه گه بیشتن چونکه له هر دوو باردا که موکووړی و هه له ی فکره که سهر ده کیشیته وه بؤ بیر کردنه وه له و ترزه چاره سهر کردنه ی که نه خۆشیه درؤزنه که داوای دهکا. به لام له لایه ن ئاکار و به رپر سیارییه وه دیاره شه و دوکتور و فه یله سووفه ی که به ئانقه ست خوی به سه هوو ده با تاوانبارتره له و دکتور و فه یله سووفه ی به سه هوو ده چی چونکه درؤزنی زؤر زانی ئانقه ست هه روهک عوزری به ده سته وه نییه له درؤکه دا دوژمناتیشی تیرا دیاره، ئنجا ئومیدیشی لی ناکری به ره و په سندی بچیته وه وهک که پیاوی سه هوو کردو هه میشه لی ده وه شیته وه له سه هووی بگه رپته وه.

ئیمه هه رچه ند ناتوانین فه یله سووف و بیریار و میژووناس و کڅمه لناس به اوینیه سهر رینبازی راستگووی و دلسوزی شه گه ر خویان رینبازه که نه گرنه بهر، به لام ده توانین و له سه ریشمانه، به دوا فه رمانه ناته و اوه کانیان نه که وین و به رزه بن له به ریان هه لنه ستین، خۆت ده زانی بیراری ماددی به وپه ری بیباکی و ساده بییه وه داوا له هه موو جیهان دهکا واز له هه رچی بیروباوه ری پیش هه یه به یتن و شه رینبازه بگرنه بهر که خوی بؤیانی ره نگرپژ دهکا، جا که شه وه هاما بن بویری و

تهامان تینکا بۆچی نهویرین له جغزی بیروپای خۆماندا بۆچوونهکهی ئه و رهت بکهینهوه که له گه ل لیکدانه وهی ژیر و بیمه بهست و ئازاددا ریک نه که وئ و به پنی بهرژه وهندی راستینهش دروست دهرنه چی. خز ئه گه ر ره خنه و رازینه بوونیککی له دهره وهی ماددییه تی تهقلیدییه وه تنی بگیری گومانی ناحه زایه تی و دوشمنایه تی لئ بکری ناشی ره خنه ی حیزبه ماددییه مارکسیسته کۆمیونیسته کانیش که دین هه له و ناله باری و ناته واریی فهلسه فه که ده لینه وه و فکری تازه تری له جیگه دا ده که ن به پرۆزه ناشی ره خنه ی ئه وانیش هه ر به که فوکولی دوشمنایه تی و ههستی چینایه تی و خزمه تی ئیمپیریالیزم حساب بکری.

ئه مه ده لیم بۆ پتر بوون کردنه وهی بیسه روبه ریی ئه و ته رزه توهمانه ی بیری ماددی له و ره خنه یی ده گری که بیری ناماددی ناکۆمیونیست به پرویدا ده داته وه چونکه به عاده ت هه رچی ره خنه ی هه بی دژی ئه و فکره له دهره وهی ئالفه ی خزی تاوانبار ده گری، دیاره ره خنه ی ناو خغه که ی ماددییه ت پتر فرزه ی ئه و جزره توهمانه ده بری، ئه و رۆژگاره ش به سه ر چو و که هه مو هه لوه سه راسته کانی وه ک هی تیتۆ له سالانی دوا ی شه ری دوه مدا به شینواندن (تحریفیه) ناوی بزری. چه ند سه یر بوو ئه و ده مه ی مرؤفی وه کوو تیتۆ و جیلاس و کامۆ له سه ر مرؤفایه تی و شه رافه تی هه مو تاک و کۆمه لئ به ره ی چه پیان ده کرده وه دژی لادانیککی ناشکرای درنده ی که هه نووتی «چه پایه تی» له سالانی دوا ی شه ردا، میلۆنه ها میلۆنه ها بوته رستی چه پبه رستی چاوبه سترایه وه ی ده رووندیلی کاویژکه ره وه ش ئه و قاره مانانه یان ریسوا ده کرد دژی ئازادی و نرخ و حورمه تی خزیان، هینده شی نه برد ده رکه وت ریسواکراوه کان چه ند دلسۆز و ئازاد و ئازا بوون و تاوانباره که ره کانیشیان چه ند درۆزن و خۆپه رست بوون!! جاری وه ها یه ک دوو دلۆبی ئاره قه ی شه رم و به خۆدا شکانه وه ده بیته... ئه ری ده بیته چی؟ بروا بکه نازانم ناوی لئ بنیم!!!

هه لبه ت من داوا له مرؤف ده که م، ئه وساش داوام ده کرد، به تاییه تی له کورد که بایی فلسنیک و سه لکه پیازیکی رزیو قه رزدار ی هه یج فهلسه فه یه کی ماددی و ناماددی ئه م جیهانه نییه، رهنگه قه رزی خویشی به سه ر فهلسه فه وه هه بی، ئه وه نده ئازاد و چاوکرایه وه بی بویری به هه له بلئ هه له و راستیشی بکاته وه با هه مو

دنیای ماددی و ناماددیش به کدهنگ و به کنهوا له سهر هه له میژووییه فکرییه کانی خزیشی بکاته وه.

له تهجره بهی بهرچاوی خۆمدا دیتوه بابای سه ره به فکری ماددی تهقلیدی هاتوه هه لوهست و بیروپای غهیری خزی به کیشانه و پئوانه ی خزی هه لکیشاوه و بریاری وه های بژ داوه هینده ی بلئی نادرست و بیئناساف بوه، ئنجا که بابای توهمه تیگیراو بهو کیش و تهرازوه و بهو بریاره رازی نه بوه کابرای تهقلیدی پتر له سهر قسه کانی خزی سوور بوه و هه لوهستی کابرای دیکه شی به به لگه ی تازه بژ خزی له قه له م داوه.

خولاسه له بریاره کانیدا شهخته کردن و قالب بهستن و دهق گرتنیک هه بوه به تهواوی حیکایه تی ئه و شهعه به بازه ی دههیتنامه وه یاد که دههات دهست و پنی نه ساغی ده بهسته وه به نامه ی ئه وه ی جندۆکه دهستیان لئ وه شانده ئیتر به تیلا لئی راده کیشا و دهیگوت دهی! ناوه کان بلئی... کابرای به سترایش زیره ی دهچوه عاسمان و چ ناوی نه دهگوتن چونکه جندۆکه ی نه ده دیتن هه تا ناویان بلئی... خز ئه گه ره له بهر عه زابی لیدان ناویکی عاده تیشی گوتبایه شهعه به بازه که لئی نه ده سه لماند چونکه به پنی ئه و «تهزکه ره نفوس» انه ی بژ جندۆکه کانی ده ره کردبوو ده بوو ناویان سووژن، مه شکه رهق، ده رزی بزۆت... بی. هه مان شکل کابرای که ره خنه ش له بیری ماددی ده گری چاری ناچاره ده بی به سه لمیتنی جندۆکه ی ده ره به گ و کزنه په رست و ئیستعمار چۆته کلیشه یه وه چه ندیکیش هاوار بکا و بلئی: کاکه یینی و بابه یینی من هه موو شتیکم قوربان ی گه ل کرده، ئه وه ی ده شی بیژم له فکری ئازاده وه بژ سوودی میله ته که م و به رزی نیشتمانه که مه، دادی نادات و له نیوشانانی راده کیشری و ده بی ناوان بلئی: شاپلیته... قوله شین... خزفرۆش... سه لکه سیر... پاشه کشه... غه یاب... په لپینه... هه تا کرمی دلی ماددییه تهقلیدییه که ده مرئ ئه وسا کابرای جندۆکاوی - ئیستعماراوی شایه دیه کی نابه حهق دیتن و گونا هه کانی ده شو ریتته وه¹⁹.

¹⁹ - نووسه ریکی موخته ره می کوردی سه ره به فکری ماددی تهقلیدی له نووسینیکی چاپ نه کراویدا که کانی خزی بومی نارده «کۆری زانیاری کورد» به هه مان ریگه کۆنر بوه که ی تهفسیری

ئه‌لبێر کامۆی به‌دبەخت به‌چەند قەسەیه‌کی راست و دروست و مرؤفانه رەخنەیی هەرە بەجی و هەرە دڵسۆزانه و هەرە گیانپاکانه‌ی له‌ هەندئ شتی هەرە نارەوا و هەرە نادروست و هەرە بەدی سەرده‌می ستالین گرت، دەر حال جندۆکه‌ براهه کلێشه‌یه‌وه و ناو و ناتۆره‌ی به‌دوادا هات تا کوو له‌ رۆداویکی ئۆتۆمبیلدا کۆتایی به‌ ژیانی هات و له‌ ده‌ست قەسەیی سەرۆپی و خۆیروو رزگار بوو. بێگومان ئه‌گەر شیوو عییه‌کانی ئه‌وسای فرەنسه‌ تیگه‌ییشتنی ئیستا که‌یان هه‌بویه‌ جۆریکی دیکه‌ پێشوازییان له‌ کامۆ ده‌کرد چونکه‌ ئه‌و به‌قه‌ده‌ر شیوو عییه‌کانی ئیستا ی فرەنسه‌ ده‌نگ دلێز نه‌بوو.

مرؤف بایی ئه‌وه‌ی دژی ناته‌واوی و نادروستی و ناراستی فکری فه‌لسه‌فه‌ و هه‌لۆه‌ست راوه‌ستی لایه‌نه‌ سه‌لبییه‌که‌ی هۆشی به‌زاندوه، به‌لام ئه‌و پرسیاره‌ ده‌میتنی له‌ خۆمانی بکه‌ین: چۆن ده‌توانین یا ده‌زانین دژی هه‌له‌ و نادروستی و نارەواوی و ئه‌و جۆره‌ تاریکیانه‌ راوه‌ستین به‌ر له‌وه‌ی تێیان بکه‌ین؟ چۆن تێیان ده‌گه‌ین؟ ئیتمه‌ که‌ له‌ به‌ر حوکمی لایه‌نه‌ سه‌لبییه‌که‌ی هۆش شه‌و کوێر بین چۆن و له‌

چینایه‌تی و سوود و زه‌ره‌ری شه‌خسیدا بو ئه‌وه‌ چوه‌ گۆیا بیر کردنه‌وه‌ی من له‌ «خه‌ساره‌ت!!» هه‌هه‌ هاتوه‌ که‌ له‌ سالانی نیوان سه‌ره‌تای شوێشی 1958 و سالی 1963 دا لیم که‌وتوه، دیاره‌ مه‌به‌ستیشی ئه‌و سالانه‌یه‌ که‌ به‌ره‌ی چه‌یی سه‌ربه‌ ماددییه‌تی ته‌قلیدی به‌ هۆی دۆستایه‌ تێیان له‌ گه‌ل عبدالکه‌ریم قاسمدا به‌ده‌سه‌لات بوو. زۆر به‌سه‌یری من ته‌نها له‌ ده‌وره‌یه‌دا به‌ندیخانه‌م نه‌دیتوه، رهنه‌گه‌ ریشم هه‌بی بلیم ئه‌و دۆستایه‌ تیه‌ی له‌ نیوان سالانی 60-61 [که‌ چه‌ند مانگیکی خایاند] له‌ گه‌ل عه‌بدولکه‌ریمدا بۆم ریک که‌وت له‌ گه‌ل هێج سه‌رۆک و زه‌عیمیکی کورد و عه‌ره‌ب و عه‌جه‌م و فه‌ره‌نگ نه‌مبوه، هه‌ر له‌ به‌ر نه‌گونجانی بیروباوه‌ریشمان دۆستایه‌ تیه‌ که‌ هه‌لۆه‌شایه‌وه‌ نه‌ک له‌ به‌ر خاتری هێج لایه‌نیک چونکه‌ له‌ میزه‌ سه‌ربه‌ هێج لایه‌نیک نیم. له‌ رۆوی به‌رزه‌ وه‌ندیشه‌وه‌ مندالیش ده‌زانی مه‌رحه‌بایه‌کی که‌ریم قاسم، که‌ بمویستبایه‌ سوودی لی وه‌ر بگرم، بایی داها‌تی چه‌ند سالی ملک و مالی میراتیمی ده‌کرد. ئه‌و نووسه‌ره‌ ده‌بی ته‌قله‌ به‌ بۆچونه‌ که‌ی لی بدا ئنجا به‌ره‌وه‌ حه‌قیقه‌تی هه‌لۆه‌ست و بیروباوه‌ری من بیه‌ته‌وه. من به‌ هه‌موو عومرم لای تیشکاو بووم به‌لگه‌شم ئه‌وه‌یه، من له‌ سالی 1954 به‌شداری یه‌که‌م کۆبوونه‌وه‌ی ئاشکرای ئاشتبخوازی بووم له‌ گه‌ل ئه‌و مه‌ترسییه‌ی تیندا بوو به‌لام دواتر پاش شوێشی 1958 که‌ ئاشتبخوازی بوو به‌ سه‌رچاوه‌ی خیر و به‌ره‌که‌ت من لینی ته‌ریک بووم و مه‌یدانه‌ که‌م بۆ سوودخوازه‌ کان به‌جی هینشت.

کوینوه ئه‌و چاوه‌گه‌ش و بینه‌ره بخوازینه‌وه تاریکاییه‌که‌ی بێ بره‌وینینه‌وه و راستییه‌ بزر بوه‌کانی تیدا بدۆزینه‌وه؟

من که خۆم له شه‌وی تاریکی ئه‌نگوسته‌چاودا به‌ره‌و ره‌شایی بنزرم ده‌ست بز کام تیشک پان بکه‌مه‌وه و ڕووناکی لێ بخوازمه‌وه؟ ئه‌م پرسیارانه‌ ده‌شی بکری‌ن هه‌ر نه‌بی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که قسه‌کانی من وه‌ها داده‌نێن لایه‌نی سه‌لبییه‌ هۆش پیکه‌ینه‌ریکی هۆشه‌که‌یه، که‌واته‌ لێ ڕزگاربوونی مومکین نییه‌ وه‌یا زۆر زه‌حمه‌ته، تیکه‌وتنیشی هه‌تا بلی ئاسانه‌ ڕه‌نگه‌ تینه‌که‌وتنی سه‌یر بێ. ئه‌وه‌ی راستی بێ، بمانه‌وئ و نه‌مانه‌وئ، مرؤف هه‌میشه‌ له‌ به‌ر تاوی تاریکایی ئه‌و لایه‌نه‌ سه‌لبییه‌دا ده‌بی هه‌ر جاره‌ش به‌ شیوه‌یه‌ک و له‌ ناو واقیعیکی نوێ و له‌به‌ر تیشک و سینه‌ریکی ساخته‌دا.

من که بزانه‌ لایه‌نه‌ ڕووناکه‌که‌ی هۆش، له‌به‌ر زۆر مه‌جه‌وولاتی موعاده‌له‌ی کۆمه‌لایه‌تی وه‌یا له‌به‌ر که‌مزانین وه‌یا له‌به‌ر هه‌یز کردن و به‌هه‌له‌ بردن وه‌یا له‌به‌ر ترس وه‌یا... وه‌یا... له‌وانه‌یه‌ ڕه‌ش هه‌لبه‌گه‌ڕئ و گومرا بێ. دیاره‌ هه‌میشه‌ چاوه‌ڕوانی تیکه‌وتن له‌ قۆرته‌ ڕه‌شه‌ تاریکه‌کانی لایه‌نی سه‌لبییه‌ی هۆش ده‌بم، له‌و ڕووپه‌ره‌ تێپه‌ڕیوانه‌شدا بایی ئه‌وه‌ی حه‌قیقه‌تی هه‌نده‌ ده‌ست هه‌لیتج ڕوون بیه‌ته‌وه‌ له‌ زۆر ڕووی مه‌سه‌له‌که‌ دواوم زۆریشم خه‌لق له‌ خۆم ڕه‌نجاندوه، تۆش له‌لای خۆته‌وه‌ ده‌توانی به‌ لیکدانه‌وه‌ بز ئه‌و ئیحتیمالانه‌ ڕۆزی که‌ ده‌شی هۆشی مرؤف تیناندا به‌ره‌واژ بیه‌ته‌وه‌. بگه‌ره‌ له‌ غه‌ریزه‌ ساده‌کانه‌وه‌ تا ده‌رسدانی هه‌له‌ تا بیروپرای میراتی پڕ ئه‌فسانه‌ تا ئالۆزکانی ژیان تا وه‌زه‌حمه‌ت که‌وتنی گوزه‌ران تا تیکه‌ه‌لقزانی بینوچان له‌ سه‌رانسه‌ری جیهان تا هه‌ره‌شه‌ی سته‌م تا خه‌فه‌کردنی بیری ئازاد... تا... تا... هه‌موو هه‌ر ڕئ خۆشکه‌ره‌وه‌ن بز به‌هه‌له‌دا چوون و کویری و گومرای.

به‌لام دوو ڕوون کردنه‌وه‌م هه‌یه‌ یه‌کێکیان هه‌رچه‌ند له‌و پرسیارانه‌ هه‌لده‌ستی پێوه‌ندی به‌ خۆمه‌وه‌ هه‌یه‌: به‌ولای ئه‌و پرسیارانه‌وه‌ وه‌ها بوه‌ ڕۆشنییری گه‌نج و کامل لینیان پرسیم تۆ که‌ ڕه‌خنه‌ له‌و شته‌ ڕه‌گداکو‌تاوانه‌ ده‌گری بزچی پیمان نالئی چ ڕیگه‌یه‌ک دیکه‌ راست و دروست هه‌یه‌ بیکرینه‌ به‌ر؟ جیگری ئه‌و شتانه‌ چین؟ به‌ جیی چاکتریان بگۆزینه‌وه‌؟ له‌ به‌تالایی مه‌مانخولینه‌وه‌!! له‌ ئاست ئه‌و تینینییه‌ ڕه‌خنه‌دارانه‌دا گوتوو‌مه‌ و ده‌لیم مه‌رج نییه‌ له‌سه‌ر ئه‌و که‌سه‌ی که‌ هه‌له‌ له‌ شتیکدا ده‌دۆزیته‌وه‌ باری راستی شته‌که‌ش بدۆزیته‌وه‌ چونکه‌ ڕه‌نگه‌ راستی شته‌که‌ به‌ند بێ

به سه‌رده‌ری کردن له گه‌لنک ماک و پینکهنه‌ر و پینوه‌ندی و ده‌روبه‌ر و ئاوه‌وا... و... که له توانای بابایه‌کی که‌متوانای وه‌ک مندا نه‌بێ وه‌یا له من به‌ده‌سه‌لات‌تریش نه‌بێ. من ده‌زانم 2379547 X 5396821 ناکاته 1500 به‌لام مه‌رج نییه بزانه‌م ده‌کاته چه‌ند. به‌ر له 500 سال‌ یه‌کیکی پووناکییر که ده‌یزانی په‌لکه‌زیرینه ئاورینگی که‌زی فریشته نییه پنی نه‌بوو ه‌وی راستینه‌ی دیارده‌که بزانه‌ی. به‌ر له 2500 سال‌ که ده‌یانزانی زه‌وی خره‌ نه‌یانده‌زانی بۆچی ئاوی ده‌ریاکان نارژینه بۆشایی چونکه‌ جارێ نیوتن ده‌ستووری کیشه‌ری نه‌دۆزیبۆوه ئاسمانناسیش له‌ پله‌ی سه‌ره‌تاییدا بوو. بۆ من ئه‌وه‌نده به‌سه‌ بلێم گۆرانی ه‌وی به‌رهمه‌تینان خالقی گۆرانی کۆمه‌لایه‌تی نییه و که‌رسته‌یه‌کی که‌منرخه‌ به‌ده‌ست مرؤفه‌وه که‌ ه‌ر خزی دروستی کردوه و خزمه‌تی خزی پنی ده‌کا.

ئه‌وه‌ی راستی بێ من له‌ بارینکدام و به‌ جۆریک لایه‌نی کۆمه‌لایه‌تی له‌ کرده‌وه‌دا به‌پێ ده‌که‌م لنی هه‌لناستی بچمه‌ سه‌ر سه‌کزی رابه‌رایه‌تی تا مه‌ردم به‌ره‌ وه‌لوه‌ستی واقعی وه‌یا فه‌لسه‌فیه‌وه هان بده‌م چونکه‌ له‌وه‌دا به‌رپرسی و چوونه به‌رباری ئه‌خلاقی هه‌یه‌ نامه‌وئ بچمه ژیره‌وه. له‌وه‌ته‌ی خۆم ناسیوه. به‌ که‌سم نه‌گوتوه فلان ریگه‌ بگره‌ به‌ر: ئه‌وه‌په‌ری رینمایی له‌ منه‌وه ده‌رکه‌وتبێ ئه‌وه بوه گوتوومه من له‌ جیاتی تۆ بامایه‌ وه‌ها و وه‌هام ده‌کرد، خۆشت خاوه‌ن بپرایت. هه‌لگرتنی ئۆبالی تیه‌گلانی خه‌لق دل و ده‌روونیکێ ده‌وئ زۆر باکی به‌ چاره‌نووسی خه‌لق نه‌بێ. من له‌وانه‌ نیم. ئنجا نه‌گه‌ر من جیگری هه‌ره راستی ئه‌و شتانه‌ش بزانه‌م که‌ په‌خنه‌یان لئ ده‌گرم وه‌های ده‌رنابرم ببیته هانده‌ر به‌ره‌ وه‌لوه‌ستی ترسناک.

وتووێژی من له‌گه‌ل ه‌وش و گۆشی گه‌نجی کورد و رۆشنییری کورده‌ بایی ئه‌وه‌ی قوتابیه‌ک له‌ نیوان قوتابیاندا که‌ هه‌چ ده‌سه‌لاتی ئه‌مر و نه‌هی نییه‌ خورپه‌ی هه‌ناوی خۆی پنی وه‌ده‌ر بنی. من که‌ کابرایه‌ک ببینم خه‌ریکه‌ به‌ خۆ فریدان له‌ بانیکێ به‌رزوه‌ بیه‌ خوار هه‌ر هه‌نده‌ی پنی ده‌لیم خۆ فریدانت مه‌ردنی له‌دوايه، له‌وه‌ به‌ولاره‌ حه‌قی نییه‌ لیم بپرسی «کوانی په‌یژه‌ و قادرمه‌ پنی بینه‌ خوار؟». ئه‌گه‌ر من بۆ ئه‌و شوینه‌م نارده‌بایه‌ حه‌قی بوو داوای په‌یژه‌م لئ بکا. به‌رپرسیار بوون له‌ چاره‌نووسی خه‌لق به‌ولای ته‌حه‌موله‌وه‌یه. له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا روون کردنه‌وه‌ی واقع وه‌یا تاریکایی

ناو فله‌سه‌فان و ده‌ستتیشان کردنی ئه‌و هه‌لانه‌ی به‌به‌ریانه‌وه‌یه، لئی ده‌وه‌شیتیه‌وه نه‌ختیک له‌ کۆسپ و له‌مپه‌ری سه‌ره‌پێ ته‌خت بکا، خۆ ئه‌گه‌ر ته‌ختیشی نه‌کرد منی تیدا به‌رپرس نیم. وا ده‌زانم به‌رپرسی له‌و خامۆشبوونه‌دایه‌ که بریتیه له‌ خه‌فه کردنی ده‌نگی راستی و دروستی.

پروون کردنه‌وه‌ی دواتر له‌گه‌ل تیخویندنه‌وه‌ی چی تازه‌ گوتم ده‌وری پرسیاره‌کان ده‌دا:

ا- که لایه‌نی سه‌لبیی هۆش هینده‌ چالاکه و هینده‌ش سه‌رچاوه‌ی به‌ پیت و به‌ره‌که‌ت بژیوی ده‌ده‌نی، لایه‌نی پرووناکی هۆشیش له‌ چالاکی‌دایه و به‌ درێژایی پۆژگاریش خۆی ده‌وله‌م‌ند کردوه. خۆ ئه‌گه‌ر لایه‌نه سه‌لبیه‌که زاوژی نه‌کات و مه‌جه‌وولات هه‌ر ئه‌وه بانایه که له‌ ده‌ره‌وه‌ی هۆشی مرؤف تاریکیان دابایه‌وه له‌وانه بوو به‌ دۆزینه‌وه‌ی حقیقه‌تی ئه‌و مه‌جه‌وولاته لایه‌نه سه‌لبیه‌که سپی هه‌لگه‌رابایه. مرؤفایه‌تی به‌ هۆی دۆزینه‌وه زانستییه‌کانی مه‌یدانه هه‌مه‌بایه‌ته‌کانی ناوه‌وه‌ی ده‌روون و ده‌ره‌وه‌ی وجودی خۆی چه‌ندین شه‌یتان و میزده‌زمه‌ی ئه‌فسانانی کوشته‌وه و هه‌روا ده‌یانکوژیت.

ب- ته‌جربه‌ مه‌ودایه‌کی پتر پرووناک ده‌کاته‌وه له‌وه‌ی سه‌لبیه‌ته‌که هه‌ر چاره تاریکایی خۆی تیدا بلاو ده‌کاته‌وه. له‌به‌ر ئه‌مه به‌ درێژبوونه‌وه‌ی عومری ته‌جربه‌یه. په‌نگه، به‌ره‌به‌ره رووپیی تاریکایی له‌چاو رووپیی پرووناکی به‌رته‌سکتر بێ. که ده‌شلیم «په‌نگه» نه‌وه‌ک له‌ دوا‌پۆژدا حالوباری وه‌ها هه‌لبه‌که‌وێ که تا‌که یه‌ک زانه‌وه‌ی لایه‌نیکی تاریکی مرؤف ئه‌نجامی هینده‌ نا‌قۆلا به‌ده‌سته‌وه بدا رووپینیکی پان و به‌رینی پرووناکی تاریک بکاته‌وه وه‌ک به‌رپابوونی شه‌ری ناوخۆیی که هه‌موو رۆشنایی و پینشکه‌وتنی له‌ خۆی به‌ پینشه‌وه ده‌پو‌چینیتیه‌وه و شه‌وه‌زه‌نگی ئه‌نگوسته‌چاو داده‌هینی. له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا که ئیمه‌ حیسابی ئه‌و ته‌رزه ئیحتیماله بۆ سه‌لبیه‌ته‌که بکه‌ین ده‌بێ رینگه‌ش به‌ ئیحتیمالی لایه‌نی چاکی ئیجابیه‌ته‌که بده‌ین که له‌ دوا‌پۆژدا هه‌نگاوی به‌رینتر هه‌لئینی. کێ ده‌لێ که‌له‌که کردنی ناخۆشی و په‌ره‌سه‌ندنی گومان له‌ یه‌کدی کردن و گه‌وره‌تریوونی هه‌ره‌شه‌ی شه‌ر و تاریک دا‌گه‌رانی ئاسۆی پینوه‌ندیی نینوان ده‌وله‌تان و به‌لای وه‌ها زل دلی دله‌ره‌قه خاوه‌ن ده‌سه‌لاته جیهانیه‌کان نه‌رم ناکا بۆ ناشتی و هاریکاری و به‌یه‌که‌وه هه‌لکردن. که‌س

نازانی جله‌وی چاره‌نووسی مرؤف له دوا‌رژدا ده‌که‌ویته ده‌ست نه‌هریمه‌ن یا فریشته...

ج- هه‌قم هه‌یه بلنیم که مرؤف به چاوی کرایه‌وه سه‌یری خۆی کرد و حه‌قیقه‌تی پروناک و تاریکی له خۆیدا دۆزیه‌وه و هه‌ستی به‌و لایه‌نه مه‌لعوونه‌ی سه‌لبیه‌ته‌که کرد باشتر ده‌توانی خۆی له ته‌پکه‌کانی بدزیته‌وه وهک نه‌وه‌ی که نه‌خۆش ده‌ردی خۆی ناسی چاکتر ده‌توانی ده‌رمانی بکا. لیره‌دا نامه‌ی بلنیم نووسینه‌که‌ی من وهک زه‌نگۆله‌ی قه‌ده‌ر له‌به‌ر گوینی رۆژگاردا ده‌زرینگیته‌وه و نوستووان وریا ده‌کاته‌وه، که ده‌زانم له میلیۆنیک که‌س تاکینکی ده‌نگی منی پین ناگا، نه‌و تاکانه‌ش کوردی بیده‌سه‌لاتن هه‌ندیکیشیان به‌گژمدا دینه‌وه: مه‌به‌ستم نه‌وه‌یه بلنیم مرؤف به‌ تینکراییی رۆژ له دوا رۆژ پتر له خۆی و ده‌رده‌کانی ده‌گات و چاکتر بۆ ناو ده‌ریوونه تاریکه‌کانی ده‌روونی خۆی قوول ده‌بیته‌وه، سال له دوا‌ی سالیش له رینی ته‌کنیکه‌وه ئامیزی وه‌ها هه‌ستیار له پشکنینه‌وه‌کانی به‌کار ده‌هینتی له‌و غه‌له‌تانه‌ی رزگار بکات که هه‌ست و زانینی خۆی تینیانه‌وه ده‌گلی.

د- نه‌و رۆژه‌ی مرؤفایه‌تی ده‌گاته قۆناغی براهه‌تی و ناشتی راست، هه‌زارویه‌ک گریوگالی نه‌فسی حه‌زۆک و هۆشی تاریک ده‌کریته‌وه. واته به‌شیکی زۆری نه‌و تاریکیانه‌ی له ده‌ره‌وه‌ی هۆش په‌یدا ده‌بن و دنیای لئ تاریک ده‌که‌ن به‌رت‌ره‌ف ده‌بن و به‌وه‌دا ژماره‌ی نه‌و مه‌یدانانه‌ی تاریکایی به‌سه‌ر هۆشدا ده‌هینن له خۆوه پوون ده‌بنه‌وه، نه‌مه‌ش له‌و ئومیده خۆشکه‌له‌ درۆزنانه نییه که مرؤف زه‌رخه‌ونی پیره‌ ده‌بینی چونکه هه‌تا دی ناشتی و هاریکاری و به‌یه‌که‌وه هه‌لکردن ده‌بنه‌ شتی ناچاری، ئنجا نه‌گه‌ر مرؤف بریاری له‌ناو‌بردنی خۆی نه‌دا ده‌بن به‌ره‌و ئاسۆی سپی هه‌لگه‌راوی فه‌جری نه‌و براهه‌تییه‌وه بروا تا ئیستاش که‌م زۆر ماوه‌یه‌ک له‌و گه‌شته پیچراوه‌ته‌وه. به‌لام نابن به‌ گه‌شبینیه‌کی سافیلکانه چاوه‌نۆری نه‌و رۆژه بین و به‌ نامه‌ی نه‌وه‌وه که هاتنه‌که‌ی حه‌تمیه‌ پشتی لئ بکه‌ینه‌وه. بردنه‌وه‌ی گروزی ناشتی و براهه‌تی کاریکی هه‌ره هه‌ره سه‌ختی کۆمه‌لایه‌تییه.

به‌هه‌مه‌حال نه‌و قۆناغه یه‌کجار بان و بیسه‌روبته‌ی که مرؤف له ژبانی نه‌شکه‌فته‌وه بۆ ئاسمانگه‌ری بریویه‌تی موژده‌ی خۆی له‌گه‌ل خۆیدا هیناوه و موژده‌ی گه‌وره‌تریشی پینه هه‌روهک هه‌ره‌شه‌ی گه‌وره‌تریشی پینه. له‌گه‌ل نه‌مه‌شدا و له

هه موو ئیحتیمالیکی دواپوژیشدا، چ چاک بی و چ بهد، قسهکانی من ئهگه ر راستییان پینکابی نابنه بهرپرسیاری ئه و سهرهنجامه ی که له دواپوژدا دهستهملانی مرؤف ده بی. من نهاتووم قۆنته راتی خیروخوژیی پاشه پوژ بگره ئه ستمه وه تا ئه گه ر چاک ده رنه چوو تینیدا خه تابار بم. ئه وه ی من گو توومه رووبه روو کردنیکی بچکولانه ی فکری ماددیه له گه ل واقعی مرؤفایه تی له مهیدانی دهوری راستینه ی هژش و ماده له وه ی پنی ده لین گورانی کۆمه لایه تی. که نهختیک ورد بیته وه بزت ده رده که وی فلسفه ی ماددی بهرپرسیاره له چۆنیه تی دواپوژی ئاده میزاد چونکه فلسفه که هه ر بیر کردنه وه ی ته نها نییه به لکوو به شه هه ره گرنگه که ی بریتیه له سیاسه ت و ئابووری و رابه ری و ره وشت و رۆشنیری و پوژوه و نه خشه ی سه ره له به ری ژبانی ئیستا و دواپوژ، بگره رینکخه ری جه می خواردن و ده می نووستیشه، که واته هه ر خۆی لئیرسراوی چۆنایه تی ئیستا و دواپوژی مرؤفه وه ک که ده ستوره کانی راده گه یه نن.

بیرورای من یا هی تو که له ده ره وه ی فکرخانه ی ره سمی ماددیه ته وه لیکدانه وه ده که ین ئه گه ر لیکدانه وه مان راست بی پنیسته له سه ر فکری ماددی حورمه تی بگرئ. خۆ ئه وه ی راستی بی به شینی بهرچاوی لیکدانه وه کانی من له نه هاتنه دی به لئینه کانی ماددیه ت و نادرستی هه نگاوی ماددیه کانی کورد سه ری هه لداوه چونکه ئه گه ر داوا چه ور و شیرنه که ی بیری ماددی که گۆیا بینین و موژده کانی له ماده وه تیشک ده دنه وه داوایه کی به چی بوایه من و یه کینی دیکه که ی بیری له وه ده کرده وه ده ردی سه ری ئه و ته رزه لیکدانه وه یه بچیژی و وه خته ته سک و تروسکه که ی پی ته سکت بکاته وه و هه رچی بیری ماددی نیو کورده واریش هه یه له خۆی به دنگ به یتنی. وه ی کاشکی ئه و فکره په ره سه ندوه و پرچه کی چالاکی و هه لمه ته له جیاتی هه موو چاو و میشکی کرایه وه ی ئه م جیهانه راستیه کانی کۆمه لایه تی و میژووی بدیتایه و داواکانی له ئه زموندا ده رچووبانایه و موژده ی خوژسکه له کانی بگه بیشتنایه جئ. به لام وه ک گوتراوه «داری بریا بییه ره». له م مهیدانه شدا له هه موو میله تان ده ست به تالتر کورده که ی خۆمانه که سه ره رای سوودمه ندنه بوونی له به ره که ته کانی به ره ی ماتیریا لیزم گه نه کانی شی پتر له عالم شهیدی بیری ماددین و عاشقانه تر له سه ری ده که نه وه و مه جزووبانه تر

ناته‌واو په کانی ده‌پوښن. ده‌شتوانم بلنیم له و سی‌سالی دواپیدا کورد هه‌نگاویکی هه‌لنه‌هیناوه ئه‌رکینکی فکری ماددی تیدا هه‌لنه‌گرتبې و نرخیکې به‌شویندا چوونی نه‌ژماردبې. هه‌مووش به به‌خشین و بې‌مزه.

نیمه‌له‌ته‌ک فکری ماددیدا تا ئیستا په‌ندینکی مه‌شوری کوردیمان به وهرگه‌راوی ده‌ور کردو‌ته‌وه و گوتومانه «پیت‌ده‌لنیم خاله‌ه‌تا چویل‌کانت بؤ‌بگرم» هه‌رچونیک بې‌جیهان له‌به‌ر زور هزی تازهی به‌په‌کدی زانین و لیکتر تیگه‌بیشتن و به‌په‌کتر گه‌بیشتن، ئه‌م سه‌ره‌وسه‌ری وها لیکدی نریک بؤ‌ته‌وه میلیله‌ته له‌په‌کدی دووره‌کانی ئیمپړکه پتر له میلیله‌ته دراوسینکانی به‌ر له 100 سال‌ئاگاداری حالوباری په‌کدین و تین و تاو له هه‌لسوکه‌وتی په‌کدی وهرده‌گرن و به‌بیروباوهری په‌کدی ده‌ورووژین. جا ئه‌گه‌ر به‌ر له سه‌د سال‌ و دوو سه‌د سال‌ فه‌یله‌سووف رپی هه‌بایه له ژووره‌که‌ی خزیدا به‌دیار ده‌ریای بالتیک وها کینوی ئه‌ندیزه‌وه ره‌خنه له بیروپای کونفوشیوس و بوودا و عیسا بگریئ، ئیستا باباپه‌کی کوردی که له‌سه‌ر گوفه‌کی دنی «هه‌ل‌دن» و «پشتاشان» به‌دیار چینه‌ی مریشک و گه‌وزینی گویند ریژه‌که‌په‌وه راوه‌ستاوه و قم له سبیله قیرده‌ر کردوه‌که‌ی ده‌دا فه‌لسه‌فه‌ی ماددی دیت و سه‌ری رپی به‌هه‌ست و هؤشی ده‌گریت و به‌ره‌و رینگایه‌کیه‌وه ده‌بات که له خزه‌وه بې‌ماموستا به‌هه‌موو عومری خزی و ئه‌ولادیشیه‌وه بزی نه‌ده‌چوو ئنجا به‌گژ ده‌روجران و خزم و که‌سیشدا ده‌هینئ و به‌ره‌نگاری‌کاری و هه‌ای ده‌کا که له‌و حالوباره‌دا سه‌ربه‌هیچ خؤشیه‌که‌وه نانی.

فه‌لسه‌فه‌ی ماددی په‌خه‌ی دنیا ده‌گریئ به‌ر له‌وه‌ی که‌س په‌خه‌ی گرتبې، هه‌ر هینده‌ش له‌وه‌دا حه‌قی هه‌یه که خؤشی رپی بدا خه‌لق ره‌خنه‌ی لئ بگریئ وها هیزشه‌کانی ره‌ت بکه‌نه‌وه وها رینبازیکی غه‌یری ئه‌و بگرن. وه‌ک ده‌شبینیت من که مافی خؤ‌پوون کردنه‌وه و بیروپا ده‌ربرین به‌کار ده‌هینم نه‌هاتووم له‌ده‌ره‌وه‌ی ماده‌ و لیکدانه‌وه‌ی سه‌ربه‌ماده‌وه به‌لگه بؤ‌خؤم بخوازمه‌وه وها به‌لگه‌ی سه‌رچاوه‌یه‌کی ناماددی بکه‌م به‌راستیه‌کی سه‌لمیندراو وها حیکایه‌ت هه‌ل‌به‌ستم و به‌سه‌ره‌ات دروست بکه‌م و میژوو بشیوینم بؤ‌هیچ مه‌به‌ستیک: من هاتووم به‌پنی باوهری خؤم نه‌ختیک به‌ره‌و ئه‌ولاتری رواله‌تی سه‌رتویژی ماده‌ و یاسا کؤمه‌لایه‌تیه‌کانی سه‌ربه‌ماتریالیزمه‌وه رزیبشتووم له‌وه‌شدا ویستومه به‌سه‌وز

بَلیم سهوز و به رِنویش بَلیم رِنوی. چی منیش دهَلیم له چاو ئهوهی فکری ماددی ئهوروبای سهردهم دهیلئ و له ژياندا بهکاریشی دههینئ و بۆچونهکانی ماددی تهقلیدی پی بهرپرچ دهدهاتهوه سهرهتا و ئهلفوبئ و گروگالیکه ئهگهر بیکه ی به چهکوچیش هیلکه ناشکینئ.

گزیا ئه نووسینه و هه موو ئه و کهسانه ی دهیخویننهوه دهکه ن چه ند؟ وا دهزانم ئه و کهسه ی به خویندنهوه ی نووسینی ناو ئه م کتیبۆلکه ده ماری کشت و هه ناسه ی سوار ده بی و وا دهزانی هه ر ئیستا دنیا رهش داده گیرسی. هه ستنکی شه خسی و له خۆدا رۆچوو له نیو قه پیلکی نه فسه و یک هاتوه که یدا ته نکاوه کانی فکری ده کولینئ وهک که دهرویشی زه رگوهشین به تاکه یهک قسه ی گوماناوی له شیخه که ی بگیرئ فرکه ی ده مارانئ ده بیته کلپه و چاو سپی هه لگه ران و که ف پژاندن و له رزوتای خۆ ون کردن. نه ئه وه ی منیش ده یلیم دنیا سه روین ده کا نه گومان کردنیش له شیخ یاسا ئه زه لیه کانی کردگار ده شیوینئ. هه رچی هه یه له وه تینا په رینئ که ته نگزه ی نه فسی ئه وانه ی قسه ی ره خنه گرانه ته حه مول نا که ن قسه کان ده کاته ره شکه و پیشکه و چاو ئه بله قبوون. له وهش تیه ریوه تم سه یرم به مرؤفی وه ها بیت وه یا لئی زویر بيم.

لیره به پیشه وه گوتم ئه و فیله ی فیلبازی چاو کراوه ده یکا ناچیته وه بۆ لای هۆشی تاریک به لکوو بۆ نه فسی چلئس. به لام وا دهزانم که فه لسه فه و بیرکردنه وه و زانست به چاوی زهق به رگی درۆزن له بهر رپوداو وه یا میژوو وه یا کۆمه لایه تی وه یا بیرى رپوت بکه ن به لای تاریکاییدا ده چنه وه نهک به لای فیلی ته ماعکارانه هه رچه ند له وه شدا جودا کردنه وه ی هۆشی تاریک له نه فسی ئالۆز کاریکی ئاسان نییه به لام شتیک ریم پین ده دا دیارده که بۆ لای هۆشی تاریک بیه مه وه ئه ویش ئه وه یه که زانست و فکر و فه لسه فه دوا ی نووسین و بلاو کردنه وه یان رینگه ی ئینکار کردنیان ده به سترئ و له سه ر داهینه ره کانیان حیساب ده کرین چونکه وهک فیلی حيله بازان نین که به زۆری بریتیه له چاپو کده ستی و زمانلووسی و به هه له بردن. فیلباز به عاده ت خۆی ده دزیته وه له و شتانه ی درۆی لئ به سه ر ده گر نه وه وه یا فیلی لئ ئاشکرا ده که ن. که هه ر ریشی نه ما و ناچار بوو خۆی به لایه کدا بخا ته عبیری

وه‌ها توینگ‌دار به‌کار ده‌هینن، به‌تایبه‌تی له‌ نووسین، بشن ته‌ئویل بکری هه‌ر نه‌بنی بایی ئابروو پاراستن.

ئنج‌ا ئه‌گه‌ر ده‌قی فه‌لسه‌فه و زانست وه‌ک نوشته‌ی دوعایان نه‌بن که له‌ هه‌ردوو حاله‌تی شیفا و مردنی نه‌جۆشدا ریزی خۆی ده‌پاریزی، هه‌ر ناته‌واویه‌کی ئانقه‌ستی تیدا هه‌بن هی تاریکی هۆشه‌ نه‌ک چه‌زی نه‌فس. هه‌ر کاتیک فه‌یله‌سووف و بیریار به‌ پنی خواییستی نه‌فسی چه‌زۆک بۆ گه‌یشتن به‌ سوودی نیزیکه‌ده‌ست به‌رکی درۆزنی له‌به‌ر قسه‌کانی خۆی کرد و بلاوی کرده‌وه وه‌ک که «گوبلز»ی نازی ده‌یکرد بزانه‌ ئه‌و کابرایه‌ فه‌یله‌سووف و بیریار و زانا نییه‌ به‌لکوو مرؤفی سیاسه‌ته‌ که به‌ درۆ و ده‌له‌سه‌ بازاره‌که‌ی گه‌رم ده‌کا په‌کی به‌وه‌ نه‌که‌وتوه له‌ دواپۆژدا درۆی لئ سپی ده‌بنه‌وه.

فکری ماددی هه‌رچه‌ند له‌گه‌ل سیاسه‌تیش تیکه‌له‌، دیسانه‌وه له‌ سه‌ره‌تای پشکووتنیه‌وه له‌ باریکدا نه‌بوو بتوانی به‌ فی‌ل و چاوبه‌سته‌کی خه‌لق بۆ خۆی راکێشنی چونکه‌ وتووێژی ئیقناعکارانه‌ی له‌گه‌ل به‌ره‌ی رۆشنبیران بوو، هه‌راشی دژی فه‌لسه‌فه‌ باوه‌کانی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ بوو ئنج‌ا له‌ دواپه‌دا به‌ره‌نگاری به‌رژه‌وه‌ند و سوودی نارپه‌وای سه‌رمایه‌دار و زۆرداران ده‌بوو.

له‌به‌ر ئه‌مه‌، وا ده‌زانم به‌هه‌ر نیازیک و هه‌ر باریکدا فه‌لسه‌فه‌ی ماددی بی یا ناماددی هه‌له‌ی ئانقه‌ستی خستییته‌ ناو ده‌قه‌کانی و توویژه‌کانی له‌ هه‌له‌وستیکی تاریکی هۆشدا ئه‌مه‌ی کرده‌ به‌تایبه‌تی چونکه‌ هه‌موو هه‌له‌یه‌ک دژی به‌رژه‌وه‌ندی به‌رده‌وامی ئه‌و که‌سانه‌یه‌ که‌ پیره‌وی هه‌له‌که‌ ده‌که‌ن هه‌ر نه‌بنی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که‌ رۆژه‌ک دئ هه‌له‌که‌ بدۆزیته‌وه و له‌سه‌ر فه‌لسه‌فه‌ حیساب بکری به‌ درۆنایه‌تی و شیواندن. ئه‌وساش یا ده‌بن دان به‌ هه‌له‌که‌دا به‌یتدری و له‌ فه‌لسه‌فه‌که‌ ره‌ش بکریته‌وه [ئه‌مه‌ش بیهیزییه‌ بۆی] یا ده‌بن مریده‌کانی به‌ دریزی ئه‌به‌د خه‌ریکی پینه‌چییه‌تی و ته‌ئویل هینانه‌وه‌ بن هه‌ر خواش ده‌زانی ئه‌و هه‌موو پینه‌ و ته‌ئویله‌ به‌ چه‌ند ده‌وه‌ستی له‌سه‌ر فه‌یله‌سووفه‌کان و پیره‌وه‌کانیان چونکه‌ له‌ باشترین حالدا ته‌ئویلی شتی نادروست به‌ نادروستی نه‌ختیک له‌ خۆی ژیرانه‌تر ده‌کری نه‌خۆ مومکین نییه‌ بیرری راست بیه‌ته‌ پینه‌ی که‌لینی چه‌وت، ئیتر بۆ خۆت لیک بده‌وه کار و بازارێ پینه‌چییه‌تی که‌ دریزه‌ی کیشا مه‌سه‌ره‌فی پینه‌ له‌سه‌ر پینه‌ به‌ چ ده‌گا. ئه‌مه‌

له باشتړین حالدا ټاکامی پینه‌چیپه‌تی فلسفه‌فی به‌رده‌وامه چونکه سه‌پاندنی ساخته‌ی ټاشکرا به‌سهر زوربه‌ی میلیله‌تدا ده‌کیشیتته‌وه بز قه‌مچیکاری و بگره‌بیه‌سته له و ږوه‌وه که ته‌ئویلی بن‌کوته‌ک که‌مېرشته به تاییه‌تی له شتی دنیایدا هه‌رچی پینه‌چیپه‌تی سهربه‌غیبه‌ به‌ر له قیامت درؤی لن سپی نابنه‌وه...

به‌لای منه‌وه هه‌لوه‌ستینکی ته‌ریک و به‌رده‌وامی فکری ماددی نه‌وه‌یه که دیت و به‌رگی ماددی له قه‌د و بالای فکری و فلسفه‌فه و ږووداوی سهربه‌غیبه‌ و دین ده‌ئالنتی، ټنجا چونکه دینیش له ته‌مه‌ندا هینده‌ی کومه‌لایه‌تی به‌عومره وه‌هاش پینه‌چی گه‌لنک به‌رده‌وامتر ده‌بن له‌وه‌ی فکری ماددی به‌ته‌مای بو، له‌به‌ر نه‌مه ټرک و مه‌سره‌فی که فکری ماددی له ته‌ئویلی دیارده‌کانی سهربه‌غیبه‌ ده‌کیشی هه‌تا بز لای مادده‌کان هه‌لده‌گیریتته‌وه ټه‌ویش سهدان جار له‌وه پتر بن‌که ده‌بوو ږواله‌ته به‌ه‌ند هه‌لنه‌گیراوه‌که‌ی غیبه‌ له مادده‌دؤستانی بستینی.

چه‌ندین نووسه‌ری زیره‌ک، بگره‌ بلیمه‌تیش، و لیزانی فکری ماددیم خویندؤته‌وه هه‌موو میژوو و ټیستاکه و خاسیه‌ته‌کانی مرؤف و بزویته‌ره‌کانی کومه‌لایه‌تی و هانده‌ره‌کانی تاک و کومه‌لی هه‌لگوشیوه و چه‌ند دلؤپینکی هؤی ټابووری لن چؤړاندؤته‌وه بز نه‌وه‌ی وه‌ک دهرمان به دلؤپریژی قه‌له‌مه‌که‌ی له‌وه هه‌موو چاواگانه‌ی بتکینیت که وا زه‌ق زه‌ق له غیبه‌وه، له دین و پینغه‌مبه‌رانه‌وه، ته‌رایی و ږووناکایی ده‌ده‌نه‌وه بز ناو واقعی کؤن و سه‌رده‌م. لنم ږوونه‌ ټه‌و نووسه‌رانه پاش نه‌وه‌ی زانست و ته‌کنیکی نوئ گه‌لنک کؤنه قه‌ناعه‌ته‌کانی زانستی سهربه‌ پیک هاتنی مادده‌ی به‌ره‌واژ کرده‌وه تا نه‌وه‌ی له زؤر مه‌یدانی تیوه‌ږاماندا بینینی نوئ خه‌ریکه له‌گه‌ل تصوف له یه‌کدی نزیک ده‌بنه‌وه، نا ټه‌و نووسه‌رانه بز ماوه‌یه‌کی دریژی داهاتوو ږووبه‌ږووی شه‌ریکی تازه ده‌بن له‌گه‌ل ټه‌و زانسته نویانه‌دا چونکه زانسته‌کانیش له‌گه‌ل فکری ماددی ته‌قلیدی ناگونجین له‌وه ږوه‌وه که ماددی ته‌قلیدی دؤستی زانسته‌کانی به‌ره‌و کؤتایی سه‌ده‌ی نؤزده‌هه‌م و نیوه‌ی یه‌که‌می سه‌ده‌ی بیسته‌مه، تاراده‌یه‌ک ټه‌و نووسه‌رانه بزبان ده‌لوئ زانسته‌کانی نوئ به بزرجوازیه‌تی گوماناوی بکه‌ن و خؤیان مرؤی سافیلکه‌ی پی هه‌لخه‌تینن به‌لام وا ده‌زانم ټه‌و پینه‌چیپه‌تیبه زؤر ناخایینی چونکه فکره ماددیبه‌که که دیت و چه‌نگه‌وبازی زانستی ته‌تیقی ده‌بن بز خؤی ده‌چپته‌ ریزی خه‌یال و خه‌ون هه‌موو

به‌لگه‌کانیشی هه‌ر ئه‌و بنه‌ما فکریانه‌ ده‌بن که پینستر به‌حال له‌ رینی به‌کاره‌ینانی هه‌ره‌شه‌وه به‌شی ئیقناع کردنی ده‌رویشه‌کانی خزی ده‌کرد.

پیش 40 سالیکی برنارد شۆ یه‌خه‌گیری راشنالیست و مارکسیسته‌کان بوو له‌وه‌دا که به‌پینی ده‌قه ته‌سکه‌کانی بیروپای خویان ئه‌و راستییانه‌یان نه‌ده‌سه‌لماند که له‌ رینگه‌ی بۆچوونی ماددی به‌رفره‌وانه‌وه ته‌فسیر به‌ده‌سته‌وه ده‌دن، وه‌ک که‌رامه‌ته‌کانی جان دارک، هه‌لبه‌ت پاش دۆزینه‌وه‌ی هه‌زاران راستیی نوئی ماددیی ته‌قلیدییه‌که هه‌ر به‌جاری که‌لکی ته‌فسیری پینوه نامیتنی.

رووداوێکی میژوویی هه‌ره‌گه‌وره‌ی سه‌ربه‌دین که ته‌نانه‌ت به‌شیکێ نووسه‌رانی غه‌یری مارکسیست له‌ دینی ده‌دزنه‌وه بۆ دنیا شه‌په‌ دوور و درێژ و ویزانکه‌ره‌که‌ی خاچه‌په‌سته‌گانه. نووسه‌ره‌کان وه‌های به‌ دنیاوه‌ی ده‌لکیتن هه‌ر ده‌لئی له‌ بنه‌په‌تدا ئه‌ویش وه‌ک شه‌په‌ی یه‌که‌م و دوهمی جیهانی راسته‌وخۆ بۆ نه‌وت و موسته‌عمه‌ره و شه‌مه‌نده‌فه‌ری به‌غدا و بنگه‌ی سپایی هه‌لگیرساوه که ئه‌گه‌ر لینیانی بسه‌لمیتین ده‌بی گوی بۆ ئه‌و رایه‌ش شل بکه‌ین که ده‌لئ جه‌نگی یه‌که‌م و دوهم و پینوه‌ندییه سیاسی و ئابووریه‌کان و بزوتنه‌وه کۆمه‌لایه‌تیه‌کانی رۆژه‌لاتی مسلمان که چاولنکه‌ری ئه‌وروپا ده‌کن سه‌رله‌به‌ریان درێژه‌ی شه‌په‌ ئایینیه‌که‌ی خاچه‌په‌رستانه که له‌ کۆنه‌وه ده‌یانه‌وئ ئیسلامه‌تی له‌ناو به‌ن، چونکه هه‌روه‌ک مومکینه له‌ شه‌په‌ی خاچدا دنیادۆست و هه‌له‌په‌رست و شه‌هوه‌تبا‌ز و ریباخۆر بدۆزیته‌وه هه‌روه‌هاش مومکینه له‌ هه‌را و تیکه‌ه‌لقژان و نوێخو‌ازی و بیروپایانه‌ی که له‌ ئه‌وروپاوه روویان له‌ رۆژه‌لات کردوه، که‌م زۆر، شوین په‌نجه‌یه‌کی «جوداوازی دین» و دوژمنایه‌تی ئیسلام به‌رچاو بکه‌وئ.

یه‌کێک له‌و رووداوه‌ ئاشکرایانه‌ی بیته‌ئویل ئه‌م مه‌عنایه‌ رابگه‌یه‌نئ هه‌له‌سته‌ زۆر باسکراوه‌که‌ی «لۆرد ئه‌للینبی» سه‌رکرده‌ی له‌شکری ئینگلیز بوو که دوا‌ی داگیر کردنی شام له‌ شه‌په‌ی یه‌که‌می جیهانیدا چوه سه‌ر قه‌بری سه‌لاخوودین و به‌ ده‌نگی به‌رز پینی گوت ئه‌و زالیبونه درێژه‌ی شه‌په‌ی خاچه‌. ده‌شن دینداریکی بیقیل و دلپاک بر‌وا به‌وه بکا که هه‌موو ئه‌و نه‌ریت و پیشه و نو‌شین و که‌یف و ئاهه‌نگ و پشت له‌ دین کردنانه‌ی که مسلمان له‌ ئه‌وروپاییان فیریان ده‌بی، به‌ نیازی بیه‌یز کردنی دینی ئیسلام، بکری‌ن به‌ دیاری بزمان، بگه‌ر له‌ جلکی کورتی ئافره‌تانه‌وه تا

ده‌گاته ئه‌و ئیلحاده‌ی که له فکری ماددی ئه‌وروپای سه‌رده‌مه‌وه ده‌رازینریته‌وه هم‌موویان له نه‌زهر پیاوی دینداردا ته‌پکه‌ی بیته‌ئویلن بژ له‌ناو بردنی ئیسلام.

ئهمه ده‌لیم تاکوو خویته‌ری کورد به بیری خۆیدا تینی به‌په‌رینن که ئه‌گه‌ر به به‌لگه‌ی بیه‌یزی بیراری ماددی و ئیلحادی سروشتی شه‌ری خاچ له دینه‌وه بگۆرئ به دنیا مومکینه ئاسانتر به‌شیکی زۆری فکری ماددی و ئه‌و چالاکیانه‌ی بژ دنیا ده‌کرین بیرینه‌وه بژ سه‌رچاوه‌ی دین و بکرین به شه‌ریکی خاچه‌رستانه‌ی مۆدیلی سه‌ده‌ی بیستم دژی قورئان، ئه‌وساش هه‌روه‌ک بیراره ماددییه‌کان به‌لگه‌ی یه‌کدی ده‌سه‌لمیتن له گۆرینی هه‌وییه‌ی شه‌ری خاچ، پیاوه ئایینه‌کانیش له نۆوان خۆیاندا سه‌دان به‌لگه‌ی به داکوباب و به تاموشام له‌یه‌کدی وه‌رده‌گرن و ده‌سه‌لمیتن.

مرؤف نابئ جله‌وی هۆشی خۆی بداته ده‌ست هۆش و ئاره‌زۆی غه‌یری خۆی.

شه‌ری خاچ وه‌ک گه‌لیک شه‌ری نۆوان دوو دین وه‌یا دوو مه‌زه‌به‌ی یه‌ک دین، له بنه‌ره‌ت و له رواله‌تیشدا شه‌ریکی ئایین بوو هه‌رچه‌ند له‌وه‌شدا وشکه‌باوه‌ری سه‌ر لیتشواو هاندەر بووبئ. بینگومان هه‌رای هیتد گه‌وره و به‌رده‌وام به به‌ریه‌وه هه‌یه چه‌ندی بلنی له سوودپه‌رست و ته‌ماعکار و جه‌رده و زۆردار و نیازمه‌ند و فیئبازان بخاته جموجوول، هه‌تا خه‌یالیش بکه‌ی کاری به‌د و بێداد و بێه‌حم و دزیوی تیندا رپوو بدا. هه‌له‌به‌ت من و تۆ شه‌ره‌که له قالبی دین و دنیاش هه‌ر تاوانبار ده‌که‌ین، ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر هه‌موو خاچه‌رسته‌کان بژ تاکه مه‌به‌ستی خزمه‌تی کردگاریش هه‌راکه‌یان نابیته‌وه ئنجا هه‌ر له رینی قودسیه‌تی خزمه‌تی کردگاره‌وه تاوانبارترین ده‌که‌ین چونکه ئه‌و کردگاره‌ی ئه‌وان خه‌لقیان بژ ده‌کوشت و ولاتیان بژ ویزان ده‌کرد هه‌ر خۆی خوای کوژراوه‌کان و ولاته ویرانکراوه‌کانیش بوو. ده‌سته ته‌رازووی عه‌داله‌تیشی بژ مه‌زلوومیه‌تی ئه‌وان پتر ده‌نیشت.

ئهمه راستیه‌که ده‌خلی به‌سه‌ر سیفه‌تی ئایینی و دنیایی شه‌ره‌که‌وه نییه، به‌ته‌واوی وه‌ک ئه‌وه‌ی که دز مالت ده‌دزئ نوێژکه‌ر بیت و مولحید بیت هه‌ر دزه، به‌لام فه‌رقی نوێژکه‌ر و مولحیدیش به‌وه‌نده تئ ناچن که هه‌ردووکیان دز بن. چه‌ند پاشا و توجار و شه‌رخواز و جه‌رده‌یه‌ک مه‌به‌ستی خزیان له شه‌ریکی سه‌ربه‌ ئایین و باوه‌ردا ره‌چاو ده‌که‌ن وه‌یا له‌پیناو ئه‌و مه‌به‌سته‌دا پتر هانی خه‌لق ده‌ده‌ن ته‌نها

هه لوه ستي دنيادوستانه ي خويان دهستنيشان دهكهن نهك «هويه» بؤ شه په كه دهردهكهن چونكه زوربه ي ئه و خه لقه په شوپووته ي كه به شمشيره كوله كانيان و پاشؤله بئ تيشوه كانيان و به له شه زهر د و زه عيفه كانيان له دورايي هه زاران كيلؤمه تره وه بؤ فيداكاري خويان هه لده كوتا چ سوود و به رژه وه ندي دنيايان له و قوربه سه ريه دا نه بوو تاكوو له ربي ته فسيري دنياخوازيه وه به ره و تينگه ييشتنى هه لوه سته كه يانه وه پرؤين. ئه و په شوپووته به چاوى فرميسكاوييه وه گوڼيان ده دا يه قسه ي هانده ره كانيان كه به شى هره زؤريان له و قه شان به بوون كه به قه دهر جبه په شه كانيان لايه نى دنيايان پڼوه ديار بوو.

ميژوو دهگنرپته وه ده لئ هه زاران ميزدمندال كؤشى گه رموگورې باوانيان جئ هينشت به ره و «قدس» نيك كه هه ر نه يگه ييشتنى چونكه هه ر له رينگه دا بوونه نيچيري مرؤف فرؤشان، خؤ نه گه ر نه شفرؤ شرابانايه هه ر به رينگه وه له برسان و له سه رمان و گه رمان و ماندوه تي ده مردن. سه دان كه سى وه ها تيزوته سه ليش په وه و قودس پشته و مال بوون نه گه ر باوه رې ثاييني دنياكه ي له بير نه بر دبانايه وه رازى نه ده بوون تاكه يه ك شه و به سه د دنيار له نوپنى غه ير دا بخه ون. هه روه ك خه ريكبوونى سوود په رستان له ثاييندا به مالى دنياوه شه په كه ناكاته تيجاره ت، هه روه هاش خه ريكبوونى چند نه فسهر و عه سكه ريك به نوپؤ و تا عه ته وه جهنگى يه كه م و دوه مى جبهانى ناباته ريزى جه و زه كات. ئه و له شكره ي كه ده چو له دهرده نيله وه بؤ داگير كردنى نه سته ميؤل له شه رې يه كه مدا نه گه ر هه مووى تيكر ا سه ر و خاچيكيان له مل بوايه و رؤزى هه زار نيشانه ي خاچيان به نه نگوست له سه ر سينگيان كيشابايه هه ر سپاى داگير كه رى دنيايى ئيمپيراليست ده بوو.

گومان نيه له وه دا كه گنرانه وه ي شه رې خاچ بؤ هزى ماددى و ئابوورى و ته مائى دنيايى كارنكى سافيلكه و سه راوييه دؤى هه موو راستيه كى ميژووييه. نه گه ر پاره و ملك و عه بد و جاريه هانده ر بوونايه خؤ نه و كه سانه ي كه خه لقه كه يان به ره و شه ر ده برد زمانيان نه برابوو هاوار بكه ن: هؤ خه لقينه باچين بؤ سووريه و فله ستين و ميسر خؤمانيان پئ ده وله مهنده بكه ين. جا نه گه ر خه لقيان به دوا دا هاتبايه دياره شه په كه بؤ دنيا بوه. هؤى ئابوورى و ماددى نه گه ر ئه و كار يگه ريه له و شه په دا كه بيرياره مادديه كان باسى دهكهن نه دى بؤچى نه يوپرا خؤى ئاشكرا

بکا؟ چند سهیره بگوتري هوی راستينه له شهرمان خزی له ناو درؤدا شار دبووه زوربهی خهلقه کهش له چاوبهسته کی درؤزنه کهدا به شدار بوون.

به لئی ده زانم وا دهبی مهنفعه تپه رست ده زانی مه بهسته که ی به لای خهلقه وه ناپه سنده نه ویش له شهرمان بهرگی درؤزنی جوانکیله ی له بهر دهکا، به زوریش له حالی وه هادا، جارن، هانا ده برایه بهر ثابین ههروهک نیستا هانا ده برینه بهر «مبدأ» به لام که بین حالی وها له تهک شهر ی خاج راگرین چند تیبینیه کی گرنگ ره چاو ده کری:

یه که م: شهرم هاتنه وه له ده برینی نار هزوی دنیای نار هوا خزی له خزیدا شهر ی نیوان ههستی زگماکی پاک و نیازی ناپاکی دنیایمان بؤ ده گپرتیه وه که هردو وکیان زهنه ی زاتن، نجا نه وه شمان تیده گه یه نی که ماده و بهرزه وه ند نه و خودایه پرستراوه بی شهریکه نیبه که بیرى ماددی به ره های دهیکاته تاکه بزویته ر و هاندر دهنا بزچی شهرم بکا له خؤ ناشکرا کردن؟ بزچی که حاجی ده چیتیه حج وهیا نویژ که ده سنویژ ده شوا وهیا سؤفی قاچی شیخه که ی ماچ دهکا هیچیان خزی ناچار نابینی وهک بابای دنیادوست کاره که ی بشاریتیه وه وهیا نینکاری بکا وهیا بهرگی دیکه ی تیوه رپیچن؟ هر له و کاته دا که «سؤفی زهرده» قاچی «شیخه شینکه» ماچ دهکا نه گهر کوریکى مه کته بدیده ی هه بی نار هقه ی شهرم و پهستی لى هه لدهر ژئ به دیار داهاتنه وه ی باوکی بؤ سر پیلای شیخ چونکه کوره که هم باوهری به شیخ نه ماوه هر ده شزانی کاره که ی باوکی شهرم هینه وهیه.

له شهر ی خاچیشدا نه و کومه لانه ی بز ناوی «عیسا» و شوینه پیروزه کانی قله ستین ده کوشان و خویان بهخت ده کرد به و پهری شانازییه وه و پر به دم مه بهسته ثابینه کانیان ده رده بری. هر له په نا نه و خؤ به ختکه رانه شدا سوود په رسته دنیادوسته کانی سده بهرگی درؤزنی ته فرده ده ی به هه له بهریان له بهر ته ما و حهزه به ده کانیان ده کرد و هه رچی دزیویه کی سه ربه دنیای تیاندا هه بوو به نه خش و نیگاری دین ده یانرا زنده وه وهک که له و رؤژانه دا دین ده موچاوی ناشیرن به ماکیاژ جوان ده کن.

بیریاری ماددی که دیت له نینوان تۆفانی هه رایهکی ئایینی وهک ئه و شه ره دا چه ند جوگه له یه کی بیژۆکی دنیا دۆستی خۆ چه شارداو ده دۆزیته وه و به وه دا ده یه وی سه ره له بهر تۆفانه که له سوودی ماددی ماره بکا، له حه قیقه تدا ئیعلانی ئیفلایسی بیرو راکی خۆی ده کا چونکه به پنی ته فسیری ماددی، که هزی ناماددی بینایه خ ده کا، ده بوو بیریاری ماددی خه ریک بی له شه ره که دا چه ند جوگه له یه کی ته سک و کورتی سه ره به ئاین ده سبژار بکا و بلی ئه و دزه م گرتن که خه ریک بوون هه را ماددی که بۆ دین به قاچاغ بیه ن، نه ک به حال و به هه ناسواری چه ند پاتال خۆریک بکاته هه لگری ئالای شه ری خاچ.

بیریاری ماددی ده بوو له جیاتی ئه و پاتال خۆرانه چه ند قه شه یه کی ترساوی سه رکزه له بدۆزیته وه که به دزیه وه خه ریکن به به رتیل و ته ماعی دنیایی که متاکورتیکی سۆفیمه شه ره بان له تۆفانی دنیا دۆسته کانی ئه و شه ره بۆ لای خاچ و عیسا و خوا بگێرنه وه. ئه م ته نگه تاو بوونه ی بیریاری ماددی به ده ست بنگه و بنجی ناماددی به وه له رو داوی وهک ئه و شه ره دا ئه و دیندارانه م به بیر ده هینیته وه که له مونا قه شه ی بیرو باوه ردا پندزیلکه به ره و داوه ده که ن له قه ناعه ته کانیان تا ده گه نه ئه وه ی که دیفاعیان له رو کنتیکی زیده بنجیی وه کوو نوێژ ئه وه ده بی که بلین «خۆ هه یچ زه ره ری تندا نییه». ئنجا تۆ سه یرکه: دوا ی ئه وه ی که نوێژ به پاسپۆرتی رپی به هه شت و لیقای کردگار داده ندرا، دین کۆل ده دن و بۆ نوێژ ده پارێته وه هه ر ده لئی شه فاعهت بۆ گونا هه بار ده که ن. خۆ ئه گه ر زه ره ر نه دان پا کانه ی ته واو بی سینیا ز و که وشه ک و «بابی بابی عه ولای رابی ته قله ی له چه ندان دابی» ش بی زه ره رن. بروت بی نوێژ و رۆژوو به و ته رزه دیفاع لیکردنه له وه ده شو رین کۆله گی دین بن. ده بی مه لا بی داگری له سه ر پنیو یستبو نیان بۆ دنیا و دین، به هه زارویه ک به لگه ش پیوه ندییان به غه یب و فه رماییشی کردگار وه ئیسه پات بکا و به نه سه لمینانی سه لمینتی که رۆژوونه گر و نوێژنه که ر گومرا و خه ساره تمه ندی دین و دنیان.

هه ره هاش بیریاری ماددی که به خۆ و ئه و هه موو له خۆ با ییو نه یه وه ده وری ماده له رو داوی کۆمه لایه تی و میژو دا ژوو روی هه موو شتیک ده بات له سه ری ته ی بۆ مان ئیسه پات بکا که ماده له شیوه ی ماددی و له به رگی ماددی و به

راگه‌یاندنی ماددی جلّه‌وی مرؤفایه‌تی به‌ره‌و هه‌لوه‌ست و جموجوول و کرده‌وه‌وه راده‌کینشی و رایکیتش‌اوه نه‌ک له پشت جبه و مه‌نته‌شای دیندارانه‌وه. به‌لکوو له سه‌ریه‌تی بۆشمان ئیسه‌پات بکا که عه‌قیده‌ی دینی هه‌ر له‌م دنیا‌یه‌دا خۆی له‌ناو جلکی درۆزنی ماددیدا ده‌شاریت‌ه‌وه له ترسی ئابروو چون به توه‌مه‌ی خواپه‌رستییه‌وه نه‌ک ته‌ئویلان به‌هینیت‌ه‌وه بۆ خۆ‌حه‌شاردانی دنیا له په‌رده‌ی دیندا.

ئنج‌ا دادی بیریار‌ی ماددیش نادا بلنی دینیش به سه‌راحت و بیته‌ئویل بایه‌خی به دنیا داوه چونکه دین به‌ر له‌وه‌ی بیر‌ی ماددی سه‌ربه‌سیاسه‌تیش په‌یدا بئی و به‌ر له هه‌زاران سال، بۆ حیسابی خۆی نه‌ک بۆ حیسابی دنیا گوتوه‌تی ماده‌ پشت گوی ناخری. خۆ ئیسلامه‌تی له‌لای خۆیه‌وه هه‌موو سه‌روه‌بهریکی دنیای له‌به‌ر رۆشنایی دین ریک‌خستوه و گه‌لیک گۆشه‌ی گرنگی گۆزه‌رانیشی به یاسا و به ده‌ست‌وره‌کانی خۆی ته‌نیوه‌ته‌وه. ئنج‌ا شه‌رمیشی نه‌کرده بلنی دنیا‌یه‌که پرده بۆ قیامه‌ت. له‌وه‌وه ده‌زانیت بایه‌خدانی دین به دنیا نه‌ به‌رگی درۆزنه له خۆی ئالاندوه نه فک‌ره‌که‌شی له فه‌لسه‌فه‌ی ماددی وه‌رگرتوه. به‌هه‌مه‌حال ته‌بریری دنیا‌دۆستی به تیه‌ه‌ئسوونی بۆیاغی دین نه‌ک ته‌نها ئیسه‌پاتی هیزی دین لای زوربه‌ی خه‌لق ده‌کات به‌لکوو تیشمان ده‌گه‌یه‌نی چۆن دنیای ماددی له زۆر حال‌وباردا به‌سه‌ر داروه‌کازی دینه‌وه خۆی راست راده‌گرت.

دوهم: بابای نیازمه‌ند که دینت به‌رگی دین ده‌پۆشی و دنیای پێوه ده‌خوا له‌و ته‌رزه که‌سانه‌یه که له نیوان به‌رزه‌وه‌ند‌خوازانی عاده‌تیشدا ریزپه‌ر و بئحورمه‌ت حساب ده‌کری چونکه هه‌ر بۆی بلوئ فیل ده‌کا. ئنج‌ا ئه‌گه‌ر بشی فیل‌بازی له دیندا بۆ نیازی دنیایی بیته به‌لگه‌ی بینایه‌خی دینه‌که ئه‌وسا ده‌بی سه‌لمیتین که نیازه دنیاییه‌که هه‌ر هه‌چ حورمه‌تی نییه چونکه به‌سه بۆ بئحورمه‌تی که به‌هۆی شتیکی بینایه‌خه‌وه خۆی خۆشه‌ویست بکا.

به‌هه‌مه‌حال فیل کردن و ته‌له‌که‌بازی هه‌رگیز نابیته به‌لگه‌ی بینایه‌خی ئه‌و کاره‌ی فیلی پێوه ده‌کری. له هه‌موو ئه‌و بارانه‌شدا که به‌رگی ساخته له‌به‌ر نیازی نه‌ینی ده‌کری حورمه‌ت و بایه‌خی به‌رگه‌که به ئیسه‌پات ده‌گا... وای که وه‌ها بوه کوردی ولاتی عیراق له سه‌فه‌ری به‌ره‌و کوردستانی ئیزاندا شالینکی سه‌وزی له سه‌ری یا له که‌مه‌ری پینچاوه و بزته خاله سه‌یدینکی درۆزنی به‌حورمه‌ت... له‌باری دیکه‌دا ئه‌گه‌ر

بابای دینه‌رست هات و بۆ خۆشه‌ویست کردنی دینه‌که ته‌مای دنیایی پاته‌وپاتی له‌بەر خه‌لق نا دیاره دنیا‌که به‌لایانه‌وه خۆش و شیرنتر و به‌شهره‌فتره. به‌لام وه‌ک ده‌زانین که دین دنیاش ده‌کاته هزی راکیشانی خه‌لق، خزی له‌ناو په‌رده‌ی دنیا‌که‌دا ناشاریته‌وه، واته‌ شهرمی له‌ خزی نایه‌ته‌وه، ئنجا دین. وه‌ک گوتم دوژمنایه‌تی ئه‌و دنیایه‌شی نه‌کردوه که له‌گه‌ل ده‌ستووراتی خواناسی دژ نه‌بن، به‌ پیچه‌وانه‌ی فه‌لسه‌فه‌ی ماددی که بوونی خزی له‌سه‌ر نه‌بوونی دین هه‌لده‌ستینی ئیتر به‌ پنی داخوازی هه‌لکه‌وت جاریکیان به‌ به‌رپرسیاری به‌شیک‌ی زۆری خراپه‌ی میژووکردی داده‌نی و جاریکیشیان بایه‌خی پنی نادات به‌ کف و پووش و په‌لاشی سه‌ر لووزه‌وی مادده‌ی حیساب ده‌کا.

سینیه‌م: هه‌لوه‌ستی دنیا‌دۆسته‌کانی ناو هه‌رای خاچپه‌رسته‌کان له‌ته‌ک هه‌لوه‌ستی سه‌دان هه‌زار که‌سی که هیچ مه‌به‌ستی ماددییان له‌ هه‌راکه‌دا نه‌بوه به‌ هه‌موو جزریک و له‌ هه‌موو روویکه‌وه جودا ده‌بیته‌وه به‌تایبه‌تی له‌ نوخته‌ نیگای لایه‌نی سوود و زه‌ره‌ره‌وه: هه‌رچی دنیا‌دۆسته‌کان بوون هه‌نگاو به‌ هه‌نگاوی سه‌فه‌ره نه‌حسه‌که‌یان بارگه‌یان قه‌به‌تر و گیرفاتیان پرت‌ده‌بوو که‌چی دیندۆسته‌کان رۆژ له‌ دوا رۆژ ده‌توانه‌وه. ئه‌م دیمه‌نه‌ی تیشکانی سه‌ربازی دلسۆز و قه‌له‌وبوونی مفته‌خۆزی فیلباز نه‌ک هه‌ر له‌و شه‌رده‌دا بگه‌ر له‌ رووداوی ئیستاکه و دوینی و پیریش زۆر به‌رچاوه.

له‌ کوردستانه نیمچه ئاوه‌دانه‌که‌ی خۆماندا چه‌ندین رابه‌ری درۆزنی چه‌پ و راست و ناوه‌راست به‌ ته‌له‌که‌بازی و له‌سه‌ر حیسابی دۆسته سافیلکه بیده‌سه‌لاته دلسۆزه‌کانیان گه‌لێک پتریان له‌و سامانه چلکنه په‌یدا کرد که له‌ کاتی هه‌ژاریی خۆیاندا ده‌یانکرده به‌لگه‌ی خۆینمژی نیمچه ده‌وله‌مه‌ندان. به‌ر له‌ 40 سال پتر که «عونی» شاعیری کۆیی به‌ ده‌وله‌مه‌نده‌کانی ئه‌وسای ده‌گوت «تقوو له‌ چاره‌یان بی، له‌ ملک و پاره‌یان بی» به‌ خه‌یالی‌دا نه‌ده‌هات رۆژیک دی گه‌لێک له‌ دلسۆزه‌کان!! و نیشتمانپه‌روه‌ره‌کان!! چینه‌روه‌ره‌کانمان!! روویان ده‌ده‌نه به‌ر ئه‌و «تقوو»یه و نایه‌لن به‌ره‌که‌ته‌که‌ی بگاته ده‌موچاوی ره‌جعی! و بۆرجوازی! و ده‌ره‌به‌گ - سه‌د جارن به‌داخه‌وه.

ناوناوه به پئویست ده‌زانم خوینەر خه‌به‌ردار بکه‌مه‌وه له‌وه‌ی که من هیچ نیازیکم له‌و قسانه‌دا بۆلای پینداهه‌لگوتنی دین و بانگ هیشتنی خه‌لق بۆ دین ناچیتته‌وه: من ده‌مه‌وی واقیع وهک هه‌یه به دین و دینا و ماددی ناماددییه‌وه. بینه بهر نیگای خوینهره‌وه بئ ئه‌وه‌ی نیازی تایبه‌تی و خۆشوێستن و رقیبوونه‌وه وه‌یا هیچ هۆیه‌کی خواروخینج تیکه‌ل به‌و واقیعه‌ بیی و ره‌نگی درۆزنی خزی تیه‌له‌سوئ. له‌بیرت بئ من ده‌مینکه باسی «Dualism - دوانه‌تی» و ترسه‌که‌ی ده‌که‌م که بیراری ماددی به‌ره‌و کز کردنه‌وه‌ی ده‌وری مرؤف له‌ گزرائی کومه‌لایه‌تیدا ده‌با. هه‌ر له‌وه‌شه‌وه گه‌بیشتمه هه‌له‌سه‌نگاندنی ئه‌و دوانه‌تییه‌ی که جاریکی دیکه سه‌ر هه‌له‌داته‌وه له‌لایه‌نه سه‌له‌بیه‌که‌ی هۆشه‌وه و شه‌رینکی گه‌وره‌تر به‌ بیراری ماددی ده‌فرۆشن. خز ئه‌وه‌ی راستی بئ من که به‌ په‌رۆشه‌وه موناقه‌شه‌ی ناته‌واویی لایه‌نه فکرییه‌که‌ی فه‌لسه‌فه‌ی ماددی ده‌که‌م ترسی ناته‌واوی و هه‌له‌یی لایه‌نه عه‌مه‌لییه‌کانی پالم پینوه ده‌نی که له‌ سنووری توانادا چی به‌ راست بزانی به‌ خوینهری کوردی بلنم چونکه دیاره فه‌لسه‌فه‌یه‌ک نه‌ویرئ دان به‌و راستیه نه‌زه‌ریانه‌دا به‌ینی که له‌گه‌ل ده‌قه نه‌زه‌ریه‌کانی خزی ریک ناکه‌وئ ده‌ جارێ پتر به‌گژ ئه‌و نه‌جامه عه‌مه‌لیانه‌دا دیته‌وه که هه‌له‌ی لایه‌نه عه‌مه‌لییه‌کانی خزی ئاشکرا ده‌کا.

فه‌لسه‌فه‌ی ماددی ته‌قلیدی که ترسی دوانه‌تی. یا هه‌ر شتیکی دیکه بئ. لئی نه‌گه‌رئ رئ بدا به «مرؤف» له‌ جیگه‌ی ره‌وای خزی پال بداته‌وه دیاره قه‌ت دان به‌وه‌دا ناهینی که کریکاری سوید و دانمارک له‌ هی بولغاریا و مه‌نغۆلیا تیرتر و ئاسووده‌تر و ئازادتر بئ. خز ئه‌گه‌ر به‌ منگه و له‌ بن لیوانه‌وه بۆره سه‌لماندنیکی ئه‌و راستیه‌ش بکا سه‌د هه‌نجه‌ت و به‌هانه و قسه‌ی لووس و زه‌په‌ندی وه‌ها به‌کار ده‌هینی که که‌متاکورته مافه‌کانی کریکاری مه‌نغۆلیا له‌ مافه به‌رفره‌وانه ره‌گ داکوتاه‌کانی کریکاری فله‌نده و نه‌رویچ په‌سه‌ندتر و مرؤفانه‌تر و ره‌سه‌نتر نیشان بدا. هه‌ر له‌و هه‌له‌شیدا که راستییان خه‌فه ده‌کا ئاگاداری خۆیه‌تی نه‌هینئ کریکاری مه‌نغۆلیا ورته‌ی له‌به‌ره‌وه بئ نه‌کا فه‌رمووده موقه‌ده‌سه‌کانی هه‌لوه‌شیننیه‌وه و بلن باوکه به‌ خوا نه‌ تیرترم و نه‌ ئاسووده‌تر و نه‌ ئازادتر. سه‌یریش له‌وه‌دایه که خوینهرینکی کورد له‌ به‌ره‌و کۆتایی سه‌ده‌ی بیسته‌مدا له‌ جیاتی ئه‌و بیراره ماددیه‌ی دووره‌ولاته هیچ نه‌سه‌لمینانه رقی له‌ قسه‌ی ئه‌وتۆیی هه‌له‌ستی که ده‌یه‌وی کریکاری

کورد²⁰ ئازادتر بئێ له‌وه‌ی فه‌لسه‌فه‌ی ماددی پئی ره‌وا ده‌بینئ وه‌یا ئه‌و مافانه‌ی پئی بدرئ که فه‌لسه‌فه‌که‌ لئی به‌زیاد ده‌گرئ.

ئه‌مه‌ ده‌لئیم چونکه‌ له‌ نووسین و ده‌مودووی به‌شی زۆری ئه‌و به‌ره‌یه‌ی خۆی به‌ چه‌پی کورد داده‌نی ده‌رده‌که‌وئ تا چ راده‌یه‌ک وه‌ته‌نگ دین له‌و ته‌رزه‌ قسانه‌ی وه‌ک هی من که مافی ره‌خنه‌ گرتن و رازینه‌بوون له‌ بیر کردنه‌وه‌ی فه‌یله‌سوفانه‌ی ماددییه‌ت و ناماددییه‌ت به‌ گهلانی خه‌لق ده‌دا، بۆ پتر مسزگه‌ر کردنی ده‌نگدانه‌وه‌ی ویزدانی پرۆلیتاریا له‌ ئاست ئه‌و یاسا و راره‌و و فه‌لسه‌فانه‌ی پلان بۆ ژیان و گوزه‌ران و خویندن و... و... ی پرۆلیتاریا و غه‌یری ئه‌وانیش داده‌نین، هه‌ر ده‌لئی به‌لای ئه‌و به‌ره‌یه‌ی کورد میله‌ت کئلگه‌ی ئه‌زمونه‌ له‌به‌ر ده‌ستی رابه‌ری ماددی، دیاره‌ کئلگه‌ش حه‌قی به‌ده‌نگ هاتنی نییه‌ چ جایی ره‌خنه‌ و داوای گۆرین.

وه‌ک پئشتر گوتومه‌ نه‌مدیت که‌سی ماددی و ناماددی هه‌چ حیساییکی تایبه‌تی به‌ بنج و بناوان و به‌رده‌وام بۆ ده‌وری سه‌لبیی هۆش کردبئ. ناواناوه‌یه‌ک له‌ ته‌علیلی چه‌ندوچۆنی تاک تاکي پروداو و کرده‌وه‌ و که‌ینوبه‌ینی ئیره‌ و ئه‌ویدا باسیکی جه‌هل و ئه‌فسانه‌ کراوه‌ و به‌حال بایه‌خی پئی دراوه‌، له‌وه‌ به‌ولاوه‌ هه‌رچی کاری سه‌لبییه‌تی هۆش هه‌یه‌ به‌ته‌واوی پشنگوئ خراوه‌.

یه‌کئیک له‌و حالوباره‌ ده‌گمه‌نانه‌ی باسی نه‌زانی تئیدا کرابئ له‌ پروداوی میژوویی ئه‌و ره‌خنه‌یه‌یه‌ که‌ نووسه‌ری گه‌وره‌ی مارکسیزم پلئخانۆف [من به‌ پیتی «پ» ئیشاره‌تی بۆ ده‌که‌م] له‌ بیراری مارکسیستی ئیتالیا «لابریۆلا» ده‌گرئ: لابریۆلا [به‌ «ل» ئیشاره‌تی بۆ ده‌که‌م] له‌ ئاست ده‌رنه‌چوونی به‌لئنه‌کانی شوپشی فره‌نسه «ئازادی، برایه‌تی، یه‌کسانی» به‌ سه‌رسامییه‌وه‌ ده‌لئ هۆی نه‌گه‌بیشتنه‌ جئیی ئه‌و به‌لئتانه‌ و پئچرانه‌وه‌ی دروشمه‌ نه‌شمیلانه‌کانیان هه‌ر ده‌بین «نه‌زانی - جه‌هل»

²⁰ - له‌و رۆژانه‌ی مانگی کانوونی یه‌که‌می 1981 که‌ به‌ نووسینه‌که‌مدا دئمه‌وه‌ پانکئوسی ده‌که‌م، «عه‌سکه‌ریتاریا»ی پۆله‌نده‌ یه‌خه‌گیری چئنی کرئکار و زوربه‌ی میله‌تی پۆله‌نده‌ بوه‌ به‌و جۆره‌ی قه‌یسه‌ره‌کان یه‌خه‌گیران ده‌بوون، به‌هانه‌شی توه‌مه‌ ره‌جاله‌که‌ی موڤلیسه‌که‌ی شوپن پرۆباگانه‌ی ئیستیعمار که‌وتنه‌، ده‌بوو حکومه‌ته‌که‌ خۆی تاوانبار بکا به‌ قه‌رزداربوونی پتر له‌ 20 هه‌زار ملیون دۆلار لای بانکه‌کانی ئیستیعمار.

بووبن. وهك ده‌بینی «ل» له گۆشه‌ی به‌رته‌سكه‌وه سه‌یری کاریگه‌ری نه‌زانی ده‌كا بئ نه‌وه‌ی بیداته‌وه به‌ ته‌كوینی هۆش وه‌یا فه‌رقی نه‌زانی بیته‌جره‌به‌یی و نه‌زانی لایه‌نی تاریکی هۆش بكا، كه‌ ئه‌مه وه‌ها بئ چاوه‌روان ناكرئ «ل» کاریگه‌ری زاتی [با هه‌ر نه‌لیم رووی سه‌لبیی هۆش] به‌ ماكنی هه‌میشه‌یی ره‌فتاری تاك و گه‌ل دابنئ. «پ» ئه‌م رایه‌ی «ل» به‌ته‌واوی نابوود ده‌كا و هه‌چ بایه‌خی بئ نادا و وه‌های هه‌لده‌گه‌رته‌وه كه‌ نه‌زانینه‌كه به‌ زانین داده‌نئ. ئه‌مه‌ش لێكدانه‌وه‌كه‌ی «پ» له‌ كه‌ رایه‌كه‌ی «ل» ی بئ ده‌شكینتته‌وه.

له‌باره‌ی نه‌زانین «جه‌ل» وه‌ «پ» ورده‌كاریه‌ك دینتته‌ پئشه‌وه كه‌ له‌ بنه‌ره‌تدا نه‌زانین ده‌كا به‌ دوو جۆر. جۆری یه‌كه‌م نه‌زانینی ئه‌و راستییانه‌ی كه‌ گۆرانیان به‌سه‌ردا نایئ وه‌ك فه‌له‌ك و ئاتۆم و فیزیا و كیمیا... و سروشت به‌ تێكراپی. كه‌ له‌ ئه‌زه‌له‌وه بۆ ئه‌به‌د بئ گۆران سه‌ره‌ولێژ ده‌بنه‌وه. لێزه‌دا به‌ پئی «پ» نه‌زانینی ئه‌و ته‌رزه‌ راستییانه‌ سیفه‌تی «مطلق» ی ده‌بئ، وا‌ته‌ ئه‌وه‌ی نه‌یزانی نه‌زانی ته‌واوه. هه‌ر نه‌زانیش ده‌بئ له‌و بابه‌تانه‌دا هه‌تا لێیان به‌له‌د ده‌بئ. تۆ كه‌ نه‌زانیت دوو گۆشه‌ی ستوونی ده‌ك‌ن 180 پله‌ له‌وه‌دا نه‌زانی مو‌تله‌ق ده‌بیت، دوینئ و هه‌زار سالی دیکه‌ش یه‌كێك ئه‌مه‌ نه‌زانی هه‌ر به‌ مو‌تله‌قی نه‌زان ده‌بئ چونكه‌ نه‌زانینه‌كه‌ به‌ند نییه‌ به‌ جینگه‌ و كاته‌وه. مو‌تله‌قه‌... ره‌هایه‌.

جۆری دوهم نه‌زانینی ئه‌و راستی و رووداو و به‌سه‌ره‌اتانه‌یه‌ كه‌ له‌ گۆران و زیاد و كه‌م كردندان و له‌ جینگه‌یه‌كه‌وه بۆ جینگه‌یه‌ك ده‌چنه‌ باری جوداوه. لێزه‌دا مه‌به‌ست كۆمه‌لایه‌تییه‌ به‌ یاساكان و پێداویسته‌كان و رووداوه‌كانیانه‌وه كه‌ به‌لای «پ» وه‌ ناشئ مرؤفی سه‌رده‌مێك بپاری نه‌زانی سه‌رده‌مێك بدات له‌ رپی به‌كاره‌یتانی كێشانه‌ و پێوانه‌ی خۆیه‌وه: رۆژگاری رابردوو ده‌بئ به‌ گه‌ز و گه‌ری خۆی بپێورئ نه‌ك هی رۆژگاریکی دواتر. كه‌ وا‌ته «ل» مافی ئه‌وه‌ی نییه‌ له‌ شیتایی و به‌ دواكاته‌وه شوێرشه‌ی فره‌نسه‌ به‌ «نه‌زانی» تاوانبار بكا چونكه‌ ده‌بئ رووداوه‌كانی شوێرشه‌كه‌ و هه‌له‌وه‌ستی سوارچاكه‌كانی و جموجوولی جه‌ماوه‌ره‌كانی بخرینه‌ به‌ر تیشکی ئه‌و واقیعه‌ی كه‌ تیندا رووی داوه‌ ئنجا بپاری بدرئ ئاخۆ هێوینی ره‌نگی 'غالبی شوێرشه‌كه‌ تاریكایی و نه‌زانی بوو یا رووناکی و زانین. ئایا مومكین

بوو شۆرشه‌که ریکتر و ژیرتر و زانتر بئ له‌وه‌ی هه‌بوو تا بزانی تهن‌گۆچه‌له‌مه‌کانی له نه‌زانینه‌وه بوو یان نا.

هه‌رچی «ل» هه‌سه‌رسورمانی توش دئ له‌و جوداوازییه‌ی که هه‌ستی پئ ده‌کرئ له نیوان دروشمه سه‌ره‌تاییه‌کانی «برایه‌تی و یه‌کسانی و نازادی» له‌گه‌ل ئه‌و هه‌موو نه‌جامه سه‌ره‌وبنانه که رووباری خوینی شۆرشگیرانی له سه‌رانسه‌ری فره‌نسه‌دا هه‌ل‌رشت و هه‌زاران بیتاوانی به په‌ته‌وه کرد. برایه‌تی و براکوژی کوجا مه‌رحه‌با؟ نازادی له کوئ و هه‌لواسینی نازادبخواز له کوئ؟ کوانی یه‌کسانی له جه‌لادبوونی هه‌ندیکیان و قوربانیبوونی هه‌ندیکیان؟ هه‌رچی «ل» هه‌رامی سه‌رسورمانی خۆی به‌وه‌دا ده‌داته‌وه که ده‌لی «نه‌زانی» ئه‌و کاره‌ساتانه‌ی لی که وتۆته‌وه ناشزانین «ل» چ وهرامیکی ده‌بی به‌رانبه‌ر پرسیاریکی لئی بکرئ و بلی ئه‌گه‌ر شۆرش‌ی فره‌نسه وه‌ها نه‌زان بوو تا ئه‌وه‌ی خۆی به په‌ته‌وه بکا ئه‌دی چۆن توانی بیژمییکی ره‌گداکوتاوی پاشایی و فیژدال و که‌نیشته له ریشه‌وه ده‌رکیشیت و بشبیته مه‌شخه‌لی شۆرشگیرایه‌تی له سه‌رانسه‌ری جیهانی سه‌ده‌ی نۆزده‌م و دواتریش.

چی له قسه‌کانی «ل» به ئیمه گه‌بیشته هه‌ر ئه‌وه‌یه که «پ» لئی ده‌گیریته‌وه، له چ سه‌رچاوه‌یه‌کی دیکه درێژه‌ی بیرورای ئه‌و مرؤفم له باره‌ی شۆرش‌ی فره‌نسه‌وه نه‌دیتوه تا‌کو بزانی به‌ولای تاوانی نه‌زانی چی دیکه‌ی چاک و خرابی تیدا ره‌چار کرده. به‌هه‌مه‌حال «پ» رایه‌که‌ی «ل» ده‌پووجیتیه‌وه و پاته‌وپات ده‌لی شۆرشه‌که به پئی سه‌رده‌می خۆی ده‌یزانی چی ده‌وی و چ ده‌کا و ئه‌و نه‌جامه‌ی لئی که‌وته‌وه پیر به پینستی توانای فره‌نسه‌ی کۆتایی سه‌ده‌ی هه‌ژده‌م و سه‌ره‌تای سه‌ده‌ی نۆزده‌م بوو، جا ئه‌گه‌ر نه‌جامه‌که‌ی به گه‌ز و گرینی سه‌رده‌می «ل» که ده‌وری 150 سالیک به‌دوا شۆرشکه‌دا ته‌جره‌به و زانیی تیدا کۆبۆته‌وه نه‌جامیکی ناشیانه و که‌مزانه‌ بووبی گوناھیکی شۆرشه‌که له‌وه‌دا نییه، به‌لکوو سه‌هووی لابریژلایه که داوای نامومکین ده‌کا وه‌ک ئه‌وه‌ی یه‌کیک داوی 150 سال له سه‌رده‌می «ل» بیت و بیروراکانی «ل» به‌رانبه‌ر واقعی خۆی به‌هه‌له ده‌چوینی له‌به‌ر رۆشنایی بیرورای به‌ره‌وپینستر بوویه‌وه‌ی 150 سال دواتردا.

شۆرش‌ی فره‌نسه رووداویکی هینده گرنگه له میژووی ئاده‌میزادا سه‌ره‌له‌به‌ری بیرواری چه‌پ و راست و ناوه‌ندی به خۆیه‌وه خه‌ریک کرده خه‌ریکیشیان ده‌کا

هه‌رچه‌ند له‌وانه‌یشه رۆژه‌ک بێت چه‌پ و راست و ناوه‌ندی تێدا جودا نه‌کریته‌وه. جا ئه‌گه‌ر به‌کێک بیه‌وی هه‌موو ئه‌و مه‌یدانای تێدا بکوئیتته‌وه که هه‌زاران لیکدانه‌وه و پشکینه‌وه و شانۆگه‌ری و چیرۆک و هونه‌ر تێیاندا به‌گۆر به‌کدی دا هاتوون ده‌که‌وێته ده‌ریایه‌کی بێکنار و سه‌حرایه‌کی بێپایان و خه‌ونیکی بێپرا‌نه‌وه. منیش لێره‌دا کارم به‌ تاکه داویکی رایه‌له‌کانی شو‌رشی فره‌نسه هه‌یه ئه‌ویش دوا‌ی ئه‌و زانیان و نه‌زانینه‌یه که جینی جودایی فک‌ره له‌ نیوان دوو بێرکاری گه‌وره‌ی فک‌ری ماددی هه‌ر هینده‌ش تێی ده‌ئالیم که بایی چوونه‌وه‌ی فک‌ره‌ی «نه‌زانی» به‌لای تاریکایی سه‌له‌بیه‌تی هۆش بکات.

ئه‌نگلز، هاو‌پێ و هاو‌پشکی مارکس له‌ فه‌لسه‌فه‌ی ماددی، له‌ کتێبی «دژی دۆهرینگ» دا وا داده‌نی که شو‌رشی فره‌نسه هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ی کرد که مافی «شه‌وی بووکی» ی له‌ ده‌ره‌به‌گه‌وه بۆ سه‌رمایه‌دار را‌گوێست. وه‌ک لیته‌وه دیاره ئه‌م رایه‌ی ئه‌نگلز زۆر له‌ رای پلێخانۆف دووره چونکه هه‌رگیز ناشی بسه‌لمێنی مه‌به‌ستی «پ» یش له‌ هاتنه‌دی دروشمه‌کانی «برایه‌تی... و...» هه‌ر را‌گوێستنی ئه‌و مافه‌ نا‌ره‌وایه‌ بوه. به‌راستی ئه‌گه‌ر گویزانه‌وه‌ی مافی بووکی له‌ به‌کێکه‌وه بۆ مه‌لعوونیکێ دیکه به‌ره‌مه‌ بنجیه‌که‌ی شو‌رشی فره‌نسه بێ ده‌بێ میلیله‌تی فره‌نسه نه‌ک هه‌ر نه‌زان بووبێ به‌لکوو هه‌ستی شه‌ره‌فیشی زۆر کز بووبێ.

میلیله‌تی فره‌نسه له‌به‌ر رووناکایی قسه‌که‌ی ئه‌نگلز ره‌نجه‌رۆت‌ره له‌و سۆفی و ده‌روینه‌ی ژنی خزیان به‌ شیخی ته‌ریقه‌ت ره‌وا ده‌بینن چونکه هه‌ر نه‌بێ سۆفی و ده‌رویش نایه‌ن له‌ پێناو «فه‌حلگۆری» دا گیانی خزیان به‌ه‌وینه‌ خه‌ته‌ره‌وه وه‌ک که شو‌رشیگێرانی فره‌نسه، به‌ پێی قسه‌که‌ی ئه‌نگلز، کردیان.

که حال وه‌ها بێ باشت‌ر بۆ میلیله‌تی فره‌نسه ئه‌وه بوو له‌ هه‌رای نیوان ده‌ره‌به‌گ و بۆرجوازی کناره‌گیر بن و لێیان بگه‌رین به‌ ئه‌رک و مه‌سه‌ره‌فی خزیان مافی شه‌وی بووکی له‌یه‌کدی ببه‌نه‌وه. هه‌لبه‌ت من که ئه‌وه ده‌لیم شوین پێی قسه‌که‌ی ئه‌نگلز هه‌له‌گه‌رمه‌وه به‌ره‌و په‌ند و ئامۆژگارییه‌کی که ده‌بێ له‌ قسه‌ی ئه‌وتزیی وه‌ربگیرئ ده‌نا که موزۆر به‌و قسه‌یه‌ را‌زی نیم بلێ میلیله‌تی فره‌نسه خۆی کوش‌ت و بری و دنیای هه‌ژاند و له‌ کۆتایی دا زاوایه‌کی نوینی پێشکه‌ش به‌ ژنه‌که‌ی کرد: نه‌ راسته

بگوتري بهر له شؤرش دهره بهگ له كچه تازه شوو كردوه كان بهزاوا ده بوون نه راستيشه بگوتري بؤرجوازي دوا شؤرش جيني دهره بهگي گرتوه له و كارهدا.

به همه حال چونه پال بووكي خهلق وهها ئاسان نه بوه بيته مافيكى ميراتى ده ستاوده ست بكات، به لئى ده زانين ده سولات و پاره زووتر نيازان ده گه يه ننه جي، به لام ئه مه ئيستاش راسته نهك هر له شؤرشى فرهنسه، له دهوله ته سؤشياءليسته كانيش راسته نهك هر له دهوله تى سه رمايه دار. به دايه تى و ناپه سه ندايه تى ئه و ده سولاته ي كه به بهدى له كار ديت شتيكه و هه ولدانى ميلله تيك بؤ فه حلكؤراني سه ر بالينگاني ژن و ميژدايه تى جودايه ... هه رنه يسه ...

ده شنى له ربي ته ئويلي پيچه لپيچ و به دهرگه و دؤلاب بؤره گونجانيك له ننيوان ئه م دوو رايه جودايه ي ئه نگلز و «پ» هه لبه سترى به وهدا كه بلينين چونكه به لاي «پ» يشه وه شؤرشى فرهنسه هر هينده ي پي دهكرا ده سولاتى دهره بهگ بؤ به ريه كى پيشرؤتر بگويژيته وه، كه واته هه رچهند ته عبيريش جودا بي رايه كان له واتادا يه كدى ده گرنه وه. له گه ل ئه مه شدا ده بي سه لمينين ئه گه ر گونجاندنه كه بكيشته وه بؤ نزيكخسته وه ي راي ئه نگلز له هي «پ» ئه وسا هه ردوويان براده رانه رپووبه رپووي دروشمه گه شه كانى «برايه تى... و...» ده بن ئه نگلزيش ته عديلي رايه كى خؤى ده كا. ئه گه ر راي «پ» بؤ لاي راي ئه نگلز به يه وه ده بي بابده يه وه سه ر شؤرشى فرهنسه و بلينين ئه و ئه نجامانه ي لئى كه وتته وه، باش و خراپ، هي ليلى بينين و ته ماويبوونى ئامانج و بي رايه رايه تى و په رتوبلاوي ئيراده بوون. هر ئه م قسه يه ش باشتره بؤ حورمه تى شؤرشه كه و ميلله تى فرهنسه ش.

بهر له وه ي بگه ريمه وه بؤ قسه كانى «پ» له باره ي دوو جزى نه زانويه وه ده مه وي زؤر به كورتى راي خؤم له راده ي «زانين و نه زانى» ي شؤرشى فرهنسه بلينين، به لاي منه وه. له گه ل تيخويندنه وه ي هه موو هؤيه كانى كه شؤرشگيزه كانى له يه كدى جودا ده كرده وه ديسان له دوو نوخته ي گرنه وه جوداوازيه كه يان له سنوورى مه عقوول و به رژه وه ندى تپه راند:

نوخته ي يه كه م ئه وه يه، ئه گه ر سه لمينين جوداوازي «چين» واي ده كرد ريزه بنجيبه كانى شؤرش كه رت بين ناشى سه لمينين شؤرشگيزه كان حه قيان بوو

تا پله ی یه کدی برانندنه وه و دوژمن به خؤ خوش کردن پښ له سهر جوداوازیه که داگرن، بیگومان هر لایه نیکي شوړشه که بی، نه گهر بز خاتری پاراستنی خه تی شوړش و مافه بنجییه کانی میلله ت و بهرگری دوژمنی دهره کی و سه لامه تی تیکرایی بزوتنه وه وازی له ونه ده داخوازیه ی هینابایه که ده بیته له مپه ر له پیش ههنگاوی به ره و مه سلته تی و برایه تی نیوان شوړشگیران، خوی پتر سوودمه ند ده بو پتریش سوودی به شوړش و میلله ده که یاند. دانتون و رژیسپیر به ره و یه کدی هاتبانایه قه ت نه ونه ده خراپه ی بز شوړش و بز خوشیان لی په یدا نه ده بو وهک نه وه ی که یه کترکوژی په یدا کرد. جا نه گهر بیریاریکی باوه روشک خوی لیمان بکاته ماموستای سوخته خانه و پیمان بلئ: نه ی روله کانم جوداوازیی نه و بهرزه ونه ده نابووریبانه ی که هه ریه که یان چینی نوینه ری خوی هه بو و گه وره تره بو و له وه ی له سهری پیک بین، پنی ده لیمه وه: ماموستا، بزچی په روش بز جوداوازیی بهرزه ونه ده ره وایه رووبکاته دژراندنی بهرزه ونه ده که و رامانی داموده زگا که ی به سهر هه موو پاریزه ره کانیدا به لام ره وایه نییه خاوه ن بهرزه ونه ده بز پاراستنی نامانجی گه وره تریش واز له نه ختیک بهرزه ونه ده بهینی بایی ریککه وتن و مه سلته تی بکا؟ نه و هژشه کوله ی که نه یه ینشت شوړشگیرانی 1795-1789 ریبازیک بز سه لامه تی خویان و شوړشه که ش بگرنه بهر وایه نیستا له شوینیکی وهک ئیتالیا دا، نه و هژشه، وه ها گش بزته وه که بز پاراستنی بزوتنه وه چه پ و چه پاره دانی میلله تی ئیتالیا له خوینتریژی و کویره وه ری پال به حیزبی شیووعی ئیتالیا وه دهنی بز تیکه ییشتن له گه ل دیمزکراتی مه سیحی و قاتیکانیش.

نه گهر حیزبی شیووعی ئیتالیا به سهر ریبازه که ی چه پرویی و خویناوی بی لیکدانه وه دا به ره و کاول کردنی ئیتالیا و له ناو چوونی خوشیه وه رژیستبایه وهک که به ره جوداکانی شوړشی فرهنگه بزوی رویشتن هر هینده ی له کیسه دا ده مایه وه که چه ند خوینتگه رمیکی بیناک و به هله په بلین نه ی نافرین شوړشگیره بینفیله کانی ئیتالیا بز خرتان و قاره مانه تیتان، ماموستایه کی سوخته خانه ش په یدا ده بو و پیمان بلئ: روله ینه جوداوازیی بهرزه ونه ده چون ری دده به حیزبیک شیووعی مه سلته تی له گه ل دوژمنه کانی مرؤفایه تی بکا؟ چی له ئیتالیا رووی دا فرمانی میژوو بو... نه وه ی راستی بی زور جارن خه باتی گه لان خوی به قوربانی نافرینی بینچ و

بینرخ کردوه و پشت له چاکه و سوود و مه‌نتیقیش به‌ره‌و هه‌لدیری چه‌پژیی ساوایانه و خه‌یالباز رژیسته‌وه.

ده‌بن ئه‌وه‌ش بلیم که خز رزگار کردن له‌و چه‌پژییه و ناواقعیه‌ته کاریکی ئاسان نییه چونکه وشه‌ی شۆرش بز خۆی، ئه‌گه‌ر له حه‌قیقه‌ته نه‌گه‌ی، له‌گه‌ل دلگه‌رمی و هه‌له‌په‌وکلپه‌دا باشتر ده‌روا و به‌ دره‌نگه‌وه له رینی لیکدانه‌وه و تیوه‌رامان و وردبوونه‌وه‌وه تیکه‌ل به‌ هیمنی و له‌سه‌ره‌خۆیی ده‌بیته‌وه، ئاغله‌بیش به‌دوا فه‌لاکه‌تدا هه‌له‌په‌وکلپه‌ ده‌نیشیته‌وه نه‌ک له ئه‌نجامی وردپینوی و ژیرییه‌وه. گرتته‌به‌ری رینی مامناوه‌ندی جاریکی دیکه‌ش له‌وه‌دا دووچارای به‌ره‌ه‌ست دئ که له سه‌ره‌تاوه دیاره رینیکی به‌ دریزه‌یه، سه‌بر و خۆگرتن و چاوه‌نۆری ده‌وی، که‌چی رینی چه‌پژییان به‌ رواله‌ت هه‌ر بایی بازدان له جۆگه‌له ئاو ده‌خاییتن، ئنجا هه‌ر ئامانجیکی له رینی ناوه‌ندیشه‌وه پنی بگه‌یت ده‌بیته جینی هیزشی چه‌پژییان به‌وه‌دا که ده‌لین ئه‌گه‌ر رینی شۆرشگیزانه‌ی ته‌واو گیرابایه ده‌ ئه‌وه‌نده سوودی به‌ میلیله‌ت ده‌گه‌یاند، به‌لام له‌ حاله‌تی تیشکانی چه‌پژییه‌تیدا که‌س رینی نابئ سه‌رکۆنه‌ی بکا چونکه به‌ زاهیر ئه‌و تیزرژییه و نه‌سه‌لماندنه‌ی که له چه‌پژییدا هه‌یه پاکانه‌ی سه‌د له سه‌د بز ده‌رویشه‌کانی ده‌کا و ره‌خنه‌گریش قه‌رزدار ده‌کاته‌وه.

به‌ کورتی، چه‌پژیی که تیشکا عوزر و به‌هانه‌ی بیته‌ژماری به‌ده‌سته‌وه‌یه، که سه‌ریش که‌وت ده‌ ئه‌وه‌نده‌ی سه‌رکه‌وتنی هیمانه به‌ خۆی ده‌نازئ. که‌چی تیشکانی خه‌باتی ژیرانه یه‌کسه‌ر به‌ خیانه‌ت تاوانبار ده‌کرئ هه‌رچه‌ند زه‌ره‌ره‌یشی له تیشکانی چه‌پژیی گه‌لینک که‌متر. ئه‌م راستیه به‌ ئه‌رک و ئیشه له خه‌باتی مرؤفدا رووپه‌ره‌یه‌کی تاریکایی لایه‌نی سه‌لیبی هۆش و زاته، چ چاریشی دیار نییه مه‌گه‌ر له‌و پله‌یه‌دا که لزوم به‌ خه‌بات نه‌میتن، ئه‌و رۆزه‌ش جارئ هینده دووره ناتوانین دلی خۆمانی بئ خۆش بکه‌ین به‌تایه‌تی ئیمه‌مانانی رۆژه‌لات که وا تا ئیستاش ته‌جره‌به‌کانی خه‌باتی ئه‌وروپای سه‌ده‌ی نۆزده‌م ده‌کوتینه‌وه.

نوخته دوهم ئه‌وه‌یه، له‌ نیوان ده‌ریا پر شه‌پۆله‌که‌ی تیکه‌وا‌یشتن و ئالۆزی و بیسه‌روبه‌ری و سنووربه‌زاوی شۆرشه‌که‌دا که وه‌کوو که‌شتی بئساحیب لووزه‌وی تیکه‌وا‌یشتنی بئ رابه‌ری راسته‌قینه‌ ده‌به‌یتنا و ده‌بیرد، مرؤفی دلسۆزی تیکه‌یشتووی وردبین هه‌بوون ده‌یانزانی خه‌له‌ت و راستی ناو شۆرشه‌که‌ چیه و چۆنه به‌لام

دهسه لاتیان نه بوو بتوانن به رهه لستی لافاوی گومرای و تیژرۆیی شۆرشگیزان بکن. ئنجا ئه گه ر بمانه وئ کینشانه و پیوانه ی زانین و نه زانینه که ی «پ» له شۆرشیی فره نسه به کار بهتین ریمان ده بن بلین ته نها به شیکی که می میلی ته فره نسه به پنی سه رده می شۆرشه که «زانا» بوون و له گه ل پنداویستی واقع ده یانتوانی جوت برۆن. به لام که س ده فته ری ئه و که متاکورته هۆشیارانته یان نه خوینده وه چونکه زوربه ی شۆرشگیزان که زۆر جارن له گه ل جه رده و باخه لبر و حه رامخۆر وه ها تیکه ل ده بوون له یه کدی جودا نه ده کرانه وه ئیتر له باریکدا نه ده بوون ده نگی هۆش و مه نتیق بییه ن وه یا هه له وه ست له ئاست ره وا و ناره وادا بکن. خوینتریزی ویرانکاری وه ها به ری چاوی ئه و قه و غایه ی ده گرت که سه دان خه تیب و نماییشتگنر و زارقه له بالغ و رقه دل سات له سات بیره وه ریبه سۆزناکه کانی سه رده می پینش شۆرشیان لی به سفتوسۆتر ده هینانه وه که ئیتر هه موو په ندیکی ژیرانه و هینمانه و دلسۆزانه له هه راکه دا به خیانه تی پروت ده ژمیردرا، له وه هه ر بگه پئ که فیرگه سیاسییه جوداکان و ئه و به رژه وه نده ی ده یانپاراست بایی مسته حیلبوونی ریککه وتنی خه لقه که ریزی شۆرشگیره کانی له یه کدی ترازاندبوو.

ئه و هه موو قۆل و باسکانه ی که وه ک لکوپۆپی دارستان و به کوته ک و تیغه وه هه لبرابوون ته نها ئامۆژگاری بکوژه بیره یان جینه چی ده کرد با به سه ر گه رده ن و پشتی رۆله هه ره دلسۆزه کانی فره نسه شدا هاتبانایه خوارئ. ئه م ته رزه دیمه نه ی هه لپه وکلپه ی چاونووسا و دلداخراو که هه ر ده بیته تیژکه ره وه ی چه مپۆله و ددان هه رگیز ناتوانی قسه ی په ندامیز و لیکدانه وه ی ژیرانه بییه ت، من و تۆش له ده وروبه ری خۆماندا دیمه نی وه هامان دیتوه و ته جره به تاله که ی بگه ربه سه ستهمان چیشتوه و ده زانین چۆن له و ته رزه باره دا هه رچی هۆش و ژیری و به رژه وه نده ی دروست هه یه خامۆش ده بن بۆ نه عه رته ی خوینکولاو و ده مارکشت و ده روون ئاگرینه کان.

که واته، وه ک من بۆی ده چم، شۆرشیی فره نسه به تینکرای له پنداویستی قۆناخی خۆی به له د نه بوو تاکوو بزانی چ جۆره پلانیک له و هه رایه دا به کار بی. سه ره له به ری کاره ساته که هه لچوونیکی تینکرای عفو ی بوو پتر له وه ی بزوتنه وه یه کی به پلان و

رابه‌ر بئ، گه‌وره‌ترین به‌لگه‌ی ئەم قسه‌یه‌ش که به‌ر له‌ منیش گوتووایانه، له‌یه‌ک نه‌چوونی دروشمه‌ شیرنه‌کانی «برایه‌تی... و...» بوو له‌گه‌ل درنده‌یه‌یه‌کی به‌ره‌ی شۆرپشگیزان له‌ نیوان خۆیانیان به‌کار ده‌هیتا له‌ زۆر سه‌ره‌یشه‌وه درنده‌یه‌یه‌که‌ی ناوخۆیی دیمه‌نیکی ره‌جالی رامالدانی رابه‌ره‌کان بوو له‌لایه‌ن غه‌لبه‌غه‌لبي قه‌وغاوه. هه‌لبه‌ت من نالیم ده‌بئ شۆرش هه‌تده‌ی یاری فووتبۆل و سه‌یرانی به‌هاران و نوێزه‌بارانه له‌سه‌ره‌خۆ و ریکوپینک بئ چونکه ده‌زانم له‌سه‌ره‌خۆیی و بینه‌راییی له‌ رابه‌ره‌رازیشدا مومکین نییه، به‌لام بئگومان هه‌روه‌ک رابه‌ره‌راز ده‌بیته تازیمان هه‌گه‌ر به‌قه‌ده‌ر به‌رازان راکه‌ری تیدا کوژرا هه‌روه‌هاش شۆرش له‌ سیفه‌تی زانین و ته‌دبیر و ریکی ده‌شۆرئ که ژماره‌ی شۆرشگیزی کوژاراو به‌ده‌ستی شۆرشگیزی وه‌ک خۆیه‌وه پتر بوو له‌وه‌ی دوژمن کوشتوونی.

که دروشمه‌کانی «برایه‌تی...» هه‌ر ئه‌وه‌نده‌یان لئ که‌وتبیته‌وه که بیاریکی وه‌ک ئەنگلز ناوی لئ بئ «گویتسته‌وه‌ی مافی شه‌وی بووکینی» دیاره هه‌لگری ئه‌و دروشمانه نه‌ زانیوه‌تی چ ده‌کا نه‌ زانیوه‌تی چۆن ده‌کا. جا ئەگه‌ر پئم بلنیته‌وه وه‌ک پینستر خۆشم گۆتم شۆرش فرهنسه به‌هه‌مه‌حال توانی ریزیمی ده‌ره‌به‌گ بگۆرئ به سه‌رمایه‌دار لیت داوا ده‌که‌م به وردی تیپفکریت ئایا گۆرانی ریزیمه‌که به هۆی ژیری و برایه‌تی و پلانی دروسته‌وه بوو یاخود ئەنجامی فرته‌یه‌ک بوو که هه‌موو شته چاکانه‌ی تیدا خه‌فه کرابوو؟ ئنجا ده‌بئ له‌بیرمان بئ شۆرشه‌که پاشایه‌تی‌یه‌کی درنده‌تری لئ که‌وته‌وه.

به‌لای منه‌وه هه‌روه‌ک له‌ شۆرش فرهنسه‌دا که‌متاکورتیکی مرؤفی ژیر و دلسۆز ده‌یانزانی ئامانج و پلانی واقعی له‌و پله‌یه‌دا چیه‌ له‌ زۆر شۆرش دیکه‌شدا ته‌نها به‌شیکی که‌می شۆرشگیزان و رابه‌ران هۆشیان به‌ حه‌قیقه‌تی حال و پیداویستی هه‌لکه‌وت و هه‌لوه‌ست شکاره به‌لام ئەوانیش نه‌یانتوانیوه لغاو به‌هاویژنه زاری چه‌په‌رزی و په‌رگیری و تیژدابڕینه‌وه، ته‌نانه‌ت نه‌شیانویزاهه به‌ ئاشکرا ره‌خنه له‌ په‌وته چه‌په‌رۆکه‌ی شۆرش بگرن له‌ ترسی توهمه‌ی ترسنۆکی و بڕوا به‌ شۆرش نه‌هیتان و ته‌رزه توانجه بئینج و بئینه‌مایانه. ئەگه‌ر که‌س هه‌بئ بلن رۆداوی وه‌ها له‌ شۆرشدا به‌ هه‌موو جۆش و ته‌قینه‌وه‌یه‌وه شتی حه‌تمی و ناچاریه‌یه، له‌ وه‌رامدا ده‌لیم بایی ئه‌وه‌ی پئی ده‌گوترئ حه‌تمی و ناچاری چاری لئ ده‌پۆشرئ وه‌ک که

چاو دهپوشرئ لهو نازار و خوین له بهر پرېښتنه ی عمه لیه تی برینکاری داوی دهکا، به لام که شیواوی کینشایه وه بژ ویرانکاری نهوسا ده بیته ناکامی حتمی و ناچاری نه و نه فسه بهد و ناپه سندنه ی حز له شیواوی دهکن نهک نه و حتمی و ناچار بیه ی که گزړانی کومه لایه تی و میژووی په کی له سر دهکه وی.

دهزانم بهرخ سه ربړین شتیکی ناچار بیه و گله یی له قه ساب ناکرئ که به چه قوی تیژ له گه رده نی بهرخه که دهدا، به لام که هات و له شی بهرخه که ی به ده می تیغ شه قال شه قال کرد و ورگه که ی هلدې و دونگه که ی که رتوپه رت کرد و دست و قاچه کانی وردوخاش کردن له وه دهرده چی فه رمانیکی ناچاری جینه چی کردی چونکه له و په لپه ل کردنه بیلژومه دا دیاره مه یلنکی «سادیزم» ی نه فسی خوی دابین دهکا. هه لپه و جوشان و خرؤشان و کوشتن و برینی له حد به دهریش هر ده کیشیته وه بژ مه یلی سادیزم وه یا دهر دینکی نه فسی وهک نه و. با به ناوی شؤرشه وه وه یا دینه وه بکرئ. نه م تیژرؤییه که له یه کم هه نگاهه وه کاریکی بهد و ویرانکه ره دوا ی به سر چوونیشی ده بیته معشوقه ی نه و که سانه ی حز له خوینرؤی و شیلان و ویران کردن دهکن. واش ده بی پیدا هه لگوتی تیژرؤی تیکه ل به نه ده بی سیاسی ده بیته و ویزدانی هه زاران گنجی شلکی بی ته جره به لیل دهکا و به ره و عیشقی توندوتیژییه وه یان ده بات.

جاریکیان له ده می غه لبه غه لبه که ی سالی 1959 له قه سیده یه کی شؤرشگیرانه نه مه م خوینده وه: «وسنجعل من جما جمهم منافض للسجائر» [قپیلکی سهریان ده که یه ته پله که جگه ره]. منیش بی چاوه دیزی کیش و قافیه نه مه م خسته سر به یته که وه: «ومن أمعائهم خراطیم نرگیله» [ریخوله کانیشیان به مارپیچی نه رگه له]. جگه ره و نه رگه له کیشانی شؤرشگیرانه وه ها نه بی به که لکی چی دی؟ به لام لیړه دا تینینیه کی گرنه هه یه له باره ی تیژرؤی شؤرش فرهنسه وه ده بی له بیر نه کرئ: نه و تیژرؤییه هر نه وه نده ی پیاوه تی کرد که خوی کوژانده وه بی نه وه ی بگاته حوکم، نه خؤ فرهنسه هه تا نیستاش به ناوی شؤرش دایمییه وه نه ده حه سایه وه. تژ سه یری نه و مه زه به دینییانه ی که له سه ره تاوه به په رگیری و ریزه پری ده ستیان پیکردوه چؤن هه تا هه ناسه ی له به ره وه بی هر به سر راره وی رهق و کؤسپدا

دهړوا، له مه شدا وهک بلنی شؤړش و مه زه بهی دینی تیژرؤ و په رگیری سروشتی
خویان زاوڑی دهکهن هه تا ده برینه وه.

خوینته رپی هه یه لیم بېرسی نایا ته گهر حالی تیژرؤیی وه ا بیده رمان بی چی
ده میتته وه بگوتری له وه به ولاره که شؤړش کاریکی نارې وایه؟ له ناست هم
پرسیاره دا وهرامی ریکوپنک هه یه به لام له پیشه وه دوو تیبینی دهرده برم وهک
په راویز به دهوری بابه ته وه:

1. بهر له وهی گلهیی له شؤړشگری به هله په بکه ین ده بی نه و سته مکارانه
سه رشکین بکه ی که شؤړش دهکهنه کاریکی ناچاری و تاکه ریگه ی بزگار بوون
له سته م.

2. به زوری نه وهی له باره ی شؤړشه وه نووسیویانه گوتوویانه نه گهر ناچاری نه بی
شؤړش وها خؤش نیبه خهلق به ره و پیره وه بچی.

من نالیم و نه مگوتوه هرچی شؤړشینک و بزوتنه وه یه کی کومه لایه تی دڑی سته م
هه یه پابه ندی تیژرؤیی و بهر لایی و په رگیریه. به نمونه شؤړشی چین به
سه رؤکایه تی پارتی شیوعی له سه ره تا وه تا چند سالنیکش دوا ی سه رکه وتنی
هر ده تگوت به بریاری هؤشی نه لیکترؤنی که هیچ دلگه رمی تیدا نیبه که وتوته گهر.
هم راستییه به روونی له کتیه که ی نه دگار سنز له ژیر سه ره ناوی «نه ستیره ی
سور به سه رچینه وه» که له 1936 له سه ردانیکی چین و شیوعییه کانی نه وینی
نوسی دهرده که وئ.

قسه ی من لیره دا له گه ل شؤړشی فره نسه یه که له گؤشه نیگای زانین و نه زانینه وه
له لایه ن لابیولا و پلیخانؤفه وه قسه ی لی کراوه. نجا نه نگلیزش جزره وه سفیکی
کرده داوا ی هه لسه نگاندن و بی رازی بوون و نه بوونیکمان لی دهکا. له وه به ولاره
من نه هاتوم به راتنامه بز عمه لیه تی شؤړش دهر بکه م و وه سفیکی قه رار داده بز
شؤړشینک دابنیم. هه روهک شؤړش هه یه پره له هه له و دلگه رمی و ناکاملی
هه روه ها زهرف و باری وه هاش هه یه نه گهر شؤړشی تیدا به ریا نه بی وهک نه وه یه
میوه ی گه ییشتوو به سه ر دره خته وه وشک بیته وه و که س دهستی بز دریز نه کا.

[هلوهستی لینین و ترۆتسکی و پښ داگرتیان لهسەر گۆږپښی ږووی شوږښی 1917 بهرو کۆمیونیزم نمونوی هره مهشوروی ئهم راستییه].

هندی جاریش وهها رینک دهکوی که نهگه هلهپه و زیده بزوی و تیژپوی دهستهیهکی لهخوږوردوان نهبن بورکانی شوږښ ناتهقیتهوه وهک ئهوی که نهگه پروشکهیهک به تیزکهی توپهوه نهنییت توپهکه بارتهقای برکهدار دهبی ههچهند هموو کهرستهی تهقینیشی حازر بی. حالوباری شوږښ شتیک نییه به خهیا ل رهنگریژ بکری.

ئو رهخنه و تیښنیانهی که من لیرهدا بهروهپیری شوږښ فرهنسهیانهوه دهبم به سهرنج گرتن له راستییهکی زور گرنګ و ئاشکرا، له قهناعهتی خوینتهر باشتر جڼی خویان دهکهنهوه:

شوږښی فرهنسه که له خووه بی حیږی رابهری دهسهلاتدار و بی سهروکایهتی سهلمیندراو تهقییهوه و سهرلهبهری میلهتی فرهنسهی به گز کهنیشته و دهرهبهگدا هینا زور بهخیزایی توانی ئو چینه چهوسینهروهویه بڼدهسهلات بکا بهمهشدا ماویهکی یهکجار بهرینی بری و ههنگاوه هره گرنګهکی ههلیتا ئنجا بهگز خویدا هاتوه و ئهوی به خوی کرد که دوژمنهکانی پښان نهکرد. قسه مهشورهکی لینین که دوابهدوای سهرکهوتنی شوږښی ئوکتوږه هه لومهرجی سهرکهوتنی شوږښ باس دهکا و دهلی: بۆ سهرکهوتنی شوږښ دهبی ږوداوینک بقهومی هم میلهت بگهیهنیتته شوږښ هم دهسهلاتی حکومهتیش بهرهژیر بهینتی بۆ پلهی خوړانهگرتن ئا ئهم قسهیه به خوی و بریاره مهنتیقیهکهیهوه له شوږښی فرهنسه بهراست دهگهږی: شوږښ بهرپا بوو، دهسهلاتی حکومهتیش وشکایی هات، فیودالیش ږما بهلام شوږښهکه نهیتوانی جلهوی کومه لایهتی جوشاو و خرؤشاو بکری و بهرو ږی راست و هه مواری لی بخوږی.

بڼگومان ئهم راستییهی نهبوونی رهوتی رینکوپنک له شوږښی فرهنسهدا یهکسهر دهگه ږیتهوه بۆ نهبوونی سهروکایهتی یهکگرتو و یهکئیراده، ئیتر هوی نهبوونی ئو سهروکایهتییه ههچی بی. دهتوانم بلیم، خهلقی دیکهش گوتوویانه، سهروکایهتی لینین و یهک دوو هاوږی هه لومهرجی سهرکهوتنی شوږښی

بۆلشه‌ئىكى له ڤووسىادا خهلق كرد نهك دۆزیه‌وه. ههروهك مۆسىقارى پىسپۆر به له‌راندنه‌وه‌ى ژىيه‌كانى ژىر په‌نجه‌ى ڤه‌نگىنى دل و دهروونى گونگره‌كانى به‌ژىنى، بشزانى يهك دوو هه‌له‌ى بچووك له‌سه‌رى په‌نجه‌كانياوه سىجره‌كه‌ى به‌تال ده‌كاته‌وه. هه‌روه‌هاش لىنين و هاوڤىكانى زۆر شاره‌زايانه له‌سه‌ر ته‌له هه‌ره كشته‌كانى نه‌فس و ويژدانى ميلۆنه‌ها مه‌زلووم و ڤووت و برسى و شه‌ڤدۆراندوو له ڤووسىاى ئه‌وسادا په‌نجه ماهيره‌كانيان به ئاهه‌نگ ده‌هيتا و ده‌برد. ده‌توانم بلىم ئه‌گه‌ر ئه‌و مه‌هاره‌ته و ئىراده‌يه‌ى كه له سه‌رۆكايه‌تى لىنين هه‌بوو له هه‌ر به‌شيكى ڤابه‌رى شۆڤشى فره‌نسه‌دا هه‌بوايه ده‌يتوانى شۆڤشه‌كه به ڤىنگه‌يه‌كدا ببات كه به‌ره‌و ئامانجه‌كانى ميلله‌تى فره‌نسه‌وه ڤروات.

تۆ سه‌يرى، چۆن ناپليۆن كه تاكيكى ده‌ره‌وه‌ى شۆڤشيش بوو توانى ئه‌و ده‌وره له ڤابه‌ريدا ببىنى كه هيج به‌ره‌يه‌كى شۆڤشه‌كه نه‌يتوانى ببىنى، ئنجا هينده‌ش سه‌رکه‌وتووېن به ماوه‌يه‌كى كورت ميلله‌تى فره‌نسه‌ى كرده‌وه ئه‌وه شاپه‌رسته‌ى كه نه‌تده‌گوت تازه‌به‌تازه شايه ميراتيه‌كه‌ى كوشتوه. تۆ سه‌رنج بگره زه‌ره‌فى ماددى [له شۆڤشى فره‌نسه‌دا هه‌مووى ده‌سكردى مرؤف بوو] چه‌ند ئاماده‌يه بۆ ئه‌وه‌ى زاتى به زىپك و هيز و پىز و به ئىراده تا سنوورى نامومكين واقع بجمىتى و به پىي مه‌هاره‌تى خۆى بى ڤه‌قسىنى.

قسه له باره‌ى شۆڤش به گشتى و شۆڤشى فره‌نسه به‌تاييه‌تى كۆتايى هه‌لناگرى و هه‌زار و يهك لكى لى ده‌بىته‌وه هه‌مووشى ڤه‌خه‌ن و نرخاندن هه‌لده‌گرى، واشده‌زانم چى له‌م ڤووپه‌رانه‌دا گوترا بايى ئه‌وه ده‌كا جۆرى بۆچوونى من له باسه‌كه‌دا ده‌ربخات و بشىيته عه‌ياره‌ى ئه‌و لابسانه‌ى لى نه‌دواوم.

ئىستا ده‌گه‌ڤىمه‌وه بۆ نرخاندنى بىروڤاكه‌ى پليخانۆف ده‌رباره‌ى جۆرى «نه‌زانى» كه ناوى نا «مطلق» و «نسبى» به پىي ئىمكانى گۆڤان و نه‌گۆڤانى بابه‌ته نه‌زانراوه‌كه تا ئه‌گه‌ر بابه‌ته‌كه گۆڤانى تىدا نه‌بوو نه‌زانىنى مطلق ده‌بى ئه‌گه‌ر سه‌ربه كۆمه‌لايتىش بوو كه‌وا له گۆڤاندايه نه‌زانىنه‌كه نىسبى ده‌بى. به‌هه‌مه‌حال نه‌ك عه‌ياره‌ى زانين و نه‌زانين به‌لكوو سه‌رله‌به‌رى كۆمه‌لايه‌تى له ڤۆژگارىكه‌وه بۆ ڤۆژه‌گارىك نانسرىته‌وه. به‌لام به‌ر له‌وه‌ى بكه‌ومه سه‌ر نرخاندنه‌كه ده‌بى له ڤووى

به راورد كړدنى رايه كې «پ» له گڼل بڼوونى خږم يه ك دوو تڼيڼى سه ره تايى
ږوون بگه مه وه:

يه كه م: هر چنه د قسه كاني «پ» دهوږى شږشى فرهنگه دهن كه
بزووتنه وه يه كى گشتي ميله تي فرهنگه يه و هي تاكه مرؤف نييه، هميسان پڼيه وه
دياره كه به لايى نه وه وه زانين و نه زانينى تاك گرنگ نييه و نه وه ناهيتى بيرياري و
فهيله سوږى پڼيه خريك بڼ، واشده زانم نه م بايه خ نه دانه ي به زانين و نه زانينى
تاك راسته و خږ له قه ناعه ته ماددييه كه يه وه هله ده قولئى كه يه كڼك له نه نجامه
حه تمبييه كاني كږ كړدنه وه ي دهوږى تاكه له ميژوودا.

دوهم: وهك ده بڼيت «پ» زږوكه م به لايى دهوږى سه لبيى هږشدا نه چوه. فه رقى
نڼوان نه زانينى بڼ ته جره به يي و نه زانينى گومرايى [نه فسانه - ږووى تاريخى هږش]
يش ناكا، بگره «نه زانينى كږمه ل» هر به جارئ پشت گويى ده خات، نه و په ربه كې
نه زانينى كى نيسيى وه پال ده دات كه له ده مې خږيدا زانين بوه.

ليږده هلى قسه يه ك هاتوه به سه ريدا باز نادم: تاك بڼه مې كږمه له نه ك به
پڼچه وانه. هه بوونى كږمه ل بريتييه له هه بوونى چنه دين تاك به يه كه وه، واته بڼ تاك
كږمه ل پهيدا نابڼ به لام ده شئى تاك وه يا تاكه خيزان هه بڼ و كږمه لايه تي «كږمه ل»
نه بڼ. له سروشتدا ديمه نه كه به عه كسه وه يه به نمونه، خږل، هه وا، به رد، ناو...
سه رله به رن كه بته وئ تاكي لڼ پهيدا كه يت ده بڼ لڼى دابريت هه رچنه سه رله به ركه
و دابراوه كه فه رڼك له نڼوانياندا پهيدا نابڼ وهك كه تاكي مرؤف جودايه له
كږمه لايه تي. ديارده ي «سه رله به رايه تي» كه له سروشتدا هه يه له جغزى
گيانله به راندا ده گږږئ چونكه هر تاكيكى هه بوونى سه ربه خږى هه يه...

نه مه ده لڼم مه به ستيشم نييه له نرخی كږمه لى مرؤف دابشكڼم، ده شزانم تاكي ته نها
نه گه ر عه تنه رى نه فسانانڼيش بڼ نه هه ل ده كات و نه پڼشيش ده كه وئ، به لام ده بڼ
بزانين له لايه ن هه بوونه وه پهيدا بوونى كږمه ل به نده به هه بوونى تاكه كانيه وه.
له لايه ن پڼك هاتنى «كږمه لايه تي» شوه ده بڼ دان به ودها به پڼين كه كږمه ل
مه وجوديكي خه يالى و تريفه يي نييه له دهره وه ي وجودى تاكه كانيه وه هه بوونى
خږى ږابوږيږئ وه يا به ولاى فام و تڼگه پڼشتنى تاكه كانيه وه «كږمه لايه تي» خږى

به‌سه‌ر ببا، خۆ ئه‌گه‌ر له‌به‌ر تیشکی خه‌باتی چینه‌یه‌تیدا کۆمه‌ل برب‌ر بکه‌ین بۆ چه‌ند چینیکی و تیریژیک ئه‌وساش هه‌ر چینه و تیریژه‌ی بریتی ده‌بن له‌و تاکانه‌ی بار و رینکاری ژیانیان له‌یه‌کدی نزیکه، له‌م حیسابه‌دا ئه‌گه‌ر وه‌ها رابنویتن که هه‌موو تاکه‌کانی کۆمه‌ل به‌قه‌ده‌ر مریشکی مه‌کینه وه‌یا به‌ره‌می فابریقه‌یه‌ک چوونن دیسانه‌وه کۆمه‌ل هه‌ر بریتی ده‌بن له‌ تیکرای تاکه‌کانی وه‌ک هینشووی ترئ بریتی ده‌بن له‌ تیکرای ده‌نکه‌کانی.

ناره‌زانه‌ندی کۆمه‌ل وه‌یا زوربه‌ی کۆمه‌ل که سه‌ر ده‌کیشیه‌وه بۆ شوێش بریتییه له‌ ناره‌زانه‌ندی زوربه‌ی تاکه‌کانی هه‌رچه‌ند له‌ ئابۆره‌ی کۆمه‌لدا چه‌خماخه و هیز و ته‌وژمیک په‌یدا ده‌بن که ئیمکان نییه له‌ ناره‌زانه‌ندی تاک په‌یدا ببن له‌مه‌شدا چ سه‌یروسه‌مه‌ره و سه‌رسورمان لزومی نییه چونکه نه‌ک ته‌نها شوێش به‌لکوو هه‌موو چالاکی و کرداره‌کی کۆمه‌لایه‌تی هه‌یه شیوه‌یه‌کی وه‌ها په‌یدا ده‌کا که له‌ چالاکی تاکدا نادیتری، ته‌نانه‌ت سه‌پانی ده‌غ‌ل له‌ هه‌ره‌وه‌زی دۆستانه‌دا برشتیک په‌یدا ده‌کا دروینته‌ی عاده‌تیدا به‌خۆیه‌وه نابینئ وه‌یا ئه‌و گه‌نجی ده‌توانئ له‌ شایئ ره‌شبه‌له‌کدا چه‌ندین سه‌عات له‌ ده‌ست «دۆ»²¹ شلکدا هه‌لپه‌ری ناتوانئ چاریه‌کی ئه‌وه‌ش له‌ هه‌لپه‌رکین ته‌نها‌دا به‌رده‌وام بی.

له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا ده‌بن بلیم مرؤف له‌ هه‌را و بگه‌به‌رده‌دا پتر تاو ده‌گرئ نه‌ک له‌ کاری عاده‌تی دروست کردن و که‌یف و هه‌ره‌وه‌زدا، خۆ ئه‌و تاکانه‌ی چه‌ز له‌ هه‌راومه‌زاد ده‌که‌ن له‌ ئاژاوه‌دا وه‌ها ده‌که‌ونه گه‌ر ده‌لین وه‌ک پاتری له‌لاوه به‌ مه‌کینه هیزی بزۆزی و نه‌سه‌روتن و نه‌خه‌وتن و نه‌وه‌ستانیان تیده‌کرئ. ئه‌و ته‌رزه که‌سانه له‌لایه‌ن نه‌سه‌روتن و کۆل نه‌دانه‌وه قیاسیان له‌و مرؤف خاسانه ناکرئ که زۆر چه‌ز به‌ چاکه‌ ده‌که‌ن: پیاوی چاکه‌خواز گه‌لیک زووتر ماندوو ده‌بن له‌و که‌سه‌ی نه‌فسه‌که‌ی پالی پینه‌ ده‌نی به‌ره‌و خراپه و هه‌روگیف.

وا بزانه‌م پاشماوه‌ی غه‌ریزه‌ی جانه‌وه‌ری له‌ مرؤفدا که به‌خه‌به‌ر دئ و په‌ت ده‌پسینئ ئه‌و زیده‌ تین و تاوه‌ی تیدا به‌ره‌للا ده‌کات و خیرا به‌ره‌و کاری به‌دی لئ ده‌خویرئ.

²¹ - ئه‌و ناهه‌ته‌ی له‌ ده‌ستی پیاو هه‌لپه‌رکئ ده‌کا پنی ده‌لین «دۆ» وشه‌که له «دۆت» به‌ واتای کیز - دختر، Daughter» هه‌هه‌واته‌، چ پینه‌ندی به «دۆ» یان «ماستاو» هه‌وه نییه.

ئهمه له لاییکه وه، له لایه کی دیکه شه وه هرچی چاکه یه بریتیه له نرک و بهخشین کهچی دامرکاندنې حهز و شه هوهت و دهست به سهردا گرتن و له زهت بردن و شتی نه وتوی که له سهر حیسابی غیر ته واو ده بی نرکه که شی به شیکه له پیکهیتانی نارزه و. وا ده زانم هرچی تیژرؤی بی به عادهت پشت له مرؤفایه تیه، به لام پیویسته له سهر نه و لایه نه ی بهری تیژرؤی ویرانکر ده گری بؤ خوشی تیژرؤ بی دهنا زو کؤل ددها.

به هه مه حال دهماری غه ریزه ی جان وهری تا ئیستاش له مرؤفا به فرکه یه و ده بی له هه موو مامله تی کومه لایه تی گشتیدا تیخویندریته وه نه کا نارزه و زی تاییه تی زال بی به سهر به رژه وهندی کومه لدا. ئم دهماره ی جان وهری له سهدی سهد بابه تی زاته. له غه له به کردنی دهماری جان وهری وینه یه کت به بیر ده هینمه وه: رژی دوا ی کوژرانی «نوری سعید» له 16 ویا 17 ی ته مووزی 1958 کومه له ک خه لق تهرمه که یان له قه بر دهرهینا و به قرچه ی گهرمای نیوه رژی چله ی هاوین ئم تهرمه برینداره بین تیگه راوه یان به کوچه و شه قاماندا راده کیشا تا ده بوورانه وه... ئه وسا گوتم گهنجیکی خورتی بیست ساله یی کچیکی جوانی خؤش بوئ. ناتوانی بؤ ماوه ی دوو سه عات له گه لیدا له و گهرمایه پیاسه بکا. هه مان که سانی که لاشه که یان راده کیشا رازی نه ده بوون بؤ ماوه ی یه ک سه عات به خؤرابی کاری خیر بکه ن...

مونا‌قه‌ش‌ه‌ی رای‌ه‌که‌ی «پ»

ه‌ه‌ست کردن به جودایی نیوان شتی گۆراو و وه‌ستاو له نوخته نه‌زه‌ری «مطلق و نسبی» ج‌وونی زانین و نه‌زانینیانه‌وه به‌لگه‌ی وردبینی و قوول داگرتن و سه‌رنجدان و لیکدانه‌وه‌یه، نه‌شم‌دیتوه به‌ر له «پ» که‌سی دیکه بز ئه‌م ورد‌ه‌کاریه‌یه چ‌ووبی، به‌ ئاشکراش دیاره ورد‌بوونه‌وه‌که له رووته‌نی لیکدانه‌وه‌ی خه‌یالی نه‌هاتوه وه‌ک که به‌شیک له فه‌یله‌سووفه‌کان لیکدانه‌وه‌ی بینگه له جیهانیکی نامومکینی نه‌دیتراوی نه‌بو‌دا ده‌که‌ن و ئه‌نجامی مه‌وه‌وومی لئ هه‌لدینجن و ده‌شیکه‌ن به‌ بنه‌مای بریاری زۆر گرنگ به‌سه‌ر جیهانی مه‌و‌ج‌و‌ود‌دا. «پ» له‌و لیکدانه‌وه‌یه‌دا به‌ واقیعه‌وه لکاوه چونکه وه‌ک ده‌زانین دوو مه‌یدانی هه‌ره‌گه‌وره‌ی جیهانی ماددی گۆران و نه‌گۆران، بز‌ووتته‌وه و وه‌ستا‌نه. ئنجا که دیت نه‌زانین و زانینی موته‌لق و نیسبی له‌و دوو دیمه‌نه‌ گری ده‌دا، به‌ پنی فکری خۆی، پنیوه‌ندییه‌کی مه‌حک‌م له نیوان فکر و ماده هه‌ل‌ده‌ستین به‌وه‌دا که سیفته‌ی موته‌لق و نیسبی زانین نه‌زانینه‌که له ماده ده‌خ‌وازیته‌وه بزایان.

تازه‌یی و بی‌سابقه‌یی رای‌ه‌که‌ی نه‌خی ئاشکرای هه‌یه به‌لام هه‌ردوو لایه‌نی موته‌قبوون و نسبی‌بوونی دیارده‌ی «نه‌زانی» به‌و جزه‌ری که «پ» بزای چ‌وه ره‌خنه‌ی به‌ ریوجن هه‌ل‌ده‌گری:

یه‌که‌م: لایه‌نی نسبی‌بوونی ئه‌و نه‌زانینه‌ی ده‌دریته پال شو‌رشی فره‌نسه: نه‌ختیک لیره به‌ پیشه‌وه گوتم به‌شیکی که‌می دلسۆزانی شو‌رشه‌که ده‌یانزانی پید‌اوستی شو‌رش چیه و ئامانجی ده‌بن چی بی، له‌وه به‌ولاوه ئاپۆره‌ی خه‌لقه‌که له جم‌وج‌ولیکی ئاله‌تی وه‌ک په‌ندۆلی سه‌عات به‌ پنی تانوت و نه‌عه‌رته‌ی دلگه‌رمه‌کان جۆلانه‌یان ده‌کرد هه‌ر ساته‌ش که باری ته‌رازووی لایه‌نیک داده‌له‌نگا بی ئه‌وه‌ی بزانی زه‌ره‌ریانه یا قازانج به‌رده‌بارانیان ده‌کرد. له‌وانه بوو رۆژی شه‌مز میسۆ «X» بیری بز ئاسمان رۆژی جومعه‌ش له‌سه‌ری بدری، جا ئه‌گه‌ر ئه‌م ته‌قله لیدانه به‌لگه‌ی زانینی نسبی بی له‌ کوئی به‌لگه‌ی «نه‌زانینی مطلق» بینمه‌وه؟

دوهم: به‌لامه‌وه دیاره «پ» که کاغه‌زی سه‌ی بز شو‌رشی فره‌نسه ئیمزا ده‌کا له هه‌ل‌وه‌ستیکی زاتی خه‌ستوخۆله‌وه مه‌سه‌له‌که هه‌ل‌ده‌سه‌نگین و به‌ چاکه بزای

داده برئ. وا پنده چې ته مومړی قودسيه تي كونايه تي و لايه ني «ميژوويييون» ي شؤرشي فرهنسه خermanه يه كي پيرؤزي پاكي و رهايي و «زانايي!» به زياده وه تيوره پينچاوه و ناته واويه كاني له بهر چاوي «پ» دا شارؤته وه ويا هر نه بي سرپؤشكي وهاي به سر دا داون كه نه هيلئ خزيان بنويتن، له مه شدا به لگه يه كم به دهسته و هيه باوه ر ناكم ليم هلبوه شيته وه چونكه وهك بؤت دهر ده كه وي به لگه كه له كرده وي «پ» خزيه وه رووبه رووي ده بيته وه نهك له لاره به رهنگاري ده كرئ. به لگه كه ش ئه مه يه: ئه گهر قودسيه تي كزنيه يي و ميژوويي له بهر چاوي «پ» دا نه بويايه سرپؤش بؤ ئه و هه موو ناته واويه له شؤرشي فرهنسادا ئاشكران. ده بوو شؤرشي ئؤكتؤبه ر به رابه رايه تي لينن گه ليك به ولاي شؤرشي فرهنسه وه جني پيرؤزبايي و به خيره يتان بن لاي چونكه دياره شؤرشي ئؤكتؤبه ر گه ليك ريكتو و به برشتو و ئامانچ روونتر و شاره زايانه تر و بي كه موكووپيتر و سه لامه تتر بوو له هي فرهنسه كه چي هر چونكي «پ» به چاوي خزي رووداوه كاني شؤرشي ئؤكتؤبه ري ده ديت و سه رؤكه كاني ده ناسين و ئاگاداري شته ناله باره كاني كاره ساته كه ده بوو ئامانچه كانيشي به لاره په رگيربوون پني نه كرا خزي له گه ل شؤرشه كه دا بگونجيتئ. چ جني نه سه لماندن نيه كه ده ليم شؤرشي بؤلشه فيك له هه موو روويكه وه پتر ته ئبيد هه لده گري له شؤرشي فرهنسه به تاييه تي له لايه ن يه كيكي وهك «پ» وه كه به واقيعيه ت ناسراوه و لني چاوه روان ده كرا زووتر له خه لقي ديكه رازي بن به و ئه نجامانه ي كه شؤرشه كه وه ستايانه به سه ر واقيعياندا ده سه پيتئ.

هه لبت لينن و هاوريكاني گه ليك به ولاي داخوازيه كاني سه ره تاي شؤرشي ئؤكتؤبه ره وه تيه له كشان و مه يداني تيه له كشانيشيان خزمتر بوو له گه ل مه يداني «پ» تا مه يداني «كيريټسكي»، له رووي يه كيه تي و ريكوپيكيشه وه به ره ي بؤلشه فيكه كان و به دريژايي شؤرش و له هه موو عومري ليننيشدا پنيوه ندي هاريكاري و تيگه ييشتن و يه كيه تي ئيراده يان به رده وام بوو و براكوژيشي تيذا نه ديترا به پينچه وانه ي حالوباري شؤرشي فرهنسه، ئيتر بؤ ده بي «پ» هينده دؤستانه بروانيته ئه ويان و هينده ش حيسابي ورد له گه ل بؤلشه فيكه كان بكا ئه گه ر له گؤشه يه كي بينيني زاتييه وه سه يري هه ردوو شؤرشي نه كردين؟ مه به ستيشم له

گۆشه‌ی بینینی زاتی ئەو هه‌لۆه‌سته‌یه‌ که له ئاورینگ و پرشنکی بریقوباقی میژوو و له ره‌قی و زبری و عه‌یبی ئاشکرای حازره‌وه‌ سه‌رسورکێ به‌ مل مرؤفدا ده‌بێ.

قاره‌مانه‌کانی شۆرشی فره‌نسه‌ به‌ هه‌موو عه‌یب و عار و سه‌رنه‌که‌وتنیانه‌وه‌ له‌ناو ته‌می کۆنینه‌یی و تیشکی میژوودا له‌ دورره‌وه‌ وه‌ک به‌چکه‌ی خه‌ون و خوولیا شه‌به‌نگ له‌ به‌ر چاوی خه‌یال ده‌به‌ستن و ده‌بنه‌ مه‌خلووقی مه‌یله‌و ئه‌فسانه‌یی. به‌لام رابه‌رانی شۆرشی بۆلشه‌فیک مرؤفه‌ عاده‌تیه‌ تراشه‌اتوه‌ خۆلایه‌ یه‌خه‌ چلکنه‌که‌ی زۆرخۆره‌که‌ی درۆ لێ سه‌پیوه‌که‌ی ورده‌ فیلکردوه‌که‌ی و ده‌نگ و ره‌نگ زه‌ره‌که‌ی قرقینه‌ده‌ره‌وه‌که‌ی کووچه‌ و ده‌ربوونه‌ و مه‌یخانه‌ی گه‌ره‌که‌که‌ی «پ» بوون که‌ له‌ زه‌مینه‌ی مه‌ئلووفیوونیانه‌وه‌ یه‌ک زه‌رپه‌ قودسیه‌ت و پیرزویان پێوه‌ دیار نه‌بوو. هه‌موو ئەو کاره‌ساته‌ی که‌ به‌لای دلی ئارام و هۆشی ژیریشه‌وه‌ نه‌ده‌بوو ڕوو بدن و به‌ ناچاری له‌ شۆرشی 1917 ڕوویان ده‌دا، ئه‌وانیش به‌ عه‌یبی گه‌وره‌ ده‌هاته‌ به‌رچاوی بینه‌ره‌وه‌ که‌چی ده‌نگ و سه‌دای شۆرشی فره‌نسه‌ له‌ پشت په‌رده‌ی سه‌ده‌ی نۆزده‌مه‌وه‌ که‌ به‌سه‌ر هه‌موو درنده‌یی و برنده‌یی و دزیوکانیدا کتسابوو وه‌ک له‌ره‌ و ترینگه‌ی مۆسیقا ده‌هاته‌ به‌ر گوینی بیسه‌ره‌وه‌، شه‌به‌نگی قاره‌مانه‌کانیشی تارماییه‌کی تریفه‌ و گه‌شایی بوون له‌ به‌ر چاوی بینه‌ردا، خۆ یه‌کدی کوشتنی ئەو قاره‌مانه‌ به‌سه‌رچوانه‌ی کۆتایی سه‌ده‌ی هه‌ژده‌هه‌م له‌ ده‌نگوباسینکی به‌سفتوسۆ پتر نه‌بوو که‌ ئه‌ویش سۆزی شۆرشیگیزیکی سه‌ره‌تاکانی سه‌ده‌ی بیسته‌می بۆ تیکرای شۆرشی فره‌نسه‌ ده‌بزاوت، به‌لام هه‌موو ره‌فتاریکی که‌چی جیرانه‌ زیندوه‌ به‌ سه‌نگ و پۆزه‌ ئاره‌قه‌درکردوه‌که‌ی شۆرشی 1917 گوناھی بێ به‌خشین بوون به‌لای جیرانه‌ هه‌یمن و خوین نه‌رپۆ و سه‌لامه‌تخوازه‌که‌یه‌وه‌.

ره‌نگه‌ بیر بۆ ئەوه‌ بڕوا که‌ «پ» به‌ هۆی جودابوونی له‌ بیرورای بۆلشه‌فیکه‌کان عوزری ته‌ئید نه‌کردنیانی پێ به‌لام ئەم عوزه‌ره‌ش خۆی له‌ به‌ر لیکدانه‌وه‌ی ورد ناگرێ: «پ» که‌ بیته‌قیه‌ و بیسنور ته‌ئیدی شۆرشی فره‌نسه‌ ده‌کا ئاگاداره‌ له‌وه‌ی ئه‌وساش چه‌ند حیزبی وه‌ک ژیرۆند و یه‌عقوبی له‌ شۆرشه‌که‌دا بوون و یه‌خه‌ی یه‌کدییان ده‌گرت، ئنجا ئەگه‌ر خۆی له‌و شۆرشه‌دا بایه‌ ده‌بوو به‌گه‌ل یه‌کێک له‌و حیزبانه‌ بکه‌وێ. به‌و ده‌بی بلین پلخانۆفی 1789-1794 یش مه‌وقفینکی وه‌ک مه‌وقفی پلخانۆفی 1917 ی وه‌رده‌گرت له‌ ئاست شۆرشه‌که‌دا ئه‌وساش ئەو

گله‌بیانه‌ی له شۆرشی فرهنگه ده‌کرد که له شۆرشی ئۆکتۆبهری کرد. خؤ ئه‌مه‌شی نه‌کردایه هر نه‌با لینی کناره‌گیر ده‌بوو و پیندا هه‌لنه‌ده‌گوت چونکه ئه‌وسا که حیزبایه‌تی نه‌کات و له شۆرش کناره‌گیر نه‌بئ چی بؤ نامینتیه‌وه ئه‌وه نه‌بئ که ببیته لایه‌نگیری ناپۆلیۆن به‌و مه‌عنايه که ناپۆلیۆن بوو به وارسى شۆرشه‌که؟ ئنجا ئه‌گه‌ر «پ» رازی بئ له شۆرشی فرهنگه‌دا ببیته لایه‌نگیری پاشایه‌ک که تاجه‌که‌ی له هی «لوی» شازده‌م گه‌وره‌تر بئ ئایا مه‌وقیفی چی ده‌بوو له پروسیای 1920 ئه‌گه‌ر قه‌یسه‌ریک هاتبایه حوکم؟ ئه‌گه‌ر به قه‌یسه‌ری 1920 رازی نه‌بئ بۆچی به ناپۆلیۆنی 1810 رازی بئ؟ هه‌رچه‌ند ناشی مرؤف بریار بؤ ئه‌و ئیحتیماله پرونده‌داوانه بدا به‌لام چونکه له به‌راورددا شۆرشی 1917 به‌سه‌ر شۆرشی فرهنگه‌دا راده‌شکئی برۆا ده‌که‌م ئه‌گه‌ر «پ» به هه‌موو قه‌ناعه‌ته‌کانیه‌وه کوږی سه‌ده‌ی هه‌ژده‌م بوايه نه‌یده‌توانی ته‌ئییدي شۆرشی فرهنگه‌دا بکا وه‌ک نه‌یتوانی ته‌ئییدي شۆرشی بۆلشه‌فیک بکا. جا ئه‌گه‌ر رینی ئه‌م قه‌سه‌یه‌م نه‌بئ رینی چیم ده‌بئ؟ خؤ ئه‌وه‌ی راستی بئ که ده‌لیم ناشی حوکم به‌سه‌ر ئیحتیمالی پرونده‌داوا بده‌ین زیده خؤ گرتنیکه ده‌یکه‌م ده‌نا زۆر نووسه‌ری ماددی و ناماددی له مه‌یدانی ئه‌ده‌ب و زانست و کۆمه‌لایه‌تی و میژوودا، به ره‌هایی، دم له‌و ته‌رزه ئیحتیماله ده‌دن و موئاقه‌شه‌ی ئه‌و پرونده‌داوانه ده‌که‌ن که ئه‌گه‌ر پرویان دابایه چیمان لئ ده‌که‌وته‌وه وه‌ک ئه‌وه‌ی که له نووسیناندا خویندوومه‌ته‌وه ئه‌گه‌ر ناپۆلیۆن بۆی ریک بکه‌وتایه ببیته ئه‌فسه‌ریکی هیزی ده‌ریایی ئینگلیز ئه‌وپه‌ری به‌ره‌وپینشچوونی ئه‌وه ده‌بوو ببیته ئه‌دمیرالیکي زیده به‌ناوبانگ.

یه‌کیک له روه گرنگ و دنیا‌هه‌ژینه‌کانی شۆرشی فرهنگه‌دا که ده‌شن له‌لایه‌ن نيسبیبوون و موئله‌قبوونی ئه‌و نه‌زانینه‌ی تیندا بووبئ ده‌مه‌ته‌قه‌ی له‌سه‌ر هه‌لستنی شریته‌ی ئه‌و شه‌رانه‌یه که ناپۆلیۆن هه‌تا تیچوو له‌سه‌ریان به‌رده‌وام بوو به‌تایبه‌تی هیزشه‌که‌ی بؤ سه‌ر پروسیا که تیندا سه‌ره‌نگرئ بوو. ئایا ناپۆلیۆن له‌و شه‌رانه‌دا به پنی ئه‌و باره‌ی تیندا ده‌ژیا له‌ نیوان ئه‌و هه‌موو تاک و به‌رته‌که‌ی ده‌وریان لئ دابوو زانینی به‌کار هیتا یا نه‌زانی؟ من نامه‌وی ناپۆلیۆن و شه‌ره‌کانی له‌سه‌ر بیرواکه‌ی «پ» حساب بکه‌م و بریاریک که به سه‌ر ئه‌ودا بدرئ بؤ شۆرشه‌که بگه‌ریته‌وه له شۆرشیشه‌وه بؤ «پ» هه‌رچه‌ند ده‌قی رایه‌که‌ی «پ» سه‌رله‌به‌ری

شۆپرشه‌که له‌سه‌ر خۆی حیساب کردوه. له‌شه‌ره‌کانی ناپۆلیۆنیش ته‌نها هیزشه‌که‌ی بۆ سه‌ر رۆوسیا ده‌ده‌مه‌ به‌ر لیکدانه‌وه‌وه‌ چونکه‌ ئه‌نجامه‌که‌ی له‌ گوماندا نییه‌ و ئینکار کردن هه‌لناگرئ.

ئایا ناپۆلیۆن له‌و هیزشه‌دا که‌ به‌رچاوترین دیارده‌ی میژوویی سه‌ره‌تاکانی سه‌ده‌ی نۆزده‌مه‌ و به‌ره‌می هیزه‌ بزویته‌ره‌کانی رامیاری - کۆمه‌لایه‌تی - ئابووری - زانستی - ئایدیۆلۆجی ئه‌و سه‌رده‌مه‌یه‌، ئایا کاریکی کرد که‌ به‌ پێی سه‌رده‌می خۆی پێی بگوترئ زانا‌یانه‌؟ ئایا نموونه‌ی «زانین»ی سه‌رده‌م بوو؟ ره‌نگه‌ لیزه‌دا پیم بلین هه‌له‌وستی ناپۆلیۆن له‌و شه‌ره‌ و له‌ هه‌موو کاره‌کانی دیکه‌ی وه‌ک ئه‌ویش ره‌فتاری تاک بوو نابیته‌ وه‌رامی پرسیا‌ری سه‌ربه‌ میژوو وه‌یا کیشه‌ی فه‌لسه‌فه‌ و فکر، به‌لام به‌ر له‌وه‌ی من به‌ده‌نگ بێم بیریا‌ری ماددی ئه‌م پرسیا‌ره‌ ره‌ت ده‌کاته‌وه‌ چونکه‌ له‌ فکری ماددیدا، تاک هه‌رکئ بئ، بایه‌خی سه‌ربه‌خۆی نابئ بایی ئه‌وه‌ی کرده‌وه‌ گشتیه‌کانی بۆ خۆی بېریته‌وه‌. دوا‌ی بیریا‌ری ماددی که‌ نۆره‌ی قسه‌ بگاته‌ من، ده‌لیم هه‌رچه‌ند من له‌وانه‌ نیم بایه‌خ به‌ تاکیک نه‌ده‌م که‌ وه‌ک ناپۆلیۆن بگاته‌ پایه‌یه‌ک به‌ یه‌ک فه‌رمان ده‌ ئه‌وه‌نده‌ی نماییشه‌ی هه‌موو پا‌ریس کار بکا بۆ بنیا‌ت نان و وێران کردن، دیسانه‌وه‌ فه‌رقی نیوان قوماندا‌نی قه‌مچی وه‌شین و قوماندا‌نی قه‌نا‌عت به‌خش ده‌بیته‌ شه‌قلی جو‌داکه‌ره‌وه‌ی «سه‌رۆکی نوینه‌ری خۆی» له‌ «سه‌رۆکی نوینه‌ری گه‌ل» وه‌ک ده‌شزانین «ن» [= ناپۆلیۆن] تاکیکی عاده‌تی نه‌بوو، کرده‌وه‌کانیشه‌ی له‌ چارچیه‌ی خیزان و ما‌ل و مندا‌ل نه‌بوو، خه‌ریکی کاری شه‌خس‌یش نه‌بوو هه‌رچه‌ند خۆپه‌سه‌ندیش بوو، میله‌تی فره‌نسه‌ش لینی در‌دۆنگ نه‌بوو، ته‌نانه‌ت دوا‌ی نه‌فی کردنیشه‌ی بۆ «ئیلبا» که‌ گه‌رایه‌وه‌ فره‌نسه‌ سه‌ره‌له‌نوئ بۆه‌ پێشه‌نگی میله‌ته‌که‌ی و هینده‌ی نه‌ما‌بوو جا‌ریکی دیکه‌ش له‌ شه‌ری «واته‌رلوو» به‌سه‌ر ئه‌ورووپادا زال بئ.

له‌مه‌ش بترازی، ئینه‌ ئه‌گه‌ر بمانه‌وئ قسه‌که‌ی «پ» بکه‌ینه‌ عه‌یا‌ره‌ی میژوو نه‌ک هه‌ر تاکه‌ رۆودا‌وی وه‌ک شۆرش‌ی فره‌نسه‌ ده‌بئ له‌ کۆنی کۆنه‌وه‌ ئه‌و تینینیه‌ ره‌چاو بکه‌ین و بزانی‌ن ئایا کۆرش و هانیبا‌ل و حامورا‌بی و ئه‌سکه‌نده‌ر به‌ پێی سه‌رده‌می خیزان زانا‌ بوون یا نه‌زان چونکه‌ ئه‌گه‌ر پرسیا‌ره‌که‌ هه‌ر له‌ ئاست بزووتنه‌وه‌ی گشتی وه‌ک له‌ شۆرش‌دا به‌ده‌نگ بئ که‌لکی پێوه‌ نامینئ له‌ روه‌وه‌ که‌

بزووتنه‌وهی گشتی به‌تایبه‌تی بهر له شۆږشی فرهنگه به ده‌گمن نه‌بی پروی نه‌داوه ئیتر هر ده‌میتته‌وه کرده‌وهی پاشاکان و قوماندانه‌کان بیان‌خینه نه‌زموونه‌وه چ نوینه‌ری میله‌تان بن چ نوینه‌ری خویان. جا که نه‌مانه‌مان منع کرد به نامه‌ی بیبایه‌خی کرده‌وهی تاک لیکدانه‌وه‌که‌ی «پ» بایه‌خی زور ده‌دوړینئ. له‌بهر نه‌مه‌نه‌گه‌ر له خۆم بیرسم ئایا «ن» له هیزشه‌که‌ی سالی 1812 که بریدییه سهر پرووسیا به کیش و ته‌رازووی «مطلق و نیسییه» له‌و سهرده‌مه‌دا زانا بوو یا نه‌زان؟ له هۆشی هه‌بوو یا نا؟ بی دوودلی ده‌لیم کاریکی نه‌زانانه‌ی هۆشتاریکانه‌ی کرد.

نه‌مه‌ ده‌لیم نک چونکی شه‌ره‌که‌ی نه‌برده‌وه و خۆشی دۆراند، خۆ نه‌گه‌ر دۆراندنه‌که‌شی که کرده‌ی خۆیه‌تی بکه‌مه‌ به‌لگه‌ی «نه‌زانی»‌ی خۆی. هیچ عه‌یی لاره‌کیم لئ نه‌گرتوه. غه‌دریشم لئ نه‌کرده‌وه، چی نه‌وتۆشم نه‌گوتوه مافی خۆم نه‌بن، به‌لام به‌راستی له‌و شه‌ره‌دا «ن» به‌ ته‌واوی خۆی ده‌سخه‌لت دابوو له‌و گۆرانه‌ی به‌سهر نه‌وروپادا هاتبوو، هیچ حیسابیکیشی بۆ بووژانه‌وه‌ی گیانی نیشتمان‌په‌روه‌ری و نژاد‌په‌رستی تازه‌بابه‌ت نه‌کردبوو که شۆږشی فرهنگه‌ی کاره‌کانی «ن» خۆی هۆی په‌یدا‌بوونی بوو. وه‌ک بلئئ «ن» غه‌رقی خه‌رمانه‌ی شۆره‌ت و ده‌سه‌لاتی خۆی بوو له‌وه‌شدا نه‌ختیک له‌سهر حق بوو به‌لام زۆریش تیندا به‌سه‌هوو چوو‌بوو.

بروا ده‌که‌م «ن» شکستی هر ده‌هینا نه‌گه‌ر دوا‌ی داگیر کردنی مۆسکۆ مه‌سه‌له‌تیشی له‌گه‌لدا کرابایه‌ چونکه‌ نه‌وروپا له‌وه‌دا نه‌ما‌بوو سهر‌دانه‌وینئ بۆ ناپۆلیۆنیک به‌حال توانیبیتی سولحیک به‌سپینئ که هر بایی ئابروو‌پاراستن سهر‌که‌وتنی تیندا بی. ئیستا من ده‌لیم له‌باره‌ی زانین و نه‌زانینی «ن» له‌و شه‌ره‌دا پتر ده‌بیته‌ جینی باوه‌ر که میژوو بۆت ده‌گیزیتته‌وه‌ چۆن پیاوی ژیر و دل‌سۆز به‌ ده‌ورییه‌وه‌ هه‌بوون ده‌یانزانی شه‌ره‌که‌ بیلزومه‌ و کاری عه‌قل نییه. نامۆزگاریشیان ده‌کرد خۆی تیوه‌ نه‌گلینئ. جا نه‌گه‌ر ری هه‌بی عه‌یاره‌ی «پ» به‌کار به‌پینئ ده‌بی بلینئ نه‌و که‌سانه‌ به‌پینی سهر‌ده‌م زانا بوون نه‌ک «ن».

به‌لای منه‌وه «ن» له‌و شه‌ره‌دا نمونه‌ی هۆشی تاریکدا‌گه‌راو و نه‌فسی گومرا بوو [به‌تایبه‌تی نمونه‌ی نه‌فسی گومرا] واته‌ حیسابه‌که‌ی له‌وه‌دا نه‌بوو بکه‌و‌یته‌ به‌ر نه‌و

دوهم: موله قبوونی نه زانی لهو شتانه ی گوزرانیان تیدا نیبه وهک راستیه کانی فلهک و حساب و کیمیا... که به پنی رای «پ» نه زانینی موله قه و همیشه یهک جزره. له باره ی ئه م بزچوونه ی «پ» تیبینییه کی بنجیم هه یه که ئه ویش دریژه ی هه یه و ده شنی دهمه ته قه به دهوړی خزیه وه هه لستینی هه ر جاره ش له به یه کدی کرتنی واقع و ئه و جزره بزچوونه دا رووبه رووی ئه نجامی فکری وه ها بین ناچارمان بکات چاو به هه ندیک له قه ناعه تی کزندا بگرینه وه. به نمونه ی ئه م تیبینییه ده لیم که هاتین خه تمان له نیوان زانین و نه زانینی موله ق و نیسی کیشا له زور حالدا ده بین خه ته که ناتوانی راست و راست بروات و موله ق و نیسییه کانی له یه کدا جودا بکاته وه چونکه زوریان تیکه ل به یه کدی ده بنه وه وهک ئه وه ی که بهر له هه زاران سال زانست و ئه فسانه له یهک سه رچاوه وه هه لده قولان تاکو فلهک و «تنجیم» یهک لکی پوژنییری ئه و سه رده مه کوزانه بوون وه یا پزیشک و ساحیر له ناو قه بیله سه ره تاییه کاندایه که س بوو. جا ئه که ر سه لمینین که له شتی گوزراودا نه زانی به پنی سه رده م نیسی ده بی ناچارین بلین بهر له دوو سی هه زار سال له وزه ی خه لقا ده بوه پتر بزائن لهو فلهک و پزیشکییه ی که ده یانزانی، ریشیان نه بوو پزیشک له ساحیر جودا بکه نه وه... به هه مه حال مه یدانی دهمه ته قه و لاپه ره هه لدانه وه له م لیکدانه وه یه دا زور به رینه و گه لیک ریچکزه ی لی ده بنه وه و تیشی ده که نه وه له بهر ئه مه ناچارم هه ر بایی رووکه شیکی رایه که ی «پ» پرسیاره که شی بکه مه وه.

وهک من تینی ده گم، زانستی رووتیش که هیچ ده خلی به سه ر گوزران و نه گوزرانی راستیه کانیه وه نه بی، وه یا با بلین که راستیه کانیسی نه گوزرین، له دهره وه ی خزیه وه لایه نی کومه لایه تی پیوه ی ده لکی و لی ده بی به شه قل و توینکل و روخسار که ناشی له یه کدی جودا بگرینه وه و بلین زانسته که خزی بهر حوکمی موله ق ده که وئ و پیوه ندیشی به کومه لایه تییه وه ده که ویته بهر حوکمی نیسی، چونکه ژانسته که ش به عیاره یه کی موله قی پشت په رده ی غیب ناپیورئ تاکو زانینی ئه و زانسته موله ق یا نیسی بی: سه رله بهری زانسته ماددییه کان و سروشتیه کان و ئه و نه زه ریانه ی سه ربه شتی نه گوزراون به هزی لیکدانه وه و تاقی کردنه وه و هه له تیدا کردن و راست کردنه وه و دوزینه وه داهیتان له «راستی مطلق» وه

ده‌بن به‌و ده‌ستورانه و زانیارانه‌ی پنیان ده‌لین زانست و فه‌لسه‌فه. هه‌لبه‌ت حه‌قیقه‌تی فه‌له‌ک و فیزیای و کیما و گه‌رما و زه‌رپه‌ و... و... له‌وه‌ته‌ی له‌ئه‌زه‌له‌وه هه‌ن، وه‌یا په‌یدا بوون به‌ خویان و ده‌ستوره‌کانیانه‌وه و به‌و ئه‌نجامانه‌ی به‌ده‌سته‌وه‌یان ده‌ده‌ن هه‌ر هه‌بوون و هه‌ر ده‌بن، مرؤفیش خه‌لق نه‌کرا‌بایه ده‌ستوره‌کان به‌ خامۆشی و بی‌ئوه‌ی باس بکری‌ن له‌ «هه‌بوون» دا ده‌بوون، به‌لام ئه‌و راستییانه له‌ خویانه‌وه پنیان ناگوتری «زانست» تا ئه‌و ده‌مه‌ی مرؤف هۆشی پنیان ده‌شکی و سه‌رنجیان لئ ده‌گری و ده‌ستوریان لئ هه‌لدینجی و تا‌قی ده‌کریته‌وه و... و... ئیتر په‌نگه هه‌له‌یان تیدا بکری و هه‌له‌که‌ش له‌ هه‌وه‌له‌وه به‌ زانست حیساب بکری [وه‌ک فه‌له‌کیاتی به‌تلیمۆس] و دواتر ره‌ش بکریته‌وه وه‌یا راست بکریته‌وه، ورده‌ورده‌ش بارستی ئه‌و راستییانه زیاد ده‌کا و تۆمار ده‌کری‌ن و ده‌خویندرین...

خولاسه‌ راستییی پووت که هه‌ر له‌ هه‌ناوی سه‌روشتدا راستییی [به‌ گوته‌ی فکری میتافیزیکی: له‌ عه‌ق‌لی موته‌له‌ق‌دا ده‌زاندری] له‌ خۆوه زانست نییه. خۆ ئه‌گه‌ر له‌ سه‌روشته‌وه راگو‌یزری‌ن بۆ ناو به‌ره‌مه‌کانی مرؤف له‌ویشدا به‌ شیوه‌ی ئۆتۆماتیکی «زانست» له‌و به‌ره‌مانه‌وه په‌یدا نابن. به‌ نمونه، ئاخواتن یه‌کسه‌ر نابیته زانستی زمان و ری‌زمان و فۆنۆلۆجی، قورئانیش له‌ خۆوه ئه‌و هه‌موو زانستانه‌ی لئ نه‌که‌وته‌وه که پنی ده‌لین «العلوم الاسلامیه» کشتوکالیش زانستی پوه‌ک و سینعه‌تی تراکتۆری لئ نه‌باری... به‌ کورتی هه‌رچی پنی ده‌لین زانست چ له‌ سه‌روشته‌وه یه‌کسه‌ر تیشکی دابیته‌وه چ له‌ ده‌سکرده‌کانی مرؤفه‌وه دوزرابیته‌وه و هه‌موو ئه‌و راستییانه‌ی له‌ پیشکه‌وتنی کۆمه‌لایه‌تییه‌وه ده‌ستوریان لئ ورده‌گیری هیجیان بی مرؤف زانست نین و نابن. راستیی «مطلق» به‌ر له‌وه‌ی مرؤف تینی بگا و ده‌ستوری بۆ دابنی و له‌ شتی‌کدا چه‌سپی بکات [وه‌ک به‌رد، کاغه‌ز، پیست، کۆمپیوته‌ر...] وه‌یا هه‌ر نه‌بی ده‌ماو‌ده‌م بکات نابن به‌ زانست.

له‌مه‌وه و له‌ هه‌موو به‌دواکه‌وتنیکی دیکه‌ش ده‌رده‌که‌وی که زانستی شتی نه‌گۆراو و بابته‌ی سه‌ربه‌ مرؤف تیکرایان له‌ سه‌ره‌تاوه به‌چه‌کی مرؤفن که خۆی سه‌رچاوه‌ی هه‌موو گۆرانیکه، واته‌ ئه‌و راستییی که «مطلق»ه و خۆی له‌ خۆیدا گۆرانیشی به‌سه‌ردا نایه‌ت به‌ کارگی هۆشی مرؤفدا تیده‌په‌ری ئنجا ده‌بیته‌وه زانست و ده‌ست

به زاوژئ و فراژییوون ده‌کا و به هه‌زارویه‌ک هه‌لسوکه‌وتدا خۆی تا‌قی ده‌کاته‌وه و هه‌زارویه‌ک مامۆستای پ‌سپۆریش به ده‌وری خۆیدا ده‌گن‌رێ. که‌واته هه‌موو زانستیک لایه‌نی کۆمه‌لایه‌تی تیندایه که ده‌شی زیاد و که‌م بکات و هه‌له و راست کردنه‌وه‌ی تیندا بێ. به نمونه، نه‌گه‌ر به‌ر له دوو هه‌زار سال‌ بابایه‌کی نه‌خویندوو له ئاست فه‌له‌کیاتی نه‌وسادا گوتبای چی نه‌وتۆی راست نییه، قسه‌که‌ی راست بوو به‌لام دیسانه‌وه هه‌ر خۆی نه‌زان بوو زانای فه‌له‌کیش زانا بوو چونکه له‌و سه‌رده‌مه‌دا نه‌وپه‌ری تین‌ر کردنی هۆشی مرۆف له فه‌له‌کناسیدا هه‌ر نه‌وه‌نده بوو که فه‌له‌کناسه‌کان بۆی چوو‌بوون ئیتر که‌سینکی نه‌و هینده‌ی زانیایه به‌راستی فه‌له‌کناس ده‌بوو، نه‌وی نه‌شی زانیایه نه‌زان ده‌بوو.

«پ» هه‌ر خۆی له‌و زه‌مینه‌یه‌دا قسه‌یه‌کی دیکه ده‌کا هیند راسته وه‌ک به‌دیهیه وایه به‌لام له‌گه‌ل زانین و نه‌زانینی موته‌ق ناگونجی که دیت و ده‌لی له نیوان نه‌و هینده زانینه نیسیبیه‌ی که مرۆف له سه‌رجومه‌ی زانستیکدا ده‌یزانی به‌شیکه به‌ شیوه‌ی «مطلق» راسته وه‌ک که له زانستی فه‌له‌کدا ده‌یزانی سینبه‌ری نه‌رز به‌سه‌ر مانگدا ده‌کشیت و تاریکی ده‌کا به‌لام نه‌یده‌زانی نه‌رز به‌ ده‌وری رۆژدا ده‌خولیته‌وه... به‌داخه‌وه سه‌رچاوه‌ی قسه‌کانی «پ» له‌به‌ر ده‌ستدا نییه ده‌میکیشه خویندومه‌ته‌وه بۆیه بوو نه‌متوانی ده‌قی قسه‌کانی بۆ ئیره رابگو‌یزم جا نه‌گه‌ر فه‌رقیک هه‌بوو له نیوان نه‌وه‌ی لیره‌دا به‌ قسه‌ی «پ» حیساب کراوه له‌گه‌ل ده‌قی قسه‌کانی داوای لێ بووردن ده‌که‌م. و‌ابزانی نه‌و قسانه‌ی له کتیبی «کیشه بنجیه‌کانی مارکسیزم» نووسراون و یه‌ک‌یکیشه له کتیبه هه‌ره ر‌وونکه‌ره‌وه‌کانی بیری مارکسیزم.

چی له‌م به‌راورد کردنه‌دا به‌ شیوه‌ی ره‌خنه ر‌ووبه‌رووی «پ» ده‌بیته‌وه ته‌نها له گۆشه‌ی زاتیوونی تیوه‌رامانیه‌تی له‌ شۆرش‌ی فره‌نسه و ئۆکتۆبه‌ر نه‌ک به‌ نیازی تاوانبار کردنی له تینکرای هه‌له‌وست و بیروباوه‌ری به‌رانبه‌ر بۆ‌لشه‌فیزم وه‌یا قه‌ناعه‌ت نه‌هیتانی به‌ په‌یدا‌بوونی زه‌رفی له‌بار بۆ شۆرش‌یکه کۆمیونیست له‌ ولاتینکدا که به‌ پیتی راسته حیسابی مارکسیزم جاری ما‌بووی لیبه‌رالیه‌تینکی رینکوپینک به‌ریوه بیا.

به‌لای باوه‌ری منه‌وه پیلخانۆف پتر قوتابی مارکس بوو له‌و که‌سانه‌ی ملیان نایه شۆرش‌یک که بازی به‌سه‌ر دوو قۆناغی میژوویدا هاو‌یشت. وا ده‌زانی په‌نجه‌گیر

کردنی «پ» له ته‌علیمات و راگه‌یاندنه فلسه‌فیه‌کانی مارکس خستیه سهر راره‌وی خه‌باتیک که له‌به‌ر رووناکایی مارکسیزما نه‌ده‌شیا به هیچ کلۆجیک ته‌مای کۆمیونیزم له رووسیای 1917 دا به دلی قوتاییه‌ئە کادیمیەکانیدا بی. «پ» له‌وه‌لۆه‌سته‌دا وه‌کوو‌ئە و بزکسه‌ره مستوه‌شینته بوو که له سهر ده‌ستور و یاسا قه‌رارداده‌کانی یاریه‌که ده‌روا. هه‌رچی لینین بوو په‌کی خۆی له‌سهر یاسا و ده‌ستور نه‌یه‌خست و مستی له بیبیلە‌ی چاوی غه‌ریمه‌که‌شی ده‌دا ته‌نانه‌ت له زه‌رفیکی سه‌ختدا په‌یمانی «برنست لیتۆسک»ی له‌گه‌ل قه‌یسه‌ری ئە‌لمانیادا ئیمزا کرد و کۆمه‌لێک مه‌رجی قورسیشی قبول کرد هه‌ر هه‌تا به‌سهر پینانه‌وه خۆی رابگری.

له بیرمه قسه‌یه‌کی زۆر بایه‌خداریم له‌وه‌سه‌له‌یه‌دا خویندۆته‌وه وه‌رامی ئه‌وه‌ که‌سانه‌ی بی ده‌دایه‌وه که گوتبوویان ئه‌وه په‌یمانه بریتیه له ته‌سلیم کردنی ده‌مانچه‌یه‌ک قافلە‌ی بی ده‌پاریزری بز ناو له‌پی ریگر. لینینیش یه‌کجار ژیرانه له وه‌رامیاندا نووسی بووی: من ده‌مانچه‌م ته‌سلیم ریگریک کرد لیم له که‌مین دانیشتبوو، ئە‌گه‌ر نه‌مدابایی ده‌شی کوشتم و ده‌مانچه‌که‌شی ده‌برد و قافلە‌شی رووت ده‌کرده‌وه. به ته‌سلیم کردنی ده‌مانچه‌که گیانی خۆم و قافلە‌که‌شم پاراست به‌وه‌ ئومیده‌ی له دوا رۆژدا ده‌مانچه و هه‌موو شتیکی له ریگره‌که وه‌ربرگمه‌وه.

له لینیندا خه‌سه‌ته‌ی رابه‌رایه‌تی و پلانگیری و هه‌لقۆسته‌وه و تاکتیک به‌کاره‌یتان زۆر به‌هیز بوو، که ئە‌گه‌ر وه‌ها نه‌بوايه شۆرشه‌که‌ی بز به‌ریا نه‌ده‌بوو به‌لام له «پ»‌دا خوینده‌واری و فکری ورد و نه‌زه‌ریه‌زانی به‌هیزتر بوو. نه‌ک «پ» به‌لکوو مارکس خۆی له مه‌یدانی شۆرش و هه‌را به‌ریوه‌بردندا تۆزی لینینی نه‌ده‌شکاند ته‌نانه‌ت برنارد شو له ئاست مارکسدا ده‌لی: نووسینه‌کانی مارکس بیته‌ی ئاره‌قه و دووکه‌لی فابریقه‌ی لی نایه‌ت.

له‌م روانگه‌وه ده‌لیم «پ» قوتایی راستینه‌ی مارکس بوو هه‌رگیزیش ئه‌وه تاوانه‌ی لینین وه‌پالی دا که گۆیا «پ» هه‌لگه‌رایه‌وه [Renegade - مرتد] ناسه‌لمینم. به‌هه‌مه‌حال ئیمه لایه‌نیک نین له‌وه‌ شۆرشه‌ی به‌ر له 60 سال هه‌لایسا چی لیزه‌شدا ده‌گوتری بیرکاریه‌که له ئە‌سلی بابته‌ی «دوانه‌تی» و «لایه‌نی سه‌لیبی هۆش»‌وه زه‌نه ده‌کات، وه‌ک په‌ندی ئینگلیزیش ده‌لی «هیچ شتیکی وه‌ک سه‌رکه‌وتن

سه‌رناکه‌وی» ئنجا که لینین به گزپال په‌لاماری دا و پلنگی کوشت تازه بوو به پلینگکوژ، هه‌رچه‌ند راوکه‌ریش به گزپال ناچنه راوی پلینگ.

به‌هه‌مه‌حال هه‌لوه‌ستی لینین و «پ» ده‌گه‌رپته‌وه بز قه‌ناعه‌تی ده‌روونیان نه‌ک بز جوداوازیی ده‌وروبه‌ر و چین و ئایدیۆلۆجی وه‌ک که دوو دکتۆر سه‌یری یه‌ک نه‌خۆش ده‌که‌ن به دوو ته‌شخیصی جوداوه. خوینته‌ر بابزانئ که من به زۆری هه‌ر له‌گه‌ل ماتیریاالیست و هۆی به‌ره‌م و جوداوازیی به‌رژه‌وه‌ند و چین ره‌خه‌نکارێ ده‌که‌م له‌چه‌ند سه‌رینکه‌وه به ناچاری ئه‌و رینگه‌یه ده‌گرم:

1. رۆشنبیری کورد و زوربه‌ی ولاتانی جیهانی سنیهم له‌و فکره‌ به‌ولاره نه‌چۆته میتشکیان. فه‌لسه‌فه‌ی ماددی مارکسی هینده‌ی دینه‌کان په‌ره‌سه‌نده‌وه و یه‌خه‌گیری هه‌موو سه‌روبه‌ریکی کۆمه‌ل ده‌بی هه‌ر له سه‌ره‌تای بوونیه‌وه هه‌تا ئه‌وسه‌ری دوا‌رۆژ، گه‌لیک ئاته‌واویشی لئ به‌ده‌ر داوه که وا جاری له‌م جیهانه‌ی خۆماندا په‌رده‌ی له‌سه‌ر هه‌لنه‌گیراوه.

2. پشکی کورد له‌ جانفیدایی نه‌زۆک بز ئه‌م فه‌لسه‌فه‌یه له‌چاو میله‌تانی دیکه تا بلنی له‌ راده‌ به‌ده‌ره. حه‌یفه ئه‌و گه‌نجانه وه‌کوو چینی بیستان له‌و رینگه‌یه‌ی وه‌ها بی ئیستگه‌ی حه‌سانه‌وه و قۆناعی به‌ مرادگه‌بیشتن به‌سه‌ر بچن و زمانیک نه‌گه‌رئ به‌ هۆشیار کردنه‌وه‌یان.

3. له‌لایه‌ن فکره‌وه فه‌لسه‌فه‌که‌ی مارکس، به‌ ده‌قی کۆنیشیه‌وه، گه‌لیک گه‌لیک پیشکه‌تووتره له‌و فه‌لسه‌فه‌ میسالیانه‌ی ناویان ده‌رکردوه، زوربه‌شیان ورپته‌ی وه‌هایان تێدایه‌ عه‌یبه له‌ زاری مرۆقه‌وه ده‌رچن. ئه‌و میسالیانه به‌ر له‌وه‌ی ماتیریاالیست به‌ ده‌میاندا بیته‌وه دینی ئیسلام پینان رازی نییه چونکه هینده له‌ بوونه‌وه‌ر دوور که‌وتوونه‌ته‌وه خه‌ریکن به‌سه‌ر خه‌یالیشه‌وه رانه‌وه‌ستن به‌لام خوارپاستان که‌س به‌دوایان ناکه‌وی.

به‌ره‌ی مارکسیستی کورد ئه‌گه‌ر مارکسیزمه‌که‌یان بز کوردایه‌تی بیته‌ئویل وه‌رگێرن خزمه‌تیکی گه‌له‌که‌یان ده‌که‌ن نه‌ به‌که‌س ده‌کری نه‌ خویشیان له‌ هه‌یج مه‌یدانیکی دیکه‌دا ده‌توانن خزمه‌تی وه‌ها گه‌ش بکه‌ن.

مرۆف و دهووروبه‌ر

لێره‌دا کۆتایی به‌ به‌شی دوهمی ئەم نووسینه‌ دهه‌یتم، عومر یار بێ و بار له‌ بار بێ
کولانه‌ی دیکه‌ زۆرن له‌م ئێسگه‌یه‌ی فکر و ماده‌وه‌ به‌ره‌و جیهان و کۆمه‌لایه‌تی
به‌فره‌وانه‌وه‌ ته‌ماشای و سه‌رنجده‌ر بێن.

مابیس 1978

«...»

مرؤف و ده‌ورویه

مرؤف و ده‌ورویه

- بهشی سنیه م -

مرؤف و دهوروبه ر

مه سعور د محمه د

«مرؤف و دهوروبه ر» - به شى سئيه م

به سه ريه كه وه له تهك به شى يه كه م و دوه مدا، سالى 1999، له سوئيد، له لايهن

«كتيبى نه رزان» وه بلاو كراوه ته وه

یهکه م و دوهم بهشی ئەم نووسینه له بواری هیتانهدهری چاره‌نووسی مرؤ له چنگالی هۆی به‌ره‌م و کاریگه‌ری «تناقض» هوه به‌ره‌و پینشخستنی دهوری مرؤ خزیه‌وه له چه‌ندوچۆنی کۆمه‌لایه‌تی و فراژییوونی میژوویی و له‌وه‌شدا دوو لایه‌نی نایه‌تی و نایه‌تی (ئه‌ریتی و نه‌ریتی) له رابه‌رایه‌تی هۆش [له پله‌ی یه‌که‌مدا] بوون کرایه‌وه که ده‌زانین، یاخود ده‌بی بزانی، بێ وزه‌ی هۆش نه‌ کۆمه‌لایه‌تی و نه‌ هیچ زانست و هونه‌ر و دۆزینه‌وه و به‌ره‌و‌پینشچوون له مندا‌لانی «مرؤ‌فایه‌تی» نه‌ده‌رسکا و ته‌نانه‌ت چه‌کوچ و داس که سه‌ره‌تایترین و خوێروترین هۆی به‌ره‌من په‌یدا نه‌ده‌بوو هه‌تا رۆژگاریکی پاش چه‌ندین هه‌زار و می‌لۆنه‌ها سال، به‌ کاوه‌خۆ هۆش ده‌پژا و ده‌بوو به‌ کاریگه‌ریکی تازه‌بابه‌ت له هه‌موو بوونه‌وه‌ری جیهانی به‌ره‌سه‌ستا. به‌و پینیه‌ ده‌بوو هه‌رای بیردۆزییه هه‌مه‌چه‌شه‌نه‌کان له رافه‌کردنی سروشت و کۆمه‌لایه‌تی، ئه‌و ماوه‌یه‌ی وه‌ها درێژخایین له پشت په‌رده‌ی «نه‌بوون» دا وه‌ک شیمانیه‌کی (ئیه‌تمالیکی) هیزه‌کی²² له هه‌یچایه‌تیدا به‌ نه‌بوویی ما‌بانایه‌وه.

ئهمه‌ ده‌لیم له سنووری ئه‌و رۆبه‌رده‌دا که تیشکی رۆژ تیندا هه‌نده هیز و گه‌رمایه‌یه رۆونه‌که‌ره‌وه‌ی هه‌بی بایی ئه‌وه‌ی «ژین و ژیار» (حیاه و حضاره) پینانه‌وه بگوریت و برسکیت وه‌ک که له زه‌وی گوراوه و ئافراوه، ته‌نانه‌ت له‌ولای ئۆرانۆس که‌رۆکی نیپتۆن ئه‌و گه‌رمایه‌یه‌ی ناگاتی زینده‌وه‌ریکی له لاهه‌ بیچیتتی پینی بزیت چ جایی ئه‌وه‌ی زینده‌وه‌ر بئافرتتی.

جاری قسه‌ هه‌تان و بردن له باره‌ی جیهانی ده‌ره‌وه‌ی تاقمه‌ی رۆژ له رۆوی بوون و نه‌بوون و چه‌ندوچۆنی ژیه‌ور تیندا [تا ئەم رۆژه‌ی 9ی تشرینی دوهمی 1996] رهنج به‌ فیرۆدانه‌ مه‌گه‌ر به‌ ده‌م خه‌یالی فه‌لسه‌فیه‌یه‌وه که مه‌رجی نه‌گرتین ره‌مل لینگدانه‌که‌ی سه‌ربه‌ ئه‌نجامیکه‌وه بگه‌یه‌نی. ده‌شینی بلیم، فه‌یله‌سووفی هه‌ژا و مینشک ئاوه‌دان به‌ زانسته‌ بنجیه‌کانی جیهانی ماددی، ویزای جیهانی هۆشله‌به‌ر و گیانله‌به‌ر، هه‌قی خزیه‌تی [به‌لکوو فه‌رمانی به‌رپرسیارییه‌تی] وه‌کازینکی ده‌سکردی

²² - هیزه‌کی: وجود بالقوة: Potential

خزی له بابته تیشکدهری زیهنی به دهستهوه بگری، وهکوو عهساکهی موسا پیغهمبهه شهقامی به رههنگاوی زاناکان به سهح²³ بکاتهوه.

لیزه دا روون کردنهوهیهک پیویسته: مه بهست له «زاناکان» به تیکرای زانی هه موو لکهکانی زانست دهگریتهوه. له نوخته نیگای دهرخستنی نهینهکانی بسروشتیش، پتر له ئاست زاناکانی فیزیا و فهلهک و تیکرای سروشت به راست دهگه پچی، ته نانهت که له حالی مرؤ و گیانله بهر ده توژنهوه له کولانهی سایکلوجی و بایؤلوجیهوه راده مینن نهک کۆمه لایهتی و سیاست و میژوو... به لام بابتهی سهربه «مرؤف و دهوروبه» له م نووسینهی بهردهستدا، به ناچاری و فرمانی دریزه کیشانی رچی دووبه رگی لیره به پیشهوه، له پلهی دوهم و سینه مدها هانا دهباته بهر زانستی رووتی بیلایه ن که هات و تیشکیکی بوو به روونک رهوهی تاریکایی به دوری بابتهوه، نه گینا نیاز و ئامانجی رینموونی کردن بۆ کوردیکی هه لئه تاو به «نایدیؤلوجیا» ی سیاسی و ئابوری و ئایینی یان هه ر جۆریک بی که واقعی راستیه بیقیلهکانی کۆمه لایهتی دهشویتنی به کسه ر مل له شارپتی کۆمه لایهتی سهربه سیاست و ئابوریهوه دهنی که ویکرایان دهبنه چاویلهکی ئاپۆرهی جهماوهری خوشجله و بۆ دیتنی واقعی هه لبه ستراوه و باوه ر پنهینانی، به تایه تی له جیهانه سه رلینشیاوه که ی پنی ده لئین سینه م و من به بیستوسینه م و سه د و سینه می داده نیم. سه ریشته له م رهفتاره م نهیه ته وه چونکه زۆرینه ی کۆمه لکهکانی ئەم جیهانه دواکه وتوهی ئاخه لیوهی سه دهی بیسته م شهیدی خه یالبازی و بوتپه رستی و تاکپه رستی و هیچپه رستی و زنده ئەسته مه به لایه وه، له خۆه ئایدیؤلوجیای پوچهل بتفینیتته وه و به پنی داخوازی لیکدانه وهی ژیرانه. له حاله تیکدا، که به ریکه وت، بیروباوه ریکی پوچهل ره تکرده وه [گوتم: به ریکه وت] له سایه ی باوه ره پوچله که ی خزی ئەو بریاره راسته ی بۆ هاتوه چونکه به ریکه وت له گه ل پوچله که ی خزی ریک ناکه ویت که وا رهنگه ئەمیان پتر رۆچوو بیت له هینری: وهک ئەوهی که باوه ریکی پوچهل وه ها رانووینت

²³ - ئەم «سهح» هه پنهوندی به «صح» ی عه ره بییه وه نییه: وشهیه کی زنده کۆنی زمانه ئیرانییه کانه. له کوردیدا گۆرائیکی به سه ردا هاتوه. له «سهه» بۆته سهح. له به هله وی «سهیتن» چاوه گیه تی.

په لکه زېږینه تریفه قژی عهیشی و فاتمانه، په کینکی دیکه بلن، نه خیر شه مه تاقی خوداییه و بهر ئاسمانانی داوه به موعجیزه نیشانمان دهدات.

زاناکانی دوور له سیاست و ههراومه زادی بورسهی بهر ژه وهندی به چرخ و دۆلاب، زۆر به داخه وه، پتر رۆچووی کاری خویانن تا شه وهی به جۆریکی کاریگر و رینکوپینک تیکه ل به سوودی سه ره له بهری مرؤفایه تی بن وهیا لایه نگیری ئاپۆره ی سته مدیده ی ولاتی خویان²⁴ بنه وه هه رچهند جینی سپاس و منه تبارییه، کورت ده هینن:

1. له چاو چی لئیان چاوه روان ده کریت و
2. له چاو گرنگی کیشه کان و
3. له چاو، با بلن، قوتابی و گنج و خوینگه رم وهیا کریکار و وهرزیری ولاتی پیشکه وتوو له و مهیدانانه ی باسی لئوه ده که یین.

به لئ: ده زانم له وانیه قوتابی و گنج فرکه ی ده مارانیان پتر له ته وژمی هوش و هه ستیارییان دلئیان بیزینوت، کریکاری و وهرزیش پتر له چاره نووسی رۆژانه و پشووی مانگانه و مسۆگر کردنی مافی کۆمه لایه تیی خویان خه ریک بن تا ده ره سته بون به دوا رۆژی ئاده میزاد. دیسانه وه به پتی پله ی شیای بژ هه لگرتنی ئه رکی «به رپرسیایه تی» له چهندوچۆنی جیهانی ئاده میزاد زاناکان پشکی گله مه ندییان قورستره به سه رشانیانه وه له چاو خه لقی دیکه. بن شه وهی بکه وه داوی ئالوزکاری یه خه گرتنی شه و تاقمه زیده مومتازه له رووی که مه ترخه میانه وه به رانه ر «چاره نووس» هه ر شه وهنده ده لئیم دوو که له قاره مانی ریی مرؤفدۆستی، بیرتره ند ره سل و زاخارۆف، به نمونه ده خه مه یادی خوینه ر که شه گه ر زۆرینه ی زانا زله کانی جیهان قورسای خویانیان خسته بایه چه رخوفه له کی سیاست، وه ک شه دوو میترخاسه کردیان، بیگومان له نگه ری ته رازووی کاروباری جیهان، تاراده یه ک به لای چاکه ی «مرؤ» دا قورستر هه لده ستایه وه. جا شه گه ر خوینه ریکی هه ز له ره خنه بازی بکات و به دمدا بیته وه و بلن: که ی ده لوئ بژ زانای ختمبووی

²⁴ - شه هینه خه ریکبوونه ی به شیک له و زانایانه به چاره نووسی «مرؤ».

له کاره سه‌خته‌که‌ی و دۆشداما و به‌ده‌ست ئه‌و ئامیز و جیه‌ازه بئێ ژماره و سنووره‌ی زه‌رپه‌قلاشی و ئاسمانگه‌پێ و میکرو‌ب‌دۆزی و... و... باداته‌وه سه‌ر نهایشت و مانگرتن و جه‌بهه ریک‌خستن و نازانم چی، ده‌لیم فارس گوته‌نی: «نه بدین شوری شور و نه بدین بی نمکی»... نه هینده سویر و نه هینده‌ش بئێخوئێ. ریک‌گایه‌کی مامناوه‌نجی هه‌یه، وه‌ک ته‌یه‌مووم له نیوان ده‌ستنوێژ و بئێ د‌ستنوێژیدا، نوێژه‌که‌ی پئێ به‌رئێ ده‌کریت. وه‌ک که شه‌ریعه‌ت عوزری بئیناوی ره‌ت کرده‌وه به ته‌یمووم ئه‌وان زانا زلانه‌ش ئه‌گه‌ر وه‌ک سوئی بایز که مه‌راقی نوێژی له دلدایه، ئه‌وانیش به مه‌راقیکی ئه‌وتوژی له خانه‌ی بئێ جووله‌یی ده‌رده‌چوون و «ئحم ئحم» یکی د‌زده‌نگدانیان له‌و سیاسه‌تمه‌دارانه ده‌کرد... به‌هه‌مه‌حال سه‌د چار مالیان ئاوابئێ که چرای زانسته‌کانیان به درێژی‌ی رۆژگار بووناکایی هاویشتوه بۆ دیتنی راستیه‌کان و داهیتانی ئه‌و ئاله‌تانه‌ی له جیاتی ئاده‌میزاد قورسایی نا‌قولا هه‌له‌گرن و پئێ درێژ کورت ده‌که‌نه‌وه... ئه‌مما هه‌زار له‌عنه‌ت له چه‌کی ئاتۆم و بایزلۆجی!

ئهم سه‌رنجانه‌ش له حالوباری زاناکان هه‌ر ده‌چیته‌وه حیسابی «مرؤف» و «ده‌روبه‌ر» که مرؤف مه‌خلووقینکی زاتییه نه‌ک ئاله‌تی وه‌یا غه‌ریزی تا ئه‌وه‌ی تاک تاک زاناکان له مه‌یدانی په‌رۆش بۆ مرؤ هه‌موو ئه‌و مه‌ودایه پ‌ر ده‌که‌نه‌وه که غاندى و عومه‌ر عه‌بدولعه‌زیز جودا ده‌که‌نه‌وه له هیتله‌ر و ستالین و جه‌نگیزخان: هه‌ر له په‌سل و زاخارۆفه‌وه هه‌تا زانای زانسته‌فروش و به‌ته‌ماع له کاردان به‌لام، بئینگومان زانای نزیک له فرشته گه‌لیک پترن له زانای خزمی شه‌یتان: خۆ ئه‌وه‌ی راستی بئێ من له باوه‌رینکدام که رزگاربوونی «مرؤ» له ده‌ست ماکه به‌ده‌کانی ده‌روونی [و له نیازه چلێسه‌کانی فرندا‌قبازیی سیاسه‌ت و سه‌روه‌ت و خوینخۆریی «سادیزم» و نه‌خۆشیه‌کانی نه‌فس] له پله‌ی یه‌که‌مدا به‌نده به زانست و زاناکانه‌وه که هه‌ر ئه‌وانن ده‌توانن نه‌خۆشیی عه‌مه‌له و وه‌رزیز و قوتابی و هه‌موو خه‌لکی «ناوه‌ندی» چاک بکه‌نه‌وه دژی ریزپه‌پێ و تیکدان و تاوان.

له‌م قسانه‌م ئاکامیک خۆ به ده‌سته‌وه ده‌دات که به مه‌به‌ستم نه‌گرتوه دووچارى خۆمی بکه‌م به‌لام، وه‌ک مووی لووت، لئ ده‌ریازبوون و پشتگوینخستنی به‌لای نامومکینه‌وه‌یه: که به‌سه‌لمینین زاناکان زوربه‌یان به‌هۆی تقوومبوونیان له کاره

گرنگه‌کانیان و کهم دهرفته‌یی خۆه‌لقوتاندن له کاروباری سیاست و چاره‌نوس... و... و ناکه‌ونه سهر باری خه‌فته‌ی لاه‌کی و په‌روشی نامه‌تلوف، نجا ده‌بی حالوباری ئاپوره‌ی میلیاره‌ها خه‌لقی جیهانی سنیهم که به‌حال پنی ناو‌ته جغزی «میژوو» و گهرمه‌تریقی نه‌فسانه و ورینه و ده‌جالی ئاخ‌رزه‌مان و پابه‌ندی رابه‌ری شه‌عبه‌ده‌باز و عه‌وامخه‌له‌تین و له‌خسته‌به‌ره و هه‌تا فاکوفیکی باهه‌لدراوتر هه‌بی توخنی گومرای ساده ناکه‌وئ. ئەم میلیاره‌های نه‌فام و نه‌زان و ساده‌له‌وح که نه‌گهر ته‌نها به‌فرمانی غه‌ریزه. وه‌ک جانه‌وه‌ر، خه‌ریکی په‌له‌ی ژیان بابه‌ نه‌ده‌هات فرمیسک داباریتی بز پوژگیران و مانگیران و خزی به‌قوربانیی دروزن بکات... میزی چینی نه‌ده‌خواردوه به‌ئومیدی نازانم چی... له‌سهر توانجیک دژی رابه‌ره شه‌یتانه‌کی چاوی کوپی خزی نه‌ده‌کولی و ده‌یان و سه‌دان نه‌وتوی نه‌ده‌کرد که هه‌ر شینت و گیل و له‌خسته‌براو ده‌یکه‌ن.

تو بلئ چه‌ندین سالی ده‌وئ بز نه‌وه‌ی، به‌لای که‌مه‌وه، دوو ملیار تا سنی ملیار مرؤی میشکداخراو و چاونوساو و هه‌سته‌نر بگاته پله‌یک له‌هزشیاری و تینگه‌بیشتن حاله‌تی شه‌خته‌کردویی تینه‌پیتیت وه‌ک ئاو شل بیته‌وه به‌گرمایی ناوه‌کی له‌ش و هه‌ناوی نه‌ک له‌لاوه‌گرمایی به‌شرینقه تینکریت؟ چونکه نه‌گهر گه‌رماییه‌که لاه‌کی بوو سه‌رله‌نوئ حاله‌تی شه‌خته‌کردوو ده‌گریته‌وه مه‌گهر هه‌میشه شرینقه له‌کاردا بیت! ئاوی بی هه‌ست و هوش به‌به‌ریه‌وه نییه له‌خزوه گه‌رمای بزیته‌وه و له‌حاله‌تی شه‌خته‌یی ده‌رچیت. گله‌یشی لئ ناکریت به‌لکوو که‌لکی نامیتئ نه‌گهر وه‌ها نه‌بی. چی پنی ده‌لین «داخوران و داش‌وزان» (تعریه و تآکل) که له‌ماوه‌ی ملیونه‌ها سالدا به‌شه‌خته‌کردن و توانه‌وه‌ی ئاو خۆل په‌یدا ده‌بی له‌به‌ردی ره‌ق، ئا ئەم دیاره‌یه‌ی وا به‌پیز و برشت په‌یدا نه‌ده‌بوو. هه‌رچی مرؤیه به‌پنچه‌وانه‌ی حاله‌تی ئاو هه‌میشه به‌ده‌ست کاریگه‌ره‌کانی نه‌زۆکی «کزمه‌لگه‌ی مرؤ» شه‌خته‌ده‌کات و سه‌ده‌ها سالی ده‌وئ هه‌تا نه‌ختینکی شه‌خته‌که ده‌وتیه‌وه. له‌م حاله‌شدا «کزمه‌لایه‌تی» ده‌توانئ و توانیوه‌تی، بارته‌قای پیشکه‌وتنی لایانه‌ روژنه‌کانی، هه‌ر له‌گه‌بیشته‌وه یه‌کتري حاله‌تی «روژنایی» کاره‌با و تاریکایی «شه‌پلته‌خۆری» جوړیک شه‌خته‌ی حه‌رامزاده دروست بکات که‌وا به‌ر له‌

کاره‌با و ئاسمانگه‌ری نه‌ده‌شیا په‌یدا ببیت، تا ئه‌گه‌ر له سه‌ده‌کانی نۆزده و هه‌ژده و دوازه‌ده... چ‌را قۆدیله و مۆم پرووناکییان ده‌به‌خشی.

له سه‌ده‌ی بیسته‌م میله‌تی ئه‌فغان به ده‌ستی خۆی هه‌موو ئه‌و بنه‌مایه‌ی سه‌ربه‌زانستی نوێ که مه‌لیک ئه‌مانه‌للاخان بنیاتی نابوو ته‌فرووتوونی کرد...²⁵ چاوبگیزیت به‌م جیهانه‌ی ناسازی سنیه‌مدا و پتریش هه‌لکیشت بۆ جیهانی نیوان سنیه‌م و له خۆی به‌ره‌ژووتر قه‌سابخانه‌ی ئه‌وتۆ ده‌بینیت هه‌نده‌ی قه‌سابخانه‌ی بازاری گۆشت به‌ به‌وه گۆشته‌که‌شی نه‌ک ناخوری و به‌س به‌لکوو به‌ مه‌سره‌فی قورس و ئه‌رکی کوشنده ده‌بیته‌ خۆراکی درندان.

به‌هه‌مه‌حال ئه‌م تینبینه‌ی کورته و ورده هینمای پوه و حالوباری سه‌رده‌م که نه‌ته‌وه‌ی کورد له ناوه‌ندی دۆزه‌خه‌که‌ی و تاریکایی ئه‌نگوسته چاوه‌که‌یدا ده‌ژینیت پتر ریگه ته‌خت ده‌کات بۆ قه‌له‌میکی کوردی له «مرۆف و ده‌رووبه‌ر» بدوینت و پروون کردنه‌وه‌ی واقعی ئه‌و مرۆف و ده‌رووبه‌ره‌ی به‌ مه‌به‌ست گرتبیت له‌به‌ر دوو هۆی زیده‌ بنجی:

1. نورسینه‌که به‌ کوردیه‌ی و غه‌یری کورد تینی ناگات.
2. نمونه هیتانه‌وه و پروداوی شاهیدی حال پتوه‌ندی به‌ کورده‌وه هه‌بن ئاسانتر قسه‌ی برنده و زه‌ق و تفت و تال له قه‌ناعه‌تی خوینتر نزیک ده‌خاته‌وه چونکه ئیشی برینی خۆی، کورده‌که، به‌لگه‌ی دروستی قسه‌کانه بۆ تاک و کۆمه‌لی کوردزمان و کوردویژدان.

به عاده‌ت نووسینی ئه‌کادیمی له روانگه‌ی به‌رینه‌وه چه‌شمه‌ندازی سه‌ربه‌بابه‌ته‌که‌ی ده‌داته به‌ر لیکۆلینه‌وه‌ی به‌ کیش و ته‌رازوو، هه‌روه‌هاش میژوونووس (مه‌گه‌ر چۆنها) پروداوی تینه‌په‌ریو که دلی لئ نادات و خوینی له‌به‌ر ناروات و گرمه‌ی تۆپ و لرمه‌ی رماندن و دووکه‌لی سووته‌مه‌نی لێوه هه‌لناستیت، به‌ گیانی ئارام و هه‌ستی بیلایه‌ن ده‌خاته ژیر تیشکی یاسای ئه‌وتۆ ده‌ست بدات بۆ قالبی پروداوه‌کان وه‌ک که من و تۆ ده‌چینه به‌ر دوکانی قه‌ساب گۆشتی بیگیان ده‌کراین،

²⁵ - کوردی هه‌ریمی کوردستان عێراق، له سالی 1991، 1992، و... 1995، 1996 به‌شی زیده به‌ بۆزی ژیرخانی حازربه‌ده‌ستی ریشه‌کیش کرد و وه‌ک مالی قاچاغ به‌ دوزمنی خوی فرۆشت.

هه تا ناسکتریش بی پتر لینی رازی ده بین، هه قی په له فرتکنی ده می سه ربړینی
نازه له که شمان نییه...

ده لنین ته بو عه لای مه عه پرې نه ساغ که وت گزشتاوی فرووجیان له پیش دانا. گوتی،
بژچی به چکه شیرینکتان سه رنه بری بزم... گزشتاوه که می نه خواردا! [شوی 14
له سه ر15 ی تشرینی دوهم، سه عات 10:25 نه مه دهنووسم. به ده ست خزم نییه
چاوم ناوی تیگه را].

داخوایی حالی رووبه رووی ده مه ته قه به کم ده کات له گه ل نیوه به بیتکی حاجی قادر
که ده فهرموی: «ته ماعی گوره یی بی چه ک نه که ن نه ک!» نه م چه ند وشه یه
به دیه یه کی ناشکرا و راره وینکی شاری ده ستنیشان ده کات بژ سه ر نامانجیکی
ژوورووی نامانجانوه که ده مه ته قه هه لئاگرن. هه ر حاجی له هه مان بره شیعدرا
ده فهرموی:

هه تا وه ک ناگری ژیر کان له گه ل یه ک
نه گه ر تووفانه له شکر تان به پووشه ک

باوکیشم له م بواره وه بژ نه م به یته چوه:

نیوه هه رچه ند که قه ومه کی زورن
فائیده ی چی که توخمی خوخورن

شاعیر و خاوه ن دل و ده روونی پاک زورن بژ هه مان جزره بیرو را پویشتون و
تنشیا ندا هه یه په ندی تیکه ل به تاوگیری کرده، ته نانه ت حاجی و باوکیشم له
مهیدانی تانووت وه به رنان نه وه یان گوتوه که ده بی بگوتری. به لام له گه ل
پنویستیوونی ریز راگرتی تانووت و دنه دان و بووژانده وه ی گیانی هه لمه ت و
یاخیگری، ناچارین به پنی هیز و توانا و زهرفی له بار خه باتی خوئازاد کردن
به رنیوه به رین. ده زانین ده بی چه کمان هه بی دوژمنی پی که ننه فت بکه ین، به ر له
چه ک په یدا کردن ده بی هژی تاکتیک و ستراتیجی شه ر و وروژم و کشانه وه مان

به‌ده‌رس خۆیندبێ... ده‌بێ بزانی و تووویژیکی له‌گه‌ڵ کوردی سه‌ربه‌تورکیای ده‌که‌ین زۆر به‌ ده‌نگه‌وه‌ ده‌گاته‌ به‌ر گۆنی کوردی کوردستانی ئێران یان هه‌ر نایگاتی: گریمان ده‌نگه‌که‌ به‌ کزی و به‌ جۆره‌ک له‌ جۆره‌کان که‌وته‌ به‌ر گۆنی ئه‌و کوردانه‌ ئایا چه‌ندی ده‌وئ هه‌تا ده‌بیته‌ ئایین... هه‌تا ریزی خه‌باتکارانی بۆ ساز ده‌دریت... هه‌تا تۆپ و شه‌ستیر [ی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی حاجی قادر]ی بۆ له‌ هه‌نده‌رانه‌وه‌ جه‌لب ده‌کری... پارهی چه‌ک و ئازووقه‌ی چه‌کی ئاگرین له‌ کۆیوه‌ هه‌له‌ده‌قوولێ؟ راستیه‌که‌ی ئه‌م په‌رسیاران هه‌سه‌ر کاغه‌ز وه‌رامیان بێ وه‌رامیه‌ چ جایی له‌ مه‌یدانی واقعی ره‌جال که‌ چه‌مه‌ نانی سه‌به‌ینه‌ و ئیواران بۆ خه‌باتگێز و چه‌نگاوه‌ران له‌ ماوه‌ی ساڵ و دوو ساڵ و ده‌ ساڵدا (که‌ له‌وانه‌یه‌ شه‌ره‌ خه‌یاڵکرده‌که‌ بیه‌رانه‌وه‌ بێت) ئه‌رکیکی پشتشکێن و هه‌ناسه‌به‌ری ده‌وێت.

ده‌زانم، تۆش ده‌زانیت، خه‌باتی گه‌لان به‌ درێژایی رۆژگار و به‌ هه‌ژاری و نه‌داری و مالکاولی چۆته‌ سه‌ر، به‌لام لێزه‌دا که‌ ئیمه‌ په‌یمان هه‌یه‌ له‌سه‌ر کورسی و میزی نووسینه‌وه‌ و دوور له‌ هه‌رشه‌ی چه‌ندرمه‌ و پۆلیس، به‌ دلی ئارامه‌وه‌، سه‌یری پانزرامای بزووتنه‌وه‌ی رزگاری گه‌لان بکه‌ین ده‌بێ به‌ چاویکی واقعیین و هۆشیکی کرایه‌وه‌ قه‌لم و زمان له‌ «خه‌باتی گه‌ل» بخه‌ینه‌ گه‌ر که‌ ده‌کاته‌وه‌ خه‌ریکبوون به‌ «چاره‌نووس». له‌و کولانه‌یه‌ی تیه‌وه‌رامان له‌ خه‌باتی گه‌لان چه‌ند خاڵیک له‌ تیبینی و هه‌له‌سه‌نگاندن نیگا راده‌کێشن:

1- مه‌گه‌ر چۆنها، ده‌نا خه‌باتگێرانی نه‌ته‌وه‌ که‌ ملیان له‌ بزووتنه‌وه‌ی چه‌کدار ناوه‌ به‌ته‌مای سه‌رکه‌وتن بوون نه‌ک تیشکان. له‌ چه‌ند دله‌گه‌رمیک به‌ولاوه‌، ئاپۆره‌ی خه‌لق مل له‌ چه‌قۆ ناخشینی بۆ ته‌رده‌ماغی و فیزوناز: که‌ بزانی بزووتنه‌وه‌ نه‌زۆکه‌ - مه‌گه‌ر شیت بێ - رینگه‌یه‌کی هه‌موارتر له‌ «مردنی بێسوود» ده‌گریته‌ به‌ر. ئه‌م به‌ریاره‌ی رسته‌ی دوایین به‌راسته‌ ده‌گه‌رێ نه‌ک هه‌ر له‌ خه‌باتی خۆبه‌ختکه‌ران، بگه‌ر له‌ شه‌ری نیوان حکومه‌تانی هه‌ر راسته‌. له‌ نمونه‌دا ده‌لیم: ژاپۆن له‌ جه‌نگی جیهانی دوهم که‌ بۆمبای ته‌تۆمی به‌ دیاری بۆ چوو ده‌رحال ئالای ته‌سه‌لمبوونی هه‌لکرد. ئه‌گه‌ر له‌ سه‌ره‌تای شه‌ریشه‌وه‌ زانییای دۆژمن ئه‌و بۆمبایه‌ په‌یدا ده‌کات، شه‌ره‌که‌ی دژی ئه‌مریکا و ئینگلیزی به‌ریا نه‌ده‌کرد و خه‌ریکی داپه‌له‌وسینی چین ده‌بوو.

په‌ندیکی له‌م راستیی‌هه‌هه‌لیگریته‌وه‌هه‌یه‌که‌ئومیدی‌سه‌رکه‌وتن‌له‌خه‌بات، له‌ج‌ه‌نگ، نابئ‌له‌50% که‌متر‌بئ‌(هه‌رچه‌ند‌ده‌زانم‌خوینگه‌رم‌به‌10% ش‌رازییه، زور‌جاران‌به‌هیچیش).

2- ئه‌و‌نه‌ته‌وانه‌ی‌که‌له‌ئاکامی‌خه‌باتی‌قه‌رناوقه‌رن‌به‌ئامانج‌گه‌بیشتن‌دوو‌ه‌زی‌کاریگه‌ر‌یاریده‌دریان‌بوو‌[جگه‌له: 1- وزه‌ی‌ج‌ه‌نگ، 2- ه‌یزی‌به‌رده‌وامیوون‌به‌ه‌زی‌تیزی‌و‌ته‌سه‌لی‌نه‌ته‌وه‌خ‌زی]:

ه‌زی‌یه‌که‌م: غالی‌ئه‌و‌نه‌ته‌وانه‌ئه‌گه‌ر‌داگیرکه‌ر‌لینیان‌گه‌ر‌ابایه‌له‌خ‌زوه‌ده‌بوونه‌ده‌ولت‌چونکه‌هه‌موو‌مه‌رجه‌کانی‌پنویست‌به‌بنیاتنانی‌ده‌وله‌تیان‌هه‌بوو. له‌نموونه‌دا‌ده‌لیم: پ‌له‌نده‌ی‌له‌تله‌تکراوی‌به‌ر‌له‌شه‌پی‌یه‌که‌می‌جیهانی‌پتر‌لینهاتوو‌بوو‌ب‌ده‌ولت‌پیکه‌یتان‌له‌تورکیای‌ئه‌وسا. وارش‌ز‌شاریکی‌مه‌شووری‌جیهان‌بوو...

ه‌زی‌دوهم: زه‌رفی‌له‌بار‌هه‌میشه‌ب‌ئه‌و‌نه‌ته‌وانه‌له‌که‌میندا‌بوه، واته‌وه‌که‌نه‌ته‌وه‌ی‌کورد‌نه‌بوه‌که‌ده‌رگه‌ی‌ئومیدی‌لئ‌داخرا‌بئ‌ب‌ماوه‌ی‌2500 سال. حالوباریکی‌ژیاری‌و‌ئابووری‌و‌هونه‌ری‌که‌له‌و‌نه‌ته‌وه‌ژێرده‌ستانه‌ی‌وه‌کوو‌پ‌زلونیا‌و‌ئوکراینا‌و‌کوئ‌و‌کوئ‌هه‌بوه‌ریز‌و‌حورمه‌تیکی‌ب‌دیاری‌کردوون‌له‌نیو‌ده‌وله‌تان‌تا‌ئه‌وه‌ی‌بینگانه‌ی‌داگیرکه‌ر‌حیسابی‌به‌بنه‌مای‌کردوه‌ب‌ره‌زامه‌ندی‌ئه‌و‌نه‌ته‌وه‌پیشکه‌وتووانه، چ‌جایی‌ئه‌وه‌ی‌ده‌وله‌تی‌نزیك‌و‌دور، به‌تایبه‌تی‌هی‌نزیك‌لینیه‌وه، هه‌موو‌ده‌م‌ویستوویه‌تی‌ئه‌و‌داگیرکراوه‌پیشکه‌وتووانه‌سه‌ربه‌خ‌ز‌بن‌ماده‌م‌مومکین‌نه‌بئ‌بین‌به‌هی‌خ‌زی.

ت‌ز‌سه‌یری‌پاش‌شه‌پی‌گه‌وره‌ی‌یه‌که‌م‌چه‌نده‌ها‌و‌چه‌نده‌ها‌له‌حکومه‌تی‌ن‌ژهن‌وه‌کوو‌دوومه‌لان‌هه‌ل‌پ‌زقین. هه‌ر‌له‌ده‌وری‌خ‌وتدا‌سووریه‌و‌عیزاق‌و‌ئوردون‌و‌لوبنان‌و‌ئه‌رمینیا‌بوون‌به‌ده‌وله‌ت. کورد‌نه‌بئ‌مایه‌وه‌به‌پارچه‌کراوی‌به‌تینینی‌ئه‌وه‌ی‌که‌پیشتر‌که‌رتی‌کوردستانی‌عیزاق‌و‌کوردستانی‌تورکیا‌خاکیکی‌سه‌رانسه‌ریان‌هه‌بوو‌بئ‌حدودی‌جوداکه‌ره‌وه. کوردی‌سووریه‌ش‌دابرا‌له‌کوردی‌عیزاق‌و‌کوردی‌سه‌ربه‌تورکیا... په‌یمانی‌سیقر، هه‌رچه‌ند‌ئه‌گه‌ر‌نه‌س‌ر‌ابایه‌وه، زه‌ره‌ری‌له‌تورکیا‌ده‌دا‌که‌دوژمنی‌ئینگلیز‌و‌فه‌ره‌نسه‌بوو‌به‌لام‌به‌رژه‌وه‌ندی‌زلتر

له مافی کورد دوژمنی کوردی پاراست لهو زهره ره. ئنجا ئه گهر بگوترئ ئه و ولاته باسکراوانه ی که گوتمان حکومه تیان بؤ داندره هر بوون به ژیرده ست پنت ده لیم: خوزی کوردیش وهک ئه وان ده بوو به ژیرده ست! ته نانه ت ئه گهر به ژیرده ستیش یهک پارچه بوايه هر له سووددا بوو خؤ ئه و به چهندين که رته وه هر ژیرده سته یه. ئه مه ده لیم له حالیکدا تازه حکومه ته کان هموویان دواي شه ری دوهم سه ربه خؤ مانه وه. کوردیش، به زاهیر، وهک ئه وان ده بوو. لیزه شدا تیبینی ئه وه ده کړئ که ئه گهر کورد له رؤژی یه که می بوونی به حکومت، «حکومه تی خه یالی» سه ربه خؤ بوايه نه یده زانی حکومت دابنیت و که س نازانی حالوباری ئه و ولاته دواکه وتوه ی بی ژیار (حضاره) به ده ست خؤ یه وه چی به سه ر ده هات. نمونه ش له عیراق وه رده گرین که ئه گهر له پاش شکانی تورکه کان ئینگلیز وازی له عیراق هیتابایه چؤ ناوچؤنی خؤی به ریوه ده برد: به غدا نه یده توانی پؤلیسیک بنیرئ بز ده لئاوه ئنجا ئیداره ی به سه ره و ره واندزی به چی ده کرد؟ شیعه و سوننه چؤن ده بوون؟ تورکیا و ئیران چهن راده وه ستان له سه ر داگیر کرده وه ی؟ وه هابیه کان تاکوئ ده هاتن؟ چ هیزیک به ری ده گرتن؟ خولاسه که پی خه بات و شؤرش و ده ولت دانان وهک کایه ی مندالان نیبه به تیروپشکی یه کینک بیته میر و یه کینک وه زیر و ئه وی دیکه گزیر: باوهر ده که م «میر و گزیر» یش چاوسوورکه ره وه ی ده وی ده نا یه کینک له لاره به زوره ملی خؤ ده کاته میر و ده که ویته شه ره چه پؤلک له گه ل میری تیروپشکی...

ماوه بلیم فه لاکه تینکی زلی بیتامان هه یه له بهر ههنگاوی هر میلیه تینکی جیهانی سینیم و وهک ئه و که هات و به ئامانجی ده ولت و سه ربه خؤیی که بیشت: له و رؤژه گه شه پیروژه وه کوله مرگی میلیه ت به ده ست «زؤردار» ی خؤیی چ هی حکومت چ هی نفوز و پاره، ده ست پیده کات؛ خه باتگیره که ی لینی ده بیته وه به جه ندرمه ی وهک که ده گوترا؛ هه یته ته ر و وشک پیکه وه ده سووتینی. له بیرت بی پؤلپؤت چی کرد به میلیه تی خؤی. هیچ دوژمنینکی لاره کیی دلئیزگن و رفله ده روون خه یال ناکاته وه له و ته رزه درنده ییه ی نه زؤک! بیگانه ی ده سه لاتدار خه ریکی کاریک ده بی زیده سوودی لیره وه ربگړئ به تاییه ت که بیگانه یه کی توجارمه شرب بی نه ک پاله وانپینکی خؤ په رست و قؤره ده ماغ که وهک گورگ نیچیر داپه لؤستی.

پۆلپۆت، باوهره پووچه له كهه كهی دژی بۆر جوازی بوو به حه لال كردنی قرتیخستنی سه رله به ری چینی ناوه ند و به ره ژوورتر.

خه باتگیزی سه ركه وتووش له ئاكامی كۆبوونه وه ی دوو كاریگه ری:

1. ئه رکی رۆژگاری خه باتی سه خت،
2. خۆ به زلزانین و ناز كردن به سه ر واقیعیکی له حیسابی خۆیدا ده ستچینی خۆیه تی.

ئه م دوو كاریگه ره له نه ته وه یه كی دواكه وتووی سه دان و هه زاران سالدا به شیکی پینكه یه نهری خه باتگیزیه تی كه دل و نه فس و له شی برسیه بۆ بژیوی خۆشه مه زه ی ماددی و مه عنه وی. له ولاتی پینشه كه وتوو [مه به ست نه ته وه ی پینشه كه وتوه] خه باتگیزی و سیاسی یه ك شتن. چلیسیش له نیواندا نییه. هه شین مه یدانى به رته سکی بۆ كراوه ته وه. ئه و به رته سه كه ش خه لقیکی هوشیار و دابونه ریتیکی سه ربه نیزام و یاسا تیندا زاله. هه رچی نا ره زامه ندیه ك هه بێ له رینی هزی سه لمیندراوی كۆمه ل، به حكومه ت و نا حكومه تییه وه ره خنه ی لێ ده گیرێ و هه ولی نه مانێ ده درێ. ره خنه لینگیراویش مافی خۆ روون كردنه وه و نیازپاکیی هه لوه سه ته كه ی له دلخوازی خۆی دایه ئیتر یا به كاری ده هینی یا واز ده هینی. ئه مه شیوه ی واقیعه، به تیکراییی ده یشو به یتم به ده شتیکی به زاهیر هه موار و بیقزرته له چاو كرد و ته پۆلكه و شاخی به ده ورییه وه. به لام بینگومان مرۆ نابیته فرشته. ئنجا ئه گه ر نه بوونی به فرشته ری بدا قسه كانم هه لوه شینیته وه له باره ی كۆمه لگه ی پینشه كه وتوه وه به وه ند رازیم كه سه لمیندری ئه و پینشه كه وتوانه مرۆن نه ك شه یتان و عیفریت كه ده زانین له جیهانی په نجاوسییه م به زه حمه تیکی زیده زه حمه ت ده سه لاتداری تیدا نه بیته «عیفریت» به هه مه حال له خویته ر راده په رموم هه ست بكات به و راستیه چاوگیره زراوتۆقینه ی نه بوونی وزه ی نا ره زامه ندی لای زۆرینه ی هه ره زۆری تاكانی جیهانی سینییه م، كه تاك ئیراده ی نه بوو كۆمه لیش ده بینه ئاپزه ی بینیراده! تاکی ته نها تاكیش ده بیته خه لته ی وه ك سه لكه پیوازی كوتراو به لام فرمینسك له چاوان په یدا ناكات وه ك كه پیاز ده یكات!

ده‌بێ بۆ خۆیتەر به‌ ده‌نگ بێم له‌ پرسیاریکی به‌ دلیدا دیت و ناگاته به‌ر گویم: به‌لام دیته‌ به‌ر هه‌ست و هۆشم. ده‌فه‌رموویت، ئه‌م نووسینه‌ ده‌مودوی جو‌دایه‌ له‌ هی دوو به‌شی پیشووتر منیش ده‌سه‌لمیتم و مه‌به‌ستیشمه‌ هیوینی به‌شی سینیهم خزمایه‌تی هه‌بیت له‌گه‌ڵ شیری له‌وه‌رگه‌ی کۆتایی 1996. به‌شی دوهمی نووسینه‌که‌ له‌ سالی 1984 نووسراوه‌. له‌وساوه‌ تا ئه‌م رۆژگاره‌ رووداوی تاوه‌ی بینسایقه‌ له‌ هه‌ریم و له‌ خاوه‌ری نزیک و له‌ سوڤتیستان و گه‌لیک شوینی تری دوور و نزیک که‌وتۆته‌ بازاری سیاسه‌تی به‌رته‌سک و به‌ر به‌ره‌لا.

ئه‌م زگوزاره‌ی سیاسه‌ت که‌ وشاری بۆ هۆش و دلی مرۆ دیت به‌شیکی زه‌قوپۆزی کورده‌که‌ی خۆمان ده‌گریته‌وه‌. هه‌ر نه‌بێ خه‌به‌راتی سه‌ربه‌ کورد، جگه‌ له‌وه‌ی بارستی چه‌ندین جار له‌چاو رابردوو زیادێ کردوه‌، پتر له‌ هی دیکه‌ سه‌رنجی کورده‌که‌ راده‌کیشیت و ده‌یجوتیه‌وه‌ سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ی که‌ جۆری ده‌م و راویژی خه‌به‌رسازان له‌ کولانه‌یه‌کی چه‌شمه‌ندازی نوێ بۆ کورد حکایه‌تخوانی ده‌کات.

لایه‌نیکی تایبه‌ت به‌ هه‌ستی شه‌خسی خۆشمه‌وه‌ پتر ئاشنام ده‌کات به‌ خه‌به‌راتی تازه‌ی کورد، له‌گه‌ڵ ئه‌و هه‌موو دزیویه‌ی تیندایه‌، و به‌ چه‌ندوچۆنی سه‌ره‌نجامی کۆمیونیزم و سوڤتیستان که‌وا ره‌نگه‌ نووسینه‌کانی پیشووم (له‌ 1960ه‌وه‌) به‌ ده‌وری ئه‌و باسانه‌وه‌ خۆیان له‌ نیشانه‌ خشانده‌بیت ئه‌گه‌ر نه‌لیم پینکابیتیان. چاویک به‌ «إعادة التوازن...» دا بگێریت ده‌بینیت به‌ر له‌ نزیک 20 سال گوتومه‌، نه‌بوونی کیانی کورد چ نزخیکی زلی مه‌عنه‌وی لێ سه‌نده‌وه‌ که‌ له‌ ماوه‌ی تیشکانی 2500 سالدا «نرخي نژادپه‌رستی» ی تیندا نه‌رسکا به‌و جۆره‌ی که‌ سنووری «کیان» به‌ ده‌وری نژاددا ده‌پرسکین. له‌ بیرمه‌ نووسیومه‌ «فنحن مرعی بلا سیاج وحي بلا دیدبان وضیعة خلت من فزاعة الطيور». له‌ به‌شی یه‌که‌می «مرۆف و ده‌روبه‌ر» یش که‌ دیمه‌ سه‌ر تاوانبارکردنی گوتاری «دنیا‌یده» که‌ ته‌له‌به‌ی کوردی ئه‌لمانای به‌ سه‌گی نیوان ته‌په‌لز و له‌یلان شوبه‌اند، ئه‌و خۆ به‌که‌مزانییه‌ی ژێرده‌ستی دوو هه‌زار سالی ده‌هینمه‌وه‌ به‌ سه‌به‌بی کۆمه‌ نه‌کردنی «دنیا‌یده» له‌و قسه‌ی وا له‌وجر و زیده‌ نزم و ئینسکشکین که‌ ناراسته‌ی ته‌له‌به‌ی کوردی ده‌کات...

خولاسه‌ نووسینی به‌رده‌ست له‌ ئاووه‌وایه‌کی جو‌دای دوو به‌شی لێزه‌ به‌ پینشه‌وه‌ ده‌دویت. له‌گه‌ڵ ئه‌مه‌شدا بیرورای دوو به‌شه‌که‌ به‌و رووداوانه‌ی تازه‌بابه‌ت پتر

دهچه سپن، چونکه رووداوه كان هيجيان بهر ئهو ته فسیره مادديه ناکه ون که بهر هی چه پ و مارکسیست رامالی گوئی گویگرانی ده کرد: تومز ئه وهی ددبوو برمی نه رما ئه وهی ده بوو نه رمی رما. کورده کهش ملی ناو ته گه پیک چ پنه ون دی به «زیده نرخ - فائض القيمة» و ته ناقووزی چینایه تییه وه نییه. له دووبه ره کییه کدا هه رهمه ی هه موو چینه کان و ئایدیۆلۆجیه کان تینکنا لاون به تینی نی ئهو حه قیقه ته وه که چینی پرۆلیتاریا [زوربه ی وهرزیره. کرینکاری ئه م رۆژگار ه جاری له کوردستاندا په یدا نه بوه] بایی یه ک سه رۆک عه شیره ت یان سه رۆکجاشی کۆن حورمه تی نییه، خزیشی به خه یالیدا نایه ت ببیته گزیر. مالم حه قه وهرزیری بیده ره تان و بیسه واد و بی وزه ی باوهر به خۆ کردن و بی ئامانجی نه قش به ستوو له دهوروندا به ته وادی ئه م دیره به یته ی پینچ خسته که که ی قازی هه له بجه. مه لا حه سه ن، که له سییه کاندایان کمیک پینش سی. هۆنیوه ته وه و ده لی:

هه رکهس که گوئی ئه مه ته به چه ن²⁶ ده بنه غولامی

نه خسه کینشی وهرزیری هه ریم بوه بی زیاد و که م له وه ته ی شۆرش ی 1961 هه لایسا وه تا ئه م ده مه ی به ره و کۆتایی سالی 1996. من نامه ی وهرزیر بشکینمه وه له حالیکدا شۆرشگیز خه ریکه شۆرش ده کۆژینیه ته وه: که عه بیدار هه بی، سه لمینین و نه سه لمینین، میراتیکی میژوه پشکی هه موومانی تیدایه: هه تا پتریش هه لکشاو بین له ده سه لاتدا پتر عه بیدارین.

ئنجا ئه گه ر بین له رینی «زاتیه و موضوعیه» وه رووداوان هه لسه نگینین، ئه وسا به زه ره ببینیش تۆسقالی مه وزووعیه تیان تیدا نادۆزینه وه [له م رسته یه دا کورده که مه به سته هه رچه ند ده یان نه ته وه ی تریش خه ریکی خۆفۆتانندن]: «هه ریمی کورد» و گه لیک شوینی تریش جۆریک زاتیه ت به کار ده هینن هه ر ده لی به دیاری له دوژمنه هه ره کوشنده که یه وه بز ی هاتوه. له گه ل ئه م راستیه ئاشکرایه ش پینه چی سیاسی و ئایدیۆلۆجی زۆرن ته قله به واقع لیدهن له سه ر کاغز وه یا به زمان باری له نگولۆری فه لسه فه ی به چه رخ و دۆلاب و داوا ته قلیدیه پینچه لپاچه کان له نگه ره بند

²⁶- ده قی وشه ی «به چه ن» جینی گومانه له وانه به «بجن» بی یاخود «ئه مه ته به چه ن» تیکرای جۆریکی دیکه بی.

بکەن و سووچ و تاوان بخەنە گەردەنی بەدکاری ناوەکی و دەرەکی و ناسازیی هەلکەوتی سیاسەتمەدارە زلەکانی جیهان و وەسوەسەیی شەیتان و ئەرکی گران. لەم بەهاناوەشدا تەنھا ئەرکی گران قەناعەتەبەخشە بەلام نابیتە پاکانە. بە پینچەوانەو. تاوانی تاوانبارەکان خەستەر دەکاتەو: یەکیک ئەرکی زیادی بەسەرەو. بێ چۆناوچۆنی بێ ئارەزووی چلێس و چلکن شەری ناوخۆیی و وێرانکاری دەکاتە سەربار؟ چ دەبوو ئەگەر لە جیاتی درندەیی پشووێ حەسانەوێ دابا بە خۆی... لە پۆنە و چەتری عەلەشیش رامابایە... گوێی دابایە زەرەزەر و وەرەوەر و هەر دەنگیک و هەر شتیکی تر بێ... چەلەمشکینەیی کردبایە... خۆی هەلداشتبایە لەسەر شاخووە و ملی شکابایە!! ئەشەدووبیلا مەیلی شەرە دندوکی خۆیناوی دابین نابێ ئەگەر خۆری بەهەشتیش باوہش بکاتەو بۆ قوتەیی مل تیزکە کاردووی سەر شانزی نمایشت!!

بیگومان، چ لە تیکهەلدایی بیت و چ لە حالوباری ئاسایی بیت، ئاپۆرەیی خەلق وەک ئەو دانە گەنمانە نین، کە ئاش دەیانھاریت و سەرلەبەریان دەکاتە ئارد: تیناندا هەبە بایی پینویست (لە زۆر حالدا پتریش لە پینویست) دروستایی سەلامەتی خۆی و پاوەند و سامانی دەبینیت تا ئەوێ لە تەجرەبەیی شەری نیوان عیزاق و ئیران نەمانزانی، یەکیک لە کور و کچ و برا و خزمی نیزیک لە دەسترویشتوہکانی دەولەت خوون لە لووتی هاتبیت وەیا لە کەیف و سەفای خۆی کەم کردبیتەو. بەشیکی بەرچاویش لە هەلپەرسە و بەرتیلخۆر و بەرتیلدەر بە درێژایی 7-8 سالی شەر خەریکی خۆشگوزەرانی بوون لە پارس و لەندەن و بە جۆریکی بەرچاوی سامانیان دوو چەند و چوار چەند دەبوو. خوین و مالکاولی کوژراوہکان بێ وەخران و پاتەوپات دەبوو بە زین و پارە لە قاسەیی شەیتان پینداوہکان. هەر ئەو سوودمەندانەش لە ئاھەنگی ریزنان بۆ شەھیدان دەبوون بە سەرامەدی ئاھەنگ و پرسی و شۆرەت و مەدالیایان بەسەرشان و سینگدا شۆر دەبوونەو و سەلەواتیان بۆ لێ دەدرا.

ئەم وینتەیی و بەرەواژ، حەقیقەتی حالەتی «مرۆف» و «دەرووبەر» لە و لاتانەیی میللەتەکانیان جاری وەکوو میترەمدنلە، بلوغیان نەبوو، و کوردی گووتەنی، چەپوہراستی خۆیانیان نەناسیوہ. لەم قسەیی شەمدا بایی سەری دەرزی لە حەقیقەتم

لانه‌داوه چونکه ئەگەر هه‌ولێ نان په‌یدا کردن بکه‌ین به پیناسه‌ی «مرؤ» فه‌رتیک نامینی له نیوان مرؤ و ئازهلدا که ئه‌ویش خه‌ریکی خزراک په‌یداکردن و به‌چکه‌هه‌لتیان و خۆپاراستنه به پینی غه‌ریزه‌یه‌کی ڕئ به‌دینی پئ ده‌کا له نیوان سوود و زه‌ره‌ردا. کۆمه‌لایه‌تی مرؤ، ویزای کاریگه‌ریی غه‌ریزه، کاریگه‌ریکی گرنگتری هه‌یه خالقی کۆمه‌لایه‌تیه‌که‌یه ئه‌ویش «هۆش»ی مرۆیه. گریوگالی گوزه‌ران و به‌ره‌ژوور چوون و پاشه‌کشه و یاسای چاک و به‌د و باوه‌ری راست و پوچه‌ل و تاریکی و ڕۆشنایی زانست و جه‌هل و تیکتالقانی به‌رژه‌وه‌ند و مجیز و خۆشوێستن و نه‌وێستن و واقوهرمان به‌رانبه‌ر جیهان... و.. ترسی مه‌رگی بێبیرانه‌وه و ئومیدی ژیانه‌وه‌ی ئه‌ودبوی قه‌بر... ئنجا ده‌رسده‌ری فیتلباز و فرنداکی ته‌ماعکار و ساده‌له‌وحی زوربه‌ی هیچ نه‌زانان و هیزبوون به ئایدیۆلۆژی بیژۆک و سه‌رانسه‌ری ته‌نگوچه‌له‌مه‌ی بئ ئه‌ژماری ژیان و ژیار وه‌کوو بارانی زستانان هۆشی مرؤ له خۆیاندا ده‌گرن.

هه‌لبه‌ت له تایی ته‌رازوودا که‌ره‌سته‌ی زانست و ته‌کنیک و هونه‌ر و داد و به‌رژه‌وه‌ندی به‌وا و ده‌رسده‌ری به‌ ویزدان قورسای خۆیان ده‌ده‌نه لایه‌نی سوود و چاکه‌ی مرؤ به‌ درێژایی میژووش ڕۆلی خۆیانیان بینیوه و قوربانیان داوه تا ئه‌وه‌ی ده‌ترانین بلێن پشکی هه‌ره‌ گه‌وره‌ی هونه‌ری به‌رپه‌چدانه‌وه‌ی دێنده‌یی و گومرایی ده‌چیته‌وه بۆ ڕۆشنایی و هه‌ولێ ڕووناکییران و نه‌یتی دۆزه‌وان و داهینه‌ری هۆی ئارامی و خۆشگوزه‌رانی. به‌لام، به‌ داخوه، به‌رزی و وردی و نازکی کالای ڕۆشنییران بئ ئه‌وه‌ی مه‌به‌ستی بیت، هه‌ر به‌ فه‌رمانی واقیعی ئه‌و کالایه، هینده ژووروی ڕیکاری وزه‌ی چاو و گوێ و مینشکی ملیاره‌های شه‌پلته‌خۆر و جنۆکاوێ و هیچ نه‌زانانه‌وه‌یه ده‌ستیان پینی بگات ده‌یسووتین، خاوه‌نه‌کانیشیان له‌گه‌لدا بئ له ئه‌رخه‌میدسه‌وه تا ئاینشتاین و ئەم چه‌ند لاپه‌ره شه‌ری منیش...

ئەگەر مرؤ نه‌که‌ین به‌ خالقی ده‌وروبه‌ر و میژوو و کۆمه‌لایه‌تی [که‌ خۆی میژوه‌که‌یه] و خالقی دیکه‌ی وه‌کوو هۆی به‌ره‌م و ئابووری و ئایین و سروشت بئ، ده‌بوو تیکرایی ئاده‌میزاد یه‌کچوون بئ وه‌ک که‌ به‌سه‌نی پلنگیک و گورگ و پینشووله و حووتی ده‌ریا یه‌کچوون به‌ حوکمی غه‌ریزه‌ی نه‌گۆراویان و مامله‌تی

ساده و یه کچوونیان به دریزایی رۆژگاری سه دان هه زار سال له گه ل سروشتدا، شکلیان نه گۆرا... جل و بهرگیان نه پۆشی و نوێژ و چه جیان نه کرد... فیزی ئاخاوتن نه بوون له سهر «ده رۆم و ئه رۆم» به شه ر بین... دابهش نه بوون به لایه نگیری ماملی و چه سه ن زیره ک... موسا و مه سیح و مارکسیان نه بوو تیکیان بهر بدا... له فه رزی ناکۆکیه ک بکه ویته نێوان دوو پلنگ یا دوو که متیار. ناکیشیته وه بۆ شه ری سۆران و بادینان و بابان.

له گۆشه ی «ئاخاوتن» وه سه یری مرۆ و به جانه وه رانی بگره. جوداوازیی زمان و له نێوان ئاده میزادا خۆی له خۆیدا و به ته نها و بی زایۆنیزم و کۆلونیالیزم و ره گه زه پهرستالیزم، بایی ژماره ی «نه ته وه» ی مرۆ دوژمنایه تی ناوه ته وه... نه خیر دوژمنایه تیه که له وه نده دا ناوه ستی، هه ر نه ته وه یه ناحه ز ده بی له گه ل 3-4-5 نه ته وه ی ده ورۆپه شتی خۆی. ئنجا ئه گه ر هه زار نه ته وه هه بی چوارپینچ هه زار جۆره دوژمنایه تی په یدا ده کات و به دریزایی رۆژگاریش به رده وام ده بی. که له ته گه ره ی زمان بوو ته وه و لێ چه سایته وه ته گه ره ی ئایینی بخه ره پال... ئنجا مه زه هب... ئنجا چه پی و راستی... ئنجا جوداوازیی سوود و به رژه وه نده... پاش ئه مانه ورده حیساباتی مجیز و ته بیات و خوورپه وشتی هه ر تاکیک بگریت و تیوه ی رامینیت چ به ئاده می ده کات، سه رت سو رده مینێ له و مه خلوقه ی 50-60-80-100 کیلۆ گۆشت و ئیسک و خۆین و خو رپه ی پینکی هیتاوه.

تۆ سه یرکه ئه و زینده وه رانه ی ئۆگری مرۆ بوون به پنی دریزایی و کورتیی زه مانێ ئۆگر بوونه که ی شکلگۆری کردوه، له مانه مریشک و که له شیر²⁷ جۆری بی ئه ژماریان لێ په یدا بوه، که به لای منه وه، ده بیته وه به لگه ی زینده کۆنی که ویبوونی²⁸ له چا و عه له شیش و قاز و مراوی که وا بیکومان عه له شیشی مه لی و شکایی ئاسانتر که وی ده بی له چا و مه لی ئاوی بۆیه جۆری پترن له هی قاز و مراوی. پشپله جۆری زۆره به لام هینده ی سه گ هه مه جۆر نییه چونکه سه گ

27- وشه ی که له شیر و که له باب له «که هرکه شیر» و «که هرکه باب» وه هاتوه. «که هرکه» به واتای مه ل هتوه له کۆنی کۆنه وه ی زمانه ئێرانییه کان.

28- له جیاتی «که وی» وشه ی «که بی» راسته. «که ی» به واتای خانوه.

ناشناتره به مرؤ... هر لهم كولانه وه سهيري مرؤ بكهيت دهبينيت هر تاكيكي، چ رهش چ سبي چ زهرده... له هيچ تاكيكي ديكي جيهان ناكات.

دهلئين موركى په نجه چه پي كهس له هي كهسي ديكي ناكات. من دهلئيم، نه چاو نه لووت نه گوي، نه برؤ نه هيچ ئه نداميكي مرؤ له هي مرؤيه كي ديكي ناچيت... باوهر ده كه م ده نخي كهس نوسخه ي دهنگيكي ديكي نه بيت... ئنجا هر بؤ شؤخي، دهلئيم ئه گهر بينه ختي وه هاي له توخمى جانه وه ريگ كرد وه كوو مرؤ حه زى چوه تاوله يان فووتبول يان بانگدانى نويز يا خوراكي كولاو. ئايا ئه و چاره ره شه چؤن دهحه ويته وه؟ چهنده ژيت؟ چهندي دهويت تا ره چه له كيشي ده برپته وه!! جارن، كه مريشك له تاو هيلكه كردنى وه زه حمهت كه وتوو، يان هؤيه كي نامه ئلوف، قاسپه كه ي له بانگي كه له بایي ده كرد ده رحال سهر يان ده برى نه كا سه رى ساحيى بخوات!

خولاسه، بن هيچ مه به ستيكي نياز له خؤگرتوو دهلئيم. مرؤ به خؤى و به تايبه تمه نده كانى سه ربه مرؤ قايه تيه وه ي كه بهر له هه موان كاريگه ربي «هؤش» ديت و ده بيته جودا كه ره وه ي مرؤ له هه موو كائينات، ده شبيته مه وداي بينه رو بى نيوان هؤتنؤتيكي بينه واد و نيوان ماركس يا ئاينشتاين تا ئه گهر به كيك له ساده له وحى رهفتاريكي كرد له هي درنده يا له هي فريشته بچيت ناشى به كسه ر لئى بكه ويته گومانه وه ئايا كام ده رسدهر فيرى ئه و فه نده ي كردوه. ده سا وها بوه شوين هه لگره وه ي بينه واد و كاره بانه ديتوو ده ئه وه نده ي مودير پؤليسى تاجدار و خاوه ن كتيب له سه ر دؤزينه وه ي تاوانبار، مالى دزراوى به سه ر گرتؤته وه بى مزه و بى مه به ست...

به كيك له و پسپزانهى بينه واد شوينى پنى سووسكه ي به سه ر ريناز وه ديت گوتبووى: ئه مه شوينى نيزه سووسكه يه... له دورايى 40-50 مه تريك سووسكه يه ك هه لنيشتبوو به سه ر به رديكه وه، گوتبووى ئه مه ش سووسكه كه يه (توومه ز رووكارى په نجه ي سووسكه كه به ره و ئه و لايه نه بو، له وه وه زانيبووى هه مان سووسكه يه) سووسكه به ساچمه زه ن كوژرا... ده رچوو نيزه...

که بیینه سهر گوزهری مهسه لهی «که رامهت» و غه بیناسی، تووشی نمونه ی ئه وتز ده بین له کرداری سروشت که مرزیه کی مه یله و ساده ی که مزان هینده ی مرزیه کی دانسقه ی دهرسخویندوو و خاوه ن ته جربه له م مهیدانه دا، پتریش له و، هستی «نهینی» ی له بابته ی دوور و نزیک کردوه. مه شووره که جانه وهر بهر له مرؤ هستی چهن دوچۆنی که شی هوا و باران و با دهکات... بوومه له رزه ی پزدانی دهر وونی خاک پی ده زانیت که خهریکی ته قینه وهیه... هیزی «ژیوه ری، زیندوه تی» بهر له پله ی غهریزه ی مهیموون و جانه وهری تینه لکشوو و مرؤی هزشتیگه راو نمونه ی سه یروسه مه ره به دهسته وه ده دات له فهن دی خۆپاریزی و ری دهرکردن بۆ خۆراک...

من ئهم دريژيبه به قسه کانی خۆم ده دم نهک بۆ نمایشی فسهاحت و به لاغه ته، به لکوو چاوی خوینته ری به په له با ده ده مه وه سهر واقیعیکی فره وانتر و زیندوو تر و نهینتر له و واقیعه زیده زهق و زۆپی ناو نه زهرییان و که له شی به رخی قه سابخانه و خوتبه ی نوینته ران و چه مه نتز و مه رمه ری وه ستای به تنا... جاری جیهانی ماددی ناو و هوا و ناگر و گل [چوار ماکی سروشتی کۆن] که له رواله تدا بینخواز و بینهسته و به ته ما نییه خۆی داخات دژی هۆش هستی مرؤ²⁹... و «غهریزه ی جانه وهر»، به شیکی که می به ته واوی یان نیوه ته واوی له نهینیه کانی خۆی دهرخستوه [یان دهرکه وتوه] بۆ بهر چاو و هستی ئامیزه سیجریه کانی زه رپه قلاش...

له کتیبی، و ایزانم، «الکون المرآة» - ته رجه مه ی له زمانیکی غهریبیه وه کرابوو بۆ عهره بی - له باره ی گه وره تر بوونی کوتله ی ماده له رپی زیاد بوونی خیراییه وه، ده لئ له ئاله تیکی سنی کیلۆمه تری خیراکه ر که سورعه ته ماده ی گه یانده نزیک سورعه تی رووناکی کوتله ی زه رپه 28 جاران زیاد ی کرد... ده لئ، بۆ ئه وه ی زه رپه هینده گه وره بکه ین بتوانین بچینه ناوی پنیوستیمان به خیراکه ریک هه یه به قه دهر رپی کاکیشان دريژ بی که دريژاییه که ی سه د هه زار سالی تیشکه (قسه که هی هه فتا کانه)... به ته جربه یه ک زه رپه بۆ دوو کون به ری کراوه له هه ر دوان،

²⁹ - به لئ: به ته ما نییه، به لام له زور باردا هینده ی «به ته ما بوون» داخراو و رواله تگۆره.

به جارى تىنپهريوه... كه زه پرهيهك خراوته بهر چاوه ديزى رهفتارى گزراوه له چاو زه پرهيه تر... له م بابته نااساييهى ماددهوه چهندهها ديارده بهر چاو و ههست كه وتوه كه له گهه راسته حيسابى پواله تى ماددهى مردوو ناگونجى...

نيسبييهى ئانىشتاين چشتى ئه وتو به ئيسپات دهگه يهنى باوه رت به گهه قه ناعه تى بنجيت دهله رزى. كه رۆژيك له رۆژان خويندمه وه: تا ئىستا بيست ميلۆن كلافه ي تيشك دۆزراوه ته وه. مرۆيهك كلافه ي رهنگه كانى په لكه زيرينه ده بينيت (گزيا ده كاته يهك له ده مليۆنى ئه و كلافه باسكراوانه)³⁰. له حيسابى خۆمدا ئه و راستيانه ياريده ده رم بوون نهك په كخه ر چونكه له ده ميكه وه كه وتومه سه ر په ها بوون له سىحرى قسه ي برا گه و ره و پيشه وا و قسه رۆيشتوان هه ر چونكه له چه ند ته جره به ي مام سافيلكه وه ده روونيه تالىي ژماره يهك له و «سه رامه دان» هم بۆ روون بۆوه تا ئه وهى كه گه يشتمه ته مهنى ده مه ته قه و يه كتر هيتان و بردن بى ئوميد بووم له زوربه ي هه ره زۆريان كه بتوانن په ها بن له و كۆته فيكرييهى پنيه وه قالب به ستوو بوون.

له نمونده دا ده ليم: بهر له شۆرشى 1958، رهنگه له 1957، له گهه ل سياسه ته دارىكى هه ره زلى بهرى سه ربه ديمۆكراسى و توويزى هه مه لايه نه مان ده كرد، به جوته، و له بوارى ميژووى ژيارى مرۆه گوتم، به لاي باوه رى خۆمه وه وا ده زانم ولا تى وهك خوارووى عىراق كه سالى له دوو كژدا لافاوى ويرانكه ر و «صيهود»³¹ى هاوين و پاييزى رى نادا بير بۆ ئه وه بچى كه ئه سله دانىشتووى هه ريمه كه بهر له بيست - سى هه زار ساله وه خه ريكي كشتوكيلى ئه و ته رزه شوينه بووين چونكه لافاوى كۆتايى زستان و سه ره تاي به هار هه موو ولا ته كه ده كاته گزمى ئاوى لافاو كه ئاويش نزم بۆوه له هاوينا ده ستيان ناروات به ده ولكه ئه و مه زرايانه ئاو بده ن. وا ده زانم كۆمه لى ئاده مى له قه واره ي عه شيره ت، كه ده توانى به ره ره كانى لافاو بى و كه ره سته ي ئاو سه رخستى له وزه دا بى، به خۆ و به و هيزه وه ها توونه ته ده روو پشتى ديجه و فوراتى حيله و

³⁰ - كلافه: حزمه

³¹ - صيهود: له زاراوه ي عه ره بى عىراق، به كزى كه ميوونه وهى ئاو ده گو ترى.

بەغدا. ناشنێ مرۆی ئەسڵ و لاتە کە هیچ فامیکی نەبوه بە کاری بەینێ لە خۆپاریزی. هەموو سالیکی پاش توفان و صەیهوود و هەکوو کرمی ناو لیتە قور سەر دەردەهێنێ بۆ زەراعت کە ئەگەر بە خەیاڵیش ئەو زەراعتە بۆ ساز بەدەین ئەو دوو دەردە کوشندەیه نایهێلن... هەر لە نمونەدا گوتم، ولاتی میسر بە «وفاء النيل»ی سالانە، بن وێرانکاری. خاکە کە ی زبلیژ دەکریتەو، بە خیری خۆیان سالانە کچیکیان لە قەبەل دەکرد لە بری سپاسگوزاری...

چەندی کردم فایدهی نەبوو فکەرە کە ئەو سیاسەتمەدارە وەرگێرمە سەر وردبوونەو لە کێشە کە بە لکۆو، پووکی شیش بێ، باس لە چاریکی توفان و صەیهوودی بەر لە بیست هەزار سال بکات... هەر لەو بوارەو پێم گوت: ژیار بە دەوری ئاوی سەرچاوه و کانیاوه، لەو ولاتە وەک عێراق، سەری هەلداوه و دواتر پەڕیوتەو بۆ دەوری دیجلە و فورات چونکە سەرچاوه و کانیاو لە دەستەلاتی مرۆی بەر لە سەد هەزار سالیان...

ئەجا ئەگەر خەباتگێری میشک ئاخناو بە ئایدیۆلۆجیا و گرهگێری سیاسەتی «بژی برمی» بێ بە خۆی بدات بە دلێکی ئارامتر و چاویکی وردبینتر و هۆشیکێ کرایهوتر سەیری جیهانی بینگیان و گیانلهبەر و هۆشلهبەر بکات پتر تیوهی رامینتیت، بینگومان، پاش ئاشنابوونی لەگەڵ بەشیک لە نهینیه تازه زانراوهکانی گیتی هەم لە نەپەنەری کەم دەکاتەو و هەم لە پەلهپەل. بۆ خۆی لە بیریهتی کە هەرزەکار بوو چ جۆرە بیروپای کالوکچی دەکردە دروشمی خەباتە کە و لە تەمەنیکێ کاملترا گالتهی بەو مندالبازارییه هاتۆتەو. با یهقینی هەبێ کە ئیستاکەش لە چاوه 5-6 سال بە دواترا هەمان هەرزەکار دەردەچیت هەرچەند هەست بە خۆیشی نەکات وەک کە سادەلهوح و کەمفامیش بوو هەستی بە خۆی و نەفامیه کە نەدەکرد.

ئەم دەردە تیوهگلانی تاک و کۆمەل، بە تایبەتی لە مەیدانی خەباتدا (بە دواي بیرکولی و سەراوی و بیتهجره بهی) بریاری پێشەکی داوه بە نەزۆکیوونی هەول و تەقلای گەییشتن بە ئامانجی بەرنامە ئومیدەکانی. گریمان کۆمەلگە ئوتۆی و رووژا بەرەو گەشتێن داخوایی سیاسی کە بەسەر دروشمەکان دەشەکیتهو و لە قورگ و سەرزمانان دەلهریتەو، کە دەزانین هۆشی بۆش لە خۆی حەرام کردو

پازی بیت به «مومکین» و ناموکی‌نیش جینی ئومید نییه، گومانته نه‌بن له‌وه‌دا، ئه‌و دروشمه‌گه‌ش و به‌تامه له‌هه‌له‌هه‌له‌پ و غه‌له‌ه‌له‌بی خوینکولان و نه‌عه‌ته‌ی پاله‌وانپفانه‌ سپیپات ده‌بیته‌وه و ته‌ن‌ها په‌رۆیه‌کی بیگیانی که‌مه‌رنگ، گیلوگیل، به‌سه‌ر داریکه‌وه بارته‌قای هه‌نگاوی ئاپۆره‌ی شه‌پتکیکه‌ران هه‌لمه‌قۆین ده‌کات.

مرۆی خام، بیگره له‌خه‌لقی بازار و کووچه و کۆلانان تا ده‌گاته‌ رابه‌ری کال، هه‌ریه‌که به‌ پنی حالوباری خۆی زۆر داده‌برئ له‌و داخوازییه‌ی لئی ده‌بیته‌ مه‌راق یان به‌ ده‌رسدان له‌م و له‌وی وه‌رگرتوه، له‌ نموونه‌دا که‌ ئه‌م ته‌رزه‌ مرۆیه‌ کاله‌ پر به‌ده‌م و دل ده‌نه‌پیتنی، یان ئازادی یان مردن، بیرری نه‌کردۆته‌وه له‌ جزری ئازادی و مانای ئازادی و که‌ره‌سته‌ی ئازادی و به‌ره‌ه‌سته‌ی ئازادی، هه‌ر هینده‌ی به‌ دلدا دیت که‌ به‌ که‌یفی خۆی بلت و بنه‌پیت و بخه‌ویت و بخوات و بگه‌ریت... هه‌رگیز بیر له‌وه‌ ناکاته‌وه چۆناوچۆنی ئه‌و هه‌موو که‌یفه‌ بۆ ماوه‌ی مانگ و سال و ده‌ سال و درێژایی عومر به‌رده‌وام ده‌بن! جل و به‌رگ و نان و سووته‌مه‌نی و شه‌که‌مه‌نی... له‌ کوپوه‌ هه‌لده‌قولن! هه‌ر هینده‌ی زانی تیکه‌ه‌لقۆان په‌یدا بوو له‌ نیوان که‌یفه‌که‌ی خۆی و هی به‌ریه‌کی دیکه‌ که‌ جزری که‌یفی ئه‌و جودایه‌ له‌ هی خۆی... به‌ دلیدا نایه‌ت ئه‌و ئازادییه‌ بن سوود و نه‌تیجه‌ی پیوه‌ی هه‌لده‌په‌رئ به‌ ناچاری وشک ده‌بیته‌وه چونکه‌ بۆیوی خه‌یالی ناییته‌ خۆراکی به‌رده‌وامبون، تا ئه‌گه‌ر به‌ قودره‌تی چاک و پیران به‌رده‌وام بوو زۆر نابا برسییه‌تی و هیچ نه‌داری ئازادی و مازادی ده‌پنجیته‌وه ده‌نا خه‌لکه‌که‌ له‌ برسییه‌تی و پروتوقوتی، بن نه‌خۆشی، هه‌لده‌وه‌رئ.

زۆر به‌ سه‌یری، یه‌کیک له‌و هۆیانه‌ی چاوه‌روانی لئ ده‌کرئ «بۆی، بۆی» به‌ربگریت ئه‌وه‌یه که‌ نه‌ره‌نه‌ری خه‌باتگه‌ران به‌ ته‌واوی کپ و خامۆش بیت هه‌تا بشن ده‌نگی فام و هۆش و واقع بییسترئ. من به‌ چاوی خۆم مه‌رگی هه‌له‌پی وه‌سه‌به‌ (وئبه‌ی) 1948 و تیکه‌هاویشتی خه‌باتگه‌رانی پاش سه‌رکه‌وتنه‌که‌ی شوپشی ته‌مووزی 1958م دیت. بازار و جاده‌کان که‌ جینی گوزه‌رانی دوکانداره‌کانی شار بوون به‌حال و کوله‌مه‌رگی که‌مناکورتیکی کاری رۆژانه‌یان بن ده‌کرا له‌به‌ر رپه‌یمایی و موزاهه‌ره و شه‌ره‌ده‌ندوکی و مندالبازاری. ئه‌گه‌ر هیچ توانایه‌کی دنیایی یان قیامه‌تی به‌ره‌ه‌سته‌ی ئه‌و دوو گه‌ژه‌لولوکه‌ی نه‌کردبایه‌، هه‌ردوو یان له‌ خۆه‌ ده‌فشانه‌وه ئه‌مما به‌ ویرانکارییه‌کی له‌ راده‌به‌ده‌ر.

نازاري ئه و دياردهي وها درنده له و هيندهي هيماي بۆ كرا راناوهستى. نازاري كوشندهتر ئه و هيه كه ئه گهر هيزي گيژه لولو كه كه گه يشتبايه نامانج و حوكمي گرتبايه دهست خۆي، ساله هاي سال و پشتاويشت كوشتن و برين و په لپه ل كردن به رده وام ده بوو و هك كه ديتمان نا پوخته يي شۆرشى ئۆكتۆبه ر به رابه رى ستالين و بريژنيف پتر له 60 سالى خاياند كه ده بوو به پيى هه موو پيوانه و كيشانه يه كي ميژوو كرد و هۆشپه سه ند. هه ر له سه ره تاي شۆرشى شوباته وه، شۆرشگيران دهست توند بكن له چه سپاندى ديمۆكراسى نه ك به رووكه ش و له سه ر كاغه ز و له ژير دروشمى خۆته فرهدان. كوانى ده رده كانى گه ل به راگوشين نهرم بكنه وه گزيا گه بيوه بۆ نه شته ركارى... چه ند راسته گوتويانه: له من مه دن له برام بدن وا ده زانم له جه والى كا ده دن! با كوته كينكى به ره ي هه ر به ره يه ك بوايه، به ناوشانى رابه رانى ئۆكتۆبه ر كه وتبايه به نيازى خيرا كردن له وه ده سه هيتتاني مافه كانى گه ل، ئه وسا ده مانديت ئۆكتۆبه ر چيه كه ان چۆن ده كه وتنه دۆي «تۆقاندن» و ستم و بن قانونى!!

هه رچه ند ئه م نووسينه له گه ل «ره خنه له خۆگرتن» ناگونجى ئه م ما ده ستخاويئى ليم داوا ده كات بليم، من له نووسيني به ر له 15-20 سالدا لايه نگرى لينين و هاوريكاني بووم كه هاتن په يمانى «بريست ليتۆفيسك» يان ئيمزا كرد بۆ ئه لمانيا له پيتاوى سه لامه تى شۆرشه كه يان له وه شدا به سه هوو چوو بووم هه رچه ند گوتووشمه و ده ليمه وه، ئه گه ر لينين ده سالى ديكه ژيا بابه به بن نه خۆشى گه ليك تيزرۆيى و كالۆكرچى بزوتنه وه ي بۆلشه فيزمى تاوانبار ده كرد و لىي ژيوان ده بۆوه. راستيه كه ي، من وا ده زانم لينين له تونديه وه بۆ نه رمى ده چوو به پيچه وانى ماو كه له نه رميه وه بۆ توندى چوو تا ئه وه ي سه رى نا به چه پرۆيى ساوايانه و ليشى زياد كرد به تاوانى شۆرشى رۆشنبيرى. من كه پيرىسترويكاي گورباچيقم خوينده وه زانيم له «بريست ليتۆفيسك» لينين و هاوريكاني رازى بوون به وازه يتان له په نجا ميلۆن دانىشتوى و لاته كه يان كه ئه وسا سنيه كي خه لقه كه ي ده گرته وه. بيگومان ليتيني له خۆپازى به خه ياليش له غه يرى خۆي نه ده سه لماند سنيه كي ميله ت و خاكى رووس بيته شاباش بۆ دوژمنه كه يان له لايه ن كه سانينكى ئه وتۆوه كه به دل تاوانباريان ده كات و ده يكرد به ر له وه په يمانه.

ئیمه به خه‌یال وه‌ها دابنتین که چینی سه‌رووی پرۆلیتاریای پروسیای 1917 و 1918 وازیان له سامانی خویان هینابایه بز ده‌ولت ئایا بۆلشه‌فیزم لئی ده‌سه‌لماندن ئه‌و سینه‌فه‌راحییه‌یان بز به چاکه و پیاوه‌تی حساب بکریت؟ به‌لامه‌وه پروونه، تیژپۆیانی ئه‌و سه‌رده‌مه له دوو روه‌وه ئه‌و هه‌لوه‌سته‌یان تاوانبار ده‌کرد: پرووی یه‌که‌م ئه‌وه‌یه که لینیان گران ده‌هات چاکه بز چینیک غه‌یری چینی، پرۆلیتاریا بچیته‌وه. پرووی دوهم ئه‌وه‌یه که گیانی شۆرش‌گێڕایه‌تی نوینه‌رانی پرۆلیتاریا به‌و سه‌لماندنه‌ داده‌شکا و گه‌شه‌ی سه‌رکوت کردنی «ناحه‌ز» کزده‌بوه. به‌لگه‌ی ئه‌م گوته‌یه‌م زۆرن من یه‌کینکیان ده‌خه‌مه‌ روو. بۆلشه‌فیزم به‌ ده‌یان سال وه‌چه‌ی چینی ناوه‌ند و هه‌ورازتر که هه‌چ هه‌یزیکیان نه‌ما‌بوو، مامله‌تجوداییان له‌گه‌لدا ده‌کرا وه‌ک بۆلئی کۆنه حورمه‌تیکی باب و باپیران نه‌خۆشیی ساری بیت و بته‌نیته‌وه. له‌ موقاره‌نه‌دا که ئه‌نوه‌ر سادات به‌ بۆلشه‌فیکه‌کان ده‌گرم له‌وان سینه‌فه‌راحت‌ر ده‌رده‌چی که کورپی مه‌لیک فاروق له‌ دوا‌ی مه‌رگی باوکی داوا‌ی کرد له‌ سادات پێی پێ بدات بگه‌ریته‌وه نیشتمان‌ه‌که‌ی. سادات به‌ حورمه‌ته‌وه ته‌کلیفه‌که‌ی هه‌لگرته‌وه. ئه‌م میساله‌ بچووکه وه‌کوو هه‌زارانی تر هه‌لوه‌ستی لیکتر جودای دوو ئیراده به‌رانبه‌ر یه‌ک جۆر هه‌لکه‌وت به‌ ئیسپات ده‌گه‌یه‌نی که «مرۆ» به‌ ته‌بیاتی جودا له‌ مرۆیه‌کی دیکه‌ ره‌فتاری جودا ده‌بێ له‌گه‌ل دوو «ده‌وروبه‌ر»ی چوونیه‌ک.

نه‌ختیک جغزی پینک گرتنی هه‌لوه‌ستی که‌سان و کۆمه‌لان به‌رانبه‌ر واقع‌ فره‌وان بکه‌ین، ناشکرانتر ده‌بینین ئه‌ندامانی یه‌ک حیزب که‌رت که‌رت ده‌بن له‌ ئاست کیشه‌یه‌کی کمینک تیکه‌ل پینکه‌ل تا ئه‌وه‌ی ده‌بن به‌ دوو حیزب یان به‌شینکیان واز له‌ حیزبایه‌تی ده‌هینن... سه‌یری دینی ئیسلام بکه‌: ده‌یان مه‌زه‌به‌ی جودا له‌ جووته سه‌رچاوه‌ی قورئان و حه‌دیس هه‌لقولین هه‌ر چونکه مه‌لاکان بۆچوونیان له‌یه‌کتر جودا بوو بێ ئه‌وه‌ی به‌رژه‌وه‌ند یا ترس رۆلینکی هه‌بووبن. هه‌رای خه‌لقی قورئان له‌ سه‌رده‌می مه‌عه‌سه‌می عه‌بیاسی له‌ تاکه‌ نوخته‌ی «عقیده» هه‌لایسا. نه‌ ته‌ما نه‌ مه‌یل نه‌ درپۆنگی و نه‌ هه‌چ هۆیه‌کی دیکه‌ ده‌خلی هه‌بوو به‌سه‌ر ئه‌و «فتنه»ی بیلزوم که‌ یه‌خه‌گیری به‌ره‌ی رووناکبیر و زاناکانی مه‌زنی دین بوو. دواتریش که‌ کلۆکزی فیتنه‌که‌ دامرد به‌سه‌ر ئه‌و لایه‌نه‌دا شکایه‌وه که هانده‌ری خه‌لیفه‌ بوو بز سزادانی مه‌لایه‌کی نه‌لێ قورئان مه‌خلووقه‌. ئاپۆره‌ی میله‌تیش، هه‌ناسه‌سارد و

هه‌ناسه‌سوار و بئ ئیراده و بئ تیگه‌بیشتن مله‌چه‌رخنی بوو به‌ملاو به‌ولودا بزانی دنیا چ باسه. ده‌وروبه‌ره‌که بز هه‌موان یه‌ک شت بوو به‌لام جزری عه‌قیده و به‌س عه‌قیده، هه‌م ئاگر بوو هه‌م ئاوی کولاو هه‌م شه‌کراوی به‌فرینی هاوینه!

له‌لاپه‌ره‌ی 32ی به‌رگی سییه‌می کتییی «حاجی قادری کزویی» رایه‌کم ده‌ربریوه له‌باره‌ی رۆچوونی مرۆ له‌ده‌روونی خزی... به‌داخه‌وه به‌رگه‌کانی «حاجی قادری کزویی»-م لا نه‌ماون به‌لام خۆشبه‌ختانه له‌به‌رگی یه‌که‌می ته‌رجمه‌کراوی «مرؤف و ده‌وروبه‌ر» به‌عه‌ره‌بی [که‌ئه‌میشیان نوسخه‌ی کوردیم لا نه‌ماون] ئه‌و 20-30 دیره‌ی سه‌ر به‌و بابه‌ته به‌رده‌سته و من ته‌نها یه‌ک رسته‌ی ده‌قه عه‌ره‌بیه‌که راده‌گوینم بۆ ئیره:

«ان البشر، ومعه الاجتماع، یرخي جذور ارتباطه بالوجود عبر قشرة سطحية رقيقة من المادة الى اعماق دخیلته...»

واته، مرؤف. کۆمه‌لایه‌تیشی له‌گه‌لدا بئ، ره‌گی پینوه‌ندیه‌تی خزی به‌ناو تووژالیکی ته‌نکی ماده‌دا به‌ره‌و ده‌روونی ده‌نیرئ... (بیگومان ده‌قه کوردیه‌که قالیکی دیکه‌ی هه‌یه به‌لام هه‌مان واتا به‌ده‌سته‌وه ده‌دات).

ده‌زانم، که‌سانیکی غه‌رقی شیته‌ل کردنی ماددین بایه‌خیک به‌م بۆچونه ناده‌ن هه‌روه‌ک بابایه‌کی غه‌بیه‌رست مالی دنیا به «چلکی ده‌ست» حساب ده‌کات. نه‌بابای ماددی له‌بینه‌یه‌خ کردنی «ده‌روون، ناخ» نیشانه‌ی پینکاه نه‌غه‌بیه‌رستیش له‌ئاست «چلکی ده‌ست» دروستین بوه. من مامله‌تم له‌گه‌ل غه‌بیه‌رست به‌وه‌نده ته‌واو ده‌که‌م که‌بلنم: ئه‌گه‌ر چلکی ده‌ست، که‌مالی دنیا،ه، شۆرا و ده‌سه‌که‌خاوین بۆوه به‌چی ده‌چینه‌حه‌ج؟ چۆن برسیه‌ک تیر ده‌کات؟ که‌ی ده‌توانی ژن بۆ کوره‌که‌ی به‌نیت؟ مندالی ساوا به‌رئ ده‌کات بۆ خویندنی پزیشکی و ئاتۆمی؟ چه‌کی خۆپاریزی له‌کوئوه په‌یدا ده‌کات؟ چه‌که‌که‌بئ «چلکی ده‌ست» چۆن په‌یدا ده‌بی...؟... ده‌شبن بلنم هه‌ر باوه‌ری سه‌ربه‌غه‌یب پتر له‌گه‌ل سۆز و به‌زه‌یی و ته‌مای به‌هه‌شت و ترسی دۆرخ (دور له‌کینشانه و پینوانه‌ی هه‌نده‌سه و فه‌له‌ک و فیزیای و کیمیا و ئاتۆم، که‌له‌ده‌می هاتنی کتیه‌ئاسمانیه‌کان مه‌ردمی غه‌ربه‌رست ئه‌و حیکایه‌تانه‌ی نه‌بیستبوو) خه‌ریک بوو، باوه‌ریشی به‌خوا هه‌موو که‌لتی گومانی

کویر کردبووه، به ئاسانی دهگونجا له گه‌ل دهقه ساده‌کانی ئابین که خوا تیندا کاریگه‌ره و خاوه‌نه و خالقه... و چی بیه‌وی دهیکات... «کونوا قردە خاستین» به‌سه به‌لای دینداره‌وه بۆ په‌یدا‌بوونی مه‌یمون له مرۆی مه‌سخراوه... داروین و لامارک و کۆ و بیردۆزی و میشکگوشینی پین ناویت...

هه‌رایه‌کی که‌م! هه‌یه له نێوان زانایانی ئابین و زانایانی سروشت لێره‌دا مه‌ودا نییه لێی بدوین. هه‌ر ئه‌وه‌نده ده‌لیم کاریگه‌ری «خالق» له باوه‌ری دینداردا هه‌زار هینده‌ی کاریگه‌ری هینزه‌کانی سروشت متمانه‌به‌خشته بۆ ته‌فسیری بوون و زیندوو‌یه‌تی و مردن و سوورپانی چه‌رخوفه‌له‌کی جیهان و ئیمکانی داها‌تی قیامه‌ت...

رووی قسه‌م له مرۆی ماددی عیلمانیه که به‌لایه‌وه «دهوروبەر - سروشت» کاریگه‌ر و مرۆ کارتی‌کراوه، لێره‌ش به پێشه‌وه به نووسین ده‌وری ئه‌م باسه هه‌لاتووم زۆریشی تیندا شه‌که‌ت بووم نه‌ک له‌به‌ر تامه‌زرویم و بۆ شه‌ره‌ده‌ندووکی ده‌مه‌ته‌قه به‌لکوو له‌به‌ر په‌ره‌سه‌ندنی ماددی سه‌ربه‌چینه‌تی و خۆدانه پال لایه‌نیکی سیاسی جیهانی به شینوه‌یه‌کی ده‌رویشی بۆ ماوه‌ی 50-60 سالی له‌مه‌وبه‌ر نه پانایی و درێژایی کوردستانه‌که‌ی له‌تله‌تکراو. ئه‌گه‌ر ره‌نجه‌رویی و ناکامی و قوربانی دانی خۆزایی له‌لایه‌ن به‌ره‌ی چه‌پی کورد له پیتا‌و خه‌یالاتی به‌هه‌شتی پرۆلیتاریا، وێرای یه‌خه‌گرته‌ی «کوردایه‌تی» و تۆمه‌ت و پالدانی و له‌مپه‌ر خسته‌نپیش هه‌نگاوه‌کانی، ئا ئه‌مانه‌ش بخه‌ینه سه‌ر خه‌رمانه به‌تاله‌که‌ی «خۆزایی» حیسابه‌که تامینکی دیکه‌ی تینده‌گه‌ری.

بۆ ئه‌وه‌ی، به پینی توانا تاکایه‌تی مرۆ له «کاریگه‌ر‌بوون» و راشکان به‌سه‌ر ده‌وروبه‌ردا روونتر بکه‌مه‌وه، ئه‌م ئه‌زمونه فکرییه‌ی چه‌ند دێرینکی به‌دوا ئه‌م قسه‌یه‌مدا ده‌خمه‌ به‌ر نیگا و هۆشی خوینته‌ر. ده‌زانی جیهان بریتیه له:

1. بوونه‌وه‌ری بیگیان.
2. بوونه‌وه‌ری گیاندار.
3. بوونه‌وه‌ری هۆشدار که مرۆ خۆیه‌تی.

سه‌رنجینی سه‌رپیی و بئ میشکگوشین تیتده‌گه‌یه‌نی که جیهانی بئسه‌ره‌تا و بئکۆتایی و بئگیان، واته جیهانی ماددی، له‌چاو بوونه‌وه‌ری گیاندار هئنده به‌رین و قوول و بئ سنوره، ده‌ریا به دلۆبیش ده‌رناچن: ئنجا ئه‌م جیهانه ماددییه‌ی وا زه‌به‌للاح که هۆش له لیکدانه‌وه‌ی دووراییه‌کانی په‌ککه‌وته‌یه له ئاست ئه‌م دلۆپه گیانداره، سر و سارد و بئئیراده و مردوه، نه ده‌زئ نه ده‌مرئ نه ده‌یه‌وئیت نه هه‌ست ده‌کات نه ده‌خوات نه ده‌زه‌رئ نه ده‌نه‌رئ و ده‌میاوئیتی و ده‌جریوئیتی و نه توره ده‌بئیت و نه ئاشت... هه‌ر هه‌چ هه‌چ هه‌چ سئیه‌ریکی کاریگه‌رایه‌تی هه‌زی «زیندوه‌تی»ی پئوه نییه... به‌ک ته‌له گیای وشک، به‌ک میکرۆبی چاو نه‌دی‌توو سه‌رله‌به‌ر جیهانی مردوو په‌ک ده‌یه‌خیت له ئه‌زموونی کاریگه‌رایه‌تی دلخواز. وابزانم له‌مه‌دا چ خویته‌ری چه‌پ چ راست چ ناوه‌ند، به‌ره‌ه‌ستییان نییه چونکه بوونه‌وه‌ری بئگیان پئتاسه‌ی «بئنه‌ستی» و «بئخواز» مۆرکی هه‌ره گه‌وره‌ی ئه‌زهل و ئه‌به‌دیه‌تی.

سه‌لماندنی ئه‌م راستیه، ئه‌گه‌ر تاوگیری و ده‌مارکشتی به‌خه‌به‌ر نه‌یه‌ت، له‌وانه‌یه «چه‌پگیر» زووتر له راستگیر قبوولی بکات چونکه حه‌ق‌حسینی پرۆلیتاریا و «زینده نرخ...» و خویتمۆزی تئیدا به‌خه‌به‌ر نه‌یه‌ت. له نمونه‌دا ده‌لئیم چه‌پگیر هه‌چ به‌خه‌یالیدا نه‌یه‌ت بلئ جالجالۆکه به‌هۆی رپسه‌که‌ی، که هۆی به‌ره‌مه‌هینانه‌تی، لئی چاوه‌پوان ده‌کرا به‌ره‌وپئیش بچئیت و رپسه‌که‌شی پئیش بیه‌خیت. ماده‌م هه‌رای نیوان کریکار و خاوه‌ن پاره‌ی تئیدا نییه جالجالۆکه و رپسه‌که‌ی خاله‌به‌خش بئ له نه‌گۆرانی به‌ره‌و پئیشه‌وه... ملی وه‌قوته‌وه!

بئینه حالواری بوونه‌وه‌ری بئگیان و گیاندار به‌رانبه‌ر بوونه‌وه‌ری هۆشدار که مرۆیه: هه‌روه‌ک نه‌بوونی هه‌زی زیندوه‌تی له جیهانی مردوو کاریگه‌رایه‌تی پئوه نه‌هئیش له‌ته‌ک جانه‌وه‌ر، ئه‌م جاره‌یان جیهانی ماددی و جیهانی زینده‌وه‌ر سه‌رله‌به‌ریان سر و په‌ککه‌وته‌ن له‌ته‌ک هه‌زی «هۆشدار»ی مرۆ که دیارده‌ی «کۆمه‌لایه‌تی - میژوو»ی لئ که‌وتۆته‌وه به‌هه‌موو کاریگه‌رایه‌تی و گۆرانکاری و به‌ره‌وپئیش چوون و مه‌ته‌ل هه‌له‌هینانی «نه‌هئیتیه‌کانی»ی جیهان و به‌هونه‌ر و ته‌کنیک و زانستیه‌وه... به‌چاکه و خراپه‌یه‌وه... به‌گه‌ژه‌لولوکه‌ی تیکهاویشتنی ئابدیلۆژیه‌کان و گوربیسکیشه‌کینی گونجان و نه‌گونجانی سوود و

بەرژه‌وه‌نده‌كانه‌وه و به هینری و گیزی هه‌له‌ی فیکره‌وه تا نه‌وه‌ی هیندیک له‌و مرۆیه ده‌فته‌ری نامۆی جیهان ده‌خوینیته‌وه له‌به‌ر تیشکی زانست و فه‌لسه‌فه و ته‌کنیک و هیندیکیش شه‌پلته‌ ده‌خوات و مه‌یموون به‌رد و گاجووت ده‌په‌رستیت... ئنجا رینی قسه‌م ده‌بن که بلیم هه‌رچه‌ند گیانله‌به‌ر (غه‌یری مرۆ) به‌و هیزه‌ی ژیه‌وه‌ری سروشکرد و غه‌ریزه‌ی خۆپاریزی و به‌رده‌وام کردنی نه‌سل له‌ نوخته‌نیگای کاریگه‌رایه‌تییه‌وه راشکا به‌سه‌ر هه‌رچی بوونه‌وه‌ری بینگیان هه‌یه. دیسانه‌وه بن نه‌وه‌ی که‌س مه‌نعی بکات. نه‌یتوانی «هزی به‌ره‌مه‌ین» و نامیزی خۆپاریزیه‌که‌ی یه‌ک میلیمه‌تر بباته‌ پیشه‌وه. به‌مه‌شدا دیاره «دهوروپه‌ر» چ ته‌ئسیریکی نه‌بوه له‌لایه‌ن به‌ره‌وپیشه‌تر بردنی حالوباری جانه‌وه‌ر. تومه‌ز کاریگه‌رایه‌سی هه‌ستی غه‌ریزه‌ هه‌ر نه‌وه‌نده‌ی به‌به‌ره‌وه‌یه که له‌ سه‌دان هه‌زار سه‌اله‌وه کردوویه‌تی و بایی ژین و به‌رده‌وام کردنی نه‌سل جانه‌وه‌ره‌که‌ی ته‌یار کردوه...

نه‌ رپسی جالجاڵۆکه و نه‌ شانیه‌ی هه‌نگ و نه‌ هیلانیه‌ی فنده‌گوله و شاره‌سیروو و نه‌ هیچ سه‌روه‌ریکی تیکرای گیانله‌به‌ر (غه‌یری مرۆ) گۆرانیکی به‌سه‌ردا نایه‌ت مه‌گه‌ر له‌ ماوه‌ی ملیونه‌ها سالدا که بۆ ئیستا که‌مان جینی سه‌رنج لینگرتن نییه و که‌سیش نازانی له‌ دوا‌رۆژه‌ دوور و درێژه‌ سامناکه‌دا چه‌ند جۆر جانه‌وه‌ر قری تیده‌که‌ویت و چه‌ندی به‌رده‌وام ده‌بیت.

له‌م حه‌قیقه‌ته‌ بنی په‌رده و ته‌ئویله‌ی وه‌ک به‌دیهیه‌ی ئاشکرا بۆت روون ده‌بیته‌وه که‌وا هه‌روه‌ک ده‌وروپه‌ر به‌هانی جانه‌وه‌ر نه‌هات هۆی به‌رمه‌یتی پینش بیه‌خیت و ته‌نها غه‌ریزه‌که‌ی و هه‌ستی ژیه‌وه‌ریه‌که‌ی به‌رپه‌وه‌ی ده‌بات، هه‌روه‌هاش مرۆ، بارته‌قای جانه‌وه‌ر، چ قه‌رزی ده‌وروپه‌ری به‌سه‌روه‌ه نییه له‌و پینشکه‌وتنه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌ی خه‌لقی ده‌کات. هه‌ستی ژیه‌وه‌ری و کاریگه‌ری غه‌ریزه‌ جانه‌وه‌ری جودا‌کرده‌وه له‌ سروشتی مردوو، هه‌ستی «هۆش» و سه‌رله‌به‌ری سیفه‌ته‌کانی ئاده‌میزادیش بوون به‌ هۆی پینشکه‌وتن و گه‌شه‌ کردنی لینه‌اتوویی و خالیقیه‌تی، ده‌وروپه‌ریش هه‌ر نه‌وه‌یه که‌ بینیراده‌ خۆی گامه‌لاس کردوه بۆ به‌ر ئیراده‌ی گیانله‌به‌ران، ئیتر غه‌ریزه‌ ته‌نها نامیزی جانه‌وه‌ره و هۆش و غه‌ریزه‌ش نامیزی مرۆیه. هۆی به‌ره‌مه‌ینان له‌ مه‌لپه‌ندی «مرۆ» نه‌ده‌گۆرا ئه‌که‌ر «هۆش»

نه یگزربایه وهک که غه ریزه نهیتوانی ریبسی جالجالۆکه و هیلانهی له کلهک و لانی بهراز بگۆریت وهیا جزری نیچیر گرتن به دهم رۆژگار هوه فره بابهت بکات و بابهت کان تیک بیهستیت و فهندی نویی پین پهیدا بکات بز خۆژیاندن و حهسانه وه.

من سه رم سوڤده مینێ له مرۆی وهک ئهنگلز که خه یالی بهم لایه نه دا نه چوه خۆ هیندهی شلایه تی ئاو و ره قایه تی بهرد ئاشکرایه. له مهش زیاتر، «مرۆ» خۆی به هۆش و غه ریزه یه وه، دور به ریشی له گه لدا بێ، قه رزدارێ «چۆنایه تی» ی یه کیک له ئهنگوسته کانی دهستیه تی که له ریزی چوار ئهنگوسته که ی دیکه ی لاداوه و به رانه ریان دیت و دهچیت و - له نمونه دا - داو به کونی ده رزیدا ئاودیدو دهکات. ئه گه ر قامکی ئهستووری، وهک هی مهیمون، له ریزی چوار قامکه که ی دیکه ی بایه سه دان ههزار سالی دهویست تا «مرۆ» دهگه بیشته پله یه کی ئهوتۆ له به ره و پینشچوون پینی بگوتری «پله ی نیانده رتال».

بینگومان ئه وهی ده یلیم بز راکیشانی زهینی خوینهره که به روونی بچیته دلێه وه، دوروبه ر و هۆی به ره هم سینه ری مرۆن و له دایه وه ده رۆن نهک جله وی راده کیشن، ئه گه رنا هه ر له سه ره تای تیه پینی مرۆ له «جانه وه ری» یه وه بز «مرۆ قایه تی» په نجه ی پینجه می دهستی کردوه به لار بوونه وه بز به رانه ر چوار په نجه کانی دیکه ی ئیتر له ماوه ی سه د ههزار، میلۆن، پتر... سالدا به ته واوی په نجه که جینی له باری گرتوه... رینخۆله کویره بێ مامۆستا و هه ر به هزی گۆرانی جزری خواردن و هه زم کردن بچووک بزوه تا خۆی کرد به و ته گه ره یه ی که زۆر جارن مرۆ ده کوژیت (ئهم مهیدانه ی ئه ندامانی لهش و خوار و ژوور کردنیان درنێ خایینه و ده مه ته قه هه لده گریت، من لینی هه لدیم چونکه باسه که په کی نه که وت له سه ری).

وهک ده بینیت تا که یهک ئهنگوستی کاریگه ر، به ته نها خۆی و بهس، ههزار هینده ی دوروبه ر و میلۆن جار به قه ده ر هۆی به ره هم که مه خلوقی مرۆقه که یه، پینشخه ری ئاده میزاد بوه، رهنگه ئه گه ر ئهنگوسته که یاریده ده ر نه بوا یه ههزاران سالی داها تووی دهویست تا مرۆ دهگه بیشته پله ی دا هینانی رینی ئاسن و گه رۆک... سه دان و پتر سالی دهویست تا فرۆک نازانم چی ده کرد.

ننجا نه‌گه‌ر به چاويکي نيوه خه‌والووش سه‌يري حاله‌ته‌که بکه‌يت سه‌يرت ديت‌ه‌وه له‌وه‌دا که بليمه‌تيکي وه‌کوو نه‌نگلز به دلي نارام و باوهر به‌خز کردوه‌وه ده‌يه‌وي به جيهان بسه‌لمينيت که «هزي به‌ره‌م» و گزرانکي به‌سه‌ريدا ديت خالقي ميژووه، ئيتر مرؤ ده‌ست بگري به کلکي نويل و گاسن و چه‌کوچ و ته‌له و ته‌پکه و سه‌ره‌ژوور پنياندا هه‌لکشيت بز ناسمانگه‌ري، په‌حاج گالته‌يه‌کي به‌و عاله‌موللايه و به‌خويسي کردوه که نه‌زاني و نه‌زاني لاربوونه‌وه‌ي په‌نجه‌يه‌کي مرؤ له‌گه‌ل پزاني هوش. ورده‌ورده، پني فراژيوون و سه‌ره‌ژوور چووني مرؤي قيرتاو کرد تا چه‌رخوفه‌له‌کي راسته‌قينه‌شي به‌دياري پيشکه‌ش به‌سروش و به‌گيانله‌به‌ر و به‌هزي به‌ره‌م کرد که ده‌زاني تا ده‌مي ئه‌م نووسينه - له‌به‌ره‌و کزتايي سالي 1996ز - وهرزي و کرينکاري کورد هه‌ر له‌گه‌ل چه‌کوچ و داس خه‌ريکه و پني نه‌بوو بزاني ره‌گي دووجاي «[س + ج] توان دو» چ ده‌فه‌رمويت!! تومز چه‌کوچ و داسه‌که و ناشي ناوي و گيره‌ي که‌ر و گايه‌که و خه‌ره‌ک و ده‌باغچه‌ته‌که و نه‌ون و چنينه‌ميراته‌يه‌که غه‌زرين و خويان نه‌گوزي.

ئه‌م به‌سته‌وه‌ي گوزاني کومه‌لايه‌تي به‌گوزاني هزي به‌ره‌م وه‌ک نه‌وه‌يه بلني، که ميردمنداله ريشي ده‌رکه‌وت ده‌بيته هه‌رزه‌کار له‌جياتي نه‌وه‌ي بلني که مندال گه‌يشته‌ته. نه‌ي هه‌رزه‌کاري مووي ريش و سميلي ده‌ردين... يان بلني که گه‌نجيان گرت به‌عه‌سکه‌ر ته‌مه‌ني ده‌بيته هه‌ژده سالي، واتا هه‌تا نه‌گيريت به‌عه‌سکه‌ر ناگاته هه‌ژده‌ي ره‌به‌ق! ده‌سا مرؤ هه‌يه ده‌گاته 25 ساليش نه‌مووي له‌ريش و سميلان ده‌رويت و نه‌ده‌شکريته عه‌سکه‌ر سه‌به‌ب به‌نه‌خوشيه‌کي خه‌فه‌که‌ري نه‌فه‌سبه‌ر وه‌ک نه‌و ده‌رده‌ي ژير ده‌ستبي کورد که له‌ماوه‌ي 2500 سالدا خوین به‌ره‌هاي له‌ده‌ماراني نه‌سووراپه‌وه نه‌گينا نه‌ويش وه‌ک نه‌ته‌وه دواپراوه‌کاني ده‌سه‌لاتدار و سه‌مه‌کار - له‌عنه‌ت له‌سه‌مه‌کاري نه‌زهل و نه‌به‌د - سميله‌خنکه‌يه‌کي ده‌هاتي و چاويکي ده‌بويه مال و نامووسي جيرانه‌کاني و خزي ته‌يار ده‌کرد به‌ساماني ژيرده‌ستان و ته‌پلي تزياني به‌ديل و نوکه‌ري بينگانه‌ده‌کرد.

ده‌لین مه‌لای مه‌شور له‌کله‌کيکي گرت نيوه‌ي ده‌ندوکه‌که‌ي و نيوه‌ي دوو لاقه‌کاني برينه‌وه و به‌ره‌لاي کرد، گوتي: ئينستا ده‌لني ته‌يري... کورده‌که به‌پنچه‌وانه‌ي مه‌لي مه‌لا ده‌بي له‌قاچ و ده‌ست و لووتي زياد بکه‌يت هه‌تا وه‌ک مه‌ل ته‌قه‌ته‌ق و

جره‌جرینکی له به‌روهه بیت... تومه‌ز ناواناوه‌یه‌ک، خواورپاستان، میرینکی بابان و به‌گلهرینکی سۆران و نازانم کوئ ماوه‌یه‌کی پشودانی بۆ رینکه‌وتوه، ئه‌ویش وه‌کوو مرۆی ئه‌و جیهانه‌ شه‌ق و زلله‌یه‌کی له دۆست و دوژمن داوه. تاراده‌یه‌کیش، هه‌ر نه‌بئ بۆ کاردروستایی خۆی له‌شکرینکی پینکه‌وه ناوه و خه‌ریکی ئاوه‌دان کردن بۆه بۆ بۆیو و ده‌رامه‌د و چه‌ک و به‌رچاوی و هه‌سوودکویری. خولاسه، هۆی به‌ره‌مه‌یتنی کورد نه‌غه‌زری بوو دژی کورد و گۆرانکاری، کورده‌که خۆی په‌رفه‌تی فراژییوونی نه‌بوه سه‌به‌ب به‌ وشاری داگیرکه‌ر له چه‌پ و راست و پینش و پاشه‌وه و بۆ ماوه‌ی سه‌ده‌ها سالی ره‌شوپووت.

لیزه‌دا تینینیه‌کی وه‌ک تیوه‌ریخ خۆی ره‌پینش ده‌خات، ئه‌ویش، تیشکچکی رپوونکه‌روهه ده‌هاویژئ بۆ حیکایه‌تی ده‌وروبه‌ر له گۆشه‌نیگای سه‌ربه‌هۆی به‌ره‌مه‌وه، که‌له‌سیاسه‌تمه‌داری وه‌کوو ئه‌نگلز و به‌ره‌ی پانوپۆری مه‌دره‌سه‌که‌ی که‌ دین به‌ شان و بالی چه‌کوچ و داس و فابریقه و بایسکل و مۆتورسکل و شه‌مه‌نده‌فه‌ر... هه‌له‌لین به‌ نیازی زل کردنی ده‌وری کریکار و وه‌رزیز له به‌ره‌و پینش‌بردنی کۆمه‌لایه‌تی، زۆر به‌ سه‌یری، له‌ چه‌ند خالینکا حیسابه‌کیان به‌ره‌واژ ده‌بیته‌وه. حیکایه‌ته‌که‌ش هینده‌ ئاشکرایه، ئه‌گه‌ر ده‌مارکشتی له‌گه‌لدا نه‌بئ، هی نه‌سه‌لماندن، نییه.

خالئ یه‌که‌م: تاکه‌ یه‌ک هۆی به‌ره‌م که‌ له‌ رینکار (مستوی Level) ی ته‌پکه‌ و به‌رده‌قانی ژووروتر بیت، ئیتر هه‌ر له‌ چه‌کوچ و داسه‌وه تا ده‌گاته‌ فابریقه‌ی زه‌رپه‌ هیچ کامینکی به‌ ده‌ستی عه‌مه‌له‌ و وه‌رزیز دروست نه‌کراوه، هه‌مووی وه‌ستای شارستان کردوونی (مه‌به‌س له‌ ئامیزی سه‌ره‌تایی وه‌ک چه‌کوچ و داسه، چ جایی فابریقه‌ی قوماش) خه‌ره‌ک، ئاش. کارووباری جوت و چشتی ئه‌وتۆیی که‌سانیک لینی مه‌علانن که‌ دروستی ده‌که‌ن و، به‌ زۆریش، ده‌یانفرۆشن. ته‌پکه‌ و به‌رده‌قانی وه‌ک که‌لا به‌ گوزانی له‌وانه‌یه‌ هه‌موو که‌سینک بیانسازینن به‌لام تیروکه‌وان هی مرۆی لی‌زانه. له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا که‌ کریکار و وه‌رزیز له‌و جۆره‌ ئامیزه‌ی سه‌ره‌تایی وه‌ک تیروکه‌وان و گاسن و داس و چه‌کوچ نابه‌له‌ده، وه‌ستای لی‌زانیش که‌ به‌ عاده‌ت نه‌خویندوو بوو راسته‌ و کۆنیا و په‌رگار و وردیله‌کانی هه‌نده‌سیی به‌کار نه‌ده‌هیتان چونکه‌ هه‌م بینه‌واد بوو هه‌م کاری پینان نه‌بوو.

سندووقی قورپی سواغ لیزانینکی بازار بی قه‌له‌م و په‌رگار دروستی ده‌کرد، عه‌مه‌له‌ی قورکیشیش، جارن، به‌کریی زیاده‌وه و بی هیچ مه‌هاره‌تیک وه‌ک ئالته یان، دور له حورمه‌تی مرؤقایه‌تیه‌که‌ی، ئاژه‌لینکی لیزاهاتوو قورپی سه‌رده‌خست بۆیان...

خالی دوهم: که له‌و ئامیزه سه‌ره‌تایبانه هه‌لکشایته به‌ره‌و صناعة - پیشه‌سازی - و به‌ولاتره‌وه بز ئاتزم و ئاسمانگه‌ری و کاری ساحیرانه، پتیه‌پتی هه‌لکشانت، ژماره‌ی «لیزانان» که‌م ده‌بنه‌وه... هه‌روه‌ها که برووت کرده فه‌لسه‌فه و زانست و ته‌کنیک پیوه‌ندیت به کریکار و وه‌رزیز و وه‌ستای مه‌علان و زره خوینده‌وار و شاعیر و نووسه‌ر و هونه‌رکاری عاده‌تیه‌وه نامینی و ده‌چپته جیهانینکی پنی بلنی «سدره‌ المنتهی» ی ژوورووی هه‌موو بوونه‌وه... له‌م مه‌یدانه‌دا که‌مئاکورتینکی مرؤ خانه‌خوین و چه‌ند میوانینکی ئه‌دیب و هونه‌رکار و زانای سه‌ربه‌ کۆمه‌لایه‌تی تیندا سه‌ره‌تاتکه له چه‌ندوچۆنی هه‌ریمه‌که ده‌که‌ن، له‌م تاقمه به‌ره‌ژیرتر که‌س نییه ده‌وری خزمه‌تکاریش ببینیت له هه‌ریمه‌که چونکه به‌ ده‌رسدانیش ناتوانی بزانی هیلکه‌ورپۆن و شله‌ساواری ئه‌و شویته چۆناوچۆنی ساز ده‌بیت، له‌وانه‌یه به‌ نووسینی ره‌مز مووبه‌ق ئیش بکات...

خالی سێهه‌م: که له‌م سه‌ره‌ژوور چوونه‌دا گه‌یشتیه شوینینکی هه‌ره به‌رزی وه‌ک مه‌جلیسی ره‌زیران که پاریزه‌ر و سه‌رۆکی ئه‌رکانیش نایگه‌نی، خۆت له جیهانینکی چۆله‌هۆل ده‌بینیه‌وه له‌چاو جنجالی کووچه و بازار و سینهما و زه‌ماوه‌ند و له‌شکر چونکه بیگومان ئه‌و که‌سانه‌ی که به‌ راستی به‌وه‌ره‌وی میژوو - کۆمه‌لایه‌تی ده‌گیرن تاکوته‌رایه‌کن ژماره‌یان ناگاته یه‌ک له هه‌زاری ئاده‌میزاد... به‌شینک له‌و زانسته سه‌ختانه‌ی وه‌ک «نیسیبه» به‌حال یه‌ک له ملیۆنی بنیاده‌م تینی ده‌گات، ده‌شینی بزانی به‌ره‌وپیشچوونی کۆمه‌لایه‌تی به‌نده به‌و زانسته بنه‌ره‌تیانه‌ی بی ئه‌وان و زاناکانیان یه‌ک هه‌نگاو به‌ولای سنووری ئیستاکه‌ی شارستانه‌تیه‌وه له ئیمکاندا نییه، به‌لکوو مه‌ودایه‌کی هه‌ره پیشه‌وه‌ی شارستانه‌یتی ئه‌م پۆژگاره‌ش ده‌سه‌لاتی مرۆی لێ ده‌کشیه‌وه چونکه خه‌تی گرده‌بر نییه له نیوان قۆناغی زانست و ته‌کنیک، که ویکرا به‌ره‌وپیش ده‌چن له قۆناغیکه‌وه بۆ قۆناغیک، به‌ناچاری هه‌ر قۆناغه ورده ده‌ماری پیوه‌ندایه‌تی هه‌یه به‌ قۆناغی له‌ خۆی پیشکه‌وتووتر و

پاشکه وتووريشه وه ئنجا نه گهر قزناغی پيشکه وتووتر ويزان بوو داوه کانی قزناغی بهر ژيرتر که پیکه وه بنده وشک ده بنه وه و قزناغه که داده له نکيت.

نم حیکایه تesh خزی له خزیدا سهره تایی و مه یله و به دیه یییه، به داخه وه ههنگای بیه روا و گوی نه دهر و به په له به سهریدا ده کشیت و نه نیاز بز مه ودای نه ولاتر ده هاویت به مه شدا نه له قزناغی خزی نه هی دواتر ده گات. هر ده شبی و هها بیت چونکه که فکری مرؤ چاوبړکینی له گه ل هزی به ره مهیتان کرد و پستی پنی به ست وهک که هزیه که له ئاسمانه وه بزى دابه زبیت و روسته مانه گپروگرفتی گزپرانکاری میژویى [کزمه لایه تی] ته خت کرد بیت. ئیتر فلته فلتی دیکه چ لزومینکی ده مینى.

خالئ چوارهم: په نچه گیر کردن له هزی به ره م بز ته فسیری به ره و پيشچوونى مرؤ خوخافلاندنیکى ساده لوح و ساکاره له حقیقه تی هزیه کانی به ره و پيشبوونه وه ی کزمه لگى مرؤ که ده زانین ئامانجیکى سیاسى بریتى له بایه خدان به ده وری پرؤلیتاریای به سته زمان حورمه تی چه کوچ و داس و ئامیری وهک نه مانه به سهر میژوودا ده سه پینى که له وانه وه حورمه ت بز وهرزیر و کریکار بروات. نه و ئامیرانه و هی وهک نه وان، سهرله به ریان، هر بایى هونه رى چه نبؤله و که لبه ی گورگ و ریوی ده وریان هه بوه له پيشخستنى مرؤ چونکه ته نها له جغزى بزىو په پیدا کردن، که مه یموو و پشيله و له کله کیش خه ریکى بزىوه و پيشیش ناکه وى، به کاره یتراون و هه رگیز بیرى وهرزیر و عه مه له یان نه بردوه بز تا که مه سه له یه کی حساب وهک:

$$6+1=7$$

$$9/1.5=6$$

$$5-3=2$$

مه به ستیشم له مه دا نه وه یه که شه بهنگى نم مه سه لانه به مینشکیدا تینه په ریوه نهک دهقى نووسراوی مه سه له کان چونکه نه خویندوو بوه.

چه کوچ و داسى سيجراوى وه هاى له ده روینشه کانی خزی کرده تینه فکرن له و راستییه زه به للاحى که وا نهک هر ئامیری خویريله به لکوو هی له وانیش

هونهراویتر دهخلی نهبوه، یهکسه ر. کار بکاته چهن دین هونه ر و چالاکی هوشهکی و زانستی بنه رتهتی: فهلسهفه نهگه ر له مشار و چهکوچ و داس ههلسابایه دهبوو یهک فهلسهفه هه بی... ئاسمانناسی بهر له 3000 سال بیری بز نهوه چوه که رۆژ سهدهها جار له نه رز گه وره تره [ئیتاش وهرزیز و کریکار له م مهسه له یه بیناگایه] و دهیزانی رۆژگیران و مانگگیران چین و له قوتبهکان شهش مانگ شهو و شهش مانگ رۆژ بهردهوامه. ههندهسهی ئیقلیدس ئیمرۆکهش تاکه یهک وهرزیز نییه ابه ورینهش) بیری لی بکاتهوه. تهحنیت و مزمیای میسری کزن له هی ئه م سهردهمهش پیشکه وتووتر بوه. پهیکه تراشی و موسیقا و وینه کیشی و نهخش و نیگار و هه موو هونه ریکی جوان... ئهدهب و داب و دهستووری ژبانی تهلار و قهسرهکان... چهکوخشلی زینهتی... دین و ئایدیۆلۆجی سهربه غهیب و سیاسهت...

خولاسه ده ریا ده ریبای سه نعهت و تهکنیک و دۆزینهوه و داهینان ههن خۆیان ده بنه هۆی گۆرانی ئامیزی بهرهمهتینان، له هه موو حالانیشدا وهرزیز و کریکار که خالقی تهئریخن به پینی بزچوونی ئهنگلز و مهدرهسهکهی له هیچ پوو بهکهوه، نه به چهکوچ و داسهکهی و نه به فکره جنۆکاو بهکهی و نه به هیچ سهرو بهریکی ژبان و بهسه ر بر دنیه وهی، یهک ههنگاو چه رخی میژووی نه سووراندوه خۆ نهگه ر بیشی سوورپیتنی سه که تی دهکات.

ههلبهت من که ئه مه ده لیم له نوخته نیگای حهقیقه تهوه تابلۆی کۆمه لایه تی دهخوینمه وه. هه ر له و نیگایه وهش من پتر دۆستی کریکار و وهرزیزم و لایهنگیری ئیرادهی ئازادیانم چونکه بیگومان هه رچی مه دح و سه نای ههلبه ستر او هه یه له سه ر کاغه ر و له وتویژدا هه مووی به رهواژ ده بیته وه له ئه زمووندا: مه دح و سه نای درۆزن ته پکهی راوکردنه. که سیکی میشکی عه مه له به ورینه ی به نگکیشانه بز خۆی بدزیته وه، بیه ویت و نه یه ویت، هه ر ده کیشیته وه بز سه رکوت کردن و ده ستوپین به ستن چونکه نه گه ر وه ها نه کات و په نده ناعه مه لیه کانی بینه ده ستووری ماملهت کردن له گه ل کریکار یه ک حه فته به ردهوام نابن له سه ر سه کزی په ندیاری. ئه و بزیه به کریکار ده لن «خاله» هه تا چوئله کانی بز بگرئ نه ک خۆی چوئله بگرئ بز کریکار.

له مانگی تشرینی 1996 کتینیکی به ناویشانی «المخابرات السوفیاتیة من الداخل: الاسطورة والواقع» به قه‌له‌می قلادیمیر کوزیشکن که‌وته ده‌ستم و خویندمه‌وه. ئە‌گەر ده‌یه‌کی ئە‌و کتییە راست بئ دیسانه‌وه زیاده له پینوست... ئە‌و هه‌موو خواری و بیقانونی و سته‌م و سووک کردنی خه‌لق، هه‌چی ره‌نگ و ده‌نگدانه‌وه‌ی ه‌زی به‌ره‌م نه‌بوه ته‌نانه‌ت راره‌ویشیان پیکتردا ره‌ت نابن. هه‌رچی هه‌یه له سه‌ره‌چاوی دل و ده‌روونی ده‌سه‌لاتداره‌کانی ده‌وله‌ت زه‌نه‌ی کردوه و له‌وانه‌وه سه‌ره‌ژیر بۆته‌وه بۆ کاربه‌ده‌ستانی حکومه‌ت.

چ له سوؤقیستان بیت و چ له شوپینیکی دیکه بیت، ه‌زی به‌ره‌م و نابه‌ره‌م له خۆوه چاکه و خراپه ناکهن، بوونیشیان خه‌لقی مرۆیه که له کاریشیان دینیت رۆحیان به‌به‌ر نایه‌ت مه‌گەر خۆی زیندوو بیت وه‌ک و لاخ و شه‌هین و تاژی. مرۆ له سه‌ره‌تای خه‌لق کردنی ه‌زیه‌ک له ه‌زیه‌کانی به‌ره‌مه‌یتانه‌وه نیازی ده‌روونی خۆی و به‌رژه‌وه‌ندیکی ره‌چاوی کردبئ له‌و ئامیره‌ی ده‌پینیت نه‌ک ئامیز مرۆ په‌ت ده‌کات بۆ ئە‌و به‌رژه‌وه‌نده‌ی له‌و ئامیره‌وه به‌ده‌ست ده‌که‌وینت: راسته بلین بابایه‌کی سه‌نه‌تکار مه‌هاره‌تی خۆی به‌کار ده‌هینت له دروست کردنی ئامیزیک به‌که‌لگی مرۆ بیت و به‌وه‌دا ده‌شئ بگوترئ سه‌نه‌تکار پنی ده‌کرئ سواری مجیزی خه‌لق ببیت تا ئە‌وه‌ی پسپۆرانی پۆشاک و خۆراک و که‌یفه‌مه‌نی هه‌موو عومریان به‌سه‌ر ده‌بن له رام کردنی ئیراده‌ی میلۆنه‌ها که‌س، به‌ جوړیکیش ئە‌سیریان ده‌که‌ن ده‌بنه قوربه‌چه‌وره‌ی ناو له‌پیان.

ره‌نگه له‌و نمونانه‌ی هینامنه‌وه به‌بابه‌تی ئە‌وتۆ که ه‌زی به‌ره‌م په‌یوه‌ندی پێوه نییه، هیندیکیان تاراده‌یه‌ک سه‌روکاری له‌گه‌ل ه‌زی به‌ره‌م و ئامیزی سازاندن هه‌بیت، به‌لام دیسانه‌وه نمونه‌کانی و ه‌زیه‌کانی به‌ره‌م و ئامیره‌کانی گشتیان زاده‌ی ه‌وش و ئیراده‌ی مرۆن، په‌پکه‌رتراشیک وه‌یان نیگارکیشیک که له کاخ وه‌یا که‌نیشته مه‌رمه‌ر و فرچه و چه‌کرچ و بۆیاخ و نازانم چی به‌کارده‌هینت ئیراده‌ی خۆی زال کردوه به‌سه‌ر ئە‌و شتانه‌دا که زووتر شته‌کان مرۆ دروستی کردبوون. سه‌ریک له قورئان خوار بکه‌وه که له ماوه‌ی سی سالی‌کدا دوو ده‌وله‌تی هه‌ره زلی رۆژه‌له‌اتی سه‌ره‌نگرئ کرد، تاکه یه‌ک پیتی نییه به‌ند بئ به‌غیری دل و زمانی پیغه‌مبه‌ره‌وه تا ئە‌وه‌ی له سه‌ره‌تادا نه‌شده‌نوسران. به‌ر له قورئان ده‌ریا ده‌ریای

شيعر و پهندي شاعير و كاهينه‌كان، له ولاټي رهملستانى عه‌ره‌ب، هيچ كارگه‌يه‌ك نه‌بوو مه‌گه‌ر حوشت‌ر و خورما‌نه‌و جوړه‌هيكمه‌ته و هه‌سته‌ى و هه‌ها وړد و نازك بته‌نيتته‌وه. چه‌نديكى‌نه‌م دټپه‌ شيعره‌ له‌گه‌ل خژمدا ده‌لنمه‌وه، كه‌ نازانم خاوه‌نه‌كه‌يشى كاميانه‌، دل‌م ميروولان ده‌كات:

سئمت تكاليف الحياة ومن يعش

ثمانين حولا، لا أبالك، يسأم

يان له‌ بواريكى ديكه‌وه ده‌لئ:

رأيت المنايا حَبَطَ عشواءَ مَنْ تُصِب
فُتُّهُ وَمَنْ تَخَطَّنَ يُعَمَّرُ فِيهَرَمَ

يان كه‌ ته‌عبير له‌ واقع‌ ده‌داته‌وه:

وَمَنْ لَمْ يَذُدَّ عَنْ حَوْضِهِ بِسِلَاحِهِ
يُهَدِّمُ وَمَنْ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ يُظْلَمَ

شيعرى‌نه‌وتو، په‌ند، به‌سته، بالوړه، لاوك، عه‌تابه، ثاي‌اي، نه‌للاوه‌يسى، هه‌بوو نه‌بوو كه‌س له‌ خوا‌گه‌وره‌تر نه‌بوو، سالحى‌نسوى‌قاوه‌چى‌ و كه‌ژ، كاكه‌ مه‌م و زين‌هيچى‌خزمايه‌تى‌نييه‌ له‌گه‌ل‌ثامير و سه‌رمايه‌ و گوزرانى‌هوى‌به‌ره‌م... له‌مانه‌ گرنگتر‌زمانى‌ئاخاوتن‌كه‌ نه‌ته‌وان‌له‌ يه‌كتر‌درې‌ونگ‌ده‌كات‌ماده‌م‌دوو‌جيرانى‌خاوه‌ن‌دوو‌جوړه‌زمان‌بن، به‌خو‌و‌به‌وه‌موو‌وشه‌سازى‌و‌پريزمان‌و‌رسته‌و‌ده‌سته‌واژه‌ى‌تيدايه‌مه‌خلوقى‌سه‌د‌له‌سه‌دى‌ئاده‌ميزاده‌چونكه‌هيچ‌كاميكي‌غه‌يرى‌هوش‌و‌ويژدانى‌مرؤ‌ده‌خلى‌نه‌بوه‌به‌سه‌ر‌په‌يدا‌بوونى، ته‌نانه‌ت‌زمان‌پتر‌نه‌ولادى‌مرؤيه‌له‌كوړ‌و‌كچه‌كانى‌چونكه‌له‌شى‌منډال‌به‌خزراكي‌دايكى‌ده‌رسكى‌خزراكي‌ش‌بريتيه‌له‌گوش‌ت‌و‌سه‌وزه‌و‌ثاو‌و‌كمي‌ك‌خوي.‌نه‌م‌نيسبه‌ته‌ى‌زمان‌له‌گه‌ل‌ئاخيوره‌، هه‌ر‌خزيه‌تى‌دريژ‌ده‌بيتته‌وه‌به‌ره‌و‌دواړوژ‌و‌چه‌ندين‌كه‌لى‌لى‌ده‌بيتته‌وه‌ه‌ك:‌گوزرانى‌،‌حيساب‌،‌هه‌نده‌سه‌،‌پزشكيى‌،‌فهلسه‌فه‌...

خولاسه هه‌رچی ئه‌ده‌ب و زانست و هونه‌ر هه‌یه‌ زاده‌ی دوو کاریگه‌رن

1. بره‌ستی هه‌ژش

2. توانای ئاخاوتن...

دیاره هه‌مان دوو کاریگه‌ر خۆیانن ده‌بنه‌ درۆزن و جنیوه‌ده‌ر و عه‌وامخه‌له‌تین و قۆلبه‌ر و ستالین و هه‌یتله‌ر و سادیست و مازۆخی و نه‌رجسی و خۆفرۆش و وه‌ته‌نفرۆش... له‌م لێکدانه‌وه‌یه‌ و هه‌رچی وه‌ک ئه‌و هه‌یه‌ ده‌رده‌که‌وی [بێ قسه‌ی منیش هه‌ر ئاشکرایه‌] سه‌رله‌به‌ری باوه‌ر و زانست و هونه‌ر و داهه‌تانه‌ن و دۆزینه‌وه‌ یه‌کسه‌ر و سه‌رانسه‌ر له‌ ماکی «مرۆفایه‌تی» ده‌زێته‌وه‌، هه‌ژێ به‌ره‌مه‌یش چ داس به‌یت و چ فابریقه‌ی زه‌رپه‌ به‌یت و چ بووکه‌شووشه‌ی ساوايان به‌یت فه‌رقیان نییه‌ له‌گه‌ل قسه‌ی ده‌م که زاده‌ی مرۆیه‌. هه‌رگیزاو هه‌رگیز به‌ر له‌ په‌یدا بوونی مرۆ، به‌ خۆی و وزه‌ی هه‌ژش و له‌بازی ده‌ست و په‌نجه‌کان و له‌شیه‌وه‌، له‌ ئیمکاندا نه‌بوه «کۆمه‌لایه‌تی»ی سه‌ربه‌ ته‌ئریخ په‌یدا به‌یت. که ده‌شلیم «سه‌ر به‌ ته‌ئریخ» له‌گه‌ل ئه‌م راسه‌تیه‌ی که ته‌ئریخ و کۆمه‌لایه‌تی یه‌ک شتن، مه‌به‌سته‌مه‌ به‌عه‌زکه‌ له‌ مه‌هه‌ره‌تی وه‌ک هه‌یلانه‌ی قوڵته‌ و شانه‌ی هه‌نگ و ته‌رزه‌ فیه‌لیکی غه‌ریزه‌ی جانه‌وه‌ران ده‌رهاوێژم له‌ جغزی «ته‌ئریخ - کۆمه‌لایه‌تی» که به‌راستی جودایه‌ له‌ ره‌فتار و کرداری جانه‌وه‌ری غه‌ریزه‌داری به‌هه‌ژش، له‌م روه‌وه‌ که کاری غه‌ریزه‌ گۆران هه‌لئاگریت و هه‌تا سه‌ده‌هه‌زار و پینجسه‌ده‌هه‌زار سالی‌ش و به‌ولاوه‌ ته‌ئریخ هه‌ر خۆی دووباره‌ ده‌کاته‌وه‌، کاری مرۆ به‌هه‌ژش لێکدانه‌وه‌ی هه‌ژش به‌به‌ریه‌وه‌ هه‌یه‌ له‌بازی له‌باردا ده‌وروبه‌ر بگۆریت به‌ ئامه‌ز و به‌ قانوون و به‌ خانوو و به‌ باوه‌ر و به‌ گۆشتی به‌رازیه‌وه‌. چی بوه‌ له‌ گۆرانکاری ده‌روون و ده‌ره‌وه‌ی مرۆ به‌ خانه‌ و مۆسیقا و ساحه‌ی گۆلفیه‌وه‌ به‌ره‌می یه‌کسه‌ری هه‌ژشه‌. لایه‌نی غه‌ریزه‌ کاری ئاسایی خۆی ده‌کات وه‌ک هی جانه‌وه‌ر، نه‌شمه‌دیتوه‌ نووسرا به‌ن غه‌ریزه‌ ده‌وری هه‌بوو به‌ن له‌ فراژووتنی ژیا‌ری مرۆ... ده‌مینه‌ته‌وه‌ مه‌له‌بنده‌ی هه‌ستی شه‌شه‌م و چه‌نده‌م و مه‌له‌بنده‌ی جیهانی ده‌روون و هه‌ژشی ون که جارێ ئه‌و مه‌له‌بنده‌ن خه‌به‌ریکیان به‌ من نه‌گه‌یشه‌وه‌ له‌باره‌ی هه‌بوونی په‌یوه‌ندییه‌ک له‌ نێوان چالاکیان، به‌ چاکه‌ یا به‌ خراپه‌، و هه‌ژی هه‌ژشی ئاگاداری مرۆ... به‌هه‌مه‌حال ئه‌م لایه‌نه‌ی وا

په نامه کی که نه زانین دهخلی به سهر هژشه وه ههیه یان نییه هه به جارئ که لکی ده بړئ له وهی سه روکاریکی هه بڼ له گه ل ئامیر و هژی به ره هم.

سیفه تی «زاتیبونی» مرؤ، پښه پښی پیشکه وتنی زانست و ته کنیک [به تاییه تی له وه ته ی بیردوژی «نسبیه» تیکه ل به ژین و ژیار بوه] گه یشته ئاستیک پښیستی بوو به ئاله تی ئه وتو له خوی هه ستیارتو بی، لیره وه زاناکانی ئاسمانگه پری شوینیکی هه مواریان ده ستیشان کرد بؤ دابه زینی که شتییه کی ئاسمانی که له سهر مانگ ده سووراپه وه و جینی له باری نه ده دوژی وه... ئیمه جارئ له سهره تاکانی فتوحاتی زانستی مرؤین: له وه مه تیفکره که مرؤ له خیزایی تیشک تیده په پړئ [وهک بلئی ده چپته ئه و دیوی جیهانی ماددی...]. زه مانه لغاو ده کات بؤ بهر خوازی خوی... ده چپته ناو زه پره... ده روا بؤ دواوژ... هه لده گه ریته وه بؤ رابردوو. ئیمه ش خه ریکین وهک بوته پرست بایه خ و پیروژی بؤ هژی به ره هم ساخته ده که ین هه ره تا، له سهر رووی کاغه ز، کریکار و وه رزیر بڼه حکومت که ده زانین و ده بڼ بزاین پړولیتاریا تا ئیستا که ش له ولاتی پیشکه وتوو ناتوانی بڼیته ماموستای زانکو یان نه اندازیاری جیهانی ئاتوم یان سه روکی سپا یان پاریزگاری شاریکی وهک ده وک [له ئه وروپا].

خولاسه هه تا وه رزیر و کریکار له قه پیلکی پړولیتاری ده رنه چن ناتوان بڼه حکومت، به لئ له ولاتی پیشکه وتوو هه موو مافیکی پاریزراوه و قسه ی هه لده گیریته وه و له ده نگدانی هه لبژاردنی نویته ران ده توانی حکومت برمینئ و حیزبیکي دیکه بکات به حکومت، رؤژیکیش دیت [با بلئین دواي 200، 100 سال] لزوم نامینئ به هیزی ماسولکه ی ئاده میزاد چونکه ئامیری فه ننی ئه وسا له مرؤ شاره زایانه تر کارسازیی هه موو پښاویستیک ده کات. راستیه که ی دروشمی چه کوچ و داس که زیده سهره تایی و ناچورن به یڼیکه زر بوون. هه ره نه بڼ ئامیریکي پیشکه وتوو تر بڼیته سهره پرگ، ده نا پړئ ده بڼ بگوتړئ له لایه ن عه قیده شه وه پښیسته بوته کانی بهر له 1400 سال ده په رستران بگه ریته وه بؤ حورمه تی ئه وسایان چونکه مخابنه گاسن ناز بکات به سهر تراکتوردا و چه کوچیش گالته به و ئامیر نویانه بکات که ناویشیان نازانم چ قهیدی ده کرد قه له م به کینک بوايه له و

دروشمانه؟ تۆ بلنی تۆمه تی بۆرجوازیه تی وه پال بدریت؟ ئه دی چ ده لیت ته گهر دینداران دروشمی زهرگ و ده فیان دانا له جیاتی؟

راستییه که ی، هه لگرتنی شکلی چه کوچ و داس خزی له خزیدا هیمایه کی زیده به هیزی هیه بۆ جۆری بیر کردنه وه و کردار و رهفتاری خاوه نه کانی ئه و دروشمه. جاری بهر له هه موو شتیک بایه خیان بایی پوولیک نه داوه به زانست، هونه ر، فه لسه فه، جوانکاری، که ته گهر ته مانه نه بوونایه فکری سه ربه پرۆلیتاریا نه ده رسکا له پزدانی کۆمه لایه تی. 5000 سال بوو چه کوچ و داس له کاردا بوون تاکه که سیک نه هات به سته یه کی به هیچیان هه لبلن. عه مه له و ره نجبه ر له ناچاریه وه نه بایه یه ک تۆبه قوړیشیان پندا نه ده دان (مه رج نییه چه کوچ و داس له ئاسن دروست کرابن).

ئیمه ته گهر به په له نه بین یان فیل له خۆمان نه که ین یان لایه نگیر نه بین ده بی بسه لمینین، به پتی کاریگه رایه تی هۆی به ره هم و راشکانی به سه ر ئیراده ی مرؤفدا، هه ر کاریگه ریکی بوه ده ستوور لای خه لق یه ک جۆره رهفتار به هه موو خه لق بکات. له نمونه دا ده لیم، که مرؤ گه یشته پله ی «ماره کردن و زه ناشویی» ده بی یه ک جۆره ماره برین په ره بستینی وه ک که جانه وه ر تاکه یه ک رهفتاری هیه له گه ییشتنی بیری نه به مینی، که چی مرؤ چه ندین نه وعی ماره برین و بی ماره یی و یه کژنه و ده ژنه و سه دژنه و جاریه ی بی ته ژمار و ته لاقدان و حه رامبوونی ته لاق و چی و چی هه یه تا ته وه ی به یه کتر شیان له نیوان نیز و می داستانیکه بۆ خزی.

برای شیریی و خوشکی شیریی لای قه ومیک پینکتر ده شیخ و لای غهیری ئه و ناشیهن... فیرعه ونه کانی میسر خوشکی خزیان ماره ده کرد تا کچیکی بییت و دواتر ماره یان ده کرد بۆ ته وه ی منداله که یان سه دی له سه د خویتی پاکی فیرعه ونایه تی له ده ماران بگه ری... له هه ندی شوینی که نداوی عه رب پیاو شوی ده کرد به پیاو و ده که وته حه ره م و ده گو ترا «إنستر» واته «پۆشرا» به مه به سته شوو کردن و حه رامبوونی خۆ نیشانندان به نیری نه ی نامه حه ره م.

پیاویکی موخته ره می کۆبی له شه ری یه که می جیهانی ته سیر بوو، که وته هیندستان و براده ریکی خه لقی مه سکه ت بوو به ئاشنای... مه کسه ته که زووتر ئیزن درا...

کاتیک کږیبه که له گهړانه وهی بز ولات گه ییشته مه سکه ت، نه حوالی براده ره که ی
پرسی گوتیویان «انستر» نه ی توانی سهردانی بکات...

تو سهیری هه لوهستی مرؤ بکه له «خؤراک» چهندی حه رامه و چهندی حه لاله:
خؤراک به پی راسته حیسابی ده خلی به سه ر ژیا نه وه. ده بوو حه رامی نه با یان هر
نه بی حه رام کردنه که بز هه موو مرؤ قایه تی بیته که چی حیکایه ته که جزئیکی تره،
هیندهش نامه فهورمه تاراده یه که که نه گه ر تیغ له جیگه یه کی گه رده نی کوشتی
سوریچک هه لته بریته وه مردار حیساب ده کریت و ناخوری که چی له دینیکی تر
مریشک خه فه ده کن نه کا خویتی خه سار بیته. خه لقیش هه یه دین و مینی به لاره
ورپته یه... له بیرمه عومرم ده سالی بوو عه سرنیکیان له مالی خؤمان مریشکینک،
نه ماما مریشک، سه ربرا پووری گه ورهم سهیری کرد گوتی مریشکه که مردار
حیساب ده کړی که س گؤشته که ی نه خوات. چهندی باوکم ویستی ئیقناعی بکات
نه یسه لماند، ناچار مریشکه که درایه خه لقی تر له سه ر فتوای باوکم... پوورم
خوشکی گه وره ی باوکم بوو، به چاوی دایکی خزی سهیری ده کرد...

شه راب له ئیسلامه تی به ده قی قورئان نه ک حه رامه به لکوو... «رجس، من عمل
الشیطان» داندراوه که چی له دینی مه سیح شه راب و نانی قوربانی ده بیته خوین له
له شی مه سیح که Transubstantiation ی پی ده لئین له ئینگیزی. هر چونکه
گؤشتی به راز حه رامه له ئیسلامدا ساله ها وا ده بوو شوینی وه ک بیتوین له بهر
زوری به راز مه رزه برنجی ده بوه خؤراکی به راز و ده ییشیلا تومه ز راو نه ده کرا
وه ک مامز و کئیوی تر...

له ئیسلامدا کمینکی له شی ئافرهت ده شی بدیتری، وه ک پروو و ده ست... که چی
نه ته وه های نه فریقا و نه سله دانیشته و کانی ئوسترالیا و به شیکی جه زیره کانی ده ریا
زله کان پروتیبونی ئافرهت به لایانه وه وه ک به پؤشته یی بوو... ئینکاییه کانی
نه امریکای باشوور رؤژیک له رؤژانی سالیان ته رخان کردبوو بز «راوه کیژ» کچان
له مه زراییکی به رین رایان ده کرد و کوران دوویان ده که وتن. هر کوره ی کچینکی
گرتبایه له و شوینه دا، بی به ره لستی، له گه لی جوت ده بوو... دور نه رؤین له
نیوان هه ندی عه شیره تی کورده واری باوک به ره های کچی خزی ده شکانده وه که
پنی ده گوت: نه گه ر که لکت پیوه بایه پیاوینکی بز خزی هه لده گرتی...

خولاسه له هەر لایه‌نیک و بابەتیکه‌وه کردار و رەفتار و گفتاری مرؤ به تاقی بکه‌یته‌وه رێ دەرناکه‌یت بژ ده‌ستووریکێ ئه‌وتۆ قه‌رارده‌ی ئامیر و به‌رده‌قانی وه‌یا په‌سه‌ندی هه‌موو نه‌ته‌وه‌یه‌ک بێت. مرؤی سیاسی، به‌زوری، قسه‌یه‌ک ده‌کوئیته‌وه که له‌گه‌ل به‌رنامه‌که‌یدا بروات: ئا له‌م ده‌مه‌دا که سه‌عات شه‌ش و نیوی 18 ی کانوونی یه‌که‌می ساڵی 1996 ز یه‌ کتییی: «الجغرافیا الاقتصادية لبلدان العالم» به‌ نموونه‌ داده‌نینم که لایه‌ن شه‌ش مامزستای زلی سزقیتی دانراوه و له‌ ساڵی 1979 هه‌ر له‌ مۆسکۆ وه‌رگه‌راوه‌ته‌ سه‌ر عه‌ره‌بی. براکانم، خۆ و تالع پاش تیکچوونی سزقیتستان کتیه‌که‌ ده‌خوئیمه‌وه که به‌ راستی بریتیه‌ له‌ کۆمه‌له‌ گه‌پنکی سیاسی به‌ نیازی دزیو کردنی هه‌موو ئابوورییه‌کی ناکۆمیونیست. هه‌رچی ده‌یفه‌رموویت پینداه‌لگوتتی ئه‌و ولاتانه‌ن به‌ شیوعی ناسراون و دزیو کردنی ئه‌رز و ئاسمانی ده‌ره‌وه‌ی کۆمیونیزم... کتیه‌که‌م کرده‌وه لاپه‌ره‌ 74 و 75 ده‌رچوو. له‌ سه‌ره‌تاکانی لاپه‌ره‌ 75 ده‌لێ به‌ره‌می پووسیای سزقیت یازده‌ جارانه‌ زیادتی کرده‌وه له‌ چاوه‌ به‌ره‌می پێش جه‌نگ (جه‌نگی 1939-1945). خۆ ئه‌گه‌ر بیست جاریشی گوته‌بایه که‌س رینی نه‌بوه‌ بلێ له‌ل... مه‌دحی مه‌نغولیا ده‌کات به‌و جزه‌ری نه‌یناسیته‌وه مه‌نغولیاش ده‌رفه‌تی چنگ که‌وت و کۆمیونیزمی به‌لاوه‌نا...

خوئنه‌ر لیم به‌سه‌لمینێ که ده‌لیم چه‌ندیکێ ده‌مه‌وی خۆم ئیقناع بکه‌م به‌ ه‌زیه‌کی ئه‌وتۆ بشی ئه‌و زه‌ه‌درۆیانه‌ بکاته کاری ناچاری، بێسووده و هه‌ر ده‌مینمه‌وه به‌ نه‌سه‌لماندنی درۆی بیکۆتایی چونکه له‌ ئیمکاندا نییه سه‌د سال و دوو سه‌د سال درۆ بیه‌ته په‌رده‌پۆشی عه‌یبوعار و داروه‌کازی ده‌ستی له‌رزۆک. سه‌ر ده‌هینم و ده‌به‌م هه‌ر ئه‌وه‌نده‌م بژ قووت ده‌درێ که کاربه‌ده‌ستانی سه‌رووی ده‌وله‌ت به‌ ئومیدی به‌رده‌وامی حاکمایه‌تیان له‌ ده‌می ژیانی ئه‌واندا پرۆپاگانده و تۆقاندن و درۆ دنیاکه‌یان بژ راگریت که مردنیش پینچانیه‌وه ملی رۆژگاری دوا‌ی خۆیان وه‌قوته‌وه... با دوا‌رۆژیش چاری حالی خۆیان بکه‌ن بژ به‌رده‌وامی، که چاریان نه‌کرد مه‌رگی نوێیان لێ موباره‌ک بێ!! ئه‌مه ده‌لیم به‌ پشت ئه‌ستوورێ کردار و رەفتاری سه‌رۆکه‌کانیان که له‌ پله‌ی یه‌که‌م و سینه‌م و حه‌فته‌مه‌دا پاره و قه‌سر و کچیان مه‌به‌سته و ریزای ده‌سه‌لات که بنه‌مای هه‌موو نیازیکه به‌ تاییه‌تی له‌ ولاتانه‌ی ده‌سته‌ی شۆرشگێزان خه‌لقه‌که‌یانی خه‌سانده‌وه بژ مجیزی خۆیان...

ئمه دهلیم و دهزانم پاره له هه موو جینگایه ک کارگوزاره به لام فهرق زوره له نیوان پاره یه کی ناچاری رازی کردن بیت بز گه بیشتن به ثاره زو و پاره یه کی دهسه لات و هه ره شه ی کوشنده ی له گه لدا بن که تهماع تیکراو نه توانی بلئی له ل... واته فهرق له نیوان دوو حاله ته که دا هه بوون و نه بوون دیموکراسییه... بی گومان و بی خوارکه و خینچکه، که سانیکي ناشقه داد و راستی و هینمین تاکه یه ک ریگه یان له پیشه بز گه بیشتن به و نامانجه ئه ویش خه باتی بن وچان و بی ماندووبوونه به ره و داسه پاندنی دیموکراسی به سه ر به دایه تی و درنده یی و زور و سته میدا. هه ره نهجه ت و به هانه یه کی دژی ئه م راره وه به کار بیت. پاته وپات، دوزمنی مرؤفایه تی و، تاراده یه کیش هی جانه وه ره که دیموکراسی ری نادات خه لقی به که یفه گیانله به ر بکوژیت. که چوویته مه لبه ندی نادیموکرات ده بینیت سه روک و ده ستوپاوه ندی، به ر له خه لقی دیکه، ده بنه دز و جه رده و جه لاد هه ر ئه مه یشه مه نتیقی زور و سته م له مهیدانی «نه بات» ی شوړشگیزانه ی بن لپیرسینه وه. دهسه لاتدار به سه ر ولاتیکه وه، به ر له هه موو شتیک، مه به سته تی خه لقه که بخه سینئ ئیتز به ناوی نیشتمانیپه روه ری بی یان چینپه روه ری بی یادینپه روه ری. چونکه ده ماری پیاوه تی و به خو نازین ری نادا به ئاسانی مه رد و نیوه مه رد بین به گه سکی خو لمالین. ده بی ده ماریان ده رکیشری تاکوو به پیی مه نتیقی گورگ که ده لئ «ده یخوم دونگی ته ر ناین له له وه ر» ئه و کزنه میرخاسه لووتبه رزانه کرنوویان پی ببردیت یان له ناو ببردین.

خه باتگیزی ولاتی دواکه وتوو چه ندیکی له خه باتدا دلیر بین دواتر که بوو به کارسوورین به هه موو له شی و گیانی برسیره وه ی ده که ویته سه ر خو تیز کردن به و ناز و نیعمه ته ی خوا خه لقی کرده له خانه ی قه شه نگ و جلو به رگی به گزارانه و کیژوله ی ته ر و تازه خوراک و نوشه مه نی و که یفه مه نیی ئاخو مؤذیل، دهسه لاتداری ئه وتوی که له ئاست تهماع و مجیزی خویدا ته ر و هیشک پیکه وه ده سووتینن به درهنگه کاته وه بیر ده کاته وه له ئاینوئوینی ناحه زی هانده ران. هه رچی ناحه زی ناوخوی هه یه که له ئاکامی بیدادی و بی نه زمی تازو حاکمه کان ده بزپکینن و ته پوشه پ ده کات. ئا ئه مانه جی مه ترسین بز تازو حاکمان چونکه خو شی بی و ترشی بی به حوکمی ناچاری تا ماوه یه کی مه یله وه بیندریز به جیرانه تی راده بویرن.

نه‌گهر فرسه‌تیش یار بوو له‌وانه‌ن پالیک به تازه زالمه‌کانه‌وه بننن. ئنجا نهم هزیه‌یه وا ده‌کات حکومتی خه‌باتگنیزان بهر له ههموو شتیک گه‌ره‌کی تایبته به خویان ناوهدان ده‌کهنه‌وه. دوور له‌عزل و جه‌لزی کوچه و بازار...

تزوهره ده‌فته‌ری قوربانی خه‌باتگنیزان بگروه له ههرچی شزړشی سرکه‌وتووی جیهان هه‌یه: تاکه یه‌ک شزړش نا‌دو‌زیته‌وه ر‌وله‌کانی خ‌وی نه‌خواردبیته‌وه له‌لایه‌ن سر‌زکایه‌تیی حکومتی پاش سرکه‌وتنی شزړشه‌که‌وه. ئنجا نه‌گهر پتر نه‌ حیزیک و نایدل‌و‌زیه‌ک به‌ش‌داری شزړش بو‌وبیت له‌ پ‌نشه‌وه یه‌ک‌یک له‌ لایه‌نانه‌ ده‌بیته شوان و نه‌وانی دیکه‌ ده‌وری مه‌ر ده‌بینن و ده‌کو‌ژرین یان خه‌فه‌ ده‌کرین. پاش ئم قه‌ساییه‌ سره‌تاییه. برینکاری تاکه‌ حیزبی سرکه‌وتوو ده‌ست پنده‌کات به نه‌ه‌یشتی هه‌ر نه‌ندامیکی چالاک هه‌بیت که‌ س‌ری دل‌ی هه‌ل‌داویت به‌رانبه‌ر رابه‌ر و تاقمه‌که‌ی حیزب که‌ ماوه‌ته‌وه به‌ تاکه‌ چاپوک‌سواری س‌ر شان‌وی سیاست و کیاست و ریاست و میاست...

خولاسه‌ ناکامی شزړش ده‌بیته‌ قه‌برستانی ئو دروشمه‌ روح‌سو‌کانه‌ی که‌ گ‌یله‌پیاوی ساده‌لوح و خ‌وش‌باوهر و نه‌م‌یو گ‌یان‌بازیان ده‌کرد ب‌ س‌ه‌پاندنیان. هه‌ر ه‌ینده‌ش م‌ؤلت د‌هران هه‌ناسه‌ هه‌ل‌بینن تا ئو ده‌می قاره‌مانی س‌رناسی ل‌یخ‌ورین و ر‌اپ‌نچه‌ک‌دان و پاک‌سازی و قال‌ کردنه‌وی شزړش و حیزب و حکومت ل‌یان ب‌ت‌نیاز ده‌بیت و به‌ له‌م‌په‌ریان داده‌نیت ئیتر به‌ چند پ‌فیکی تروم‌پای D.D.T. ئو م‌یش و مه‌گ‌س و ته‌پ‌زیه‌ دل‌ش‌ویته‌ هه‌ل‌ده‌وه‌رین...

له‌ ده‌می هه‌لگه‌رانه‌وه‌ی خه‌لقی ئیزان د‌ژی حه‌مه‌ره‌زادا که‌ شاپوور به‌ختیار شای به‌رئ کرد و جزره‌ حوک‌م‌یکی د‌یم‌زکراتی گ‌رت‌ه‌به‌ر باره‌ها و چاره‌ها ده‌م‌گوت نه‌گهر حیزب و ر‌یک‌خراوه‌ سیاسی‌ه‌کان ه‌وش‌یکی ل‌یککه‌ره‌وه‌ی چاکه‌ و خراپه‌یان هه‌بی ده‌ست له‌ شاپوور به‌ختیار گ‌یر ده‌کن و له‌ س‌ینه‌ری حکومت‌ه‌که‌یدا چالاک‌ی سیاسی خ‌ویان به‌رده‌وام ده‌کن. چونکه‌ ب‌ن دو‌دلی و ب‌ن گومان هه‌ر لایه‌ن‌یکی شزړش‌گ‌نر ده‌سه‌ل‌ات بگ‌ریته‌ ده‌ست تاک‌یکی ئو هاور‌پ‌یانه‌ی خه‌بات و ر‌زگاری گ‌یان به‌سه‌لامه‌تی د‌هرنابه‌ن و هه‌مووی ده‌بنه‌مایه‌ی ئو مه‌ته‌له‌ کور‌دییه‌ی که‌ ده‌لئ: «یه‌ک‌پای له‌ ده‌شتی دو‌وپای گه‌ب‌یشتی یه‌خسته‌ی س‌ه‌رپ‌شتی». مه‌به‌ستیش ل‌نی پ‌اله‌ی

درویتیه که به دوو پایه‌وه ده‌غلی گهنم و جزوی یه‌کپا ده‌درویتیه‌وه و ده‌یخاته سه‌ر زه‌وی...

تا‌که بزووتنه‌وه‌یه‌کی بزگارکه‌ری که قاره‌مانه‌که‌ی، «سوار الذهب»‌ی سوودان، حکومه‌تی ناجزری ته‌وسای لادا و خزی کیشایه‌وه له حوکم و ته‌سلیمی پاله‌وانیفه‌کانی سه‌ر شانزوی سیاستی کرد. نا‌ئه‌و مرزیه‌ به‌شه‌ره‌فه‌ش خۆشباوه‌ر بوو به فشه‌فشی نه‌یژه‌نه‌کانی سیاست و هر هینده‌مان دیت قه‌سابخانه‌ ده‌ستی پینکرده‌وه... له‌گه‌ل ته‌مه‌شدا که ده‌زانم دل و ده‌روونی «سوار الذهب» وه‌ک زبیری قال بوویه‌وه بئ خه‌وشه، دیسانه‌وه ته‌گه‌ر خزی کردبایه حکومه‌ت نه‌یده‌توانی له رپی دیمزکراسییه‌وه پاکیی بزووتنه‌وه‌ی خزی بپاریزیت چونکه لایه‌نه سیاسییه‌کان که چالاکیی سیاسیان پیویه‌وه و چه‌رخودزلابی کووچه و بازار و سه‌رای حکومه‌تیش ده‌سوورپینن ئۆقره‌یان لی هه‌لده‌ستی هه‌تا هه‌ناسه له ئازادییه خاوتنه‌که ده‌برن... هه‌رچی ئاپۆره‌ی خه‌لقوللای شار و لادی و خیله‌کانن هینده دوورن له بیته‌وبه‌ره‌ی سیاست و حوکم، جارئ، مه‌یدانه‌های سپی و بینه‌ستی و خۆنه‌ناسین و بئ بیرری تیکه‌لبوونی سیاست، له ته‌مومژی «دادی کۆمه‌لایه‌تی» و «مافی سیاسی» و ته‌و جزره‌ دروشمه‌ی به‌ ناز و فیزیان داده‌بریت...

گریمان گرپه‌گرپکی ته‌و دروشمانه‌که‌وته به‌ر گونی حوشره‌وانیک و وه‌رزیریک و لووتبه‌خه‌زیمیک، تۆ بلیی هه‌ستی وه‌ها سه‌راو و سه‌ره‌تایی و بئ بنه‌ما و بئ ژیرببنا و بئ ژیار و داد و ریکی و پروونببنی و بئ دیاربوونی ته‌مایه‌کی یه‌ک لوقمه نان له‌و گرپه‌گره‌وه، نا‌ئه‌و هه‌سته‌ لئی چاوه‌روان بگریت بیته‌ نویتلنکی ریشه‌هه‌لکه‌نی نه‌زانی و به‌داوت و فکری بناوبووی ژیر ته‌فسانه و ورتنه‌ی دیوی سپی، ئیتر قول و باسکی شه‌که‌تی هه‌زار ساله‌یی، له هیکرا، هیز وه‌رگریت و باوه‌ش به‌ باوه‌ری گه‌ش و مافی پیروزدا بگریت حکومه‌تی عومه‌ری عه‌بدو‌لعه‌زیز بسازینت...؟

هه‌لبه‌ت ته‌م زپه‌ خه‌ونی خۆشکه‌له‌ی بنزینوکه‌ی وا به‌ خه‌یالی مندا دیت له‌گه‌ل هه‌موو بنبایه‌خییه‌کی تیندایه‌ چه‌ندین هه‌له‌وستی لیکتر جودای خه‌لق به‌ ده‌وری خۆیدا قوت ده‌کاته‌وه: که‌سانیک هه‌ن خه‌ریکی به‌رژه‌وه‌ندی واقیعین وه‌ک توجار و قۆنته‌راتچی و کاسبکاری بازار [و به‌شینک له‌ گۆشه‌نشینی مه‌لایه‌تی و شیخایه‌تی و

دهروینشی و سؤفیه تی و ملکه چی قه زاولقه ده ر [هه لگه رانه وه له «أولو الأمر» و شیواندنی حالوباری هینمایه تی به کاری نارها و نابه ژه وه ند ده زانن [توجار و قۆنته راتچی و که سانی وه ک ئه وان چاوساغ، پتر به لای هینماییدا ده شکیتنه وه سه باره ت به مه سه لئه حه تیان و چی ئه وتز گوی ناده نه «أولو الأمر» که به لایانه وه زالم و دژی دینن]...

که سانی ئه وتزوش هه ن پتوه ندییان به ده وله ته وه کز و سسته و خزیان به غه درلینکراو ده زانن به رانه بر به ره و تا قمی دیکه ی که دؤستی ده وله تن و بریز و سامانیان له بره و دایه. ئه مانه خه و نی ناخۆش نه بی به ده وله تیه وه نابینن تا ئه و ده مه ی میزانی مجیزی ده وله ت ده گزپیت و دؤستی کۆن ده گزپیته وه به هی تازه ئیتر هه لوه سستی هه ردو لا به رانه بر حکومه ت سه ره وین ده بی... که سانی دیکه ش هه ن له ئه فه ندی و نیوه خویندوی نیوان ئاپۆره ی نه خویندوان و نیوان خوینده واری سیاسی سه ره به ناره حه تی و ناره زایی و هه لگه رانه وه...

تا قمی هه ره مومتاز ئه و خوینده وارانیه ئاشقه سیاسه ت و هه لپه وکلپه و حیزبایه تی دوور له واقع و مومکینن که هه تا ئه م ده مه ی نووسینی به رده ست بپگه یه کیان نه گرت به ر ئاکامیکی مه یله و به رته مای به دوا دا بیت. چ تاوگیری له قسه مدا نییه که ده لیم خه باتگیزی شو رشاوی هه موو ئامانجیکی مومکینی به لاره خیانه ته له و روه وه که داخوازییه ک حکومه ت بیسه لمینن هه ر ده بی ته پکه و داو و «مساومه» ی تیدا بیت. که چی به دریزایی سه له ها و باره ها ئه و حکومه تانه به شیکی هه ره گه ره ی مهراقیان پینکه ی تانی پینشکه و تن و گه شه کردنی ئابووری و ئاوه دان و په ره پیدانی زانست و رۆشنیری خه لکه که بوه به تاییه تی له و ولاتانه ی حورمه تی ئاده میزادی تیدا پاریزراوه.

زۆر به سه یری، حکومه تانی جیهانی «بیست» و سنییم، هه ر به حوکمی زنده سه ره تایی و پاشکه وته بییه وه ی، چه ندیکی سه ره بخۆ بووین دپتر و سه تمکارتر و خویندپزتر بوون: ولاتیکی «زالم» ی بیگانه ی پینشکه و تووی به سه ره وه بووین رینه دینی تیدا کراوه، هه ر نه بی بایی ئه وه ی که مجیز و تابیاتی مرۆی راهاتوو به یاسا و دیمزکراسی و سه قافه ت به پتویستییه کی ناچاریی حساب ده کات. به لی، حاکم و ده سه لاتدار لووتبه رزییه کی پتوه دیار ده بی به لام فه رق زۆره له نیوان

ئه‌وه‌ی که یه‌کێک نابهدلی حاکمی پاشکه‌وتووی هۆشبه‌تال بوو له‌ گه‌رده‌نی بدريت و وه‌یا له‌ به‌ندیخانه‌ برزیته‌وه‌ له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی که حاکمی ڕووناکبیر لئی زویر بیت وه‌یا بیدات به‌ دادگا.

ده‌بی بزانی و دان به‌وه‌دا به‌یین که دادگای عیراق و میسری ژیر ده‌ستی ئینگلیز باره‌ها‌ خاویتر و دادپه‌رستتر و ئازادتر بوو له‌ دادگای ئیران و تورکیا و ئه‌فغانی سه‌ربه‌خۆ... له‌مه‌ش زیاتر «روزالیوسف» که به‌لای چه‌پدا بوو له‌ قاهیره، رایگه‌یاند که به‌ درزایی حوکی ئینگلیز هه‌لبژاردنی نوینه‌ران فیلی تیدا نه‌کرا، ئه‌و سه‌له‌ی که خدیو جزه‌ سه‌ربه‌خۆیه‌کی وه‌رگرت ته‌زویر ده‌ستی پیکرد... ئا له‌مانه‌ هه‌مووی واز به‌یته‌: سالی کۆتایی شه‌ری یه‌که‌می جیهانی که سپای تورک ده‌شکا و ده‌کشایه‌وه‌ و گرانی قری خستبوه‌ وه‌لات، ئه‌و زاد و زه‌خیره‌یه‌کی که پنی نه‌ده‌کرا له‌گه‌ل خۆیدا بیبات ناگری تینه‌ر ده‌دا نه‌وه‌ک خه‌لقه‌که‌ پنی تیر بن. که سپای ئینگلیز گه‌یشته‌ کۆیی به‌ر له‌ هه‌موو شتیک فه‌قیرخانه‌ی کرده‌وه‌ و بژنوی برسیانی مسزگه‌ر کرد. له‌مه‌شدا به‌لای خۆیه‌وه‌ هه‌چی ئه‌وتۆی نه‌کردوه‌ شانازی پنه‌و بکات چونکه‌ به‌زیاده‌ خۆراکی خۆی پنی بوو، ته‌مایشی نییه‌ به‌ ولاتیک خۆی تیر بکات که له‌ برسان ده‌مریت... ئه‌و نه‌هاتوه‌ مامله‌ت له‌گه‌ل سووالکه‌ر بکات چونکه‌ تۆز له‌ ئاو هه‌لناستیت. ده‌بی خه‌لقه‌که‌ ئه‌هینکی به‌ به‌ره‌وه‌ بن قوماشی مانجسته‌ر و له‌ندن بکريت. که غاندى بانگه‌وازی برینی پنه‌وندی به‌ کوتالی ئینگلیزه‌وه‌ به‌رز کرده‌وه‌ له‌ندن تاي ده‌هاتی و ده‌پارایه‌وه‌ لئی له‌گه‌لیدا بیه‌ته‌ په‌دایی. بنگومان، کورد و عه‌رب و تورک و فورس ئه‌گه‌ر ئه‌و جزه‌ بیه‌یاییه‌ له‌گه‌ل حکومه‌ته‌کانیان بکه‌ن له‌ جیاتی که‌باب به‌ شیشه‌یانه‌وه‌ ده‌که‌ن... هه‌لبه‌ت ئه‌م قسه‌یه‌ هی ده‌مینکه‌ که تازه ئینگلیز پنی نابوه‌ عیراق...

خولاسه‌ خه‌لقوللای هه‌موو دنیا بیری جودا جودایان هه‌یه‌ له‌ ئاست ڕووداو... هه‌لکه‌وت... هه‌لوه‌ست... بریار... له‌گه‌ل تییینی ئه‌و راستیه‌ که نه‌ته‌وه‌ی پیشکه‌وتوو (مه‌گه‌ر چۆنها) له‌ سنووری یاسا و ڕیکی و ماف چالاکی خۆی ده‌نوینت ته‌نانه‌ت ئیزرابی قانونی له‌لایه‌ن مزه‌خۆری حکومه‌ته‌وه‌ مانگانه‌ و ڕۆژانه‌ که‌م ناکاته‌وه‌ و خه‌له‌ل به‌ هه‌چ مافیک ناگه‌یه‌ن... وه‌ک ده‌بینیت ده‌وروه‌ری جودا... بیروباوه‌ری جودا... به‌رژه‌وه‌ندی جودا... پاشخانی سه‌قافی و نه‌ته‌وه‌یی

جودا بگره ده‌رسده‌ری جودا، له‌زۆر بار و جاریشدا قۆره‌ده‌ماغیی جودا خه‌لکی یه‌ک و لات لینگه‌ر تار ده‌کات هه‌رچی هه‌یشه له‌و جودا‌کاریه‌یه هه‌مووی تاکه‌ ئاکنه‌ریکی سه‌ر شانۆ که پیتی ده‌لێن «مرۆ» به‌ خۆی و مجیز و باوه‌ر و بینین و ئا‌کاریه‌وه، چ چاک و چ به‌د، ماکی جودا‌وازییه‌که‌یه که ده‌زانین هه‌رچی سه‌ربه‌ کۆمه‌لایه‌تییه مه‌خلووقی مرۆکه‌یه و له‌ ئاسمان دانه‌به‌زیوه و له‌ درزی ئه‌رزیش هه‌لنه‌تۆقیوه.

پاستیه‌که‌ی، تا ئه‌م رۆژه‌ش که مرۆی تینه‌لکشوو چه‌نگه‌و ئاسمان بوه و مه‌ودایه‌کی به‌رینی بریوه له‌ دۆزینه‌وه‌ی هۆی «شت» به‌ ماده‌ و مرۆ و گیانه‌له‌به‌ریه‌وه، به‌ ته‌واوی و له‌ هه‌موو روویه‌که‌وه نه‌گه‌یشتوه‌ته زانینی پاستینه‌ی «بزوین» ی مرۆ: به‌لێ ده‌زانین کاکه‌ ئازاد، کاکه‌ ویسف، خوشکه‌ په‌ریزاد ده‌تۆریت و ئاشت ده‌بیته‌وه... راست ده‌لێ و درۆش ده‌کات... فلسیکی به‌لاوه‌ چاوه‌ و رۆخی خۆی‌شی به‌خت ده‌کات... شه‌یدا ده‌بیت و بیناکیش... خولاسه‌ چی کرداری له‌یه‌کتر نه‌چوه‌ ئه‌ویان ده‌کات بێ ئه‌وه‌ی هه‌موو جاران هۆی مه‌عقولی هه‌بیت یاخود کاره‌که‌ی له‌وانه‌ بیت چاوه‌روان بکریته... مه‌راقی تاوه‌ و رینسز هه‌نده‌ی باوه‌ری دینی و دنیا‌یی ده‌یخه‌ریکینیت و زه‌ره‌ری گه‌وره‌ی لێ ده‌بینیت به‌لام یه‌ک دره‌م به‌ هه‌ژار ناداب... ده‌مار ده‌یگریته و تا رۆخی مه‌رگ له‌گه‌لێ ده‌رواته... ترس سواری ده‌بیت و هۆشی پێ نایه‌لێ... ده‌مدیت ئافه‌رتی سالی 1948 له‌ دووره‌وه‌ دزی ده‌کرد بۆ ئاگری نه‌ورۆز و ده‌ستی به‌ چاوه‌یه‌وه‌ ده‌گرت و ملی ده‌سو‌راند و ده‌یزریکانه‌: ئه‌یرۆ نه‌که‌ن ته‌ماشای ئاگره‌که‌ بکه‌ن کۆر ده‌بن، وه‌رده‌گه‌رین... ئیتر بۆ خۆت بیربه‌که‌وه له‌و هه‌موو ئا‌کار و په‌فتار و گفتار و کرداری مرۆ که تیک ده‌ئالفین و دژ ده‌وه‌ستن و تیک ده‌که‌نه‌وه و ده‌فشینه‌وه یان کشت ده‌بن بۆ شه‌ره‌ چه‌پۆلک...

پیاوی دیندارم دیتوه کاری بینشه‌ری کردوه به‌لام به‌ جو‌ریک له‌و جو‌رانه‌ی دلی خۆی پێ ته‌سکین کردوه که بشی به‌ کاری شه‌ری برواته هه‌ر نه‌بێ له‌ رواله‌تدا. تۆیش ئه‌مانه‌ت دیتوه، ره‌نگه‌ بیرت لێیان نه‌کردبیته‌وه... تاکه‌ یه‌ک نینگا بۆ حالوباری ئیستا‌که‌ی خه‌باتگێزانی کوردی هه‌ریم [له‌ کۆتایی کانونی یه‌که‌م، سالی 1996ز] هه‌لکه‌وتینک نیشان ده‌دا که به‌ هه‌چ دینیک و دنیا‌یه‌ک و هۆشیک و شیتیه‌یک نه‌ده‌شیا روو بدات که‌چی بلیمه‌تی «مرۆ» ی شیواو ئه‌و نامومکینه‌ی کرده‌ تاکه‌ مومکین...

ئەمەو زیاتریش دەلیم لە حالوباری سەرەوبن که هەر هۆشی سەرەوبن دەتوانی دروستی بکات و هەرگیز لە وزەى جانەوهردا نییه چشتی ئەوتۆی دابهینیت، بەلام لە بیر ناکەم که من و تۆیش و فلان و فستانیش بەش بە حالی خۆمان رەفتاری لەیەکتر نەچومان هەیه و، رەنگە، کهمیش نەبن... کهسانی ئەوتۆش زۆرن لەوانەى بۆیان بلویت هەمان رەفتار دەکەن [وەک که دەلین بۆرژوازیەتی دروست دەکەین و دەیرمینین بۆ بەراست گێرانی فەرموودەکانی نازانم کام پینغەمبەر]. ماوه ئەوەش بۆلیم، کوردیکی لە 2500 سالەوه میژووبەدەر بوە و ساتیکی سانەوهی نەدیتوہ و دەرفەتیکی نەبوہ بە هۆشیکی ئاسایی و گیانیکی ئاراموہ پینوانە و کینشانە بکات و لە حالەتیکى زیدە دەگمەنى دەورەدراو بە دوژمن خەریکی کولەمەرگییە، تارادەیک، چاوەپۆشیی لەگەلدا دەکریت. که دەبینین نەتەوهی خاوەن کیان و دەولەت لەسەر هیچە هەمان خۆکوژی و ولاتکاولی دەکەن... بۆرە هەنجهتیکیش هەیه پەنجەى بۆ رابکیشین و بلینین: خەباتگێزان و سەرۆکەکانیان پشت ئەستورن بە تاکە سەرمايەى عاتیفەى کوردایەتی، ئەگەر لەوانە بانایە ئەندامی نەتەوهیەکی خاوەن سەرۆت و ژیرببنا و تیجارەت و کیلگەى زەنویز بن لە سەرەتای خەباتیانەوه دەستپاریزییان دەکرد لە رماندن و کاول کردنی بیلزوم. هەر چونکە بینا و ساختمان و پرۆژەیکى لە هەریم هەبوو دەسکردی بیگانه بوو نەک هی نەتەوهی کورد، واتە دەتگوت مندالی هەلگیرایەوہن نەک هی کهمەرى باوکی، بۆیە بوو بینەر و بەر لە شەرى براکوژی هەر حکومەتەکەى هەریم هەمووی ریشەکینش کرد. دەسا بە کوردستان سویند دەخۆم ئەگەر ئەو بینا و پرۆژانە دەسکردی خەباتگێرانی کورد بووبایە زۆر بە درەنگترەوه و لە حالەتی بیتومیدبووندا زاتیان دەکرد توونایان بکەن.

بۆ ئەوهی قسەکانم نیوچل نەبن، سینپەریکیان دەهینمەوه بەر زەینی خوینەر کهوا رەنگە لەخزوه تارمایی نەداتەوه بابیی دەرک کردنی³² که دەلیم ئەگەر خەباتگێزان خاوەن فلان شت و فیسار دارایی بانایە دلایان نەیدەهیتنا وا بە ئاسانی کاولی بکەن، لە ناوهرۆکی قسەدا ئەو راستییەى واقعیی خۆی رەپینش دەخات که بوونی دارایی و

32- دەرک: بە واتای «دیتن» هاتوہ لە ئافینستادا که بە «دەرش» ئەوسا دەربراوہ. که لەشیر

«پروودەرش» ی پى گوتراوہ بە واتای «زووین».

ساختمان و تيجارهت و بينای ده نهزمی بهلگه ی هه بوونی ژوورخان و ژیرخانیکي دیرینه که خاوه نه که ی به داخوایی ئه و سامانه و بنگه سه قافی و پیشه سازی و هونه ری و زانستی و ئابووریه کانی پله ی به داوهت و نه زانی و بن نه زمی به جن هیشته و ده منیکیشه راهاتووی ژیان و داب و ده ستووری ژیاره و ده ست له بینه قاقه ی خۆی نانیت.

بئ ئه وه ی من بیلیم وه یا یه کیکی تر بفرموی ئه لمانیای رۆژه لات هه رگیزاو هه رگیز په لاماری ئه لمانیای رۆژاوای نه ده دا بز تیکدان و کوشتن و برین: له وانه بوو وشاری رووسه کان به شینکی شیووعییه ئه لمانه کانی هان دابایه بز کارینکی ئه وتزیی... که ئه م ئیحتیماله ش زیده کز بوو، رووشی دابایه گه لی ئه لمانیای رۆژه لات هه ر هینده ی ده کرد به به هانه ی شه ر خۆی هه لکوئی بز باوه شی براکه ی... بالکانی ئه م رۆژانه شه ری تیدایه ئه م ما له نیوان دوو نژاد و دوو ئایینی لیکتر جودا، لیره دا به هه لی ده زانم شتیک بلیم له باره ی حوکمداره کورده کانی به ر له 100، 200 سال و پینشتریش که ده گوتریت و ده گوتریته وه هینده فامه یان نه بوو دۆستایه تی و هاریکاری له گه ل یه کتردا بکه ن بز خاتری کوردایه تی و بز خاتری خۆیان.

رهنگ بوو به ر له په نجا سال ئه م قسه یه رینوجینه کی هه بایه که جاری براکوژی و دووبه ره ک، و لیکزه نینی خه باتگیزان سه ری دهرنه هیتابوو به لام له م رۆژگاری سه رده مدا پاش ئه وه ی خۆخنکاندن ته نگی هه لچنی به خۆرژگار کردن (که ی؟ له کۆتایی سه ده ی بیستم!) ده بن چه پکه گو ل بز حاکمه کۆنه کان به دیاری ئاوای قه بره کانیان بکه ین که وا به ده گمه ن نه بن خه ریکی یه کتر برینه وه نه بوون... خوینه ری ئازیز! گیانی کوردایه تی راسته قینه تا ئه مرۆکه ش ره گی دانه کوتاوه له دل و گیانی کوردپه روه ران بایی ئه وه بکات زال بن به سه ر گیانی حیزبایه تی و ناوچه په رستی...

به خه یال خۆت به ره وه بز ئه رزه رۆمی به ر له 200 سال، ئایا که ی و چۆن و چه ند بیرت ده کرده وه له کرماشان و سنه یه ک که رهنگ بوو ناویانت نه بیستین، له وه هه ر بگه ری که هه یج شتیک له باره یانه وه نازانیت و که م زۆر به دلندا نایه ن! دامنا په ربیه ک، شه ی تانیک ئه و خه یاله ی له مه لاشووت گیزا ئنجا چی؟ تۆ که نه توانیت بیر

بکه‌یته‌وه له تیکبه‌ستنی ئه‌رزه‌پۆم و دیاربه‌کر بۆ به‌رژه‌وه‌ندیک، هه‌رچی ده‌بی ئه‌و به‌رژه‌وه‌نده با بیی خوام ده‌یکرد جۆری له‌وه‌راندنی بزن بیی یان به‌ گۆدا چوونه‌وه‌ی هه‌یته‌ بی، ئاخۆ چ جۆره‌ بیر کردنه‌وه‌یه‌ک. ده‌رباره‌ی سنه و کرماشان به‌ که‌لله‌ هه‌تال و به‌تاله‌که‌تدا ده‌هات؟ ئایا بیرگنیزیت ده‌کرد بۆ په‌ره‌پێدانی متوربه‌ی فسته‌ق له‌ دارمازه‌کانیان یان جۆری ئاگره‌پی له‌ پووش و پاوانه‌کانیان!! خۆ به‌و حق و ناحقه‌ قه‌سه‌م بایی نووکی ده‌رزی بیرت بۆ کوردایه‌تی و تورکایه‌تی و فارسایه‌تی و ئیسلامه‌تی و کافرایه‌تی نه‌ده‌چوو، ئه‌شه‌هو بیللا بیرت بۆ هه‌یج شتی‌ک نه‌ده‌چوو چونکه‌ وه‌کوو تاکینکی بیده‌سه‌لات و تینه‌خویندرايه‌وه و بیئاگا له‌ جیهان هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ت پێ ده‌کرا خۆت و منالت تیز بکه‌یت ئه‌ویش به‌ ئینش و ئه‌رکه‌وه. ئه‌وسا نه‌ک مرۆی بیسه‌واد، به‌لکوو خوینده‌واریش [مه‌لا و شیخ] بیئاگا بوو له‌ سیاسه‌ت چ جایی کوردایه‌تی. ده‌شیا ده‌سه‌لاتداریکی وه‌کوو شیخی نه‌هری په‌له‌یه‌کی حوکومداری کردبیت به‌لام نه‌ک کوردایه‌تی. به‌ به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی ئه‌گه‌ر غه‌وسی گه‌یلانیش زیندوو بایه‌وه و داوای حاکیامیه‌تی کردبایه‌ له‌ نیوان کوردان شیخی نه‌هری به‌گژی‌دا ده‌چۆوه.

گیانی نه‌ته‌یه‌یی و نژادی به‌نده به‌ گه‌لی هه‌لومه‌رج، له‌ پینش هه‌موانه‌وه سنووری دیاریکراوی و لاته‌که‌ی دیت که‌ ده‌بیتته‌عه‌لامه‌تیکی ئاشکرای هه‌بوونی نه‌ته‌وه‌یه‌ک له‌و جفزه‌دا. نه‌ته‌وه‌ی ژێرده‌ست و که‌مزان ئه‌گه‌ر سنووری مه‌علومی نه‌بی هه‌ر ئه‌وه‌نده هه‌ست به‌ قه‌ومایه‌تی ده‌کات که‌ زمانه‌که‌ی پیناسه‌یه‌تی، ئه‌ویش به‌ مه‌رجی له‌ته‌بوون و لیکتر نزیکه‌بوونی جۆری ئاخاوتن‌یان. هه‌بوونی سنووری ئاشکرا ئه‌گه‌ر له‌ ژێر ده‌ستی بیگانه‌شدا بیی ئه‌وه‌نده‌ی به‌ ده‌وه‌یه‌ که‌ به‌ره‌می ناوچه‌یه‌کی نابیتته‌ قاچاغ له‌ ناوچه‌یه‌کی دیکه‌ی. ئنجا به‌ره‌می و لاتینکی درواسنی که‌ به‌ قاچاغ ده‌ژمیزدری سه‌ر له‌نوی ده‌بیتته‌وه به‌ شایه‌د بۆ هه‌بوونی نه‌ته‌وه‌یه‌کی خاوه‌ن مال. خۆزی سه‌رله‌به‌ری کوردستان ژێر ده‌ستی یه‌ک سولطان بایه‌ ئنجا با له‌ خه‌فه‌تان ده‌که‌وتکه‌مان پینوه نووسابایه‌.

برا شیوو‌عییه‌کان له‌م ڕه‌وه‌هه‌سایه‌وه‌ن و خۆ ده‌دزنده‌وه له‌ «انفصالیه‌» وه‌ک کورده‌که‌ خۆی له‌ به‌هه‌شت ده‌دزیتته‌وه به‌ خه‌بات کردن بۆ یه‌کبوون وه‌یا سه‌ربه‌خۆیی که‌رته‌کان... نه‌شیدی «ئیمه‌ کوردین نه‌ته‌وه‌ی کوردین» کرایه‌وه

«ئیمه گورگین نه‌ته‌وه‌ی گورگین» هه‌ر هه‌تا هه‌ستی به کوردنازین بگۆڕی به هه‌ستی شه‌رمه‌زاری و به‌وه‌شدا کورده‌که ناچار بێت خۆ بداته مه‌یلی تیکه‌لبوون له‌گه‌ل بزووتنه‌وه‌ی پرۆلیتاریای نه‌ته‌وه‌ی زۆرینه‌ی ولاته‌که وه‌ک پاشکۆی بنبایه‌خ و بێیناسه... ئه‌م مه‌سخه‌ره‌یه‌ی «کوردین گورگین» له‌ ته‌وژمدا بوو که‌چی. ئه‌وسا هه‌یچ یه‌کیک له‌ ته‌که‌کانی کوردستان دورشمی جودابوونه‌وه‌ی هه‌لنه‌کردبوو نه‌ک له‌ به‌ر عه‌یبی جودابوونه‌وه‌که ده‌زانین هه‌موو میله‌تیکه‌ی ژێر ده‌ست و زۆرلیکراو و مافخوراو و خانه‌ویران مافی ئه‌وه‌ی هه‌یه وه‌ک به‌رخ لنگه‌فرتیکه‌ی سه‌ر به‌رین بکات و بۆ ده‌ربازبوون له‌ مه‌رگه‌. جودابوونه‌وه‌ له‌ جغزی ئیمکانی کورددا نه‌بوو چ له‌ رووی ئالقه‌به‌ندبوونی سیاسه‌تی پۆژه‌ه‌لاتی ناوه‌راست له‌لایه‌ن ده‌وله‌ته‌کانی له‌ته‌که‌ری کوردستان دژی هه‌یوای گه‌ش و پیرۆزی سه‌ربه‌خۆیی، چ له‌ رووی وشاری ماددی و مه‌عنه‌وی ده‌وله‌ت زله‌کانی دۆست به‌ له‌ت کردنی کوردستان بۆ به‌رده‌وامبوونی «حال راهن - باری په‌خساو»ی قالب به‌ستوو له‌گه‌ل به‌رژه‌وه‌ندی ئه‌و ده‌وله‌ته‌ زلانه‌ هه‌م به‌ پێوانه‌ی «نه‌وت» و هه‌م به‌ کێشانه‌ی په‌تاندنی سوڤنیت که‌ دیتمان «په‌یمانی به‌غدا» له‌ ناوه‌راستی په‌نجاکاندا به‌سترا بۆ ئه‌م دوو نیازه‌ و بۆ راگرتنی سیاسه‌تی جیهانی دوور له‌ شه‌ری سینه‌می جیهانی.

برا شیوووعیه‌کان به‌و بیره‌ چرووکه‌ی وه‌ها سه‌راوییه‌وه‌ که‌ دژی بزووتنه‌وه‌ی کوردایه‌تی راوه‌هه‌ستان پتر یاریده‌ی «په‌یمانی به‌غدا» یان ده‌دا له‌وه‌ی بزووتنه‌وه‌ی پرۆلیتاریا خه‌ستتر بکه‌نه‌وه... سوڤنیت خۆی، به‌ هه‌موو فشه‌فشی دروشمه‌ ساخته‌کانی «دۆستایه‌تی گه‌لان»یه‌وه‌ ویستی مه‌هاباد و ته‌وریز بکاته‌ نرخ‌ی رێککه‌وتن له‌سه‌ر نه‌وتی باکووری ئێران. به‌لام سه‌د شوکر بۆ تیشکانی ستالین له‌ ئاست قه‌واوسه‌ه‌لته‌نه‌دا هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ی بۆ مایه‌وه‌ به‌ مایه‌ی ئابروو چون‌ که‌، به‌ راستی، مه‌هاباد و ته‌وریز بوونه‌ قوربانی...

برا شیوووعیه‌کان په‌له‌ناریکی کۆنه‌ فه‌لسه‌فه‌ی عه‌ره‌بانه‌ی «ئاشتی جیهانی» یان له‌ نووسینه‌کانی ئه‌وسایان بزماریژ کرد گۆیا ستالینی پێغه‌مبه‌ری ئاشتی و براهیه‌تی گه‌لان هه‌موو ئاده‌میزادی چه‌پاره‌دا له‌ شه‌ری ئاتۆم به‌و وازه‌یتانه‌ له‌ نه‌وتی ئێران... ئنجا که‌ ئه‌م راست بێ راستیه‌کی له‌میان دزیوتر دووچاری ستالین ده‌بیت: بۆچی جیهانت هه‌تایه‌ سه‌ر لێوی شه‌ری ئاتۆم به‌و رێککه‌وتنه‌ت له‌گه‌ل قه‌وام و دوو

نه‌ته‌وه‌ی بیده‌سه‌لاتیشت دایه به‌ر هیزشی رِق له دلی تاران؟ کوا پیغه‌مبه‌راتییه سه‌لماوه‌که‌ت له‌لایه‌ن سه‌ده‌ها ملیژن مرۆی ئەم جیهانه خۆ ئەوه‌ی کردت که بریتی بوو له دۆزاندن و چه‌یاچوون به‌ مردووی قه‌برستانیش ده‌کریت...

لێزه‌دا حیکایه‌تیکی خۆشکه‌له‌م به‌ بیردا دیت: پیاویکی قسه‌خۆشی مه‌نگوران «خه‌مز» ناو، داوی تیشکانی سپای ره‌زاشا که ویستی به‌رانبه‌ر ئینگلیز و پرووس راوه‌ستی له‌ سالی 1941 و هه‌ر هه‌یج رانه‌وه‌ستا، گوتی خه‌مز ته‌لاقی که‌وتبێن به‌ ته‌نی پترم ده‌وام ده‌کرد له‌ سپای ره‌زاشا... گوتیان چۆناوچۆنی؟ گوتی خزم ده‌شارده‌وه هه‌تا ده‌یانگرتم سێ رۆژی ده‌ویست!! قسه‌که‌شی راست بوو. منیش ده‌لیم: خه‌مز ته‌لاقی که‌وتبێن له‌ ستالین چاکتر ده‌متوانی ناشتی جیهان بپاریزم به‌ وه‌دا که داوای نه‌وته‌که نه‌که‌م و قوربانیشی تیدا نه‌ده‌م.

ماوه‌ بلیم تا ئیستاش، مامۆستا ئۆجه‌لانی لێ ده‌رچێ³³ چ لایه‌نیکی سیاسی ناوداری کورد دروشمی جودابوونه‌وه‌ی هه‌لنه‌گرتوه‌: کوردی گوته‌نی، که‌نگر و ماستیش به‌ وه‌عدی خۆی. له‌باره‌ی هه‌لوه‌ستی مامۆستا ئۆجه‌لان و هاوڕیکانییه‌وه هه‌لکه‌وتیکی له‌بار بۆته یاریده‌ده‌ر و ره‌واوونی خه‌باته‌که‌یان به‌و جۆره‌ی ده‌یکه‌ن ئه‌ویش هه‌بوونی ده‌رفه‌ت و که‌لتینیک له‌ رووکاری ئه‌رمه‌نستانه‌وه که نه‌یه‌نشته‌وه دوو سه‌ری که‌وانه‌ی دوژمن به‌ده‌ورییه‌وه بگه‌نه‌وه به‌کتر وه‌ک که له‌به‌شه‌کانی تری کوردستان ده‌دیتریت...

«که‌نگر و ماست به‌ وه‌عدی خۆی... وه‌ختی خۆی» ریم ده‌دات له‌ کولانه‌ی مرؤف و ده‌وروبه‌روه زمانیک بگێرم له‌ مه‌دلوولی ئه‌و په‌نده سه‌باره‌ت به‌ هه‌موو ئاده‌میزاد: هه‌ر تاکیکی ئاده‌می هه‌بێ به‌ ده‌م درێژه‌ی ته‌مه‌نیه‌وه. بێ ئه‌وه‌ی سه‌رنج بگریت و هه‌لوه‌ستی له‌ ئاستدا بکات، که‌شتیکی ده‌یان جار پتر له‌ حه‌فت سه‌فه‌ره‌که‌ی سه‌نده‌باد به‌رپوه‌ ده‌بات. به‌ر له‌ هه‌نگاوی په‌که‌می ژبانی نۆ مانگ له‌ منداڵدانی دایکیدا بپێکاگا، راده‌بویڕی... زۆر جار له‌ وه‌ی به‌ینه‌دا، به‌هۆی هه‌له‌یه‌کی دایکی وه‌یا ریکه‌وتیکی ناله‌بار دووچاری ته‌نگانه‌ دیت و واش ده‌بێ له‌به‌ر دایکی

³³ - گوی بیست بووم که داوای جودابوونه‌وه ده‌کات. من رادیۆم لایه‌یه، ناشتوانم خه‌ریک بم به‌ دۆزینه‌وه‌ی شه‌بۆلی ئیستکه‌کانی.

ده‌چیت و مرده‌زاد ده‌بیت ئیتر خۆی به‌سه‌رده‌چیت و خه‌فت و په‌ژاره بۆ دایک و باوک و که‌سوکاری، بۆ ماوه‌یه‌ک، به‌جی ده‌هیلنیت... له هینده‌ی حالی ده‌گمه‌ندا ئەم مرده‌زادبوونه‌ دوایین ئومیدی دایکی له زگوزا ده‌بریت ئیتر کیشه‌ی وه‌جاغکویری ژیانی خیزان تال ده‌کات مه‌گه‌ر می‌ده‌که به‌به‌ریه‌وه مابن جارن دوهم ژن بهینیت و بشویرن...

به زۆری 2 - 3 سالی ته‌مه‌نی مندال سراوه‌ته‌وه له یادی منداله‌که خۆی به‌لام هه‌موو سه‌روبه‌ریک و خواروژووریکی له ده‌فته‌رخانه‌ی رۆژگار و لیسته‌ی رووداوه‌کالی ژیانی، به‌وردی، تۆمارکراوه و تین تاوی بۆ سه‌ر چۆنیه‌تی و چه‌نده‌تی له‌شسازی و ده‌روونسازییه‌وه‌ی شوین قامکی خۆی نه‌قش به‌ستوو کردوه به‌جۆریک له‌ ئاینده‌دا له‌ په‌فتار و کرداری به‌ده‌ر ده‌داته‌وه. ئەم لایه‌نه‌ی تاو و ته‌ئسیری رووداوی ده‌وری ساوایی مرۆ له‌لایه‌ن زانای له‌ش و ده‌روون که‌ پزیشک و ده‌روونناسه به‌هه‌ند هه‌لده‌گیریت و له‌ چاره‌سه‌ر کردنی نه‌خۆشی تیده‌خوینرتیه‌وه.

من خۆم به‌ مندالیی ده‌وری سن و چوار ساله‌م له‌ پاده‌به‌ده‌ر ترسی سه‌گم له‌ دلدا بوو، هه‌ر له‌گه‌لێشم ما تا ئەم رۆژگارهم به‌لام له‌و ته‌مه‌نه‌وه که‌ هه‌ستی «شه‌رم» به‌ خه‌به‌ر دیت به‌ هه‌موو توانامه‌وه ترسه‌که‌م ده‌شارده‌وه یان دووره‌پاریزیم ده‌کرد له‌وه‌ی بکه‌ومه ئیمتحانی رووبه‌رووبوونی ته‌نهایی له‌گه‌ل سه‌گدا به‌تاییه‌تی که‌ ده‌مزانی سه‌گه‌که‌ دره... له‌ حالی ده‌گمه‌ندا، پاش تیه‌پین له‌ په‌لی مندالیم، وابوو له‌ لادئ ریکه‌وت خستوویمه‌ ئه‌و ئیمتحانه‌ به‌لام شه‌رمی ترسنۆکی زال ده‌بوو به‌سه‌ر ترسه‌که‌م و پیمه‌وه دیار نه‌ده‌بوو ئەمما به‌زۆر له‌خۆ کردنیکی پاله‌وانانه و ته‌مای راگه‌ییشتی خاوه‌نی سه‌گ وه‌یا که‌سانیکی لیم نزیک به‌ هانام... ترسی بروسه‌که‌م له‌ دلدا بوو ئەمما چه‌ندیکی له‌ نزیک باوکمه‌وه بوویتم ئەو ترسه‌م نه‌ده‌هاتن نه‌ک ته‌مه‌نی مندالیم و به‌س به‌لکوو له‌ هه‌موو ته‌مه‌نیکی دواترم تا سالمه‌رگی له‌ 1943... تومه‌ز خوشکی له‌ خۆم گه‌وره‌تر، یانه‌جیبه، ئه‌ویش وه‌ک من بوه، دوا‌ی مه‌رگی باوکم بۆمی گیزایه‌وه... بینگومان ئەو ترس و له‌رزهی ته‌مه‌نی ساوایی نرخی به‌ زیاده‌وه‌ی له‌ هه‌موو که‌سیک وه‌رگرتوه هه‌رچه‌ند هه‌ستیسی پین نه‌کراین...

پاش پلهی ساوایی پلهی مندالی نینوان ساوایی و سه‌ره‌تای خویندنی قوتابخانه، جاران 2-3 سالی ده‌گرتوه، به خۆی و گيروگرفتی له‌گه‌ل هاوته‌مه‌نان و فره‌بوونی ته‌ما و ئومیدی مندالانه‌ی و شه‌به‌نگی هاوړینی به‌هیزتر و که‌موکورتیی خۆی له‌ته‌ک منداله ده‌وله‌م‌ند و ئه‌و جۆره کاریکه‌رانه‌ی نایه‌تی (نه‌ریتی)³⁴ ده‌وری هه‌ست و نه‌ست چه‌پیننی ده‌دیت و له‌گه‌لیدا به‌پلیکانه‌ی ژوورپا یان ژیرپا خشکه ده‌کات و کردوویه‌تی... خوولیا‌ی ئه‌و ته‌مه‌نه‌ی ده‌له‌مه‌یی و تاو و ته‌سیری باری ناله‌بار و له‌باری له‌ناخی مندالدا چرنووک گیر ده‌کات و داده‌رووشیننی [ئه‌گه‌ر ته‌سیره‌که به‌د بیت، به‌زۆریش به‌ده]... تاراده‌یه‌ک ئه‌و ته‌مه‌نه‌ی نه‌خشه‌کیشیی ته‌مه‌نی دواتری قۆناغی خویندن ده‌کات و له‌و باری شلکدا مندال که‌ نه‌مه‌یوه و مه‌ناعه‌تی که‌مه فه‌لاکه‌تی گه‌وره‌ی ده‌روونی و ئاکاری دیار و ئاشکرای ناحه‌ز شه‌ر ده‌فرۆشن به‌ ئیراده‌ی له‌رزۆکی. ئه‌گه‌ر زال و مله‌وړ بوو خۆی ده‌بیته‌ ملۆزمی بیده‌سه‌لاتان و خوی زیده‌ نامه‌ردانه‌ی تیدا ده‌رسکیت... کتیبی فرانک هاریس *My Life and Loves* بخوینتوه و بزانه‌ له‌ به‌شی داخیلی قوتابخانه‌ی کورانی بیسته‌کانی له‌ U.S.A چ‌ رووی داوه... پنیوست نابینم به‌ دریزی هه‌موو پله‌ی ته‌مه‌نی مرۆیه‌ک بکه‌م به‌ نمونه‌ی تیوه‌رامانی خوینتەر، ئه‌وه‌ی لیره‌دا مه‌به‌سته‌ دوو خالی سه‌ره‌کییه:

1. هۆی به‌ره‌م و ئامیزی کشتوکال و پیشه‌سازی، که‌ خۆیان ده‌سکردی مرۆن، له‌و ته‌مه‌نانه‌ی مرۆی تیدا ده‌رسکین و قالبه‌ستوو ده‌بن ده‌خلیکی که‌م و زۆریان نییه‌ له‌ چاره‌نووسی ساوا، مندال، لاو... که‌ پتریش هه‌لکشاو دارپۆزرایه‌ دواین قالبی فراژووتنی ئیتر هۆی به‌ره‌م، مه‌گه‌ر ببیته‌ ساحیر، به‌ جارێ له‌ تاوته‌سیر ده‌که‌ویت که‌ پینشتریش هه‌ر بئ ته‌سیر بوه.

2. هه‌لکشانی مرۆ له‌ ساوه‌ییوه‌ بۆ ته‌مه‌نی قالبونه‌وه، چ‌ به‌ پینان بپوا بۆ قوتابخانه‌ و چ‌ به‌ ولاغ و چ‌ به‌ گه‌رۆک، هه‌ر پابه‌ندی ئه‌و کاریکه‌رانه‌یه‌ که‌ هه‌بوون و ده‌میتن به‌ تاییه‌تی له‌ ته‌مه‌نی شلکی ساوایی و مندالی و هه‌رزه‌یی...

³⁴- نه‌ریتی، نه‌ریتی له‌ جینی خۆیدا نییه‌ چونکه‌ ده‌شی «نه‌ری» له‌ هه‌ندئ حالدا «سلب» بگه‌یه‌نی وه‌ک که‌ به‌ کینک شتیکی گوت جینی باوه‌ر، پنی بلتیه‌وه: نه‌ری! به‌لای منه‌وه‌ نایه‌تی، نایه‌تی یان ئایی، نایی له‌بارتەر.

مرۆ له و گهشته دريژيان كورتهى تهمنى چهندين جار بارى ژيان و گوزه رانى دهگزييت و پنبه پى وردياتى رهفتار و كردار و ئاكارى بيزه و به ويندا دهگزييت و ههزاران ههزار حالهتى جودا جوداى بهسهردا ديت و ههزاران ههزار ههلهست و ههلهكوتى له بار و ناله بارى توش ديت و رووپه رهى ژيانى پر دهكه نه وه و ههتا مردنى هه ر پيريشى دهكه نه وه ئا له و هه موو هه ول و تهقه لاو كردار و رهفتار و گفتارى. ويزاى ژيانه په رده پزشكراوه كهى شه وانهى و روژانهى شه رمهينى. تاكه يهك وشهى و يهك ههنگاوى و يهك كرده وهى ناگاته توامارى ميژوو و بهر سياسهت و ئابوورى ناكه و يت و ناشچيته دهفته رخانهى فرههنگ به زانست و هونه ريه وه.

خولاسه سه ره له بهرى تاكانى مرۆقايهتى ژيانىك راده بوين كه پتر له 90%ى چهن دوچونبه كهى پيوه ندايه تى به ميژوى نووسراو و به ئايديزلوژياى راميارى و به ئابوورى ناو كتيبان و به شه ره دهن دوو كنى حيزبان... و... و... وه نيه و هه مووى له خوزه سراوه ته وه و مومكينيش نيه نه سپيته وه هه رچهن ژيانى مرۆ به و چشته خويزيلانه [كه زور جارن بايه خ وه رده گرن] پر ده بيته وه. له نمونه دا ده ليم هه لبا ردى نوينه ران له 3, 4, 5 سالدا جاريك رووده دات و له گه ليك ولاتدا هه ر به ناو يش هه لبا رده كه چى هه لبا رده كه و فيل و فره جه كهى و سويند به درۆ خوارده كهى تا ده وهى به سه ر ده چيت يان نيوه و دووسينه كى ده وه كهى هه لده وه شيته وه, ده بيته رواله تى ئيرادهى گه ل و ياسا دانان و سياسه تى ته كنيك و ستراتيجى ده ولت, زۆرينهى نوينه ره كانيش هه ر تينه گه يشتون ئه و تاسو حه مامه چۆن ده بيته زه ريبه و ته جنيد و قانونى هه مه بابته و به رنامهى خويندن - له نمونهى به رچاوى خۆم ده يگيرمه وه:

دوايين نوينه رى كوئى بهر له فرته نهى ته مووزى 1958 ده يگيرايه وه گوئى, له هۆلى كۆبوونه وهى نائيبان بووم نوورى پاشا (نورى السعيد) ها ته زوور بانگى كردم: فلاناغا! گوتم: هۆ و... گوئى: «نيساب حازر - النصاب حاضر؟» گوتم: نه عم. گوئى: مجلس فاتحه! تومه ز بى ئه وهى بزاني مه سه له چيه ديتوه تى هه موو جارن سه روۆكى نوينه ران له روژى كۆبوونه وه دا. له سه ر كورسى سه روۆكايه تى

دانیشتوه و چاویکی به هژلدا گیراوه و زانیویه‌تی ژماره‌ی پنیویست له نوینهران حازرن ئیتر گوتوه‌تی: «النصاب حاصل. فتحت الجلسة».

هر ئەم مه‌جلیسه بوو برپاری دا. داوی یه‌کبوونی سووریه و میسر، که عیزاق و ئوردونیش یه‌کتر بگرن. جارنیکیان قانوننیک هات بۆ مه‌جلیس که من تیندا نوینهر بووم (له 1953) تومەز قانونه‌که به‌مجیزی حکومه‌ت نه‌بوو، له‌ده‌نگ وه‌رگرتندا هه‌رچی نائیپی «معارض» بوو ده‌یگوت: «موافق». نائیپی حکومه‌تیش ده‌یگوت: «مخالف». که ناوی محمودا‌غای زیناری خویندرا‌یه‌وه په‌شوکا نه‌یزانی چ بلی باشه... یه‌کیکی خیزه‌ومه‌ند گوتی: «موافق» - ئیتر بی دوودلی «موافق» یکی زرینگه‌داری گوت... مه‌جلیسه‌که که‌وته سه‌ر گازه‌رای پشت...

ده‌لین شینخیکی عه‌ره‌بی له‌م بابه‌ته‌ جه‌ریده‌ی سه‌ره‌وبن گرتبوو... لینیان پرسی چی تیندایه، گوتی: «ماکو غیر سیاره‌ مقلوبه» هر ئه‌وه‌یه ئۆتۆمۆبیلنیک وه‌رگه‌راوه...

به‌ئیزنی خوینهر ئەم نوکته‌ی مه‌جلیسی نوینهرانی میسری بیسته‌کانت بۆ ده‌لیمه‌وه له‌بابه‌تی «موافق» که‌ی محمودا‌غا... سه‌عد زه‌غلول سه‌رۆکی نوینهران بوه، ئەندامان له‌سه‌ر هیندئ مادده‌ی دژوار ده‌مه‌ته‌قه و چه‌قه‌قیان بوه تا ئه‌وه‌ی یه‌کیک مستی له‌میزی به‌رده‌می خۆی دا و گرمه‌ی لی هه‌لستاند، نائیپیکی «صعید» ی میسر خه‌وی لیکه‌وتبوو راچه‌نی و له‌ نائیپی ته‌نیشته‌ خۆی پرسی: چ هه‌رایه، نائیبه‌که‌ش «صفي محمود پاشا» نوکته‌باز بوه گوتوه‌تی: هه‌رایان له‌سه‌ر هه‌لال و هه‌رامبوونی گۆشتی حوشتره... سه‌عه‌یده‌که‌ مستی له‌ میز داوه و داوی قسه‌ی کردوه... له‌ نزه‌ی خۆیدا به‌ توندی له‌وه‌لقه‌ی راخوړیوه: ئیوه‌ کاتی مه‌جلیس به‌ فیزۆ ده‌ده‌ن، له‌ هه‌موو مه‌زه‌به‌کانی ئیسلام گۆشتی حوشتره‌ هه‌لاله... ئیتر بوو به‌و قاقایه‌ی که‌ ناگوتریته‌وه.

که‌ ئەمه‌ حالی هه‌ندیک له‌ نوینهران بیت زۆر جارن وه‌زیری ئه‌وتۆش په‌یدا ده‌بن وه‌ک ئه‌وه‌ی شاعیرنیک عیزاقی له‌ باره‌ی وه‌زیری سه‌رده‌می کۆنه‌وه‌ ده‌لی:

يعدد أياما ويقبض راتبا

رۆژ ده‌ژمیرئ و مانگانه‌ ده‌ستینئ

بهه مه حال و بڼ دوو دلی ده لیم: میژووی میللت کڙ بکه وه و بیکه یه ک کتیب... کرده و گوته و گهپ و کاری خوږیله ی به درنژایی عومری یه ک مرؤش بنووسه به کتیب، گومان نییه له وه دا که کتیبی تاکه کابرا گه لیک قه به تر ده بیت. نثجا که ته مه ت زانی و به نیسبه ت زوربه ی هره زوری ئاده میزادیش هه مان باوه رت بوو لیت ږوون ده بی که تږ سه یری **Masquerade** یک ده که یت له ده فته رخانه ی میژووی ئاده میزاد نه ک تږماری راستینه ی فره هنگی ره سمی. که نه مه ده لیم له بیرشمه نه گه ر مرؤ خوی ناچار کردبایه به بیر کردنه وه ی هه موو کرده و برده و خه ون و وړینه یه کی زوو دهمرد چونکه میشکی ناخناو ده بڼ و ده تږقی. ده شپڼ بزانیته وه ږه فتار و کردار و گفتاره ی بیبایه خ به شینکه له «دهوروبه ر» وه ک که نه ده ب و دین و هه لپه ږکی و گږانی دهوروبه رن هه رچه ند هیچیان بریتی نڼ له ماده ی به ږږ و کیش وه ک به رد و سه لکه پیاز. خږ دیکتاتوریه ت و دیمو کراسی و شیووعیه ت و سه رمایه داری و چی و چی هیچیان وجودی ماددیان نییه. به زوریش ئیشتراکیه ت و شیووعیه تیش هه ر بارته قای گږانی و نویژ و ږږوو وجودی سه ربه خویان هه یه، به راستی وجوده سه ربه خویه که شیان پتر له گه ل خوی راست ده کات تا نه وه ی ده کړیته به رنامه ی ژبان که هه ر بابایه و ریسوا ده کړیت و وه رزیره و ده کوژریت و ستيخانږفه و ده شنیویت و خواستالینه و قه بربه دهر ده بیت و کڼگه یه زهر د هه لده گه ږیت... و یت... و یت... نه مه ده لیم چونکه له ولاتی شیووعی ناشی بگوتړی ناته واوی و بیدادی و زولم و درؤ و نه فسانه هه یه هه رچی ولاتی بیتاږووی «بږجوازی» یانه هه موو عیبوعاری وه ک پاشه لی بزڼ به دهره وه یه ئیتر چی له باره یانه وه بلیم ناگاته سییه ک و پڼتجیه کی نه وه ی خویان ده لڼن و زږ جارانیس له زه مینه ی ږکابه ری لینی زیاد ده که ن...

نه و دهوروبه ره ی بریتی بوو له ږه فتار و کردار و... و... تاکه یه ک پیتی و یه ک جووله ی ده خلی نه بوو به سه ر چه کږچ و داس و هږی به ره م به گشتی و نامیری بچووک و زلیه وه هه ر له دهرزی هه تا که پسووله ی ئاسمانی... ده خلیشی هه بایه، که نییه تی، نامیری مردوو به داس و گاجووت و چه کږچه وه زمانی نییه بگه ږی به داواکار مه گه ر بابای وړینه گږ ته رجومانی بکا بږی. نه وساش ئامیره فهندي هه ر ده مڼتته وه به مه خلوقی مرؤ، بارته قای قسه و هه نگاو و دامه و فووتبږل... بگه ر

هتا تياره و مهياره... ئەمه دەلێم دەشزانم بابای مێشک ئاخا و بە قودسیهتی ئالەتی مردوو هەناوی قرچەقرچ دەکات کە دەبینی بەو بیناکییە ڕووبه‌رووی خوايه بینگیانه‌کە ی دەبم... هەرچەند من لەو پلەیه‌دا نەماموه «ڕوالت» کارم تینکا دیسانه‌وه هەر چونکە لەسەر خاکی بێدەسه‌لاتی و بێسامانی و بێهێزییه‌وه دەنۆرمه جیهانی جنجال پتر قیزم لە تیاره‌یه تا داس... عاتیفەم نەک هۆشم لێم خۆش دەهینیت، کە هەر مومکین نەبێ بەره‌وپیشه‌وه بگه‌مه تۆزی قافلە ی پێشکە‌وتوان دلە‌سورکێی ناچاری خەریکە ئاواتم بگۆڕی بە پاشەکشە کردنی مرۆفایه‌تی بە‌لکو له‌ کێشانه‌وه‌یان بە‌یه‌کتر بگه‌ینه‌وه... ئەوساش ئومیدی‌ک هه‌یه‌ ئه‌وان له‌ ئێمه‌ خێراتر به‌ره‌ودوا بینه‌وه ئێتر به‌ کێشانه‌ی ئێستا که‌مان ئێمه‌ پێشکە‌وتوتر ده‌رده‌چین... ده‌ک مائی کۆست که‌وتۆی برمیت چۆن خه‌یالی به‌ دوا ی موسته‌حیله‌وه ده‌به‌ستێته‌وه.

به‌داخه‌وه، ئەم لایه‌نه‌ی سه‌رانه‌وه‌ی دێرکانی ده‌فته‌ری ژبانی تاک که‌ ده‌خلیان به‌ گرمه‌ و زرمه‌ی سیاسه‌ت و هه‌رای ئایدیۆلۆجیانه‌وه نییه، نەبوو به‌ مه‌راقی خاوه‌ن بیرو‌رای سه‌ر به‌ کۆمه‌لایه‌تی و میژوه‌وه، با بلێم من نەمدیت که‌سیک له‌و به‌ره‌یه هه‌م‌ایه‌کی یۆ بکات و باه‌خێکی بداتی له‌ کاروباری کۆمه‌لایه‌تی به‌رفه‌وان که‌ ده‌زانین زۆر جارێان ره‌فتاری نامه‌ئلووفی مه‌مموونیکێ باغی جانه‌وه‌ران ده‌بیتته سه‌ره‌باسی ڕۆژنامه‌مان. به‌لێ، ده‌زانم ناوانه‌وه شتیکی ئەوتۆییش له‌ حالوباری نامه‌ئلووفی هه‌ندێ که‌س ده‌نگ و ره‌نگ ده‌داته‌وه ئێتر له‌ به‌ر ناو و شوێرشێ که‌سه‌که بیت یان زیده سه‌یربوونی ره‌فتاره‌که بیت به‌مه‌شدا چ سوودیک به‌ فره‌وان کردنی نیگای بیاریار و میژووناس ناگه‌ینیت. ره‌نگه‌ پزیشکه‌کان و سایکایه‌تریسته‌کان له‌ نوخته نیگای نه‌خۆشییه‌وه شتیکی بنوسن، گو‌مانم ناچێ کاره‌که بگه‌یه‌ننه مه‌یدانی به‌ره‌ره‌کانی فکر که‌ ئەگه‌ر بیانکر‌دایه ته‌ووژی ده‌دایه بیرو‌رای ئەو په‌رۆشدارانه‌ی بۆ مرۆ و مرۆفایه‌تی تیده‌کۆشن.

به‌راست، ئایا جیتی سه‌یر لێ هاتن نییه هه‌له‌شه‌یه‌کی نامه‌ئلووفی که‌م‌تیاریک، ڕیویه‌ک له‌ باغی جانه‌وه‌ران به‌ خه‌یرایی بگاته ڕۆژنامه‌مان که‌چی ژبانی ڕۆژانه‌ی سه‌رله‌به‌ری ئاده‌میزاد، که‌ ده‌خلی به‌سه‌ر سیاسه‌ت و هه‌راومه‌زاده‌وه نەبێ، به‌

نهبوو بکریت و هیچ بایه‌خیکی بِن نه‌دریت له هیچ پروویه‌که‌وه؟ له ولاتی دواکه‌وتوو سه‌ده‌ها میلۆن که‌س ده‌مرن و یه‌ک شویتنه‌واریان له پاش به‌جی نامینئ.

به‌ر له په‌یدا‌بوونی کامی‌زا و لازم‌بوونی ویتنه‌ی که‌سان بژ ناو کاغه‌زی په‌سمی، ئه‌و ملیزن و ملایارانه پاش مردنیان به‌ نه‌بوو ده‌بن:

تو گوئی که‌ أصلا ز مادر نه‌زاد

هر ده‌لئی له دایکی نه‌زاوه

سه‌یر له‌وه‌دایه که‌ په‌رۆش‌خۆرانی حورمه‌تی هۆی به‌ره‌م بیر ناکه‌نه‌وه نه‌ختیکیش په‌رۆش‌داربن بژ ئه‌و که‌سانه‌ی به‌لایانه‌وه هه‌لگری دروشمی چه‌کوچ و داسن و چاوئیک خوار بکه‌نه‌وه بژ بینینی ژیا‌نی رۆژانه‌یان دوور له به‌ره‌م و داس و ته‌له: له‌و ده‌مه‌را که‌ خه‌رمان به‌سه‌ر ده‌چیت تا چه‌ند رۆژئیک پاش بارانی په‌له وهر‌زیری ده‌غلی دیمه‌کار ده‌میتیته‌وه له‌گه‌ل ورده مه‌شفه‌له‌تی خویریله‌ی باسکراو که‌ سه‌رله‌به‌ری بریتیه له فشه‌فش و ته‌قه‌وره‌قه و غه‌بیه‌تی ئه‌م و ئه‌و و له پشووی پاش عه‌سزی سه‌ر سه‌رانگوئیلکان و سه‌گه‌سه‌گه‌ی چاو‌برکئ له‌گه‌ل ئافره‌تان... له‌به‌ر نه‌داری، وهر‌زیری کوردستانی عی‌راق که‌ لئیان شاره‌زام ناتوانن تاژی راگرن بژ راو هه‌ر نه‌بئ له‌و سن مانگه‌ی نیوان خه‌رمان و بارانی په‌له‌دا گۆشت و چزه و بزه‌یه‌ک سآز ده‌ن. دیاره هه‌م راهاتن له بِن تاژیته‌ی و هه‌م بیده‌فه‌تی راو له به‌شیکی بیندریژی سآلدا خه‌یالی تاژی راگرتنی له بیر وهر‌زیر بردۆته‌وه...

هه‌روا له مناسه‌به‌دا ده‌لیم: شیووعیی خۆمان و هی ولاتی نزیک به‌ خۆمانیش ته‌نها وهر‌زیر (فلاح)ی تیخوئندۆته‌وه له کیشه‌ی زه‌ویدا که‌چی پآله و گاوان و شوان و جووتیار ژماره‌یان زۆر زیاتره له فلاح و له‌ویش هه‌ژارتن، فه‌لاحیش به‌ ته‌ما نییه بستئیک ئه‌رز بدا به‌ غه‌یری خۆی که‌چی پتر له نیوه‌ی به‌ره‌می زه‌وی بژ فلاح ده‌چیته‌وه... وا دایاره خه‌باتگیزانی سه‌ربه چه‌پ نایانه‌وی به‌ تیخوئندنه‌وه‌ی په‌نجبه‌ر هه‌را په‌یدا بِن له نیوان ئه‌مانه و فه‌لاحه‌کان ئیتر، په‌نجبه‌ر و فلاح که‌ ده‌ستی له بینه‌قاقای یه‌کتر نا ملکدار ده‌حه‌سیته‌وه، پرۆلیتاریاش که‌رتک ده‌بیت [له راستیدا په‌نجبه‌ر و فلاح که‌رتک بوون، له ده‌میکیشه‌وه له‌لایه‌ن به‌رژه‌وه‌نده‌وه،

به‌لام جارئ كهس په‌يدا نه‌بووبوو به‌شهریان به‌ئینت [بیگومان نه‌گەر بیده‌نگبونی
ره‌نجه‌ر به‌ فرتوفیلى زه‌ویدار بایه‌ ئه‌وسا خه‌باتگیزی چه‌پ جزریکی دیکه‌ی ده‌کرد،
ئیتیر چژناوچونی ده‌لویت با بلویت، گرنگ ئه‌وه‌یه له‌ ناشی خه‌باتی چینه‌یه‌تی ورد
به‌اریت؟

له‌و چاو پیندا خشانده‌وه‌ی جزری رابواردنی رۆژانه و سالانه‌ی تیکرای مرؤ که
به‌شی هه‌ره‌زوری دوو تینیینی گه‌وره‌ی تیدا ده‌کریت:

1. بینایه‌خی و بینسوودی

2. نه‌بوونی پتوه‌ندیی نیوان هزی به‌ره‌م و کار و گوته‌ی بینایه‌خ

بۆت رۆون ده‌بیته‌وه‌ ده‌رووبه‌ر و هزی به‌ره‌م له‌ چ به‌تالاییه‌کی فش و بیته‌نجام
و چرووکدا ده‌خولیته‌وه‌ یان ره‌ق هه‌لدیت: نه‌گەر هاتبایه‌ مرؤ نیوه، سینیەک،
چواریه‌کی خه‌ریکبونی به‌و ره‌فتاره مه‌یموونانه‌ی له‌ کاری بایه‌خدار و له‌ سینه‌ری
رابه‌رایه‌تی به‌رژه‌وه‌ندی گشتی [یان نیوه‌چل گشتی] خه‌رج کردبایه له‌ بنه‌ره‌ته‌وه
زۆرینه‌ی هه‌ره‌ زۆری زه‌ره‌ر و په‌ژاره و فه‌لاکه‌ت و پاشه‌کشه [یان داوه‌ستان] ی
کۆمه‌لایه‌تی له‌ کیسه‌دا ده‌مایه‌وه، خۆ هه‌موو مانگ و سالتیک ته‌یموور له‌نگیک و
ئه‌سکه‌نده‌ریک نایه‌ت خاکی ولاتان به‌ با بکات به‌لام کاری خویریله‌ی بیلزومی
نامه‌ردانه و دور له‌ سوود و پیویست وه‌ک مووی لووت هه‌میشه‌یی و بیوچان
بو، له‌سه‌ر قسه‌یه‌کی سووک کوشتن په‌یدا بو...

سالی 1953 له‌سه‌ر نۆره ئاویکی ره‌ز سئ مه‌یت له‌ سماقوولی سه‌یدان هینراوه
کزیی هه‌مروشیان خزم بوون، ئاغا و ماغاشیان له‌ نیواندا نه‌بوو.

ئا له‌م نمونه‌یدا راستییه‌کی زه‌قی به‌سفتوسۆ هه‌ست داده‌پوشینی، له‌خۆ
بووردوویی نه‌وتزیی تا خۆ به‌کوشندان له‌سه‌ر شتیکی خویروو له‌ ده‌روونه‌وه
ده‌زیته‌وه نه‌ک ئازایی چونکه‌ ئه‌و سئ قاره‌مانه و خزمانیان له‌سه‌ر ده‌ نۆره ئاویش
به‌ دلایندا نه‌ده‌هات بویرن چاو له‌ معاون پۆلیس یان مویدیری ناحیه زه‌ق بکه‌نه‌وه
هه‌ر چونکه له‌ ناخدا جووچکه‌ترستی شکی حکومت و ده‌سه‌لاتن هه‌رچی
دراوسیکه‌یه‌تی پرزۆلیکه وه‌کوو خۆی چۆن ده‌شی چاوی له‌به‌ر دابه‌ئینت خۆ

له لایهن مه ترسییه وه نه معاون پۆلیس و نه مودیری ناحیه زات ناکهن نووکه چه قۆ له کهس راکهن نه کا بکیشیتته وه لیپرسیینه وه...

پهنگه بگوتری کاری ئه وتۆیی، بهرتهسک و بینموودن له چار هه رای زلی ته ئریخی وهک شه رهکان و شۆرشهکان و هه راکانی عه قیده و... هتد بیگومان تینکدانی ئاشوور له لایهن میدیا و بابه وه هه زاران جار گرنکتره له هه لگرتنی کچیکی عه شیرت به لام له نوخته نه زه ری «دهوروبه» و «هزی به رهه م» و «کاریگه رایه تی» ته ئریخییه وه. ته ئسیری ئه و کار و گوته بینایه خانه ی لینان دواین له ماوه ی هه زاران سالدا له ته ئسیری یه کسه ری دهوروبه ر و هزی به رهه م پتر ده بیته کاریگه ری میژووی وهک که ده ردیکی هه میشه یی توشی مرؤ بوو زه ره ری وه ها لی دها زلتر و به سفتوسۆتر ده بی له سووتانی دوو ژوور یان هه موو ماله که ی بز یه کجار هه رچه ند له ماوه ی سووتانه که دا و تا چه ند وه ختیکیش په رپۆشی ماله که پتر بی. جگه له مه ش، رووداوه زله کان هه یچیان ده خلی ئه وتۆیان نییه به سه ر هزی به رهه م و دهوروبه ره وه: چه ندین بزووینی ئه وتۆ هه یه له کۆن و نویدا [پتر له کۆنه وه] هه رای زلی ناوه ته وه پیوه ندی به ده روونه وه هه یه... مه شووره که سولتانی تورکان [وابزانم بایه زید] گوتبووی: ئه گه ر ته یمووری له نگ به لامدا بیت تیلایه کی تیده بزم. ده گوتری له و رۆژه وه ته یموور لابه لایی له سه ر زینی ولاغ داده نیشت گۆیا تیلایه که ی بایه زید مانیه، هه تا له شه ریکی گه وده دا شکاندی و ته ئسیری کرد و ژنه هه ره جوانه که ی بایه زیدی به رووتی ده کرده شه رابگیر ی مه جلیسی شه وانه ی، بایه زیدیش به دیاره وه...

له کتیبیکی میژووی دهوری صلاح الدین خویندمه وه، دانه ری کتیبه که ش خزمی صلاح الدین خۆیه تی، مه لیکیکی ئه و سه رده مانه له هه لیکدا گه بیشته حه ره می مه لیکیکی دیکه... دوای ساله ها چه داوه تی مه لیکه خه جاله ته که... حه رمی ئه میان وه های کرد کابرای میوان بچیتته ده روونی قه سر... له حه مام قه ره واشه کانی مه لیکه و مه لیک خۆی به پاپوچان کوشتیان...

خالیدی کور ی وه لید له «حروب الردة»، «مالک بن نویره» ی به تۆمه تی «ردة - کافر بوونه وه» کوشت و خیزانه که ی ماره کرد. عومه ری کور ی خه ططاب داوای له ئه بوبه کر کرد به تۆمه تی زینا خالد ره جم بکات... ژیا نی ئه سه که نده ری مه کدۆنی و

شهره سهرکه وتوکانی، بگره هه مووی زادهی مجیزی بوون. میژوونووسه کانی به دلئی ئه، کاره به ده کانیان به جوانمردی له قه له م ده دا. یه کیکیان سه رپینچی کرد له و ساخته کارییه، خیرا به خیرا کوژرا... ئه و ساخته رکارییهی میژوونووسه کانی ئه سکه ندهر، که تاج و تهختی هاخامه نشییه کانی تیک دا. کیشایه وه سه ر هیندی که له ئاکامی ته رجه مهی ئه و درۆ و ده له سانه له زمانی ئه و رووپاییه وه بۆ سه ر زمانی فارسی ناوی ئه سکه ندهر بیته سه رامه دی پیاوچاک و خواپه رست و دلیران له حالیکدا فارسی سه رده می ئه سکه ندهر وه سفی «گوجه سته ک» یان وه پال ده نا له جیاتی ئه و وشه خزشکه لانه. گوجه سته کیش به واتای مه لعوون دیت...

به جزریکی ده مه ته قه وه ستین ده لیم [پیشتریش له نووسیندا بۆ نیازیکی تاییه ت به و ده مه وه گو تومه]: گریمان³⁵ له م جیهانه دا هه زار دین هه یه. له باشترین حالدا ده شتی ته نها یه ک دین له نیوانیادا راست بئ مومکینشه هه مووی ناراست بئ (به پئی مه نتیقی دینه ناسان) چونکه ناشی دوو شتی له یه ک تر جودا و دژ به یه کتر هه ردوویان راست بن ئه م ما ده شتی هه ردوویان هه له بن وه ک ئه وهی که یه کیک بلئی $5 = 4 + 3$ به کیکیش بلئی نه خیر وانیه به لکوو $15 = 4 + 3$. ئنجا سه یری ئاکامی ئه م حه قیقه ته بکه که 999 دین هه له بیته: ئاده میزاد، مرژقایه تی چه ند تیشکاو و ره نه چه رۆ و مالکاو له بوه که به دریزایی هه موو رابردووی هه زاران سه لاهی دیندارییه که ی نه ک هه ر ره نجی بیسوودی کیشاوه به لکوو له داها ته که و چالاکیه به ره مه یته که ی به شینکی به پۆزی خه رج کردوه دژی خزی و غه یری خزی که ده زانین شاری کوشنده له سه ر جوداوازیی دین له نیوان خه لک هه لایساوه...

شهری خاچه رستان 200 سالیکی خایاند... فتوحاتی ئیسلام له سنووری چینه وهی گرته وه تا نزیک پاریس، لیکیشی رۆیی بۆ جاوه و به ولاره تریش. له دین واز بیته و باده وه سه ر عه قیده ی سیاسی: بئ زیاد و که م هه موو ده ستریزی و بگره ببه سته ی «شۆرش» تا ده گاته کوشتنی بیتاوانان ئاکامی هه له په وکلپه ی خوینکولان و فه رموده ئاگرینه کانی هوتا فلیده ران بوه. تاکه یه ک شۆرش نه بوه له پاش سه رکه وتنی و دامه زاندنی حکومه ت به شی هه ره هه ره هه ره زۆری که سانی

³⁵ - گریمان: وه هاما ن دانا. به عه ره بی فرضنا. به ئینگلیزی: We supposed.

چالاک و داخواریکه ری داد و پینشکه وتی هینمانه ی له لایه ن رابه ری حکومه ته که و شؤر شه که وه تفر ووتوون نه کرایت... ده توانین بلین رابه ری شؤر ش. که شؤر ش خوی توندوتیژی به کی بی لغاوه، رازی نابی به که متر له مافی «خوایه تی». نه م دیارده یه ش ده چیته وه بز وشاری ده روون پتر له وه ی بچیته وه بز ته ماعی سامان چونکه:

1. وا ده بی رابه رکه له گه ل داوای خوایه تیش دهستی دزین و راوړووت و ته ماعی دريژنه کړدوه.

2. نه گه ر ته ماع بز وینیش بی ده شی به ده یه ک و چلیه کی راوړووته که هه موو نار ه زؤ یه ک پیک بیت، دیاره زیده ته ماعه که هی ده روونه نه ک پیداویست و خؤتیر کړدن.

3. نه و ده روون و سیفه تانه ی زگماک که به ر له چه ندیک پیناندا هاتینه خوار و دیتمان چ رووپنویک له ژیانی مرؤ پر ده که نه وه هر خویانن، نه ک وشاری هؤشی دووربین و سوودی مرؤ یانه، وا به خیرایی و گه رماوگرم و شیرازه ی برایه تی و کونه هاوړینی نیوان سه رؤکی تازه به ده ستوپاوه نندیبه وه و نیوان نا پوره ی خه باتگیزی بز ره پیاوی ناو شؤر ش هه لده وه شیتن. نیر هه رچی شؤر شگیزی لیه اتوه ده بیته قوربانن ترسی رابه رکه لیان.

زؤرینه ی بز ره خه باتگیزانیش پشتگوئ ده خرین، نه گه رنا بیت و به رکه ته کی گه بیشتن به ده سه لات به شی هه مویان ناکات. هه رچی خه لکی ده ره وه ی جغزی ده سه لاتیشه نان و فه لسه غه ی پیدا هه لگو تنی شؤر ش و ژیانی به سفتؤسؤی بی نیراده میراتی هه لال و زه لالیه تی... به چاوی خؤت ده بینیت و به گوئی خؤت ده بیست نا پوره ی گه ل له ولاتی شؤر شتینگه راودا به سازی حکومه ته که ی هه لده په ری و ناشتوانی هه لنه په ری چونکه تومه تی بز ریکخواوه به خزمه تکاری بیگانه و خایه نی ناوخؤ نیر و پرای بینه شی، هه پسخانه و په تی مه رگ پاداشی ده بیت له قودسیبه تی شؤر ش.

هەر ئەم حالوباره‌یه وەها دەکات شۆرش‌گێڕان تۆمەتی بۆرجوازیه‌تی وەپال پێژیمی دیمۆکرات بده‌ن بە نامە‌ی ساخته‌بوونی هەلبژاردن و دەنگدان و خۆ‌تەرشیح کردن. هەرچە‌ند لەم پڕۆژگارە‌ی تارا‌ده‌یه‌ک، زانستتێگه‌راو نسکزی سۆفیتستان شانازییه‌ کۆنه‌که‌ی جاران بە گیانی شۆرش‌گێڕایی چه‌پڕۆیان کۆری³⁶ بیست سی سال له‌مه‌وبه‌ری نه‌ماوه‌ دیسانه‌وه‌ دواکه‌وتوویی جیهانی چلوسنیه‌م، له‌ پله‌ی یه‌که‌م و دوهم و... پینچه‌مدا، هه‌له‌شه‌یی سیاسه‌تی ئەمه‌ریکا له‌ پله‌ی شه‌شه‌مدا [حه‌ز ده‌که‌یت بیکه‌ به‌ سنیه‌م یا حه‌فته‌م] ویزای تیکه‌له‌دایی و گریوگالی هه‌مه‌چه‌شنه‌ و هه‌مه‌لایه‌نی «ژیان» خۆی و «پیکه‌وه‌ ژیان» به‌ شیوه‌ی گشتی و وزه‌ی زنده‌ کزی و چاره‌سه‌رکردنی خۆ کردی که‌له‌ دواکه‌وتوه‌کان له‌ هه‌ژاری و نه‌زانی که‌ تیکه‌ل ده‌بیته‌وه‌ به‌ دیارده‌ی هه‌ناو ئاخناو به‌ وپینه‌ و ئەفسانه‌ و خه‌ریکبوون به‌ کار و گوته‌ و باوه‌ری بێگه‌ن و پووچه‌ل. ئا ئەم پانۆرامایه‌ زراورپۆینه‌ ئاوسه‌ به‌ جزره‌ها ساتمه‌ له‌ هه‌ر هه‌نگاویکی به‌ره‌و پینشه‌وه‌ بجیت. چه‌ندیکی خه‌یال ده‌که‌مه‌وه‌ ئەم ده‌رده‌ کوشنده‌یه‌ ده‌رمانیکی نییه‌ وه‌ک که‌ بۆ سه‌ریشه‌ دانه‌یه‌کی ئەسپرین ده‌رمانه‌. هه‌ر چونکه‌ له‌ بنه‌رته‌دا هۆیه‌که‌ و نه‌خۆشییه‌که‌ زاده‌ی «مرؤف» و ده‌روونیه‌تی [هه‌موو جیهانی سنیه‌م به‌لگه‌ی ئەم راستیه‌] نه‌ به‌ گه‌له‌یه‌کگرته‌وه‌کان و نه‌ به‌ ئەنجومه‌نی هیمنا‌یی چاره‌ ده‌کریت به‌ ته‌واوی وه‌ک که‌ حکومه‌تی ولات و ئیداره‌ی شار و په‌ندی په‌ندیار و دوعای مه‌لا و قه‌شه‌ و دوعای چاک و پیران [له‌ قه‌بره‌وه‌] دردۆنگی نیوان بووک و خه‌سوو، برا و برا، هاوبه‌شانی یه‌ک به‌رژه‌وه‌ند، دراوسی و دراوسی... ناتوانی چاره‌سه‌ر بکات.

وه‌ها بوه‌ دوژمنایه‌تی دوو فامیلیای یه‌ک شار بۆ ماوه‌ی پتر له‌ سه‌د سال به‌رده‌وام بوه‌ هه‌تا ئەو ده‌مه‌ی هیزی شه‌ره‌چه‌قه‌یان نه‌ماوه‌... بگه‌رێوه‌ بۆ میژووی سه‌ره‌تای ئیسلام ده‌بینیت لیک تاسپیوونی بنه‌ماله‌ی «عبدالطلب» و «أبو سفیان» له‌سه‌ر جۆری زه‌عامه‌ت به‌ درێژایی ته‌مه‌نی ده‌وله‌تی ئیسلام له‌ پاش مردنی «عمر کۆری خطاب» وه‌ هه‌تا به‌سه‌رچوونی ده‌وله‌تی «بني أمية» دژی و ناکۆکیی خویناوی به‌رده‌وام بوه‌. ئنجا که‌ عه‌باسیه‌کان [له‌ وه‌کاله‌تی نه‌وه‌ی پینغه‌مبه‌ر و عه‌لییه‌وه‌] هاتنه‌ حوکم به‌ هه‌موو عومری ده‌وله‌تیان خه‌ریکی سه‌رکوت کردن و، ناوناوه‌،

³⁶ - گۆر: تین و تاو.

کوشتن و ره‌تاندن و قرتاندنی هاشمیه‌کان، وارسانی پیغه‌مبه‌ر، بوون. بیگومان نه‌و خۆگرتنه‌ی. به‌ره‌ی مالی پیغه‌مبه‌ر له‌ ئاست ئومه‌وی و عه‌بباسیان بی‌ نه‌وه‌ی ده‌وله‌تیا‌ن هه‌بی [جگه‌ له‌ فاطمه‌یه‌کان - مصر] ده‌چیته‌وه‌ بۆ قودسیه‌تی بنه‌ماله‌که‌ که‌ شتیکی ده‌روونییه‌. عه‌بباسی و ئه‌مه‌وی و غه‌یری ئه‌وانیش ئاسه‌واریا‌ن براه‌یه‌وه‌ که‌چی سه‌یدایه‌تی به‌رده‌وامه‌ و شینی حوسه‌ین لای شیعه‌ و حورمه‌تی رۆژی مه‌رگی لای سوننه‌ له‌م رۆژگا‌ره‌دا گه‌شه‌دارتره‌ تا رابردوو.

تینینییه‌کی گ‌رنگ هه‌یه‌ لێزه‌دا له‌ پینگرتنی ده‌روونی ئه‌فسانه‌په‌رست به‌ ده‌روونی دروست و رووناک له‌ نوخته‌ نیگای تیکه‌له‌ق‌زانیانه‌وه‌: هه‌رچی ئه‌فسانه‌په‌رسته‌ یه‌که‌نده‌ردوو، بی‌ په‌روا و پر به‌ دل رۆ هه‌لگرتووانه‌، چه‌نگه‌وبازی نه‌ه‌یشتنی بابای رووناک ده‌بیت: به‌ پینچه‌وانه‌وه‌، بابای رووناک چه‌ندیکی بۆی بلویت:

1. خه‌ریکی خا‌و‌کردنه‌وه‌ و پینموونی ئه‌فسانه‌ دۆست ده‌بیت.

2. ده‌ستی ناچیته‌ ئازاردانی بابای گوم‌را، چ‌ جای کوشتنی. که‌ هه‌ر زانی سوود نییه‌ له‌ هه‌وله‌که‌ی دووره‌پاریز راده‌وه‌ستی بۆ هه‌لیکی له‌بارتر...

بۆ پتر روونکردنه‌وه‌ ده‌لیم: رام‌کردنی پلینگ و ورچ و مه‌یموون زۆر زۆر ئاسانتره‌ له‌ سپینه‌وه‌ی ژه‌نگی گوم‌رایی له‌ مینشک و ده‌روونی بابای ئه‌فسانه‌ و و‌رینه‌دۆست، تومه‌ز جانه‌وه‌ر ئه‌سیری غه‌ریزه‌یه‌ و به‌س، هه‌رچی مرۆیه‌ ئه‌سیری غه‌ریزه‌ و «هۆش» له‌ ئنجا به‌ پنی ساده‌یی براه‌ه‌کانی غه‌ریزه‌ له‌چاو براه‌ه‌کانی هۆش رها‌ بوون له‌ غه‌ریزه‌ ئاسانتره‌ به‌لکو‌و له‌ حاله‌تی رام‌کردندا سوودی جانه‌وه‌ر له‌ کپ‌ کردنی غه‌ریزه‌که‌یه‌تی نه‌ک ره‌تکردنه‌وه‌ی رام‌بوون. که‌چی جینگیربوونی قودسیه‌تی رابه‌ری درۆزن، چ‌ دینی چ‌ دنیا‌یی، له‌ مینشک و ده‌روونی ده‌رویشی عه‌قیده‌ بزمارکوت ده‌بی، ئه‌ویش به‌ جۆریکی سه‌ره‌کی له‌ دوو هۆی گ‌رنگه‌وه‌:

1. ئه‌و هۆشه‌ ساده‌ی به‌ده‌م هاندانی ده‌روونه‌وه‌ بوو به‌ ئه‌سیری گوم‌رایی هۆشیکی زیده‌ برنده‌ی ده‌ویت، و‌یزای زانین و ته‌جره‌به‌، تا مومکین بی‌ له‌ چنگالی ده‌رویشایه‌تی رها‌ بیت. چه‌ندیکی ئه‌سیربوونه‌که‌ ئاسانه‌ ره‌هابوونه‌که‌ چه‌ندان جار ئه‌سته‌متره‌.

2. تینوتاوی گومرای می‌شک و ورپینه‌په‌رستی ده‌روون به‌کتر زاخاو ده‌دهن له‌سه‌ر روچه‌ره‌یی خوولیا‌یی شیرنکه‌له‌ی واقورمان به‌رانبه‌ر، شکۆ‌یی شلوئ به‌ تریفه‌ی شه‌به‌نگی حاله‌تیکی ویزدانی نامه‌تلووف³⁷. من له‌ ته‌جره‌به‌یی زیندوو دیتوومه‌ حال و جه‌زه‌به‌یی چند سؤفیه‌ک به‌و سووران و که‌فیزاندن و نرکه‌ی سینه و بزپکانی شیوه... تا ده‌گاته تیغ له‌ خزدان تینوتاوی که‌یاندۆته ناخی چند که‌سانی ده‌مارکشت و رایکینشاوان بز ناو ئالقه‌ی حاله‌که و جه‌زه‌ گرتوونی [سؤفیه‌تی به‌ تیکرای، چ هی ئیسلام چ هی غه‌یری ئیسلام، دیارده‌یه‌کی سه‌ربه مرۆیه پینوه‌ندایه‌تی زۆرتری به‌ ده‌روون و هه‌ستی شه‌شه‌م و ئه‌و هه‌قوحسینیوه‌ هه‌یه، لیزه‌دا بریی به‌به‌ر نیشتنیه‌وه نییه، ئه‌وه‌نده‌ی تیدا ده‌گوتری که‌ به‌ هه‌یچ جزریک یاریده‌ی بیرى ماددی نادات. به‌ پینچه‌وانه‌وه دژایه‌تی...] لیزه‌شدا پینویسته بگوتری، ئه‌گه‌ر جانه‌وه‌ریش ویزای غه‌ریزه هه‌ست و پیزانینیکی هه‌بوایه رام کردنی ئه‌سته‌متر ده‌بوو چونکه ئه‌وسا ده‌بوو دوو له‌مپه‌ر ته‌خت بکریت. پینویسته ئیشاره‌تیکیش بکریت بز مرۆی هۆشرووناک و تیار به‌ زانست که‌ ئه‌ویش به‌ به‌ریه‌وه هه‌یه له‌ حاله‌تی ته‌نگه‌تاووبون به‌ وشاری باری ناله‌باری په‌کخه‌ری ئیراده دروسته‌که‌ی تووشی تاوگیری و ریزه‌په‌ری بیت چ له‌ هۆی ده‌ره‌کی و چ له‌ هۆی ده‌روونیه‌وه بیت خۆ مرۆ هه‌رچی ببیت نابیته فرشته مه‌گه‌ر له‌ حاله‌تی ده‌روینشایه‌تی زنده زنده خه‌ستوخۆلدا که‌ نه‌فه‌سه‌که‌ی په‌ککه‌وته ده‌کات و هه‌زی «خۆ»ی تیدا ده‌مریت...

³⁷ - مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه گومرای می‌شک له‌لایه‌که‌وه و ورپینه‌په‌رستی ده‌روون له‌لایه‌کی تره‌وه تیک ده‌که‌نه‌وه و به‌کتر خه‌ست ده‌که‌ن تا ئه‌وه‌ی حاله‌تیکی روچه‌ره‌یی به‌یدا ده‌بی به‌ دیار خوولیا‌یی شیرنکه‌له‌ی خۆ گوم کردن و واقورمان له‌ ئاست ده‌هه‌شت و شکۆ لیل و شلوئ که‌ له‌و باره‌ خز و ته‌له‌زگه به‌ستوووی ویزدانی نامه‌تلووق تریفه ده‌دانه‌وه. بنگومان حاله‌تیکی جه‌زه‌گرتوانه سواری هه‌ست و هۆشی سؤفی تهریفه‌ت و ده‌روینی سیاسه‌ت ده‌بیت و پشته‌وگازیان ده‌کاته دژی هۆش و دژی به‌رزه‌وه‌ند و [له‌ حاله‌تی ده‌رویشه‌که‌دا] دژی نیشتمانیش.

خوینەر له بیرى نه‌چیت که ئیمه له و پینداهاتنه‌مان به حالى مرؤ هم له رووی به‌تالیی زۆرینه‌ی کاتی له کار و گفتاری سوودبه‌خش و هم له رووی گۆرانی مه‌راقه‌کانیه‌وه له ته‌مه‌نیکه‌وه بۆ ته‌مه‌نیک و هم له رووی سرپانه‌وه‌ی پتر له 90%ی چالاکیه‌ بینه‌یه‌خه‌کانی له ده‌فته‌ری ژیا‌نی، هاتووچۆ‌ی له‌گه‌لدا ده‌که‌ین له جغزی دهوروبه‌ری که دیتمان شوین قامکی چه‌کوچ و داس بپرای بپرای دهرنه‌که‌وت و ئه‌گه‌ر عیشقی به‌شیکى به پۆ‌زی ئاده‌میزادی چالاک پینانه‌وه خه‌ریک نه‌بیت له وه‌هم و خه‌یالیش دهرناکه‌ویت.

ده‌وروبه‌ره‌که‌ش که له دارشتنی خه‌سله‌ت و که‌سایه‌تی مرؤف به‌شدار ده‌بی تا ئه‌وه‌ی کار ده‌کاته سه‌ر ده‌روونیش، ئا ئه‌و دهوروبه‌ره‌ی مرؤدارپۆ‌ هه‌مووی ده‌سکردی³⁸ مرؤکه‌ خۆیه‌تی. بۆ ئه‌وه‌ی خه‌تیک پراکیشیت له نۆوان ته‌ئسیری دهوروبه‌ری مرؤکرد و ته‌ئسیری سروشتی له مرؤ و له کۆمه‌لایه‌تی، تیوه‌پامیتی له‌و شتانه و له‌و چالاکیانه‌ی مرؤ و جانه‌وه‌ر تیناندا به‌شدارن وه‌ک خواردن، زان، ترسان، ره‌ق هه‌لگرتن، راو کردن... ئنجا خاک و هه‌وا و ئاو و ئاسمان و هه‌رچی هه‌یه: که لیت مه‌علوم بوو ئه‌و شتانه و دیاردانه کاری نه‌کرده جانه‌وه‌ر بۆ به‌ره‌وپیش بردنی بزانه، به‌ دلێ ئارامه‌وه، که مرؤ له به‌ره‌وپیشچوونی قه‌رزدارى شتیکی تره که له جانه‌وه‌ردا نییه ئه‌ویش «هۆش»ی مرؤفه...

ئهمه‌ی ده‌یلیم به‌دیه‌یه‌یکه تاقیکردنه‌وه‌ی ناویت، هه‌ر فاکوفیکی ره‌پیش بکریت بۆ ده‌وری هۆی به‌ره‌م و دهوروبه‌ر به‌ جۆریکی جودا له کاریگه‌رایه‌تی بانه‌په‌تی و یه‌کتابوونی خه‌سله‌ته‌کانی مرؤ له گۆرانی میژوویی و کۆمه‌لایه‌تی و زانست و هونه‌ر و شه‌ر و ئاشتی و هه‌رچی هه‌یه، یا وپینه‌ی نه‌زانیه‌ یا ته‌له‌ی فیئلبازییه یا کاری تاوگیری و به‌ خۆداشکانه‌وه و ترسی زیانه (زیانی ماددی و مه‌عنه‌وی)، ماده‌م هه‌رچی دیارده و چالاکی و بوونه‌وه‌ری به‌ره‌ست و ماده‌ی مردوو و زیندوو هه‌یه و جانه‌وه‌ر و مرؤی تیدا هارپشکه و جانه‌وه‌ره‌که پینی ناگۆریت ده‌بی شتیکی تاییه‌ت به‌ مرؤ بیگۆریت که له جانه‌وه‌ردا نییه: ئنجا ئه‌گه‌ر بابای چه‌پگر چه‌ز

³⁸ - ده‌سکرد: هه‌موو چالاکیه‌کی مرؤ ده‌گه‌رتنه‌وه به‌ هی هۆش و ده‌روونیشه‌وه، مه‌به‌سیش کورت کردنه‌وه‌ی ته‌عبیره له وشه‌ی «ده‌سکرد» بۆ جودا کردنه‌وه‌ی له «سروشکرد».

له هژش ناکات ببیته هژی بهره و پینشچوون و کۆمه لایه تی و میژوو، زانیشمان چه کوچ و داس و چشتی ئه وتزیی که ههیه به هیچ پیوانه یه ک نابیته بزوینی میژوو، له سه ریه تی هژی که بدزیته وه تاکبوونی مرؤ له به ره و پینشچووندا ته فسیر بکات. به چیدا فیژیوو بنووسیت؟ نوژی و رۆژووی زیده ناحه زی چه پگهر و ئه رکقورس به سه ر بابای دینداره وه له کوپه ی بز هات؟ بزچی نوژی و رۆژوو له خارچی دینه ئاسمانیه کان پهیدا نه بوو؟ له جیاتی که عبه و قودس چی بوو خه لکنیکی هینایه سه ر بوته رستی و سه گه رستی و ئاژه له رستی و ئاگر په رستی؟ چه کوچ و داس که فیژی بوته رستیمان بکات له کوپه مجیزی ئه ستیره په رستیمان له مه لاشووان په سویت؟

به راست، ب له خۆمان یان له چه پگهر بپرسین که هژی به ره مه هیئت مامۆستای رابه ر بیته بزچی نه هات له پینشه وه نووسین فیژی مرؤ بکات و بزچی هینده در دۆنگ بوو له گه ل هه رچی فکری سه ربه پینشرویه وه ههیه و تا ئیستاش به ره ی دۆستی هژی به ره م دانووی له گه ل قۆناعی پاش ستالین ناکولیت و سله له دیمۆکراسی سه ربه بازاری مه یله و ئازاد و چه سخانه ی بی شق و شوللاق و مافی مانگرتن و نمایشت له ولاتی کۆمیونیست!

مه سه له یه که ههیه سه ر به م نووسینه تا بلنی خز و له قه، به زه حمه تیکی زل و فکریکی برنده و هژی شکی کرایه وه و ده ستوقه له میکی له هی من پاراوتر و سه رچاوه ی هه مه چه شنه نه بی تیز بزژی نابی و خژی شی به کالی ده مینیتیه وه و به هه ند هه لئاگیریت که چی له گه لیک روپه ره ی ئاده میزادیه تی ئه سه ری خزی به جیهینستوه و ئاکامه که ی له گه ل رۆژگار سه ره ژیر بزته وه وه هاش بوه به پنی بابه ته که ی، ئاده میزادی به رز کردۆته وه ئه ویش لیکدانه وه و تیوه رامان و خوولیای بی ده نگ و سه دایه ده رباره ی بابه تیک و وه یا کیشه یه که که ده شی له سه ری زمان و نووکی قه له م و په رده ی میشک بله رزیته وه یا خود قه تیس بمینیتیه وه بز ماوه یه که، واش ده بی بز هه تاهه تاین...

ئهم لایه نه ی «تصورات» که وا بهر هیچ کیشانه و پیوانه و ژماره و سه رگورشته یه که ناکه ویت و به شی هه ره زۆری له میشک و ده روونی خاوه نیدا ده چیته قه بره وه و ده کوژیته وه، سه ره رای ئه وه ی که به کینکه له و خاسیه تانه ی مرؤ

له جانه‌وه‌ر جودا ده‌کاته‌وه، له ژبانی تاکیش کاریگه‌ره. من نازانم زاناکانی ده‌روون له باره‌ی رامان و لیکدانه‌وه‌ی بی‌دهنگ و جووله‌چییان گوتوه. چ‌بایه‌خیکیان بی‌داوه له دروست کردنی مه‌عقولاتی ئاده‌می و جزری بزچوون و باوه‌ر و به‌فتاری. ئایا که خه‌یال له‌گه‌ل به‌ژن و بالای ناسک دلی مرۆی هه‌ژاند چ‌فه‌رقیکی ده‌بی له‌گه‌ل بیر کردنه‌وه له پروداوی به‌سفتوسۆ... له‌گه‌ل هه‌لکه‌وتی شه‌رمه‌پته‌وه... له‌گه‌ل خۆ‌پازی کردن به‌سازدانی هه‌لوه‌ستی ئازایانه، نیشتمانپه‌روه‌رانه، هه‌ژاردۆستانه؟ جارێ ده‌بی بزاین خه‌یال و ورینه‌ی سه‌پانیک، باغه‌وانیک، شوانیک تا بلتی جودایه له‌هی زانا فه‌له‌ک... ئه‌میشیان جودایه له‌هی زانای فیزییا و کیمیا و له‌هی مه‌لا و شیخ و قه‌شه. خولاسه‌ ئه‌م لایه‌نه‌ش چه‌ندین جزر و تینوتاوی جودای هه‌یه تا ئه‌وه‌ی ده‌شی خه‌یالی دارکه‌ر به‌ر له‌نووستنی بریتی بی‌له‌تیر کردنی که‌ره‌که‌ی یان پینلویکی بسازی له‌گه‌ل پووش و به‌ردی گرد و شاخ...

لیکدانه‌وه و خوولیا و پینگرتن و ئاکام هه‌لینجان و که‌لین گرتنی ئاکامی ناته‌واوی پینشووتر و ده‌مه‌ته‌قه له‌گه‌ل بیروپای جودا و توورپه‌بوون له‌باوه‌ری دلشینین و ئه‌و جزره‌مه‌راقی وه‌ها ئه‌ریستۆکرات له‌چاو شه‌پوته‌پی نه‌خوینده‌وار و سۆفیه‌بیات ریبازیکه‌قه‌وغا و به‌دهنگ و سه‌دای نه‌بیسراو که له‌میشک و ده‌رووندا سه‌ری خاوه‌نه‌که‌یان کاس ده‌که‌ن... لیت مه‌عیه‌ن بی‌به‌شینکی فکری ورد و فه‌لسه‌فه‌ی به‌رز و داهینان و ئیبداق قه‌رزدارێ ئه‌و بوحرانه‌یه که مرۆی لینه‌اتوو و په‌رۆشدار مه‌له‌ی تیدا ده‌کات... ده‌لین ئه‌رخه‌میدس له‌حالی خۆ شووشتندا، که‌رپی قسه و خویندنه‌وه‌ی به‌سه‌روه‌ه‌نیه، ده‌ستووری سووکبوونی قورسایێ ناو ئاوی دۆزیه‌وه یان بزێ که‌شف بوو (که‌شفه‌که‌ش له‌بارتیه).

وه‌ی کاشکی ئه‌و رۆژه‌مان ده‌دیت که زانست ده‌توانن خه‌ریته‌ی جنجالی میشک و ده‌روون بگریته. بینگومان هه‌زاران حاله‌تی وه‌ک هینه‌که‌ی ئه‌رخه‌میدس به‌میشکی زاناکاندا تپه‌ریوه و تۆمار نه‌کراوه و له‌بیران چۆته‌وه. نه‌ختیک فه‌رامۆشی له‌وه‌دا دیت که به‌شینکی ئه‌و خه‌یالانه له‌ده‌رووندا، له‌هۆشی وندا، که‌گریکویره‌یان تیدا په‌ (واته: خه‌یاله‌کان) شپه‌ل ده‌کرین و له‌ده‌رفه‌تدا بلق ده‌ده‌نه‌وه بز هۆشی ئاگادار و ته‌لیسمه‌که‌هل ده‌بی... له‌بیرمه، سالیکی سیه‌کان گۆفاریکی میسری وینه‌ی ئه‌دیسزنی له‌حاله‌تی راماندا نیشان ده‌دات و ده‌لن چه‌ند رۆژیکه له‌وامانه‌دایه

هه‌لبه‌ت مه‌راقه‌که هی ده‌می ناگا له خۆ بوونه، چه‌ندیکی له‌ خو به‌خه‌به‌ر هاتبێ مه‌راقه‌که به‌رده‌وام بوو.

ناپۆلیۆن که پێی داگرت له‌سه‌ر داگیرکردنی مۆسکۆ به‌ ته‌ما بوو به‌ داگیر کردنی، حکومه‌ته‌که‌ی رۆس و له‌شکره‌که‌ی دین سه‌ری بۆ فرۆدینن که‌چی لێکدانه‌وه‌که‌ی و ته‌ماکه‌ی نه‌هاتنه‌جێ، تومه‌ز بانگه‌وازی ده‌روونی جووت رۆییو له‌گه‌ڵ ئومید و ته‌ما و مجیزی، خۆ ئه‌گه‌ر سووربوونی قوماندانه‌که‌ی رۆس له‌سه‌ر ده‌وامه‌ی چه‌نگ نه‌بوایه‌ ناپۆلیۆن گه‌وه‌که‌ی ده‌برده‌وه‌ و رۆگه‌ی چانسی ئه‌ورووپا و جیهانی‌ش ده‌چوه‌ باریکی دیکه‌ که‌ نازانین چۆناوچۆنی ده‌بوو.

به‌لای باوه‌ری منه‌وه، ئه‌گه‌ر نه‌لیم به‌لای باوه‌ری حه‌قیقه‌تیشه‌وه، کاریگه‌رت‌ترین وتووێژی ده‌روونی و سکا‌لای خامۆش و رۆچوون له‌ ناخ به‌ خوولیا و مه‌راقیکی زله‌وه‌ له‌ غاری «حراء» دا بوه‌ که‌ پێغه‌مبه‌ری ئیسلام خ‌لوه‌ی شه‌و و رۆژی تیدا کردوه... چه‌ندیکی لایه‌نگیرانی ته‌فسیری ماددی بیانه‌وێت سروش‌بێستن و غه‌یبیزانی و خه‌ونی راست و پێشبینی و ئه‌و جۆره‌ دیارده‌ی دانسقه‌ بستینه‌وه‌ له‌ «گیان» و بیده‌نه‌وه‌ به‌ «له‌ش»... له‌ قه‌به‌ل فیزیای بکه‌ن نه‌ک میتافیزیک، که‌لینی فه‌راح و به‌رین ده‌مینتیه‌وه‌ له‌و به‌لگه‌به‌نده‌ی به‌ زیره‌کی ده‌یکه‌ن بۆ گێرانی چارچینوی ماددی به‌ ده‌وری چشتی (به‌ زاهیر) ناماددییه‌وه، له‌و که‌لینانه‌وه‌ ناته‌واویی به‌لگه‌کان زه‌نه‌ ده‌کات و سه‌ربه‌خزی دیارده‌کان له‌ ده‌سه‌لاتی مادده‌ (که‌ له‌ ته‌جره‌به‌ی رۆژانه‌ ده‌بینین، مادده، چه‌ند گیل و بیتاگایه) به‌ده‌ر ده‌داته‌وه.

قورئان له‌ ماوه‌ی پتر له‌ بیست سا‌لدا به‌ کۆتایی گه‌یشت، له‌و ماوه‌یه‌شدا چه‌ندین حال‌وباری لیکتر جودا، زۆریشی به‌ سفتوسۆ، به‌سه‌ر پێغه‌مبه‌ر و ئیسلامدا هات که‌چی نه‌فه‌سی قورئان له‌ ته‌مه‌نی 40 سا‌لی و 60 سا‌لیدا نه‌گۆرا. له‌ بیرت بێ کۆتم «نه‌فه‌سی قورئان» نه‌گۆرا نه‌ک حالی مسلمانان یاخود باری گۆزه‌رانی پێغه‌مبه‌ر. ئه‌گه‌ر به‌ وردی له‌ شیعری شاعیران رامینتیت هه‌ست ده‌که‌یت له‌ ماوه‌ی 15-20 سا‌لدا ده‌موودویان فه‌رق ده‌کات، مه‌به‌سیشم «باوه‌ر» نییه‌ به‌لکوو شینوازی ته‌عبیر و دارشتن و خوولیایه. ئنجا سه‌یری کاروباری جیهان بکه‌ و بچۆه‌ به‌ر له‌ پێغه‌مبه‌رایه‌تی «محمد» و لالغاوه‌ی «احتمال» هه‌ل‌زپینه‌ هه‌تا وه‌ک ده‌ربه‌ندی بازبان سوپای پیندا تێپه‌ر بیت و سیحر و جادووگه‌ریش به‌ هانای ته‌فسیراتی

مادیه ته وه بخوازه وه، نه شش دویلا به وه هم و خون و خه یالیشدا نایه ت که گژشه گیری «محمد» له غاره وشک و ره قه که ی «حرا» ریخوشکه ری تیکدانی عهرشی شاهه نشاه و ره تاندنی سپای قه یسه ره له لایه ن عهره بیکی که له و ده مه دا هه موو عهره ب ده یکرد: «هیچ».

من مه به ستم نییه لیره دا میژوو له «احتمالات» ماره بکه م هه رچند که لیک له و شتانه ی پرویان داوه ده شیا پرو نه دن به لام نه غلب نه وه ی پرو ده دن خزمی نه و ئی حتماله ده بن که پروی نه داوه وه ک نه وه ی که تیروپشکی لی ده هاویژن بز عه لژ ده رچیت یان جه لژ فه رقیک به چاره نووسی کویخای زه ردیاوه ش ناکات چ جایی قه یسه ر و شاهه نشاه و روم و فارس...

له و دیارده یه ی خه ری کبونی ناده می به وتوویژ له گه ل خویدا پروپه ره یه کی شکل «مزش» هه یه که له تیکه لوبونی خوولیا و مهراق له گه ل که سبیک مرز پنی ده ژیت په یدا ده بیت وه ک که بابایه کی به قال به دم نالوویز و هه لکیش و داکیشه وه و له ناکامی تیکه سترانی کرده وه ی ده ست و چاو له گه ل خه یالی ده روون مه هاره تیک په یدا ده کات له به قالی له هیه مه یدانیکی ترده به خویه وه نابیینیت: به لن، پشیلش له کیشکه گرتن مه علانتره تا نه وه ی به زیده مه هاره ت چاری له کله ک و ریوی بکات به لام هه ر چونکه توانای لیکدانه وه و توویژی ده روونی نییه ری ده ر ناکات بز فیلیکی په کی له سه ر نیگافره وانی و برشتی ده ماغ که وتبئ. هه رچی به قاله به ته رده ستی و ری کخستن و رازاندنه وه و قسه ی شیرن و فندی ئیقناع کردن و ویزای نه بوونی گرفت له نیوان قسه و ره فتاری که به دم که سبه که وه ویکرا مشتومال دراون، هه میشه مملانییه تی له گه ل هه موار کردنی ری قازانچ بی نه وه ی شه ر به دراوسی یان کریار بفرۆشیت وه ک که پشیله ده یکات له گه ل «دراوسی» ی نه وتزدا ته مای له ئیسک و پینستیکی به ر ده ستی خوی کردبیت، چونکه بیگومان نه گه ر به قال به شه ره چه په لژک کریار بز خوی رابکیشیت راپنچه ک ده دریت بز پولیسخانه و به دووسی جاری نه وتزی ناوزراو و بیتان ده بی. راهاتن به که سابه ت وه ها له مرز ده کات توانای که سبیک دیکه ی نه بی، هزی یه که می نه و هیزه ی راهاتن ده چیته وه بز سازشی هوش و له ش و ده روون له سه ر هه لسوور و داسووری که سبه که تا نه وه ی ده لنی له مندالدانی دایکیرا پنی ژوگر بوه.

لايه نيكی ديكهش ههيه له مرؤدا ناشكراتر و بنجيره تا له جانه وهردا: له حالوباری مرؤدا كژنه واری [روح المحافظة Conservatism] دهوړيكی سره کی ههيه له ناست نه گزړینی خوو گرتن به کاریکه وه یان رهوشتيکه وه [... یان نایین و باوړیکه وه که نه میان بېرای بېرای له جانه وهردا نییه] قسه شمان له گه ل غه ریزه نییه که سوانی تابلی دريژخایینه. من له گژشې لیکدانه وهی خۆمه وه بؤ دیارده که دهچم که به شیکه له سه رجولهی «دهوړوبه» واده زانم پيوه ندی ههيه به فره لایه نی خه ریکوونی مرؤ به کاروباری ژیان و به سه بریدن و خۆپاریزی گزړانکاری [که به نده به پلانی هوشکردی سه ربه زانست و ته کنیکه وه به پيوانه ی پلهی فراژووتنی ژیاری] و فره مانې ده ستووراتی ناکار و نایین و باوه پ... خولاسه هه رچی تاييه تمه نديیه کی مرؤ له غه یری خزی جودا ده کاته وه، هه لېه ت ليزه دا ره چاوی هه موو سه رو به ریکي کۆمه لایه تیی به رفره وان ده کریت له و هه ریمه ی مرؤ تیندا ده ژیت³⁹. بهر له په نجا سال لادینی تاي ده هاتی که قوتا بخانه له دنيه کی ده کرایه وه، هه م له بهر ناو به ديه کی بیدینی که له نه فه نديیان ده گوترايه وه، هه م له بهر په ک که وتی هه ندی بهر ژه وه ندی که منداله کی به مه کته به وه خه ریک ده کرا. به لام کار گه يیه جینگه يه کی به ره واژ که چه ند قوتا بيه ک بوون به مه نموور.

خولاسه خۆگیری و دوودلی کردن له دارپینی پینستی نه ریت و نرخي مه عنه ویی ره گداکوتاو و جزری خۆراک و پۆشاک تا ده گاته گزړانی ناو له مریه مه وه بؤ ژاله و له هه ولاره بؤ سه رتیب، نجا زالبوونی شیوه خانوی نویی نه وروپایی به سه ر خانوه کژنه کانی بین له مپه ر دژی سه رما و گه رما و تۆز و سه گ و پشيله و مریشکی جیران... نه مانه هه مووی و هی دیکهش که له نه ژمار نایین خه سلته یی کژنه واری و خۆگیری له مرؤدا مه ندرت ده کات له چاو نه وهی که داوه مه عنه ویی و

³⁹ - به په له نه م نمونه يه ده هتیمه وه بؤ روون کردنه وهی مه به ست: جادر نشین که متر له لادینی نوگری خاک و ناو ده بیت که به نیو سه عات چادره که ی ده خانه سه ریشتی که ر و نیستر بؤ له وه ر گه يه کی زه نو نرت. لادیش که متر له شار نشین به ستراوه ته وه به زیدی تیندا ژیانی، له بهر که متر بوونی نه و داوانی زیاری که مرؤ نيشته چی ده کات و ناو ره بوون به زه حمه ت ده به خی وه ک: مزگه وت، بازار، قوتا بخانه، پرؤزه ی ناو، که سابه تی جوړاوجوړ، دایه ره کانی حکومت و شاره وانی، خه سه خانه... کاره باش ده خلیکی په یدا کردوه.

مادیه‌کان که متر بانایه چ جایی شه‌وی له بنه‌ره‌ته‌وه سه‌ریان هه‌ئه‌هیتابایه... تز سه‌یری شه‌مه بکه: بهر له په‌یدا‌بوونی گرامۆفۆن و رادیۆ و ته‌له‌فیزۆن هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک به‌گۆرانی و شایه‌ی و خۆراکی خۆی رازی و ته‌سه‌ل بوو تا شه‌وی که نه‌یده‌توانی گۆی بگری له گۆرانییه‌کی هه‌ره‌پیشه‌که‌وتوی نه‌ته‌وه‌یه‌کی تر... جلکی بیگانه‌ی به‌لاوه‌حه‌یاچوون بوو... بیدیتایه‌پیاو ده‌ستی ئاڤرته‌ ماچ ده‌کات [ماده‌م خۆی ماچی ناکات] یه‌کسه‌ر به‌نامه‌ردی داده‌نا و ئاڤرته‌که‌شی به‌بیئا‌پروو.

که‌ بچین بۆ سه‌ر باوه‌ری ئایینی [دواتر: سیاسی] ده‌گه‌ینه‌مه‌یدانیک بریتیه‌ له‌رک و کینه‌ و ره‌تان‌دن و کوشتن له‌و پوه‌وه‌ که‌ قوولایی باوه‌ری سه‌ربه‌غهب، به‌تایبه‌تی دینه‌ئاسمانیه‌کان که‌ موژده‌ی به‌هه‌شت و هه‌ره‌شه‌ی دۆزه‌خ و ژبانی بیبرانه‌وه‌یان له‌گه‌لدايه‌هه‌موو ئه‌رک و جانفیدایی و مالبه‌خشی له‌دیندار ده‌کا به‌نرخ‌ی کامه‌رانی هه‌تاهه‌تایی و دینداره‌که‌ش به‌هه‌لگرتنی شه‌م ئه‌رکه‌خۆی به‌ختیار و سوودمه‌ند ده‌زانیت. ره‌نگه‌دینداریکی ره‌زیل دلی نه‌یه‌پینتی ئانه‌یه‌ک بداته‌هه‌ژار به‌لام، به‌زۆری، زه‌کات له‌مالی «زه‌کاتی» ده‌ر ده‌کات و ده‌شچیته‌حه‌ج ماده‌م به‌برباری شه‌رع‌حه‌جی له‌سه‌ر بیت [که‌ بشیه‌وی له‌دینه‌که‌ی بدزیته‌وه‌ به‌قیله‌شه‌رع دلی خۆی و عه‌قیده‌ش رازی ده‌کات]. له‌وانه‌یه‌دینداریک سالی جاری خۆی حامامه‌میش نه‌کات به‌لام له‌شه‌یتانیبووندا خۆی له‌حه‌وزی ئاوی مزگه‌وت هه‌لده‌کیشا [جاران] و پریشکینکی پینی ده‌لین «نه‌جاسه‌» به‌له‌شی هه‌لپه‌رژابایه‌ده‌بوو دلیرانه‌شۆراندبای له‌به‌ر خاتری نوێژ نه‌ک بۆ پاکیی خۆی.

ره‌نگه‌من تاکه‌که‌س بم له‌ده‌وروبه‌ری خۆمدا که‌ به‌ر له‌35 سال به‌«عقد نکاح» یکی قاضی شه‌رعی حکومت رازی بم و نه‌نیزم به‌دوای مه‌لادا بۆ مسۆگه‌ربوونی دروستی نیکاحه‌که‌: سه‌رله‌به‌ری خه‌لک تا ئه‌مرۆکه‌ش [وه‌ک بزانی] دوای نیکاحی ره‌سمی نیکاحی «شه‌رعی» یان لای مه‌لا ته‌واو ده‌کرد... به‌لام دوای شه‌وی که‌ نیکاحی بێ ئیزنی مه‌حه‌که‌مه‌له‌قانوندا بایه‌خی نه‌ما حاله‌ته‌که‌فرقینکی کرد و دینداریه‌که‌ش لای به‌شینکی تازه‌په‌نگه‌بیشتوان پسۆک بوه...

لیره‌دا پنیسته‌پووناکیه‌ک بخه‌ریته‌سه‌ر بابته‌: به‌کورتی ده‌لیم، بزووتنه‌وه‌ی دینی، به‌تایبه‌تی لای ئیسلام، وشاری په‌یدا کردوه‌له‌وه‌ته‌ی سیاسه‌ت تیکه‌ل به‌دروشم و ئامانه‌جکانی بوه. سینه‌ریکی تۆخی شه‌م دیارده‌یه‌به‌شینکی پۆزی خه‌لکی

ناسیاسیسی گرتۆته‌وه. بئ ئه‌وه‌ی ب‌مه‌وئ دینداران زویر ب‌که‌م و ته‌نها له‌ نوخته نیگای راستی ب‌یفیله‌وه: بزوتنه‌وه‌که به‌ره‌و ده‌رویشایه‌تی ب‌یپلانی پوه‌و چاکه‌ی ئاده‌میزاد له‌ هه‌لبه‌ز هه‌لبه‌زه‌دایه. باره‌ها و جاره‌هاش چ گه‌شایه‌کی عومه‌ری عه‌بدولعه‌زیز و ئیمامی عه‌لی پنه‌و نامینه. به‌ پینچه‌وانه‌وه. د‌رنده‌یی ب‌یلزوم و کوشتنی ب‌ینه‌سه‌لاتان و ب‌زمبا ته‌قاندنی شه‌قام و کۆلانا‌ن به‌ جه‌ر و مه‌نگه‌نش ناب‌ردیته‌وه ب‌ز ه‌یچ باوه‌ر و ئامانجیکی پ‌یروز... حال گه‌ب‌یسته راده‌یه‌ک، ئیسلامه‌کان له‌ پله‌ی گه‌ب‌یشتن به‌ ده‌سه‌لاتی ده‌وله‌تی هه‌ر له‌ ته‌مای ده‌وله‌ته‌که‌وه یه‌خه‌ی یه‌کتریان گرت. ده‌زانم ته‌عه‌سوبی دینی و مه‌زه‌به‌یی و قادری و نه‌قشی و چی و چی به‌ به‌ریه‌وه هه‌یه له‌ حالی هه‌لچووندا به‌ کوته‌ک هه‌لکوئیته‌ سه‌ر تانک و سه‌ر شیز و پ‌لینگ به‌لام شه‌ر کردنی دوو لایه‌نی ئیسلامی به‌ تانک و فرۆکه‌ دژ به‌ یه‌کتر و به‌ نیازی ق‌ر تیخستن ره‌نگیکی ئاشکرای سیاسه‌ت و ده‌ست تیوه‌ردانی به‌رژه‌وه‌ندی ماددی له‌ به‌رنامه‌ی دینداره‌کانه ب‌ز مه‌به‌ستی خۆی، به‌ پانایی مه‌یدانه‌کانی شه‌ر و تیکه‌ه‌لقزان، له‌ چاوان ده‌چه‌قی. هه‌ر ئه‌م لایه‌نه‌ی تیکه‌لبوونی سیاسه‌ت له‌گه‌ل دین وه‌ها ده‌کات دوو لایه‌نی ئیسلامی له‌سه‌ر گه‌ب‌یشتن به‌ ده‌سه‌لات به‌ جۆریک پ‌اله‌وانه‌تی دژ به‌ یه‌کتر ده‌نوینن هه‌رگیز له‌گه‌ل «گومرا!» یانیا‌ن نه‌نۆاندوه. ب‌یگومان به‌شیک له‌و پاره‌ و پوه‌له‌ی به‌ شه‌رکه‌رانی موسولمان ده‌کات سه‌رچاوه‌ی له‌ ناموسولمانه‌وه د‌یت، ته‌نانه‌ت ده‌وله‌تی ئیسلامیش هه‌یه به‌ ر‌یدانی ده‌وله‌تی نائ‌یسلام یاریده‌ی ئه‌م و ئه‌و ده‌دات...

له‌ هه‌ریمی سیاسه‌تیشدا به‌ شیوه‌یه‌کی گشتی ئه‌و مه‌یله‌ی خۆگیری⁴⁰ و مه‌ندی به‌ده‌ر ده‌داته‌وه. پله‌ی خه‌ستوخۆلی و ده‌مارکشتی له‌ مه‌ندیی سیاسیدا به‌نده به‌ پله‌ی دوور که‌وته‌وه‌ی به‌رنامه‌ی سیاسی له‌ ره‌فتار و گفتار و کرداری ئاسایی. به‌ تیکراییی که‌سه‌به‌ی بازار و ره‌نجده‌ری گوریس به‌ کۆل و وه‌رزیزی په‌ریز و شوان و گاوان چ له‌ ماله‌وه پ‌الی داب‌یته‌وه و چ خه‌ریکی کاره‌که‌ی ب‌یت فه‌رقینکی به‌رچاو له‌ سلوکیدا په‌یدا ناب‌یت چونکه‌ ده‌مارکشتی له‌گه‌ل که‌سه‌که‌ ناگونجی و لزومیشی نییه. که‌ ب‌ینه ج‌غزی سیاسه‌ت حال‌ویاره‌که ده‌گۆر‌یت به‌تایبه‌تی له‌ ولاتی دواکه‌وتووی

⁴⁰ - خۆگیری به‌ر واتای کۆنه‌واری ده‌که‌وینت. خۆگری به‌رگه‌ گرتنی شه‌ر و سه‌غله‌تییه.

دابړاو له ژباړې سردهم که به دهگمن نه بی سیاست تیدا خزمایه تیبه کی نیبه له گهل که سابه تی روظانه و رهفتاری عاده تی.

له ولاتی پیشکه وتوو سیاست و ئابووری دوو پروی یه ک سکه ن و سیاست ته رجه مه ده کړی به گوزهران و گوزهرانیش ده بیته وه مه داری سیاست. هه لبت نابی له بیر بکه یں. بابای سیاسی ده بی تیار بی به و فند و چه رخود ژلابی که خز ته رخان کردن بز سیاست داخوازی ده کات وه ک که شوان ده بی فندی مه پ رام کردن بزانی. له رژی می دیموکرات مه رج نیبه هه موو ده نگدهرانی بژارده کردنی نوینته رانی په رله مان شیوای وه زارته بن. به لکوو لزوم نیبه لایه قی نوینته رایه تیش بن. رهنگه له حالوباری ده گمندا سه هووش بکه ن له هه لژاردنی باشترین به رنامه ی حیزبه کان. به لام دیسانه وه که قیاس بکرین له ده نگدهرانی ولاتی دواکه وتوو وه یا دیکتاتور په رست، فره قیان ئاسمان و ریسمانه. که گوتم «ولاتی دیکتاتور په رست» یه کسه ر و به ر له هه موان ولاتی کومیونیست ده گریته وه و ئنجا تورکیای نه تاتورک و ئوغه نده ی عیدی ئه مین [ئه گره هه لم نه کرد بی] چونکه له کومیونیزمدا به رنامه ی حوکم هینده ی قورئان موقه دده سه و جینی ده مه ته قه ش نیبه هه رچی قورئانه ته ئویل هه لده گری وه یا ده شی چهن دین بیرو پای لیکتر جودای لی به ربیته وه وه ک ده گوتریت ئیسلام بوته حه فتا و ئه وه نده فیرقه.

له کومیونیزمدا باوهره سیاسییه که له وه ده رده چیت یاسایه ک بی بز گوزهران به لکوو به به هانه ی پاراستنی به رژه وه نده ی پرؤلیتاریا به ولای قورئان و ئینجیله وه تینه لده کیشیت له قودسییه ت ویرای رانواندنی خه فه کردنی پؤخله واتی سه رمایه داری. مارکسیزم له صه دیه کی شیووعی جیهان تیی ناگات، ناشتوانی بیخوینیته وه، ته ورات و ئینجیل و قورئانکی مادیه لینی ده وه شیته وه وه ک نوشته بز شیقای دهردان به سه ر شان و قؤل و باسکاندا بدووریت.

له م حه قیقه ته ی وه پال دانی قودسییه ت بز بابته کی دنیای و پشت له غه یب. بزت پروون ده بیته وه [به زور لای دیکه شدا هه ر پروون ده بیته وه] که ئه وه ی پنی ده لئین «تناقض» بزویته ری میژوو له به ر نه زانینی قوتابییه کانی، ته ناقوزیک په یدا ده کات ده بوو هه رگیز په یدا نه بی له و پروه وه که به پنی فه لسه فه ی ماددی فیکره ی قودسییه ت بی ئه سل و ئه ساس ده رده چیت. چزن ده شی قودسییه ت له ماددیته

بنائلی که ماددیته خۆی قاتلی قودسییه ته: که شیووعی بۆ شکۆی ستالین وهک سوؤفی بۆ شکۆی شیخه که ی بزرکیت و چاوی بزه قیت و رایه پسۆکه که ی بهرستیت چ ده مینیتته وه له گیانی عیلمانییه ته و مرؤدۆستی شانازی پیوه بکات که ده زانین سوؤفی. به ده گمه نیکی ده گمه ن نه بن، فرمانی کوشتنی ئەم و ئەو به جی ناهینیت. شیخه که شی. به ده گمه ن نه بن، ئەو داوایه ناکات. که چی ده رویشی مارکسیزم له ده می جه زبه کرتی شۆرشگیزی سه ربه پرۆلتاریا مندالی ناو بینشکهش له مالی بۆرجوازیدا به دوژمن ده زانیت و زۆر به مجیزه وه به ئەمری حیزبی شیووعی پیشمه رگی ده کوشت بۆ سه رخستنی سوپای حکومه ت. دواتریش ده سته تالترین سه پانی پووش ده رچوو له خاکی عیراق. ئەگه ر کوردستانه که له تاوانه که ی خۆش نه بایه یه ک پی ئەرزى ده ست نه ده که وت به سه ریه وه راوه ستی.

ئهمه ده لیم له نوخته نه زه ری ده رویشایه تی سه ربه ماددیته نه ک به نیازی شکاندنه وه ی فلان و فلان. ده شزانم شکسته ی سپای کۆمونیزمی کوردی ئەگه ر بۆی بلوئته وه جاریکی دیکهش ههروه ها داده بریت و ده دریت، بگه ر دپرتیش ده بیت به مه رچیک دنیا که ی بگه ر پته وه بۆ باری سالانی پیشمه رگه کوشتن که وا ره نگه به لای حیسابی خۆیه وه فرسه تی ئەوسای له چنگ خۆی دابیت.

دیاردی قودسییه تی لینین و ماو و ستالین و سوؤفیتستان حیکایه تیکی ئەفسانوی له جه رگی دهوروبه ری ئیلحاد و [به زاھیر] عیلمانییه ته و ماددیته ده چریت که ئەویش سه ره له نوئ زاتیوونی مرؤ به سه ر ماددیوونی زال ده کات ئەمما به جوړیکی زیده روونکه ره وه ی ته ناقوزی فیکره ی ماددی له گه ل خۆیدا، ئەویش له زۆر ره وه:

1. ته قیدیسی ئەو ناو و ناوداران له لایه ن ده رویشه کانیانه وه به هه نیسک و فرمیسک و بزپکان و ورپوونه وه دوو جارن ته قله یان پی لی ده دا: یه کیان، که له ماددیته وه ده گه ر پته وه بۆ رۆحانییه ته دوهمیان له رۆحانییه تی ده رویشانه وه بۆ جیگیر کردنی رۆحانییه تی ماددی.

2. هه ورازتر بردنی حورمه تی «تاکنه وازی» که وه پال بیری ناماددی ده درین و گه یاندنی به پله ی خواجه تی یان هه رنه بن پله ی «تاکپه رستی».

3. کویر کردنهوهی رینگهی موناقهشه کردن له بارهی ئه و تهقدیسه سه رهوبنه به تۆقاندن و تۆپاندن و وردوخاش کردن...

ئهگه هاتبایه دهوروبه کارهی هزی بهرهم بویه دهبوو هه موو ئه و لاتانهی به کاسن و گاجووت جووت دهکهن و به داس دهغل دهروونهوه و به ناشی ئاو باراش دهههپن و به چهکوچ ئاسنگههری دهکهن سه رهله بهریان یهک جۆر گوزه ران و کۆمه لایهتی و ئایین و داب و دهستوریان هه بیته کهچی دانیشتویی یهک شار له بهر جوداوازیی دین دوو کهرت و سێ کهرت ده بیته تا ئه وهی دهستکوژی یهکتر ناخۆن، ژن له یهکتر ماره ناکهن. ئه م دیاردهیه له غالب شار و شارۆچکه کانی کوردستان بهردهوام بوو، تائیشتاش بهردهوامه. تومهز مرؤ خۆی بنه مای هه موو دهوروبه و بهرهمهین و دین و دهستوراتی ژیا نه کهیه: که بۆی رینگهوت دینیکی هه بی غهیری دینی جیرانه کهی خهتی جوداوازیی به نیواندا دیت به لام له گه ل هاودینی دووره ولات پیکه وه نان دهخۆن، ژن لیکتر دینن، ویکرا شوینیکی گه رده نی کوشتی دهکهنه جی ده می چه قۆ و ته بهر. دهمدیت کۆبی له به خیرهیتانی دیان و جوو مه رحه بایان به کار دههیتا نهک سه لام تومهز ئه میان بۆ موسولمانانه چونکه له عه قیدهی ئیسلام ولاتی غهیره دین پیی دهگوتری «دار الحرب» هی موسولمانانیش «دار السلم - السلام».

له م تیبینییهی سه ره به جوداوازیی دین تیره رینیکی کورت هه یه راگهین و پروونکه ره وهیه له بارهی زاتیوونی مرۆه: جۆرج بۆش. کۆنه سه رۆک کۆماری U.S.A له یاداشته کهی خۆیدا، که له و مانگ و نیوهی دوایی که وته لام، دهگیریته وه که له ده می سهردانی له ماو و به پینش نیازی ماو خۆی به ناو ئه و ژیرزه مینه تیک هه لکیشانهی بنشاری په کیندا که را سه رسورکهی گه بیشتی. ماو پیی گو توه: ئه مه له ترسی بۆمبای ئه تۆمی پروسه کانه که له ناکاودا به کار بهیتریت، گله بیشتی کردبوو که چۆن U.S.A له گه ل چین ریک ناکه وئ به رانه بهر سوڤیهت که دوژمنی هه ردوو لایه.

ننجا نه‌گهر فرمانی «یه‌کیه‌تی پرؤلیتاریای جیهان» راست بایه ده‌بوو حاله‌که به‌رواژ بیت و له ترسی بؤمبای نه‌مه‌ریکا ژیر ساز درابیت. تومز مرؤ خزی خاوه‌نی به‌رژه‌وند و خالقی سوود و زهره‌ر و بریاری چه‌پخواز و راستخوازه، په‌نگه له‌و خاوه‌نایه‌تییه‌ش هه‌له‌ی کوشنده بکات وه‌ک که ستالین به ری‌ککه‌وتنی له‌گه‌ل هیتله‌ر خه‌ریک بوو ئاداری رووسیا له‌سه‌ر پاداری نه‌هیئلی نه‌گهر به‌ریتانیا مه‌رحه‌بای هیتله‌ری هه‌لگر تبایه‌وه دوا‌ی که‌وتنی فرانسه و به‌ر له هیزشی نه‌لمانیا بؤ سه‌ر سؤقیه‌ت... به‌ عاده‌ت که دوو ده‌وله‌ت یان دوو شه‌ریکه‌ی بؤرجوازی ده‌که‌ونه کی‌بې‌کینی بازاری ئالوگؤر بیریاری به‌ره‌ی چه‌پ نه‌و تینکئال‌قانه به‌ ژه‌هری ته‌ماعی خؤ‌په‌رستی پڑیمه‌که داده‌نیت، نه‌مه‌ش بیرو‌پایه‌که به‌ دوو مه‌رج ده‌شی حیسابی بؤ بکری‌ت:

1. دوو لایه‌نی شیووعی به‌ بریانه به‌رده‌وام بن و تیک نه‌ئالقین [که ده‌زانین رووسیای سؤقیه‌ت بؤ ماوه‌ی چل سال دوو لینگانه و سئ لینگانه‌ی به‌سه‌ر هه‌موو نه‌وروپای پؤژه‌ه‌لاتدا هیتا بوو: دیتمان چی کرد به‌ هه‌نگاریا و دواتریش به‌ چیکؤسلؤفاکیا - پؤژه‌ک له‌ پؤژانیش دوو ده‌وله‌ته زله‌که‌ی شیووعی، رووسیا و چین، دؤستی راسته‌قینه نه‌بون].

2. قسه‌ییکی پؤشنبیرانه‌ش بکات له‌ باره‌ی نه‌و هه‌موو ئازادییه [مه‌یله‌و له‌پاده‌به‌ده‌ر]ی جیهانی ناوزراوی بؤرجوازی تا نه‌وه‌ی، به‌ راستی، حکومته‌کان ته‌نگه‌تاون به‌ ده‌ست خه‌لکی نارازییه‌وه...

کؤمه‌له‌های نه‌فه‌ریقا و ئاسیا ده‌رژینه ولاتی ناسؤشیالیست، به‌ هه‌موو عه‌بیوعاری هه‌زاران ساله‌یانه‌وه، به‌شینکیشیان بؤ ویرانکاری کریگرتیه‌ی نه‌و چه‌جه ناموباره‌که ده‌کن ننجا خه‌لکه‌که له‌ حکومته‌کانیان به‌ده‌نگ دین له‌سه‌ر منع کردن وه‌یا دوورخسته‌وه‌ی په‌نابه‌ران.

سالی 1979 له چوون و هاتنه‌وه‌مدا بۆ له‌ندهن شه‌ش⁴¹ جاران به‌ته‌یاره‌خانه‌یاندا ر‌ه‌ت بووم، جانتاکه‌میان نه‌کرده‌وه. له‌له‌ندهن پرسییان چه‌ندگه‌ر ده‌بم گوتم یه‌ک مانگ... ده‌رچوو شه‌ش مانگیان بۆ نووسیووم... که هاتمه‌وه به‌غدا جانتایه‌کم کرایه‌وه. به‌ده‌نگ هاتم بیگانه‌جانتام ناکاته‌وه بۆ ده‌بی له‌مالی خۆم گومانم لی بکری... جانتای دوه‌میان خاله‌به‌خش کرا. سه‌یر له‌وه‌دا بوو که من له‌ته‌یاره‌خانه‌ی هینرۆ، له‌له‌ندهن، لییان پرسیم ئایه‌جانتاکه‌م هیچی وا تێدایه‌گومرگ بکریت، گوتم نا! دواتر مه‌للووم بوو که من تو‌چا و شتی تریشم پینه‌هی گومرگی. ئه‌مما نه‌مه‌زانی قا‌چاغن...

ده‌فته‌ریک بگریت بۆ حال‌وباری خه‌لقی چل په‌نجا سالی ر‌ابردووی جیهانی سینه‌م و بیسته‌م به‌تایبه‌تی هی‌خه‌باتگه‌ران و، تایبه‌تر هی‌شیووعییان، حیسانت لی تیکه‌چیت ئه‌و خه‌باتگه‌رانه‌چه‌ند جاران پینستی سیاسییان دارنیه‌و و تاکتیک و ستراتجییان گه‌زیه‌و و رووی تفوله‌عنه‌تیان وه‌رگه‌راوه... چه‌ندیان کۆلی داو سه‌ر بوو تا ئه‌وه‌ی نه‌ده‌په‌رژانه‌که‌سابه‌تیش... مولحید بوو به‌نوێژکه‌ر و وازی له‌سیاسه‌ت هینا که‌چی ده‌وروبه‌ری کورده‌واری به‌هزی به‌ره‌مه‌یشه‌وه وه‌ک خزی مایه‌وه... بگه‌ر له‌شیووعیه‌ت تا پارته‌کانی سه‌ربه‌قه‌ومایه‌تی تا بزووتنه‌وه‌ی ئیسلامی تا ورده‌پارتیی سه‌ربه‌ئیشتراکیه‌ت له‌و کورده‌ستانه‌به‌رته‌سکه‌ی عیراق که ژماره‌ی دانیشتوانی سینه‌کی شاریک له‌شاره‌کانی دنیا نه‌ده‌بوو داراییشی هی‌کوله‌مه‌رگی بوو، نه‌سه‌رمایه‌داری تێدا رسکا‌بوو نه‌هیچ زانست و ته‌کنیک و پیشه‌سازی و هونه‌ری هه‌بوو، ته‌نها له‌رێی گوییستبوون و خویندنه‌وه‌ی هه‌ندی کتیب و نه‌شهره‌ی نه‌پینی له‌سه‌ر ساجی عه‌لی و ده‌شتی کاکی به‌کاکی ته‌راتینی نه‌پوه‌ژپ و توندوتیژی ده‌کرد...

ده‌بی بلێم بزووتنه‌وه‌ی سه‌ربه‌قه‌ومایه‌تی کوردی ر‌ه‌نگی کۆنی هه‌بوو به‌لام واقیعیکی لیلی له‌سیاسه‌ت ده‌کو‌تایه‌وه. وه‌ک بلێی جموجوولی نه‌ته‌وه‌پیشه‌که‌وتوه‌کانی کۆتایی سه‌ده‌ی نۆزده‌م و سه‌ره‌تا‌کانی سه‌ده‌ی بیسته‌م له‌و مه‌یدانه‌

⁴¹ - دابه‌زین له‌فرانکفورت، فرین له‌کۆلن، دابه‌زین و فرین له‌پاریس، دابه‌زین و فرین له‌له‌ندهن.

پانوپۆرهی زانست و هونهر و داهیتان و دارایی بهاتوباتیان که له بهر گونچکهی خهوالووی کوردی ستهمدیده دهزینگیاههوه حز و تامهزرۆیی و تهمای بهخه بهر دههیتا بز ئازادی بی ئهوهی سهقافهتیکی زانستی و سیاسی هه بی تیی بگهیهنی وهدهستهینانی هیوا و ئاوات بهنده به چهندين مهرجی ئهوتز که هیچیان له پزدانی میژوو و حازری کورددا نه رسکاوه.

تهنکی و سهرهتایی رۆشنییری نوی لای رابهرا و ئاپۆرهی خویندهواری تازهپینگهیشتوو [که زوربهیان قوتایی قوتابخانهی پلهی هه ره نزم بوون] کهاللهی سهریان به دوو پیتی تازه چاپدراوی ده رسهکانی قوتابخانه و چهند دیرپکی رۆژنامهی ئیره و ئهوی وهها دهناخن که به دم نهشیدی گه رموگوره وه دنیاپهکی خهیا لکردی سازدهدا دلای گه شیبینانهی کورد پهروهی شلکی دهخسته فرکه وه و به ره و بیناکی و له خۆ سه هوو چوونیه وه دهبرد.

که مزانی وهها له که زمان دهکات که له خۆی بایی بیته و کاری ئهسته م به ئاسان دابنیت. چی لیره دا له حالوباری کوردی بهر له 50-60 سالی ده لیم [ئیسستاش حاله ته که له چاو پیشکه وتنی رۆژگار هه ر به رده وامه] له کومه لهی «اتحاد وترقی» ی تورکی سه رهتای ئه م سه ده یه ش ئاشکرا بوو هه رچه نده رابه ری حکومه تیکی زه به لاهیش بوون... شیعه ی جنووبی عیراقیش هه رایه کیان نایه وه له 1920 کۆتایه که ی بریتی بوو له پینک هاتنی حکومه تیکی سوونی که هه رگیز له مجیزی شیعه خۆش نییه.

نیمچه خویندوو که ناتوانی راستی شتان ساغ بکاته وه [نایه ته بیریشیه وه که به رنامه ی ته ته له کردنی درۆ و راستی خه بهر و رووداوان هه یه] په راویزی باوه رهینانی لیک ده کیشیه وه. بی په روا هه ره مه ی خه یال تیکه له به راست و درۆ ده سه لمیتی و به به لگه ی زیده زانایی خۆشی له قه له م ده دات. تارا ده یه ک نه زان و مندال له م روانگه وه لیکتر نزیکن. زانای لایه نگیریش بزوی بلوینت شه کر و بادام بز خۆی داده بریت و که پک و بنیژینگیش به ناحه زه که ی ده به خشینت.

من یان په کیکی تر که دین به بهر شیه له کردنی دهوڤه ره وه ده نیشین و شتیکی تیدا ده لنین تۆ پیت خۆش ده بی یان نیگه ران. له فه رزی هیچ لایه نگیریمان له

بيروپاي خوماندا نه کرد و به پني توانا هولمان دا نيشانه پينكاوبين ديسانه وه دهشي هيندهي به عزيزك لايه نغير دوور كه وينه وه له حهقيقت ئه ويش له بهر زور هزي ئاشكرا:

1. ناته واوي مه علومات.
2. ناته واوي ليكدانه وه.
3. كۆمه كردن له دركاندني ههندي رووداو وهيا بيروباوه.
4. دهسخه له تاندني كه سان يان سه رچاوهي هه له.
5. گلدانه وهي راستيي ئه وتۆ، چ له خه بهر چ له رووداو و هه لوه ست زهره ر به و شته دهگه يه نئ كه بزي ده خه بتين.
6. رهنگه كاريگه ري سروشتي ئه وتۆ هه بيت بينيمان ليئل بكات بي ئه وهي ههستي بي بكه ن.

من كه ئه مانه ده ليم و تاراده يه ك نووسيني خۆمي تيدا گوماناوي ده كه م، له خوينه ر راده بينم پيم باوه ر بكات كه ئه م تينينيانه م له و په ري ده روونپاكييه وه ديت: ئه وانهي خزيان به هريشته داده نين له لايه ن ده سخاو تينيه وه و داوي نيمچه پينغه مبه رايه تي ده كه ن بۆ زنده زانين، بايي داوا زله كه يان، دوورن له نيازي بيلايه ن، چ ئه وانهي خاوه ن ده سه لات ده م له بيروپا و فكر و فله سه فه ده دن و چ ئه وانهي كاويزكه ره وهي فه رمووده كاني ئه وانن و مووچه يان لي وه رده گرن هه موو ساخته كارييه كه يان به كسه ر ده بيته وه پاره و پوول و زنده ده سه لات چ جايي ئه وهي ئه گه ر به راستگۆيي خزيان ريسوا بكه ن، رهنگه، سه ريشيان تيجيت.

هه تا ئيره مه سه له كه تاراده يه ك مه تتيقي تيدايه كه پاريزي كردن له ساخته ده سه لات و پاره ي پيوه بيت، ئه م ما ده رويشه روو تو په جاله كه ي به خزياي جانفيدا يي ده كات له و درۆ و ده له سه يه ي كه ده كيشيته وه بۆ زنده كه محوره مه تي خزي و حيزبه كه ي بۆچي هينده ي بو ته په رست هير و گيل بيت؟ له م جزره حاله ته دا ئه ندامي حيزبيكي باوه ره يتاو به «ماده» و هيجي تر، ده سته تالتره له سو فني و

ده‌رویشی ته‌ریقه‌ت چونکه هه‌رنه‌بن جه‌نابی شیخ سه‌روکاریکی له‌گه‌ل قیامه‌ت و به‌ه‌شت و دۆزه‌خ هه‌یه‌ که مام سو‌فی دل‌ی خۆی پێ خۆش بکات... هه‌لبه‌ت رابه‌ره‌ستی بیری ماددی که گیلگیل ورینه‌کانی رابه‌ر ده‌په‌رستیت له‌وه‌ ده‌رچوه‌، ده‌ جارانی‌ش ده‌رچوه‌، وه‌صفی ماددییه‌ت و عیلمانییه‌ت و. ته‌نانه‌ت، نه‌زانی‌شی وه‌پال‌ بد‌ریت چونکه زاتی وه‌ها گومرا و خۆ گومکردو و ناگاته‌ پایه‌ی «نه‌زانی» هه‌تا ده‌چیته‌وه‌ ریزی نه‌خویندوه‌کی عاده‌تی که گیانی کویر و کاول نه‌بوه‌: نه‌زانی عاده‌تی ده‌شی به‌ رینمونی ده‌رچیت له‌ و نه‌زانییه‌ به‌لام شاگردی رابه‌ری ماددییه‌تی وه‌رگه‌راو و ته‌قله‌لیداو و ئاوه‌ژوو بوویه‌وه‌، خاک به‌سه‌ری، تا ده‌مرئ (مه‌گه‌ر چۆنها) به‌ندی که‌له‌پچه‌ی ئه‌و گرینکویره‌یه‌ ده‌بی که له‌ ته‌قله‌ و به‌ره‌واژبوونی ماددییه‌ته‌که‌ په‌یدا ده‌بن. له‌ نمونه‌دا ده‌شی بلیم ئه‌و ته‌رزه‌ شاگرده‌ی ماددییه‌تی تارا‌ده‌یه‌ک، له‌ ته‌شبهه‌دا وه‌کوو سو‌فیه‌که‌ میتشک و ده‌روونی ئاخانییت به‌ باوه‌ری پینچه‌لپنج له‌چاو نه‌زانیکی عاده‌تی ساده‌ و بی‌ گرینکویره‌.

دنیا‌یه‌کی بیسه‌روب‌نمان له‌ پیش چاوه‌ بۆ تا‌قی کردنه‌وه‌ی کاریگه‌رایه‌تی مرؤ له‌ته‌ک ده‌وروبه‌ر و هۆی به‌ره‌م و شه‌ری چینایه‌تی و قه‌ومایه‌تی و دنیا‌یه‌تی و بیندیا‌یه‌تی نه‌ک له‌ نوخته‌ نیگای پاله‌وانه‌تی و هیزی رۆسته‌مانه‌ و زولفه‌قاری ئیمامی عه‌لییه‌وه‌ به‌لگوو له‌ رووی «زاتیبوون»ی مرؤقه‌وه‌ که له‌ دید و ده‌روون و هه‌ست و خوولیا‌شه‌وه‌، چ ئامانجی پینکابیت و چ به‌ هه‌له‌دا چووبیت [به‌زۆریش هه‌له‌ ده‌کات] قالب و شیوه‌ و ناوه‌رژکی‌شی بۆ جیهانی ماددی و مه‌عنه‌ویی داده‌رژیت یاخود وه‌ستا بۆی داده‌رژیت: له‌ نوخته‌یه‌کی هه‌ره‌هه‌ره‌ ناچیزه‌وه‌ مرؤ تا‌قی ده‌که‌ینه‌وه‌ بی‌ ئه‌وه‌ی خۆمانی تیکه‌ل بکه‌ین به‌لکوو ده‌وری کامیرای تیدا ده‌بینین.

داماننا دیناریک که‌وته‌ به‌رچاوی «مرؤ» له‌ جینگه‌یه‌ک که‌سی دوه‌می تیدا نه‌بن. سو‌فیه‌ک دیتی و هووی کینشا و بردی بۆ بازار بانگی لی بدن... سه‌رسه‌رییه‌ک دۆزییه‌وه‌ و رای کرد بۆ قومارخانه‌... پیاوینکی ژیری ئاسایی دیناره‌که‌ی برد بۆ لای مه‌لا یان قازی... شیتینک کردی به‌ ئاغزه‌ جگه‌ره‌... هه‌ژاریکی عاده‌تی به‌ مفتی زانی... شه‌هوانییه‌ک کردی به‌ مزه‌ی که‌یف... مندال، نه‌فام، نه‌یزانی چی لی بکات فیلتبازینک له‌ ده‌ستیانی ده‌ره‌یتنا... ئافره‌تینک مریشکی پێ کړی هیلکه‌ی بۆ بکات... لاتهریکینک لینی سه‌لمیوه‌ و ئاگرسووره‌ له‌ خۆم دووره‌ی کرده‌ په‌ند...

تۆ له‌لای خۆتوه‌ خه‌یا‌ل‌گێزێ بکه له‌ حاله‌تی ئه‌وتۆیی که پۆژانه دووچاری خه‌لک ده‌بیت: باب‌لێن نووسراویکی گرنگی سیاسی وه‌یا بایه‌خ‌داری سه‌ربه‌ کۆمه‌لایه‌تی و حالوباری هه‌ستیار [وه‌ک نامه‌ی دلداری له‌ کچیکێ ده‌وله‌مه‌نده‌وه‌ بۆ هه‌ر که‌سێک بیت] که‌وته‌ ده‌ست مرۆی ئابرووپاریز، مرۆی ئابرووتکین، مرۆی له‌ خوا ترساو، مرۆی ته‌ماعکار، مرۆی شه‌هوانی، مرۆی دوژمن... دۆست... به‌هێز، بیهێز، مرۆی سیاسی ناچه‌ز... خولاسه‌ چه‌ندی به‌بیرتدا دیت ئیحتیمالی هه‌مه‌چه‌شنه‌ بخه‌ به‌ر ده‌ست و چاوی ده‌یه‌ها و سه‌ده‌ها مرۆی عاده‌تی کووچه‌ و بازار و قۆناغ و مزگه‌وت و دايره‌ی حکومه‌ت و... مندال و جحیل و پیر و نیز و می... له‌خۆت بکه‌ به‌ مه‌رج که‌ بتوانیت ئه‌ژماری ئه‌و ئیحتیمالانه‌ بکه‌یت ده‌سا نه‌ به‌ تۆ ده‌کریت و نه‌ به‌ کۆمه‌لێک پسه‌پۆر و لێزان. هه‌ر له‌وه‌ تیفکهره‌ که‌ «تاک» له‌ ساواویه‌وه‌ تا ده‌گاته‌ پیری چه‌ند جارن مجیز و ته‌بیات و بیروپرای ده‌گۆریت، ئنجا ئیحتیمالیک دانێ بۆ دووچاربوونی «مرۆ» به‌ که‌سی له‌ خسته‌به‌ر و جادووگه‌ر و ئه‌فسووناوی که‌ هه‌لیده‌گێریته‌وه‌ دژی هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی دلێ بۆی ده‌چوو... چه‌ندین جحیلێ قوتابخانه‌ی سانه‌ویم دیتوه‌ که‌وتۆته‌ سه‌ر باری دردزنگی له‌گه‌ل باوکی هه‌ر چونکه‌ ره‌فتاریکی له‌گه‌ل رابه‌ری حیزبه‌که‌ی ته‌وازوعکار نه‌بوه‌ وه‌یا ئایه‌تیکی ئینجیلی ستالین شانی باوکه‌که‌ی گرتۆته‌وه‌...

ره‌نگه‌ بفه‌رموویت ئه‌م جزره‌ تیبینیانه‌ی بێبایه‌خ ناچنه‌ ته‌رازووی هه‌لسه‌نگاندنی سوودی گشتی و گۆرانی ته‌ئریخی و چاره‌نووسی ئاده‌میزاد. منیش عه‌رزت ده‌که‌م قسه‌مان له‌سه‌ر زاتیبوون و مه‌وزوو‌عیبوونی ئاده‌میزاد ده‌خولایه‌وه‌ و من تیندا لایه‌نگیری «زاتی» بووم ته‌نانه‌ت مه‌وزوو‌عیبوونیشی وه‌ک ته‌رمۆمه‌تر نییه‌ بێئیراده‌ هه‌لکشیت و داکشیت. ده‌بێ کاریگه‌ریکی لاره‌کی ده‌ره‌وه‌ی ده‌روون و ئیراده‌ مرۆکه‌ سه‌ر و بیه‌سه‌ت بکات هه‌تا بیه‌ته‌ برای ته‌رمۆمه‌تر... مرۆی نه‌خویندووش که‌ پری مێشکی میژده‌زمه‌یه‌ به‌ ئاسانی واز له‌ کپ کردنی جریوه‌جریویان ناهیتن... تا ئه‌م ده‌مه‌ش لادینی، به‌زۆری هه‌ره‌ زۆر، باوه‌ری به‌ سووران‌ه‌وه‌ی زه‌وی نییه‌ هه‌رچه‌ند سه‌له‌هایه‌ له‌ دنیه‌که‌ی، مامۆستای ده‌رسیژ ئه‌م راستیه‌ ده‌لێته‌وه‌، ته‌له‌فیزیۆنیش بیده‌ریغه‌ به‌لام نه‌قشی هه‌لکه‌ندراو له‌ مه‌رمه‌ری مێشک و ده‌روونی مرۆ ته‌وش و تراشی ده‌وی بۆ کوێر کردنه‌وه‌ی...

بگهړینه‌وه بؤ گزړانی میژوویی و چاره‌نوسی ئاده‌می: له پېنښه‌وه ده‌بن بلنم بابای نه‌خویندوو یاخود ده‌روون داگیرکراو به ئه‌فسانه، به ئایدیولوجیا، به په‌ندی ساحیرانه که من ده‌یخمه بهر تاقیکردنه‌وه‌ی ساده و سافیلکه و به‌زوریش له ئه‌زموون ده‌رناچیت، هر خۆیه‌تی وهک گه‌نمی باراش له ناشی میژوو و چاره‌نوس گزړانی ته‌ئریخی ده‌هارپریت و ده‌بیته ئارد... ئه‌و مرؤیه سافیلکه‌یه که له و بارانه‌ی وها بېنبا‌یخ ده‌وریک ده‌بینیت به‌پنی بېنبا‌یخی خۆی هر به‌جاری موفلیس ده‌بیت و بوونی ده‌سرپټه‌وه و به نه‌بوو ده‌بیت له چه‌رخوفه‌له‌کی رووداوی زه‌به‌للاح و میژوویی و سه‌ربه چاره‌نوس.

تاکی که‌مبا‌یخ له رووداو و هه‌لکه‌وتی بایه‌خداردا ده‌بیته به‌رخیکی ناو مه‌رگه‌ل که به ئیراده‌ی غه‌یری خۆی ده‌روات و ده‌خوات و ده‌شم‌ریت: له‌م حاله‌تانه‌ی وها گرنگ، داله‌نگانی بایه‌خی «مرؤ»‌ی تاک ده‌بیته قانون و هه‌تا نزیک تۆقه‌له‌ی ده‌سه‌لاتی حکومتی هه‌موان ده‌گرپته‌وه، تۆقه‌له‌ خۆی تاکه کاریگر ده‌بیت. له خۆی به‌ره‌زیر پټه‌پن بایه‌خی زیاد ده‌کات تا ده‌گاته تاکی بازار و سه‌ربازی سپا که بایه‌خ نامینتی و ره‌نگه له گو‌یزه‌گو‌یزدا بایه‌خی که‌ر و ئیستر پتر بیت...

جه‌ماوه‌ری بیده‌سه‌لاتان له زوربه‌ی هر زوری جیهانی سینه‌مدا ته‌نها له که‌وتوړه‌وتی ژیانی روژانه‌ی ئالوو‌یز و سرکه‌وکورکه‌ی فلان هات و فیسار مرد، شووتی گرانه و پاقله هه‌رزانه... به‌رخه‌که‌م پسکه‌ی لینه... روژه‌که‌ی گه‌رم کرد... مه‌لای نیوه‌رو بانگی دا... و ئه‌و جزره چالاکیه‌ی زمان و له‌ش که له‌گه‌ل که‌نه‌فتنی ریک ده‌که‌و‌یت خاوه‌ن ئیراده‌ن... ده‌سه‌لاتداریش به‌خون و خه‌یالیدا نایه‌ت شتیک هه‌یه پنی ده‌لین هؤی به‌ره‌م و سه‌رپشه‌ی کاریگره‌روونی مرؤ یان ماده و به‌ندبوونی به‌ره‌وپنښچوونی کۆمه‌لایه‌تی به به‌ره‌وپنښچوونی چه‌کوچ و داس و خه‌رک و کۆمپوټه‌ر. ته‌نانه‌ت ده‌سه‌لاتداری وهک ستالین که پنغه‌مبه‌رایه‌تی ئه‌و فه‌لسه‌فه‌یه‌ی ده‌گپرا هؤی به‌ره‌م و پرو‌لیتاریا و زانای زه‌رپه و سه‌رله‌به‌ری مردوو و زیندووی سو‌فیتستانی. به‌ستبزه به ئیراده‌ی خۆی: له کوشتنی بوخارین و تۆخاچیفسکی خۆی پتر له‌سه‌ر حق ده‌زانی تا ئه‌وه‌ی خاوه‌ن دابه‌سته‌ی قاورمه مافی سه‌ربرپنی هه‌بی. یان باوکی کچ پرسى پنی بکری له ماره برپنی که‌چه‌ی...

لیره دا ده بی بلیم بریژنیف که میراتگری ستالین بوو پاته و پات خوی به خاوه ن حق ده زانی له هه موو ئه و کیژانه ی به دهوریه وه بوون و جوانکیله بوون [نه مییستوه ستالین میبازی زوره ملی کر دیت] سه یریش له وه دا نییه که بیر بکهینه وه به چ شانازی و درنده ییه که وه چیکو سوفاکیای شینلا... بیشتریش مه چه رستان سه ربرابوو... رام کردنی کیژی جوان به زه بر و زور. هه رچند به لگه ی بیشه ره فی زورداره که یه، دیسانه وه ناگاته وه صه دیه کی خه فه کردنی میله تیک...

لیزه شدا له جیاتی خوینتیه ری ره خنه گر ده لیم ئه و جزره حیزه فیعلانه له ده فته ری میژووی میله تان و چاره نووسیان جینی نابیته وه و چاویشم لئی ده پوژی ئه گه ر:

1- کیژی زورلیکراوه و پیاوی تینه خویندرا یه وه ده ستیکی هه بایه له چاره نووس و میژوو، ئه وسا ده مانگوت کیژه که خوی رازی بوه پیاوه که ش به ئاره زو دووره پاریزی کردوه له کاری به گریوگال.

2- خه لکه ی پرسى بین نه کراوه له چاره نووس دواى مسوگر کردنی چاره نووسه که، بووبایه خاوه ن ره ئی له چه ندوچونی به ریوه بردنی کاروباری کومل. ئه مما بهر له وه ی من و تو بگه یه باوه ریکی بنجی له م وتووژه ساردوسره، ده سه لاتداری میله تخه سین چه ند به مسوگر کردنی هه رای چاره نووس خه ریک بوه هینده ش خه ریکی خه فه کردنی ده نگى نار ه زامه ندی دواى مسوگر کردنه که ده بیت.

ئو چلپسانه ی شه هوه ت و ورگ و بریقوباق و خزسه پانندن ده یانخه ریکتیت خویان ته یار ده کن به هه رچی چه کی هیزش و دیفاع هه یه، چ ماددی و چ مه عنه وی، بز به رده و امیوون له به هه شتی مه زنا یه تی بی لپرسینه وه. له سه ره تاوه به ناوی به ربه ست کردنی فروفیلى نیازبه د و دوژمن به مرؤقایه تی و سوودی هه ژار و خنکاندنن ئازادى گه لان هه رچی ئازادى ته عبیر و ریخه ستی حیزب و جه معییه ت و ئو جزره چالاکیانه زینده به گزر ده کن و ده میتیته وه تا که حیزبی خاوه ن حکومت که قه پیلکیکی بی ناوه پروک و بی ده سه لات نیشانه ی هه بوونیه تی ته نها ده توانی خزمه تی فه رمانی که هه نووتی بالا بکات...

لێزه‌دا ده‌بن بڵێن نه‌ك ده‌وروبەر و هۆی به‌ره‌م و په‌ری و تاووس چ ده‌وریان نابێ له‌ لێخوڕینی به‌وره‌وی كۆمه‌لایه‌تی و میژوو به‌لكوو مرۆقه‌كه‌ش، كه‌ زۆرینه‌ی گه‌له‌، وه‌ك قوڤه‌ چه‌وره‌ به‌ ده‌ستی سه‌رژكه‌وه‌ هه‌لسووڤ و داسووڤی ناچاری ده‌كات واته‌ ئێرا ده‌ی «گه‌ل» له‌ چاره‌نووس و شه‌ڤ و ناشتی و به‌رنامه‌ی ژیان و مردن و... و... هتد به‌ وه‌كاله‌ت دراوه‌ته‌ سه‌رژك ئه‌مما چۆن وه‌كاله‌تێك! پنی ناوی بڵیم، له‌م دێرانه‌ی دوایی كه‌ دێتمان مرۆكه‌ خۆی بێ ئێرا ده‌یه‌ ئیتر لزوم نییه‌ بڵیم پیمه‌ڤه‌ و داس و چه‌كوچ و گاره‌ش هه‌ن یان نین، خۆ له‌ راستیدا ئه‌م ئامیز و زینده‌وه‌رانه‌ له‌ هه‌یج حالێكدا ده‌وری سه‌ربه‌خزبان نییه‌، هه‌مووی هه‌ر مال و پێكه‌ینه‌ری ئاره‌زۆی مرۆن ویزای ئه‌وه‌ی كه‌ دروستكراوی ده‌ستی مرۆ خۆیه‌تی! یان كه‌ویكراوی خۆیه‌تی!

شه‌ویکی زستانه‌ی نیوان 1940-1941، له‌ مه‌جلیسی باوكم باسی هه‌تله‌ر هات، [باوكم خۆشی نه‌ده‌ویست] و قسه‌ گه‌ییشه‌ ده‌وری «زه‌عیم» له‌ حالووباری میلله‌ت. من به‌ ته‌قیه‌وه‌ گوتم: میلله‌ت ناتوانی ئیعتیما‌د له‌ سه‌ر زه‌عیم بكات... قسه‌كه‌م ته‌واو نه‌كرد باوكم گوته‌ی: رۆله‌ زه‌عیمێك به‌ كرده‌وه‌ چا‌كه‌ی میلله‌تی بویت چۆن جی ئیعتیما‌د نابیت... من شه‌رمم كرد بگه‌ڕیمه‌وه‌ بژ ته‌واو كردنی مه‌به‌ستم له‌وه‌ی گوتم. من نیازم بوو بڵیم: میلله‌ت ناتوانی ئیعتیما‌د له‌ سه‌ر هه‌بوونی زه‌عیم بكات... ئه‌و خه‌لكه‌ بێ زه‌عیم خه‌ریکی گوزه‌رانه‌، ئه‌گه‌ر راوه‌ستی هه‌تا زه‌عیمێك په‌یدا ده‌بن پینستی ده‌چیته‌ ده‌باخانه‌... كه‌ به‌ دووری سه‌یری ئه‌و و تووێژه‌ قرتاوه‌ی ئه‌وسا بكه‌یت ده‌بنیت چی باوكم گوته‌ی وه‌ك به‌دیه‌یه‌ وایه‌، چی منیش به‌ته‌ما‌بووم بڵیم هه‌ر راسته‌ به‌لام هه‌ر یه‌كه‌ به‌ بواریكدا و له‌ جغزی ئه‌و نیازه‌ی بنه‌مای بیروپرایه‌كه‌ بوو...

بینگومان خۆشیی هه‌ره‌ گه‌وره‌ و گه‌ش بژ گه‌ل ئه‌وه‌یه‌ كه‌ ده‌سه‌لاتی هه‌یه‌ سه‌روو خه‌ریکی كامه‌رانی و هه‌یمنی و ئازادیی گه‌ل بیت. كه‌ ده‌بن بزانی‌ن ئه‌و ئامانجان ه‌ له‌ رژی می دیمۆكرات نه‌بێ چنگ ناكه‌وێت. به‌تایبه‌تی دروشمی ئازادیی كه‌ چرای نیشتمان ه‌ و دۆزه‌خی دیکتاتۆره‌. دیمۆكراسییش، به‌ داخه‌وه‌ سه‌د جار ان به‌ داخه‌وه‌، نه‌قشێكه‌ به‌ په‌یكه‌ری گه‌لی تیگه‌یشتوو و پینگه‌یشتوه‌وه‌... تا بڵیی به‌ فیز و نازه‌ و تا بشلێی ناسك و ته‌نك و «خیراشكست» ه‌. ئیمه‌ بڵین و نه‌لین، تا ئه‌م سه‌رده‌مه‌

کۆمه‌لگه‌ی ئاده‌میزاد شکلی هه‌رم Pyramid ی پێوه‌یه‌ له‌گه‌ڵ تینینی ئه‌و راستیه‌ که ولاتی پێشکه‌وتوو هه‌رهمه‌که‌ی ناته‌واوه‌ به‌و مه‌عنایه‌ که سه‌رووی بریتیه‌ له‌ رووبیویکی مناسب نه‌ک نووکی ده‌رزی، به‌ده‌م رۆژگاریشه‌وه‌ رووبیوه‌که‌ پانوپۆتر ده‌بیت.

تا ئه‌و رۆژه‌ی ئه‌نارکیزم Anarchism ی دوا‌ی پله‌ی کۆمیونیزم، به‌ ناچاری و به‌ پێی به‌رژه‌وه‌ندی گشتی [و به‌ رواله‌تی فراژووتن. نمو، تطور] هه‌رهمی کۆمه‌لایه‌تی به‌رده‌وام ده‌بن. له‌ ئیمکانیشدا نییه‌ پێشینی بکری له‌ ته‌مه‌نی دوا‌رۆژی هه‌رهمه‌که‌. ئایا سه‌د سه‌له‌، هه‌زاد سه‌له‌؟ به‌لام هه‌موو هه‌نمایه‌کی به‌ره‌وپێشچوون راده‌گه‌یه‌نی که ئه‌نجامی کۆمه‌لگه‌ی ئاده‌میزاد «یه‌کسانی» ده‌بی... جاوسوورکه‌ره‌وه‌ نامیت... من که ئه‌م قسه‌ی وا بنبزیوکه‌ ده‌که‌م له‌بیرمه‌ خۆم و خۆت چه‌ند پله‌ له‌ به‌ره‌ژیری که‌مه‌ری هه‌رهمه‌که‌داین، هه‌ر له‌ویشدا به‌سه‌ر ده‌چین... هه‌تا من لاپه‌ره‌یه‌کی هه‌ژارانه‌ ره‌شنووس ده‌که‌م هه‌زاران به‌دبه‌ختی نه‌ومیدی ناکام هه‌لده‌وه‌رین، له‌ برسان ده‌مرن... به‌ په‌ته‌وه‌ ده‌کرین... زمانیان له‌ پشته‌سه‌ر ده‌رده‌کێشریه‌ت و ده‌شکرین به‌ چرای شۆرته‌ی جه‌للاده‌کانیان. هۆی به‌رهم و ده‌وروبه‌ر و «زیده‌نرخ» و نازانم چیش له‌ قه‌هه‌سی ده‌سکردی خاوه‌ن خوولیایان جریوه‌جریویان دیت، ئه‌مما له‌ ناو قه‌هه‌س!! ئیمه‌ له‌ سه‌رده‌میکداین به‌ هۆی تیکه‌ستنی ئه‌مه‌سه‌ره‌وسه‌ری جیهان له‌ رێی ئه‌و ئامیزه‌ زیده‌ چالاک و دروستانه‌وه‌ که زانست په‌یتا په‌یتا ده‌یانخاته‌ بازا‌ری کرپن و فرۆشتن، بگه‌ر له‌ ئه‌سکیمزوه‌ تا ده‌گاته‌ ئه‌سه‌له‌ دانیشته‌وه‌کانی ئوستورالیا، به‌ جیهانی یه‌که‌م و دوهم و سینیهمیه‌وه‌ کارنه‌فالیکی هه‌رهمه‌ دروست بوه‌. زۆر جارن، ئوستادی ئاتۆم و مه‌یمونپه‌رست تیندا پیکه‌وه‌ دانس ده‌که‌ن... ژنه‌ ملیۆنێری نیویۆرک له‌ ئه‌ستووریکه‌ گه‌مزه‌ل ده‌په‌رستیت... ته‌یاره‌ به‌ چه‌واوه‌ ده‌فریت و سینیهری به‌ سه‌ر پشتی که‌ر و ئیستری ئیله‌ کۆچه‌ره‌کاندا ده‌کشیت: له‌م ده‌مه‌دا که‌ ورینه‌ی تادار قه‌له‌مم ده‌بزیویت، نیوه‌خویندوو نه‌زه‌رییه‌ی داروین ده‌کاته‌ به‌لگه‌ی که‌رامه‌تی مه‌رقه‌دی چاک و پیران... وا زه‌بانییه‌ی دۆزه‌خی گومرایی له‌ پینا‌و نووری قودسیه‌تی «ناموسپاریزی» ژن و مندال و پیر هه‌لابه‌هه‌لا ده‌که‌ن... له‌ نزیک وینه‌ی مه‌سیح

بزمبای «پاک‌ره‌وه‌ی گوناهان» له ناوه‌پراستی نویژی به‌کشه‌مژ ده‌ته‌قینن...
خواپه‌رست پاره له ئەهریمه‌ن وهرده‌گریت بژ له‌ناو بردنی ناحه‌زی به‌هه‌شت...

ئەم هه‌رمه‌یه به هه‌موو لایه‌نی روون و تاریکیه‌وه... چاک و به‌دییه‌وه... دروست و شکسته‌یه مه‌خلووقی هه‌زیکه له مرؤفدا که پنی ده‌لین «هۆش» [هه‌ندئ هه‌زی ده‌روونی ون هه‌یه جارئ نه‌گه‌بیه‌شته راده‌ی تاقیکردنه‌وه‌ی ئەزمووکه- وه‌ک من بزانم- له‌وانه‌یه ده‌ستیکی هه‌بێ له به‌شداری کردنی ئەو مه‌خلووقه] غه‌ریزه‌ی ساده به‌به‌ریه‌وه نییه له یه‌ک خه‌زانی پینچ که‌سی په‌نجا مجیزی لیکتر جودا بره‌خسیتی، تۆ بلێ سه‌د مجیز، وه‌ک که هه‌ر یه‌که هه‌ز له خواردنیکی جودا و پۆشاکینکی جودا و گۆرائیه‌کی جودا و سیاسه‌تینکی جودا و... جودا... و جودا بکات. غالب جاریش ئەو جوداییه‌ی مجیزی ده‌کێشیته‌وه بۆ ناکۆکی و لیک سربووندن تا سه‌ر به شه‌ره چه‌په‌لۆکه‌وه ده‌گه‌یه‌نی، ره‌نگه به‌ولاوه‌تریشه‌وه به‌چیت. من دیتومه له‌سه‌ر هه‌لکه‌ورۆن و هه‌لکه به‌قاورمه خوشک و برا لیک تۆراون: لیزه‌دا زاتیه‌تی مرۆ، هه‌رچه‌ند له کاری خوێریله‌ش بێ، به زیاده‌وه ده‌رده‌که‌ویت که ده‌بینین له ده‌وروبه‌ری یه‌ک خه‌زان، دوور له به‌رژه‌وه‌ند و ته‌ماع، برا و خوشک له‌سه‌ر هه‌یچه زویر ده‌بن، ره‌نگه له‌سه‌ر ته‌ماع پینک بین...

ده‌شن له‌یه‌ک خه‌زاندا کێژ لایه‌نی پارته‌ی بگریت و براکه‌ی سه‌ربه ئیسلامه‌تی بیت و برای دیکه‌ی سه‌ربه یه‌کیه‌تی بیت و باوکه‌که سوؤفی و دایک ده‌رویش بیت... ئەم دابه‌شبوونه به هه‌یج هه‌زیه‌کی «ماددی» ته‌فسیر ناکریت... ده‌وروبه‌ر ئەگه‌ر له خۆوه کاریگر بایه [که خۆیشی مه‌خلووقی مرۆیه] ده‌بوو هه‌موو ئەوانه‌ی ئاو له سه‌رچاوه‌یه‌وه ده‌خۆنه‌وه یه‌ک مه‌شرب و یه‌ک نه‌وا بوونایه... نه‌ختیک به‌ره‌ژووتر بچین بۆ مه‌لنه‌ندی قودسیه‌تی دنیا‌یی و ئایینی: رۆبسیپیز یه‌ک له دوو سنی خواکه‌ی شوێشی فره‌سه‌هه‌زی له ئافره‌تیک کرد، بۆی رام نه‌بوو، تۆمه‌تینکی هه‌که‌زایی بۆ هه‌له‌سه‌ت و ملی به‌گه‌زیتین په‌راند... به‌ر له ده‌یان سال به‌یتینکی «الیاس أبوشبکه» م که‌وته به‌ر چاو له دیوانه‌که‌ی به‌سه‌رناوی «أفامی الفردوس» ده‌لێ:

مغناک ملتهب وکأسک مترعة
فأسقي أباک الخمر وأضطجعي معه

[شویتی که یفت هه‌لایساوه و پیالهت پره
سا شه‌راب نۆشی باوکت بکه و له‌گه‌لیدا بخه‌وه]

من که ئەمەم خۆینده‌وه شاعیره‌که‌م له‌به‌رچاو بیژا... دواى چەندین دەیان سال زانیم ئەمە رپوایەتی تەواراتە له‌ به‌ره‌ی لوت پینغه‌مبەر و دوو کچه‌که‌ی که پاش سه‌ره‌وبنبوونی سه‌دووم چوونه چۆلی و کیزه‌کان مه‌یلی نیریان بوو... له‌ دوو شه‌ودا دوو کچه‌که، یه‌ک له‌ دواى یه‌ک، باوکی سه‌رخۆش کرد و له‌گه‌لیدا نووست. ئەم حیکایه‌ته‌ ده‌ جاران رووی خالییدی وه‌لید سپی ده‌کاته‌وه که دواى کوشتنی «مالک بن نویره» ژنه‌ نازداره‌که‌ی له‌ خۆی ماره‌ کرد، تارا‌ده‌یه‌ک پاکانه‌ش بۆ فیرعه‌ونی میسر ده‌کات که کچی خۆی، زاده‌ی خوشکی خۆی، ماره‌ ده‌کرد به‌ نیازی خۆینپاکیه‌وه وه‌چه‌یه‌کی له‌ ماره‌ کردنه‌ به‌ره‌م بیت...

حیکایه‌تی لوت پینغه‌مبەر قیله‌شه‌رعی تیدایه‌ بایی پاکانه‌ی لوت بکات، گۆیا له‌ حاله‌تی سه‌رخۆشیدا نه‌یزانیوه چی ده‌کات... ده‌سا به‌ لوت پینغه‌مبەر. به‌بێ ناگا له‌خۆبوون سمینی دوو کچ له‌ دوو شه‌ودا موسته‌حیله... بۆ شه‌ویکیش هه‌ر نامومکینه، پاکانه‌که‌ش هه‌ر بۆ ئەو که‌سانه‌یه‌ حیکایه‌ته‌که‌یان هه‌له‌به‌ستوه و ئەو که‌سانه‌ش که کارێژی ده‌که‌نه‌وه بێ ئەوه‌ی هۆشیان به‌خه‌به‌ر بیت له‌و فاکوفیکه. تۆ سه‌یری ئەو نیگالئییه‌ بکه که وه‌ستای حیکایه‌تساز بۆ ئیسپاتی قودره‌تی خوا هینای پینغه‌مبهریکی بیناگای له‌ دوو کچی خۆی به‌ زاوا کرد که ئەمە به‌لای ئەفسانه‌په‌رسته‌وه ئەوه‌په‌ری قودره‌ت و حیکمه‌تی خودای تیدایه... به‌لام وا پینده‌چی من و تۆ له‌ حیسابه‌که به‌ هه‌له‌دا چووین به‌ به‌لگه‌ی ئەوه‌ی که حیکایه‌ته‌که به‌رده‌وامه له‌ قودسییه‌تا...

بینگومان ئەگه‌ر حیکایه‌ته‌که له‌لایه‌ن ئوستادیکی زانا و ئەدیب خرابایه‌ قالیبکی ئەوتۆ که به‌ر له‌ هه‌زاران سال به‌ پنی میژوو بینقیل [ئەو قالبه‌] ره‌وا و ریزلیگیراو بوه چ تامیکی خۆشی له‌ مه‌لاشووی ئەفسانه‌په‌رست نه‌ده‌گیرا و هه‌ر یه‌ حوکمی شه‌ریعه‌تی پۆژگاری خۆی به‌ کاریکی نامه‌ردانه‌ی داده‌نا و ریسوای ده‌کرد!

قودسییه‌تی ریزگی‌راو له‌لایه‌ن ئه‌فسانه‌به‌رسته‌وه ده‌بێ به کلک و گوی و فۆج و «پێ له جیتی سه‌ر» و «پشت له بن هه‌نگر» بێت ده‌نا که‌لکی پێوه نامینی و بری بنیاده‌م ناشکینتی...

هه‌رچه‌ند ئه‌م نمونه‌یه‌ی خه‌ریکم به‌عه‌رزێ خۆینه‌ری رابگه‌یه‌نم ناگاته‌هیکایه‌تی لوت پیغه‌مبه‌ر، به‌لام هه‌ر چونکه‌ هی ئه‌م سه‌رده‌مانه‌یه‌ نه‌ک هی چه‌ندین هه‌زار ساڵ له‌مه‌وبه‌ر ده‌لاله‌تی لێ وه‌رده‌گیرئ: که‌ ره‌شید عالی، له‌ ساڵی 1941، یه‌خه‌ی ئینگلیزی گرت و شه‌ری پێ فرۆشت خه‌لکه‌که‌ی مه‌فتوون به‌ ئه‌لمانی و ئیزاعه‌ی «یونس به‌حری» بۆی هاتنه‌ حالی چه‌زبه‌ گرتن. به‌لام که‌ ناوی وه‌زیران خۆینه‌رایه‌وه و له‌ نیوانیادا «یونس سه‌باوی» هه‌بوو، پیاوه‌ کامله‌کانی موصل ساردبوونه‌وه و به‌ ناوه‌زامه‌ندییه‌وه‌ گوتبویان: «کو‌ری سه‌باوی بۆته‌ وه‌زیر؟ کاره‌که‌ بوه‌ قه‌شمه‌ری!»⁴² تومه‌ز ده‌بێ پیاوی حۆقه‌لی و ده‌وله‌مه‌ند و ماقوول وه‌زیری هه‌رای وه‌ها گه‌وره‌ بئ! ئاخ‌ر چه‌نابی کامله‌کانی موصل، هه‌رایه‌کی که‌ به‌زۆری هه‌ره‌ زۆر ره‌شورووت و ئه‌هلی کووچه‌ و بازا‌ر پێوه‌ی چه‌زبه‌گرتوو بوون و پیاوی تیروته‌سه‌ل و خاوه‌ن هه‌شهم و خه‌دم له‌ مه‌ندی و مه‌ستووری خۆیان باناده‌نه‌وه‌ سه‌ر چه‌پله‌ریزان و هه‌له‌په‌رکئ، ئیتر بۆ ده‌بێ پێ داگرن له‌سه‌ر به‌شینه‌وه‌ی وه‌زاره‌ت و وه‌زیفه‌ی به‌رز بۆ ئه‌وانه‌ی پالیان لێ داوه‌ته‌وه‌ و به‌ته‌ماش نین دلۆپیک خۆینی خۆیان به‌هه‌در بدن، که‌چی ته‌نها یونس سه‌باوی داوی له‌ ئه‌رکانی حکومه‌ت کردبوو که‌ عیراق به‌جی نه‌هیلن با تیشیدا بکوژین!

بچینه‌وه‌ بۆ نمونه‌ی باسکراوی لوت پیغه‌مبه‌ر: کاکی خۆینه‌ر! ئیزنه‌ له‌ من و له‌ به‌رد و داریش خه‌ریک بێت بۆ تیکبه‌ستنی هه‌ر هانده‌ر و هۆیه‌کی بشئ خودا بیه‌نینته‌ سه‌ر ئه‌و کاره‌ ره‌جاله‌ و پیغه‌مبه‌ری خۆی و کچه‌کانی شه‌رمه‌زار و عه‌بیدار بکات به‌ مه‌رجیک کرداره‌که‌ له‌ بنیاده‌م بوه‌شینته‌وه‌ نه‌ک له‌ خوا خۆی، له‌ وه‌وله‌شت ئازادیت په‌نا بۆ هۆی به‌ره‌م و ده‌وروبر و شه‌یتان و فرشته‌ و ته‌یره‌عه‌بابیله‌ به‌ریت ده‌سا پیت ناگری زه‌ره‌یه‌ک قه‌ناعه‌ت به‌ خۆت و به‌ که‌س په‌یدا بکه‌یت

⁴² - ئه‌و موصلیانه‌ له‌ جیاتی سه‌باوی ده‌یانگوت سه‌باوی. قسه‌که‌شیان به‌ تورکی کردبوو تومه‌ز

به‌روه‌ده‌ی سه‌رده‌می تورکه‌کان بوون.

چونکه ئەگەر له‌وه‌دا قه‌ناعه‌ت هه‌بێ ل‌زوم نامینی به‌ دین و به‌ غه‌یری دین و به‌ هۆش و به‌ ناهۆش: هه‌موو ئینسانیک له‌ ره‌وابوونی ئەو کاره‌ گ‌لاوه‌وه‌ ده‌توانیت چی به‌ده‌ ئەوه‌ بکات شه‌رتیش نییه‌ ئیلا و بیلان ده‌بی پ‌ن‌غه‌م‌به‌ر ب‌یت...

برای خویننه‌ر! من سه‌ری ری به‌ هۆش و گ‌زشت ناگرم له‌ ری ئه‌م نمونه‌ ئاسمانیه‌وه‌وه‌ هه‌تا له‌ دینت نا‌ره‌زا بکه‌م خ‌ز کورد به‌زوری موسولمانه‌ و ناچاری سه‌لماندنی حیکایه‌ته‌که‌ نییه‌: ئەوه‌ی مه‌به‌سته‌ ل‌یره‌دا ن‌زیک‌خ‌ستنه‌وه‌ی کاریگه‌ره‌ راستینه‌کانی ماددی و مه‌عه‌وه‌ی و [ئه‌گه‌ر هه‌بی] میتافیزیکه‌ له‌ قه‌ناعه‌تت... من ب‌ل‌یم و نه‌ل‌یم سه‌لماندنی ئه‌م حیکایه‌ته‌ ره‌جاله‌ ته‌نها له‌ حالیک‌دا مومکین ده‌بی که‌ هۆشی مرؤ په‌ککه‌وته‌ کراب‌یت وه‌ک که‌ له‌ هه‌زاران ئەفسانه‌ی ئەوتزیی په‌کی ده‌که‌و‌یت. ت‌ز که‌ هات‌یت عه‌قلی خه‌لقه‌که‌ت ب‌ز خ‌ۆت د‌زیه‌وه‌ د‌ل‌ن‌یابه‌ له‌وه‌دا که‌ هه‌رچی ب‌فه‌رموو‌یت له‌ وریته‌ و خ‌ورافات و حیکایه‌تی ب‌ینه‌ما ده‌ن‌یش‌یته‌ ده‌روونه‌ و‌یرانه‌که‌یان و شه‌ر‌یش به‌ هه‌موو حه‌قیقه‌ت‌یک ده‌فه‌رۆشن که‌ له‌گه‌ل مه‌نتیقی جانه‌وه‌ر ر‌یک نه‌که‌و‌یت. ناب‌ی له‌ ب‌یر‌یشت ب‌چی ئه‌م فاکوفیکه‌ نه‌ک هه‌ر له‌ مه‌ل‌به‌ندی قودسییه‌تی ئاب‌ین کاریگه‌ره‌: باب‌ای د‌ین‌ایی و سه‌ربه‌ ماده‌ و زان‌ست‌یش که‌ د‌لی د‌زرایه‌وه‌ و بوو به‌ تووت‌ی، هه‌مان ئەفسانه‌په‌رستی گومرای لی د‌یته‌وه‌ وه‌ک که‌ به‌ره‌ی چه‌پی کورد کوردایه‌تیان به‌ خ‌یانه‌ت داده‌نا.

له‌م ده‌مه‌دا که‌ من ب‌ز روون کردنه‌وه‌ی قه‌ناعه‌تی خ‌ۆم چه‌پی کورد به‌ به‌ل‌گه‌ داده‌ن‌یم، له‌و ره‌وه‌وه‌ که‌ حالوباری کورده‌که‌ ب‌ز خویننه‌ر ئاشکرایه‌، چه‌نده‌ها تاک و ک‌ۆمه‌ل و ح‌یزب و حکومه‌ت، چ له‌ کورده‌وه‌ی خ‌ۆی ب‌یت و چ له‌ پ‌ن‌وه‌ندی خ‌ۆی ب‌ی له‌گه‌ل غه‌یر، ئەو ر‌یگایه‌ ده‌گر‌یته‌ به‌ر که‌ ناش‌ی ب‌یگر‌ی و ئەو ر‌یگایه‌ ک‌ۆیز ده‌کاته‌وه‌ که‌ پ‌ن‌ویسته‌ ت‌ییرا ب‌روات. ئنجا ئەگه‌ر هه‌مووشم لی نه‌سه‌لم‌ین‌یت [وه‌ک که‌ ده‌وله‌ته‌ زله‌کان به‌ هه‌له‌کردوو ح‌یساب ب‌که‌م] خ‌ز به‌پ‌نی ته‌جره‌به‌ی خ‌ۆت، له‌ ده‌ور‌پ‌شتی خ‌ۆت نمونه‌ ز‌ۆرن له‌و باب‌ه‌ته‌ی من ه‌یم‌ای ب‌ز ده‌که‌م. ئا ئەو ته‌رزه‌ ره‌فتار و کرداری چه‌وت و چ‌ویر و پ‌شت له‌ به‌ر‌ژه‌وه‌ند به‌ ه‌یچ ه‌ۆیه‌کی ده‌ره‌وه‌ی نه‌فسی مرؤ ر‌افه‌ ناگر‌یت. نه‌ ده‌ور‌وبر و نه‌ ه‌ۆی به‌ره‌م و نه‌ به‌ر‌ژه‌وه‌ند و نه‌ په‌ندی به‌ر ناگردانی زستانه‌ و نه‌ ه‌یچ یاسایه‌کی مه‌یم‌وانه‌ش ناتوانی ت‌یم ب‌گه‌یه‌ن‌یت که‌ره‌کرمانج‌یکی نه‌خ‌ویندوو جار‌یک‌یان ب‌یته‌ ش‌یخ‌په‌رست جار‌یک‌شیان ب‌یته‌

ستالینپرست له هردوو حاله تیشدا دژی خۆی و دژی دین و دژی ژین و دژی هۆش و کهرامهتی ئینسانیش شهپلته خۆری دهکات بۆ خزمهتی جادو و گهره له خشته بهرکهی.

دهبوو، به پنی روالهتی حال، جانوهریکی ئهلفوینی ئاخاوتنی به سهر زماندا تیهپریت و ئاگر و ئاو لیکتر جودا بکاتهوه و ئهوهنده عهقلهی پهیدا کردبیت که بزانیته پهفتاریکی له ئادهمی عهیب بئ دهبی له پیغه مبهر و خواکهی به دوور بیت [مهسه له کهی کچانی لوت]. تومز لیزه دا مهسه له بریتیه له ئالفه بهند کردنی هۆش و. به دوا ئهوه دا، ئیرادهی مرؤ به هر فهندیکی مومکین بیت چ ئایینی و چ دنیایی، وهک که ورچه وانه له لووتی ورچ دهکن و زنجیریکی تیه لده کیشن، له گه ل رام کردن، به ئاره زوی خۆیان هه لی ده په پیتن... فهرقیکیش ده مینتی له نیوان رام کردنی ورچ و بنیاهم که ورچه که نانی خاوهنی دهخوات هرچی مرؤ له خشته براوه که یه نان به رابه ری باوه پیکراو ده دات که له جینی ورچه وانه که یه، له دین بی یا له دنیا.

ئیمه ده زانین له خشته بردن و هه لئه تاندن دیارده یه کی جیهانییه، ده شزانین فنده که به فیلبازی ساخته چیه که و به سافیلکه بی ساخته لیکراوه که جینه جی ده بی... له مهش زیاتر: وا هه یه ساخته له مرؤی خاوین و کاری چاک له مرؤی به ده وه به خه لک ده گات بی ئه وهی هه ست به خۆیان بکن. ساخته لیکراویش له وانیه زانا بیت یا خود نه زان بیت چونکه هر ساخته یه ک حالوباری خۆی هه یه راسته حیسابان ده شیوینتی... له هه موو حالیکیشدا ته نها نه فسی مرؤ ده بیت ئاله تی ساخته کردن و ساخته لیکران، ئه گه رنا مومکین نییه مرؤی ساخته لیکراو مل که چ بکات بۆ دز و دۆزن و باغه لبر، مرؤی چاکیش به ئانقه ست خه لک هه لئاخه تینتی... خه باتگیری خۆ به ختکردوو هه ر وا به بادی هه وا مل له کاری به د نانیته ئه گه ر به چاکی نه زانی وهک ئه وهی که قبول کردنی ساخته که زهره ری که متر بیت له نه سه لماندنی یان له ناچاریه وه چاوپوشی بکات.

لیزه دا پنیوسته زهینی خویته ر باده مه وه بۆ لای راستیه کی گرنگ که وا بییری لی نه کردبیته وه. من که له سهر سه کزی په ندیاریه وه ریتموونی ده کم، تۆش به روالهت گویگری په ندی. په سه ند ده بیت هه ردوومان پیکه وه له ئاپزه ری خه لک

سهروپنتینکی تۆزای یان دلزپه‌ی گۆمینکین، له ئه‌نجامی پشکینه‌وه دهفته‌رگرتنی چاکه و خراپه‌مان پشکی لای نه‌ریتیمان [نایه‌تیمان] پنۆکاویتره له‌وه‌ی هه‌ستی پێ ده‌که‌ین نه‌ک هه‌ر چونکه ده‌گوتری مرۆعه‌یبی خۆی نایینیت به‌لکوو ا‌به‌ر هۆی هه‌مه‌چه‌شنه‌ی وه‌ک:

1. سه‌رده‌ری نه‌کردن له‌ نیوان چاکه و خراپه‌ی باری حاله‌تینکی دژوار که‌وا ره‌نگه‌ که‌سینکی له‌لاوه سه‌یری حاله‌ته‌که بکات تیی ده‌گات.
2. لیلی مه‌علوومات به‌دهم ده‌رفه‌تنه‌بوونی هه‌لی لینکانه‌وه‌ی ژیر.
3. بیهیزی لایه‌نی هه‌ست و پیزانین.
4. خۆ دانه پال پرۆژه‌ی که‌سینکی خۆشت ده‌وینت دژی که‌سینکی لینی به‌گله‌بیت.
5. هه‌ر هۆیه‌کی دیکه هه‌بی که‌ خه‌لک تیوه ده‌گلینن، خۆ ئیمه‌ش فرشته‌ نین.

من به‌ش به‌ حالی خۆم دلم نه‌یهینا، له‌وه‌ته‌ی تیکه‌ل به‌ خه‌باتی سیاسی بووم. به‌رپرسیاری تیوه‌گلان و زده‌بوونی که‌س بيم: گوئ نه‌دان به‌ ئاکامی بریاری سیاسی له‌لایه‌ن سه‌لامه‌تی و تیچوونی خه‌باتکه‌ران دل و ده‌روونیکێ گه‌ره‌که له‌ مندا نییه. ئه‌م مجیزی دووره‌پاریزیم له‌ کاری «غه‌یر تیوه‌گلین» چه‌پاره‌ی دام له‌ هه‌لگرتنی «ئۆبال» ی بیچاران هه‌رچه‌ند پینوه هه‌لستانم به‌ فرمانی سه‌رشانم، پتر له‌ جاریک، نزیکێ مردنی خستومه‌ته‌وه... بیگومان رینگایه‌کی گرتمه‌ به‌ر له‌ هه‌موو ره‌فتار و کردار و نووسیار⁴³ و گفتارم که‌ هه‌یج ئه‌رکینکی نه‌خستۆته سه‌ شانی که‌س، تاکه‌ پێ بوو به‌که‌لکم بیت و من تیندا به‌ که‌لکی خه‌لک بيم. له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا ئه‌گه‌ر هاتبایه هه‌موو خه‌لقووللا وه‌کوو منیان بکردایه به‌تالایی گه‌لینک چالاکێ و کرده و برده‌ی پنیویست ده‌مایه‌وه به‌ خه‌ساره‌ت.

که‌ گوتم «به‌ که‌لکی خه‌لکیش بيم» ئاکام له‌ خۆمه‌ ئه‌و که‌لکه‌ چه‌ند ناکه‌لکه‌ له‌لای هه‌موو ئه‌وانه‌ی له‌گه‌لمدا هاوباه‌ر نین هه‌رچه‌ند له‌ تیکرای جوداوازی بیرورام له‌ هی ئه‌وان نه‌مدیت پنیویستم هه‌بی به‌ هه‌لگرتنه‌وه‌ی هه‌یج یه‌کیک له‌و بۆچوونانه‌یان که‌

⁴³ - نووسیار وه‌ک بریار، زانیار، پرسیار ناوی واتایه Abstract Noun به‌ واتای «کتابه» دینت نه‌ک «کاتب».

ناجۆره له گه‌ل ه‌ی من ته‌گه‌ر نه‌لیم ته‌وان له‌سه‌ریان بوو ته‌و رایانه‌م که به‌راست ده‌رچوون وه‌ک که له‌سه‌ره‌تای 1950 به‌دوو حیزبی شیوعی و پارتیم راگه‌یاند که ستالین تاوانباره و رۆژیک دیت کۆمیونیزم تاوانباری ده‌کات... قه‌بره‌که‌شی ده‌ره‌ینرا له‌لایه‌ن حیزبه‌که‌وه که چی هه‌ر مایه‌وه پینغه‌مبه‌ر لای مامه‌ کوردی چه‌په‌رۆ.

پانۆرامای جوداوازیی خه‌لکی سه‌رزه‌مین له‌ بیروباوه‌ری دینی و دونیایی تا ته‌وه‌ی له‌ ته‌ژمار نایه‌ت حیکایه‌ت و سه‌ریشه‌ی بێپه‌رانه‌وه‌ی له‌ دوايه. ته‌گه‌ر جوداوازیی زمان و له‌هجه و پۆشاک و خۆراک و داب و ده‌ستوور... و... چی بخره‌یه سه‌ر خه‌رمانی پینشووتر حیسابه‌که بێسنوور ده‌بیت. که هاتیت جوداوازیی ته‌بیات و خه‌ز و گه‌شی و مۆنی و کورتی و درێژی و دزیوی... و... و... ته‌مانه‌شت ده‌ور کرده‌وه ته‌وسا ره‌نگه‌ بگه‌یه‌ نیوه‌په‌نی سه‌رله‌به‌ری جوداوازیی نیوان تاکانی مرۆ. ته‌گه‌ر هاتبايه یه‌خه‌گه‌یربوون و لیکتر ژه‌نین له‌سه‌ر «نرخ» ی ته‌وتز بايه شایانی ته‌رکه‌که بیت مایه‌ی په‌رۆش نه‌ده‌بوو. وه‌ک که ده‌چیه‌ راوه‌ کێوی له‌سه‌رته به‌ شاخ هه‌لگه‌رئیت و جه‌نگه‌چه‌ر له‌گه‌ل سووری ماهی بکه‌یت به‌لام له‌سه‌ر نیشانه‌ پیکانی به‌رد که مزه‌ی تیدا نه‌بی لیکتر مۆرپوونه‌وه‌ش زیاده له‌ پتووست...

راستییه‌که‌ی مرۆ له‌ هه‌موو گیانه‌به‌ریک پتر له‌سه‌ر هه‌چه قه‌لس ده‌بیت و ده‌مار ده‌یگریت: له‌ ئافه‌ره‌تیکیان په‌رسی، بۆچی بووکه‌کته ناریکه له‌گه‌لت؟ گوتی: له‌ خواوه‌ خۆشی ناویم [ئه‌مه‌ رووداوه‌ نه‌ک هه‌له‌به‌ست]. چه‌ند سه‌یره لیکتر دره‌ژنگبوون خوای تیدا سه‌به‌ب بیت. ده‌سا موختاری صابوونکه‌ران له‌ سلیمانی تاقه‌تی نییه هه‌نده‌ خه‌ریکی کاری نابه‌جی بیت...

له‌م تێبینیه‌ی قه‌لسبوونی مرۆ به‌ بی سه‌به‌ب، ده‌رحال بیر بۆ ته‌وه‌ ده‌چیت که زینده‌وه‌ر له‌ خۆزایی قه‌لس ناییت. به‌لکوو نازانی قه‌لس بیت. له‌ نمونه‌دا: چه‌ندیکی پشيله و دوو میاوه‌یان ده‌وام بکات پشيله‌یه‌کی تر گویی پێ نابزویت به‌لام کابانی مال به‌ قه‌پوقه‌یری مندالان سه‌غله‌ت ده‌بیت چ جایی بابایه‌کی نووسه‌ر یان نوێژکه‌ر یان خه‌والووی بی نووستنی شه‌و... تومه‌ز له‌ خله‌تی مرۆدا، که پینشکه‌وتووتر و گرێاویتره له‌ هی زینده‌وه‌ر، ته‌سه‌بابی قه‌لسبوون و ته‌نگه‌تاوی ده‌یان و سه‌دان جار له‌ هی زینده‌وه‌ر پتیه‌.

ئەم راستییە دەخلی ھەبە لەسەر جوملە ی نیشکالاتی ئادەمی کە دەشی بڵین نیسبەتی ھەلکشانی ژمارە ی ھۆی قەسبوونی ئادەمی «ھندسی» دەروات لە چاوی ھەبە جانەوەر کە «حیسابی» دەروات وەک «2-4-8-16-32» لە چاوی 2-3-4-5-6 رەنگە زیاتریش بیت وەک «4-16-64-128» لە چاوی 4-5-6-7...

ئەو ی راستی بێ، بەرودوا و سەرجمی حالاتی مرؤ، چ تاک بیت و چ کۆمەل، ھەتا لینی وردبیتەو پتر دەزیتەو بە وینە ی تازەبە تازە کە بەشی ھەرە زۆری وینەکانیش ئەوانەن کە لایەنی نایەتی [نەریتی] ی ژیا نی تاک و کۆمەل پتر دەکەنەو. ھەرچەند من یان یەکیکی دیکە گوئیستی بیروپرای زانا زلەکان بووینت لە بارە ی ھۆیەکانی زۆرتر کردنی جوداوازی نیوان تاک و تاک و تاک و کۆمەل و کۆمەل و کۆمەلدا، چەندیکیش لەگەل خۆیدا دوورەندیشی کردبیت، بۆ دۆزینەو ی یاسایەکی ھەمەگیر کە شەرحی ئەم دیاردە ی وەھا تیکەلپیکەل بکات نەگەبیشتۆتە ئەنجامیک بایی زەرەقەناعەت بکات...

ئیمە دەزانین، یاخود دەبێ بزانی، دیاردە ی «جوداوازی» ی نیوان گیانلەبەرەن پینەپیتی تێھەلکشینی گیانلەبەرەکە لە پتیلکە ی فراوووتنی بایزۆگی زیاد دەکات و فرەبابەت دەبیت ھەرچەند بە کزیش بیت، تا دەگەیتە مرؤ بە خۆی و تاییەتمەندییەکانیەو کەوا ھەرەک سی پیتی ئەلفو بێ میلۆنەھا و ملیارەھا وشە ی لئ دروست دەبیت. مرؤش بەو کەرەستە ی ھەست و ھۆش و غەریزە یەو لە رادەبەدەر ھۆی لیکتر جودابوونی دۆزیووتەو یاخود بڵین بۆی رەخساو: ئەگەر تاییەتمەندی ھۆی جوداوازی نەبێ چۆن دەشی دوو تا قمی یەک شار کە لە ماو ی ھەزار سال و دوو ھەزار سالدا بەیەکەو ژیاون یەکیان گاپەرست بیت و ئەوی دیکە یان رۆژپەرست... یەکیان گۆشتخۆر و ئەوی دیکە گۆشتنەخۆر... یەکیان تاکژنە ئەو ی تریان فرژنە... ھتد بیت. وەک بە ئاشکرا دیاریشە ھەتا مرؤ لە پلە ی نزمی شارستانە تیدا بیت جوداوازیەکی کە مەتر دەبیت، بە تاییەتی کە ژمارە یان زۆر بوو، وەک خەلکی دینی بیست مالی سادە ترن لە شارینی دوو ھەزار مالی.

دەزانم کاریگەری ھۆش دەوریکی بالای ھەبە لە ھەموو سەرۆبەریکی کۆمەلایەتی، بە پیتی کاریگەرایەتی برشتیشی لە چاوی غەریزە پتر توانایە لە داھینانی ھۆی لیکتر جودابوون کە دەکشیتەو بۆ لیکتر دێرۆنگبوون. ھەر ئەم برشتەشە دەتوانی لە

کۆمه‌لگه‌ی قه‌و‌غادا کاره‌گه‌رت‌ر بێت چونکه بارت‌ه‌ق‌ای پیت‌ه‌کانی ئەلفوبینی باسکراو فره‌بوونی ناوه‌پۆکی کۆمه‌لێش که‌ره‌سته‌ی فره‌بوونی گۆشه‌نیگا و بۆچوون و جۆری میج‌ز و پیتوانه‌ی چاکه و خراپه و مۆدیلی ج‌لک و خوارده‌مه‌نی... و... پتر له‌به‌ر ده‌ست‌دا ده‌بیت... ئەسکیم‌ز له‌ به‌فرستان له‌وه‌ته‌ی هه‌یه‌ قه‌پیلکی نه‌گۆرێ هه‌تا مرؤفی گه‌رمیانی پیراگه‌بیش‌ت و جۆری ژیا‌نه‌که‌ی تارا‌ده‌یه‌ک پین گۆرێ. [دیارد‌ه‌ی ساده‌بوونی ده‌وروبه‌ری به‌فرستان و گره‌ی ناوه‌ندی ئەفریقا له‌ کۆنه‌وه‌ به‌و جۆره‌ی ده‌لنی گۆرانکاری تیدا په‌یدا نه‌بوه‌ باسینکه‌ دیراوی به‌ دۆرخه‌یه‌ و زۆر لایه‌نه‌، تارا‌ده‌یه‌ک ده‌شی وه‌کوو ژیا‌نی لادئ حیساب بکری له‌چاو شارستان له‌ نوخته‌ نیگای خه‌ریکانندی هه‌ست و هۆشی مرؤقه‌وه‌، له‌گه‌ل تینینی ئەو لایه‌نه‌ که‌ زنده‌ ساردی و زنده‌ گه‌رمی ئەو دوو شوینته‌ کاری سه‌لبی ده‌کات له‌ چالاکی مرؤ - هه‌لبه‌ت ناوه‌راستی ئەمه‌ریکا و ئوسترا‌لیاش وه‌کوو ناوه‌راستی ئەفریقا حیساب ده‌کریت].

خوینته‌ری ئازیز! من له‌ ته‌جره‌به‌ی خۆمدا باره‌ها دووچاری په‌شیمانی بورمه‌ته‌وه‌ له‌ قسه‌یه‌ک. له‌ ره‌فتاریک، له‌ کاریک که‌ کردومه‌ بئ ئەوه‌ی پنیویست بووینت به‌لکوو پنیویست بوو نه‌یکه‌م. ئەم دیارد‌ه‌یه‌ [که‌وا ره‌نگه‌ له‌ تۆشدا به‌ده‌ری دا‌بیت‌ه‌وه‌] به‌ر هه‌چ راسته‌ حیسابیکی ه‌ز و ئەنجام، ته‌ک و به‌رت‌ه‌ک⁴⁴، ناچاری، به‌رژه‌وه‌ند ناکه‌وینت. زۆر جارانی‌ش ئاکامی زنده‌ به‌ سفتوسۆی لئ ده‌که‌وینته‌وه‌ که‌ هه‌رچی مه‌نتیقی ژیر و زانستی سیحراوی و گه‌بیش‌تن به‌ تاقی فه‌له‌ک له‌ ده‌فته‌ری بلیمه‌تاندا خویند‌بیت‌مه‌وه‌ سه‌ری موویه‌ک له‌ مه‌ینه‌ته‌که‌ که‌م ناکاته‌وه‌.

به‌لئ ده‌زانم چشتی ئەوتۆی زستان ناکۆرئ به‌ پاییز... جه‌نگی یه‌که‌م و دوهم خامۆش ناکات، هه‌نار له‌ بازار گران و هه‌رزان ناکات... نیسکی نه‌کوله‌کی پین ناکولیت... مان گرتنی کریکارانی کۆریای باشووری پین ناوه‌ستین‌دریت [ئهمه‌ له‌ 15-2-1997 ده‌نوسم] بک‌ره‌ هه‌ر هه‌چی لئ هه‌لناستیت‌ه‌وه‌ مه‌گه‌ر له‌ حالوباری خۆم که‌ تیدا سه‌غله‌ت بووم و ده‌بم. به‌لام لی‌ره‌دا به‌لای که‌مه‌وه‌ دوو تینینی گرنگ و گرنگ‌تر هه‌یه‌:

⁴⁴ - ته‌ک و به‌رت‌ه‌ک: فعل، رد فعل.

1. که هه‌موو تاکیک دووچاری ئه‌م حاله ناله‌باره ببیت باسه‌که له‌وه ده‌رده‌چیت بینایه‌خ بیت. له ده‌رووی زیده روونکردنه‌وه‌وه ده‌لێم بلاووبونه‌وه‌ی نه‌خۆشیی «ئیدز» یش، جارێ، هه‌ر له جغزی نه‌خۆشه‌کان کاریگه‌ره... نه‌هاتی ئۆگه‌نده‌ش کار ناکاته سه‌ر ئابووری جیهان و قه‌ومان و نه‌قه‌ومانی جه‌نگی سینیهم و سیاسه‌تی رووسیا و ئه‌مه‌ریکا و مریشک و جووجه‌له‌ی ده‌راوسینه‌که‌م.
2. وا ده‌بێ ئه‌م دیارده‌یه له کاری گه‌وره ده‌ور ده‌بینیت: نزیکترین نمونه، پروژاوی کوژرانی «امام صدر» و دوو هاوڕێی به‌هزی هه‌له‌ی ته‌رجه‌مه‌ی وشه‌ی «خلص» له‌لایه‌ن به‌رده‌سته‌که‌ی سه‌رۆک قه‌زافی که وایزانی ده‌لی «ته‌واویان بکه، کۆتاییان پێ ببینه» نه‌ک «قه‌سه‌کان ته‌واو بوون» که مه‌به‌ستی قه‌زافی بوو، ئیتر بیانه‌به‌ر نه‌وه بۆ ته‌یارخانه و به‌ڕێیان بکه‌ن... له‌ ریوایه‌تی سه‌رده‌می عه‌بباسیه‌کان ده‌گێر نه‌وه: خه‌لیفه بۆ قازی «قم» ی نووسی «أیها القاضي بقم قد عزلناک فقم»... زیه‌کی گوتبووی «عزلته القافیه» واته قافیه‌ عه‌زلی کرد! ده‌لێن کۆمه‌لیکی دامه‌چی ته‌لاقیان خوارد که هه‌چ که‌س له تاماشاچیان ده‌خلی یارییه‌که‌ی نه‌بێ... یه‌کیکیان ئۆینیکی دیتوه دامه‌چیه‌که نایبینیت... کمیک خزی گرت ئۆقره‌ی پێ نه‌ما، گوتی: ئه‌و داشه‌ی ده‌بێ و هه‌زه‌یه‌نیش ده‌چیته دامه‌وه، وا منیش ده‌چم بۆ لای مه‌لا ته‌لاقه‌که‌م چاک ده‌که‌مه‌وه...

دوورمه‌بینه له کاری سه‌ربه‌ ده‌وله‌ت قسه‌ی نه‌کولاو به‌زۆر وه‌ستابن له‌سه‌ر لایه‌نی قسه‌که‌ر... ئه‌م جوژه دیارده‌یه نه‌ پێوه‌ندی هه‌یه به‌ ده‌وروبه‌ر و نه‌ به‌ هزی به‌ره‌م و نه‌ به‌ دین و نه‌ به‌ دنیاوه. ئه‌وه‌نده نه‌بێ که تاکی مرۆ، یان کۆمه‌لێ، له «ده‌وروبه‌ر» دا ده‌ژین و به‌ره‌مه‌ینن، گاجووت و گاسن و داس و چه‌کوچیش هه‌نده‌ی جریوه‌ی چوێلکه و خوهره‌ی ئاو و فه‌لسه‌فه‌ی ئه‌فلاتۆن [بۆ که‌سیکی تیشی بگات] بیده‌خلن له‌ قسه‌ی نه‌کولاو و نه‌گوراو که وا ده‌بێ مالکوالی به‌دوادا دیت.

ده‌توانم بێم، ئه‌وه‌نده‌ی خه‌لک له‌سه‌ر قسه‌ی سووک و شتی بینایه‌خ و به‌خزدا شکانه‌وه و لچکولیو بادان و توانجی به‌ توێکل [به‌تایبه‌تی که نامووسی گرتوه‌وه]

کوژراون یاخود ئاواره بوون یاخود پروتاونه ته وه، له ماوه ی بیست سالد، ژماره یان پتر بوه له کوژراوی ده می شه ری ئه و ماوه ی دا که وه ها بوه شه ریش نه قه و ماوه، ئیتر نیسبه ته که یه ک به ده ش ده بن؛ خۆ ئه گه ر به پیاونه یه کی دروستی لیکدانه وه کوژراوانی شه ر به تیکراییی پتر ده چون ئه وسا باره ها و جاره ها وه ها ده رده چیت که شه ره که له بنه ره ته وه بیلزوم بوه ئیتر هه موو کوژراوه کان ده چنه نرخ ی گیسک و کاوړی مردار له شه ره دا...

نمونه یه کی بی ته فسیر له چه ندوچونی کۆمه لایه تی پایه و حالوباری ئافره ته: ئیمه ده زانین پیاو له ژن به به ژن و باهو و هیز ژووروی ده که ویته وه، تارپاده یه ک له ویش کاریگه رتره [لایه نی مندالبوون و شیره خۆری و ئه رکی به خنیو کردنی ده بوو دهسته ته رازووی بۆ ئافره ت راست راگرتبایه به لام لایه نی خور تی و هیزی پیاو حیسابه که به و جزره لیک ده داته وه که عیب نه یه ته سه ر نیرایه تیه که ی] به لام لیزه دا قسه مان له عداله ت و ئینساف نییه. ده مانه وی بزانی بزی پایه ی ئافره ت له گه لیک بۆ گه لیک دیکه هینده جودایه... له دینیکه وه بۆ دینیک... له شار بۆ لادئ... له کۆمه لی سه ره تایی تا ناوه ندی تا پیشکه وتوو... که ده لیم «ده مانه وی بزانی» ئه وه مه به سه ته که وا به راستی هیچی لئ نازانین.

له حیحازی به ر له نزیکه ی 1400 سال (قمری) دینیک پشکی ئافره تی له میرات دانا به نیو هینده ی پشکی پیاو، چوار ژن و هه زاران جاریه حه لال بوو بۆ پیاو... کورده واری بی ئه وه ی هیچ جزره پیاوه ندی هه بوو بی به حیحازه وه، له رنی له شکری سه حابانه وه به هه موو جوداوازییه کی نیوان کورد و عه ره به وه بوو به پیره وی ئیسلام. نه دهوروبه ر و نه چه کوچ و داس و نه داخوازیی حالوبار و نه یه کیه تی زمان و نه ریت و چی و چی هه بوو ورته ی له به ره وه هات. ته نانه ت ناوی که سان له ژن و پیاو گۆرا به ناوی عه ره بی. به ززیش ناوی سه ره به دین و پیاوچاکانی عه ره ب... «عبدالله بن عمر» به سه ر زمانی کرمانچه وه بوو به «حه ولای حومه ران»... چیای «بلفه ت» ی بژده ر له «ابو الفتح» وه گۆراوه... نووسراوه ناوی «بیتوته» له کاغه زینکی سه رزکی له شکری ئیسلام بۆ خلیفه به «بیت العبادة» هاتوه گۆیا مه رکه زی دینی ئه وسای ناوچه که بوه ئیتر به سه ر زمانی کورده وه گۆرا... خولاسه هه رچی پتی ده لین «ژوورخان»، بی ده خلی

هەرچی کاریگه‌ری ماددی ئه‌وسای کورد بوو، گۆزا به‌ هی عه‌ره‌ب... ئیستاش به‌شیکی ئیله‌ نیشته‌جینی نیوان کۆیه‌ و هه‌ولیز و مه‌خموور ده‌لین «العمد لله رب‌ الحالین»... «من ربک‌ کئی خواته‌»ی ناو قه‌بر بوو به‌ «مه‌رنه‌مووکه‌» و شاعیر گوتی:

گه‌ر مه‌رنه‌مووکه‌ی عاره‌ب لیم پرسئ
وای تیرا ده‌خوړم که ئه‌و بترسئ

که ئه‌م به‌رته‌که‌ له‌ سه‌ده‌ی بیسته‌م به‌ده‌نگ هات... مالم حه‌قه‌ که کورده‌که‌ به‌ر له‌ ئیسلامه‌تی نه‌یده‌زانی نووسین چیه‌، دوای گه‌شه‌ی رۆشنییری ده‌ورانی عه‌بباسیه‌کان، بارته‌قای فارس و تاجیک و ئه‌فغان، زانای وه‌های لی په‌یدا بوو هاوشانی ریزی هه‌ره‌ پیشه‌وه‌ی زاناکانی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ بوون نه‌ک به‌ نیازی پاراستنی به‌رژه‌وه‌ندی کوردی خۆی به‌لکوو به‌ نیازی پوون کردنه‌وه‌ی:

1. رینی هیدایه‌ت

2. فه‌رمانی شه‌ریعه‌ت له‌ مامه‌له‌تی دنیا‌یی...

کوردیکی به‌ر له‌ هه‌زار سال‌ به‌ ده‌گه‌من نه‌بن له‌ سنه‌وه‌ نه‌هاتوه‌ بۆ هه‌ولیز، ئه‌مما بۆ خویندنی مه‌لایه‌تی به‌ پانایی و دریزایی کورستان گه‌شتی کردوه‌... به‌ هه‌زاران کورد چوون بۆ حه‌جی مه‌ککه‌... به‌شدارییان کردوه‌ له‌ غه‌زای کافران... ئنجا تۆ سه‌یری ئه‌م مه‌ته‌له‌ بکه‌: میله‌تیک بۆ حالی خۆی له‌ گوزه‌ران به‌ولاوه‌ خه‌ریک نه‌بوه‌ به‌ سوودی گه‌شتیه‌وه‌ و به‌ دل و گیان رینی مه‌ککه‌ی کوتاوه‌ته‌وه‌ بۆ به‌هه‌شتی پاش مردن. بیراری ماددیش ده‌لی: که‌ خه‌ره‌ک و جه‌نجه‌ر گۆران به‌ نازانم چی پتوه‌ندیه‌تی به‌ره‌م و یاساکانی ده‌گۆرین، ناشلنی زانایه‌تی نافه‌للای و ناگریکار ئه‌مرازی به‌ره‌مه‌هینان ده‌گۆریت که‌ ده‌زانین له‌ ماوه‌ی پتر له‌ دوو هه‌زار سال‌دا کورد نه‌یتوانی هۆی به‌ره‌م بگۆریت چونکه‌ پلیشایه‌وه‌ی شه‌په‌ری داگیرکه‌ر بوو تا ئه‌وه‌ی ده‌شی بلتین به‌ ده‌گه‌منیکی زنده‌ ده‌گه‌من نه‌بن کوردی خاوه‌ن قه‌سر و ته‌لار په‌یدا نه‌بوو... سه‌یریکی گه‌شته‌که‌ی «ریچ» بکه‌ و بخوینه‌وه‌ چۆن وه‌سفیکی هه‌ژارانه‌ی ده‌رباری میری بابان ده‌کات...

لێره‌دا تێبینی و ڕوون کردنه‌وه‌یه‌ک پێویسته: کورده‌که چونکه ژێرخانی ئه‌وتزی نه‌بوو ئاوس بێت به‌ گۆرانکاری ته‌نها توانیویه‌تی له‌ زانستی نه‌زه‌ری پسه‌ژر بێت، چوونه‌ حج و غه‌زاش مه‌هاره‌تی ناوێت: ئه‌گه‌ر بلیین غه‌زا به‌ شه‌قوشوللاق بوه‌ خۆ چه‌که‌ دڵخواز بوه‌ مه‌سره‌فه‌که‌شی به‌ مل حاجیه‌وه‌ بوه‌ نه‌ک حکومه‌ت که‌ ناچاره‌ غه‌زاجییان نان بدات. له‌گه‌ڵ ئه‌م تێوه‌ریخه‌ش ده‌بی بلییم له‌ غه‌زای قارس⁴⁵ و بایه‌زید، ساڵی 1294 ک. به‌شی هه‌ره‌ زۆری پیاوی ده‌سه‌لاتدار و خاوه‌ن ناو و شه‌ره‌ت له‌ کوردستانی عیراقه‌وه‌ به‌ ئه‌رک و مه‌سره‌فی خۆیان بۆ شه‌ره‌که‌ چوون... له‌لایه‌ن نه‌بوونی «ژێرخان» هه‌و نموونه‌یه‌ک ده‌هێتمه‌وه‌ نه‌ختیک سفتوسزی تێدایه‌:

قسه‌ له‌ باوکمه‌وه‌ ده‌گێرمه‌وه‌ ده‌یگوت «مه‌ستی ئه‌فه‌ندی» زانایه‌کی پێشه‌ناسی به‌هه‌ردار بوو، ده‌یتوانی له‌ هه‌ر شوێنیک خه‌تی ته‌له‌فۆنی پێدا تێپه‌رێت ئاله‌تیک دروست کات به‌ خه‌ته‌که‌یه‌وه‌ بیه‌ستیه‌وه‌ و تووێژی پێ بکات به‌و جۆره‌ی خۆی مه‌به‌ستی بێت نه‌ک قسه‌که‌ی بۆ دوولای خه‌ته‌که‌ بچیت... له‌مه‌ش زیاتر ده‌گێرایه‌وه‌ که‌ مه‌ستی ئه‌فه‌ندی پرۆژه‌یه‌کی هه‌بوو که‌ به‌ هۆی عه‌ده‌سه‌کارییه‌وه‌ تیشکی رۆژ بگه‌یه‌نێته‌ شوێنی تاریکه‌شو ئیتر بۆ مه‌لبه‌ندیک بێت یان ولاتیک یان هه‌موو جیهان [مه‌به‌ست زه‌وییه‌]. خوێنه‌ر ده‌بی بزانی که‌ مه‌ودای پرۆژه‌که‌ له‌ یه‌ک کاتدا بۆ نیوه‌ی زه‌وی له‌ کاردا ده‌بێت چونکه‌ نیوه‌که‌ی دیکه‌ رۆژه‌ پێویستی به‌ ڕووناک کردن نییه‌، دیاره‌ قوتبه‌کانیش شه‌ش مانگ لزو میان پێ ده‌بی و به‌بێ کۆژانه‌وه‌، شه‌ش مانگی دیکه‌ رۆژ هه‌میشه‌ دیاره‌... حکومه‌تی عوسمانی خۆی شه‌په‌ردار بوو کاربه‌ده‌ستانیشی پتر خه‌ریکی قۆره‌ده‌ماغی بوون تا ئه‌وه‌ی له‌ مه‌هاره‌تی پیاویکی وه‌ها بلیمه‌ت سوود وه‌ربگرن. بێگومان مرۆی ئاسایی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ سه‌یری هاتۆته‌وه‌ له‌ «گه‌پ»ه‌ی مه‌ستی ئه‌فه‌ندی کردویه‌تی له‌ جیاتی ئه‌وه‌ی به‌ دامه‌ و جۆره‌بێنی کاتی خۆی بگوزه‌رێتی... ره‌نگه‌ له‌وه‌شدا مرۆکه‌ بێ ئه‌وه‌ی هه‌ست به‌

⁴⁵ - باپیرم که‌ به‌شدار بوه‌ له‌و غه‌زایه‌، میزوووی شه‌ره‌که‌ی به‌م به‌یته‌ دیار کردوه‌ له‌ رینی حیسایی «جمل»ه‌وه‌:

ئه‌نگوشتی قه‌ده‌ر له‌ له‌وحی نووسی
ته‌ئریخی غه‌زا «غه‌زای روسی» [1294]

خزی بکات حالوباری هه‌لکه‌وتی ئه‌وسای کوردی پینکابیت وه‌ک که [ره‌نگه] هی ئیستاش بپینکیت.

جانهور که هژی نییه ئاسووده‌یه له کیشی ئافرهت [هی کریکار و میلیه‌تی ژیرده‌ست و... هتد] مافی ئافرهت و هه‌ویاریی ئافرهت، مه‌لا و دادگه‌شی ناویت بز ماره‌برین و ته‌لاقدان، ئه‌و تینینییه‌ش دیته پینش که له هه‌موو دینیک ته‌لاقدان نییه، ماره‌برینیش قودسییه‌تی نییه که بریتی بیت له ره‌زامه‌ندیی دوو لایه‌نی نیز و می به یه‌کتر وه‌ک که قودسییه‌ت له میوه کرین و مامه‌له‌تی کریی ئۆتۆمبیل و... و... هتد یش نییه که رازیبوونی کریار و فرۆشیار مه‌به‌ست بیت و به‌س. له مه‌لبه‌ندی مرۆ، ته‌نها مرۆ، هه‌ندی خۆراک و نۆشه‌مه‌نی و که‌یفه‌مه‌نی لای که‌سانیک هه‌لال و لای که‌سانیکی دیکه هه‌رامه، ته‌نانه‌ت خۆراکی هه‌لالیش هه‌رام ده‌بێ ئه‌گه‌ر کرایه به‌رتیل یان دزرا...

خولاسه تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی مرۆ که هۆش پینشه‌وای هه‌موویانه جیهانیکی ئالفه‌به‌ندی ژوورخان ده‌ته‌نیته‌وه به‌ ده‌وری خۆیه‌وه که کار له ژیرخان و له مرۆ خزی و له خۆشی و ناخۆشی و هه‌موو سه‌روبه‌ریکی ده‌کات، بگره له پشمین که ده‌بێ «یرحمک الله» ی به‌دوادا بیت هه‌تا به‌ریا کردنی شه‌ری ئاتۆم... له‌و ده‌وروبه‌ره ئالفه‌به‌ندی مرۆکرد که هی میلیه‌تانی دوور و نزیک له یه‌کتر تا بلتی جوداوازن، چه‌کوچ و داس و به‌ره‌م ورته‌یان له‌به‌ره‌وه نایه‌ت چونکه لایه‌نه لیکنر جوداکان ئه‌و داس و چه‌کوچ و به‌ره‌م و گه‌رۆک و فرۆکه به‌کارده‌هینین له ناحه‌زییه‌که و درۆنگیه‌که به‌و پینیه چه‌کوچ و داسیکی به‌لای مرۆی ماددییه‌وه ره‌وره‌وه‌ی میژوو ده‌گیت‌یت ده‌چیته جینی ئه‌و زه‌هره‌ی که به‌ ده‌رمان داده‌نرا له نمونه‌ی کار کردنی ژووخان له ژیرخان، که به‌ر له چه‌ند دیریک باس کرا مه‌سه‌له‌ی هه‌رامبوونی شه‌رابه له ئیسلامه‌تی و هه‌ندی تیریژی به‌رته‌سکی Teetotalism و که‌مایه‌تی دینی لیره و له‌وی... ملیۆنه‌های هیند و گۆشته‌خۆره‌کانیش به‌ تیکرایی په‌کخه‌ری مامه‌له‌تی گۆشتن... به‌شیکی به‌رچاوی ته‌یر و جانهوری ئاوی و دپنده‌کان [سه‌رله‌به‌ر درنده] هه‌رامه له موسولمان... په‌ره‌سیلکه به‌ هژی جره‌جهره‌که‌یه‌وه که گۆیا ئایه‌تی «اذ یتلقى المتلقیان عن الیمین وعن الشمال قعید» ده‌چرن قودسییه‌تی په‌یدا کردوه لای ئیمه... له‌کله‌ک به‌ خزی و وه‌قارییه‌وه بۆته حاجی له‌کله‌ک گۆیا له

سه‌فهری زستانه‌ی به‌ره‌و گهرمین ده‌چیته‌وه بۆ مه‌ککه و ده‌بیته حاجی... ده‌بوو
حیسانیک بکه‌ن بۆ سوورانی مانگه‌کانی عه‌ره‌بی که وه‌ها ده‌بی کژی حه‌ج دیته
هاوین، به‌و پینه له‌کله‌ک زه‌رحاجی ده‌رده‌چیت.

له‌ مه‌سه‌له‌ی په‌ره‌سیلکه و له‌کله‌ک ژوورخانه‌که نه‌زمی دوه‌می هه‌لناوه. که
قودسییه‌تی گه‌رانه‌وه بۆ مه‌ککه قودسییه‌تی به‌خشیوه به‌و دوو مه‌له. سه‌یر له‌وه‌دایه
که جزه‌ها ته‌یر هه‌ن گه‌رمین و کوستان ده‌که‌ن نه‌بوون به‌ موقه‌ده‌ده‌س...
له‌مانه‌ش ته‌یره عه‌بابیله به‌ هۆی شه‌زه‌تیکه به‌ستویه‌تی که گزیان ئه‌م ته‌یره
له‌شکری ئه‌بره‌هه‌ی ته‌فرووتونا کرد که هات بۆ تیکدانی که‌عه‌به له‌ مه‌ککه. ئایه‌تی
قورئان له‌ باره‌ی ئه‌و هه‌رایه‌وه ده‌فه‌رموئ: «وَأرسلنا علیهم طیرا أبابیل ترمیهم
بحجارة من سجيل» ئیتر ناوه‌که مایه‌وه بۆ ئه‌م مه‌له به‌ ته‌یره عه‌بابیله (طیرا
أبابیل). ئنجا ئه‌گه‌ر بپرسیست له‌ خۆت بۆچی ته‌نها مامه‌ کورد ئه‌و عه‌بابیه‌ی به‌سه‌ر
شانی ته‌یره‌که‌دا دا؟ بۆچی عه‌ره‌بی خاوه‌ن ئه‌سه‌له وشه‌کان گوئی نه‌دا به
خه‌لاته‌خشینی مه‌منوونیه‌ت له‌ جینی چاکه‌ی ئه‌و مه‌له؟ چ وه‌رامیک وه‌رناگریته‌وه
وه‌ک که که‌زیی «عه‌یشی و فاتم»انی خسته جینی په‌لکه‌زیرینه و عه‌ره‌بیش گوئی
پن نه‌بزووت!!

عه‌ره‌ب نوێژه‌بارانه‌ی هه‌یه بۆ سالی وشکان، کورده‌که ویزای نوێژه‌که «هه‌یاران و
مه‌یاران، یاخوا بیاری باران. گه‌نمی حه‌سه‌ن و حوسیتان، هه‌مووی قه‌بوو له‌ تینان،
له‌ بۆ ئاوی قوله‌تینان...» ی کرده‌ پارانه‌وه‌ی ناو ئاواپی، پتریش هه‌رزه‌کان پیوه‌ی
ده‌زرووقانه‌وه، هه‌رچی نوێژه‌که‌یه له‌ ده‌ره‌وه‌ی ئاواپی ده‌کرا و ده‌کری... بۆزه
ده‌لاله‌تیک له‌و ره‌فتاره‌ی کورد ده‌چیته‌وه بۆ زیده‌که‌نه‌فتی و بیده‌سه‌لاتی و هه‌یج
نه‌داری ئه‌گه‌رنا بۆ، زیده‌ له‌ هه‌موو خه‌لقوللا، مامه‌ کورده‌ی «قوته‌ی مل
نیرکه‌کاروو» په‌رۆشدار بیت له‌ پارانه‌وه؟ به‌لام مه‌سه‌له له‌وه‌نده‌دا راناوه‌ستی!
په‌رۆشه‌که له‌ بنه‌ره‌ته‌وه سه‌ربه‌دین و هه‌ژارییه، که چه‌سپا و بوو به‌ عاده‌ت، بوو
به‌ هۆی خۆخه‌لافاندنی بیئیشی و کات به‌سه‌ر بردن ویزای رازی کردنی غه‌یب که
شه‌قله‌که‌ی به‌وه‌دا دیاره‌ که که‌په‌که له‌ ده‌می بیناراندیدا ده‌کری نه‌ک وه‌کوو هه‌لمات
و قاشویانی که هی هه‌موو کژیکن یان هی هه‌موو کژیک بوون! له‌به‌ر تیشکی ئه‌م
تینینه‌دا ده‌چمه‌وه بۆ «میرمیرانی»ی فه‌قی و مه‌لایان که له‌ ده‌می کۆبوونه‌وه‌ی

وهك مونساهبهی «أجازة» ی موسته‌عیدان شكل حكومه‌تیک ریک ده‌خرا و فه‌قتیهك ده‌بوو به میر و فه‌رمانی به‌سهر هه‌موو براگه‌وره و سه‌رؤك عه‌شیره‌تاندا ده‌كشا.

له نووسینی كۆنترم باسی ئەم لایه‌نهم كردوه و گوتومه و، ئینستاش ده‌یلیمه‌وه، ئەو ئاهه‌نگه‌ی چه‌ند رۆژیکه‌ی ده‌خایاند ره‌نگدانه‌وه‌ی تامه‌زروی بی‌حكومه‌تی كوردی بوو: له‌غه‌یری ئەم ئاهه‌نگه‌دا، كورد هه‌رگیز توانای نه‌بوه و به‌بیریدا نه‌هاتوه ته‌مسیلنك بیه‌خیت دل‌داری مه‌م و زین، صالحی نسزی قاوه‌چی و كه‌ژ... یان دوازه‌ سواری مه‌ریوان زیندوو بکاته‌وه بۆ به‌رچاوی ته‌ماشاجییان. ئەگه‌ر بگوتری ئەو ته‌رزه‌ داستانه‌ كه‌ره‌سته و مه‌سره‌فی زۆری ده‌ویت خۆ هه‌رای میركوران و میركچانی مه‌شووری سه‌رده‌می حاجی قادر له‌ باله‌كه‌تی هه‌تا بلی به‌ هاتوبات و كیشه و ده‌وامه‌ بوو تا سه‌ری نا به‌ شه‌ری نیوان كوران و كچان و له‌ ئاكامدا كۆمه‌لی «هه‌مزه‌ حیماری» و «مه‌لكه‌قۆر» و «دال واو دوو»... و موسته‌عیده‌كانی ته‌ر بلاوه‌یان لێ كرد و باله‌كه‌تییان به‌جی هه‌شت.⁴⁶ دوا‌بین ئاهه‌نگی «میر» له‌ كوردستان عێراق كه‌ خه‌به‌ری به‌ من گه‌بیه‌شتی له‌ كه‌ركوك و به‌ پشتیوانی سه‌ید ئەحمه‌دی خانه‌قا به‌رپا بوو، ئاهه‌نگه‌كه‌ش هه‌ر له‌لایه‌ن مه‌لا و فه‌قتیانه‌وه‌ ریک خرابوو له‌ بیسته‌كان...

خوینته‌ری به‌ریز!

باسی ئافره‌ت كه‌ به‌ لای كه‌مه‌وه‌ نیوه‌ی ئاده‌میزاد ده‌گریته‌وه، له‌ نوخته‌ نه‌زه‌ری جوداوازی پایه و رۆلی له‌ هه‌لسوورانندی كاروبار و پینداویسته‌كانی ژیان و مانه‌وه و به‌ره‌وپیشچوونی كۆمه‌لان و نه‌ته‌وان تابلێی دووره‌ له‌ مه‌نتیقی لینگدانه‌وه‌ی ساده و بی‌گرت و ته‌ئویل كه‌ ده‌بینین جارنکیان به‌ ته‌واوی كه‌سایه‌تییه‌كه‌ی ره‌ش ده‌گریته‌وه تا ئه‌وه‌ی خۆی ده‌سه‌لمینی كه‌ ئافره‌ت شه‌رمه‌ینه، جارنکیشیان ده‌بیته سه‌رؤك وه‌زیران و سه‌رؤك ده‌وله‌تیش: هه‌لبه‌ت ده‌زانین بی‌حورمه‌تی ئافره‌ت یان هی ده‌ستپێی یان هی به‌عه‌زه‌ كه‌سینك به‌رچاوتر له‌ ولاتی دواكه‌وتوو كه‌ تیندا

⁴⁶ - وایزانه‌م له‌ به‌شی دوهمی یان سینیهمی «حاجی قادری کۆبی» ئەم هه‌رايه‌ باس کراوه.

هه موو بیدهسه لات و هه ژاریک ده که ویته جینگه ی بنکری مه نجه لی پلاو. له حاله تی «بنکری» دا هه ژاره که ش بیحورمه تییه که ی به لاهه سه یر نییه و لیشی گران نایه، به لام سه یر له وه دایه که بابایه کی لچکولیو له که سانیک باده دات که بیحورمه تیان داده نیت، به رزه پی راست ده بیته وه بز «بیحورمه تیکی» دهسه لاتی وه زیفه وه یا پاره دار بیت به خه یالیشیدا نایه ت کاریکی نابه جینی کرده. له عه ره بی مه تلنیک هه یه ده لی: «من یاخذ امة یگول له عمی» (کی دایکی ماره بکات پنی ده لی بابه) خۆش بی و ناخۆش بی ئه مه راستیه که له ژیانماندا. نه ته وه ی دیکه ش له پرۆژگاران ی بیدهسه لاتیدا هه روه ها بوه... ده که ریمه وه بز قسه ی سه ره تام و ده لیم باسی ئافره ت یه کجار⁴⁷ درێژخایه نه و زۆریش به ئیش و به ئازاره، لیره دا چیتر دوا ی ناکه وم.

یه ک تینی نی ده میتیه وه به په راویزی بیدهسه لاتیه وه [له نیوان ده یان تینی نی ئه وتزوه] ده مه وی بیخه مه به ر نیگای خوینته ر به لامه وه زۆر ئازار به خشه: دهسه لاتیکی در و شه قوه شین گه لیک پتر خاتری ده گیرئ له یه کیکی دهسه لاتداری به ناموس وه یا بلیمه تیکی بیتاره له وه شدا خه لکه که وه کو مه ر هه فته ده کات که گورگی دیت ته سلیم ده بیت، که چی ده بو به پنی فام و تینگه بیشتنی «مرز» پیاوچاکه که و خاوه ن به هره که هه رنه بی بایی شیایی خزی و بارته قای شه قوه شینه که ریزی لئ بنریت. به وه شدا لایه نی سه لامه تی مه رگه لی ئاده میزادی بیدهسه لات سوودی وه رده گرت که حورمه تی پیاوچاکه که پارسه نگی حورمه تی ناچاکه که ی ده دایه وه و، کوردی گوته نی، تیندا ده هیشه وه... تومه ز له خز ده رچوونی سته مکار، جگه له ئاره زوی هیتانه دی نیازه مه زه داره کانی، یاریده ده ریکی گه وره له وره به ردانی ئاپۆره ی جه ماوه ر به رانه ر درنده یی سته مکار ده بینیت.

تاک و ته رایه ک له مرۆی هه ژاری نه ترساو، ناواناوه، په یدا ده بن سته مکار کۆمه یان لئ ده کات و دلشیان راده گریت: به داخه وه وره به رداوه کان به پئشه رمیان داده نین و په ندی سه رکزه لی «پن له به ره ی خۆت پتر رامه کیشه» یان لئ به ده نگ ده هینن

⁴⁷ - وشه ی «یه کجار» راسته نه ک «یه کجار» که نووسه ران به کاری ده هینن و هه له به کی بی بنه مایه.

و به‌بیریاندا نایه‌ت په‌ندی «مست له دریشه ده‌گه‌رپته‌وه» هه‌یه سوودی خۆیان تیندایه. له‌گه‌ل ئەم تینینیانه‌شدا ده‌بێ، به‌ناچاری و به‌بریاری واقع، به‌سه‌لمینین مرۆی عاده‌تی ئەوه‌یه که قسه‌کانیان لێ به‌راست ده‌گه‌رێ و به‌جۆریکی ئاسایی و بێ مامۆستای ده‌رسده‌ر و عه‌زمشکین زوربه‌ی خه‌لق له‌ کۆمه‌لی خۆمان ئاسایی هه‌ز له‌ گۆمی مه‌ندی نه‌شه‌قاو ده‌کات. ته‌نانه‌ت له‌ حاالی هه‌بوونی جموجوولی سیاسیشدا که خۆینگه‌رمه‌کان خه‌ریکی شۆرش و سه‌رپنجی ده‌بن کۆنه‌ بیده‌سه‌لاته‌کان مۆرکی خۆیان له‌ شۆرشه‌که‌ ناده‌ن و هه‌مان ملکه‌چی و برده‌باریی جاران ده‌سه‌لمینین و نایه‌ته‌لکورسی [ئه‌گه‌ر بیزانن] له‌ خۆیان و ما‌ل و مندالیان ده‌خوینن... به‌هه‌مه‌حال په‌ک که‌وتنی زوربه‌ی میله‌تی دواکه‌وتوو به‌رانبه‌ر هه‌ره‌شه‌ی سته‌م موشکیلیکی زیده‌ زیده‌ کۆنه‌ ده‌چیته‌وه‌ بۆ ئەو رۆژگارانه‌ی که سه‌ره‌تای ده‌ستدریژی کردن په‌یدا بوه.

ئه‌گه‌ر راست بایه‌ که ده‌گوتری چینی چه‌وساوه‌یه که له‌ هه‌موو میژوودا خه‌ریکی خه‌باتی چینیایه‌تی بوه نه‌ده‌شیا زۆردار بێرای بێرای په‌یدا بێت چونکه‌ به‌ر له‌ شه‌ش هه‌زار سا‌ل زۆردار له‌ زۆرنه‌دار پتر چه‌کی شه‌ر کردنی نه‌بوه، ژماره‌شی ده‌یه‌کی زۆرنه‌داران نه‌بوه... چه‌کیش هه‌ر گۆپا‌ل و به‌رده‌قانی و تیر و تیغی ساده‌ بوه که بۆ هه‌مووان به‌رده‌ست بوه، ته‌نانه‌ت ئاپۆره‌ی زۆرنه‌دار [ئه‌گه‌ر هه‌ستی چینیایه‌تی هه‌بوایه] ده‌یتوانی له‌ رۆژیکدا، له‌ سه‌عاتیکدا، زۆردار هه‌پروون به‌ هه‌پروون بکات. ده‌شن بگوتری زۆردار پتر له‌ شه‌ش هه‌زار سا‌ل توانیوه‌تی خه‌مه‌تکار رابگری‌ت و شه‌ری بێ بکات له‌مه‌شدا دوو تینینی سه‌ره‌کی و بنجه‌کی هه‌یه قسه‌ ده‌برپته‌وه‌:

1- زۆردار له‌په‌ر نه‌بو‌ته‌ خاوه‌نی ده‌ به‌ره‌ جووت [که‌ ئەوسا جارێ شار په‌یدا نه‌بووبوون] ئەویش وه‌ک خه‌لق به‌ره‌ جووتیکی هه‌بوه و توانیوه‌تی له‌ ماوه‌ی عومرا په‌کیکی دیکه‌شی بخاته‌ سه‌ر که به‌شی زۆر و سته‌م ناکات.

2- ئەوانه‌ی که ده‌شبوونه‌ ره‌نجبه‌ر، لای ئەو، هه‌ر له‌ تاقمه‌ی زۆرنه‌دار بوون... تا ئینستاش زۆردار هه‌ر ره‌شوروتی پرۆلیتاریا بۆ کاره‌ به‌ده‌کانی راده‌په‌رینێ. به‌ داخوه‌ نه‌زه‌ریه‌ له‌ ئاست ئەو دیمه‌نه‌ به‌ره‌واژه‌ کورت دینیت که ده‌بوو ره‌شوروته‌که‌ لووله‌ی تفه‌نگ له‌ زۆردار بکات به‌پینی «خه‌باتی چینیایه‌تی» نه‌ک فه‌لاحی بۆ بکوژیت.

هه‌لبه‌ته‌ حاله‌تی ئیستا‌که زۆر جودایه‌ له‌ هی پینج‌ شه‌ش‌ هه‌زار‌ سال‌ له‌مه‌وبه‌ر. نه‌ک‌ له‌ سه‌ری‌که‌وه‌ به‌ل‌کوو‌ له‌ هه‌زار‌ سه‌ره‌وه‌، رینی‌ تیرا‌ رژیشتنی‌ سته‌م‌کار و هه‌ژاریش‌ ئه‌و‌ تاکه‌ رینگه‌یه‌ی‌ به‌ر‌ هه‌زاران‌ سال‌ نه‌ماوه‌... سه‌رچاوه‌ی‌ پیزانین‌ و نه‌زان‌ کردنیش‌ بیته‌ژمار‌ بوه‌... به‌لام‌ دیسانه‌وه‌ ده‌بوو‌ به‌پیی‌ فه‌لسه‌فه‌ی‌ خه‌باتی‌ چینایه‌تی‌ مرۆی‌ به‌ره‌مه‌ین‌ پیتیه‌پیی‌ هه‌رشپژانی‌ هه‌رگیز‌ رئی‌ نه‌دات‌ به‌ره‌مه‌ین‌ی‌ چه‌وسینه‌ره‌وه‌ په‌یدا‌ بیت‌ چونکه‌ هه‌لکشانی‌ ریکاری‌ ژیان‌ بایی‌ ئه‌وه‌ی‌ پیوه‌ندی‌ هه‌بی‌ به‌ خه‌باتی‌ چینایه‌تی‌یه‌وه‌ ده‌رسده‌ری‌ ره‌نجده‌ره‌ وه‌ک‌ که‌ ده‌سه‌ده‌ری‌ ته‌ماعاره‌. په‌له‌ی‌ ژیان‌ و خه‌زیستی‌ که‌ بزویتی‌ هه‌موو‌ بوونه‌وه‌ریکی‌ گیانداره‌ پتر‌ هاندهری‌ خه‌ز‌ پرژگار‌ کردنی‌ نیچیره‌ وه‌ک‌ له‌وه‌ی‌ هاندهری‌ راوکه‌ر‌ بیت. هه‌مان‌ مو‌عاده‌له‌ی‌ باسکراویش‌ چ‌ له‌ دئ‌ بیت‌ و چ‌ له‌ شار‌ بیت‌ [دوای‌ په‌یدا‌بوونی‌ شار] باوه‌. به‌ تئبینی‌ کردنی‌ په‌یدا‌بوونی‌ چینی‌ ناوه‌ند [که‌ ده‌زانین‌ په‌یدا‌ بوه‌ وه‌ک‌ حه‌قیقه‌تیک‌ی‌ میژوویی‌ نه‌ک‌ له‌ فتوحاتی‌ بیردوژی‌ خه‌باتی‌ چینایه‌تی‌یه‌وه‌ پینک‌ هاتوه‌ یان‌ به‌ ئیمه‌ گه‌بیشه‌وه‌] خه‌ز‌ چینی‌ ناوه‌ندی‌ش‌ وه‌ک‌ هی‌ ره‌نجده‌ر‌ هه‌مان‌ مه‌نتیقی‌ وه‌رزیر‌ و زه‌ویداری‌ به‌مله‌وه‌ ده‌بی‌ که‌ نه‌یه‌لئ‌ زۆرداری‌ لئ‌ په‌یدا‌ بیت...

خولاسه‌ سه‌ره‌له‌به‌ری‌ واقیعی‌ میژوویی‌ که‌ بوه‌ و به‌سه‌ر‌ چوه‌ و ئیستا‌ ئیمه‌ تیندا‌ ده‌ژین‌ [من‌ به‌ش‌ به‌ حالی‌ خه‌زم‌ 77‌ سال‌ ژیاوم‌ له‌ رۆژگاری‌ به‌سه‌ر‌چوو‌...] ده‌بوو‌ به‌پیی‌ تیزادیتن‌ له‌ ته‌ووژمی‌ «خه‌باتی‌ چینایه‌تی‌» سه‌ره‌له‌به‌ری‌ میژوو‌ جوژیکی‌ دیکه‌ بیت... ده‌بوو‌ فکهری‌ خه‌باتی‌ چینایه‌تی‌ له‌ پزدانی‌ میژوو‌ نه‌رسکی‌...

هه‌لبه‌ت‌ ئه‌و‌ بریاره‌ زه‌به‌للا‌حانه‌ی‌ وا‌ له‌ قه‌له‌مه‌که‌وه‌ هه‌لده‌وه‌رین‌ گه‌ردین‌ له‌ میژوو‌یه‌کی‌ بیچووی‌ خه‌باتی‌ چینایه‌تی‌ نه‌ک‌ به‌ ئاسایی‌ و بی‌ خه‌باتی‌ زۆرینه‌ی‌ مرۆ‌ دژی‌ که‌مینه‌ی‌ مرۆ‌ به‌ تاڤگه‌ی‌ ژیاندا‌ هاتیتته‌ خوار. ئنجا، ئه‌ی‌ خوینهر، ئه‌گه‌ر‌ خه‌باتی‌ چینایه‌تی‌ حاکی‌ میژوو‌بایه‌ نه‌ک‌ هه‌ر‌ چینه‌کان‌ نه‌ده‌رسکان. به‌ل‌کوو‌ نووسین‌ سه‌ری‌ هه‌لنه‌ده‌دا. سه‌رمایه‌ و پاره‌ و بانک‌ و تیجاره‌ت‌ و هه‌زاران‌ به‌لا‌ و موسیبه‌تی‌ وه‌ک‌ ئه‌وانیش‌ له‌ پزدانی‌ کۆمه‌لایه‌تی‌ مرده‌زاد‌ ده‌بوون‌ [چاکتره‌ بلنیم‌ مرده‌زاد‌ نه‌ده‌بوون‌... نه‌ده‌رسکان] موسیقای‌ به‌رز‌ و په‌یکه‌ر‌ و مه‌یکه‌ر‌ و قه‌سر‌ و که‌شتی‌ و که‌ژاوه‌ی‌ بریقه‌دار‌ و چی‌ و چی‌ نه‌ده‌هاتنه‌ کایه‌وه‌ چونکه‌ نه‌ده‌شیا‌ ژیان‌ی‌

کۆمه لایه تی چینیک به رهه م بهیښی دهوله مه ندر بن له چینی هره ژیر نه کا خوینی خه لک بمزیت... نیمه ده بی پشوو بدهین به میژوو خوی لئ بکه ویت بز ماوه یه کی نه وتز هاتوباتی چینه جوداکان و پاره داری و خوینمستن و فیزونازی نه ریستزکراسی و قۆره ده ماغیی شاعیر و هونه رهنندی و هونه رکاری و نه و جزره پیشه ی میژووی ناپاک به خزی و هه موو زانست و ته کنیک و هه لهینان و دۆزینه وه و داهینانی شیتانانه یه وه بکه ونه پلانی خه ساندنی وهرزیر و کریکاری چه کوچ و داس...

ئه ری ئه ی هه موو ئاده میزاد! ئه ری ئه ی تروسکه ی هوش! ئه ی شه ی دایانی حه قیقه ت! ئه هریمه نانی پشت واقلواق! به چاک و به دیه وه! ئایا سه یرتر هه یه له و حیکایه ته ی پلانگیزی هه موو جیهانی ئاده می دژی سۆفی بارامی وهرزیر و دهرویش مه ولودی کریکار نه کا بزگار بن له چه وسانه وه؟ من دنیا ته سک و تروسک ده که مه وه هه تا ناکامی پرۆلیتاریای تیدا زه ق بنوینن بایی ئه و پایه یه ی بز خه باتی چینایه تی میژووی دانداره وه ده نا کاره ساتی له وه گوره تر هینده زۆره نۆره ناگاته مه غدووریه تی به نجه در پیوه ی خه ریک بین. ویرای ئه و راستیه تاله ی که پرۆلیتاریاش له جغزی ئه و کاره ساتانه دایه وه ک حاله تی ئیستا که ی کوردی هه ریم یان خه لکی ئه فغان و ناوه ندی ئه فهریقا و کوئ و کوئ تیدا ده ژین...

له بیرمه سالی 1959، کریکاریک به جاده [جاده ی شاری کۆیه] دا ده هات بز لای بازار به دهنگی بهرزه م به یته ی ده گوته وه:

له سهریان ده که ریم له سهریان ده مه یانه یله

که ل و سپای مه زن له خائینان ده پاریزی

مه به ستیشی په راندنی که لله ی کوردی ناشیووعی بوو... چه ند سالیکی دواتر ئه و خه باتگیزی و هه زارانی وه ک ئه و جیگه نه ما خزیانی تیدا بگره وه ئه و کوردستان نه بی که «خائینان» بهرگرییان لئ ده کرد. له و ته رزه حاله تانه دا خه باتی چینایه تی به ناچاری ده ست به دامه نی «خیانه ت» وه ده گریته! ده ک مالی شیوی هیزی و نه فامی، مینگه لی سه رشنیواوان به ره و چ هه لدیریگ لیده خوړیت...؟!

ئەم گومراییە درێژەى ئەفسانەى خەباتى چىنايەتیی بەر لە هەزاران سالە کە نەزەریە بە دەرسدان دەخاتە مینشکی بەستەزمانیکی مینشک بەتالەو کە بەبەریەو هەیه لە ماوەى کورتدا جینگورکی بکات و لە دوینیى خۆى هەلگەریتەو. بە عادت یان بە حوکمی مەنتیق سافیلکەى خواپەرست، یان هەر شتىکەپرست بێت، درەنگتر لە سافیلکەى دنیای دەست لە باوەرەکەى بەر دەدات چونکە لە باوەرێ دینی تریفەى قودسییەت هەیه هەرچی فکەرى دنیاییە بە زەحمەتیکى دەرسدان و رَاهینان و تەماو بەرئان دەنیشیتە دلانەو. دینداری بى هاندان و بى سوودی دنیایی، هەر لە پووئەگەى باوەرەکەو، کە بە جۆریک لە جۆرەکان سەر بەغەییە، بەردەوامتر دەبى لە سەر ئایینەکەى.

وردە تیبینییک هەیه لێرەدا دەبى پوون بکریتەو: باوەرێ سەر بە ماددەش کە چەسپا لە دەروون بە ئاسانى ناشسریتەو ئیتر هەر جۆرە هۆیک بێت لەو چەسپانەدا کاریگەر بووبیت. بەلام و بەلام باوەرێکی ماددى مەزەى رق و کینی لەگەلدا بێت پتر لە هی مام سەلامەتۆکە چنگال لە ناخی مرۆ گیر دەکات تا ئەو هی لەناو بردنى ناحەزەکە کاریکی رەوا و بەولاتریش دەروات کە دەگاتە پلەى فەرمانی پیرۆز، بۆیە شۆرشی سەرکەوتوو [بەتایبەتى لە کۆمەلگەى دواکەوتوو] دەست ناپارێزی لە کوشتن و ئیعدام کردن و چاو هەلکۆلین و ئەتک کردن... کریکارەکەى «لە سەریان دە کەریم...» تاکیکی ئەو بابەتەیه...

ئیمە لە کیشەى ئافەرەتەو هاتین تا گەییشتینە رق و کینی «پیرۆز!» لەو ماوەیەشدا بە چەند قۆناغیکدا تێپەرىن بى ئەو هی دەرفەت هەبى بە درێژی و پڕ بە پیستی بابەت بە بەریەو بنیشین لە ترسى زینە خایاندن، دیتمان یاخود دیتم حالوباری ئافەرەت لە چ رادەیکى نالەبارە... دەمیتیتەو لە خۆمان بپرسین: بۆچی ئافەرەت پیو هی دیار نییە نارازی بێت؟ ئەو ئافەرەتەى لە رێی سیاسەتەو [بەتایبەتى لە رێی خەباتى چىنايەتییەو، یان لە دەمى کلپەى سۆزى نیشتمانپەرەرییەو...] هینرش بۆ سەر ناحەزەکەى دەبات و دەکوژیت و دەشکوژریت، بۆچی لە ئاست مافە ژیرپى خراوەکانى بەدەست پیاووە ورتەى لەبەرەو نایەت؟ هیندەى ئافەرەت برده‌بارى میردى دپ و برای بیباک و لە خۆگەورەترى چلپس دەبیت و بە سەدان و هەزاران سالیش نافەرمانییان لى ناکات، بە زاهیر، دەبوو لە ئاست تیکه‌لقزانی سەر بە

چینایه تی و نه ته وایه تیش خه مسارد بیت یاخود ئه و ئازایه تییه ی له ئاست پیای بیگانه ی دهنوینن له سهر شتی که مایه خ لینی به دهر نه که و تایه. به لئی، ده زانین مه یلی «دایکایه تی» له مینینه دا هینده زاله له هه موو زانیکدا به رۆخی مه رگدا تیده په ریت، واش ده بن له مه رگ رزگار نابیت، به لام دیسانه وه له خه ریکوونی به کاروباری خیزان و مندال به خپو کردن و ئه رکی قورسی لیتان و شوشتن و خاوینی و خزمه تی میزد و ورده سه ریشه ی بیکۆتایی به رپوه چون، به دریزایی دوانزه مانگه ی سال هه تا ده می که پیشتنی به لئوی قه بر، ئه و مافه ی لئ ره و ده بن که به چاوی ریزه وه سه بری بکریت و دلئ رابگیریت و قسه ی بیستریت و بز که یفی میزد هه وئی به سه ر نه یه ت...

خوینهری به ریز! له ده میکه وه بیر ده که مه وه [به نووسینیش ده رمبیره وه، ئه م ما به کورتی] له واقعی کۆمه لایه تی مرؤ و باره ناله باره کان و ره فتاره ره جاله کانی و گفتاره تفت و تاله کانی و کرداره گونا هباره کانی که به شی هه ره زۆری ئاپۆره ی که له دواکه و توه کانی تیندا غه رق ده بن، له و بیر کردنه وه مدا نه که بیشتومه هۆکارینی ئه و تۆ وه رامی هه موو پرسیاریک بداته وه له باره ی مرۆه، بز و هه ده کات؟ بز و هه ی نه کرد؟ چ بوو فلانه مرۆی گیرایه وه له ئه نجامدا دانی ئه و بریاره ی سویندی له سه ر خواردبوو؟ بۆچی له سه ر غه دریکی گه وره به ده نگ نه هات که چی له سه ر قسه یه کی خویروو ده ستی دایه خه نجه ر؟ یه کینکی کوشت؟ تۆ له وه کاله تی من باری و هه با به بیر خۆتدا به یته له حاله تی مرؤ که وا به هه یچ پیوانه و کینشانه یه کی ئاسایی ناکه ویت وه ک که ره فتاری جانه وه ر بی میشک گوشین و فه لسه فه خه رج کردن بز به رچاوی هه رزه کاریش مه فه وومه. جاره ها له گه ل خۆمدا گوتومه و ده لیمه وه به شینکی زه ق و زۆپی کرده وه ی ئاده می هزی ئاشکرای له گه لدا نیه، هه ر ده لئی کاریگه ری نه یینی و نابهرچاو هه یه په نجه ی گه نچیکی قۆزی ده و له مه ند ده باته سه ر په له پیتکه ی ده مانچه و که لله ی خۆی پی ده پرۆینن⁴⁸.

⁴⁸ - بهر له حه فت سه عات به ده م وتووێژیکی سی لاییه وه، له زه مینه ی ئه م باوه ره وه گوتم: کن برۆا ده کات به موعاده له یه کی بلئ: مارلین مۆنرۆ + شۆره ت + جوانی + گه نجا یه تی + سامان = خۆکۆزی؟ [سه عات چواری باش نیوه شه و ی ره مه زانی 1997 ز.]

من له نووسینی ئەم باسانه بووم براده‌ریکم چەند کتیبیکی هینا بیانخوینمه‌وه یه‌کێکیان تەرجه‌مه‌ی عەرهبی کتیبیکی کۆلن ویلسن بوو له ژێر سەرناوی «طفیلیات العقل». له‌م کتیبه‌دا که شەکل و تووێژی یه‌کلاییه نووسەر هه‌مان ئەندیشه‌ی من ده‌درکێتێ که چۆن گه‌لێک رووداو هه‌ن هۆی ئاشکرایان نیه به‌لام له‌ قالیبکی [وابزانم] خه‌یالی ده‌لی: ئەو «طفیلیات...» که نادیتێن مرۆ به‌ره‌و ره‌فتاری ئەوتۆوه ده‌به‌ن نایاته‌ حیسابی هۆش و مه‌نتیقه‌وه.

ئیمه‌ ده‌زانین وه‌ها بوه‌ کاری زنده‌ گرنگ له‌ هه‌زه‌کی ناچیز بووی داوه‌ به‌لام ئاغله‌ب رووداوی ئەوتۆی هۆیه‌کی زانراوی هه‌یه‌ وه‌ک رووداوه‌که له‌ که‌سیکی «گرنگ» هوه‌ سه‌ری هه‌لدا‌بیت. ئیتر تووربه‌بوونی مرۆی ئەوتۆ ئەگه‌ر له‌سه‌ر تووله‌ و تاژیش بیت ده‌شن بکیشیته‌وه‌ بۆ کوشتن و برین. به‌هه‌مه‌حال دیارده‌ی به‌ رواله‌ت بێ هۆی نامه‌ئلووف له‌ جۆری خه‌ونی راست و پێشبینی و دووره‌سه‌سه‌ و حالاتی یووگا و جۆره‌های هه‌ستی ئەوتۆ له‌ گوماندا نین و به‌شیکیان بوونه‌ته‌ جینی باوه‌ری زانست تا ئەوه‌ی رووسیای بۆلشه‌فیکی مه‌لحید دوا‌ی ئینکار کردنیان بای دایه‌وه‌ سه‌ر خه‌ریکبوون پێنانه‌وه‌ به‌لام دیاره‌ی ره‌فتاری نامه‌ئلووفی بێ سه‌به‌بی ئاشکرا و په‌رده‌پۆش له‌ مرۆوه‌ [ره‌نگه‌ له‌ جانه‌وه‌ریشه‌وه‌ هه‌بیت] جودایه‌ له‌مانه‌ چونکه‌ ئەمیان بێ هانده‌ری به‌رژه‌وه‌ند وه‌یا له‌ ئاکامی هه‌ره‌شه‌ وه‌یا له‌ ناچاری وه‌یا له‌ فه‌رمانی بیروباوه‌ره‌وه‌ سواری ئیراده‌ی مرۆکه‌ ده‌بیت و تێدا زه‌ره‌رمه‌ند ده‌بیت وه‌یا، بابلێن، بیلزوم غه‌یری خۆی زه‌ره‌رمه‌ند ده‌کات. له‌وانه‌یشه‌ ئه‌رکێکی بێئاکام، نه‌ به‌ چاک نه‌ به‌ خراب، له‌و ره‌فتار و گفتار و کرداره‌وه‌ په‌یدا نه‌بیت بۆ غه‌یری و گۆیا به‌فره‌ی به‌گه‌رما ده‌توێته‌وه‌ و نه‌بوو ده‌بیت.

حاله‌تی ئەوتۆ هه‌یه‌، له‌ «ئۆگرگرتن» به‌ عاده‌تیکه‌وه‌ وه‌یا گرفتاربوونی مه‌راقینکی ره‌گداکو‌تاو، روو ده‌دات ناشی یه‌کسه‌ر له‌ عه‌ینی مرۆکه‌وه‌ ده‌رچیت: عاده‌ت و مه‌راقه‌که له‌ ماوه‌ی پاش چه‌سپانیان ده‌زێته‌وه‌ به‌ مه‌راقی له‌ خۆیان سه‌یرتر: مرۆم دیتوه‌ که‌ لایه‌کی له‌ ده‌می رویشتن به‌ کۆلاندایه‌ دیوار که‌وتبایه‌ ده‌بوو بپه‌رپه‌ته‌وه‌ بۆ ئەوه‌ری کۆلانه‌که‌ لایه‌نه‌که‌ی تری به‌ریکه‌وێت... یه‌کێکی دیکه‌ فێر بوو په‌یتا په‌یتا

بزۆتی ناو ئاگردانی زستانه‌ی تینک ده‌کردنه‌وه و جی گۆرکینی پێ ده‌کردن به‌ نیازی چاکتر سووتانیان، ئه‌گه‌ر ده‌ستیان گرتبایه، به‌ شان و به‌ چاو و به‌ سه‌ر بزۆته‌کانی ده‌خستنه‌وه سه‌ر یه‌کتر و ریکی ده‌خستن... گه‌لیک له‌ نوێژکه‌ران سه‌به‌ب به‌ زیده خه‌ریکبوون به‌ دروستایی ده‌ستنوێژه‌که و به‌ نوتقی دروستی ئایه‌ته‌کان به‌ زه‌حمه‌ت و به‌ ئه‌رک له‌ هه‌ردووکیان ده‌بوونه‌وه. من یه‌کیکی ئه‌وتۆم دیتوه، له‌ مه‌لابانگدانی به‌یانی تا نزیکي رۆژه‌ه‌لات خه‌ریکی ده‌ستنوێژ بوه به‌تایبه‌تی «مسح» ی مووی...

هه‌زاران هه‌زار حاله‌تی ئه‌وتۆیی له‌ ده‌وروبه‌ری کۆمه‌له‌ی مرۆف خه‌له‌ل به‌ به‌رژه‌وه‌ند و به‌ ژبانی کامه‌ران و به‌ هه‌سه‌نه‌وه‌ی خه‌لک ده‌گه‌یه‌نی چ پینوئیدییه‌کی نییه‌ به‌و لایه‌نه‌ گرنگانه‌ی گوزه‌ران که مرۆ ناچاره‌ خۆی بۆ ته‌رخان بکات... مه‌راقی کۆتربازی و هه‌ا بوه سه‌ری ناوه به‌ ته‌نگوچه‌له‌مه‌ی ژبان و به‌ ناڕه‌حه‌تی خه‌لکی ده‌وروبه‌ر... سه‌یرترین حاله‌تیکی دیترا بێت له‌و جزه‌ری پینوه‌ی خه‌ریکم بینووسم ئه‌وه‌یه که هه‌ندی که‌س چی کردوویه‌تی و گوتوه‌تی به‌ رۆژ له‌ ده‌می خه‌ودا دووباره‌ی کردۆته‌وه به‌ مه‌رجیک که‌وتیبته‌ سه‌رپشت تا ئه‌وه‌ی شتی ئه‌وتۆ دووباره‌ کراوه‌ته‌وه، کوردی گوته‌نی، سه‌ربه‌قور ده‌هینتته‌ پینکه‌نین...

ورده‌ حیسابی ئه‌وتۆیی که‌ ده‌زانم که‌س خۆی پێ مه‌شغول ناکات، یاخود ژماره‌یه‌کی زیده زیده که‌م خه‌ریکی ده‌بێ، به‌لگه‌ی خه‌مساردیی ئاپۆره‌ی خه‌لکه‌ که‌:

1- به‌رپرسیانی سیاسه‌ت و خه‌بات پێیان وایه‌ خه‌ریکبوون به‌و جزه‌ره‌ لایه‌نه‌ی بێبایه‌خی حالاتی ئه‌وتۆوه‌ بریتییه‌ له‌ خه‌ساربوونی ئه‌رک و کات

2- زۆربه‌ی رۆشنبیران گویی ناده‌نی مه‌گه‌ر ئه‌و پسه‌رانه‌ی له‌ مرۆ ده‌کۆلنه‌وه

3- خه‌لکی کooچه‌ و بازاڕ نازانی بیر بۆ ئه‌و لایه‌نه‌ بیات...

به‌لای منه‌وه‌ تا قمی سیاسه‌ت، به‌تایبه‌تی خه‌باتگیري دلگه‌رم، ده‌بێ له‌ به‌رنامه‌یدا هه‌بێ سه‌ریک له‌ ده‌ره‌وه‌ و هه‌ناوی «مرۆ» خوار بکاته‌وه‌ و نه‌ختیکی تیرابمیتیت و خۆی ئاشناتر بکات به‌ «سروشته‌ی مرۆ! وا له‌م چه‌ند دیره‌ی ژیره‌وه‌ دوو

دياردهی زیده بهرچاوو و بهر هوش به عرزى خوینتر دهگه به نم که ده زمانم ژماره یه کی که م نه بی له ناده می به خه یالیدا نایه ت، خه یالیش بزى بجیت به هه ندى هه لئاگریت:

یه که میان نه وه یه که مرؤ ته ماشای پروی خوی ده کات له ناوینته بیر له وه ناکاته وه که نه وینته یه ده بینیت روه حه قیقیه که ی نییه چونکه لای راستی له شی ده بینته لای چه پی وینته ی، چه پیشی له ناوینته دا ده بینته راست، ئنجا هیچ کامیک له و نه ندامانه ی که جوت بن، وهک چاو، برؤ، گوئ... وه کوو یه کتر نین... یه کیک ته ماشای وینته ی خوی و براده ره که ی بکات واده زانی وینته ی خوی دروست و هی هاوړیکه ی نا، چونکه جوداوازی نیوان شکل و وینته ی هاوړیکه ی ده بینیت و هی خوی نا...

دومیان نه وه یه له حیسابی مانگی هیجری که ده گوتری یه کی «رهمه زان» یا «صفر» یا «ذوالحجه» یه له حه قیقه تدا دووی مانگه چونکه رؤزی پیشوو مانگی نوئ بوو به لام له بهر باریکی مانگه که و شهوقی رؤژ نه ده شیا بدیتری هه تا لای ئیواره، وابوه له بهر هور نه دیتاوه ئیتر سبه ی ئیواره به شهوی یه که می مانگ دراوته قه لم که چی هی دوه مه، سبه ی که به یه کی مانگ داده نری راستییه که ی سنی مانگه، واشبوه خزمیکى خؤم سبه ی نه ی جه ژنی رهمه زانی له هه له جه ی نریک هه ولیر به سهر برده، دواى پلاوی جه ژن به ری که وتوه بز کزین، که ئیواره ده گاته شار ده بینن کزین به رؤژه، سبه ی دهم پلاوی جه ژن له کزین ده خوات و ده روا بز بیتواته ده بینن جارئ بیتواته به رؤژه، سنیهم پلاوی جه ژن نوشی گیانی ده کات.

لیره دا مه به ستم دیارده ی سهری مانگی هیجری بوو که هه میشه دهم رؤزیه تی نه گهر سنیهمی نه بی، به لام هه ر له په نا نه مه ته له یه کیکى دیکه ی سهرتر هه یه که حاله تی زاناکانی ئیسلام به ده ست ده قی شه رعى کزن چه ند دووره له مه نطق که دیتنی مانگ مه رجه له بز سهره تای مانگی هیجری، که له 29 مانگ نه دیترا ده بی 30 رؤژه ته واو بکریت که چی له هه موو دنیا دا زانراوه ده رچوونی مانگ له «محاق» به پینی زانستی فه له ک به ثانیه مه علومو و ده زاندرئ به سهر چ ولایتیکه وه و چ نوخته یه کیه وه تیشکی رؤزی لى بهر ده که ویت، نه ماما هه ر چونکه نایه ت باسی

دیتنی مانگ ده‌کات ئه‌و عیلمه‌یه‌قینه‌ی له‌هه‌زار چاوی‌بینه‌ران‌راستتر و‌دروستتره‌ پاشگه‌ز‌ده‌بیته‌وه‌.

رینکه‌وتینکی‌به‌خته‌وه‌رانه‌یه‌که‌له‌ئایه‌تی‌سه‌ربه‌حه‌ج‌باسی‌حوشتر‌و‌ولاغی‌تر‌ نه‌هاتوه‌بۆ‌که‌سانی‌له‌دوره‌وه‌دین‌بۆ‌که‌عبه‌ده‌نا‌ئو‌یش‌ده‌بوه‌فه‌رز‌(فه‌رض)،‌نه‌ گه‌رۆک‌نه‌فه‌رۆک‌نه‌که‌شتی‌به‌هانای‌که‌س‌نه‌ده‌هات...‌باله‌ساخه‌ت‌ه‌کانی‌«عباس‌بن‌ فرناس»‌یش‌نه‌که‌وته‌گه‌ر‌حاجی‌پن‌ب‌حه‌سیت‌ه‌وه...‌خۆ‌له‌راستیدا‌کابرا‌نه‌یویست‌ ب‌فه‌ریت،‌هه‌ر‌هینده‌ی‌کرد‌به‌هۆی‌بالی‌دروستکراو‌له‌بان‌ه‌وه‌بۆ‌سه‌ر‌زه‌وی‌ دابه‌زیت،‌به‌داخه‌وه‌کلیتج‌ه‌ی‌له‌سه‌ر‌دانا!

له‌مونا‌سه‌به‌دا‌ده‌لیم‌باوکم‌له‌شایه‌دی‌دیتنی‌مانگ‌ئافه‌رتی‌وه‌ک‌پیاو‌حی‌ساب‌ ده‌کرد‌چونکه‌ده‌یگوت‌لیره‌دا‌هیزی‌دیتن‌حی‌سابه‌نه‌ک‌له‌بیر‌چوون‌که‌له‌ئایه‌ت‌دا‌ هاتوه‌دوو‌ئافه‌رت‌به‌شایه‌دیک‌داده‌نریت‌تا‌ئه‌گه‌ر‌یه‌کیکیان‌شتینکی‌له‌بیر‌کرد‌ ئه‌وه‌ی‌تریان‌بیری‌بخاته‌وه‌«فَتَ‌زُ‌نَ‌کَ‌رَ‌رَ‌ |‌حَ‌دَ‌هَ‌مَ‌اَ‌ |‌الأُخَ‌رَ‌یَ»‌.‌ له‌مه‌لایانی‌زیده‌پن‌شه‌رو‌ی‌زه‌مانی‌خۆ‌ی‌ابن‌تیمی‌ه‌[ئه‌گه‌ر‌هه‌له‌م‌نه‌کرد‌بێ‌]‌رینی‌به‌ قاضی‌داوه‌ئافه‌رتیک‌به‌پیاویک‌حی‌ساب‌بکات،‌ماده‌م‌لینی‌مه‌علومه‌بیر‌کرد‌نه‌وه‌ی‌ عاده‌تییه‌.‌ده‌لی:‌ئهم‌زیده‌مه‌رج‌ه‌ی‌شه‌ریعه‌ت‌بۆ‌سه‌لامه‌تی‌حوکم‌بوه‌نه‌ک‌ به‌شیکه‌له‌مه‌قیده‌،‌که‌قازی‌دلنیا‌بوو‌ده‌توانی‌ئافه‌رتیک‌به‌شایه‌دیک‌قبوول‌بکات.

لیره‌دا‌هه‌ر‌چه‌ند‌کمیک‌دوو‌ر‌ده‌که‌ومه‌وه‌له‌رچه‌ی‌وتوو‌یزه‌که‌مان‌به‌لام‌به‌چاکی‌ ده‌زانم‌بلیم:‌ده‌قی‌هه‌ر‌شتینکی‌سه‌ربه‌حه‌قیقه‌ته‌وه‌بێ‌که‌بوو‌به‌دۆگما‌له‌وانه‌یه‌ بیته‌له‌مه‌په‌ر،‌ده‌شبیته‌له‌مه‌په‌ر‌چونکه‌دنیا‌له‌سه‌ر‌هه‌لومه‌رجی‌زه‌مانی‌ده‌قه‌که‌کورک‌ ناییت،‌به‌ناچاری‌حالب‌بار‌ده‌گۆرین‌ئیت‌ر‌یا‌ده‌بێ‌ده‌قه‌کان‌بگۆرین‌[هه‌رنه‌بێ‌ته‌عدیل‌ بکری‌ن]‌یاخود‌ده‌بێ‌کۆمه‌لایه‌تی‌بوه‌ستن.‌چ‌له‌چه‌پ‌بیت‌چ‌له‌راست‌ده‌قی‌ شه‌خته‌کردوو‌دوژمنی‌گۆرانی‌به‌ره‌و‌پیشه‌وه‌یه‌.‌به‌داخه‌وه‌،‌سه‌د‌جاران‌به‌داخه‌وه‌،‌ پیره‌وانی‌ده‌قی‌دۆگما‌که‌یان‌په‌ر‌له‌مرۆ‌ی‌بیلایه‌ن‌و‌بیشه‌ودا‌سه‌ر‌و‌شه‌خته‌کردوو‌ ده‌رده‌چن‌له‌ئاست‌و‌شاری‌فرا‌ژووتنی‌کۆمه‌لایه‌تی‌و‌نه‌یندۆزی‌زانسته‌کانی‌و‌ ئامیزه‌سبحراوییه‌کان‌که‌ده‌ستیان‌له‌بنیاده‌م‌ستاندوه‌.‌ئهم‌شه‌خته‌کردنه‌ش‌ نموونه‌ی‌ئاووسبوونی‌مه‌راق‌و‌ئۆگر‌گرتن‌به‌باوه‌ر‌و‌ره‌و‌شته‌وه‌ی‌تیدا‌یه‌.‌له‌ نموونه‌دا‌ده‌لیم‌کور‌دی‌سه‌ربه‌چه‌پ‌و‌هه‌موو‌میله‌تینکی‌دواکه‌وتوو‌ی‌وه‌ک‌ئو

شیرگیره‌تره له‌سه‌ر عیاده‌تی ستالین و په‌رستنی ئینته‌رناشنال و دژگما کژنه‌کانی به‌ر له‌هه‌ره‌سی سۆڤیتستان. هۆی هه‌ره‌ سه‌ره‌کیش ئه‌وه‌یه، له‌ ئیفلایسی دنیایی کوردستان و کورد سه‌ره‌په‌تکیکی چنگ ناکه‌ویت بیخاقلینیی و دلی بداته‌وه: ئه‌و به‌دبه‌خته پینی گه‌رانه‌وه‌ی بژ کوردستان له‌سه‌ر خۆی داخستوه، یاخود له‌خۆوه داخراوه‌ لینی، وه‌ک شایه‌ری کورد گوته‌نی: ئه‌و کچه‌ له‌و ماله‌ وه‌عدی داوه‌ پیم، ده‌رکی ده‌روازه‌ی داخراوه‌ لیم...

حاله‌تی ئه‌وتۆ که ئیفلایسی زه‌خیره‌ی ده‌روونی پێوه‌ بیت و چ خۆشیه‌کی تیزی و ته‌سه‌لیشی له‌گه‌لدا نه‌بیت نیوه‌ مردن حساب ده‌کریت. کوردیکی شیووعی له‌ حاله‌تیکدا وه‌ک کوردیکی نیشتیمانه‌پرست حساب ده‌کری: که وه‌ک کورده‌که‌ی بژ کوردستان به‌ شانازییه‌وه‌ ده‌مریت ئه‌ویش بژ ئیته‌رناشینال بمردایه. نموونه‌یه‌کی ناوداری ئه‌و جۆره شیووعیه‌ له‌ کتیبی «کفاح واستشهاد البطل السوفیةي الكردي فیودور لیکن» نووسینی بوری سالنیکوف و وه‌رگیرانی بژ سه‌ر کوردی له‌لایه‌ن بافی نازی، سالژمیری ده‌رچوونی 1978 له‌لایه‌ن «الاعلام المركزي للپارتي الديموقراطي الكردي اليساري»⁴⁹ ده‌خوینیه‌وه‌ که بوو به‌ قوربانیی شه‌ره‌کانی شۆرشی به‌لشه‌فیکی ئۆکتۆبه‌ر، له‌ سیبیریادا، دوور دوور له‌ کاولگه‌ی گونده‌که‌ی خۆی له‌ هه‌ریمی قه‌فاس... تابلنی شاعیریکی شیرنه‌فه‌سه‌ و تابلینی قوتابی قالبوویه‌وه‌ی بیروپراکانی لینینه‌ و چه‌ندیکی بشته‌وئ زیره‌ک و کژنه‌ده‌ر و خاوین بوه. من بژی به‌ په‌رۆشم به‌لام داخم ناچی له‌ ته‌رازووی به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وايه‌تییدا له‌ هه‌موو روویه‌که‌وه‌ ده‌سته‌تاله‌ چونکه‌ شۆرشی ئۆکتۆبه‌ر رۆژیک له‌ رۆژان مه‌رحه‌بای له‌ نه‌ته‌وه‌ی کورد نه‌کردوه‌ نه‌ له‌ سه‌رده‌می لیکن خۆی و نه‌ دواتر هه‌تا هه‌ره‌سی سۆڤیه‌ت.

⁴⁹- خۆزی روویه‌ره‌ی دوایینی کتیبه‌که‌ (مه‌به‌س کتیبه‌که‌ی سه‌ربه‌ فیودور لیکنه‌) به‌ سببیه‌تی ما‌بايه‌وه‌ نه‌ک به‌م جۆره‌ وشه‌ی وه‌ها زه‌هراوی و عه‌یبار خۆی ر‌ووت کردبايه‌وه‌ که ده‌لی: «حين سقطت القيادة الكردية البرجوازية في مستنقع العمالة للمخابرات الامريكية و نظام الشاه...» کتیبه‌که‌ له‌ سه‌ره‌تای 1978 ده‌رچوه‌، دياره‌ مه‌به‌ستی له‌ چی و کتیبه‌... به‌داخه‌وه‌.

من گلهییم نییه له پرووس چونکه نه وهکیلی کورده و نه قهرزداره و نه بهلینی داوه. ئەوەندەم له دلدایه بلیم نەدەبوو سۆقیتی سەردەمی لینین لایەنی ئەتاتورک بگریت دژی کورد، تا ئەگەر بگوتری بۆلشەفیزم دەترسا لەوێ دەولهتیکی کوردی لهتهک تورکیاوه بپرسکی دەبیتە دارووکازی ئینگلیز ئیتر حەقی هەیه دژی بوەستیت منیش لەو هەلۆهستە سۆقیتستان مافی بۆره گلهییم هەیه که دۆستی بکوژەکم بیت... دواتریش ستالین مەهاباد بەرەللا بکات بۆ رۆکینی رەگەزپەرستانە ئاریامیهر. ئنجا دەمینیتەوه بلیم گروگالی نەفامانە کوردیکی وهکوو من له ئاست دەریا دەریای نووسین و گوتن و نیشاناندانی میلۆنەهای پرووس له بابەتی بیدەسەلاتی و بیکەسی و بیدەرەتانی قازی محەمەد و هاوپی شەهیدەکانیەتی. خۆ سایەتی ئەمەکارەکانی شیووعی کورد بۆ ئنیتەرناشینال هەمیشە جانفیدی ئهوان بۆ شیووعیەتی جیهان گوناھی رەخنەکانی من دەسپیتەوه... ئەگەر هەموو جارانیش له رەخنەکاندا راستیم نەپنکابیت هەرگیز بەلای بئینسافی و دوژمنایەتی سۆقیتستانەوه نەچووم. ئەوێ «إلى العظیم گورباچیف» و دوو بەشەکە «پیریسترویکا گورباچیف» ی خویندبیتەوه له نووسینی من دەزانی چەند پەرۆشدار بووم بۆ سەرکەوتنی لهو هەولەتی دەیدا...

خوینەر، لەم سەرگورشتە لیتکین و ئەنجامی خەباتی بۆلشەفیزم که بەر لەوێ هەرس بهیتی بووبوه داردەستی ستالین و بریژنیف و دەسەلاتدارانی حیزب و حکومەت، شەبەنگی لیتکین دەهینمە بەرچاوم که لەودیوی جیهانی زیندوان بە چاوی فرمیسک تیدا قەتیس ماو دەنوارپتە رەنجی بەفیرۆدراو و ئاواتی وشکبوی و عومری بابردوی خۆی و خەیاڵاتی گولگولی شۆرشی رەشەلگەرپاو و میللەته کوردهکە بەهیچ حیساب نەکراوه یەک تروسکە داد و یەک گەشە ئومید و یەک هێمای بەلینەکانی بەدی ناکات، بە هەردوو دەستان له کەللەتی خۆی رادەکشیت و بە هاوار دەنگ هەلدینی: وهی مالی کاولم... وهی کزستی کهوتووم... وهی سەد کاشکی بە رەشەتایەک له سەرانگۆیلکی گوندهکە کوردستانم دەمردم و دەنێژرام!...

ئەم وینەیه و هەرچی نووسیومه و دەینوسم و تۆ و غیری تۆ دەیلین و دەینوسن دەنگدانەوهی و رەنگدانەوهی دەوروبەری مرۆ و دەسکردی خوازی

خۆیه‌تی به چاک و خراپیه‌وه چ به میتشکی داخراو و چ به فیکری مووقلاشی بیت. ئیمکان نییه دل و دین و باوه‌ر و مرؤفایه‌تی و چوونه ئاسمان و شه‌پلته‌خزری له چه‌کوچ و داس و خه‌ره‌ک و ته‌شیه‌وه که‌وتبیتته کۆشی واقع... ناشی به حوکمی ته‌یاره و که‌شتی و گه‌رۆک و به‌رده‌قانی و تیروکه‌مان مرۆیه‌کی کوردی سه‌ربه چه‌پ ده‌ماری کشت بیت به خۆیندنه‌وه‌ی ئه‌و دێرانه، مرۆیه‌کی دیکه‌ی کوردی بی چه‌پ و راست گونی بی نه‌بزویت، یه‌کیکی دیکه‌ی سه‌ربه قه‌ومایه‌تی ئافه‌رینی لی بکیشیت هه‌مووشیان له‌یه‌ک رینکاری ئابووری تنگه‌تاو ده‌ژین و له‌یه‌ک پله‌ی خۆیندن و یه‌ک ئاووه‌ه‌وا هه‌ناسه‌هه‌لدین... کوردیکی سه‌ربه دینیش سلای لی هه‌لده‌ستی که بزانی کابرایه‌ک له‌به‌ر خۆینده‌وه‌ی ئه‌م وتووێژه یه‌کلاییه نوێژی شیوانی چوه...

خۆینه‌ری ئازیز!

که‌سیکی بیه‌ویت له‌ جیهانی ماددی و جیهانی سه‌ربه کۆمه‌لایه‌تی [که‌ درێژه‌ی به‌ره‌ژوورچوونی جیهانی گیانله‌به‌ره] بگات له‌ سه‌ریه‌تی به‌ خۆیندن و خۆینده‌وه‌ و وردبوونه‌وه‌ی چه‌نده‌ها سال، وێرای ته‌جره‌به‌ی ئانقه‌ست و رینکه‌وت، خه‌ریته‌یه‌کی سه‌رله‌به‌ری بوونه‌وه‌ری هه‌بیت له‌ میتشکیدا هه‌موو که‌رت و برگه‌ و ورد و درشتی له‌گه‌ل یه‌کترا گونجاو بن و هه‌چ به‌شیکی ناجۆر نه‌بی له‌گه‌ل هه‌چ به‌شیکی تری چ دوور بی چ نێزیک، به‌ ته‌واوی وه‌کوو له‌شی گیانله‌به‌ران که هه‌موو ئه‌ندامه‌کانی هاوده‌نگ و هاوکاری یه‌کترن. ئنجا ده‌بی باداته‌وه سه‌ر ورده‌ حیساباتی «کۆمه‌ل = مرۆ، تاک و گشتی» که‌ کاریگه‌ری هۆشه‌که‌ی و ئیراده‌یه‌کی دلخوازی ئه‌و هۆشه‌ی [به‌ ئازادی یان به‌ دیلی، به‌ ترساوی، به‌ پاره‌...] له‌ هه‌موو جیهانی ده‌ره‌وه‌ی مرۆدا په‌یدا نییه، زۆر به‌ قوولی... یه‌کجار به‌ وردی... تا ده‌توانی به‌ ئازادی... بی کۆمه‌ کردن و بی لایه‌نگیری شاره‌زای مرۆی ته‌نها و مرۆی کۆمه‌لایه‌تی بیت... سیفه‌تی فرشته‌یی و ئه‌هریمه‌نیی تیدا بدۆزیتته‌وه... نه‌خۆشیه‌ نه‌فسیه‌کانی و خوه‌ دره‌خشانه‌کانی و ده‌وری غه‌ریزه‌ به‌ تیکه‌لبوونیه‌وه له‌گه‌ل ئیراده‌ی هۆشداری... مه‌یلی بز درۆ... عیشقی بز راستی... که‌تنی هیزی زایه‌ند... ده‌وری زانست و

هونه ر و ئيبداغ له تاكه كانى هلكه وتووى... سپرى و داماوى و داوه ستاوى
ميلزونه ها...

خولاسه چنديكى بوى بكریت ناشناى تهبیات و کاریگه ره كانى و كه موکورتیه كانى
و جزرى هلكردنى له گهل غهیر... له گهل ناژهل... له گهل باران و ره هیل و
ئستیره ی ئاسمان بیت و له ناشنایه تیه كه ی زیاد بکات، چنديكى زیادیشی بکات
که مه، تا دهگاته ئه و پله یه ی شاره زایى له مرز که ده شوبه یته شاره زایى دامه زان و
شه تره نجزانى مه علان و ناو ده رکردو و که هه موو سووچ و سه رو به ریكى
یاریه كه ی له بهرچاوه و داشه كانى یه ک یه ک بؤ ئوینى ئؤستادانه رام کردوه [له
چاو بابای که زمان و ناشی له یاریه که که هه ست به نه زانى خوى ناکات] ئیتر که
که و ته بهر پرسیارى چونی ته نیشته جی کردنى کؤچهران وه یا راکیشانى دلئ خهلق
بؤ پرژه یه کى ئابوورى، کشتوکالى، تیجاره تی... دانه میتنى، یاخود به سه ر باسى
دواکه وتووى کورد... سوودان داکه وت چاوى ئه بلق نه بی... پئویسته له خوى
بکاته ئابین و باوه ر که کیشه ی هه ر ئیشکالینكى سه ربه مرز بیت کؤمه لیک ئه سبابى
تیکه لکیشى تیندا به شداره نه ک ته نها: به دبی خه لک یان ته ماعى بؤر جوازی یان
شه ی تانى کویخادئ یان به رتیلخؤرى قائم مقام و حاکم یان ده ستوه شاندى جنؤکه...

که گو ترا هه ژارى خه لک بریتیه له زنده ته ماحى بؤر جوازی و به س ده بن به بیریدا
بیت ئه گه ر هه موو بؤر جوازیه كانى به خویان و پاره یان بسووتیندرین هه ژار تیر
نابیت... یه کى له سه رى زمانیه وه بلئ من ئیشتراکیم بن ئه وه ی ولاته که ی 200-
300 سالنكى له سینه رى ژیار و دیمؤکراسى رانه بواردبى و ژیرخانى پته وى نه بی،
فه رمووده که ی تاوانباریه چونکه ئیشتراکیه ت ئاره زؤ و که یف نییه وه ک جلک
له بهر بکریت. ده توانئ ناوى خوى، دینی خوى، مهفته نى خوى بگؤرئ بن ئه وه ی له
مرؤفایه تیه که ی که م بیته وه به لام ههروهک له ته مهنى هه شت سالیدا پیاو ناتوانى
ژن بهینتیت وه یا ببیته وه زیر ههروه هاش ئیشتراکیه ت له فراؤوتنى بؤر جوازیه تی
پن دهگات، خؤ داواى شیووعیه ت هه ر به جارئ جهاله ته بؤ کورد و بلوچ و
ئه فغانیه کى خوى پن هه لداته وه. دیتمان روسیا به ده ست ئیشتراکیه ته وه به کوئ
که بیشت... بیستم هه یکه لى لینین له شارى لینینگراد «په ترؤگراد» دابه زیترا...

ده‌گه‌ریمه‌وه بۆ قسه‌که‌م: رۆشنییر به‌و مه‌رجه‌ی نیک‌گه‌ره‌وانی و قوولی رۆچوون و بیترس و بیلایه‌نی ده‌شن رابه‌ری سیاسه‌ت بیت، به‌ تیبینی لایه‌نی ئاماده‌یی و وه‌ستایی له‌ هونه‌ری رابه‌ریدا... راستیه‌که‌ی ئه‌و مه‌رجه‌ پشتگۆی ناخری له‌ هه‌رچی چالاکییه‌کی مرۆی تیدا به‌رپرس بیت. مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه بلیم ویزای دریزی تیبینییه‌کانم که هه‌مووی به‌لای خۆمه‌وه پنیستن بۆ که‌سینکی پنی بگوتری رۆشنییر، مه‌هاره‌تی مامه‌له‌ کردن له‌گه‌ل خه‌لکی سه‌ربه‌ سیاسه‌ت و خه‌بات و ئاپۆره‌ی ره‌شو‌پووت و ئه‌هلی بازار له‌ پنیست پتر پنیسته. که نالیم شاره‌زای مامه‌له‌ی پیاوماقوولان بیت، که ئه‌ویش هه‌ر پنیسته، له‌به‌ر خاتر راکرتنی ئه‌و خویته‌رانه‌یه که هه‌ز له‌ چاره‌ی ماقوولان ناکه‌ن... ماقوولیش، جارێ، زه‌ره‌مه‌ند نییه له‌و باره‌ی تیدا ده‌ژین بی مه‌رجه‌بای رۆشنییری که‌مه‌سه‌لات...

خویته‌ری ئازیز: بۆ دواچار ده‌لیم ئاماده‌ کردنی خه‌ریته‌ی باسکراو بۆ جیهانی سروشت و جیهانی زینده‌وه‌ر و مرۆ مه‌رجی هه‌ره‌ به‌ره‌تیه‌ بۆ نازناوی: رۆشنییر، ئنجا رابه‌ری سیاسی و خه‌باتگیر... ئه‌گه‌ر نوسخه‌یه‌کی سه‌پپات بوویه‌وه‌ی ئه‌و خه‌ریته‌یه له‌ چاوه‌ نیوه‌ خه‌والوه‌کانی سه‌ده‌ها میلۆن شه‌یدای تۆپنتی و «رۆک-ئه‌ند-رۆل» نه‌خشه‌ستووبایه، بینگومان، به‌ده‌م باوه‌شکه‌وه‌ خه‌یالینکی خاوی بۆ لای دواپۆژ و چاره‌نووسی مرۆقایه‌تی ده‌چۆه. مخابه‌، گزینکی مه‌یله‌و شاره‌زایانه له‌ فوتبۆله‌وانینکی ناو ده‌رکردو دڵ و هه‌ناوی میلۆنه‌ها گه‌نج و کامل و ریش ماشوبرنج و قژ بۆزبوویه‌وه‌ به‌ینیتته‌ حاله‌تی جه‌زبه‌ی ده‌رویشی، که‌چی ته‌زووی پندا نایه‌ت بۆ حالوباری ناله‌باری هه‌موو جیهان... بۆ مه‌رگی سه‌دان هه‌زار قورباننی شه‌ر و برسیه‌تی و بیدادی... تۆ بلی میلۆنه‌ها! و به‌ولاتریش! ده‌سا سویند به‌ شه‌ره‌فی ئه‌م قسانه‌م ده‌خۆم خانمینکی شیکپۆش تووله‌ رۆحه‌ره‌که‌ی خۆی به‌لاوه‌ ئه‌فریقا و ئاسیا ده‌هینن... سه‌د جار خۆی قورباننی تووله‌که‌ی بیت.

دوور له‌ دلگه‌رمی ده‌لیم، هه‌رچه‌ند له‌ واقیعی به‌رده‌ستدا، ره‌نگه‌ من له‌ زوربه‌ی خویته‌ران پتر چوویم بۆ بنج و بناوانی دیاره‌ی وه‌ها به‌ سفتۆسۆ، هه‌رنه‌بی له‌به‌ر خوو گرتنم به‌ وردبوونه‌وه‌ له‌ حاله‌تی ئاده‌میزاد، هه‌ر له‌ مولحیده‌وه‌ هه‌تا فه‌نافیلاکه‌ی... هه‌ر له‌ فه‌یله‌سووفیه‌وه‌ هه‌تا هیز و که‌وده‌نه‌که‌ی... هه‌ر له‌ داگیرکه‌ریه‌وه‌ هه‌تا داگیرکراوه‌که‌ی... هه‌ر له‌ مندالیه‌وه‌ هه‌تا پیری رۆخ لێوی

گږه کي، نيتړ دهشني من له مرؤي بيمه راقی نه وتوږي نزيکتر بوومه ته وه له هږي بيناکي و بيته ندينشه يي خانمي شکيپوش و شيتووي تي شهيداي شه قی توپيني! ديسانوه خؤم پي ناگيري له په رؤش بؤ خه مسارديي که سانينيکي ئيمکاني خه مخوريان له من و تو پتر هه يه. چ قهيدئ دهکا که خانم بؤ خاتري سه لامه تي قاچي سه گه که ي که ئاودز بووي چه کي سپي بؤ پزيشک ئيمزا بکات، نه گهر به دلیدا بيت هه تيونيکي نه خؤش چاره سهر بکات... برسپهک تير بکات: گوتم به دلیدا بيت نهک خوانه خواسته ئه رکه که به مله وه بگريت... له قسه که شم په شيمان نيم، به زه يي بؤ مرؤي ته نگه تاو چاکتره له بينه زه يي، بينه زه ييش سه لامه تره له ئازاردان. ده گه مه نه وه ي بلنيم مارؤخي به شه ره فتره له سادي!

نه گهر نيگاي مرؤي عاده تي بؤ ئهم ورده حيسابانه بانه دريته وه که ده زانين ژياني ملياره ها ئاده ميزادي عاده تي بريتيه له خه رمانی ئه و بؤره ورديلانه، گه ليک هه ل و ده رفه تي پيکه وه هه لکردني ئاده مانه و ژيرانه له ده ست ده چنت، زؤر جارانش تیکه له ژاني بيلزوم به تو وشه وه ده بيت. نه وه ي راستي بي مرؤي هه وراز، مرؤي عاده تيش، له هه ست نه کردن به و ورديلانه راهاتووي که مته رخمی ده بيت له کاري بايه خدار و له ئاست هه لگري به پرسايه تي، چ له سياسه ت چ له ژياني نيو خيزاني چ له ره فتاري سه ربه کؤمه لايه تي بيت.

ده بي بزاني ئيمه ي نه داري ده سه لاتي فه رمان و تير اخوږين که به لاي که مه وه 70% ي سه رژماری نه ته وه ده بين هه ر نه وه نده هه ستي هيز و ده سه لات ده که ين که خاوه ن ده سه لات کاري پيمان ده بي. له ته ک رووداوي گرنکي شوږش و جهنگ و فيداکاري و شالو و هه لاتيش خاوه ني 1/1000 ي هيج شتيک نين [ده شي له بي ري خؤت بيه يته وه که شه ر و شؤرش عياره ي ره فتار و کردار بن چونکه حاله تي هه ميشه ي نين. ئيجا نه گهر هه ميشه ييش بن هه ر به جاري مه ودا نادن به تز و من نارازي بين يان خاوه ن بيروږاي...] نيتړ ده مينتيته وه نه و کاروباري ورديله که هه ول بده ين حه سايه وه بين له سپه ريدا.

به لنی ده زانم، تزوش ده زانيت، رووداوي زه به للاحی وهک شه ر و شوږش ده سکردی زله يز و خاوه ن برياري سياسه تي ناشتي و شوږشه... ده شزانم له گه ل بيده سه لاتيمان، بگره له بهر نه و بيده سه لاتيبه، پيمان ناکري له ئاگري به دور بين [له

حاله‌تی باری ئیستاکی کوردستانه‌که‌مان. 20-1-1997 ز، خۆمان به‌شیکین له
ئاگره‌که [پیشمان نه‌ده‌کرا مه‌نعی بکه‌ین مه‌نعیش کرابایه‌ لایه‌نیکی دیکه‌ی نا‌کورد
سواری ئیراده‌مان ده‌بوو...

ئیترا که ئه‌مه‌ حالمان بیت لزوم نامینێ به‌ بیناکی له‌ته‌ک یه‌کترا نه‌ختیک ناراحه‌تی
بخه‌ینه بان ئه‌رکه‌ پشتشکینه‌که‌ وه‌ک که مرۆی دیندار دوو ره‌که‌ت سونه‌ت
ده‌خاته‌ سه‌ر جوار ره‌که‌تی نویژ. جا ئه‌گه‌ر بگوتری ئه‌و درێژهدانه‌ له‌ کاری وه‌ها
بینایه‌خ چ سوودینکی هه‌یه‌ به‌رانبه‌ر هه‌ره‌شه‌ی زلی وه‌ک شه‌پ و بروداوی زیده
گرنگی وه‌ک شۆرش و چاره‌نووسی مرۆ و به‌ره‌وپینشچوونی مرۆقایه‌تی، ده‌لیم:
ره‌خنه‌ی ئه‌رتزبیش چ ده‌ردان تیمار ناکات. نه‌ک ئه‌وه‌نده‌ و به‌س، که‌سینگ ئاخنا‌بیت
به‌ گرمه‌ و لرمه‌ی کاری زل که‌ به‌ زۆری له‌ ئاکامی خه‌سله‌ت و کرده‌وه‌ی نا‌ئاده‌مانه
بروویان داوه‌ هۆیه‌کیش له‌ هۆیه‌کانی بروداویان بایه‌خ نه‌دان بوه‌ به‌ وردیله‌کانی
ناوه‌رۆکی ژیا‌نی ئاپۆره‌ی خه‌لک، ئانه‌و که‌سه‌ له‌ هیچ برووینکه‌وه‌ به‌که‌لکی ئاده‌می
نایه‌ت. خز له‌ مه‌یدانی رابه‌رایه‌تی بزوتنه‌وه‌ی سیاسی، که‌ شۆرش لووتکه‌ی
سیاسه‌ته‌، هه‌ر به‌جاری قوماربا‌ز ده‌بیت. قوربه‌سه‌ر ئه‌و خه‌لکه‌ش له‌ مرۆی
ئه‌وتۆبی دوولینگه‌ به‌سه‌ر ملیاندا به‌ئینیت چونکه‌ به‌ هه‌موو مه‌زه‌بان دووره‌ له‌ ئازار
و ئه‌ندیشه‌ی بینه‌سه‌لاتان. ئه‌و عیفریتانه‌ی ده‌بن به‌ سه‌رۆکی شۆرش و ده‌وله‌ت و
رابه‌ری سیاسی له‌و ته‌رزانه‌ن نووزه‌ی نه‌خۆش نابیه‌ن!

به‌داخوه‌ نمورنه‌ی ئه‌و عیفریتانه‌ له‌ جیهانی سینیهم زۆرن... گویش ناده‌نه‌ شه‌پۆری
تازیه‌ی شه‌هیدی جوانه‌مه‌رگ... ئیستا به‌سه‌ر قسه‌یه‌کی زلدا ده‌که‌وم: ئه‌و
نه‌ته‌وانه‌ی له‌ گۆمی بینسه‌ودای و نه‌زانی و ئه‌فسانه‌ و هه‌ستی سپ مه‌له‌ ده‌که‌ن،
هه‌رچه‌نده‌ له‌ کۆتایی سه‌ده‌ی بیسته‌م ده‌ژین به‌لام وه‌ها پشته‌وگا‌ز بوونه‌وه‌ له
ژیا‌ری سه‌رده‌م خزمایه‌تیان نه‌ماوه‌ له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌ پێشکه‌وتوه‌کان... تاران له
برووناکی زانستی نوێ، تا ئه‌وه‌ی ده‌توانم بی کۆمه‌ کردن بلیم، له‌وه‌ ده‌رچوون
پنیا‌ن بگوتری «نه‌خۆش» چونکه‌ به‌راستی خۆیا‌ن نه‌خۆشین واته‌ گرفتاری خۆیا‌ن
نه‌ک تا و له‌رزیا‌ن زگیشه‌ و زوکام...

هه‌تا جیهانی پێشکه‌وتوو هینده‌ پیش نه‌که‌وتبوو له‌ ئاسۆی دیا‌ر ئاودو بیا‌ن و له‌به‌ر
چاوان نه‌میتن، زمانیکی مامناوه‌نجی هه‌بوو پێشکه‌وتوو و پاشکه‌توو لیکتر تینگه‌ن.

واگه‌بیشینه دهورانیک ده‌بې تهرجومانیک هه‌بې له‌به‌بېندا قسه‌ی هه‌ردوولا ته‌رجه‌مه بکات، تهرجومانیش په‌یدا نییه. خژ ټه‌وه‌ی راستی بې. زانست و هونه‌ریکی که‌وته ټه‌ودییو ټاسو‌ی پنی ده‌چنه ټاسمان ناشی ته‌رجه‌مه بکری به‌ زمانیک ټاپو‌ره‌ی بیسه‌واد و نیوه‌خوینده‌واری پنی حالی بکریت له‌ حالیکدا به‌شیکی زانسته به‌رزه‌کان به‌ کژمپیوته‌ر شه‌رح ده‌دریت.

ده‌لین به‌ر له‌ صد سالیک ټاغایه‌کی کوردی سه‌ر سنووری کوردستانی عیراق [ټه‌وسا هی عوسمانلی بوو] چوه‌ سه‌ردانی حاکمیکي ټیران... ناوه‌که‌ی پرسى و ټه‌زبه‌ری کرد. که‌ چوه‌ ژووری حاکمه‌که‌ گوټی: چو‌نی موزه‌ککه‌ره‌گه‌وره؟ تومه‌ز ناوی «مظفر الدولة» بوو... حاکمه‌که‌ به‌خیر هیتا به‌ وشه‌ی «مه‌رحه‌با»، ټاغا گوټی چه‌بام له‌ بیر کرد دنا بې چه‌با نه‌ده‌هاتم... بپروا ده‌که‌م ټم زمانه‌ی سلارو و خژشامه‌دی گه‌لنک گه‌لنک ټاشناتره‌ بژ به‌ر گوټی ټاخپوهر و بیسه‌ر هه‌رچه‌ند له‌ په‌کتریش نه‌گن، له‌چاو نه‌بوونی زمانى ټاخواتن له‌ نیوان کژمپیوته‌ر و مرؤی بیسه‌واد.

لیره‌دا ټینینییه‌کی راره‌ویم به‌ دلدا دیت نه‌ختیک دلده‌ره‌وه‌یه بژ ده‌رویشی هو‌ی به‌ره‌م که‌ ده‌بینین کژمپیوته‌ری ټالته‌ له‌ دروستکه‌ری ټاله‌ته‌که‌ وردپنوتر و بینه‌له‌تر و له‌ زوربه‌ی حالدا بې یارمه‌تی له‌وه‌وه، مرؤکه‌ په‌ککه‌وته‌یه به‌لام چ فایده! ټاخ و سه‌د داخ له‌به‌ر دوو خالی ټیسکفورس و بیټابروو: په‌کیکیان ټه‌وه‌یه که‌ مرؤ خژى ټاله‌ته‌که‌ی دروست کردوه. دوه‌میان ټه‌وه‌یه که‌ ټاله‌ته‌که‌ سه‌که‌ت ده‌بې مرؤ چاکی ده‌کاته‌وه، خالیکي دیکه‌ی بیسه‌رمیش سه‌رقوت ده‌کاته‌وه و ده‌لې، مرؤ به‌ ټاله‌تی ټاخ‌ر مؤدیلیش رازی نییه، خه‌ریکی هی چاکتره... به‌ ده‌ست خؤم نییه مه‌ته‌لوکه‌کم به‌بیردا دیت له‌گه‌ل گه‌شتی به‌ره‌وپنیشچوونی زانست مه‌یله‌و خزمه. ده‌لین جاریکیان مانگ گیرا، کابرایه‌کی سافیلکه‌ی ناو شاخ و کیوان گوټی: مالی شیوئ سبه‌ینان له‌و سه‌ری ده‌یگوت قوت، ټیواران قوت، هه‌ر قوته‌قوتی بوو! زانیم به‌لایه‌کی به‌سه‌ر دئ... مرؤش خه‌ریکی قوته‌قوتی پیشخستنی ټامیره‌کانیه‌تی، ده‌ترسیم رؤژنیک له‌ رؤژان لئی هه‌لگه‌رپته‌وه و په‌لکیشی بکن بژ پؤلیسخانه... ره‌نگه‌ ټاله‌ته‌کان نان و ټاوی بژ بیه‌نه به‌ندیخانه!!

یه کینک له و یارمه تیده رانه ی مرؤ بؤ ئاسان کردنی راپه راندنی کاروباری گوزهران، له ده میکی زۆر کۆنه وه، به دیدی کردنی هاوچوونبوونی هه ندئ ئه رکه که ده شی تاکه که س تیکیان ببه ستیت و به جاریک لینیان ره ها بیت یاخود هه ندئ ئه رکه ده شی کۆمه ل تیندا به شدار بیت. ئه ویش دوو جزره: یه کیان کاری سه خته به تاکه که س ناکرئ. یه کی تریان کاری ده وامه داره⁵⁰ [وهک دروینه] که ئه گه ر هه ر که سه له لای خویه وه مل لئ بنئ سهر ده کیشیته وه بؤ ناریکی هه ولی تیکرایان. ئیتر که وتنه سهر باری هاریکاری. راستیه که ی گیانی هاریکاری وزه ی ره نجدهر فره تر ده کات تا ئه وه ی به ته نهایی خه ریک ده بیت. بیگومان تینی کردنی جوداوازی «په شه ولاغ-گا» له «خوردمه مال - مه ر و بز» گاوانی جودا کرده وه له شوان. هه روه ها ئیستر و به رزه و که ری کرد به ره وه وهک که گاران و مینگه ل هه ر یه که یان سهر به خز بوون. باوه ر ده که م ئه م ریکخسته ی وا سهره تای له ده ورانی هه ره کۆنی «کۆمه لایه تی» و له گه ل په یدابوونی گوند [با بلئین سی چوار مال] خزی سه پاندوه و تا ئیستاش له ولاتی دواکه وتوو، تاراده یه ک، ده ستوره.

ئه م ناچاریه ی بؤ به ریه وچوون که دروینه ی کۆمه لی سه پاند و گا و یه کسم و خورده مالی لیکتر جودا کردنه وه، زووتریش به ماوه یه کی کورت، گوندی ئافراند [نمونه ی دیکه زۆرن له م بابته. لزوم نابینم دریژه به ئه ژماریان بده م - ئه گه ر به دیارده ی «ژن و میردایه تی» به ماره و ته لاق و بی ماره و ته لاقه وه خه ریک بین ره نگه به ئه رکی وه ره سه که ر لئی به کۆتایی بگه ین، یان نه گه ین...] خه سته بوونه وه ی گۆرانکاییه کی مرؤفانه ی به ره وپیشچوون و لیکترازی له خیزانی چمپانزی و گۆریللا... که به پنی کتیبی *Peking Man* «مرؤفی په کین»- له بلاوکراوه کانی پارتی کۆمیونیستی چین، سالی 1975 ده رچوه- به ر له بیست میلیۆن سالیکه وه له کاردایه [لاپه ره 22 ی کتیبه که]. به لام کتیبه که راده گه یه نی که به ر له چل هه زار سالیک مرؤ بوو به خاوه ن «ئادگار» (ملاح) و خاسیه ته کانی ئه مرۆکه ی و به ر له

⁵⁰ - ده وامه دار جوودایه له «هه میشه ی».

ده‌ه‌زار سالنکیش تیروکه‌وان و ته‌پکه و ر‌مب و قولابه ئینسکی راوه‌ماسیی به‌کار هیتاوه.⁵¹

ئهم دیارده‌یه‌ی داسه‌پانی هاریکاری و تیکبه‌ستنی ئهرکی هاوچوون به‌ره‌می سه‌لیقه‌یه‌کی سروشتیه به‌ شینوه‌یه‌کی ر‌یکتر له هیندئ شینوه‌ی هاریکاری نیوان به‌شیک له‌ جان‌وه‌راندنا. خۆ ئه‌گه‌ر مرؤی به‌ر له‌ چله‌زار سال و پیشتر و دواتریش ئه‌و ر‌ینگه‌یه‌ی هاریکاری و ر‌یکوپینکی هه‌ول‌دانی نه‌گرتبایه به‌ر ده‌چزوه ر‌یزی گۆزیلا ده‌شبوه به‌لگه‌ی نه‌بوونی «هۆش» [ده‌زانم ئه‌گه‌ر هۆش نه‌بوايه ر‌یی ئه‌و قسه‌یه‌م نه‌ده‌هات باسی به‌لگه‌ بکه‌م، قه‌له‌میش په‌یدا نه‌ده‌بوو به‌سه‌ر کاغه‌زه‌وه نه‌خشی نووسین بکات، کاغه‌ز و نووسینیش نه‌ده‌بوون...] سه‌ره‌رای ئهم راستیه، دیارده‌که، راستیه‌کی دیکه‌ش ده‌سه‌پتنی که به‌ره‌وپینشچوون و به‌رده‌وامبوونی مرؤ له‌ مه‌یدانی په‌له‌ی ژیان به‌ند بوه به‌و هاریکارییه: نه‌ده‌شیا مرؤ وه‌ک ر‌یوی و که‌رویشک خۆی و ژنیک ژیان به‌سه‌ر بیه‌ن و منداڵ به‌خێو بکه‌ن که گه‌وره‌بوون له‌ خۆیانیا بکه‌نه‌وه وه‌ک که‌ جان‌وه‌ری زاوژیکه‌ر به‌چکه‌کانیا ده‌ره‌تینن.

به‌لئ ده‌زانین دوا‌ی قه‌وه‌غابوونی کۆمه‌لگه‌ی مرؤ و په‌یدا‌بوونی مامه‌له‌ت و سوود و زه‌ره‌ر کینه‌رکی که‌وته نیوان خه‌لکه‌وه بۆ زیده پاروو، به‌لام دیسانه‌وه گیانی هاریکاری یارده‌ده‌ری گه‌شه‌ی ژیان بوه: ئه‌گه‌ر مونا‌فسه و ته‌ناقوز و یه‌کتر خواردن بناغه‌ی شه‌خسیه‌تی مرؤ بوايه کۆمه‌لگه و کۆمه‌لایه‌تی له‌ ره‌حمی ر‌ۆژگار نه‌ده‌رسکا، به‌و مانایه‌ی که‌ وه‌کوو ر‌یوی و هه‌رس و پلینگ ماوه‌ی به‌رده‌وامبوونی نه‌وعیان ئاشکرایه مرؤ ئه‌و ده‌رفه‌ته‌ی نه‌ده‌بوو هه‌رنه‌بی له‌به‌ر پیستی نه‌رم و بیتوکی که‌ به‌رگه‌ی چه‌نبۆله‌ی درنده ناگریت... ده‌مینیتیه‌وه هۆشه‌که‌ی: ئا ئه‌و هۆشه‌ی نه‌توانی بۆ مه‌به‌ستی هه‌ولی مانه‌وه و په‌له‌ی ژیان مرؤ بخاته سه‌ر ر‌یازی

⁵¹ - من مونا‌قه‌شه‌ی مه‌ودای نیوان چله‌زار و ده‌هه‌زار سال ناکه‌م بۆ ره‌واندنه‌وه‌ی ته‌گه‌ره‌یه‌کی زلی ب‌نویستبوونی سی هه‌زار سال بۆ گه‌یشتنی مرؤی ته‌واو مرؤ. به‌ قوناغی ته‌بکه‌نانه‌وه: ئنجا له‌ ماوه‌ی که‌مه‌تر له‌ پینچ هه‌زار سالدا گه‌یشتنی به‌ زیاری میسر و سۆمه‌ر به‌ خۆیان و نووسین و... و... یانه‌وه. هه‌رچۆنیک بیت کتیه‌که‌ ویستوویه‌تی بۆ لایه‌نه راستیه سه‌لمیتراوه‌کانی میزوو له‌گه‌ل تیکرای بیروباوه‌ری زانسته‌کی سه‌رده‌م بیت...

هاریکاری و پیکه‌وه ژیان و به‌رده‌وامبوونی نه‌سله‌که‌ی چ بایه‌خیکی ده‌میتنی له زه‌مینیه‌ی خۆ‌ده‌رباز کردن به‌رانبه‌ر که‌لبه و چه‌نبۆله و هیز و چوستیی درنده‌کان! تا رۆژگاری سه‌رده‌م، که من له چه‌ند رۆژیکدا هیندیک لاپه‌ره ره‌ش ده‌که‌مه‌وه چاره‌نووسی بنیاده‌م به‌نده و به‌ند ده‌بی به هاریکاری و ریککه‌وتن و لیکتر راوه‌ستان و به‌زه‌یی و داد و ئازادی، که ئه‌مانه هه‌مووی که‌ره‌سته‌ی سه‌ره‌تایی ژیانی ئاسایی و سافیلکه‌یه، کۆسپی هه‌ره زلی به‌ر هه‌نگاوی تیکرای مرؤ به‌وه‌دا هه‌موار ناکریت خه‌لکی کووچه و بازار و ئه‌فه‌ندی و توجار و میلیاردير و عه‌مه‌له و وه‌رزیر له رۆژی جه‌ژندا قۆلی یه‌کتر ماچ بکه‌ن و «عه‌بیامی شه‌ریفت لی موباره‌ک بی» رامالی بناگونی یه‌کتر بکه‌ن چونکه هه‌به‌شه‌ی کوشنده و قرتیخه‌ری مرؤ، وه‌کوو عیفریتی ناو گو‌مگمه، وا له سمینی توژی ئۆزۆن و ته‌قینه‌وه‌ی بۆمبای نه‌وه‌وی... و چه‌کی به‌ره‌و پینشترچووی دوا‌رۆژدایه.

زۆر به سه‌یری، رۆشنیبه‌ر ماده‌یه‌کان که تایان دیتی له خه‌یالی مه‌غدووریبه‌تی کریکار و وه‌رزیر به‌ده‌ست پاره‌دار و ملکه‌اره‌وه [خۆ منیش و غه‌یری منیش هه‌ول ده‌هین و ده‌دن په‌نجده‌ر به مافی په‌وای خۆی بگات چ مه‌عه‌وی بیت و چ ماده‌ی] ئه‌مما هه‌چ په‌روای نه‌بوو، ره‌نگه ئینستاش نه‌بین، له خۆش کردنی ئاگری نیوان جیهانی سه‌رمایه و ئیشتراکیه‌ت له‌گه‌ل هه‌بوونی شیمانه‌ی گۆرانی شه‌ری ته‌قلیدی به ئاتۆمی و نه‌وه‌وی، خۆ ئه‌گه‌ر شه‌ره‌که له سنووری ته‌قلیدی‌شدا هه‌لگیرسابایه هه‌ر پیویست بوو هه‌ولی مه‌نع کردنی بدریت ئه‌مما نه‌ک له رینی بزوتنه‌وه‌ی ئاشتیخوازییه بیناوه‌رۆکه‌که‌ی که بریتی بوو له نازوفیزیکی شانۆگه‌رییانه و راکیشانی مرۆی سافیلکه بۆ به‌هه‌شتی که‌مه‌رامه‌دی ئیشتراکیه‌تی سۆفیتستان و راکیشانی بۆ به‌شداری کردنی له پێدا هه‌لگوتن به سیاسه‌تی سۆفیت دژی رۆژاوا. دواتریش ده‌چوو هه‌موو گه‌لانی ئه‌وروپای رۆژه‌لات خه‌فه‌کراو و ده‌سته‌به‌ستراوی رپوسیای میراتگری قه‌یسه‌ره‌کانن ئیتر له ده‌رفه‌تا به کۆمه‌ل له و به‌هه‌شته بین دره‌خت و حورییه ده‌رچوون بۆ جه‌ه‌نده‌می سه‌ره‌به‌خۆیی!!

که‌سینکی له خوینه‌ران سه‌ریشی به «إلى العظیم غورباتشوف» و دوو به‌رگه‌که‌ی «بیرسترویکا غورباتشوف» دا گرتبیت ده‌زانی من چه‌ند به په‌رۆشم بۆ سه‌رکه‌وتنی ئه‌و کابرایه [ده‌بی بلیم «به په‌رۆش بووم»]- واشده‌زانم ئه‌و ره‌خانه‌ی

لیم گرتوه له چوونه‌وه‌ی بۆ لینین و ئیشتیراکیه‌ت که گۆیا چاری ته‌نگوچه‌له‌مه‌ی رۆوسیا ده‌که‌ن، له‌ حالیکدا ته‌نگوچه‌له‌مه‌که‌ هی ناواقیعه‌یه‌تی راره‌وه‌که‌یانه. ریم ده‌دا بلیم ئه‌گه‌ر ئه‌و سیاسه‌ته‌ی گرتبایه‌ که له‌و نووسینه‌دا به‌باشم زانیوه زه‌ره‌ره‌که‌ی که‌م ده‌کرده‌وه. هه‌رچه‌نده‌ ده‌زانم چی نووسیومه نه‌گه‌یه‌شتۆته ئه‌و، چ جایی خویندبیتیه‌وه. [ده‌زانم سه‌فاره‌تی سوڤیت له‌ به‌غدا «إلى العظیم...» ی ته‌رجه‌مه‌ کرد بۆ رۆوسی و هه‌ناردی بۆ وه‌زاره‌تی کاروباری ده‌ره‌وه‌ی رۆوسیا، به‌و حالیش نایه‌ته‌ دلمه‌وه‌ سه‌ری پیدا گرتبێ. له‌وانه‌بوو ئه‌گه‌ر «محمد حسنین هیکل» نووسه‌ر بایه‌ به‌ مجیزه‌وه‌ی ده‌رس کردبایه‌...].

ئه‌و مه‌یله‌ی «هاریکاری» و «ریکخستن» له‌لایه‌ن مرۆی به‌ر له‌ ده‌یان هه‌زار سال که‌ جاری ملکداری و پاشه‌که‌وت کردن و چه‌وساندنه‌وه‌ په‌یدا نه‌بووبوو له‌ هه‌موو قۆناغه‌کانی دواتر تا ئیمه‌رۆکه‌ش به‌رده‌وامه‌ و هینده‌ی ئه‌وساش، بگه‌ پتر له‌وسا، پنیوسته‌ره‌ چونکه‌ له‌ به‌وتی هه‌زاران سه‌له‌ی به‌ره‌وپیشه‌چوونی مرۆ، به‌ هه‌موو باری له‌بار و ناله‌باریه‌وه‌... به‌و قه‌وغای ملیاره‌های... به‌ هه‌زاران زمان و دین و نه‌ریت و خواروژووری پله‌ی ژیا‌ریه‌وه‌ که‌ مینشک له‌ نیوان رامانیان هینر ده‌بیت، جۆره‌ها بیته‌ژمار له‌ ده‌رد و ته‌گه‌چه‌له‌مه‌ و هه‌ره‌شه‌ و قاتوقری و شه‌ر و نه‌زانی و گه‌مه‌ژله‌ی په‌یتا په‌یتا له‌ زیاد کردندان که‌ چ پنه‌وندییان نه‌ماوه‌ به‌ ساده‌یی و ته‌نکی و که‌مه‌اره‌یی ده‌ردی کۆنه‌مرۆی به‌ر له‌ هه‌زاران سالی رابردوه‌وه‌ ئنجا که‌ رابمیتیت له‌و چاره‌سه‌ر کردنه‌ی دژ به‌ یه‌کتر که‌ رابه‌رانی بیروباوه‌ری تیژرۆ به‌کاری ده‌هینن له‌ ملانیی یه‌کتر به‌زاندن بۆ پیکه‌یتانی «به‌ختیاری» و ئاسوده‌یی هه‌ر ئه‌وه‌نده‌ت بۆ ده‌میتیه‌وه‌ ده‌سته‌وه‌ژنۆ راقه‌نیت و شینوه‌ن بۆ مرۆفایه‌تی بکه‌یت چونکه‌، به‌راستی و پاته‌وپات، دیمه‌نه‌که‌ هاواریه‌تی که‌ ده‌رده‌که‌ بیده‌رمانه‌، یاخود جاریکی دیکه‌ش بلیمه‌وه‌، مرۆفه‌که‌ خۆی بۆته‌ ده‌رد!!

ئنجا ئه‌گه‌ر ئه‌م ره‌شه‌بینیه‌ش [که‌ واقیعه‌بینیه‌کی بێ مه‌راییه‌] بپنجینه‌وه‌ و کۆمه‌لگه‌یه‌کی ژیر و کارمه‌ران بکه‌ین به‌ عیاره‌ دیسانه‌وه‌ ناچاره‌ بۆ راپه‌راندنی جۆره‌ها چالاکیی پنیوست ده‌ست توند بکات له‌ «هاریکاری و ریکخستن» و تیندا رژدبیت نه‌ک خه‌مسارد، ئیتر ده‌بێ که‌سانی کارامه‌ په‌یدا بکات بۆ گێرانی مه‌کینه‌ی ده‌وله‌ت و کۆمه‌ل هه‌ر له‌ سه‌ره‌ۆکه‌وه‌ هه‌تا ده‌گاته‌ زبلیژ. حاله‌ته‌که‌ش به‌رده‌وام و

ناچاری دهبن تا ټو پوژگارهی مرؤ دهگاته پلهیک له بهرهوپنیشچوون ټالته تینیدا
 فهرمانی سهرشانی مرؤ دهبنیت. ټالته بریار دهدا له دادگه... ټالته چینشت لی
 دهنیت... ټالته هاتووچوی ناو شهقامان ریک دهیهخیت... ټالته ټهاندازی ساختمان
 دهگریت بهپنی مه بهست... ټالته ته نسازیت تاقی دهکاته وه... هتد.

پنی ناوی بلیم، له و پلهی وا بهرزدا تاوان و نافهرمانی و قوره دهماغی به سهر
 خه لکه وه و له یاسا ده رچوون بنه بر کراوه دهنا دنیاکه ده بنیته دنیا ی به دکار و
 دهروون نه خوژشان. بیگومان، ټه گهر دهروونمان نه خوژش نه بی وه یا له رنی لاساری
 وه یا په روژش بؤ «شؤر شگینرئ!!!» و خستنه گهری شه ری چینایه تی (و قر تینخستی
 چینی نارهنجدهر و داهینهر جوانکاری و زانستی ناپرؤلیتار) هوه نه بی هر
 کومه لگه یه کی له تمه نی «هه رزه کاری سیاسی» تپه ری تی به خوی رهوا نابینیت
 شه ره چه په لۆک بکاته یاسای چاره سهر کردنی کیشه ی «مافی مرؤ». هه لبه ت
 جیهانه که ی خوژمان، هی سنیهم... دوی بیست... جارئ ماویه تی به خه یالیدا بیت
 شتیگ هه یه بؤ تیماری برینان پنی ده لنین «مه سله تی» و تینگه بیشتن. وا تازه به تازه
 باده دهینه وه سهر خه فه کردنی ټافره ت له «حریم» دا، به زه بری چه قو و ده مانچه
 و نارنجؤک!

جا ټه گهر قسه مان روو به رووی مرؤی عاده تی بیت حه قمانه، بگره له سه رمانه، بلین
 فه رقیکی ټوتو نییه له نیوان چاره سه ری «برینکاری» و چاره سه ری «ده رده کانی
 کومه لایه تی». هه رچی ته جره به ی زنده ټاشکرا و به رچاو هه یه له ماوه ی سه د
 سالی رابردودا ده سه لمیتی که کوشتن و برین و توندی و نه رهنه ر هه رگیزاو
 هه رگیز نه په رژاوه و ناشپه رژی «نان و حه سانه وه» به ره م بی تی.

به داخه وه خه باتگیزانی کاری دنیا یی بارته قای مواهیدانی ری قیامت هه موو
 کاری ناره وای خه فه کردن و ری ته سک کردنه وه له رووی مرؤی ناپرؤلیتار، تا
 ئیستاش، هه ر به چاک ده زانن. بابای سه ربه باوه ری ژیا نه وه ی دوی مه رگ، له
 باوه ردا، به هه شتی داناوه به پاداشتی مواهید و جه هه نه میش بؤ غه یره دین.
 هه رچی بابای دنیا یی سه ربه سیاسته، چه نداوه کوو ته جره به نیشان ده دات که
 به رنامه ی کوشتن و برین به خته وه ری نه زاوه ته وه، تا ئیستاش سووره له سهر قال
 کردنه وه ی گهل بؤ چینی پرؤلیتاریا. له وه شدا به شتیکی فه لسه فه که ی بریتییه له

په‌رۆش بۆ رابردووی خۆی که ئه‌گه‌ر توندوتیژی و شه‌ری چینه‌یه‌تی نه‌مینی پروت ده‌بیتته‌وه چونکه زوربه‌ی تیژپه‌یه‌کان مرۆی عاده‌تی و پرشنگنه‌دارن، ئه‌گه‌ر زمانیان له هه‌ره‌شه راپه‌ستی ئیفلاس ده‌کهن. ئه‌و شایه‌دیه‌شیان بۆ ده‌ده‌م که له نیوان تیژپه‌یه‌ عاده‌تییه‌کاندا ژماره‌یه‌کی زۆر به‌ دڵ ده‌کۆشان و زه‌هرمه‌ند ده‌بوون [و ده‌شکوژران].

ته‌نها له ته‌جربه‌ی شیووعیی عیراق که فه‌د ئیعدام کرا و خیزبه‌که له‌به‌ر یه‌ک هه‌لۆه‌شا زۆر که‌سی چالاک و ناچالاکیان رمان... وا ده‌زانم کاسبوونی ئه‌ندامانی خیزب له‌و ته‌جربه‌یه‌ی یه‌که‌م نوشوستیی وه‌ها گ‌رنگ، که پ‌یشت‌ر نه‌یان‌دی‌تی‌وو، وره‌ی پ‌ی به‌ردان... ده‌بی بل‌یم یه‌کیک له‌وانه‌ی دوا‌ی هه‌ره‌سه‌که و عه‌زابه‌که و چه‌که‌مه‌سه‌رییه‌که خۆی گ‌رت که‌ریم ئه‌حمه‌د بوو که ده‌ستی دایه‌ که‌ره‌سته‌ی عه‌مه‌له‌یی و ملی نایه‌ خۆژیان‌دن...

ئهم قسه‌انه‌ی سه‌ربه‌ توندوتیژی و خه‌باتی خویناویی چینی پرۆلیتاریا که ده‌ورانی به‌سه‌ر چو‌ه له‌ ولاتی پ‌یشکه‌وتوو، له‌ته‌ک باری سیاسیی کورده‌وه هه‌ر به‌جاری و له هه‌موو په‌وه‌وه، وه‌ک چالاکیه‌کی سیاسیی، قسه‌کان ج‌ییان نابیتته‌وه و بیگانه‌ن، ئه‌وه‌نده نه‌بی که به‌سه‌ر زاراندایه‌ دین وه‌ک که حیکایه‌تی ئه‌رسه‌لان شه‌وی زستانی پ‌ی راده‌بویندرا ب‌ی ئه‌وه‌ی که‌س به‌تامای شتیکی نرخدار ب‌ی ل‌یی. خاکی کوردستان له‌تله‌ت و په‌ته‌ت و میله‌ته هه‌ژاره‌که‌ی ب‌یده‌ره‌تانی و دیلی 2500 سا‌له‌یی تاکه‌ یه‌ک مه‌رجی ئه‌و خه‌باته‌ چینه‌یه‌تییه‌ی ل‌ی په‌یدا نییه‌ که له‌ نه‌زه‌ریه‌دا خه‌باته‌که‌ی پ‌ی ره‌وا ده‌بیت [زانیشمان ولاتی پ‌یشکه‌وتوو، له‌گه‌ل هه‌بوونی مه‌رجه‌های نه‌زه‌ریه‌، خه‌باتی خویناوی ره‌ش کردوه].

چه‌ندی به‌ه‌و‌ی له‌ کاولگه‌ی کوردستان سه‌ره‌داوینک بدۆزمه‌وه خه‌یالی ئ‌یشتیراکیه‌ت و شیووعیه‌تی پ‌یوه‌ ل‌یده‌م بۆم نالو‌ی. دامنا مه‌رجی «شۆرش» له‌ خه‌باتی چینه‌یه‌تی کوردستان ره‌ش کرایه‌وه و ر‌ینگه‌ی ه‌یمنی و یاسایی گ‌رت به‌ر، ئا ئه‌و خه‌باته‌ ده‌ست بۆچی در‌یژ ده‌کات له‌ سه‌روه‌ت و دارایی و ژیرخان و پ‌یشه‌سازی و زانست و ته‌کنیک و چی و چی که ناویشیان نازانم، تاکوو نییه‌تی میلی کردنی «تأمیم»ی ل‌ی به‌ینی مه‌گ‌ر به‌و نییه‌ته‌ که بۆ نو‌یژ و رۆژوو به‌ زار و دل‌اندا د‌یت و ه‌یچی ت‌یناچ‌یت و سه‌لکه‌ س‌یریکی ر‌زیویشی ل‌ی به‌ره‌م نایه‌ت.

ئنجای ته‌گه‌ره‌ی مه‌یله‌و به‌گه‌زادانه‌ دیته‌ پینش که بریتیه‌ له‌ نه‌بوونی حکومه‌تینکی کوردیی سنووردار و خاوه‌ن یاسا، شیوووعیه‌ت وه‌یا ناشیوووعیه‌ت وه‌یا گه‌پی مندالانه‌ی تیدا بخریته‌ کار، ده‌مینته‌وه‌ شیوووعیی کورد له‌ په‌نا و په‌سنوی دله‌ دۆراوه‌که‌ی بۆ ئینته‌رناشنال تارمایی ئومیدینکی پووچه‌لی به‌ تیکه‌ستنی خه‌باتی کورد به‌ خه‌باتی پرۆلیتاریای حکومه‌تی بینگانه‌ی کورده‌وه‌، به‌ دلدا بیت و مینشه‌کزه له‌ لووتی کورد ده‌رکات تا رۆژی مرادان، به‌ خیر و سلامه‌ت، ئینته‌رناشنال سه‌رله‌نووی گه‌شه‌ ده‌کاته‌وه‌... «بزن شیردا بۆ داپیردا، داپیر کلکه‌قوله‌ی وی دا...» ده‌سا سویندی له‌سه‌ر بیت بزنیش شیریی بدا و ئینته‌رناشنالیش گه‌شه‌ بکاته‌وه‌ شیوووعیه‌تی، حکومه‌تانی حاکم به‌سه‌ر کورده‌وه‌ رازی نابن کورد ده‌نگ هه‌لیننی بۆ مافی خۆی...

له‌ «ماف» ده‌گه‌رینم: ئه‌و جزره‌ شیوووعیه‌ته‌ی ولاتی چاوبرسی، سکبرسی، هه‌موو ئه‌ندامیک برسی، نایه‌لئ شیوووعیه‌تی کورد ده‌سه‌لاتی هه‌بیت بویری بلئ کوردم و شیوووعیم... سه‌یریشت به‌م قسه‌یه‌م نه‌یه‌ت چونکه‌ کورده‌ شیوووعیه‌که‌ به‌ر له‌ ده‌یان سال «کوردایه‌تی» ی تاوانبار ده‌کرد نه‌کا به‌کیه‌تی بزوتنه‌وه‌ی ره‌نجده‌ران له‌و ولاتانه‌ی کوردی تیدا ده‌ژیت که‌رتک بیت، به‌کینکیش له‌ ئه‌ده‌بیاتی شیوووعیه‌ت ئه‌وه‌بوو که‌ «ره‌نجده‌ر بن نیشمانه‌». زۆر به‌سه‌یری، بابای چه‌پخواز کورد و نه‌ته‌وه‌ زله‌ حاکمه‌که‌ی به‌سه‌ر کورده‌وه‌ی به‌ برا داده‌نا که‌چی کورد و کورد نابن برابن له‌ به‌ر جوداوازی چینایه‌تی، خۆ نه‌ته‌وه‌ زله‌کەش فره‌چین بوو که‌چی شیوووعیی کورد بۆ حیسابی کورده‌که‌ دلئ چینی سه‌رووی نه‌ته‌وه‌ زله‌که‌ی نه‌ده‌یه‌شاند هه‌ر چونکه‌ به‌لایه‌وه‌ بییری نیشتمانپه‌روه‌ری ته‌ره‌شقۆی سه‌رمایه‌دارییه‌، کوردیش به‌ مه‌فه‌وومی سه‌رده‌م، جارئ، سه‌رمایه‌ تیدا په‌یدا نه‌بوه‌. وه‌ی که‌ دۆگما چ گالته‌یه‌ک به‌ هۆشی مرۆ ده‌کات!

خوینه‌ری ئازیز! له‌ باره‌ی ناوه‌رۆک و سروشتی ته‌ناقوزه‌وه‌، که‌ به‌لای چه‌په‌رۆ بزویننی ژیان و ژیاوه‌، حیکایه‌ت به‌ کۆتایی ناگات چونکه‌ تابلئیی جزری فره‌ژماره‌ و فره‌بابه‌تی هه‌یه‌. له‌ ماده‌ی مردوودا ته‌ناقوز نییه‌ تا ئه‌وه‌ی جیهانیش سه‌ره‌وبن بیت هه‌ر به‌ رووداویکی ئاسایی و به‌ حوکمی ناچاری ده‌ژمێردریت و زه‌ره‌ر و قازانجی تیدا ره‌چاو ناكریت مومکینیش نییه‌ بوه‌ستیندریت ماده‌م هۆی کاریگه‌ری

ئەوتز ھەبیت سەرەوبنبوونە کە داسەپینتی، وەک کە نووسیمان «-3+8*2
 ...=6/2» دەبی ژمارە «11» بخەینە بەتالاییە کە وە...

لە جیھانی گیانلە بەراندایە کە و مەنتیقە کە دەگۆریت بە وەدا کە بەشی ھەرە
 زۆر گیانلە بەری بێھۆش بریتیە لە «خۆرا» و «خۆراک»: ھەرچی گۆشتخۆرە بە
 لەشی زیندە وەر دەژیت، ئیتر سوود و زەرەر دەردە کە ویت و لئ بزگار بوونیشی
 نییە: لە میاندا تەناقوز ھیندە نوژی نیوەرۆ ئاشکرایە... تەناقوزی نیوان گیا و
 گیاخۆر تا ئەو رادەیە در نییە چونکە پووک دەژیتە وە، تەنانەت ئەگەر گیا و پەلک
 نەشخۆرین لە خۆو زەرد ھەلدەگەرین و وشک دەبن.

مرۆ باریکی تایبەت بە خۆی ھەبە لە کێشە تەناقوز: چ لە ئاست ماددە ی مردوو
 بێت چ لە ئاست زیندە وەر بێت لە گەل ھیندیکیان لە تەناقوزدا یە... وا دەبی ماددە
 جاریکیان سوود بەخش و جاریکیان زەرەر بەخش دەبی بۆ مرۆ وەک ئاگر یان باران
 و با... ھتد. دەمیتیتە وە مرۆ، چ تاکی چ کۆمەلی، قسە ی لئوہ بکریت لە گۆشە نیگای
 بوون و نەبوونی تەناقوز لە نیوانیاندا: ئەگەر بتوانین مەیلی تایبەتی بە لاوہ بنین و
 ھۆش و گۆشینی نەختیک بە برشت بکەین بەریوان دوو کاریگەری سەرەکی و
 بنەرەتی لە مرۆدا، یان لە کۆمەلایەتی مرۆدا، بەدی دەکەین کە وا ناشی دەمە تەقە ی
 لە سەر ھەلستێ. کاریگەری یە کەم کە شیرازە ی رستە ی کۆمەلگە ی مرۆ دە تەنیتە وە
 ئەو ھاریکاری و پیکە وە ھەلکردنە یە کە ئەگەر پوایە وە مرۆ دە چیتە ریزی
 مەیموونە وە.

ھەلبەت مرۆ کە ئۆگری بە «ھاوژیانی» ی سەر بە کۆمەلایەتی گرت نەھات لە
 راگوزەری میرخاسی و فرشتە ئاکارییە وە بۆ ئەم ئامانجە نەشمیلانە و ئادەمانە وە
 بروات، رابەری «پەلە ی ژیان»... پەلە کوتکە ی بەردە و امبوون... ترسی برانە وە...
 فەرمانی ناچاری خستییە سەر ئەو رەوتە پەسەندە. لە بیرمە، کە مندالی
 سەرە تاکانی خویندنێ مەکتەب بووم لە مامزستای دەرسێک لە دەرسەکان

ده‌مببست «الانسان مدني بالطبع - مرۆ به سروشت شارستانییه»⁵²، دواتر که که‌وتمه سهر لیکدانه‌وه و کیشانه و پیوانه‌ی ژیربیزییه‌وه بۆم ده‌رکه‌وت که «مرۆ به راهاتن و به‌پینی به‌رژه‌وه‌ند شارستانییه» واته مه‌یلی بۆ «هاوژیان» وه‌ک مه‌یلی بۆ «زایه‌ند» نییه که ناچاری و سروشتیه. به‌لگه‌ش له‌سهر ئەم گوته‌یه له‌به‌ر ده‌ستدایه: ئەگه‌ر مرۆ سروشته‌کی شارستانی بویه خه‌ریک نه‌ده‌بوو به‌کاری ئە‌وتۆوه ببیاته پله‌ی گورگ، گورگی چی! بۆمبای ئاتۆمی دروست نه‌ده‌کرد... شایه‌دی درۆی نه‌ده‌دا له‌سهر بیتاوان ملی به‌په‌ته‌وه بکریت... خه‌رمانی هه‌ژارانی نه‌ده‌سووتاند بۆ دابین کردنی مه‌یلیکی بیژۆک... بۆ مه‌رحه‌بایه‌کی لووته‌لایانه‌ی سته‌مکاریک بیتاوانیکی نه‌ده‌کوشت.

ئەم نمونانه ده‌مانگه‌یه‌نێ به‌خالی دوهم کاریگه‌ر: ئەمیان بریتییه له‌هاندهریکی سروشتی هه‌ره‌بنه‌ره‌تی و به‌رده‌وامی مرۆ که تیندا هاوبه‌شه له‌گه‌ل هه‌موو گیانداران، ئە‌ویش خه‌سه‌له‌تی «خۆیستی»یه. به‌راستی، له‌سه‌ره‌تاوه په‌یدا‌بوونی کۆمه‌ل و ژبانی هاریکاری مرۆ له‌وماکه‌ی خۆیستییه‌وه رسکاوه نه‌ک له‌ماکی جانفیدیای و ته‌بیاتی پاله‌وانانه.

ماکی خۆیستی، خۆپه‌رستی به‌دریژایی رۆژگار و له‌هه‌موو ولاتینک و که‌سینک له‌کاردا بوه، له‌وه‌شدا شوین په‌نجه‌ی خۆپه‌رستی ته‌مغه بوه له‌هه‌رچی چاکوبه‌دی ئاکار و کرداری مرۆیه. له‌نمونه‌دا ده‌لیم: که مرۆ بۆ مه‌عشوقه‌که‌ی ده‌گاته سنووری خۆکوژی، به‌راستی، هاندهر مه‌یلی زنده به‌هیزی عیشه‌که‌ی دلێ بۆ یاره‌که‌ی بوو، به‌به‌لگه‌ی ئە‌وه‌ی که لیتی تیز بوو، یان ئاگری هه‌ناوی دامرکا، به‌ته‌نبه‌لییه‌وه ده‌چیته ژوانی زۆریش نابا لیتی بیخه‌م ده‌بی... به‌هه‌مان که‌رمییه‌وه ته‌لأقیشی ده‌دات!

ئەم کاریگه‌ره‌ی خۆیستی، زۆر به‌سه‌یری، بنه‌مای زوربه‌ی هه‌ره‌زۆری ته‌ناقوزی نیوان ئاده‌میزاده: خۆیستی له‌لایه‌که‌وه ده‌بخاته سهر باری هاریکاری له‌گه‌ل غه‌یر

52- وام دیته بیر که له پۆلی چواری سه‌ره‌تایی، ده‌رسینک به‌ناوی «أشیاء» ده‌خویندرا. ئەم ده‌رسه سه‌ره‌تای خویندنی عه‌ره‌بیمان بوو جگه له‌ده‌رسی «قراءة» که له‌پۆلی دوهمه‌وه ده‌ستی بی ده‌کرا.

هه تا به گه له کږی بتوانن بهردهوام بن. له لایه کی دیکه وه بز حیسابی سوودی خزی
فیث له هه قاله که ی دهکات... له پیوستدا خیانهت دهکات وهک که له پیوستدا
جانبازی دهکات... که ته مای به هه شت و ترسی دوزخ نیشته دلپه وه نیشتمانه که ی
و خه لکوخواکه ی لی ده بیته بیگانه تا ده بینین شاعیری «صوفی» ده لی:

ما در دو جیهان غیر خدا یار نداریم
واز نیک و بدی خلق به کس کار نداریم
واته:

نیمه له دوو جیهان [ی دنیا و قیامت]. بی له خوا، دوستمان نییه
له چاکه و به دیی خه لک کارمان به که س نییه

نیشتمانه پنه روهر و چینپه روهریش، که بوو به دهرویشی باوهر، وهک صوفی
داده بریت له مهیدانی عیشق و خوولیا که ی... هم کاریگه ره ی خږویشتی، ههروهک
ته فسیری حالوباری جانه وهری غه ریزه دار دهکات له هه مان کاتدا ته فسیری رهفتار
و کردار و گفتاری مرؤ دهکات به لام به جږریکی زنده گرینیاوی و پراوهر له
درږونگی و هاریکاری... له خږوشویستن و دزاندن... له شه پ و ناشتی نهک له بهر
چرووکی نه خلاق، به لکوو به هزی به ربلاوی و تیکسمرانی نهو بزوینانه ی له زیاد
کردندان له و رږزه وه که ماکی هوش له که لله ی رسکا و بزوینی غه ریزه ی به جی ما
بز نهو هه لسوکه وته ی مه حکومه به غه ریزه له هه موو جیهانی غه ریزه داردا
بوونه وهری غه ریزی که هوشی پږا [له سهره تاوه زږر به لیٹی، سهره تاکه ش ماوه ی
دهیان و پتر له دهیان هه زار سالی خایاندوه، تا که نهختیک نیگای فرهوان بوو،
تاراده یهک، به چاوی بیناوه له جیهان رامام... خزی ناسیه وه... قسه ی فیر بوو...].
بز زنده ږوون کردنه وه ده لیم: که نه لفو بی بریتی بی له چوار پیت ده شی سهد -
دووسه⁵³ وشه ی هه مه جږری لی پیک بیت به تینینی نهو راستیبه گرنگه ی که له

⁵³ - نه گهر بیی تیدا دووباره بکرته وه چه ندین جار له 100 و 200 وشه پتر بهیدا ده بن.

سه‌ره‌تای په‌یدابوونی توانای ناخوتن وشه‌ی دوو پیتی⁵⁴ ده‌ربردراوه که ئەلفوبین بوه پینچ وشه‌یی به نیسبه‌تینکی ئەندازه‌یی وشه زیاد ده‌کن... ئیتر هه‌روه‌ها تا کزتایی 30-32 پیت که له ملیاره‌ها تینده‌په‌ریت...

به قیاس له ئەلفوبین، که سه‌یری زیاد کردنی هه‌ست و هژشی مرؤ بکه‌ین ده‌ین بگه‌ینه ئەو باوه‌ره که ته‌نگوچه‌له‌مه و جۆری زانین و نه‌زانین و شکلی «خیزان» له‌گه‌ل بوونه‌وه‌ر و... چاندن و دروونه‌وه و سووتاندن و هه‌لنان و برماندن و نه‌ریت و خووی ئۆگر پین گرتووی... و سه‌روبه‌ری ژین و مردن و به‌فتار و کردار و گفتاری به نیسبه‌تی هه‌نده‌سی زیاد ده‌کات⁵⁵ تا ئەوه‌ی له هاریکاری و له ته‌ناقوز و له هه‌موو جۆره به‌فتار و کرداری ده‌چیته باری ئەوتۆوه، بابلین، ته‌ناقوزه‌که‌ی له زۆر باردا زاوژی ده‌کات و به‌چکه‌ی بیژووی لئ ده‌که‌وته‌وه: نموونه‌یه‌کی هه‌ره ساده‌ی ئەوه‌یه که له سه‌رینایی ناریکی و یه‌کتر سه‌غله‌ت کردن لایه‌نی بالاده‌ست کیژی لایه‌نی که‌مه‌ست، به تۆبزی، له خۆی ماره ده‌کات به نیشانه‌ی شکاندنی دوژمن ئیتر زۆر نابا خۆشی ده‌ویت و مندالیان ده‌بنه پردی به‌یه‌کتر گه‌یشتنی دۆستانه‌ی هه‌ردوو لا...

به‌سه‌رچوونی دوژمنایه‌تی نابیته زانه‌وه‌ی ته‌ناقوز به ته‌ناقوز وه‌ک که به‌سه‌رچوونی نه‌ساغی نابیته ته‌ناقوزی ته‌ناقوز، ته‌نانه‌ت ئەگه‌ر ده‌رمان چاری نه‌ساغی نه‌کردین شتیک نامینن له نینوان [له چاکبوونه‌وه‌ی عاده‌تی] ته‌ناقوزی پین بگوتری: له‌شه و شه‌که‌ت بوه له‌به‌ر زیده ماندوویی، پشوویه‌کی هه‌سانه‌وه... خۆ بواردن ده‌یه‌ینیتیه‌وه حالی ئاسایی! زۆر جارن «هه‌له» حاله‌تیک په‌یدا ده‌کات ته‌ناقوزی تیندا به گومان ده‌گیرئ وه‌ک ئەوه‌ی به یه‌کینک راگه‌یه‌ندری که فلان

⁵⁴ - خویتدوومه‌ته‌وه له کتیبی *Prehist South Africa* [وشه‌که به ناته‌واوی نووسراوه، خووی Prehistoric 4] ده‌لی دانیشتووانی ناوه‌ند ئەفریقا [وابزانم به بیگی ناویان ده‌با] قامووسی و تووژیان که‌متر له 100 وشه بوه.

⁵⁵ - ناتوانم بریار له‌سه‌ر دواوژی مرؤف بده‌م له رووی زۆربوون و که‌مبوونی لایه‌نه هه‌مه‌چه‌شنه‌کانی کۆمه‌لایه‌تییه‌وه‌ی چونکه ئاله‌ت ورده ورده وه‌کاله‌تی مرؤ ده‌کات... پینشتریش هیمام بۆ کردوه.

پاشمله قسه‌ی سووکی پین گوتووی، دواتر ده‌زاندیری درۆی بوختانکه‌ریکه و ده‌سپیته‌وه له ده‌فته‌ری دۆستایه‌تی.

من ئەم وردپیتییه ده‌که‌م له باسی ته‌ناقوز مه‌به‌سم روون کردنه‌وه‌ی لایه‌نیکی زیده گرنگه له ئەفسانه‌ی گوته مه‌شووره‌که‌ی که ده‌لی ته‌ناقوز بزوینی کۆمه‌لایه‌تی و میژوو و زانست و هونه‌ر و به‌هه‌شتی سه‌ر دنیا‌یه... راستیه‌که‌ی ته‌ناقوزی مرۆ له‌گه‌ل مرۆ ده‌ردی هه‌ره کوشنده‌ی به‌ختیاریه: با له‌گه‌ل شیووعیه‌ک بلیم، ته‌ناقوزی به‌رژه‌وه‌ندی وه‌رزیز و ملکدار هه‌ستی چینه‌یه‌تی دروست ده‌کات و شو‌رش هه‌لدایستی و وه‌رزیز و کریکار و سته‌مدیده بزگار ده‌بیت. ئەم قسه‌ی وه‌ها لووس و ساده به‌ خۆی و به‌ ئاکامه‌گه‌شه‌که‌یه‌وه فه‌لاکه‌تیکه له فه‌لاکه‌ته‌کانی ته‌ناقوز چونکه ئەگه‌ر زولمه‌که نه‌بایه، ته‌ناقوزه‌که نه‌بایه، له بنه‌ره‌ته‌وه لزوم نه‌ده‌بوو به شو‌رش و کوشتن و سووتاندن. شو‌رشیش [ئه‌گه‌ر سه‌رکه‌وتووبی] له و پتر ناکات که وه‌رزیز پارچه زه‌وییه‌کی ده‌بی بۆ حیسابی خۆی بیکلیتیت. هه‌زاران دی هه‌ن هه‌مووی ملکی وه‌رزیزه نه‌ شو‌رش و نه ماندوو‌بوون و کوشتن و برینیشی تیدا نه‌بوه پتریش له وه‌زیری شو‌رشگیر هه‌سایه‌وه‌یه. خویته‌ر و شیووعیش لیم به سه‌هوو نه‌چن: من له‌گه‌ل وه‌زیرم خاوه‌ن زه‌وی بیت، هه‌ر ئەوه‌نده‌م مه‌به‌سه بلیم ئەو ته‌ناقوزه مه‌علووم و مه‌لعوونه‌ی به شو‌رش چاره کرا بزوینی میژوو نه‌بوو...

میژوو به وه‌رزیزی نه‌خویندووی جندۆکه‌په‌رست به‌ره‌وپیش ناروات. ره‌نگه پاشه‌کشه بکات وه‌ک که ده‌یکات له ولاتی پاشکه‌وتووی هه‌زار ساله‌یی... نه‌ساغ که به ده‌رمان شیفای دیت، ته‌ناقوزیک چارکراوه ئەگه‌ر نه‌بوایه میژوو خیراتر پیش ده‌که‌وت. نه‌زانی، بینه‌ودای خۆی له خۆیدا ته‌ناقوزی تیدا نییه وه‌ک که مندال به ته‌ناقوز نه‌بۆته نه‌قام، له‌گه‌ل ئەمه‌شدا که نه‌خویندووی بێ ته‌ناقوز ده‌بیته‌ خوینده‌وار میژوو خیراتر ده‌سووپیت... هه‌ژارای و نه‌داری و بیدادی و ئەو جزره ده‌ردانه که ناوی لی ده‌نین «ته‌ناقوزه‌کانی کۆمه‌لایه‌تی» و سمیله‌ خنکه‌یان دیتی به چاوه‌نۆری به‌ره‌که‌ته‌کانیا‌نه‌وه، زۆر به داخه‌وه، وه‌ک هه‌له‌له‌ی بووک گوینسته‌وه‌یه له کۆری شین و شه‌پۆری ئازیز.

بەلێ، من لەوان چاکتر دەزانم چ دەردی کوشنده ههیه له لهش و ههناوی «کۆمه‌ل» به‌لام ئه‌و خافلاوه نيم که زه‌هر به‌ تریاک بزانه‌م... من به‌ سه‌هووه‌ نه‌چووم له‌ رابه‌ری به‌هه‌له‌چووی له‌ خۆ رازی که‌ فیزونا‌ز به‌سه‌ر تیز و برسیناندا ده‌کات له‌ رینی هه‌لگرته‌ی ئنجیلینکی ماددی که‌ له‌ کوردستاندا به‌مادی نییه‌ و له‌ عه‌ینی ده‌قه‌کانیشدا خه‌یالات بۆته‌ ناوه‌رۆک: فه‌رقیک نییه‌ له‌ نیوان نویژ و رۆژووی ئه‌هلی قیامه‌ت و نیوان موژده‌ی به‌هه‌شتی سه‌ر دنیا له‌لایه‌ن رابه‌ری ماددییه‌ و بۆ رووت و برسی له‌ کوردستانیکدا که‌ ئه‌گه‌ر هه‌مووی له‌قه‌به‌ل پرۆلیتاریا بکه‌یت، له‌به‌ر زیده‌ بی‌ ده‌رامه‌دی و بی‌ ته‌کنیک و بی‌ ژیرخان و بی‌ زانسته‌ و بی‌ «هه‌ر هه‌یج شتی‌ک» پینی تیز و پۆشته‌ نابیت، تا ئه‌وه‌ی ئه‌م دێرانه‌، که‌ لووس و لیک به‌ دوا یه‌کترا ده‌پۆن، ریی ده‌رناکه‌ن، له‌سه‌ر کاغه‌زیش. بۆ به‌هه‌شته‌ خه‌یالییه‌که‌ی پرۆلیتاریای هه‌ناسه‌سارد. کوردیکی خاوه‌نی گیانی خۆی نییه‌، به‌ده‌سته‌ رابه‌ری ماددییه‌وه‌، زۆرانبا‌زی له‌گه‌ل خۆیدا ده‌کات بۆ زالیبۆن به‌سه‌ر داگیرکه‌ردا.

خوینته‌ری ئازیز! برا کورده‌ رینگه‌ گوم کردووی به‌وه‌ هه‌لدیری شه‌ری چینایه‌تی... ئه‌ی کۆمه‌له‌های گه‌نجی کوردی عاشقه‌ ئیفلاس به‌ده‌م فینگوه‌ژری گریانه‌وه‌ بۆ ره‌شو‌رووت که‌ له‌ ماوه‌ی په‌نجا سا‌لدا یه‌ک سه‌لکه‌ پیازی رزیوی نه‌هاته‌ کاسه‌وه‌ له‌ به‌ره‌کاتی بۆی و بره‌می و راوه‌ پینشه‌رگه‌: ئه‌ی برایان و خۆشه‌ویستانم، چ له‌ ریزی سه‌ربازی کوردایه‌تی بن چ له‌ خه‌نده‌قی ناجۆری شه‌ری چینایه‌تی بیناکام بن! له‌م رۆژه‌ی 12-2-1997ز- نامه‌یه‌کم له‌ دۆستیکی کوردی ئه‌وروپانیشینه‌وه‌ پینگه‌بیشت گله‌یه‌کی کورده‌ شیووعییه‌کان به‌رانبه‌ر من ده‌گیریته‌وه‌ له‌وه‌دا که‌ من واز ناهینم لێیان به‌ ره‌خنه‌ و سه‌رزه‌نشته‌...

با له‌ پینشه‌وه‌ ده‌فته‌ری «قه‌رزدا‌ری» ی شیووعییه‌ت و من له‌ته‌ک یه‌کترا ده‌ور بکه‌مه‌وه‌ ئنجا بی‌مه‌ ره‌خنه‌کاریه‌کی ئاراسته‌ی شیووعییه‌ت به‌ تینکاریی و هی شیووعییه‌تی کورد به‌ تایبه‌تی:

1- له‌ سا‌له‌ ره‌شه‌که‌ی 1959 به‌رپرسی لکی حیزبی شیووعی له‌ کۆیه‌ خه‌به‌ری راگه‌یانده‌ به‌ حکومه‌ت که‌وا علی عبدالله و کاکه‌سه‌وور تاله‌بانی و من خه‌ریکی موئامه‌رین دژی کۆیه‌ به‌ هاریکاری عه‌باسی مامه‌نداغا، گۆیا، له‌ چنارۆکی مه‌لازادان به‌ودییووی چیا‌ی هه‌یه‌سه‌ولتانه‌وه‌ کۆبووینه‌ته‌وه‌ پلان رینک

- ده‌خه‌ین. مه‌فره‌زه به‌پێ کرا... له جاده‌ گه‌بیشه‌ کاکه‌سور... چون بۆ چنارۆکه‌که‌ی زستانه‌ی هه‌تال و به‌تال... دواتر له کۆبوونه‌وه‌ی لک حیزبی پارتی و شیووعی، علی عبد الله مه‌سه‌له‌که‌ی هه‌تاه‌وه‌ی روو. نوێته‌ری حیزبی شیووعی، پاته‌وپات، گوتبووی: به‌ شانازییه‌وه‌ هه‌ولنی فه‌وتانتان ده‌ده‌م.
- 2- له سه‌ده‌می عبدالکریم قاسمدا که هه‌رای نیوان حکومه‌ت و کوردستانی عێراق ده‌ستی پیکرد شیووعیی ناوچه‌ی کزێن، که من شاره‌زاییم پێیان هه‌بوو، خه‌به‌ری راده‌گه‌یانده‌ حکومه‌ت که پێشمه‌رگه‌ له فلان گوند کۆبوونه‌ته‌وه‌... ده‌رحال فرۆکه‌ی میگ ده‌رچوو بۆ سلوو لیکردنیان به‌ بۆمبای پووسی...
- 3- له هه‌موو ئه‌و بارانه‌دا که حیزبی شیووعی له‌گه‌ل حکومه‌تی به‌غدا دۆست بوو، بێهه‌روا و به‌وپه‌ری رژدییه‌وه‌ خه‌ریکی له‌ناو بردنی بزوتنه‌وه‌ی کوردایه‌تی بوو: ده‌سا به‌ کوردستان سویند ده‌خۆم، جارێکیان دوو کۆمه‌ل له کوردی گومانای گیران، کۆمه‌له‌که‌ی که جه‌یش گرتبوونی دوا‌ی موحاکه‌مه‌ هاتنه‌وه‌ مالی خۆیان، ئه‌وانی شیووعی گرتبوونی، هه‌ر به‌ شایه‌دی شیووعیه‌کان، جه‌زا دران به‌ هه‌بس و به‌ ئه‌عدام...
- 4- له کۆپی زانیاری کورد بووم به‌ ئه‌ندام و دواتر نائیبی سه‌رۆکی کۆپ: سه‌ره‌به‌ری چه‌پ و، به‌ تاییه‌تی شیووعیه‌کان، شکاتیان برده‌ لای «مدیر أمن عام» که من کۆم کردوه‌ به‌ لکیکی سافاکی ئێران به‌ به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی که هه‌میشه‌ «هه‌ین» و برا کورده‌ په‌نابه‌ره‌کانی کوردستانی ئێران له هاتوچۆدان بۆ کۆپ و هه‌مووشیان جاسووسی سافاکن... دوو جار له ئه‌منی عامه‌وه‌ هاتن بۆ لێپرسینه‌وه‌.
- 5- موکه‌رهم تاله‌بانی وه‌زیر بوو⁵⁶ شکاتیکی دلیرانه‌ی لێ کردم لای «مجلس قيادة الثورة» گزیا له کتیبیکم جنیوم پێ داوه [که فری به‌سه‌ر راستیه‌وه‌ نه‌بوو]. به‌ده‌م شکاته‌که‌وه‌ تۆمه‌تی «عمیل الخائن البارزانی وعمیل الخائن

⁵⁶ - موکه‌رهم یه‌ک له دوو وه‌زیری شیووعی بوو، ئه‌وی نریان عامر عبدالله. که حیزبی شیووعی په‌یمانی له‌گه‌ل به‌عس نه‌ما ئه‌ستیه‌قه‌ی دا و عێراقی به‌جێ هه‌شت. موکه‌رهم مایه‌وه‌ به‌ قه‌سر و ته‌لار و بۆسته‌چی به‌غدا بۆ هه‌نده‌ران.

جلال الطالباني وعميل الاستعمار وضد الثورة... و كونه نائبى زهمانى مهليك وهپال دابووم. من له به شيكى «مرؤف و دهوروبه ر» رهخنه م گرتبوو له گوتاريكى نووسهريك به ناوى «دنياديه» كه قوتابيه كانى كوردى ئه وروپاي شوبهاندبوو به سهگى نيوان تهپهلز و له يلان نهشمه زانى دنياديه كينه... له لايه ن «الهيئة التحقيقية المركزية» سهر به «مجلس قادة الثورة» وه وتوويژم له گه لدا كرا... من عيراقم به جي هينشت - سالى 1978- بژ ئوردون. له 11-6-1978 «إعفا» كرام. دواى چوار مانگيك گه رامه وه بژ به غدا. تومه ز «دنياديه» موكه رپه م بوو.

به وهنده واز دهه يتم له گيرانه وهى سه رگورشته ي نيوان شيووعى كورد و من. هر ئه وهنده دهخمه سه ر قسه كانى ئه و چهند خاله كه من رويك له رؤژان فرق و جودايى و هه لاويرديم نه كرده له نيوان شيووعى و غيره شووعى له و مافه قانونيه ي كه جيى تاقي كردنه وه بوه و من تيندا به رپرس بوويتيم. شيووعيم له حه بس ده ره يتاوه... گيړاومه ته وه بژ وه زيفه به ساخته له ربي حيساب كردنى به زده ي بزووتنه وهى كوردايه تى له و بارانه دا كه حكومت له گه ل مه لا مسته فا ريك ده بوو... به ئۆتۆمۆبيلي ژماره «1» ي وه زير ده وله شيووعيم گه ياندۆته كۆيه و به ريم كرده بژ پژده ر...

بۆچى سوورم له سه ر رهخنه گرتن له شيووعى و شيووعيه ت؟

1. هه رچهند ماركس يه كيكه له بليمه ته هه ره هه ره هه ره زله كانى مرؤفايه تى تا ئه وهى ئه گه ر بليمه ت ده كه س بن يه كيان ماركسه... نو كه س يه كيان ماركسه، كه متر بن يه كيان ماركسه... و قورسايى ژماره ي ئه و ميلياره هاى ئاده ميزاد كه بوون به سوخته ي ماركس له نگر سياسته ي جيهانى به باريكدا گۆرى... له گه ل ئه مه شدا به پينى ليكدانه وهى خۆم به رنامه ي رزگاربوونى هه ژاران به پينى بيروراى ماركس كه گۆيا له حكومه تى پرؤليتاريا ده ست ده كه وي شتيكه له خانه ي موسته حيلدايه چونكه وه رزير و كريكار و هه ژارى عاده تى له خه ون و خه ياليشدا نابن به حكومت هه رنه بن

له‌به‌ر بیسه‌وادی که ناتوانن ناوی خۆیان بنووسن چ جایی ئه‌وه‌ی بینه وه‌زیر و سه‌رۆک سپا و زانای زه‌رپه و پزیشکی شیرپه‌نجه‌و ... و... چوونه ئاسمان... هتد. ئه‌و قیله‌شه‌رعه‌ی که رۆشنیبری چینی هه‌ورازتر کاروباری ده‌ولت له وه‌کاله‌تی پرۆلتاریا به‌رپوه ده‌به‌ن بریتیه له گه‌پینکی مندالانه چونکه وه‌رزیر و کریکار له قه‌پینکی ره‌نجده‌ریدا هه‌رگیزاو هه‌رگیز نابن به حکومت مه‌گه‌ر ده‌رچن له وه‌ قه‌پینکه و بین به بۆرجوازی. شیووعیه‌تیش، خۆی، که وه‌ک بلنسه دنیای ته‌نیوه چ فه‌رقی نه‌بوو له‌گه‌ل ده‌رویشایه‌تی چونکه تاکینکی پرۆلیتاری و ئه‌هلی کووچه و بازار نازانی مارکس چ ده‌لنی... له قسه‌کانی حالی نابن... هه‌مووی هه‌ر. کوردی گۆته‌نی، «به‌گۆنی مامزستا» و ته‌مای هه‌سانه‌وه‌ی بینزه دروشمی چه‌کوچ و داسی به‌رز کرده‌وه، له ته‌جره‌به‌ش ده‌رکه‌وت مه‌نه‌ه‌جه‌که ناتوانن له‌گه‌ل خۆی راستگۆ بی... وه‌رزیری پووسیا داهیزرا و زوربه‌ی خه‌لق مه‌حکوومی پۆمینک بوو نایه‌لن ورته‌ی له‌به‌ره‌وه بیت... دیمۆکراسی و مافی مرؤف و ئازادی بیروباوه‌ر و ره‌فتار و کردار و گفتار وه‌ها خه‌فه کرا هه‌تا له ئاکامدا سوڤیتستان هه‌ره‌سی هینا. من باوه‌رم هه‌یه به‌یه‌کسانی و دادی کۆمه‌لایه‌تی بی خواروژوور که له پنی به‌ره‌وپیشبوونه‌وه‌ی بی شه‌ر و دپی و بکوژه و ببه‌ ده‌گه‌شیته‌وه، دواتریش پله‌ی بینکومه‌تی Anarchism له ئاکامی گۆرانکاری نیوان کۆمه‌ل و سه‌ره‌ژووچوونی زانست و ته‌کنیک، بی هه‌له‌په و کوشتن و برین، خۆی ده‌سه‌پینتی...

2. شیووعیه‌تی ناوچه‌یی و جیهانی و سوڤیتی مه‌رحه‌بای له کورد نه‌کردوه.

3. شیووعی کورد هه‌میشه دژی بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی بوه و به‌زه‌نه‌ی سه‌رمایه‌داری داده‌نیت و، به‌لایه‌وه، ده‌بیته له‌مه‌په‌ری پینش کۆشه‌شی پرۆلیتاریای، ئه‌و ولاته‌ی کوردی تیدا ده‌ژیت، گۆیا، کوردایه‌تی به‌شینکی پرۆلیتاریا له خه‌باتی چینایه‌تی داده‌بریت، مانعی ئه‌وه‌ش نه‌بوه شیووعی

نه ته وهی بالادهست خه ریکی خه باتی نه ته وهی بیت وهک که ریی دها شیووعی عه ره ب لایه نگیری عه ره بی دوور و نزیک بیت.

4. گریمان شیووعییت بزوتنه وهیه کی دروست و شیوای ئومید لیکردنه: له حالته تی کوردا که حکومه تی نییه و سنوور دانه ندراوه بژ ولاته که ی به چ ته مایه ک کورده که هه ولی شیووعی کردنی کورد بدات؟ یان مه به ست نییه کورد ده ولته تی هه بی؟ من ده لیم «مه به ست نییه» شیووعیه کورده که ده لئ: ره وا نییه! خژ له سه رده می ستالین «کورد ئوممه ت نییه» بنیشتزکه ی زاری شیووعی کورد بو... هر له بیرمه شیووعیه کی مه یله و بیبار. توتنی دزراوی له کیسه دهره ینا و جگه ره ی لئ پر ده کرد و ده یگوت: «دایکی ئه و که سه وه ها وه ها لئ بکه م ده لئ کورد ئوممه ته!» ئه مه حه قیقه ته نه ک خه یالکرد که من خوینه ری راده گه یه نم!!

مامؤستا ئه میری حه سه نه پوور گوتبووی فلانه که س باوه ری به خه باتی چینایه تی نییه! به خیز و سه لامه ت عومر باقی بن ده گینه ئه و باسه ش! له حالی حازردا شیووعی کورد که ئیمکان نییه به ردیک له سه ر به ردیک دانیت بژ بینای شیووعییت، که وتوته باریک فره قی نییه له گه ل نوژکه ریک که به ته مای پاداشی به هه شته. خوولیا و خه یالی پیش هه ره سه یتنانی سؤفیتستان لئی بژته بژیوی خژگری.

له نمونه دا ده لیم مه لا ز. کوری مه لا ص. باوه ری به چوونه ناو مانگ نه بوو. پیم گوت: ئه ی ئه گه ر په لکیشیان کردی بژ ناو که شتییه کی ئاسمانی و له سه ر مانگ دایانبه زانندی چ ده لئی؟ گوتی: ئه و ده مه ش ته ئویله کی له بز ده بینمه وه. شیووعیه که شی هه روه هایه. به خژ ته فره دان بالای له رزۆکی باوه ره که ی قیت راده گری و ئافه رین له خۆی ده کیشی. دژگمای وه ها خه ست و خۆل که که لین نادا بز هیچ تروسکه یه کی لاره کی. بز ماوه یه کی بیندریژ ملانی له گه ل ده کات و به سه ر خزیدا زال ده بیت دژی رمان.

من که عەبدی هیچ دۆگمایهکی قەرارداده نیم دهتوانم له ترووکهیهکی چاودا واز له باوهڕم بهینم که به بهلگه پووچایهوه. من «باوهڕم» به خزمهتکارم دهناسم نهک به ئاغام. خۆم باوهڕم له فکر و تهجره به ههڵینجاوه تا خزمهت بکات نهک بیکم به بوت... شیوووعیهت و ههر بیروباوهڕیکی دینی و دنیای ههبن دهبن قهناعهتبهخش و خزمهتگوزار و پهسەندی تهجره به بیت. کهسیکی ئەم بهداههته نهسهلمینتی و بیقیل و زههتهئویل نهیکاته رابه، یان نهفامیکه ههپی له بری ناکاتهوه یاخود بهخۆدا شکاویکه تۆلهی فشانهوهی باوهڕهکهی له عینادی و نهسهلماندن وهردهگریتهوه. تومەز ههناوی بهتال بوه هانا دهباته بهر «کوردی غیرهتی».

من تهنها له یهک «دۆگما» پهنجه گیر دهکهم ئهویش کوردایهتییه چونکه ئیمکان نییه کورد نهبم. کوردبوونیش قسهی پووتی بی ئهرك نییه، که نهتوانم چهک ههلبگرم دهبن قهلهم بخمه کار مادهم بتوانم بنووسم. ههر لهم راستیه بیقیلهوه من قهرزارداری کوردی بهههلهداچووم که بایی تیبر کردنی هۆشم و به فرمانی قهناعهت نیگای بابهدهمهوه بۆ لای حهقیقهت. نهک من، بگره ههموو کوردیکی خاوهن ویزدانی پاک لهسهریهتی ئاه و نزای کوردی چارهههش بگهیهنیته بهر گوئی ههلهکردوان بهلکوو هیزی میشک و ماسوولکهکانیان له کوردنهویستی و له کوردکوژی و له پهزنامهندی ناحهز کوردهوه ههلگیرنهوه، بههرو دوا، بۆ ههر ئیحتیمالیک بی که، به یهقین، چاکتره لهوهی ئیستا که له کاردایه.

تۆ نهگه شیوووعیت واز بیته له شهپی چینایهتی، حهز دهکهیت بخهوه... خۆت سهرخۆش بکه... کۆکاین بهکاربهینه... جنیو به ئهرز و ئاسمان بده و کوردهکه تیک بهرمهده... تۆش نهگه پینشمههگهیت لولهی چهکهکهت له سینگی پینشمههگه دوژمنهکهت ههلهنگیوه بۆ بهتالایی، خزمهتکاری پینلاوهکهتم! به نیازیکی تایهت بهخۆم لهگهڵ مستهفا بهگی کوردی ئەم نیوه بهیته ئاگرینهی عیشق دهلیم و دهلیمهوه:

ئەمان مردم! عهلاجی!

سا له رپی پیغه مبهرا چاری!

دوای شریته‌ی خۆ ئاخافتنم له‌و چهند رووپه‌ره‌ی سه‌ره‌وه‌دا ده‌چمه‌وه بۆ باسی «هاریکاری و رینکخستن» که له سه‌ره‌تای په‌یدا‌بوونی «کۆمه‌لایه‌تی» هیوتنی په‌له‌ی ژیان و به‌رده‌وامبوون و به‌ره‌وپن‌ش‌چوون بوه و ماوه‌ته‌وه به میراتیکی زیندوو. ئەم راستیه‌ی بێشوبه‌ه و به‌دییه‌ی خۆی له‌خزیدا تیت ده‌گه‌یه‌نی که خه‌باتی چینه‌یه‌تی له‌و ده‌ورانه‌ کۆنانه‌دا منداڵیکی نه‌بوو تیندا به‌وه‌له‌دا بیت یان، هه‌رنه‌بی، برسکیت. ده‌زانین به‌ر له «ملکدار» ی خاوه‌ن چهند به‌ره‌ جووتیک زه‌وی، که ده‌شن خه‌یالی مرۆی شه‌یدای «چینه‌یه‌تی» بیزێوی، وه‌رزیر و سه‌پان هه‌بوون... مه‌ردار و شوان هه‌بوون که خاوه‌ن ه‌زی به‌ره‌م بوون و سه‌پان و شوانه‌که‌ش هه‌چ نه‌دار بوون که‌چی نه‌ه‌وسا و نه‌ ئیساتش «ره‌نجده‌ر» ه که بی‌ری له‌وه نه‌کردۆته‌وه یه‌خه‌ی خاوه‌ن زه‌وی، که وه‌رزیره‌که‌یه، بگرت و داوای به‌شی خۆی لێ بکات، له‌ کۆنی کۆنیشه‌وه پۆلیس و عه‌سکه‌ر نه‌بوون ملکی وه‌رزیر بۆ خاوه‌نه‌که‌ی بپاریزیت له‌ ته‌ماعی سه‌پان و جووتیار یاخود یاریده‌ی سه‌پان بدات دژی وه‌رزیر.

که ئەمه ده‌لیم ده‌زانم تارا‌ده‌یه‌ک خاتری خه‌باتی چینه‌یه‌تیم گرتوه که باسی نه‌بوونی ده‌که‌م، چونکه خه‌باته‌که وه‌ک وشه‌ی «عه‌دم - نه‌بوونی» جزره هه‌بوونیکی ئیعتیباریی پێ ده‌به‌خشیت له‌ ناوه‌یتانه‌دا، وه‌ک که گوت: فلانه‌که‌س که‌م ده‌دویت نه‌کا قسه‌ی ناجۆری لێ بیستری، عه‌بیکی به‌رچاویت لێ دوور خسته‌وه به‌وه‌دا که که‌مدوو بیت، قسه‌ی چاکیش که‌م ده‌کات یان نایکات له‌به‌ر شه‌رم و شکۆی پو‌اله‌تی...! قسه‌ی خۆمان بیت، من له به‌یته‌که‌ی شاعیره صوفیه‌که‌ش رازی نیم که هه‌ر خۆی له بیر بیت له‌ته‌ک خوادا و گوێ نه‌داته حالو‌باری لێقه‌وماوان... بابلین گومرایان که به‌ کۆمه‌ل ده‌چن بۆ دۆزه‌خ... پو‌اله‌تی مه‌تینی به‌یته‌که‌ ئیعتیباریکی زلی بۆ هه‌لناوه... من لێی به‌ سه‌هوو نه‌چووم. ئەگه‌ر ماکی خه‌باتی چینه‌یه‌تی هه‌بوایه له‌و ده‌ورانه‌ دووره‌دا [جگه له‌وه‌ی که هاریکاری و رینکخستن په‌کی ده‌که‌وت سه‌باره‌ت⁵⁷ به‌ زنده سوودیکی به‌ ملکدار ده‌گه‌ییشت و ره‌نجده‌ر تیندا

57- وشه‌ی «سه‌باره‌ت» به‌ هه‌له به‌کار ده‌هیندریت له‌ واتای «بالنسبة الی» راستیه‌که‌ی نه‌وه‌یه که «سه‌به‌ب به»، «به‌ هوێ»، «له‌به‌ر» فلانه‌ شت. به‌سته هه‌یه ده‌لی: «سه‌باره‌ت به‌ تو من لیره به‌ندم» واته «له‌به‌ر تو» نه‌ک «به‌ نسیبه‌ت تو».

خه‌ساره‌کردوو ده‌بوو] هه‌رگیز نه‌ده‌شیا چینی ره‌نجدهر رازی بن به‌عه‌بدایه‌تی... رازی بن کوری خۆی بفرۆشی بۆ لوقمه‌ نان و ده‌ستووری عه‌بدایه‌تی حورمه‌ت بگری.

تۆ وردبه‌وه له‌و حیکایه‌ته‌ی که ده‌لئ کابرایه‌ک ویستی براده‌ره‌کانی تاقی پکاته‌وه. شه‌وئ که‌له‌شی به‌رخیکی خسته‌ خه‌راریکه‌وه. سره‌ی گرت له‌ مالی براده‌رانی. یه‌ک به‌ یه‌ک تاقی کردنه‌وه که ده‌یگوت یه‌کینم له‌ ده‌ست کورژاوه‌ بۆم په‌نهان بدن... تا گه‌بیشه‌ براده‌ریکی حیکایه‌ته‌که‌ی بۆ کرد و گوتیشی با که‌س لیت نه‌زانی... براده‌ره‌که‌ی شیریه‌لکیشا و له‌ گه‌رده‌نی عه‌بدیکی خۆی دا، که به‌ ته‌نیشتیانه‌وه ر‌اوه‌ستا‌بوو. نه‌کا قسه‌ بده‌لئتی... خاوه‌ن که‌له‌ش ویستی مه‌نعی بکات له‌ کوشتی، کار له‌کار ترازابوو. گۆیا په‌ندی «سبق السیف العذل» واته «شیر خیرتر بوو له‌ ده‌نگ دان» له‌م ر‌ووداوه‌وه هاتوه. خه‌لکه‌که‌ی ئەم چیرۆکه‌ ده‌گێرینه‌وه ئافه‌رین له‌ وه‌فای براده‌ره‌که‌ی عه‌بدکوژ ده‌کیشن، له‌ کۆنیشه‌وه به‌ مه‌دحه‌وه حیکایه‌ته‌که‌مان بۆ هاتوه که‌چی بیویژدانیه‌کی وه‌ها ئابروونکینی تیندایه‌ هه‌موو ئەو که‌سانه‌ تاوانبار ده‌کات که‌ خویته‌ عه‌بده‌ بیگونا‌هه‌که‌ ده‌که‌نه‌ خه‌نه‌به‌ندانی ناو و ناوبانگی خاوه‌نه‌که‌ی.

لیزه‌دا، له‌م حیکایه‌ته‌دا، سه‌ری و بینه‌زه‌یی و بینایی سه‌رله‌به‌ری کۆمه‌له‌های خه‌لک به‌رانبه‌ر گیانی بیتاوانیک ده‌رده‌که‌ویت هه‌ر چونکه‌ عه‌بد بوه. ئنجا که‌ ئەمه‌ حالی پشتاوپشتی چه‌ندین نه‌ته‌وه‌ی گوینیستی «ألف ليلة» بیت لزوم نامیته‌ من و تۆ باسی خه‌باتی چینایه‌تی به‌ر له‌ دوو هه‌زار و سئ هه‌زار سال بکه‌ین...

ده‌خوینییه‌وه له‌ نووسینی شه‌یداکانی چینایه‌تی. هه‌لگه‌رانه‌وه‌ی سپارتاکۆس به‌ خه‌باتی چینایه‌تی داده‌نیت. سپارتاکۆس وه‌ک زانییتم ئەسیری شه‌ر بوه نه‌ک وه‌رزیری ژیر ده‌ستی ملکه‌دار یان کرینکاری کوچه‌ و بازار. بیگومان سپارتاکۆس، خۆی، له‌ شه‌ر سه‌رکه‌وتبایه‌ ئەسیره‌کانی ده‌کرده‌ به‌ عه‌بد، ئەگه‌ر نه‌یکوشتبانا‌یه. له‌ شه‌ریعه‌تی ئیسلامدا، ولاتیکی به‌ شه‌ر گیرابایه، ر‌ه‌وا بوو ئافه‌ره‌ته‌کانی بینه‌ جاریه‌ و پیاوه‌کانیش عه‌بد، که‌سیش له‌و مامه‌له‌ته‌ نارازی نه‌بوو ماده‌م تیندا سوودمه‌ند بن. بیگومان ر‌ۆمان و فووس و هه‌موو حاکمه‌کانی به‌ر له‌ هه‌زاران ساله‌های ر‌ه‌فتاری ئیسلامیان کردوه له‌گه‌ل تینیینی ئەوه‌ی که‌ له‌ سه‌ره‌تای فتوحاتی ئیسلام عه‌بد حالی

باشتر بوه به‌دهست مسلمانه‌وه. دواتر له سهردهمی ئومه‌وی و عه‌ببایی حاله‌که گزرا تا ئه‌وهی «هارون الرشید» له دهرباری خۆی هیزی بازووی ئه‌هلی مه‌جلیسی تاقی ده‌کرده‌وه به په‌راندنی سه‌ری سه‌رۆکیکی ئه‌سیر به زه‌بری شمشیر، گزیا مه‌ئموونی کورپی ئه‌و شه‌ره‌فه‌ی به‌ نسیب بوه.

شۆرشی قوله‌ره‌شه‌کان له به‌سره‌ چ پیوه‌ندی نه‌بوه به‌ چینایه‌تی، ره‌ش دژی سپی هه‌لگه‌راوه‌ته‌وه له ئاکامی بی‌رحمیه‌کی له‌گه‌لایندا کراوه، سه‌رکرده‌شیان سپی بوه. ده‌شیی بزانی، ئه‌گه‌ر ره‌شه‌کان سه‌رکه‌وتبانا‌یه و بووبانا‌یه حکومه‌ت گومانته‌بن له‌وه‌دا:

1. پتر له سپیه‌کان خوینرژییان ده‌کرد، به هاندانی هه‌ستی سته‌میکی لینیان کراوه.
2. کۆمه‌لایه‌تی و ژبیری ئه‌و سهرده‌مه‌ نسکۆی گه‌وره‌ی ده‌هیتا وه‌ک که له ده‌می هۆلاکۆدا جیهانی ئه‌وسای ژبار و زانست و هونه‌ر و به‌ره‌م و... هتد نسکۆی گه‌وره‌ی هیتا.

وه‌ک له سه‌رچاوه‌کانی میژووی ئه‌و سهرده‌مه‌وه پیمان گه‌بیشتوه هۆلاکۆ فره‌ق و جودایی ده‌کرد له نیوان سونتی و شیعی، به‌ چاکه‌ی شیعه‌دا که حوکم له ده‌ست سونته‌دا بوه. له‌م دیارده‌یه‌شدا و له‌ حالی په‌ژاره و مه‌ینه‌تیکی وه‌ها ویرانه‌کردا سینه‌ری خه‌باتی و جوداوازیی و زیده‌نرخ و ته‌قه‌ی چه‌کوچ و خرمه‌ی داسی دروینه‌که‌ر نایه‌ته به‌ر چاوی بینه‌ر و گوینی بیسه‌ری ئه‌وسا و ئیستاکه‌ش. به‌لام مالْم حه‌قه جوداوازیی باوه‌ری سونته و شیعه له‌ خۆوه بی رابه‌ری سه‌ربه‌ چینایه‌تی و ته‌نها له‌ نوخته نه‌زه‌ری دینایه‌تی خه‌نده‌کیکی هه‌لده‌که‌ند. میژوو ده‌گیزیته‌وه، هۆلاکۆ مه‌لاکانی سونته و غه‌یری سونته‌شی کۆ کرده‌وه بۆ ئیمزا کردنی نووسینیک که ده‌لی: حاکمی نامسلمانی دادپه‌روه‌ر له حاکمی مسلمانی سته‌مکار چاکتره. مه‌لاکان، به‌تایبه‌تی هی سونتی، نه‌یاندسه‌لماند هه‌تا نه‌قیبی طالبیه‌کان که شیعی بوو هات و بی‌ه‌روا ئیمزای کرد و خه‌لکه‌که‌ش به‌دوا ئه‌وه‌دا. باوه‌ر ده‌که‌م ئه‌گه‌ر فه‌تواکه دژی خه‌لیفه‌یه‌کی شیعه وه‌یا ئیمامینی شیعه‌ی ناودار

بوايه نه‌قيب ئيمزاي نه‌ده‌کرد، که ئيمزاشي کرد بؤيه بوو فه‌توايه‌که خه‌ليفه‌ي عه‌بباسي ده‌گرت‌وه که جاري خويئي له قه‌بردا گه‌رم بوو... به‌هه‌مه‌حالي خوا خي‌ري بنووسن!

بزووتنه‌وه‌ي مزده‌ک ليم روون نيه، قسه له باره‌يه‌وه ليکتر دوورن. تا ئيستا له باره‌ي «ماني» شه‌وه شتيکي متمانه‌به‌خش له ده‌ستما نيه. ناشزانين تۆزه‌ره‌وه‌ي کۆنه سؤفيت چي تيدا ده‌لين!

شو‌پشي بابه‌کي خو‌رپه‌مي ره‌نگيکي چينايه‌تي و تيگه‌ل به نه‌ته‌وايه‌تي پيوه بوو. به‌پني خويندنه‌وه‌م له‌کتيبي مي‌ژوونووسي ناعه‌ره‌ب ده‌سه‌لانداري عه‌ره‌ب عه‌بديان هيناوه بؤ زويي به‌پيتي سه‌رووي ئيران، وه‌رزير و ملڪداري غه‌يري عه‌ره‌بيان لي دوورخستونه‌ته‌وه و به‌و عه‌بدانه كيلاوياته... واپي ده‌چي سته‌مي وه‌ها خه‌ست و داگيرکاري غه‌يري ئيراني بوونه‌ته هؤي هه‌لگه‌رانه‌وه‌ي بابوک، به‌لگه‌ش له‌وه‌دايه که وه‌رزيري ئيران هه‌لته‌گه‌راونه‌ته‌وه دؤي ملڪداري ئيراني. [فه‌تره‌ي سه‌رده‌مي مزده‌ک به‌ر ئه‌و راستيه ناکه‌ويت چ به‌پني لايه‌نگيراني مزده‌ک و چ به‌پني ناحه‌زاني بيت].

بيمه سه‌ر مه‌سه‌له‌ي باوه‌رنه‌بوونم به خه‌باتي چينايه‌تي.

ئه‌وه‌نده‌ي له حالوباري کۆينه به من گه‌بيشتين خه‌باتيکي وه‌رزير وه‌يا کرينکار دؤي ملڪدار و پارهدار له به‌رايي رينيسانس رووي نه‌داوه. قسه‌ش له سه‌ر خه‌باتي چينايه‌تیه نه‌ک سه‌غله‌تي تاک به‌ده‌ست حاله‌تي ناله‌باره‌وه که ده‌زانين جانه‌وه‌ریش له سه‌غله‌تيدا نارازي ده‌بيت. ئه‌م راستيه واقعييه خؤي له خؤيدا به‌لگه‌يه که هه‌ستي چينايه‌تي له خودي «چين» وه په‌يدا ناييت ئه‌وه‌ي شه‌ر دروست بکات له کۆمه‌لدا، رينيسانس رووناکي و هؤشياربي له‌گه‌ل خؤيدا هينا بؤ رو‌شنبييري شار و له‌وه‌وه ناره‌زاي و نافه‌رماني و دردۆنگي بازار و، وه‌رزير، که‌وته چالاکي. ولاتي سر و هؤشتاريک ماوه به ده‌قي کۆني چونکه رو‌شنبييري نه‌بوو... بنگه‌ي ژياري تيدا نه‌رسکابوو... يه‌ک پي‌لکه له په‌يژه‌ي هه‌زار و يه‌ک پي‌لکه‌ي فراژووتني ژياري هه‌لته‌کشيوو. هه‌لبه‌ت ته‌ووژمي فيکر و ليکدانه‌وه‌ي نوئ که هه‌راي نايه‌وه پرسنگ ده‌هاويژي بؤ جيران... ورده‌ورده به‌ولاتريشه‌وه ئيتر تين و تاوي به پني حالوباري

ولاته‌کان ره‌نگ و ده‌نگ ده‌داته‌وه، له‌وانه‌یشه پاش ماوه‌یه‌ک به‌پنجه‌وانه‌وه به‌رت‌ه‌ک بداته‌وه [وه‌ک که له زۆر شوینی جیهانی نات‌ه‌واو خه‌لکه‌که به‌ره‌و دواوه هه‌لکه‌ریت‌ه‌وه].

په‌یدا‌بوونی هه‌ست و خه‌باتی چینایه‌تی وه‌ک په‌یدا‌بوونی مه‌یلی زایه‌ند نییه که له ته‌مه‌نیکدا به‌ فه‌رمانی سروشت ئۆقره له مرۆ و له به‌شی زۆری جانه‌وه‌ر هه‌له‌گرئ. له گزرا‌نی ئایین که چۆن له ماوه‌ی مناسیدا پرۆده‌دات، ته‌نانه‌ت په‌رۆشی له‌ده‌ست چوونی به‌رژه‌وه‌ند خیرایی ده‌کا له ئاین‌گۆرپی زوربه‌ی خه‌لکه‌که بۆ سه‌ر ئایینی تازه‌ی فه‌رمانه‌وه‌ا. ئەم دیارده‌یه [زۆری دیکه‌ش] تارا‌ده‌یه‌ک تینیده‌گه‌یه‌نئ که وه‌رزێر له‌و سه‌رده‌مانه‌دا که ئایینی گزریوه له پیتا‌و گوزه‌ران. هاند‌ه‌ریکی له خزیدا شک نه‌بردوه یه‌خه‌ی مل‌کدار بگ‌ریت له‌سه‌ر مل‌کایه‌تی زه‌وی چونکه مل‌کداری و پار‌ه‌داری و خانه‌داری و هه‌موو جزره داراییه‌کی ئه‌و پۆژگارانه جنی لینیچانه‌وه و سۆئال و جه‌واب نه‌بوه، ئەمما وه‌رزێر خۆی که بیگانه‌یه‌ک ویستبیتی کیزه‌مامه‌که‌ی بخوازیت لینی به‌ ده‌نگ هاتوه هه‌رچه‌ند کیز مل‌ک نییه له شوو کردن به‌ بیگانه‌هه‌ستی «خه‌باتی چینایه‌تی» ببزیوئ تومه‌ز خوولیا‌ی چه‌پی ئەم سه‌رده‌مه‌ تاس و حه‌مامیک له پۆژگاری کۆن ساز ده‌کات و به‌ زۆره‌ملی به‌ مل میژوویدا ده‌هیتی که‌چی واقعی حال «خه‌باتی خزمایه‌تی» و نامزه‌دبوونی کیزی مام بۆ ئامۆزاکه‌ی هه‌را ده‌نیت‌ه‌وه له ئاست داخوازیکه‌ری بیگانه [قسه‌شمان له پۆژگاری رابردوه].

له‌کوردستانه‌که‌ی خۆمان خه‌باتی چینایه‌تی دوا‌ی شه‌ری دوه‌می جیهانی سه‌ری هه‌لدا، ئەویش له رینی بلا‌وبوونه‌وه‌ی بیری کۆمیونیزم و رینکخرا‌وی سیاسی سه‌ربه شیوعیه‌تی سۆفیت که تین و تا‌وی بۆ سه‌ر پارته‌ی سه‌ربه نه‌ته‌وايه‌تیشه‌وه هیتا و گه‌لیک له ئەندامانی له‌لایه‌ن باوه‌ره‌وه شیوعی تۆخ بوون تا ئەوه‌ی هیندیکیان خۆیان به‌ کادری یارمه‌تیده‌ری حیزبی شیوعی حساب ده‌کرد و پینشیه‌وه ده‌نازین. کورده‌که له پیزه‌وی کردنی شیوعیه‌ت گه‌یاندیه‌ پله‌یه‌ک که کوره‌ ئاغاش نازیان پتوه ده‌کرد هه‌رچه‌ند دوا‌ی هه‌لچوونی که‌فوکۆلی هه‌وه‌لی جۆشی جه‌زبه‌گه‌ری گه‌رانه‌وه له‌و حه‌جه‌ی سه‌ربه ئیلحاده‌وه...

له‌لایهن باوه‌رم به خه‌باتی چینایه‌تییه‌وه ده‌لیم: سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ی که له کۆندا خه‌باتی چینایه‌تی ئیمکانی رِسکانی نه‌بوه هه‌تا ده‌ورانی ریتینسانس، له‌م رۆژگار و دوا رۆژیشدا خه‌باتی چینایه‌تی خویناوی دژی داد و هۆش و به‌رژه‌وه‌ندی مرؤفایه‌تییه، له ناویاندا وه‌رزیر و کرینکاریش. ناشی و نایه‌ته عه‌قله‌وه و ناچیته دله‌وه رابه‌رانی خه‌باتی چینایه‌تی له ده‌ره‌وه‌ی چینی کرینکار بین و شۆرش به‌رپا بکه‌ن و بگه‌نه ده‌سه‌لاتی حوکم و به‌ته‌رازووی کۆمپیوتهری داد و خۆشی و دارایی و رۆشنیری و هونه‌ر بیه‌شنه‌وه... من باوه‌رم به ئیشتراکیه‌ت و کۆمیونیزم [و ئه‌نارکیزمیش] هه‌یه که مرؤفایه‌تی بیانگاتی و پیناندا تینه‌پیت له رینی دیمۆکراسیه‌وه...

شه‌یدا کۆنه قوتابیه‌کانی کۆمیونیزم [که‌وا به سالی‌شدا چون هه‌ر شه‌یدان] بۆته نه‌خۆشی نه‌فسی و شه‌خته کردنی فکری. له دوا‌ی هه‌ره‌سی سۆفیتستان ئه‌و نه‌خۆشییه‌گه‌یشته‌وه پله‌ی «گرینی ناکامی» لای که‌سانیکی پله و پایه‌یه‌کیان هه‌بوو له جیهانی مه‌زادخانه‌ی شۆرشگیریی سه‌ربه‌ چینایه‌تیدا.

ئنجا هه‌روه‌ک کوردیکی به‌ر له هه‌زار سیفه‌تی «کوردبوون» ی نه‌ده‌بوه خه‌باتی کوردایه‌تی، وه‌رزیر و کرینکاریش ملیان نه‌ده‌نایه خه‌باتی چینایه‌تی هه‌ر چونکه هه‌ژاربوون. پێوه‌ندی مرؤ به نه‌ته‌وه و به‌چین، به‌ر له بزوتنه‌وه‌ی هه‌ستی مرؤکه به زولمینی که له هه‌موو چینه‌که و نه‌ته‌وه‌که ده‌کری، ئا ئه‌و پێوه‌ندییه سه‌ر، تاراده‌یه‌ک، وه‌ک پێوه‌ندیی جانه‌وه‌ر که نایگه‌یه‌نیته «خه‌باتی جانه‌وه‌ر بۆ جانه‌وه‌ر» ئیتر مرؤکه‌ش به‌بیریدا نه‌هاتوه. له رۆژگار کۆناندا، قۆل و باسک هه‌لمانی له سته‌مکاری نه‌ته‌وه و چین. تاکی مرؤ که وزه‌ی به‌ده‌نگ هاتنی نه‌بوه له زولمینی به‌سه‌ر خۆیدا هاتوه چۆناوچۆنی ده‌بیته محامی دراوسینکه‌ی. پێوه‌ندایه‌تی دین که به‌ند نییه به‌گوزه‌ران و کیلگه و راو و سه‌له‌م و ریبده‌وه و هه‌ستیکی ده‌روونیه له مرؤدا هه‌موو هاودینان به‌ تاکه باوه‌ری پیرۆز ده‌به‌ستیته‌وه و مزه‌ی پاداشی دوا‌رۆژیشی فه‌رمانبه‌رداری کردنه له راگه‌یاندنه‌کانی دین به‌ گیانباریی بۆ قودسیه‌تی کردگار و حوکمه ئه‌زه‌لی و ئه‌به‌دییه‌کانی، پنیوست نامینی به‌ ئیمتیحانی شه‌هاده وه‌رگرتن له ده‌رسی ئه‌مه‌کداری بۆ خوا که رۆژانه چه‌ند جارن کړنوی بۆ ده‌بات. دوا‌ی پێوه‌ندیه‌تی دیندار به‌ دیندار خودی باوه‌رکه‌وه شریته ده‌کات و

پښکيان دهبه‌سستېته‌وه بڼ پشټگيري کردن له عقيده. که جنیو به عقيده‌ی مام لالز درا جنیوه‌که هه‌موو هاو‌باوه‌ره‌کاني مام لالز ده‌گريته‌وه. به‌لام که ئه‌رزی مام لالز داگيرکرا وه‌يا به خږاپی خرايه به‌نديخانه‌وه زه‌ره‌ره‌که به خه‌لک ناگات. نه هه‌ستی چينايتی و نه نه‌ته‌وايه‌تی له‌وه‌دا به‌خه‌به‌ر نايه‌ت مه‌گه‌ر له ده‌ورانیک بیت که هږشی چین و نه‌ته‌وه پشکووتبی ئه‌وساش هه‌سته‌که وه‌ها دانارپوشی وه‌ک له جنیودان به مه‌لائیکه‌ت داده‌پرووشی.

مامؤستا ئه‌مير له که‌لینیکي زیده به‌رته‌سک و له ده‌روونیکي به‌ر له ږماني سؤفیتستانه‌وه و به دل و هه‌ستیکي دیندارانه‌ی سه‌ربه غه‌يب و به‌هه‌شته‌وه يه‌خه‌ی بیروباوه‌ری من ده‌گريته... له نامه‌یه‌کی بیندريژدا هه‌ندئ ږنمونيی لیم کردبوو - به‌ر له چه‌ند سالیک- ده‌تگوت ده‌رسی ئه‌لفوبی به مندالی سه‌ره‌تایي ده‌لایته‌وه... من که بیت له تیروانیم، ته‌فسیره‌که‌ی ماددی مارکس دابنیم به ته‌فسیری ماسولکه‌یی که هېچ بايه‌خی به ږولی هږش نه‌داوه وه‌ک تا‌که هږی هه‌ره به‌نه‌ږه‌تی له گږانکاری میژوویی [کږمه‌لایه‌تی]... من که ده‌قی قسه مه‌شهوره‌که‌ی ئه‌نگلز «کار کردن خالقی مرؤیه» هه‌لگيرمه‌وه بڼ ده‌قی «مرؤ خالقی کرده‌وی سه‌ربه کږمه‌لایه‌تیبه»... ئنجا ئه‌وروپا‌یه‌کی سه‌ربه چه‌پ تايبه‌تمه‌ندیبه هه‌ره بنجیبه‌که‌ی خه‌باتی شوږشگير له به‌رنامه‌ی خږی بسريته‌وه و باوه‌ږ به دیمؤکراسی [بږجوازيانه] به‌یټی پيويسته له‌سه‌ر مامؤستا ئه‌مير و هه‌موو شیووعیبه‌کی کوردی واز له شه‌رم و شکږی خږ ته‌عدیل کردن به‌یټیت و باداته‌وه سه‌ر ئه‌و بیروپا‌یانه‌ی له مرؤی هیمن و دووری ده‌مارکشتی ده‌وه‌شینه‌وه.

با لیره‌دا تیبنیبه‌کی ږوونکه‌ره‌وه به عه‌رزی ئه‌مير و خوینه‌ران بگه‌یه‌نم: ئه‌و خه‌باته‌ی چينايتی که له دیدی سوخته‌کاني مارکسه‌وه هه‌لسوږیټی چه‌رخ و دؤلابی جیهانی مرؤ بوه و سه‌ر ده‌گه‌یه‌نی به حکومتی کریکار و وه‌رزیږ و ږه‌شوږوت، له يه‌که‌م ترووکه‌ی چاویکی حه‌قیقه‌تین ده‌پووچيته‌وه به‌وه‌دا که ئه‌گه‌ر بږچوونه‌که و نه‌زه‌ریه‌که‌ی راست بايه لزوم به شوږشی ږږولیتاریا نه‌ده‌ما بڼ گه‌یشتن به حوکم چونکه له هه‌موو ده‌نگدانیکي هه‌لبږاردنی نوینه‌ران وه‌لامی وه‌ک ئینگلیز و فره‌نسه و کوئی و کوئی که ئیمکان نیبه ساخته‌ی تیدا بکريته، ژماره‌ی چینی هه‌ره ژیری کږمه‌ل به‌لای که‌مه‌وه له سه‌دی شه‌ستی ناټیبه‌کاني ده‌گه‌یانه

مەجلیسی نوینەران ئیتر خۆماندوو کردنی سەد سال و دوو سەد سالی بۆچیە تا پارەدار و ملکدار و زۆردار لە عەرشی خۆی دادەبەزیت جا ئەگەر بگوترێ عەمەلە و رەشورپوت نەفامن و رەنگە بە پارە فریو بدزین ئەوسا مەسەلەکە لەخۆوە هەلەدەوشیتەووە چونکە ئەو فرۆفیلە رینی لێ نابهسترت، سەرەرای ئەوەی کە فرۆشتنی شۆرش بە پارە و بە خلیسکاندن نرخ و ناوەرۆکی پینو ناهێلێ...

زەمانیک حیزبی شیووعیی ئینگلیز دوو نوینەری دەردەچواند، وا بزنام لە دەمیکەووەیە ئەو هیزە ی پینو نەمایە. جاران دەگوترا سەرۆت و دارایی موستەعمەرەکان بەشینکی دەبیتە بەرتیلی ئەو نیازانە کەچی دوا ی نەمانی مەستەعمەرە ی وەک هیند و کوئ و کوئ حیزبی شیووعیی ئینگلیز بیهیزتر بوو تەنانەت حیزبی کریکارانیش دوا ی هەرای «قەنال» کە موخافیزەکان دۆراندیان، بەزەحمەت دەگەتە حوکم، بە زاهیر دەبوو کۆنەوارەکان ئیفلاس بکن، ئەمە دەلیم و دەزانم تەبیاتی مرؤف و هەستی ئاشکرا و نەینیی بەو لایەدا دەشکیتەووە کە مجیزی کورینی و لەخۆ بایبیوون و «پالەوانپفی» ی بێ مزە و مەسرف لینی داوا دەکات مادەم فرقی ئەوتۆ نەکا بە حالوباری گوزەران و سوود و بەرژەوهند.

پاستییەکی، ئەو بەتالاییە ی گیانی و دەروونی کە هەرەسی سۆفیتستان خستییە دەماری شیووعییەتی جیهانی، کیشەیهکی سیاسی - مرؤفی - دەروونی رەخساند و بوو بە هۆی حالەتینکی دوور لە هەموو چاوەروانی و تینینییهکی کە دەشی بە وەهم و خەیاڵدا بیت: ملیۆنەها چاپوکسواری چەکوچ و داس لە چوارگۆشە ی جیهان رۆژی رەش رادەبویژن بە ئومیدی روناک و دەستیشیان ناکەوینت...

فەلاکەتی ریسوابوونی ستالین لەچاو ئەم کارەساتە گەپی مندالانیش دەرناییت بۆ بەر مجیزی ئاپۆرە ی شیووعییان بەتایبەتی شیووعیی ناودەرکردوو: ئەمە دەلیم لە قوولایی دەروونیشەووە خەفەتیان لێ دەخۆم بۆ دەخۆم بەتایبەتی مامەکورد کە لە زۆرینە ی هەرە زۆری گەلان رەنجەرۆتر و دەستبەتالتر و بیئومیدتری جیگرینکی خەیاالی هەرەسکردوی بیت لەو هەرەسە ی بۆلشەفیزم و سۆفیت. بێگومان بەینیک، پینویستە، بەسەر ئەو حالەتەیدا تینەریت هەتا بتوانی: «جیگر» بە دلەو بەگرنیت. بەلام ئەگەر خەیاالی دژ بە «نەتەواپەتی» لە دەرووندا بیهزینیت و هەر با یی سەرخەوینک لە حالوباری کورد رامینیت، باوەرەم هەیه، تاموشامیک لەو بیروباوەرە

بێگه‌رده‌ی کوردایه‌تی وه‌رده‌گریت چ قیاسی نابێ له‌ خۆ به‌ستنه‌وه به‌ پارهبویک که گومان نییه له‌ نه‌بوونی ئاکامیکی روون پینه‌وه.

مرۆفایه‌تی له‌ پێی مارکسیزمی ته‌قلیدی ناگاته‌ ئه‌و ئاواته‌ی که به‌ غه‌یری زانست و داد و هاریکاری ئیمکانی رێسکانی نییه، ماسوولکه‌ی پرۆلیتاریا که خه‌لقی ته‌ئریخی نه‌کردوه پێی نییه به‌ره‌و دوا‌رۆژ هه‌نگاو هه‌لبێتیی به‌ر له‌وه‌ی ده‌رچیت له‌ پرۆلیتاریه‌تی... دوا‌رۆژ [ئه‌گه‌ر سه‌لامه‌ت ده‌رچیت له‌ ده‌ست ئه‌هریمه‌نی نه‌وه‌وی و بایۆلۆجی] قرغی بێشه‌ریکی هۆشه، مه‌یدانی زانست و ته‌کنیک و ئیبداعه... دیارده‌ی هه‌ره سه‌یر له‌ لێکدانه‌وه‌ی سه‌ربه‌کۆمه‌لایه‌تی [و میژوو] له‌لایه‌ن هه‌لگرانی ئالای مارکسیزم و ته‌حلیلی ماددیه‌یه‌وه‌ ئه‌و چاو نووقاندن و هۆش داخسته‌نیانه له‌ ئاست پشکووتنی هه‌ست کردن به‌ «پێوه‌نده‌تیی نه‌ته‌وه» به‌ر له‌ هه‌ست کردن به‌ «پێوه‌نده‌تیی چین» به‌ هه‌زاران سال، تا ئه‌وه‌ی گرنگترین هه‌نگاوی مرۆفایه‌تی به‌ره‌و گه‌شه‌کردنی شارستانه‌تی بریتی بوه له‌ پێک هاتنی ده‌وله‌ت. له‌سه‌ر بانه‌مای «نه‌ته‌وه» نه‌ک چین یاخود دین یاخود هه‌ر کاریگه‌رییه‌کی به‌خه‌یالدا بیت.

بازدان له‌ سه‌رۆکایه‌تیی عه‌شره‌ت بۆ هه‌لئانی ده‌وله‌ت به‌ندبوه به‌یه‌ککردن و یه‌کگرتنی «هاوزمانان» واته به‌سه‌ر پردي «زمان» خه‌لکه‌که بۆ لای یه‌کتر په‌رپونه‌ته‌وه با له‌و حاله‌شدا «ئیراده‌ی سه‌رۆکایه‌تی» ده‌وری سه‌ره‌کی دیتیی که له‌ حه‌قیقه‌تدا ئیراده‌که‌ی ئه‌سیری حوکمی «یه‌کزمانی» بوه، ئه‌گه‌رنا ده‌ستی درێژ ده‌کرد بۆ «غه‌یره‌زمان»: ئیمه‌ ده‌زانین هه‌ستی عه‌شیره‌تایه‌تی وه‌های کردوه تیره‌یه‌کی سه‌رله‌به‌ر فه‌رمانبه‌رداری سه‌رۆک عه‌شیره‌ته‌که بن، به‌زۆریش له‌هه‌جی عه‌شیره‌ت له‌هه‌جی عه‌شیره‌تی دراوسینی جودایه. له‌ نوخته‌نه‌زه‌ری «برکینشی» و ده‌ستدریژیشه‌وه‌ نه‌شیاوه سه‌رۆک عه‌شیره‌ت ره‌و به‌یتنی بۆ سه‌ر عه‌شیره‌ته‌که‌ی خۆی، باره‌ها و جاره‌هاش رووی داوه‌ دوو و سێ عه‌شیره‌ت له‌گه‌ل یه‌کتر به‌شه‌ر بین. که عه‌شیره‌ت په‌ره‌ی سه‌ند له‌ مل‌ک و چه‌ک «تایفه‌گه‌ری» تیدا په‌یدا ده‌بیت وه‌ک که له‌ نیوان جاف و دزه‌یی و پزده‌ردا تایفه له‌گه‌ل تایفه‌یه‌کی هه‌مان عه‌شیره‌ت ناحه‌ز و در‌دۆنگ بوه... ده‌وله‌تیش پاش دروستبوونی، ئه‌و دیارده‌یه‌ی ته‌مای «بالاده‌ستی» ی تیدا په‌یدا ده‌بیت.

به‌هه‌مه‌حال، کاریگه‌ریی یه‌کزمانی و یه‌کته‌ریی و له‌ چاوان ده‌چه‌قی که:

1. دهوله تی پهیدا کردوه.
2. کتبه رکئی سه رۆکایه تی دهوله تی بی یان عه شیره ت له جغزی هاوزمانه کانداهاترته کایه وه.

ئه شه دو بیلا یهک هه را و یهک در دۆنگی به رچاو له سه ر بنه مای «چینایه تی» به در یژایی سه دان سال له خه ودا بوه، تا ئه م ده مه ی که من قه له م ده بز یوم له سه ر کاغه ز، پیوه ندایه تی بی ده رسدان و ته ما وه به رنان له نیوان هاوزمان و هاوتیره و هاو عه شیره ت له خزوه کاریگه ره، هه رچی بز یوی چینایه تی به، له پاش رینیسانس، له سیاسه ته وه و له ئایدیۆلۆجی و فیز کردن و راهینان و مینشک ئاخینیه وه ده بیته مه راق و هانده ر، واته له خوین و ویژدانه وه هه لنا قولیت. ئیمکان نییه «هه ژاری» وهک خز مایه تی و نه ته وایه تی بیته هه سستیکی «فطری». دهوله مه ندایه تیش نایته پیوه ندایه تی «عضوی». هه روه ها ئه ده ب و هونه ر و زانست و فووتبۆل و چی و چی له لاوه نهک له هه ناوی مرزوه ده بیته به شیکی «معقولات». یه کیک نه خویندوو بیت نازانی و ناتوانی بیته عاشقی کتیب که چی کوره عه شیره ت بی ده رسدان مه یلی عه شیره ته که ی تندا ده رسکت هه روه ها مه یلی کورد بۆ کورده واری و مه یلی عه رب بۆ عروبه ... و هند. تۆ که له مندالییه وه نه چیه سه ر دینی «د» یان «و» رقت لینیان ده بیته وه چونکه له مندالییه وه دینی «ب» چۆته دلته وه. دینه کانش لیکتر جودان: ئه گه ر «د» راست بی «و» و «ب» درۆزنن. هه ژاری و دهوله مندایه وهک کوردایه تی و باوکه تی و دایکه تی نییه که سه روشتین: هه ژار دهوله مندایه تی، دهوله مندایه تی فیللاس دهکا. له قاتوقری و سالی گرانیدا وابوه چینی ژوروی هه ژاریش به شی ژۆری له برسان مردوون.

خولاسه شه ری چینایه تی و هه سستی چینایه تی به درهنگه وه ده سستی پیکرد، له رینی مه درسه ی سیاسی شه وه سه قامگیر بوو. ئنجا ئه گه ر له گه ل خۆمان و خه لکدا به ئینساف بین و چاوی حه قیقه ت بین، نهک چاویلکه ی سیاسه ت به کار بهینین، ناشی جگه له مه بده ئی «دادی کۆمه لایه تی» قهید و بهندی فه لسه فی قه رارداده به زۆر سه پتین. دادی کۆمه لایه تیش چاکه ی فراژی بوونی هه سستی مرزقایه تی ده یکاته دیاری بۆ کۆمه لگه ی ئاده میزاد. ئه گه رنا له مندالانی سه روشت، له ده ره وه ی جیهانی مرۆ، ئه وه ی پیی ده گوتری «داد و به زه یی» نه گورواوه و نه رسکاوه: هه ر بایی

ټوہی نهسل بهردهوام بیت، ټو جانوهراڼه‌ی بهچکه بهخپو دهکن خه‌ریکیان دهبن بز چهند رټونک یان مانگنک [واش ده‌بی له سال پتر] تا ده‌توانن بزپو په‌پدا بکن ټیتر دایکه‌که لینیان درټونگ ده‌بیت. نیره‌کنک بهچکه‌ی پشپله ده‌خوات ټه‌گه‌ر دایکه‌که نه‌پیاریزئ. داد و به‌زه‌یی له‌گه‌ل مرؤ په‌پدا بو. [له‌نوسینی پشپو‌ترمدا ټم لایه‌نم رپون کردټه‌وه، به‌لام لایه‌نی «سروش‌تیپوون» ی هندی دیارده و «فیزپوون» ی هندی دیارده‌ی تر لیره‌دا پیوست بو].

خوینهر بزانی بهرده‌وامپوونی پیکه‌وه ژیان و هاریکاری نپوان ټاده‌میزاد قهرزدار‌ی ټو هه‌سته زگماکه‌ی «داد و به‌زه‌یی» ی مرؤیه نه‌ک هه‌ستی چینایه‌تی که زور به دره‌نگه‌وه رسکا، ټویش له‌رپی دهرسدانه‌وه. تز ماوه‌ی چهند ده‌قیقه‌یه‌ک به‌خوینی سارده‌وه ټم دپراڼه‌ی ټاینده بخوینه‌وه:

ده‌زانیت به‌ر له‌هزاران سال کټمه‌لگه‌ی ټاده‌میزاد گه‌یشته پله‌ی مامه‌له کردن و قازانچ و تیشکان بی ټوہی: جارئ، هنزیکي شه‌یتانی له‌ ټاده‌میزاده‌وه هیندیکان په‌ت بکات بز سوودی هیندیکان. حکومه‌تیش، جارئ ودها خه‌ست و خزل نه‌بووبو باوهش بز ده‌وله‌مند بکاته‌وه... راستیه‌که‌ی له‌ سه‌ره‌تاوه خه‌لکه‌که به‌پپی به‌رنامه‌ی «بی به‌رنامه‌یی» خه‌ریکی گوزهران بو. سوود و زهره‌ری ټم و ټویش ریکه‌وتیکي ساده و ټاسایی بو که ټیمکان نیبه جزریکی دیکه بووبیت. تز بلئ ټو جزره‌ حالته، ټایا، به‌به‌ریه‌وه هه‌بوه بتټټه‌وه له‌ زیانی وه‌لی و سوودی حه‌لی؟ هینده‌ فیلباز بوه پلان دابنیت بز نه‌قلی خوینی ټابووری له‌ وه‌لیه‌وه بز حه‌لی له‌ دهمه مه‌یله‌وه سه‌ره‌تای «کټمه‌لایه‌تی» ی ټاده‌می که هینستا دارایی بایی چه‌وساندنه‌وه په‌پدا نه‌بووبو. خټ ټاده‌میزادی ټو سه‌رده‌مه، به‌خه‌یال، بکه سه‌رپشک له‌ هه‌لبژاردنی یه‌ک له‌ دوو ریگه:

1. پیکه‌وه ژیان به‌ ټیحتیمال هه‌بوونی هه‌ژاری و ده‌وله‌مندی.
2. بلاوه لیکردن به‌ نیازی معنی هه‌ژاری و ده‌وله‌مندی.

من ټم وپنه‌یه ده‌خوازمه‌وه له‌وه سه‌ره‌تایانه بز بزاونتی فکری مرؤی ټه‌مرؤ به‌لکو به‌ ټینسافه‌وه بریار ده‌دات که پیکه‌وه‌ژیان تاکه ریگه‌یه‌ک بوه مرؤ پیندا بروا،

رینگه‌کش به‌ناچاری و به‌حوکمی هه‌موو واقیعینک سه‌ر ده‌نی به‌ده‌وله‌مه‌ندی و هه‌ژاری و مامناوه‌ندییه‌وه تا نه‌گه‌ر پینی رازی نیت فه‌رموو بلاوه‌ی لی بکه!

له‌به‌ر تیشکی لیکدانه‌وه‌ی وه‌ها به‌دیهی بۆت ده‌رده‌که‌وی که هه‌ولی چه‌پی کورد بۆ کپ کردنی هه‌ستی کوردایه‌تی به‌نیازی چه‌سپاندنی هه‌ستی چینایه‌تی دژ به «نه‌ته‌وه» کاریک بوه دژ به‌سروشتی مرۆ... دژ به‌فه‌رمانی بوون و مان و فراژووتن... دژ به‌بریاری کۆمه‌لایه‌تی و هاوژمانی و هاوئاواتی و هاومجیزی و هاو «هه‌موو شته‌کی» که نه‌گه‌ر سه‌ری گرتبایه نه‌ته‌وه ده‌خه‌سی و نه‌زۆک ده‌بوو... ده‌برایه‌وه، چونکه به‌حوکمی ژێرده‌ستایه‌تی بۆ نه‌ته‌وه‌ی بالاده‌ست و به‌فاکوفیکی چینی کریکار و وه‌رزیز و یه‌کبوونی په‌نجده‌ران ده‌ماری «کوردایه‌تی» ی پسۆک ده‌بوو، مانگه‌شه‌ویش سه‌ر له‌ئێواره‌وه دیاره له‌وه‌دا که جاری سه‌ره‌تای به‌ندوبای خه‌باتی چینایه‌تی بوو برا چه‌په‌که‌کان «ئیمه‌ گورگین» یان ده‌چری... «بلی کوردم هه‌تا بتکوژم» یان کرده ئه‌لحه‌مدی نویژی چینایه‌تی. سه‌یریش له‌وه‌دا بوو هه‌موو رابه‌ر و په‌ندیار و ده‌رسده‌ر و مامۆستاکانیان، هی چینی په‌نجده‌ری خه‌بانگی، بریتی بوون له‌خوینده‌ورای بۆرجوازی، هه‌ر مابوو ره‌شورپوته‌که بازده‌ن بۆ شوینی دوکانداره‌کان هه‌تا پرۆلیتاریاش ببیته‌ خوینمژ!

چه‌پی کورد هه‌ر نه‌ته‌وایه‌تی کوردی ناوژراو ده‌کرد و جینیوی پین ده‌دا. لئی نه‌ببستراوه‌ قسه‌ی سووکی به‌عه‌رب گوتیی. هه‌لبه‌ت له‌مه‌شدا تارا‌ده‌یه‌ک سیاسه‌تی سۆفیتی په‌چاو ده‌کرد که مه‌به‌ستی بوو له‌گه‌ل عه‌رب بیت دژی رۆژاوا، به‌تایبه‌تی ئه‌مه‌ریکا. کورده‌که ئه‌و حالوباره‌ی نه‌بوو زله‌ئیزیکی وه‌کوو رۆوسیا بیست ئالای عه‌رب له‌نه‌ته‌وه یه‌کگرتوه‌کان به‌گژ خویدا به‌ئینت بۆ مامه‌کوردی میژوو به‌رده‌ر که له‌گه‌پی مندالانیش شرپه‌رۆیه‌کی شکل ئالای به‌سه‌ر دارده‌ستیکه‌وه شک نه‌ده‌برد.

به‌راست، ئه‌م دیاره‌ده‌یه‌ش نیگاراکیشه، له‌سه‌رده‌می بزووتنه‌وه‌ی چینایه‌تی نێوان کورد که ده‌زانین پینشتر به‌ندوبای میرکوران و میرکچان هه‌بوه به‌لاسابی کردنه‌وه له‌ده‌وله‌ته‌ عه‌له‌مداره‌کان، هه‌لبه‌ت له‌رۆژگاری په‌ره‌سه‌ندنی «ئیمه‌ گورگین نه‌ته‌وه‌ی گورگین» ناشی خه‌یال بۆ هه‌لکردنی شرپه‌رۆی گه‌پی مندالان به‌ره‌مزی ئالای کورد. چه‌پی کورد ئه‌و سه‌ریشه‌یه‌ی له‌کۆل دوژمنانی کورد کردبۆوه. ئه‌مه

ده‌لێم به نیازی ده‌ور کردنه‌وه‌ی واقعی‌ی ره‌جالی کورد به‌ده‌ست به‌شینی چالاک‌ی کورده‌که خۆی، نه‌گه‌رنا شیتیش ده‌زانی په‌رژوپالی سه‌ر چاک و پیران و هه‌لکردنی شه‌ره‌ ئالای که‌ پئامیز سه‌ربه‌ وه‌م و ورینه‌وه‌ش ناگه‌یه‌نی.

ده‌بی بزانی‌ن فه‌رق زۆره‌ له‌ نێوان کچی‌بوونی ده‌نگی نه‌ته‌وه‌یی به‌ وشاری هه‌زی بیگانه‌ و نێوان کچی کردنی‌وه‌ له‌ لایه‌ن نه‌ته‌وه‌ خۆیه‌وه‌. ئه‌و جزره‌ گومراییه‌ له‌ یه‌ک سه‌رچاوه‌ هه‌له‌ده‌قولی که‌ بریتییه‌ له‌ سه‌ربوونی هه‌ست به‌ «شت» کردن ئیتر له‌ سیاسه‌ت بی یان له‌ باوه‌ری دینی و دنیایی بی یان له‌ ده‌سته‌له‌تدانه‌وه‌ بی، هه‌مووشیان دلنیا‌ن له‌وه‌دا که‌ حه‌ق به‌لای ئه‌وانه‌وه‌یه‌ جگه‌ له‌ که‌سینی به‌ پاره‌ ده‌لالی بکات، گوێ ناداته‌ لایه‌نی به‌رتیلده‌ر چ شیووعی بیت چ پارتی چ ئایینی، ئه‌وه‌نده‌ی مه‌به‌سته‌ مزه‌که‌ی چه‌ور بیت، خوای ده‌کرد له‌ رۆژیکدا سنی مزه‌ وه‌رگرت له‌ سنی لایه‌نی دژ به‌ یه‌کتر، دیاریشه‌ ئه‌گه‌ر بلوی بابای بۆرجوازی به‌پیتته‌ره‌.

وا ده‌بی بۆره‌ فیئیک له‌ لایه‌ن حکومه‌ته‌وه‌ به‌ مه‌به‌ستی سه‌رلیش‌نیواندن و تیکه‌له‌دایی، بۆ گروپیک داده‌بریت، ئیتر به‌ پینی پنیوست، له‌وانه‌یه‌ ئابرووچوونی تیدا مه‌به‌ست بیت، له‌وانه‌یشه‌ به‌ریکه‌وت سوودی حکومه‌تی تیدا بیت... ئه‌گه‌ر برا کۆمیونیسته‌کان له‌بیریا‌ن نه‌کردبیت، عه‌بدولکه‌ریم قاسم پشتگیری لیکردن به‌ نیازی خستنی ناحه‌زه‌ سیاسییه‌کانی، کاتیک ترسی له‌ ناحه‌زان نه‌ما [به‌ حیسابی خۆی] نزیک بیست که‌سینی لێ مه‌حکوم کردن به‌ ئیعدام... دوا‌ی خۆی ئیعدامه‌که‌ ته‌نفیز کرا. وه‌ی براینه‌، ئیمه‌ی وه‌فده‌ی کوردستان له‌ قاوه‌شینی سجنی مه‌رکه‌زی به‌ند کرابوین...⁵⁸ شیووعیه‌ مه‌حکومه‌کان به‌ ته‌نیشت قاوشه‌که‌مانه‌وه‌، له‌ودیی سجنه‌که‌، حه‌بس بوون. له‌ په‌نجه‌ره‌ی به‌رزوه‌ ده‌نگ و به‌نگیا‌ن ده‌هات... جاریکیان بردرا‌ن بۆ که‌رکووک و هاتنه‌وه‌، جاری دوهم‌ چوون و نه‌هاتنه‌وه‌. ئه‌گه‌ر بلێم بۆیا‌ن به‌ په‌رۆش بیوم یان نه‌بووم قسه‌که‌م به‌سه‌ر هه‌چ بنه‌مایه‌که‌وه‌ به‌ند نابن چونکه‌ من به‌ر له‌وه‌ی به‌ مردنیا‌ن وشک هه‌لێم پیتته‌ر بۆ هه‌موو شیووعیه‌کی کورد

⁵⁸ - به‌ سه‌رۆکایه‌تی مامۆستا جه‌لال تاله‌بانی له‌ به‌غدا سه‌رگه‌رمی موفاوه‌زه‌ی «لامه‌رکه‌زی»

بووین... شه‌ره‌که‌ هه‌لگیرسایه‌وه‌ و ئیمه‌ی تیدا حه‌بس بووین، تاله‌بانی جووبوو بۆ قاھیره‌.

تازەیه‌داری عاتیفه بووم که له کیس کورد چوون و بوون به مالی غه‌یر و ناحەزی کورد و کوردستان...!

کزه پشکۆیه‌کی به جەرگه‌وه بنییت وه‌ها په‌رۆشدار بووم بۆ حسین به‌رزنجی، خاوه‌ن گیانێکی پاک و سه‌دای ئاسمانی، که «ئهی ره‌قیب»ی به‌ده‌نگ ده‌هینا یان نه‌للاره‌یسی به‌ره‌و ئاسمان به‌رز ده‌کرده‌وه، ده‌یخسته‌هالی جه‌زبه‌ی ده‌رویشایه‌تی. هیچیسی له‌ هیچدا نه‌بوو، ته‌نها له‌به‌ر کوردبوونی شایه‌دی نابەحەقی لێدرا... له‌ هه‌ست و نه‌ستدا ئه‌م جوانه‌مه‌رگه‌ی خویندۆراو له‌ نوخته‌ی ناوه‌راستی کوردستان، له‌ به‌هه‌شتی ژیر خاکی کوردستان چه‌ندێکی گزنگی خۆره‌تاوی سبه‌ینان تۆقه‌له‌ی پیره‌مه‌گروون نوورانی بکات، شه‌هید حسین رووی گه‌شی مه‌ردانه و کوردانه‌ی له‌ په‌رچه‌می فرشته و حۆری ده‌مالێت و له‌ کولانه‌ی نه‌مریبه‌وه نیگایه‌ک پامالی کوردستان ده‌کات سا به‌ هه‌ر کۆیه‌کی کوردستان بکه‌ویت چه‌جستانه!! هاوار به‌مالم بۆت حسین گیان... بۆ خۆت و هه‌قالانت!

له‌ باره‌ی زه‌ره‌ری نه‌ته‌وه به‌ تاربوونی به‌شیک له‌ رۆله‌کانی و ده‌رچوونیان له‌ جغزی خه‌بات بۆ نه‌ته‌وه شه‌رحیکی کورتی پوونکه‌روه‌ گه‌ره‌که: به‌شیک له‌وان تاربوانه‌ی خه‌بات بیسه‌واد و نه‌زان و بیئاگای سیاسه‌تن تا ئه‌وه‌ی هه‌ستیان له‌ ئاست چاره‌نووسی گه‌ل وه‌ها کول ده‌بیت هه‌موو په‌رۆشییان رووی له‌ ده‌ستخستنی سوودیک ده‌بیت پینی بگه‌شینه‌وه. وه‌رزیری هه‌ریم نمونه‌ی ئه‌م دیاره‌یه‌ی سربوونی «هه‌ست به‌خۆ کردن» ه‌ له‌ وه‌دا که نازانی داگیرکه‌ره‌ بینگانه‌که‌ی پارچه‌ زه‌ویه‌کی ده‌داتی له‌و خاکی پینی ده‌لێن کوردستان هه‌ر به‌ مالی کورده‌که نامووسی لێ کرپوه، بگره‌ به‌ولای ناموسه‌ره هه‌ستی که‌رامه‌ت و مرۆفایه‌تیشی، دیسان به‌مالی کورد، ده‌ور کردۆته‌وه بۆ سه‌ر داها‌تی تالان ویرانکاری و کوش‌ت و برین و هه‌تک کردن له‌ جەرگه‌ی کورد کوردستان.

ئاخنینی میثکی وه‌رزیر به‌ رق و کین له‌لایه‌ن شیووعیبه‌ نه‌مه‌بیوه‌که‌ی کورده‌وه دژی چینی نا‌په‌رۆلیتاری کورد وه‌های هیز کردوه و رۆشنایی حه‌قیقه‌تی لێ شارده‌وته‌وه داگیرکه‌ره‌که‌ پیاوکۆژه ژنه‌ته‌ککرده‌وه‌که‌ی قبووله‌ به‌ چاکه‌خواز هه‌ر چونکه‌ دوو پینه‌ زه‌ویی گلاوی پین به‌خشیه‌ به‌ دیار رۆژیکه‌وه [به‌ هاریکاری

وهزیزه كوردكه] نهتهوهی كورد به وهزیز و مهزیز و ناويز و دهزیزیهوه بخاته چالیکهوه به پانایی كوردستان.

شیوعی كورد ئهگه واز نههینی له دزیو كرنی ههستی نهتهوایهتی و نهیهته سه شهقامی بهرین و بیتهئویلی «چاره نووسی كورد» به نیازی بزگار كورد له «نه مان، توانه، پوانه وه، رهزیل بوون، ئابروو چون. ناموس پایه مالی» ده جار و سه جار تاوانبارتر دهبن له تاوانی «راوه پیشمه رگه» یهکی ده كرد بۆ حیسابی رهزانه ندیی زلهیزی رووسیا كه لایهنگری به ره ی راوه پیشمه رگه بوو چونكه كورد ئیستا [14-2-1997] تنگه تاوتر و هه ره شه لیکراوتر و رووه ئاكامی مرۆ تۆقینتره له چاو سه رده میکی شیوعیه كه فیکه ی سمیلی ده هات له راوه پیشمه رگه...

به و پینه چینی وهزیز سر نیشانه ی «-» و «+» ی پینه نییه له راسته حیسابی خۆیدا. واته نیشانه كه ی بریتیه له «هیچ» هه تا له لاوه خیزومه ندیک نیشانه یه کی له ته ویلی چه سپ ده كات ئیتر خواورستان...! وهك ریویه كه ی ناو چیرۆك: كه هه لیاندا شتبوو، دوژمنه كه ی ده یگوت: ئه لالا حه ق له جینی ره ق. ریویش ده یگوت: ئه لالی ورم ان له جینی نه رمان... من ده لیم: ئوبال به ملی تیژكه ره وه ی هه رای چینایه تی...

به شیکی دیکه له تاربوان ئه وانن خه ریکی مال پیکه وه نان و پاره داكردن. هه رچه ند كه سه به كه گلاوه به لام به مله وه یه و شه قلی زوربه ی كۆمه لگه كانی ئاده میزاده، به تیبینی كردن له ده وری «ژیان» كه له جغزی ئالوویری عاده تی ناو كووچه و بازاردا ساخته كاری به رته سك ده بیته و، ئاغله ب، ساختمانی دادگه و پۆلیس به لای حورمه تی یاسادا ده شكینه وه تا ئه وه ی زیده ته ماعی هه لپه رستان كه دا بین نا بن له ئاستهنگی دادگه و ئازادی ره خنه و نا ره زایی و زپاندنی ناوی به دكاره و به رتیلدهر و به رتیلخۆر، پیداو یستی هانا بردن بۆ به دكاره نا ره وا له چه ندین سووچ و قوژبنی جیهاندا چه ته ی شارستانه تی وهك مافیای دالده داوه كه به به رژه وه ندی نا جایه ز بۆ ئه م و ئه و ره پینش ده خهن، به لام له بیر بکه ین كه كاری ئه و چه تانه هه رچه ند به ده دیسانه وه به حوكمی ده وروبه ری پینشكه وتوو، به لكوو له نوخته نه زه ری سوودی چه ته كانه وه، هه تا بلوئ به ئه رکی كه م و كه مئازار كاره نا ره وا یه كه به ئه نجام ده گه یه نن، واته بن كوشتن بیت ئاسووده تر ده بن... یهك

کوژراو ناکهن به دوو کوژراو مادهم بهرژهوهند داوای نهکردبن، کهچی لهم جیهانه سهروبهنی سینه م و بیسته مدا، سهروک دهولت ههن ناشقه کوشتن ئه ویش له بهر چهند هویهک:

1. هویهکی سهلبیه که خه لکه که خاوهن ئیراده نییه، دهنا له ترسی نوره گه بیشتن به خوی تووره ده بوو له کوشتنی بیسه به ب.
2. سهروک دهولت، له زور حاله تدا، نه خویشیه کی سهربه دهروونه وه [وهک سادیزم، میگالزمانیا...] به رهو خویترپژییه وهی ده بات. نه خویش نه بی گه لیک جار، کینه رکئی له ولاتی دواکه وتووی قالوبه لاین هینده در و بینسنوره له سه ر ناز و نیعمه تی سهروکایه تی، به ئاسایی و بی هه ناسه سواری له سهروکه وه بهندی کرن و به دوا ئه ودا که بهند کاریگری نه بوو، کوشتن هیندهی ئاوی دهستنوویژ حه لال، به لکوو ناچار ده بیئت.
3. به نیازی مسوگر کردنی بهرده و امبوون له سهروکایه تی، پهنده مه شووره کهی «مردوو قسه ناکات» له میتشکی سهروک به دهنگ دیت ئیتر به غافلکوژی (اغتیال) بیت یان به تۆمهت هه لبهستن بیت هه مچه شمه کهی خوی له ناو ده بات. هه لبهت ئه و نیازه هه ر له جیهانی بیسه روبه ردا ده توانی خۆ سه پین بیت.
4. دهشنی ته ما وه بهرنانی گه بیشتن به سهروکایه تی و به یاریدهی ئه و ته ما به خسه زله یزه، سه ره له بهری رژی می ده سه لاتداری ولاتیکی دواکه وتوو هه رس بهینی و هه ره سیشی هیناوه، نهک ته نها جاریک و باریک به لکوو له چهن دین ولاتدا و چهند جاریک له یهک ولاتدا.

کاسیکاری بازار و جاده و شه قامه کان، به زوری و به پنی هه لسوورانندی کاروباری گوزه رانی پوژانه که نه گه ر له گه ر بکه ویت کومه ل شه خته ده کات، پهنگه به دست خوی نه بیت که هه لگری ئه رکینکی به شه ره فه. له سه رده می نویدا جیهانی دواکه وتووش به وشاری تازه بابته [ئه گه ر شه ر و هه للا نه بی] رهنگینکی ئامال مزاشی به خویه وه گرتوه به ودها که سنوور له نیوان ئیشی ئازاد و وه زیفه ی حکومت له چهن دین مهیدانی سهربه پیشه سازی و خه لک پینکتر به ستنه ودها

هه‌لستاوه وه‌ک فیته‌ری جادده له‌گه‌ل مه‌ئمووری لیزانی کاره‌با وه‌یا گه‌رۆک وه‌یا تراکتۆر... یه‌ک جۆرن. له‌وه‌شدا حکومه‌ت به‌ لای جاده و بازا‌ردا هاتوه که له‌ کۆنه‌وه پیاوی میری «حکومه‌تی» به‌زۆری، قه‌مچیوه‌شین و خۆسه‌پین بوه به‌سه‌ر خه‌لقدا. له‌ هه‌موو میژووی کۆمه‌لگه‌ی سه‌قامگیری ژیا‌ری چینی «ناوه‌ند» به‌لای له‌نگه‌ر راگرتنی هینمای‌ی و ته‌بابی و ئاسایشدا بۆته‌وه ئه‌ویش له‌به‌ر دوو هۆی تیکبه‌ستراوه‌وه:

1. به‌رژه‌وه‌ندی ناوه‌ند هه‌میشه له‌ خۆشیدا گه‌شه‌ی کردوه و له‌ شیواویدا نسکۆی هیناوه، نه‌ک له‌به‌ر ترسنۆکی سروشتکرد به‌لکوو له‌به‌ر دژوه‌ستانی که‌سه‌که‌ی به‌رانبه‌ر دزی و دپی و ریگری و سته‌م و بینه‌زمی. تۆ بلێ تاجرینکی قافلّه بنیژی له‌ کرماشانه‌وه بۆ که‌رکووک چ بیئۆقره‌بیه‌ک ده‌یگری تا له‌ ده‌ست جه‌رده و مه‌ئمووری چلیس و ئاغای خۆسه‌پین خۆی و کوتاله‌که‌ی سه‌لامه‌ت ده‌رده‌چن؟ که‌ ئاژاوه‌ په‌یدا ده‌بیت به‌ره‌ی ناوه‌راست پتر سه‌غله‌ت ده‌بی له‌ چینی سه‌روو و له‌ چینی خواروو چونکه‌ که‌سه‌که‌ی به‌ هۆی گه‌شت و هاتووچۆی شاران و ئالوویری کوتال و کالای هه‌مه‌جۆر مومکینه به‌رده‌وام بیت. که‌ ریگای قافلّه‌ی تija‌ره‌ت به‌سترا به‌ر له‌ هه‌موان خاوه‌ن قافلّه و دوکانداری «چاو له‌ قافلّه»‌ی شارستان وه‌ک به‌زاز و ئاسنگه‌ر و سنه‌نکار و دوکاندار کرین و فرۆشتن تا ده‌گاته کاروانچی و چه‌رچی. په‌کیان ده‌که‌وئ. هه‌ژاره‌که‌ دره‌نگتر تینی ده‌گاتی چونکه‌ سه‌رمایه‌ی نییه له‌ ئاژاوه‌دا نه‌زۆک بیت. له‌ نمونه‌دا ده‌لیم، که‌ ده‌وله‌مه‌ند مالی دزرا گه‌لێک شتی لێ که‌م ده‌بیته‌وه تا ئه‌وه‌ی ژنه‌که‌ و کیژه‌که‌ و خوشکه‌که‌ی خشلیان نامیتنی پینوه‌ی بچنه سه‌ردانی ئاشنایان. که‌ هه‌ژار مالی دزرا به‌زه‌حمه‌ت پینوه‌ی دیار ده‌بیت له‌چاو ده‌وله‌مه‌ند... فایه‌ق بیکه‌س له‌سه‌ر ده‌روازه‌ی ده‌ره‌وه‌ی ماله‌که‌ی ئیعلانیکی چه‌سپ کردبوو تیندا نووسیبووی: «بۆ دز! مه‌یه ماله‌که‌م خه‌جالت ده‌بم»...

2. ئۆگر گرتن به‌ هینمی و ئاسایش و هه‌سانه‌وه وه‌زی ته‌حه‌مول و خۆ گرتن له‌ ناره‌حه‌تی و هه‌ره‌شه‌ی زه‌ده‌بوون پسۆک ده‌کات. به‌ قیاس ده‌لیم ئاغای عه‌شیره‌ت که‌متر سه‌غله‌ت ده‌بی به‌ شه‌ر و گینچهل له‌چاو ئاغای شارستان

که واکه ریکه بچیته ریزی مه ئمووری حکومت له لایه ن ئوگر گرتنه وه به ئاسوودهیی و ته تبه لئ. دهورانیک خاوه ن قوئاعی شار سه غلته ده بوو به نه بزووتنی سه عاته های شه و رۆژان له دیوه خانه که ی نه کا بلین ته بیات ژنانه یه. له ته جره به ی خۆم، وه ها بوه له هه شتی به یانی هه تا نزی شه و به میوانه وه خه ریک بووم بئ ئه وه ی له ژووره وه ده ربچم... ئاغا هه بوه له سه به ینه وه به سه ر چۆکه وه دانیشته وه تا نویژی نیوه رۆ بئ ئه وه ی جووله بکات...

پنی ناوی بلیم، له خزه دیاره، که سانیک ی چه ک هه لده گرن بۆ دوژمن، دژی میله ته که یان، وه ک که بابای فله ستینی چه ک هه لگرت بۆ ئیسرائیل، ئا ئه و که سانه ئه گه ر هه زار بن بایی چوار هه زار و پینچ هه زار که س له میله ته که یان داشکاندوه چونکه به عاده ت ئه وه ی چه ک هه لده گری خیزانداره، خیزانیش به حیسابی نیوه راستی شتان پینچ که سیک ده بن ئه مه له لایه ن تیشکانی ژماره ییه وه، له لایه نیک ی گرنگتری سه ربه وزه ی نه ته وایه تیه وه هه ر تاکیکی کورد یا عه رهب چه ک هه لگری بۆ دوژمن کاری 4-5 چه که لگری نه ته وه دوژمنه که ده کات چونکه به شاره زایی و به ره قوکی نیک ی له عاده ته ده ر ده که ویته گیانی میله ته که ی. ئه و ده مه ی که رامه تی شار و دینه که ی خزی پینشیل ده کات هه ستیکی حه رامزادانه ی ئارامی له خۆیدا ده دۆزیته وه بایی تو له سه ندنه وه بکات له ناو و ناتۆره ی خیا نه ته که ی وه پال درابیت.

له نمونه دا ده لیم ئافره تی سۆزانی چه ز له چاره ی ئافره تی رووسوور ناکات، ته نانه ت که سیک ی چیه ره ی گه ش و گولی پیوه نه بیت نایه وی له ته ک مرۆی قۆز و قه شه نگ راهه ستیت یان وینه ی له گه لدا بگریت: له شه ری یه که می جیهانی گه نج [پیاو به تیکرای] ره شبگیر کرابوون به سه ربازی، ژماره یان ده گه من بووبوو. له گوندی پینازۆک، «لطیف» ناویکی کویر مابۆه، له به ر پینیاوی نازگیراو بوو لای ئافره تان. له تیف به زمانه مه یله و په سه که یه وه که ده نگی «ر» ی به «غ» ده رده بری ده یگوت «خوایه وه های غاگفی» واته وه های راگری! دواتر ئه م «له تیف» ه بوه «مام له تیف» و بیچاو نیزاعی نیوان زهویه کانی دئ هه لده بریه وه که ده یزانی سنووری هه موو زهویه کانی دئ چۆناو چۆنین... منیش یه کیک بووم له وانه ی چه زیان به هاوه مه جلیسی مام له تیف ده کرد!

خوینتهر ببهخشیت لهو تینورهیخانهی ناوهناوه به نیازی شل کردنهوهی رهقی و سهختیی بابهتی نووسینهکه، به قاچاغیش بی، زهردهخهنهیهک بخاته سهر لیوان.

مهئمووری حکومت تاقمینکن، لهگهَل خوار و ژووری نیوان سهروک دهولت و گهسکلیدهری کزلانه، به ههموو عیب و عاریانهوه، له نوختهنهزهری سهقامگیربوونی «کزمه لایهتی» و بهرهوامیی پیکهوه ژیان، وهک ئه و دارهه که لاولاوه و پوهکی وهک ئهوی تیدهئالیت تا ئهگهه دارهکه لار بژوه پوهکهکه له ژیر پینان تیدهچی. به و مانهیه که «کزمه ل» پهراگهندی چۆلچیا دهبیت و دهگه ریتهوه بژ ژیانی سافیلکهی ئهشکهفت و دارستان. جا ئهگهه خهیاَل بژ ئهوه بروت که دهشی ئههلی شار یان لادی بی حکومت بتوانن ژیان بهسهر بیهن، پنیوسته شتیک پتر دریزه به و رستهیه بدن و بلین خه لکهکه له ناو خزیدا به پنی پنیوست کهسانیک ههلبژیرن بژ سهروبهری کاردروستایی ژیانی بینحکومهت. ئه م رستهیه دههگهیه بژ ئهوهی له ماوهدا جاریکی دیکه حکومت پهیدا بیتهوه. ههرجی لادییه له کزنهوه بی حکومت بوه به لام مهحکوومی حکومتی شار بوه.

تاقمی خویندهوار و شارهزای زانست و لکهکانی فره لایهنی رۆشنیبری له پینچ ههزار سالهوه هه لگری ئه مانهتی ئه و داد و نه ریت و چاکه خوازی و خراپه نهویستی کزمه لایهتی بوه که بی ئه و ئه مانهته پیکهوه هه لکردن له شار و له دی مومکین نه بوه. تۆ، من، یه کینکی تر ناتوانی به دریزایی رۆژگار ئیشک بکیشی له ماله کهی نهکا، شهوی، دراوسینکهی گهسکی لی بدات. به لی، خویندهواری یهک بابته نییه، به دریزایی رۆژگار شه ره دهنووک و لیک سریواندن و تاوانبار کردن له نیوان رۆشنیبرانی خاوهن بیروباوه ری جودادا به رپا بوه، گه لیک جارانیس رپوداوی به سفتوسز و خوینینی لی پهیدا بوه به لام له چاو هه رای نیوان ئاپورهی خه لک گه لیک بی پوز خزی ده نوتی... به زوری ئه و جۆره لیک سریواندن و گاز لیکتر گرته له بنه مای ئایینییه وه سه ری هه لداوه چونکه ئایین دوو جۆره ته ئویل ناسه لمیتی به تاییهتی ئایینیکی فکری به هه شت و جه هه ندهمی له داوه بیت. فه رفیکیش نییه له نیوان خیلافی دوو ئایین له گه ل خیلافی دوو مه زه هب چونکه مه زه هبه که خزی به نوینته ری ئایینه که داده نیت.

له م دهوړ كړدنه وهی هه پړه می كۆمه ل دهگه یین بهو ئه نجامه كه به شینکیان پنیوست و بنه پرتین وهك وهرزیزر. كریكار دوكاندار. كاروانچی، توجار، حكومت، خوینده وار و [له دهورانی عه شیره تی] سه رۆك عه شیره ت به خزی دهسته و دایه ره یه وه... به شینکیان وهكوو نه خۆشی و دوومه ل له كۆمه ل شین دهن⁵⁹. ئه گه ر له ئیمكاندا بوايه بنه بر كړدنیان زیده سوو دبه خش ده بوو به لام بیگومان سه رله نوئ وهكوو دوومه لان له درزی ته ختی «كۆمه ل» دهاته وه ده ری.

ئجا ئه گه ر به دلنکی نارام و هۆشینکی هه سایه وه سه یری پانزرامای میژوو [= كۆمه لایه تی] بکه یین زۆر به ئاسانی دهتوانین بریار له سه ر هیندی بده یین كه پانزراما كه كاری شه یتان و جنۆكه و پیاوخراپان نییه به لكوو به فه رمانی ناچاری و حه تمیی «كۆمه لایه تی» ئه وه بوه كه هه بوه. چ دهماركشتیی لزوم نییه كه ده بیینین ئاپۆره ی خه لك نه یتوانیوه حكومه تی دادپه روه ر بره خستینی یاخود ئاپۆره خزی بیته حكومه ت. چی له میژووی كۆن پوویداوه بی منه هچ بوه و ناچاری بریاری پوودانی داوه. كه وهرزیزر و په نجه در له ژيرووی كۆمه ل بوون نه خۆیان ئه و شوینه یان هه لباژاردوه نه چ لایه نینكیش هه لیداشتوون بۆ ئه و نزماییه.

ئه گه ر ئاپۆره ی په نجه در له دهستی هاتبایه ده سه لات بگریته ده ست بیگومان خزی ده كرده خاوه ن حوكم به لام نه ده شیا و مسته حیل بوو به ر له سی هه زار سال سه دی نه وه دی خه لك حوكمران بیته، چه ند سه یره ته نها ده یه كی خه لك خزمه تی سه دی نه وه دی كۆمه ل بكات و بشبیته له شكری شه ركه ر و پاسه وانی شه وانه و خه له و خه رمان هه لگریته و بزنی و مه ر و مالات و ولسات بله وه پینتی و... هتد كه هه مووی هه ر خه یالاته... كه په نجه در نه یتوانی به و مافه ی بكات كه له م پۆژگاره دا به ره ی چه پ بۆ ئه وسای په و ده بیینیت، دیا ره له ئیمكاندا نه بوه ده نا په نجه درینکی له جیاتی رۆژانه ی یه ك دره م بتوانی دوو دره م وه ربگری چ ئه فسوونه ك چاوی نابینا ده كات و دهستی ده به ستیت؟ ده زانین باره ها و جاره ها په نجه در بیتمزه سوخره ی پنی كراوه و نه شیتوانیوه سه ریچی بكات ئیتر له كویوه

⁵⁹ - مه به ست دز و درۆزن و دووړوو و بوختانكه ر و ئه و جوړه میكروبانهن.

دهسهلاتی ناچار کردنی سوخرهچی پهیدا بکات که نرخى پوژانهى زیاتر بسهلمینیت.

ئیمه دهبینین له م پوژگارهدا ژمارهى کزملهگهى داواکهتوو که چهندين جار له هی پیشکهوتوو پتره، رهنجدهرهکانى ناتوانن مافی رهواى خویان بسهپینن بهسهر خاوهن بهرژهوهنددا ئیتر چوناوچزنى بهر له دوو سى ههزار سال دهیتوانى خهیاڵ بکات و خهون ببینیت به زیادى کرئ؟ من لهو باوهپهدام که کزملهگهى مرؤ بهر له ههزاران سال تاکه پینگهیهکى له پینش بوه که له واقیعدا تینیا رزیشتوه و تارادهیهک وهک جانهوهرى دهشتوده که به حوکمى غهریزه یهک جزره رهفتار و کردارى لى بهدر دهداتهوه، ئهویش، واته مرؤکه، له واقیعی بهردهست و بهرههستدا پوژگارى بهسهر بردوه لهگهڵ تیبینى ئه و ئیمکانهى که مرؤ به هوى هستى هوشیهوه پهلهى زیده لوقمه بکات ئیتر به فیل بى یان به ئیقناع کردن یان به دزین و پهنادان و شارندنهوه [ستاندننى به زورهملی نایهته بهر ئه م حیسابه بهلکوو تیکهال به حیسابى جانهوهر دهبیتهوه].

ههلبهت تاکهکانى کزمله لهلایه ن هیز و زیرهکى و لینهاتوویهوه چهندين پلهى خواروووریان بوه که ئهگه ر له پوژگارى ئهشکهفت و دارستان قسه بکهین زیده هیز و زیده هوشهکه به قازانجى ههموویان دهبوو. دواتر که «کزملهلایهتى» دهورانى میژوو پهیدا بوو تاكى لینهاتووې به لهش و هوش توانیوهتى چاکتر بژیت له تاکیکى عادهتى، مهبهسیش له «تاک» خیزانى تاکهکهسه. له دهورانى زووتر «زهناشویى» تیکهال ههبوه که «پیاو» میزد و «ژن» یش ژن بوه بز ههموان سهرلهبهر. دواتر زهناشویى «یهک پشت» تیکهال بوه و کزملهگه دایکى خوى ناسیوه و باوکى کهس نهناسراوه. گهورهیش بز دایک بوه. باوک مهعلوم نییه.

چهندىكى شهیدای خهباتى چینایهتى بیهوى لهو دهورانهدا خوینمژ جوداکاتهوه له خوینمژراو دهستى به هیچ راناکات. ههروههاش له سهرهتای پهیدابوونى «چین» هوه ههتا سهردهمى رینتیسانس حالوبار هه ر ئهوه دهبوو که ههبوو چونکه هیچ ئیمکانیک نهبوه جۆریكى دیکه بیت. بهلئى دهشیا «سهروک دهولت» له بهدایهتى خوار و ژووریان ههبیته، بهوهشدا خهلقهکه ههستى ههسانهوهیهک بکات له سهردهمى سهروکى مهیلهو دادپهروهه. فهرقهکهش کهم نییه له چاکهوه بز بهد.

به لأم بنه ماکانی کۆمه لایه تی ده بایه وه به ده قی خزی چونکه سه رجومه ی دیاره کانی ماددی و مه عنه وی کاریگر له کۆمه لایه تیدا ده بی بگۆردریت ئنجا زولملیکراو و ئومیدی داد و به زهیی له ده سه لاتدار ببینیت... چاکتر ئه وه به بلیم ههروهک گۆرانی زستان به به هار له پر روو نادات کۆمه لایه تییش نه کوتوپر ده گۆردریت نه هاتنی تاکه سه رۆکی چاک ده یگۆریت، فهرقیکیش ده میننی له نیوان داها تانی به هار و پروودانی گۆرانی کۆمه لایه تی به وه دا که به هار سه ره له بهری ولات ده گریته وه هه رچی کۆمه لایه تییه ده شی، له بهر زۆر هزی جودا، تیکرا به هاریان لی دانه یه ت تا ئه وه ی دوورمه بیینه ولاتیک بگاته هاوین و دراوسینکه ی جارێ له نیوان زستان و به هاردا بینت.

هه لبه ت نابێ خویته ر لیم داوا بکات به بهر ئه م بابه ته وه بنیشم هه موو لایه نیکێ ده ور بکه مه وه وهک ئه وه ی که ده ورانیک بز ولاتی «س» به هیمنی تیه پیت، بز «ش» ئاژاوه و شه ر بیت.... مه لبه ندی «ک» لافاو رامالی بدات و «ن» نه رمه بارانی له بار بز کیلگه ی لی بیاریت... کلز... نه خۆشی... قاتوقری... نائه مینی دوو چاری شویتیک بیت و شویتیک دیکه سه لامه ت ده رچیت... له گه ل ئه م ئیحتیمالانه ش که له ده می پروودانیاندا قورسای خویان ده نوینن دیسانه وه حالوباری گشتی له ماوه ی مناسبدا ده چیته وه پله ی جارانی و ده که ویته بهر تاوی کاریگره به نه رته تیه کانی...

له سه رده می زۆر کۆن رۆشنیری و گیانی زانستی به شه رمه وه ده وری به ره وپیشچوونی دیتوه: ولاتی یۆنان [أغریق] بهر له ناوه راستی هه زاره ی پیش ز، له ئاستیکه به رزی بیر کردنه وه و زانستدا بوو که له ولاتی تردا نه دیتراوه. هه ر له یۆنانیشه وه فه لسه فه و زانست په ریوه بز ئه وه بهری ده ریای سپیی ناوه راست هه رچه ند پیشتر له رۆژه لاتی ده ریای سپیه وه ئه لفوبینی فینیقی و ژماره ی حساب بز یۆنان رۆیشت. راستیه که ی زانست و فه لسه فه ی یۆنان، له ئاکامدا، ده ورینکی زلی هه بوو له ریتنیسانس... پیشتریش پرشنکی بز به غدا و قه له مپه وه ی عه بیاسیان و له ویشه وه بز ئیسپانیای ژیر فه رمانی ئه مه وه یه کان رۆییبوو...

ئنجا ئه گه ر پوخته یه کی ئه م درێژه یه ی چاک و به دی تاک و تیریژ و چینی کۆمه لایه تی کۆنینه بژمیرین و له سه ره وه بز به ره وه بینین پیش هه موان ده گه یه نه حکومه ت و سه رۆکایه تییه که ی [ده می بیحکومه تی هه لده بویرین]. ره نگه له نزیکه

شەش ھەزار سالاھو ھۆكۆمەت رەخسای، ھەك بشزانین سۆمەری جنووبی عیراق و دانیشتوانی میسری فیرعەونی نوینەری ئەو تەمەنە دریزەن. لەگەڵ ئەمەشدا دەبێ ئیحتیمالی دۆزینەوێ ھۆكۆمەتی كۆنتر رەچاوی بکەین ھەرچەند وینە و پانزراھای شارستانەتی لەو ئاستەدا دەمیتێ كە لە مینشكاندا دەقی بەستو.

یوونی ھۆكۆمەت تووژینکی ئەریستۆكرات بە دەوری خۆیەو ھەلەنن كە تۆقەلەیی كۆمەل پینك دەھیتێ. ئەم تووژە بەر لە ھەموو تووژینك. بەپێی گۆرانی چەقی «دەسلات» ئاكامی زیادبوونی دەوری ئابووری لە ھەلسوورانندی چەرخ و دۆلابی گۆزەران و ھۆكۆم لە ئەریستۆكراتەو بە «پارە» و «سنەت» دەتووتەو، واتە پەككەوتە دەبیت... ئایین بە دەم ھەلسوكەوتینکی چاوەروان دەكرێ لە كۆمەلایەتیدا رۆو دەدات و بەپێی ھالووباریکی لەبار و نالەبار بە ئایین لە ولاتیکەو بە ولاتیک دەسلات پەیدا بكات و لیشی كەم بیتەو. لە زەرەدەشتایەتی و مەسیحەت ئەم دەسلاتە و نشوستەکی دیتراو، وا خەریكە لە ئیسلامیشدا ئایین بەو دەورەدا تینپەرت، بەلام مەیدانی چۆل نییە لەبەر ھەنگاوی و تارادەبەكیش. ھەك دیاردەبەکی كاتەکی و بە پێی داخوایی سیاسەتی جیھانی سەربە ئابوورییەو، دەشن گەشە بكات.

دیاردە «ئیل، عەشیرەت» بەپێی سستبوونی «خۆ بەستەو بە شكۆ» ی دەسلاتی عەشیرەت لە ئاكامی پەرسەندن و چەسپانی ھۆكۆمەت و تەننەوێ تەكنیک و زانست، وا لە گیانەلاوہدایە. لە ولاتی پینشكەوتوو دیزەمانیکە عەشرەتایەتی بەسەرچووە. لە ھالی ئیستاكەدا، بە دەوری ھۆكۆمەتەو كە زۆری ماوہ بە ئو رۆژەیی بەسەر دەچیت، كۆمەلگەبەکی سەربە ئابووری و تاقمەیی زانست و تەكنیک نوینەری دەسلاتی سەردەمن. جارێ ئابووری لە پینشترە بەلام دوارۆژ ھێ زانستە، بە تینبینی ئەو راستییە كە زانست، ژیار قەمچی ناوہشینن، چرا بە دەستەو دەكریت. رۆژینك دیت زانست دەبیتە دایانی شیردەری پینشكەیی كۆمەلایەتی و پاریزگاری مەلۆتە...

چینی ناوہند، كە بەراستی لزوم نەماو بەدانانی سنووری جوداكەرەو بە دەورییەو. ھەك بلینی دوو دوژمن لیکتر دوورەشەر دەكەیت، لەم رۆژەدا كاكلی بەرچاوی كۆمەلە. ھەر ئەویشە دەزیتەو بە زانست و تەكنیک و ئابووری... بە

دریژایی میژووش سه‌چاوهی ژیان و پینشکه‌وتن و پینوه‌ندی نیوان گهلانی جیهان بوه. که‌سانیکی دهنگ به‌رز ده‌که‌نه‌وه به‌مرگی بۆرژوازی، نه‌گه‌ر دؤعاکه‌یان قبول بوايه ده‌گه‌راینه‌وه لای به‌هشتی نه‌شکه‌فت و دارستان که به‌پنی ده‌روونی نه‌و خاوه‌ن دؤعا‌یانه «چه‌وساندنه‌وه» نه‌ده‌ما. هه‌لبه‌ت فرۆک و پاسکیلیش نه‌ده‌ما... ئیتر تیز به‌دل و پر به‌ده‌م و له‌گه‌ل فیکه‌ی سمیل ده‌مانچری: دانیشتن چه‌ند خۆشه به‌ران‌به‌ر چاوی له‌یلائی!

حیکایه‌تی زیده به‌سفتوسزی گه‌له‌ ژیرده‌سته‌کان و دواکه‌وتوه‌کان، که‌ خۆت و خۆم پینوه‌ی ده‌نالین، له‌ککه‌یه‌کی ره‌شه به‌ته‌ویلی سه‌ده‌ی بیسته‌م و به‌ژیرپنی سه‌ده‌ی بیستویه‌که‌مه‌وه، که‌ جارئ ماویه‌تی له‌ پزدانی رۆژگار به‌ربیتته‌وه. له‌ توژی ئه‌و حیکایه‌ته‌دا سه‌ته‌میکي به‌سه‌ر ئافره‌ته‌وه‌یه بینه‌ماتره له‌ سه‌ته‌می بینگانه، چونکه‌ ئافره‌ت که‌رتیکی دوو که‌رتی ئاده‌میزاده، ته‌واوکه‌ری پیاوه، ئافرینه‌ری مرؤفایه‌تییه. لیزه‌شدا خواروژووری ئه‌و سه‌ته‌مه له‌ گه‌لیکه‌وه بۆ گه‌لیک فه‌رقیکی فره‌وانی هه‌یه. له‌ پله‌ی یه‌که‌مدا گیانی به‌خۆنازین و خۆله‌سه‌ر حه‌ق زانین به‌ نه‌سته‌زی ئافره‌ته‌که‌وه‌یه، ناشی من و تو شه‌ری پئ بفرۆشین له‌پیناو گه‌بیشتی به‌ناته‌واوی مافه‌کانی، به‌لام واوه‌ی شه‌ری‌فرۆشتن، له‌ دوو سووچه‌وه، ده‌توانین کاره‌که‌ی بۆ هه‌موار بکه‌ین:

1. به‌دل حورمه‌تی ئافره‌ت بگرین
2. هینده‌ی پیاو به‌ خاوه‌ن مالی بزانی له‌ هه‌موو سه‌روبه‌ریکی ژیان و ناومال و نیو ولات.

ئه‌م لایه‌نه‌ی ریز گرتنی ئافره‌ت له‌ هۆش و گۆشی مندا ده‌ستچینی باوکمه‌ که‌ یه‌که‌م پیاو بوو له‌ کوردستان و عه‌ره‌بستان کیژی خۆی بخاته‌ به‌ر خویندن له‌ قوتابخانه‌ی کوراندای. من سالیک دواي خوشکه‌ گه‌وره‌م بوومه‌ قوتابی، ئه‌و له‌ سالخویندنی 1925-26 هوه‌ ده‌ستی کرد به‌ خویندن.

چینی هه‌ژار به‌ سوالکه‌ر و وه‌رزیز و شوان و گاوان و سه‌پانییه‌وه، به‌ کریکار و پاسه‌وان و زبل‌پژییه‌وه، هه‌موو یه‌ک قوماشه. به‌عه‌ده‌ت سوالکه‌ر شارنشینه‌ چونکه‌

سه‌ده‌قه‌ده‌ر له لادئ چنگ ناکه‌وئ جگه له بوونی ده‌رفه‌تی گوزه‌رانه بیتازه‌که‌ی لادئ که وا غه‌یری نه‌ساغ و په‌که‌که‌وته هه‌موو خه‌لکه‌که‌ تینیدا ها‌وپایه‌ن.

برا شیووعی نابئ له‌م قسه‌یه‌م تو‌ره‌ بئ به‌ نامه‌ی یه‌کسان کردنی سوالکه‌ر و وه‌رزیر له‌ قسه‌که‌مدا که‌ سوالکه‌ر خۆی ته‌قاعود کردبیت له‌ به‌ره‌لستی کردنی چه‌وساندنه‌وه و خوینمشتن. به‌زاهیر سوالکه‌ر ده‌بیته‌ خوینمژێ خیره‌ومه‌ند که‌ فلس و دوو فلس، بئ ئه‌رک، له‌ویان ده‌چیته‌ باخه‌لی ئه‌میان. ئه‌مما من دلده‌ره‌وه‌ی شیووعیم به‌ په‌ندیکی بیمه‌سره‌ف: «سوالکه‌ر شۆرشگیزی راسته‌قینه‌یه» که‌ وا بئ عه‌ره‌ق‌رشتن چه‌ند فلسیک له‌ داها‌تی پاره‌داری خوینمژ که‌م ده‌کاته‌وه.

په‌نجده‌ر له‌ هه‌زاران ساله‌وه‌ خه‌ریکی کوله‌مه‌رگیه‌، چ چاریشی نییه‌ بز پزگاربوون له‌ نه‌داری و هه‌ژاری جگه‌ له‌وه‌ی کۆمه‌لایه‌تی پیش بکه‌وئ به‌ زانست و دیموکراسی و ئابووری ته‌سه‌ل و له‌ ربئی دادی کۆمه‌لایه‌تییه‌وه‌ ژبانیکی شیاو به‌ مرؤف رابویریت، نه‌ک به‌ زه‌بری کوته‌ک و کوشتن و برینه‌وه‌ خۆ تیز و ته‌سه‌ل بکات. چونکه‌ ده‌ جاران به‌ ته‌جره‌به‌ ساغ بۆته‌وه‌، شری و درپی به‌به‌ریه‌وه‌ نییه‌ تیزی و ئاسووده‌یی بره‌خسینیت مه‌گه‌ر بز تو‌یزالی سه‌ره‌وه‌ی ده‌سه‌لاتدار. زانست و ته‌کنیک، که‌ کاری چینی پیگه‌بیشتوو و تیکه‌بیشتوو کۆمه‌له‌، ته‌نها زانست و ته‌کنیک فریای په‌نجده‌ر ده‌که‌و‌یت نه‌ک شۆرشێ ده‌می برسیتی که‌ له‌ پیشه‌وه‌ تیزییه‌کی درۆزنی کاته‌کی دروست ده‌کات و دواتر برسویه‌تییه‌کی قورستر له‌ هی پیشوو ده‌ته‌نیته‌وه‌...

به‌هه‌مه‌حال، له‌م سه‌رده‌مه‌دا که‌ جیهانی سنیه‌م خه‌ریکه‌ به‌لادا بیت، و به‌لاشدا ها‌توه‌، له‌به‌ر بیتانی و بیپۆشاک و بیده‌رامه‌دی ملیاره‌ها ره‌شورپوت، زیده سه‌رباری خه‌باتی ئازادی و پزگاربوون له‌ سته‌می داگیرکه‌ر ئه‌رکی پشتشکینی داوه‌ته‌ پال ئه‌سه‌له‌ ده‌رده‌ میژووویه‌که‌ی. به‌لام ده‌بی بزانیان ده‌ردینی نه‌زاو له‌ پزدانی دواپۆژی له‌ سه‌ره‌تاته‌که‌دایه‌ ئاخۆ که‌ی جیهانه‌ کۆسته‌که‌وتوه‌که‌ به‌ مافی ئازادیی خۆی ده‌گات و له‌ داگیرکه‌ر پزگار ده‌بیت. به‌خیر و سلامت، که‌ ئه‌و پۆژه بیروژه به‌یانی دا ئنجا گه‌شتیکی هینده‌ی هه‌فت گه‌شته‌که‌ی سه‌ندبادی له‌ پیشدایه‌ بز خوتاربوون له‌ ده‌ست زولمی بی سامان و ئامانی ئه‌و رۆلانه‌ی ده‌بن به‌ ده‌سه‌لاتداری حکومه‌تی چونکه‌ خه‌باتگیزیکی له‌ حالی بینحکومه‌تی و له‌ ده‌می هه‌ولی

پرزگار کردنی میلیله ته که ی ئه و ته پلێتۆپانه یه ی پێ دهکات ئاخۆ که بیگانه ی له کۆل بۆوه چ نه وعه زه هراویک به خه لکوخواکه ی نه ته وه ی خزی ده نوشیت؟

ئه مه ده لیم به نیازی کراندنی ژهنگی بیئاگایی له هۆش و گۆشی که سینی ئه م نووسینه بخوینیته وه نه کا سه به یروژ، روژی که بیشتنه ئاواتی ئازادی، خه یاله خوژشکه له کانی هه رهس به یهن. چاکتر بز ئاپۆره ی هاو نیشتمانیه کان ئه وه یه خه ون به په لکه زیترینه ی به هار و نه وروژ نه بینی چونکه ده بی به خه باتیکی زیده سه ختی زیده در ی خویناوی تازه حا که کان په ککه وته بکات. ئه مه ش راستیه که - به داخه وه - ئه گه ر به ره و پیشچوونی «ئاده میزاد» ی زانست و ته کنیک و داد و شارستانه تی یاریده ر نه بیت، له وانه یه خه باته که ی خۆر زگار کردن له تازه حا کم پیوستی ده بی به خه باتیکی دوهم و سینه م، هه ر جاره، بز پر زگار بوون له ده ست تازه حا کم...

چهند له سه ر حه ق بووم که ده مگوت، ئه گه ر چاره نووسی کورد له ده ست مندا بیت حکومه تی کوردی به قۆنته رات ده ده مه شه ریکه یه کی سویدی، نه رویجی، سویره یی... به نیوه مه سه رف ده مه سینیته وه. له گه ل ئه م راستیه تفتوتاله شدا «ده وروبه ر» ی کورده واری پیم ده سه لمینی دوعاگۆ و ئاواته خوازی ئه و پینشمه رگانه بم که خه ریکن به خوینی خۆیان ده ماری «کورد» هه لده بر نه وه.

تا هه لیکه چواره م، به ئاواتی خه ونیینه وه ئاو ریکی دوعا خوازی له خوینه ر ده ده مه وه به لکوو له سه ر رووپه ری گه شتر به یه ک ده گه یه وه.

به غدا 21-2-1997

«...»